

Ελλάδα

**Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου
για τη Νομιμοποίηση Εσόδων
από Εγκληματικές Δραστηριότητες
και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας**

Οκτώβριος 2018

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	20
1. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	24
1.1 Εθνικός κίνδυνος	24
1.2 Κλαδικοί κίνδυνοι	24
2. ΑΠΕΙΛΗ	26
2.1 Σύνοψη	26
2.2 Απειλή από βασικά αδικήματα	27
2.2.1 Διακίνηση ναρκωτικών	27
2.2.2 Διαφθορά	28
2.2.3 Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας	29
2.2.4 Οικονομικά αδικήματα	31
2.2.5 Παράνομη διακίνηση μεταναστών και προσφύγων	34
2.2.6 Φοροδιαφυγή – φορολογικά αδικήματα	35
2.3 Επίπεδο εξωτερικής απειλής	36
2.4 Επίπεδο απειλής ανά τομέα	37
2.4.1 Τραπεζικός τομέας	37
2.4.2 Τομέας εταιρειών ασφαλίστων ζωής	38
2.4.3 Τομέας κεφαλαιαγοράς	38
2.4.4 Τομέας λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών	39
2.4.4.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	39
2.4.4.2 Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος	40
2.4.4.3 Ανταλλακτήρια συναλλάγματος	40
2.4.4.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων	41
2.4.4.5 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	41
2.4.4.6 Εταιρείες παροχής πιστώσεων	41
2.4.5 Μη χρηματοπιστωτικός τομέας	42
3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	44
3.1 Σύνοψη	44
3.2 Εθνική ικανότητα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ).	44
3.3 Εθνική κλαδική τρωτότητα	47
3.4 Εθνική Τρωτότητα	48

Πίνακας Περιεχομένων

3.5	Εθνικοί μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ.	50	4.3.4	Τρωτότητα τραπεζικού τομέα	90
3.5.1	Ποιότητα της πολιτικής και της στρατηγικής κατά του ΞΧ	50	4.3.5	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ	90
3.5.2	Αποτελεσματικότητα του ορισμού ΞΧ	51	4.3.6	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	91
3.5.3	Νομοθετική επάρκεια της δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων	53	4.3.7	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	93
3.5.4	Ποιότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας πληροφοριών από την Αρχή	57	4.3.8	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	95
3.5.5	Δυναμικότητα και πόροι των οικονομικών νευρικών/ελεγκτών	61	4.3.9	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	97
3.5.6	Δυναμικότητα και πόροι των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος	61	4.3.10	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών	98
3.5.7	Δυναμικότητα και πόροι των δικαστών.	61	4.3.11	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	98
3.5.8	Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των οικονομικών νευρικών/ελεγκτών	63	4.3.12	Επίπεδο πίεσης από τη αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ	99
3.5.9	Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος	63	4.3.13	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης	100
3.5.10	Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των δικαστών	64	4.3.14	Κατάρτιση του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ	102
3.5.11	Ποιότητα των συνοριακών ελέγχων	65	4.3.15	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	103
3.5.12	Επάρκεια του τελωνειακού πλαισίου επί των ρευστών διαθεσίμων και παρόμοιων προϊόντων αξίας	67	4.4	Τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών	104
3.5.13	Αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων επί των ρευστών διαθεσίμων και προϊόντων αξίας	67	4.4.1	Καταθέσεις φυσικών προσώπων	105
3.5.14	Αποτελεσματικότητα εγχώριας συνεργασίας	68	4.4.2	Καταθέσεις νομικών προσώπων	107
3.5.15	Αποτελεσματικότητα διεθνούς συνεργασίας	70	4.4.3	Μεταφορές πιστώσεων	107
3.5.16	Ανεξαρτησία του ελέγχου	75	4.4.4	Δάνεια σε φυσικά και νομικά πρόσωπα	108
3.5.17	Επίπεδο χρηματοοικονομικής ακεραιότητας	77	4.4.5	Επιταγές	109
3.5.18	Αποτελεσματικότητα της επιβολής φορολογίας	78	4.4.6	Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών	110
3.5.19	Επίπεδο παραοικονομίας	79	4.4.7	Χρηματοδότηση εμπορίου	111
3.5.20	Διαθεσιμότητα αξιόπιστου μηχανισμού ταυτοποίησης	81	4.4.8	Τραπεζική ανταπόκριση	111
3.5.21	Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	82	4.4.9	Υπηρεσίες θυρίδων ασφαλείας	112
3.5.22	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου	83	4.4.10	Πιστωτικές κάρτες	113
4.	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	84	5.	ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	114
4.1	Σύνοψη	84	5.1	Σύνοψη	114
4.2	Επισκόπηση τραπεζικού κλάδου	87	5.2	Επισκόπηση τομέα κεφαλαιαγοράς	116
4.3	Ειδικά χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού κλάδου	88	5.3	Αξιολόγηση της τρωτότητας της κεφαλαιαγοράς	117
4.3.1	Περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων	88	5.4	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	118
4.3.2	Φοροδιαφυγή	88	5.4.1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ:	119
4.3.3	Συναλλαγές με μετρητά	89	5.4.2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	119
			5.4.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	120
			5.4.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	120

Πίνακας Περιεχομένων

5.4.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	121
5.4.6	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς	121
5.4.7	Κατάρτιση του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΕΧ	122
5.4.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης:	123
5.4.9	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	123
5.4.10	Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΕΧ:	124
5.5	Εγγενής τρωτότητα	124
5.5.1	Εταιρίες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών	124
5.5.2	Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας	125
5.5.3	Εταιρίες λήψης και διαβίβασης	125
5.5.4	Εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου	125
6.	ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	126
6.1	Σύνοψη	126
6.2	Επισκόπηση του κλάδου ασφαλίσεων ζωής	126
6.3	Αξιολόγηση της τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου	126
6.4	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	127
6.4.1	Επάρκεια θεσμικού πλαισίου πρόληψης ΕΧ	128
6.4.2	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την αδειοδότηση	129
6.4.3	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	129
6.4.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	131
6.4.5	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	132
6.4.6	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών	132
6.4.7	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης	133
6.4.8	Κατάρτιση του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΕΧ	134
6.4.9	Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για τη πρόληψη ΕΧ	134
6.4.10	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων συναλλαγών	135
6.4.11	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου, Διαθεσιμότητα υποδομών αξιόπιστης ταυτοποίησης, Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	136
6.5	Εγγενής τρωτότητα προϊόντων ασφαλίσεων ζωής	136
6.5.1	Χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών	140
6.5.2	Συναλλαγές με μετρητά και φοροδιαφυγή	141
6.5.3	Ανώνυμη και χωρίς φυσική παρουσία χρήση προϊόντων	141

7.	ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	144
7.1	Σύνοψη	144
7.2	Τρωτότητα ΕΧ λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών	145
7.3	Εγγενής τρωτότητα ΕΧ	146
7.3.1	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	147
7.3.2	Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος	149
7.3.3	Ανταλλακτήρια συναλλάγματος	150
7.3.4	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων	151
7.3.5	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	152
7.3.6	Εταιρείες παροχής πιστώσεων	153
7.4	Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΕΧ	154
7.4.1	Πληρότητα του νομικού πλαισίου πρόληψης ΕΧ	155
7.4.2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	156
7.4.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	157
7.4.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	158
7.4.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	158
7.4.6	Ακεραιότητα επιχείρησης/προσωπικού του ιδρύματος	159
7.4.7	Κατάρτιση του προσωπικού όσον αφορά την πρόληψη ΕΧ	161
7.4.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης (οργάνωση)	162
7.4.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριοτήτων	162
8.	ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	164
8.1	Επισκόπηση του μη χρηματοπιστωτικού τομέα	164
8.2	Εκτίμηση τρωτότητας μη χρηματοπιστωτικού τομέα	166
8.3	Δικηγόροι	170
8.3.1	Γενικές μεταβλητές	170
8.3.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	170
8.3.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	170
8.3.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	170
8.3.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	171
8.3.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	171
8.3.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	172
8.3.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	172

Πίνακας Περιεχομένων

8.3.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	172	8.5.2	Εγγενής τρωτότητα (Υψηλή)	185
8.3.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	173	8.5.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	185
8.3.2	Εγγενής τρωτότητα (Υψηλή)	173	8.5.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	186
8.3.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	173	8.5.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	186
8.3.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	174	8.6	Ενεχυροδανειστές	187
8.3.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	175	8.6.1	Γενικές μεταβλητές	187
8.4	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	175	8.6.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	187
8.4.1	Γενικές μεταβλητές	175	8.6.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	187
8.4.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	175	8.6.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	188
8.4.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	176	8.6.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	189
8.4.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	176	8.6.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	190
8.4.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	177	8.6.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	190
8.4.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	177	8.6.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	190
8.4.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	178	8.6.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	191
8.4.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	179	8.6.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	191
8.4.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	179	8.6.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση - Υψηλή)	191
8.4.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	180	8.6.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	191
8.4.2	Εγγενής τρωτότητα (Υψηλή)	180	8.6.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	192
8.4.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	180	8.6.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	192
8.4.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	181	8.6.2.4	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Εμπλοκή του κλάδου / επαγγέλματος σε φοροδιαφυγή ή άλλη απάτη	192
8.4.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	181	8.7	Μεσίτες Ακινήτων	193
8.5	Συμβολαιογράφοι	182	8.7.1	Γενικές μεταβλητές	193
8.5.1	Γενικές μεταβλητές	182	8.7.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	193
8.5.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	182	8.7.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	193
8.5.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	182	8.7.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	193
8.5.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	182	8.7.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	194
8.5.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	183	8.7.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	195
8.5.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	183	8.7.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	195
8.5.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	184	8.7.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	196
8.5.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	184	8.7.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	196
8.5.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	184	8.7.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	197
8.5.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	185			

Πίνακας Περιεχομένων

8.7.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση Υψηλή)	197	8.9.2	Εγγενής τρωτότητα (Υψηλή)	209
8.7.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	197	8.9.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	209
8.7.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	198	8.9.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	209
8.7.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	198	8.9.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	210
8.8	Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας	199	8.9.2.4	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Χρήση πρακτόρων / διαμεσολαβητών	210
8.8.1	Γενικές μεταβλητές	199	8.9.2.5	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Πιθανότητα ανώνυμης χρήσης του προϊόντος του κλάδου/επαγγέλματος	210
8.8.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ	199	8.9.2.6	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Δυσκολία στην ανίχνευση των συναλλαγών	210
8.8.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	199	8.10	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου	211
8.8.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	200	8.10.1	Γενικές μεταβλητές	211
8.8.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	200	8.10.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ	211
8.8.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	201	8.10.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	211
8.8.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού προς επιχείρησης / του επαγγέλματος	201	8.10.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	211
8.8.1.7	Γνώσεις του προσωπικού προς επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΞΧ	201	8.10.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	212
8.8.1.8	Αποτελεσματικότητα προς λειτουργίας συμμόρφωσης	201	8.10.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	212
8.8.1.9	Αποτελεσματικότητα προς παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	202	8.10.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	213
8.8.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση Υψηλή)	202	8.10.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΞΧ	213
8.8.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	202	8.10.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	213
8.8.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	203	8.10.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	214
8.8.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	203	8.10.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση Υψηλή)	214
8.8.2.4	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης	204	8.10.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	215
8.9	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια	204	8.10.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	215
8.9.1	Γενικές μεταβλητές	204	8.10.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	215
8.9.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ	204	8.10.2.4	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Πιθανότητα ανώνυμης χρήσης του προϊόντος του κλάδου/επαγγέλματος	215
8.9.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	204	8.10.2.5	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Δυσκολία στην ανίχνευση των συναλλαγών	216
8.9.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	205	8.10.2.6	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης	216
8.9.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	206	8.11	Ορκωτοί Ελεγκτές – Λογιστές	216
8.9.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	206	8.11.1	Γενικές μεταβλητές	216
8.9.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	206			
8.9.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΞΧ	207			
8.9.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	208			
8.9.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	208			

Πίνακας Περιεχομένων

8.11.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	216
8.11.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	217
8.11.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	218
8.11.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	219
8.11.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	219
8.11.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	220
8.11.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	221
8.11.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	221
8.11.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	222
8.11.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση Υψηλή)	223
8.11.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	223
8.11.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	223
8.12	Οίκοι Δημοπρασιών	224
8.12.1	Γενικές μεταβλητές	224
8.12.1.1	Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ	224
8.12.1.2	Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης	224
8.12.1.3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	225
8.12.1.4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	225
8.12.1.5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	226
8.12.1.6	Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	226
8.12.1.7	Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ	226
8.12.1.8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	227
8.12.1.9	Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	227
8.12.2	Εγγενής τρωτότητα (Μέση)	227
8.12.2.1	Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος	228
8.12.2.2	Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος	228
8.12.2.3	Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά	228
8.12.2.4	Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης	228
9.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	230
9.1	Εισαγωγή	230

9.2	Εκτιμήσεις για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	230
9.3	Εκτίμηση τρομοκρατικής απειλής	231
9.3.1	Εσωτερική τρομοκρατία	231
9.3.2	Διεθνής τρομοκρατία	231
9.3.2.1	Θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία	231
9.3.2.2	Μη θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία	232
9.3.3	Εκτίμηση απειλής χρηματοδότησης τρομοκρατίας	232
9.3.3.1	Χρηματοδότηση εσωτερικής τρομοκρατίας	232
9.3.3.2	Χρηματοδότηση διεθνούς τρομοκρατίας	233
9.3.4	Εκτίμηση τρωτότητας χρηματοδότησης τρομοκρατίας	233

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

236

I. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΠΕΙΛΕΣ	236
II. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	238
III. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	246
IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΤΥΠΟΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	248
V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ	258

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 – Υπολογισμός κινδύνου: Επίπεδο εθνικού κινδύνου	24
Πίνακας 2 – Κλάδοι: τρωτότητα – απειλή - κίνδυνος	25
Πίνακας 3 – Υποθέσεις κατά ιδιοκτησίας για τα έτη 2014-2016	30
Πίνακας 4 – Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων για τα έτη 2014-2016	30
Πίνακας 5 – Απάτες ανά έτος (2012-2016)	31
Πίνακας 6 – Κατασχέσεις καπνικών προϊόντων για έτη 2012-2016	33
Πίνακας 7 – Ποσά φοροδιαφυγής και βεβαιωθέντα ποσά φόρων και προστίμων	36
Πίνακας 8 – Πίνακας μεταβλητών εθνικής τρωτότητας ΕΧ	45
Πίνακας 9 – Κατάταξη προτεραιότητας των μεταβλητών εθνικής ικανότητας καταπολέμησης ΕΧ	46
Πίνακας 10 – Συνολική εθνική κλαδική τρωτότητα	47
Πίνακας 11 – Γραφήματα εθνικής τρωτότητας	48
Πίνακας 12 – Χάρτης τρωτότητας	49
Πίνακας 13 – Σύνολο αναγγελθεισών κατασχέσεων	54

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας 14 – Πίνακας δεσμεύσεων τραπεζικών λογαριασμών	55	Πίνακας 44 – Τομέας κεφαλαιαγοράς - Εγγενής τρωτότητα	124
Πίνακας 15 – Πίνακας δεσμεύσεων κεφαλαιαγοράς	56	Πίνακας 45 – Ασφαλιστικός κλάδος - Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχων ΞΧ	127
Πίνακας 16 – Αναφορές υπόπτων συναλλαγών και πληροφοριών	59	Πίνακας 46 – Ασφαλιστικός κλάδος - Εγγενής τρωτότητα ανά τύπο ασφαλιστικών προϊόντων ζωής	137
Πίνακας 17 – Υποθέσεις Ξ/Χ προερχόμενες από τις ανωτέρω αναφορές και πληροφορίες	59	Πίνακας 47 – Ασφαλιστικός κλάδος - Τρωτότητα προϊόντων (μερίδια αγοράς 2016)	137
Πίνακας 18 – Υποθέσεις που στάλθηκαν στον εισαγγελέα κατόπιν διατάξεων δέσμευσης και αντίστοιχο εγκληματικό προϊόν	60	Πίνακας 48 – Ασφαλιστικός κλάδος - Επίπεδο τρωτότητας ανά κατηγορία προϊόντος	139
Πίνακας 19 – Υποθέσεις προς έλεγχο-ενέργεια - ενημέρωση	60	Πίνακας 49 – Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Τρωτότητα ΞΧ	146
Πίνακας 20 – Πλήθος δικαστών και εισαγγελέων 2014-2016	62	Πίνακας 50 – Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Εγγενής τρωτότητα	146
Πίνακας 21 – Διενεργούμενοι έλεγχοι κατά το έτος 2015	66	Πίνακας 51 – Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ	154
Πίνακας 22 – Έλεγχοι ρευστών διαθεσίμων 2014-2016	68	Πίνακας 52 – Κλάδοι μη χρηματοπιστωτικού τομέα	165
Πίνακας 23 – Εκδόσεις ατόμων και ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης	70	Πίνακας 53 – Εκτίμηση τρωτότητας των κλάδων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα	166
Πίνακας 24 – Αιτήματα δικαστικής συνδρομής (Εισαγγελία Εφετών Αθηνών)	71	Πίνακας 54 – Κλάδοι μη χρηματοπιστωτικού τομέα: Αξιολόγηση γενικών μεταβλητών	169
Πίνακας 25 – Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών μέσω ARO-CARIN	72	Πίνακας 55 – Μη χρηματοπιστωτικός τομέας: Έλεγχοι και παραβάσεις σε ενεχυροδανειστήρια	188
Πίνακας 26 – Ε.Γ. ΣΔΟΕ Εισερχόμενα αιτήματα πληροφοριών EUROPOL-INTERPOL	72	Πίνακας 56 – Μη χρηματοπιστωτικός τομέας : Αποτελέσματα ελέγχων ενεχυροδανειστών έτη 2013-2017	189
Πίνακας 27 – Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών μέσω FIU.net&EgmontSecureWeb	73	Πίνακας 57 – ΕΛΤΕ - ποιοτικοί έλεγχοι για τα έτη 2012-2016	218
Πίνακας 28 – Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών διοικητικής συνεργασίας Α.Α.Δ.Ε	73	Πίνακας 58 – ΕΛΤΕ- αιτήσεις αδειών ορκωτών ελεγκτών για τα έτη 2012-2016	220
Πίνακας 29 – Αιτήματα ανταλλαγής αιτημάτων συνδρομής με κ-μ της Ε.Ε	74	Πίνακας 59 – Στοιχεία εσόδων από εκθέσεις διαφάνειας των ελεγκτικών εταιρειών για τα έτη 2014-2016	223
Πίνακας 30 – Αιτήματα ανταλλαγής αιτημάτων συνδρομής με τρίτα κράτη	75		
Πίνακας 31 – Στοιχεία τραπεζικού κλάδου για τα έτη 2012 και 2016	87		
Πίνακας 32 – Τραπεζικός Κλάδος: Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ	90		
Πίνακας 33 – Τραπεζικός Κλάδος : Τελική τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών	105		
Πίνακας 34 – Τομέας Κεφαλαιαγοράς : Συμμετοχή επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση του ΧΑ Αθηνών 2016	115		
Πίνακας 35 – Τομέας Κεφαλαιαγοράς: Συγκεντρωτικά στοιχεία του ΧΑ για τα έτη 2012-2016	117		
Πίνακας 36 – Τομέας Κεφαλαιαγοράς - Υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία έτους 2016	117		
Πίνακας 37 – Τομέας Κεφαλαιαγοράς: Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχου	118		
Πίνακας 38 – Τομέας κεφαλαιαγοράς: Επιτόπιοι έλεγχοι	119		
Πίνακας 39 – Τομέας κεφαλαιαγοράς: Πρόστιμα ετών 2012-2016	120		
Πίνακας 40 – Τομέας κεφαλαιαγοράς: Υποβληθείσες ΑΥΣ στην ΜΧΠ για τα έτη 2012-2016 .	121		
Πίνακας 41 – Τομέας κεφαλαιαγοράς: Εκπαίδευση προσωπικού κατά τα έτη 2012-2016	122		
Πίνακας 42 – Τομέας κεφαλαιαγοράς- Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας κατά τα έτη 2012-2016	122		
Πίνακας 43 – Τομέας κεφαλαιαγοράς - Εταρείες λήψης και διαβίβασης εντολών κατά τα έτη 2012-2016	122		
		ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	
		Εικόνα 1 – Απεικόνιση υπολογισμού του εθνικού κινδύνου ΞΧ	20
		Εικόνα 2 – Μεταβλητές εκτίμησης εθνικής τρωτότητας ΞΧ	21
		Εικόνα 3 – Κατασχεμένες ναρκωτικές ουσίες στην Ελλάδα για τα έτη 2014-2016	27

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΑΕΑ	Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΡΟ-ΣΔΟΕ	AssetRecoveryOffice- Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
ΑΡΧΗ	Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης
ΑΥΣ	Αναφορές Υποπτων Συναλλαγών
ΓΓΔΕ	Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων
ΓΔΟΠ	Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής
ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ.	Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς
ΔΔΔΥ	Διεύθυνση Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού
Δ.Ε.Ο.Ε.	Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος
Δ.Ο.Α.	Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας
Δ.Ο.Υ.	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
ΔΠΕ	Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα
Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε	Ειδική Γραμματεία Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Ε.Ε.Ε.Π.	Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων
ΕΛΤΕ	Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων
ΕΠΕΥ	Επιχειρήσεις Παροχής Επενδύσεων
Ε.Σ.Δ.Λ.	Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών
Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.	Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου Συνόρων, Μετανάστευσης και Ασύλου
Ε.Σ.ΠΑ	Εθνικό Συμβούλιο Ποιότητας για την Ανάπτυξη
Ε.Φ.Κ.	Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης
ΕΦΚΑ	Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
Κ.Ο.Ε.	Κινητές Ομάδες Ελέγχου
ΚΦΔ	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας
ΚΦΕ	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος

Λ.Σ.-ΕΛ. ΑΚΤ.	Λιμενικό Σώμα- Ελληνική Ακτοφυλακή
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
NRA	NationalRiskAssessment
ΕΧ/ΧΤ	Ξέπλυμα Χρήματος / Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας
ΠΕΠ	Πολιτικός Εκτεθειμένων Προσώπων
Σ.Ε.Κ.	Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου
Σ.ΕΠ.Ε.	Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
Σ.Μ.Τ.Λ. &Λ.Π.	Σύστημα Μητρώου Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών
Σ.Ο.Ε.Ε.	Συντονιστικό Όργανο Επιθεώρησης και Ελέγχου
Σ.Ο.Δ.Ν.	Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣΥΚΕΑΑΠ	Συντονιστικό Κέντρο Εποπτείας Αγοράς και Αντιμετώπισης Παραεμπορίου
ΥΠΟΙΚ	Υπουργείο Οικονομικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
FATF	Financial Action Task Force
ΣΟΕΛ	Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΟΜΑΣΕ	Ομοσπονδία Μεσιτών Αστικών Συμβάσεων Ελλάδας
CDD	Customer Due Diligence
CRD	Capital Requirements Directive
CRS	Common Reporting Standard
EBA	European Banking Authority
ESA	European Supervisory Authorities
Fintech	Financial Technology
HNWI	High Net Worth Individual

Ακρωνύμια

IT	Information Technology
KYC	Know Your Customer
L/C	Letter of Credit
L/G	Letter of Guaranty
MFI	Monetary Financial Institution
MOU	Memorandum Of Understanding
NPE	Non Performing Exposure
POS	Point of Sale
PSI	Private Sector Involvement
RBOAT	Risk Based Off sight Analytical Tool
Regtech	Regulatory Technology
SEPA	Single Euro Payments Area
SNRA	Supranational NRA
TBML	Trade Based Money Laundering
ΑΔΣ	Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΥΣ	Αναφορά Υποπτης Συναλλαγής
ΔΕ	Δέουσα Επιμέλεια
ΔΕΕΕ	Διεύθυνση Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ (ή Ε.Ε.)	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΠΕΙΑ	Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης
ΕΤΙ	Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο
ΕΤΧΣ	Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΛΣΙ	Λιγότερο Σημαντικό Ίδρυμα

NXI	Νομισματικό Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΙ	Πιστωτικό Ίδρυμα
ΤτΕ	ΤτΕ
ΧΟ	Χρηματοπιστωτικός Οργανισμός

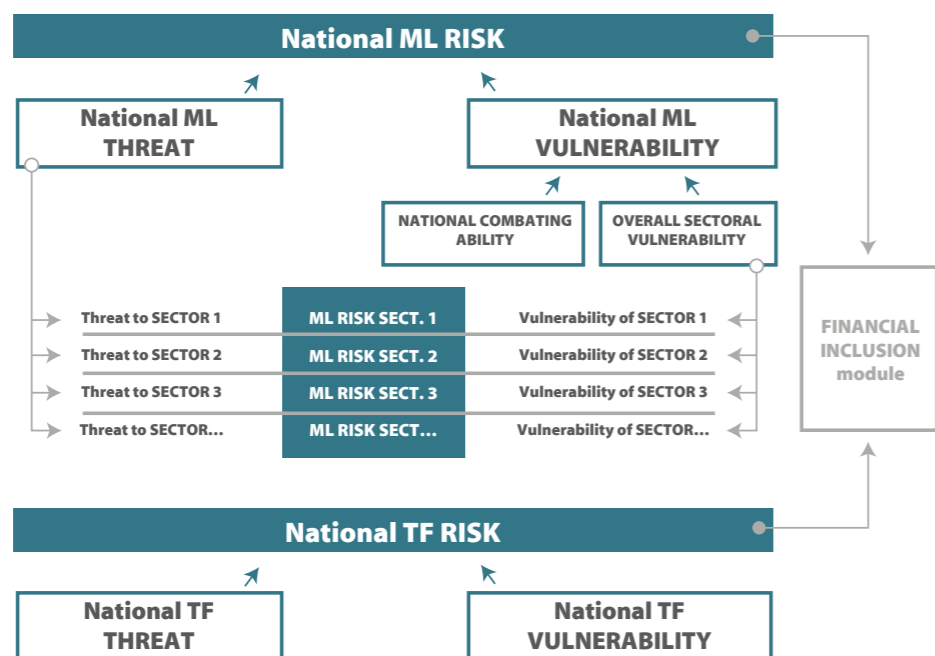
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη Έκθεση Εκτίμησης Κινδύνου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, που εκπονήθηκε στην Ελλάδα σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 (4η οδηγία της ΕΕ)¹ και τα διεθνή πρότυπα.

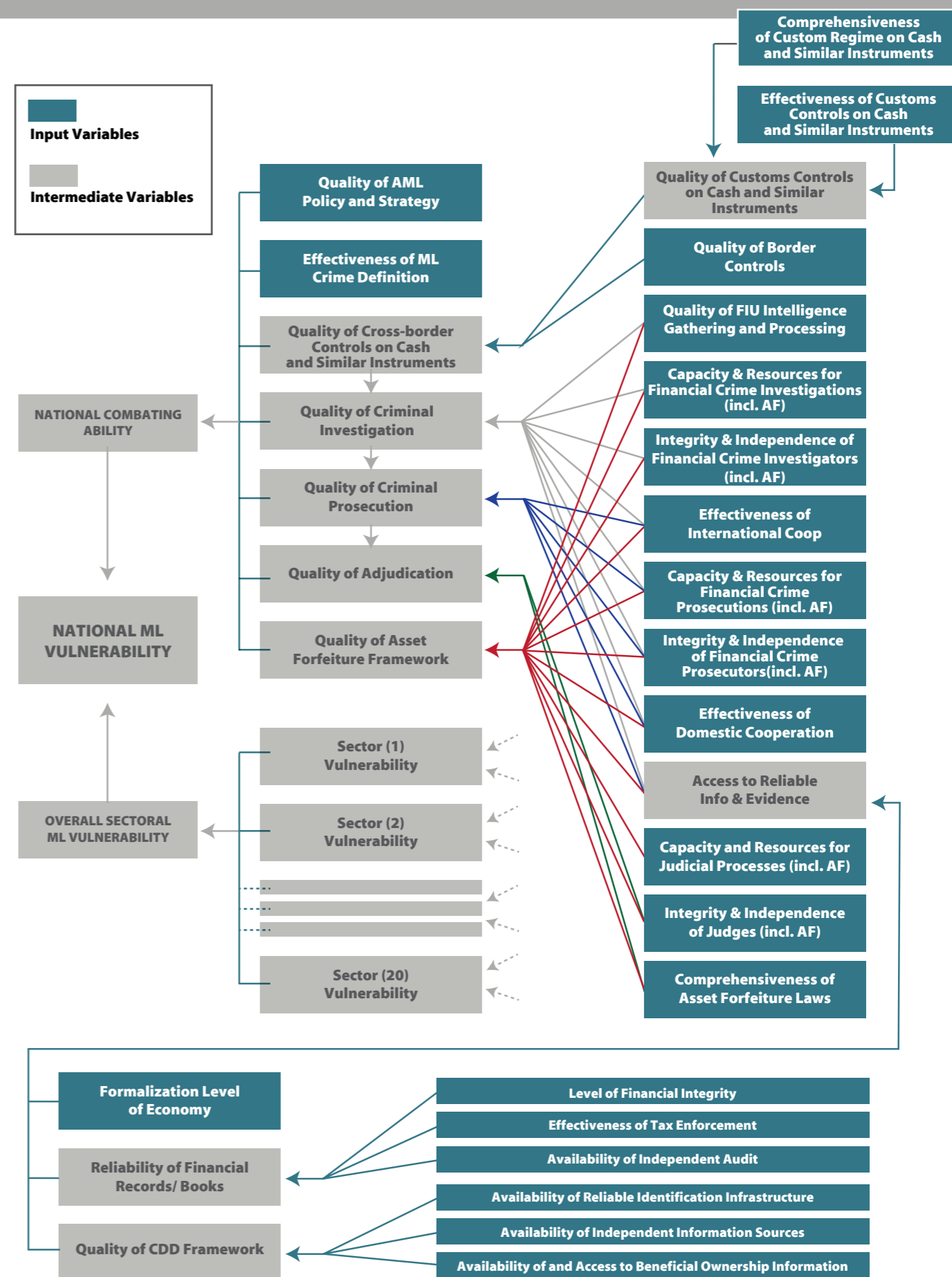
Για την εκπόνηση της Έκθεσης, η Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 9 του ν. 3691/2008, αποφάσισε τη συγκρότηση επτά (7) ομάδων για την εκτίμηση του εθνικού και κλαδικού κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και μίας (1) ομάδας για την εκτίμηση κινδύνου χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, βάσει της μεθοδολογίας εκτίμησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ της Παγκόσμιας Τράπεζας. Στις ομάδες αυτές συμμετείχαν εκπρόσωποι από όλες τις δημόσιες αρχές και τους φορείς που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Με τη συγκεκριμένη μεθοδολογία εκτιμάται ο εθνικός και τομεακός κίνδυνος (risk) ΞΧ/ΧΤ ως συνάρτηση της αντίστοιχης απειλής (threat) και τρωτότητας (vulnerability).

Εικόνα 1- Απεικόνιση υπολογισμού του εθνικού κινδύνου ΞΧ

Για τον υπολογισμό της εθνικής τρωτότητας λήφθηκε υπόψη η εθνική ικανότητα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε συνδυασμό με τις επιμέρους κλαδικές τρωτότητες. Τα ευρήματα της ομάδας αξιολόγησης κινδύνου για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αποτυπώνονται, σε ξεχωριστή απόρρητη έκθεση, και η σύνοψή τους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσης.

Εικόνα 2- Μεταβλητές εκτίμησης εθνικής τρωτότητας ΞΧ

¹ Άρθρα 6,7 και 8 της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για την κατάρτιση της Έκθεσης Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου, μέσω της οποίας αναδείχθηκαν οι σημαντικότερες απειλές και τρωτότητες αναφορικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Επισημαίνεται ότι στην παρούσα έκθεση αποτυπώνονται οι εθνικές απειλές και τρωτότητες κατά το χρόνο σύνταξής της. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται η επικαιροποίησή της σε τακτή βάση, ανά διετία τουλάχιστον², ή νωρίτερα σε περιπτώσεις σημαντικών κοινωνικοοικονομικών αλλαγών.

Στο πλαίσιο εκπόνησης της έκθεσης εθνικής εκτίμησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, οι αρμόδιες ομάδες επεξεργάστηκαν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, που τέθηκαν στη διάθεσή τους από αρμόδιους φορείς, και πραγματοποίησαν συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες επί των συγκεκριμένων θεμάτων. Το σύνολο των στοιχείων αναλύθηκαν σύμφωνα με τη μεθοδολογία κάθε ομάδας, προκειμένου να αξιολογηθούν οι επιμέρους μεταβλητές απειλής και τρωτότητας και εντέλει να εκτιμηθεί ο συνολικός κίνδυνος ΞΧ/ΧΤ σε εθνικό επίπεδο.

Η Έκθεση Εθνικής Εκτίμησης Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Στρατηγικής στις 17 Μαΐου 2018, θα αποτελέσει τη βάση κατάρτισης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.

² Άρθρο 6 παρ. 7 της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849

1. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1.1 Εθνικός Κίνδυνος

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το επίπεδο εθνικού κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εκτιμήθηκε σε «Μέσο - Υψηλό». Για τον υπολογισμό του εθνικού κινδύνου λήφθηκε υπόψη το επίπεδο εθνικής απειλής, το οποίο εκτιμήθηκε ως «Μέσο - Υψηλό», σε συνδυασμό με το επίπεδο της εθνικής τρωτότητας το οποίο εκτιμήθηκε ως «Μέσο». Ο ακόλουθος πίνακας (heatmap)³ απεικονίζει τη μέθοδο υπολογισμού του εθνικού κινδύνου ΞΧ, που υιοθετήθηκε.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ						
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ	HIGHT (H)	M	M	MH	H	H
	MEDIUM HIGHT (MH)	M	M	MH	MH	H
	MEDIUM (M)	ML	M	M	MH	MH
	MEDIUM LOW (ML)	ML	ML	M	M	M
	LOW (L)	L	ML	ML	M	M
		L	ML	M	MH	H
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ						

Πίνακας 1 – Υπολογισμός κινδύνου: Επίπεδο εθνικού κινδύνου

1.2 Κλαδικό κίνδυνος

Αναφορικά με τους κινδύνους, στην έκθεση υπολογίσθηκε η απειλή για όλους τους κλάδους οι οποίοι είχαν χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της κλαδικής τρωτότητας. Όπως προκύπτει, το μεγαλύτερο επίπεδο κινδύνου (Υψηλό) ανακύπτει από τους κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, λογιστές και μεσίτες ακινήτων).

Υψηλό επίπεδο κινδύνου ΞΧ αντιμετωπίζει και ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων, με τον τραπεζικό κλάδο να έπεται με επίπεδο κινδύνου «Μέσο - Υψηλό». Το επίπεδο κινδύνου των υπόλοιπων κλάδων είναι χαμηλότερο, όπως αναλυτικότερα εμφανίζεται και στο παρακάτω σχήμα.

ΚΛΑΔΟΙ	ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	ΑΠΕΙΛΗ	ΚΙΝΔΥΝΟΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ-ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ ΕΝΤΟΛΩΝ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΟΣ
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΕΠΙΓΕΙΑ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ-ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΟΣ
ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ - ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΜΕΣΙΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ
ΕΝΕΧΥΡΟΔΑΝΕΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΗ-ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΟΣ-ΥΨΗΛΟΣ

Πίνακας 2 – Κλάδοι: τρωτότητα – απειλή - κίνδυνος

³ Ο 5x5 πίνακας υπολογίζει το επίπεδο κινδύνου ως συνάρτηση της απειλής και της τρωτότητας σε πέντε (5) διαβαθμίσεις ήτοι: ΧΑΜΗΛΟ (L), ΜΕΣΟ-ΧΑΜΗΛΟ (ML), ΜΕΣΟ (M), ΜΕΣΟ-ΥΨΗΛΟ (MH) και ΥΨΗΛΟ (H).

2. ΑΠΕΙΛΗ

2. ΑΠΕΙΛΗ

2.1 Σύνοψη

Η ανάλυση που ακολουθεί αποσκοπεί στο να προσδιοριστούν αφενός η φύση και το είδος της εγκληματικής δραστηριότητας από την οποία προέρχονται τα περισσότερα έσοδα και αφετέρου η μέγιστη απειλή για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Για τον υπολογισμό αυτόν, η έκθεση βασίστηκε σε ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία⁴ των δικωτικών αρχών (Ελληνική Αστυνομία, Ε.Γ ΣΔΟΕ και Τελωνεία), των εποπτικών αρχών, της Αρχής του άρθρου 7 του ν. 3691/2008 (εφεξής Αρχή) και της ΑΑΔΕ, καθώς και σε ποιοτικά στοιχεία των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών. Επίσης, στηρίχτηκε σε στοιχεία από έρευνες αναγνωρισμένων ιδρυμάτων⁵ και εκθέσεις διεθνών οργανισμών⁶.

Από την ανάλυση των στοιχείων, τα αδικήματα με το υψηλότερο επίπεδο απειλής ως προς το ΞΧ είναι τα κάτωθι, με αλφαβητική σειρά:

- Διακίνηση ναρκωτικών
- Διαφθορά
- Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας
- Οικονομικά εγκλήματα
- Παράνομη διακίνηση μεταναστών και προσφύγων
- Φορολογικά αδικήματα

Λοιπά αδικήματα που δεν αποτελούν ιδιαίτερη απειλή ως προς το ΞΧ δεν περιλαμβάνονται στην ανάλυση.

Η απειλή για τον τραπεζικό κλάδο και τον κλάδο των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων έχει αξιολογηθεί ως «Υψηλή». Ομοίως «Υψηλή» είναι η απειλή για τους λογιστές, τους δικηγόρους και τους μεσίτες ακινήτων.

Η Ελλάδα δεν αποτελεί χώρα τοποθέτησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁷. Κατά τα έτη 2014-2016, έχει παρατηρηθεί αύξηση των επενδύσεων στην αγορά ακινήτων από αλλοδαπούς υπηκόους⁸ και εταιρίες, μέρος των οποίων ενδεχομένως αποτελούν συναλλαγές υψηλού κινδύνου.

Το εθνικό επίπεδο απειλής αξιολογείται «Μέσο-Υψηλό».

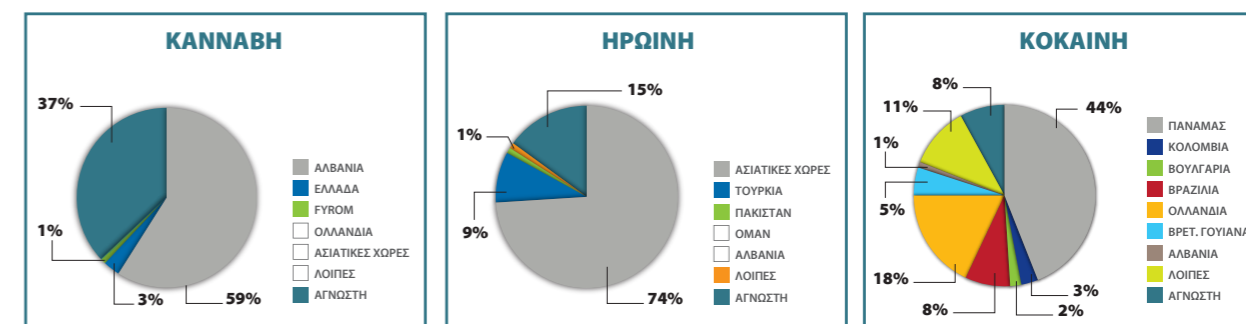
2.2 Απειλή από βασικά αδικήματα

2.2.1 Διακίνηση ναρκωτικών

Η διακίνηση ναρκωτικών είναι η μεγαλύτερη παράνομη αγορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ποσοστό μεγαλύτερο από το 1/3 των ενεργών εγκληματικών οργανώσεων στην Ευρώπη εμπλέκονται στην παραγωγή, εμπόριο και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, αποκομίζοντας έσοδα που αγγίζουν κατ' ελάχιστον τα 24 δισεκατομμύρια ευρώ σε ετήσια βάση.⁹

Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις «πύλες εισόδου» των ναρκωτικών ουσιών στην Ε.Ε.. Τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της, όπως η εκτεταμένη ακτογραμμή, τα πολυάριθμα νησιά και η στρατηγική της θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την καθιστούν περιοχή δράσης για τα διεθνή δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών ουσιών. Βρίσκεται πάνω σε έναν από τους βασικότερους «δρόμους» διακίνησης ναρκωτικών, τον «Βαλκανικό Άξονα», ο οποίος ενώνει τις χώρες με τη μεγαλύτερη παραγωγή οπιούχων στον κόσμο (Αφγανιστάν, Ιράν, Πακιστάν, Μιανμάρ, Λάος) με τις αντίστοιχες της βορειοδυτικής Ευρώπης, οι οποίες καταναλώνουν τις παραγόμενες ναρκωτικές ουσίες.

Επίσης, αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό μεταφοράς, από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, κάνναβης και ηρωίνης, από Αλβανία και Τουρκία αντίστοιχα, καθώς και σημαντικών φορτίων κοκαΐνης από χώρες της Λατινικής Αμερικής. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία¹⁰, η προέλευση των κατασχεμένων ναρκωτικών ουσιών στην ελληνική επικράτεια τα έτη 2014-2016 απεικονίζεται ως κάτωθι:

Εικόνα 3-Κατασχεμένες ναρκωτικές ουσίες στην Ελλάδα για τα έτη 2014-2016

Το εμπόριο ναρκωτικών αποτελεί μια από τις πιο επικερδείς μορφές παράνομων δραστηριοτήτων με εκτιμώμενα «έσοδα» για τα έτη 2014, 2015 και 2016¹¹ σε 188.000.000€, 62.000.000€ και 200.000.000€ αντίστοιχα¹². Κατά τα έτη αυτά, η διακίνηση κοκαΐνης, ηρωίνης και κάνναβης, από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, στην ελληνική επικράτεια, ανέρχεται σε 75%, 83% και 35% αντίστοιχα, αντίστοιχα, ενώ έχουν εξαρθρωθεί 188 εγκληματικές οργανώσεις, τα μέλη των οποίων ήταν κυρίως Έλληνες και Αλβανοί, ακολουθούμενοι από υπηκόους Βουλγαρίας και Νιγηρίας¹³.

4 Στατιστικά στοιχεία, ανοικτές πηγές, ποιοτικά χαρακτηριστικά υποθέσεων και εκτιμήσεις εμπειρογνομόνων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
 5 Τελική αναφορά της Έκθεσης "Organized Crime Portfolio", η οποία συμπεριλαμβάνει το επίπεδο των εγκληματικών κερδών για 7 χώρες στην Ε.Ε., μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.
 6 E.C., Europol, Interpol, FRONTEX, GRECO, κ.ά.
 7 Έκθεση "Organized Crime Portfolio", 2015
 8 Ν. 4146/2013(ΦΕΚ Α 90/18-04-2013) «Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις»

9 Serious Organized Crime Threat Assessment, SOCTA,2017 https://www.europol.europa.eu/sites/.../socta2017_0.pdf
 10 Εκθέσεις για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα ετών 2014-2016, Εκθέσεις Σ.Ο.Δ.Ν. 2014-2016
 11 Εσωτερικό εμπιστευτικό έγγραφο Α.Ε.Α./Δ.Δ.Α.
 12 μικτό κέρδος από τις συνολικές κατασχεθείσες ποσότητες ναρκωτικών ουσιών βάσει ενδεικτικών τιμών διακίνησης
 13 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2014 (σελ. 30), 2015 (σελ.46), 2016 (σελ. 43)

2. ΑΠΕΙΛΗ

Το εμπόριο ναρκωτικών πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με τη χρήση μετρητών, γεγονός που δυσχεραίνει τον εντοπισμό των εγκληματικών εσόδων από τις διωκτικές αρχές.

Η νομιμοποίηση των εσόδων από τη διακίνηση ναρκωτικών πραγματοποιείται κυρίως μέσω νομότυπων επιχειρηματικών δομών εντάσεως μετρητών (π.χ. επιχειρήσεις εστίασης, ψυχαγωγίας), της αγοράς ακινήτων ή αγαθών μεγάλης αξίας, της χρήσης κερδισμένων δελτίων επίγειου στοιχηματισμού και της μεταφοράς χρηματικών ποσών σε υπεράκτιες εταιρίες.¹⁴⁻¹⁵

2.2.2 Διαφθορά

Η μέτρηση της διαφθοράς στην Ελλάδα παρουσιάζει πληθώρα δυσχερειών, αφενός λόγω της έλλειψης σταθερής μεθοδολογίας για τη μέτρηση του φαινομένου, αφετέρου λόγω της ευρύτητας της έννοιας, καθώς και του μεγάλου αριθμού περιστατικών που δεν καταγγέλλονται και δεν καταγράφονται επισήμως, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν επαρκή δεδομένα.

Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της παγκόσμιας μη κυβερνητικής οργάνωσης «Διεθνής Διαφάνεια», που αποτελεί τον πλέον διαδεδομένο σε παγκόσμιο επίπεδο δείκτη μέτρησης της αντίληψης της διαφθοράς (corruption perception index), η Ελλάδα κατατάσσεται για το έτος 2017 στην 59η θέση¹⁶ από την 69η που βρισκόταν το 2016, σε σύνολο 180 χωρών.

Για την εκτίμηση του επιπέδου απειλής από τη διαφθορά έχουν ληφθεί υπόψη τα αδικήματα της δωροδοκίας¹⁷, της απιστίας κατά την εκτέλεση δημόσιας υπηρεσίας^{18,19}, της εκμετάλλευσης των καταπιστευμάτων και της υπεξαίρεσης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων²⁰, σύμφωνα με τη σύμβαση του ΟΗΕ κατά της διαφθοράς²¹.

Βάσει έκθεσης²² της Γ.Ε.Γ.Κ.Α.Δ.²³ το αδίκημα της κακουργηματικής απιστίας στην υπηρεσία παρουσιάζει τα μεγαλύτερα ποσοστά ποινικών διώξεων²⁴. Τα τελευταία 10-15 έτη έχουν διευρευνηθεί σημαντικές υποθέσεις διαφθοράς δημοσίων υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων και Πολιτικών Εκτεθειμένων Προσώπων (ΠΕΠ), οι οποίες έχουν παραπεμφεί στις ελληνικές δικαστικές αρχές.

¹⁴ Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Εγκλημα 2016 της Ελληνικής Αστυνομίας, σελ. 48 <http://www.astynomia.gr/images/stories/2017/files/17/07112017/ethsiaekthesi2016.pdf>

¹⁵ Ποιοτική ανάλυση υποθέσεων Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας,

¹⁶ https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

¹⁷ Στο αδίκημα της δωροδοκίας περιλαμβάνονται η δωροδοκία / δωροληψία κρατικών και πολιτικών αξιωματούχων, δικαστών, δημοσίων υπαλλήλων ή άλλων κρατικών λειτουργών, καθώς και αλλοδαπών δημοσίων αξιωματούχων και λειτουργών διεθνών οργανισμών.

¹⁸ Άρθρα 256 και 390 ΠΚ

¹⁹ Η απιστία σχετική με την υπηρεσία συνιστά κακούργημα σε τρεις περιπτώσεις (και εφόσον συντρέχουν ορισμένες επιμέρους προϋποθέσεις): α) αν ο υπαίτιος ιδιαίτερα τεχνάσματα και η ελάττωση της περιουσίας είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, ανώτερης συνολικά των 30 χιλιάδων ευρώ, ή β) αν το αντικείμενο της πράξης είναι μεγαλύτερο των 120 χιλιάδων ευρώ ή γ) αν η ζημία που προξενήθηκε ή απειλήθηκε είναι ανώτερη των 150 χιλιάδων ευρώ.

²⁰ Άρ. 258 σε συνδ. με άρ. 375 ΠΚ

²¹ Κυρώθηκε με το Ν.3666/2008 - ΦΕΚ 113/Α'/18.6.2008. Τα αδικήματα που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση αντιστοιχούν στα άρθρα 15 έως 17 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς.

²² Έκθεση Απεικόνισης Συλλογής Δεδομένων Διαφθοράς, σελ 10, <http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/142/%CE%91%CE%A0%CE%95%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%97%20%CE%A3%CE%A5%CE%9B%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%20%CE%94%CE%95%CE%94%CE%9F%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%9D%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A6%CE%98%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3.pdf>

²³ Η Γ.Ε.Γ.Κ.Α.Δ. ιδρύθηκε με το ν. 4320/2015 ως θεσμικό συντονιστικό όργανο, με αρμοδιότητες εποπτείας, ελέγχου, καθορισμού προτεραιοτήτων, λήψης πρωτοβουλιών σε πολιτικό και νομοθετικό επίπεδο για το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών, δομών και υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την καταπολέμηση της διαφθοράς.

²⁴ Βλ. Παράρτημα

Η νομιμοποίηση εσόδων σοβαρών υποθέσεων διαφθοράς πραγματοποιείται κυρίως μέσω λογαριασμών σε αλλοδαπές τράπεζες με αυστηρότερους κανόνες τραπεζικού απορρήτου, μέσω διεθνών χρηματοπιστωτικών κέντρων στο όνομα εξωχώριων (offshore) εταιριών και επενδύσεων στην αγορά ακινήτων.²⁵

Ενδεικτικά αναφέρονται οι κάτωθι δύο υποθέσεις:

- Υπόθεση πρώην υπουργού που ζήτησε και έλαβε 55 εκ. ευρώ κατά τη διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης εξοπλιστικών προγραμμάτων. Τα κεφάλαια διοχετεύθηκαν μέσω ενός πολύπλοκου δικτύου εγχώριων νομικών προσώπων ή εξωχώριων εταιριών, με τη χρήση σημαντικού αριθμού συνεργατών που εμφανίζονταν ως πραγματικοί δικαιούχοι και τη διενέργεια σημαντικού πλήθους τραπεζικών συναλλαγών μέσω εγχώριων και ξένων τραπεζικών ιδρυμάτων, με σκοπό τη μεταφορά, την απόκρυψη και τη νομιμοποίηση μέρους αυτών μέσω εγχώριων επενδύσεων (κυρίως σε εγχώρια ακίνητα).

- Υπόθεση απάτης κατά την οποία, ιδιοκτήτες ιδιωτικών εταιριών παροχής ενέργειας καταχράστηκαν 254,5 εκ. ευρώ που όφειλαν να έχουν αποδώσει στο ελληνικό κράτος. Για την απόκρυψη των χρημάτων χρησιμοποίησαν ελληνικές και ξένες τράπεζες, καθώς και ένα εκτεταμένο δίκτυο υπεράκτιων εταιριών. Κατά συνέπεια το επίπεδο απειλής αυξάνεται σημαντικά σε περιπτώσεις μεγάλης απάτης (ιδίως κατά του Δημοσίου και σημαντικών νομικών προσώπων ή πιστωτικών ιδρυμάτων).

Επιπροσθέτως ο τομέας της αγοράς ακινήτων εκτιμάται ότι έχει επίσης χρησιμοποιηθεί σε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από διαφθορά, κυρίως λόγω της πρακτικής απόκρυψης της πραγματικής αξίας κατά την πώληση των ακινήτων και της εμφάνισης αξιών κατά πολύ μικρότερων των εμπορικών. Επισημαίνεται ωστόσο, ότι ο εγγενής κίνδυνος στον τομέα ακινήτων (real estate) έχει περιοριστεί σημαντικά (μεγάλη μείωση συναλλαγών, σύγκλιση εμπορικών και αντικειμενικών αξιών).

Ο εγχώριος τραπεζικός τομέας έχει επίσης χρησιμοποιηθεί για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκλήματα διαφθοράς μικρής αξίας, κυρίως μέσω της ανάμειξης ποσών προερχόμενων τόσο από παράνομες όσο και από νόμιμες πηγές, ενώ τέλος, έχει παρατηρηθεί η χρήση μεσοπρόθεσμων επενδυτικών προϊόντων σε συνδυασμό με ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής στο εξωτερικό, προκειμένου να διοχετευθούν τα έσοδα από τη δωροδοκία σε άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.²⁶ Η πρακτική αυτή χαρακτηρίζεται ελκυστική, διότι το παράνομο έσοδο μετατίθεται πλησιέστερα στο χρονικό όριο παραγραφής του κύριου αδικήματος.²⁷

2.2.3 Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας

Το ποσοστό υποθέσεων εγκλημάτων κατά ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα οι κλοπές και οι ληστείες είναι ιδιαίτερος υψηλό σε σχέση με το σύνολο των διαπραχθέντων αδικημάτων δημόσιας ασφάλειας, όπως απεικονίζεται στον κατωτέρω πίνακα²⁸.

²⁵ Στοιχεία από ποιοτική ανάλυση υποθέσεων

²⁶ Υπ' αριθ. 2973/2017 Απόφαση Εφετείου Αθηνών.

²⁷ Στοιχεία από ποιοτική ανάλυση υποθέσεων

²⁸ Στατιστικά στοιχεία Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας/Α.Ε.Α.

2. ΑΠΕΙΛΗ

Ποσοστό υποθέσεων ανά έτος	2014	2015	2016
Ποσοστό υποθέσεων διάπραξης ληστειών στο σύνολο των διαπραχθέντων αδικημάτων δημόσιας ασφάλειας σε εθνικό επίπεδο	3,05%	3,36%	3,58%
Ποσοστό υποθέσεων διάπραξης κλοπών στο σύνολο των διαπραχθέντων αδικημάτων δημόσιας ασφάλειας σε εθνικό επίπεδο	55,51%	57,18%	56,98%
Ποσοστό υποθέσεων διάπραξης κλοπών οχημάτων στο σύνολο των διαπραχθέντων αδικημάτων δημόσιας ασφάλειας σε εθνικό επίπεδο	19,48%	19,66%	19,03%
Ποσοστό υποθέσεων εγκλημάτων κατά ιδιοκτησίας στο σύνολο των διαπραχθέντων αδικημάτων δημόσιας ασφάλειας σε εθνικό επίπεδο	78,04%	80,21%	79,59%

Πίνακας 3 - Υποθέσεις κατά ιδιοκτησίας για τα έτη 2014-2016

Τα παράνομα έσοδα από τα ανωτέρω αδικήματα είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστούν με ακρίβεια. Η ζημία που προκαλούν οι εγκληματικές οργανώσεις είναι μεγαλύτερη σε σχέση με αυτή που προκαλείται από μεμονωμένους δράστες σε επίπεδο μικροεγκληματικότητας, καθόσον δρουν πιο οργανωμένα, μαζικά και με μεγαλύτερη τεχνική εξειδίκευση, στοχεύοντας σε υψηλότερα κέρδη. Ο στόχος των δραστών αποτελεί σημαντικό παράγοντα ως προς το ύψος των αποκομισθέντων κερδών.

Βάσει του αριθμού των εξιχνιασθεισών υποθέσεων οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, κατά τα έτη 2014-2016 προκύπτουν, τα παρακάτω στοιχεία²⁹:

Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων ανά έτος	2014	2015	2016
Εγκληματικές οργανώσεις δραστηριοποιούμενες σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας	163	151	163
Εγκληματικές οργανώσεις δραστηριοποιούμενες σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας ως ποσοστό επί των συνολικά εξιχνιασθεισών εγκληματικών ομάδων	54,1%	42,41%	45,53%
Συνολικό κέρδος εξιχνιασθεισών εγκληματικών ομάδων	11 εκατ €	11,5 εκατ €	57,7 εκατ €

Πίνακας 4- Αριθμός εγκληματικών οργανώσεων για τα έτη 2014-2016

Από τα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας προκύπτει ότι οι εγκληματικές οργανώσεις δεν έχουν ως επί το πλείστον διασυνδέσεις με διεθνή εγκληματικά κυκλώματα. Οι ομάδες που δραστηριοποιούνται σε κλοπές (πλην οχημάτων) και ληστείες αποτελούνται κυρίως από Έλληνες, Αλβανούς και Γεωργιανούς.³⁰

Οι κλοπές οχημάτων και το εμπόριο αυτών ελέγχεται κυρίως από μεικτές εγκληματικές ομάδες, με διεθνή χαρακτήρα, τα μέλη των οποίων προέρχονται κατά κύριο λόγο από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Οι εγκληματικές αυτές ομάδες χρησιμοποιούν την Ελλάδα ως χώρα προέλευσης, προορισμού, αλλά και διαμετακόμισης κλεμμένων οχημάτων ή ανταλλακτικών αυτών. Η νομιμοποίηση των κερδών πραγματοποιείται μέσω εταιριών ή νομικών σχημάτων που εξειδικεύονται στην αγορά και επισκευή οχημάτων.³¹

Από την ποιοτική ανάλυση των στοιχείων της Ελληνικής Αστυνομίας προκύπτει ότι τα έσοδα που προέρχονται από τα αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας χρησιμοποιούνται πρωτίστως για την αγορά αγαθών μεγάλης αξίας (πολυτελή οχήματα και κοσμήματα), ενώ μέρος αυτών επενδύεται και στην αγορά ακινήτων. Επίσης, παρατηρείται ότι μέρος των εγκληματικών προϊόντων ενεχυρίζεται προκειμένου να μετατραπεί σε μετρητά. Τέλος, όταν τα έσοδα από την ανωτέρω εγκληματική διαδικασία αποστέλλονται εκτός χώρας, παρατηρείται η φυσική μεταφορά χρημάτων (cash-couriers) και η χρήση παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων.

2.2.4 Οικονομικά αδικήματα

Από το σύνολο των οικονομικών αδικημάτων³² επιλέχθηκαν εκείνα που παρουσιάζουν το υψηλότερο επίπεδο απειλής, ήτοι τα αδικήματα της απάτης³³ (συμπεριλαμβανομένης της απάτης με υπολογιστή³⁴) και της πλαστογραφίας³⁵, ενώ συμπεριελήφθησαν και τα αδικήματα της λαθρεμπορίας³⁶ και του παραεμπορίου λόγω συνάφειας.

Οι απάτες αποτελούσαν ανέκαθεν σημαντική και προσοδοφόρα εγκληματική δραστηριότητα για μεμονωμένους δράστες και οργανωμένες εγκληματικές ομάδες στη χώρα. Ο παρακάτω πίνακας³⁷ απεικονίζει το μέγεθος της εν λόγω συνολικής εγκληματικής δραστηριότητας³⁸:

ΑΠΑΤΕΣ							
	ΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ	ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΞΙΧΝΙΑΣΕΙΣ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
2012	3.166	163	3.329	1.283	1.070	113	1.183
2013	2.860	165	3.025	1.359	1.004	149	1.153
2014	2.877	158	3.035	1.426	1.087	144	1.231
2015	3.168	428	3.596	1.515	954	235	1.189
2016	3.790	1.189	4.979	2.066	992	247	1.239

Πίνακας 5 - Απάτες ανά έτος (2012-2016)

³⁰ Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2014 (σελ. 37),2015 (σελ.52) ,2016 (σελ.54) της Ελληνικής Αστυνομίας

³¹ Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2014 (σελ. 38), 2015 (σελ. 53) 2016 (σελ. 55) της Ελληνικής Αστυνομίας

³² Άρθρα 385-406 Π.Κ. ³³ άρθρο 386 ΠΚ ³⁴ άρθρο 386Α ΠΚ ³⁵ Άρθρο 216 ΠΚ ³⁶ άρθρα 155, 156 και 157 του ν. 2960/2001 (Α' 265)

³⁷ Στοιχεία προερχόμενα από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας

²⁹ Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2014 (σελ. 34),2015 (σελ.49) ,2016 (σελ.50) της Ελληνικής Αστυνομίας

2. ΑΠΕΙΛΗ

Το συνολικό αποκομισθέν κέρδος των εγκληματικών ομάδων που εξιχνιάστηκαν για τα έτη 2015 και 2016 από την Ελληνική Αστυνομία υπολογίζεται σε 3.600.000 € και 2.630.000€ αντίστοιχα.³⁹

Η πλειονότητα των απατών διαπράττονται από μεμονωμένα άτομα, στοχεύουν σε πιο ευάλωτα θύματα (π.χ. άτομα τρίτης ηλικίας, πολίτες που επιδίδονται σε διαδικτυακές συναλλαγές προϊόντων και αγαθών) και τα έσοδα από αυτές είναι πολύ χαμηλότερα σε σχέση με υποθέσεις, όπου τα θύματα είναι υπηρεσίες του δημοσίου τομέα ή/και εταιρείες.

Τα οργανωμένα κυκλώματα δύνανται να διαθέτουν εξοπλισμό για πλαστογράφηση εγγράφων ή/και να συνεργάζονται με πλαστογράφους, καθώς και με λοιπές ομάδες επαγγελματιών (ιατρούς, δικηγόρους, συμβολαιογράφους κ.λπ.) για τη διευκόλυνση των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων και εμφανίζουν πολυδιάστατη δραστηριότητα.

Ειδική περίπτωση απάτης αποτελεί η «εσωτερική» απάτη σε βάρος των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα έσοδα από την οποία δύναται να είναι υψηλά. Η κυριότερη πηγή κινδύνου ΞΧ προέρχεται από απάτες κατά τις οποίες συμπράττουν δανειολήπτες με χαμηλόβαθμα ή σε μεμονωμένες περιπτώσεις και με υψηλόβαθμα στελέχη των πιστωτικών ιδρυμάτων, μέσω καταστρατήγησης των διαδικασιών παροχής δανείων. Εφόσον διαπραχθούν, οι απάτες αυτές εμφανίζουν εγγενή πλεονεκτήματα ως προς την νομιμοποίηση των εσόδων, αλλά και την ευκολία απόκρυψης και διαμοιρασμού αυτών μέσω της μεταφοράς τους σε άλλες τράπεζες στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή της ανάληψής τους σε μετρητά. Αντίθετα, φαινόμενα εσωτερικής απάτης που αφορούν σε κατάχρηση τραπεζικών λογαριασμών πελατών, συνδυάζονται κυρίως με εγκλήματα πλαστογραφίας και εξαπάτησης και εμφανίζουν αυξημένο βαθμό δυσκολίας ως προς την απόκρυψη και τη νομιμοποίηση των εσόδων. Στο παρελθόν, οι απάτες αυτές, αφορούσαν συνήθως σε περιπτώσεις χαμηλόβαθμων υπαλλήλων ή διευθυντών σε επιμέρους καταστήματα που επεδίωκαν την γρήγορη εκμετάλλευση των κεφαλαίων (μέσω τζόγου, επενδύσεων) ώστε να τα επιστρέψουν στους δικαιούχους χωρίς να γίνουν αντιληπτοί.

Ωστόσο, οι ανωτέρω μορφές απάτης διενεργούνταν σε πολύ διαφορετικό περιβάλλον οικονομικής δραστηριότητας και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και πλέον η σημαντική ενδυνάμωση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των ΠΙ τα τελευταία χρόνια έχει μειώσει την έκθεση του τραπεζικού τομέα σε απάτες τέτοιας μορφής.⁴⁰ Ενδεικτικά αναφέρεται υπόθεση απιστίας και απάτης όπου ο διευθύνων σύμβουλος, ο κύριος μέτοχος και τα λοιπά μέλη του διοικητικού συμβουλίου τράπεζας ενέκριναν υψηλά δάνεια σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία ήταν μη αξιόπιστα του ποσού του δανείου και με ανεπαρκείς εξασφαλίσεις προς την τράπεζα, με αποτέλεσμα η τράπεζα να τεθεί υπό ειδική εκκαθάριση.

Άλλη περίπτωση απάτης, είναι η απάτη μέσω διαδικτύου που εμφανίζει αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια, αν και τα έσοδα από αυτήν την εγκληματική δραστηριότητα στην παρούσα φάση εμφανίζονται μάλλον χαμηλά⁴¹.

Το αδίκημα της πλαστογραφίας που συνδέεται δευτερογενώς, σε συρροή, με άλλες μορφές εγκληματικής

δραστηριότητας και συσχετίζεται άμεσα με οικονομικής και διοικητικής φύσεως συναλλαγές επηρεάζοντας την ομαλή διεξαγωγή τους, κρίνεται μικρής σημασίας ως ανεξάρτητη εγκληματική δραστηριότητα σε σχέση με τα υπόλοιπα οικονομικά αδικήματα και τη νομιμοποίηση εσόδων.

Από την άλλη πλευρά, το λαθρεμπόριο αποτελεί σημαντική και προσοδοφόρα δραστηριότητα για τις εγκληματικές ομάδες. Οι κυριότερες μορφές της εν λόγω εγκληματικής δραστηριότητας είναι το λαθρεμπόριο καπνικών προϊόντων, οίνοπνευματωδών ποτών και καυσίμων, τα οποία υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.).

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, τα καπνικά προϊόντα, και ιδιαίτερα τα τσιγάρα⁴², αποτελούν σταθερά τα τελευταία έτη την πλειοψηφία των προϊόντων που διακινούνται παράνομα. Συνεπώς το λαθρεμπόριο καπνικών προϊόντων αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Το βασικό κίνητρο για την παράνομη αυτή δραστηριότητα είναι η υψηλή φορολογική επιβάρυνση των καπνικών προϊόντων⁴³, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει καταστεί δυσανάλογη προς την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, επηρεάζοντας αυξητικά την κατανάλωση λαθραίων προϊόντων.

Οι δικωτικές αρχές της χώρας, από το 2012 έως και το 2016 έχουν πραγματοποιήσει 10.304 κατασχέσεις και έχουν κατασχέσει ποσότητα 2.546.033.977 τεμαχίων τσιγάρων. Παρατίθεται σχετικός πίνακας⁴⁴:

ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΠΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ						
ΕΤΟΣ	2012	2013	2014	2015	2016	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΤΕΜΑΧΙΑ	468.575.08	467.293.37	428.802.919	634.972.879	546.389.730	2.546.033.977
ΑΝΑΛΟΓΟΥΝΤΕΣ ΔΑΣΜΟΙ & ΦΟΡΟΙ (σε €)	71.138.04	71.926.89	75.741.023	115.281.813	97.749.986	431.837.755
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ	1.234	1.756	2.245	2.659	2.410	10.304

Πίνακας 6 - Κατασχέσεις καπνικών προϊόντων για έτη 2012-2016

Λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση της χώρας και το ποσοστό συμμετοχής του Φ.Π.Α και του Ε.Φ.Κ. των ενεργειακών προϊόντων στα τελωνειακά έσοδα (περίπου 48% για το 2016)⁴⁵, το λαθρεμπόριο καυσίμων αποτελεί επίσης σημαντική απειλή. Σύμφωνα με στοιχεία κατασχέσεων/δεσμεύσεων της Α.Α.Δ.Ε. για το έτος 2017, παρατηρείται αύξηση στο πλήθος αυτών στην κατηγορία των πετρελαιοειδών προϊόντων και συγκεκριμένα έχουν κατασχεθεί 313.254 λίτρα υγρών καυσίμων.⁴⁶

Το παραεμπόριο, δηλαδή η οποιαδήποτε και με οποιοδήποτε τρόπο διακίνηση, πώληση εμπορευμάτων που

38 Η εμφανιζόμενη αυξητική τάση το έτος 2016 (4.979 υποθέσεις απάτης έναντι 3.596 το 2015, ήτοι αύξηση σε ποσοστό 38,46%), οφείλεται στον σημαντικό αριθμό καταγεγραμμένων αποπειρών απάτης (1.189 αποπειρές το 2016 έναντι 428 το 2015), οι οποίες αφορούσαν κυρίως αποπειρές εξαπάτησης ατόμων τρίτης ηλικίας διά τηλεφώνου, με τη μέθοδο της πρόκλησης ατυχήματος, Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2014 (σελ. 49), 2015 (σελ. 75), 2016 (σελ. 78) της Ελληνικής Αστυνομίας

39 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2015 (σελ. 75), 2016 (σελ. 79) της Ελληνικής Αστυνομίας

40 Οι λόγοι αναλύονται διεξοδικά στα αντίστοιχα κεφάλαια ανάλυσης Κλαδικής Τρωτότητας (Ακεραιότητα Προσωπικού, Criminal Sanctions, Τρωτότητα προϊόντων παροχής δανείων), επισημαίνοντας την μειωτική τάση του αριθμού των σοβαρών περιστατικών λειτουργικού κινδύνου.

41 Κατά την περίοδο 2013-2016 εντοπίστηκαν 225 υποθέσεις από τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας. Από αυτές 139 ήταν υποθέσεις "business e-mail compromise" (or Man-in the-Middle) με έσοδα περίπου € 10.000.000, και 75 ήταν υποθέσεις "money muling", με εκτιμώμενα παράνομα έσοδα περίπου € 500.000. (Εσωτερικό Εμπιστευτικό Έγγραφο της ΔΙΔΗΕ)

42 Επισημαίνεται ότι στη χώρα τα τσιγάρα αποτελούν την κατηγορία με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στα έσοδα από τον Ε.Φ.Κ. καπνικών προϊόντων, σε ποσοστό περίπου 85%. Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2016 (σελ 61)

43 Excise Duty Tables της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ελλάδα το έτος 2016 βρίσκεται στην τρίτη θέση ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση (Ε.Φ.Κ. και Φ.Π.Α.) των τσιγάρων, κοντά στο 84%, https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/excise_duties-part_iii_tobacco_en.pdf

44 Στοιχεία από Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης της Α.Α.Δ.Ε.

45 Έκθεση Απολογισμού Γ.Γ.Δ.Ε. 2016

46 Έκθεση Απολογισμού Α.Α.Δ.Ε. 2017,

2. ΑΠΕΙΛΗ

διατίθενται χωρίς την προβλεπόμενη άδεια ασκήσεως επιτηδεύματος ή των προβλεπομένων από την ισχύουσα νομοθεσία παραστατικών,⁴⁷ ανήκει σε έναν ευρύτερο κύκλο παραβατικότητας και συνυπάρχει ενίοτε με άλλες μορφές παρανομίας όπως: απόκρυψη φορολογητέας ύλης, λαθρεμπόριο, προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας και εμπορικού σήματος (απομιμητικά, παραποιημένα, πειρατικά).

Τέλος, αναφορικά με το εμπόριο προϊόντων απομίμησης, προκύπτει ότι η Ελλάδα αποτελεί σημείο εισόδου τέτοιων προϊόντων στην Ε.Ε.⁴⁸ τα οποία προέρχονται κυρίως από την Κίνα, το Χονγκ Κονγκ και την Τουρκία. Βάσει των στατιστικών στοιχείων κατασχέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας⁴⁹ και της Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε., πρόκειται κυρίως για απομιμητικά επώνυμων προϊόντων όπως είδη ρουχισμού, ρολόγια, τσάντες και είδη τεχνολογίας. Από την αξιολόγηση των στοιχείων αυτών διαπιστώνεται ότι η εν λόγω εγκληματική δραστηριότητα αποτελεί σημαντική απειλή για τη χώρα.

2.2.5 Παράνομη διακίνηση μεταναστών και προσφύγων

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί χώρα εισόδου στην Ε.Ε. για έναν υψηλό αριθμό παράτυπων οικονομικών μεταναστών και προσφύγων⁵⁰, οι οποίοι κατά πλειοψηφία έχουν ως τελικό προορισμό χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Το 2015 η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με μία τεράστια μεταναστευτική και προσφυγική ροή,⁵¹ κυρίως λόγω του εμφύλιου πολέμου στη Συρία, κατά τη διάρκεια της οποίας η παράνομη διακίνηση μεταναστών πραγματοποιείται μέσω εγκληματικών δικτύων διακινητών που δραστηριοποιούνται εκτός χώρας. Τα έσοδα των διακινητών κυμάνθηκαν, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ 4,7 και 5,7 δις⁵² ευρώ το 2015 και 2 δις ευρώ το 2016 ενώ αναφορικά με την είσοδο των μεταναστών στην Ελλάδα, όπως και σε όλη την Ε.Ε. το μεγαλύτερο ποσοστό των εσόδων των εγκληματικών ομάδων, αποκομίστηκε πριν την παράνομη είσοδό τους στη χώρα.⁵³

Επιπλέον, η διευκόλυνση παράνομης εξόδου από τη χώρα είναι μια εγκληματική δραστηριότητα και αποτελεί σημαντική απειλή νομιμοποίησης εσόδων δεδομένου ότι αποφέρει μεγάλα χρηματικά ποσά. Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, τα έσοδα αυτά εκτιμήθηκαν περίπου σε 307.000.000€ για το 2015 και 367.000.000€ για το 2016⁵⁴, με τη συντριπτική πλειοψηφία των συλληφθέντων διακινητών, ποσοστό 88% για το 2015 και 78% για το 2016 να είναι αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι διαβιούν στην Ελλάδα παράνομα. Σημειώνεται ότι τα έτη 2015 και 2016 συνελήφθησαν 1501 και 950 διακινητές αντίστοιχα.⁵⁵

Τα εγκληματικά δίκτυα διακίνησης συνεργάζονται κατά περίπτωση με «εργαστήρια» που εξειδικεύονται στην κατάρτιση πλαστών ταξιδιωτικών και λοιπών νομιμοποιητικών εγγράφων υψηλής ποιότητας, με τα οποία

εφοδιάζονται οι παράτυποι μετανάστες και πρόσφυγες, η πλειοψηφία των οποίων λαμβάνει εμβάσματα από τις χώρες καταγωγής τους μέσω των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων κατά την παραμονή τους στην ελληνική επικράτεια.

Οι διακινητές δεν συναλλάσσονται μέσω του τραπεζικού τομέα και δεν δραστηριοποιούνται μέσω νομικών οντοτήτων ούτε προβαίνουν σε αγορά ακινήτων ή/και πολυτελών ειδών προκειμένου να νομιμοποιήσουν το εγκληματικό προϊόν αλλά συνήθως χρησιμοποιούν μικρές επιχειρήσεις (εμπορίας ψιλικών, ηλεκτρονικών ειδών και κινητών τηλεφώνων) ως βιτρίνες για είσπραξη και διανομή χρημάτων. Η πληρωμή των μελών των εγκληματικών ομάδων πραγματοποιείται μέσω παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων ή/και μέσω του ανεπίσημου δικτύου πληρωμών «Hawala» το οποίο λειτουργεί μέσα σε μίνι-μάρκετ, καταστήματα εμπορίας κινητής τηλεφωνίας ή/και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών, ταξιδιωτικά γραφεία ιδιοκτησίας μελών των ομάδων.⁵⁶

Σε ενδεικτική υπόθεση, οργανωμένη εγκληματική ομάδα η οποία συμμετείχε σε 26 υποθέσεις διευκόλυνσης εξόδου, παράτυπων μεταναστών από τη χώρα,⁵⁷ διακινούσε παράνομα μετανάστες από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα μέλη αυτής, ελάμβαναν έως και 16.000 ευρώ ανά άτομο, ποσό το οποίο μεταφέρθηκε παράνομα, μέσω του συστήματος άτυπης μεταφοράς χρημάτων «Hawala».

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δραστηριοποιείται πλήθος ΜΚΟ με αντικείμενο την παράτυπη μετανάστευση. Για τις εν λόγω ΜΚΟ, όπως και για το σύνολό τους, προβλέπεται στο άρθρο 10 του ν. 3691/2008, η έκδοση Κοινωνικών Υπουργικών Αποφάσεων του Υπουργού Οικονομικών και των αρμοδίων Υπουργών για θέματα εταιρειών, οργανισμών, οργανώσεων, σωματείων και άλλων μορφών ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, προκειμένου να θεσπίζονται τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή της χρησιμοποίησης του τομέα αυτού για το σκοπό του ΞΧ.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η τήρηση μητρώου των ανωτέρω οντοτήτων από αρμόδια αρχή, ανά κατηγορία, η υποχρεωτική διεκπεραίωση των κυριότερων συναλλαγών αυτών μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων επί αυτών από αρμόδιες δημόσιες αρχές, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου. Μέχρι σήμερα τηρούνται επιμέρους μητρώα οντοτήτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σε αρμόδια Υπουργεία, χωρίς να υφίσταται ενιαίο μητρώο.

2.2.6 Φοροδιαφυγή – φορολογικά αδικήματα

Με τον όρο «φοροδιαφυγή» νοούνται τα αδικήματα όπως περιγράφονται στο άρθρο 66 του ν. 4174/2013, όπως ισχύει. Η φοροδιαφυγή είναι βασικό αδίκημα του ΞΧ και η διάπραξη της επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών⁵⁸. Επισημαίνεται ότι η μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο που ξεπερνούν τα 200.000€, και ορίζεται ως βασικό αδίκημα βάσει του ν. 3691/2008, καθώς και υποθέσεις για μη ποινικά αδικήματα ή αδικήματα που μπορεί να διευθετηθούν μέσω εξωδικαστικού συμβιβασμού, δεν έχουν περιληφθεί στην ανάλυση που ακολουθεί.

⁴⁷ Ν. 4155/13, άρθρο 39 και 40

⁴⁸ OECD EUIPO «Trade in Counterfeit and Pirated Goods (2016)»

⁴⁹ Έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα ετών 2015 (σελ. 64) και 2016 (σελ. 63), Ελληνική Αστυνομία

⁵⁰ Σύμφωνα με τα στοιχεία των δικαστικών αρχών (Αστυνομία, Λιμενικό Σώμα), τα έτη 2012, 2013 και 2014, οι εισροές μεταναστών προς την Ελλάδα, ήταν αντίστοιχα 34.084, 12.556 και 45.421, ήτοι συνολικά 92.061.

⁵¹ Από το 2015 μέχρι τις αρχές του 2017 έχουν καταγραφεί συνολικά 1.141.275 παράνομοι μετανάστες. Εξ' αυτών, 52.401 επαναπροωθήθηκαν, μετεγκαταστάθηκαν σύμφωνα με τις ισχύουσες Διεθνείς Συνθήκες, 63.494 παραμένουν αυτή τη στιγμή στα Κ.Υ.Τ., σε λοιπές δομές και εκτός δομών. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι περίπου 1.025.380 ή 89,8% των μεταναστών έχουν αναχωρήσει παράνομα από τη Χώρα μας προς άλλα κράτη μέλη της Συνθήκης Schengen, είτε παραμένον στην ελληνική επικράτεια, αναμένοντας η πλειονότητα αυτών να αναχωρήσουν παράνομα.

⁵² Έκθεση Europol, SOCTA

⁵³ Στοιχεία Βάσει συνεντεύξεων με μετανάστες στους χώρους υποδοχής/ταυτοποίησης

⁵⁴ Εσωτερικό εμπιστευτικό έγγραφο του Κέντρου Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α.)

⁵⁵ Βλ. Παράρτημα

⁵⁶ Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα 2016 της Ελληνικής Αστυνομίας, σελ. 31

⁵⁷ Η επιχείρηση διεξήχθη από κοινού από την Ελληνική Αστυνομία, την Europol και την Εθνική Υπηρεσία του Εγκλήματος του Ηνωμένου Βασιλείου, μετά από αρκετούς μήνες ερευνών. Βλ. σχετ. ιστοσελίδα της Europol <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/migrant-smuggling-organised-crime-group-dismantled-in-greece>

⁵⁸ Εάν οι φόροι στα αδήλωτα εισοδήματα η περιουσιακά στοιχεία υπερβαίνουν το ποσό των € 100.000 ανά έτος και ανά είδος φόρου, ή ο φόρος προστιθέμενης αξίας από αδήλωτα έσοδα από πωλήσεις κ.λπ., υπερβαίνουν το ποσό των € 50.000 ανά έτος ή εάν οποιοσδήποτε άλλος παράτυπος φόρος, δασμός ή εισφορά ανήλθε σε περισσότερα από € 100.000.

2. ΑΠΕΙΛΗ

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία των αρμόδιων φορολογικών αρχών για τα έτη 2013 έως 2016 το επίπεδο απειλής του αδικήματος της φοροδιαφυγής εκτιμήθηκε ως «Υψηλό».

Ενδεικτικά παρατίθεται πίνακας των συνολικών ποσών που αντιστοιχούν στις αναφορές για εγκλήματα φοροδιαφυγής από την ΑΑΔΕ προς την Αρχή για τα έτη 2013-2016 και του συνολικού ποσού βεβαιωθέντων φόρων και προστίμων που προέκυψαν από φορολογικούς ελέγχους.

	2013	2014	2015	2016
Ποσά φοροδιαφυγής που αναλογούν στο πλήθος των αναφορών για βεβαιωμένη φοροδιαφυγή άνω των 50.000 € προς Αρχή βάσει του Ν. 3691/2008 (€ εκ.)	112,40	137,90	896,91	631,75
Σύνολο βεβαιωθέντων φόρων και προστίμων από ελέγχους πλήρεις και μερικούς (€ εκ.)	1.615,30	3.635,36	5.028,24	3.014,95

Πίνακας 7 - Ποσά φοροδιαφυγής και βεβαιωθέντα ποσά φόρων και προστίμων

Στον τραπεζικό τομέα⁵⁹ η ανωτέρω εκτίμηση απειλής θεωρείται υψηλή, καθώς η πλειοψηφία των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται από τα ΠΙ προς την Αρχή αφορούν συναλλαγές που ενδεχομένως σχετίζονται ή συνδέονται με το αδίκημα της φοροδιαφυγής, με μειούμενη ωστόσο τάση ως προς τον αριθμό τους ενώ και ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας αντιμετωπίζει υψηλό επίπεδο απειλής, καθώς λογιστές, φοροτεχνικοί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι και μεσίτες ακινήτων δύνανται να λειτουργήσουν ως διευκολυντές σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής, ιδίως με συναλλαγές που σχετίζονται με την αγοραπωλησία ακινήτων⁶⁰.

2.3 Επίπεδο εξωτερικής απειλής

Για την εκτίμηση του επιπέδου εξωτερικής απειλής της χώρας, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας αναλύθηκαν στοιχεία ετήσιων διασυννοριακών μεταφορών κεφαλαίων που πραγματοποιήθηκαν μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος την περίοδο 2012-2016.⁶¹

Ειδικότερα μελετήθηκαν τα τηρούμενα στην ΤτΕ στατιστικά στοιχεία ισοζυγίου πληρωμών που αφορούν σε εισροές κεφαλαίων προς την Ελλάδα ανά χώρα προέλευσης σχετικά με: πληρωμές για εξαγωγές αγαθών, παροχή υπηρεσιών, άμεσες επενδύσεις στη χώρα (εγκατάσταση ή εξαγορά επιχειρήσεων κ.λπ.), αγορές χαρτοφυλακίων μετοχών και ομολόγων κάθε είδους και εμβάσματα. Ομοίως εξετάστηκαν εκροές κεφαλαίων προς το εξωτερικό που αφορούν τις αντίστροφες συναλλαγές (πληρωμές για εισαγωγές από το εξωτερικό, άμεσες επενδύσεις σε άλλες χώρες κ.λπ.). Η μελέτη επικεντρώθηκε σε χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, χώρες υψηλού κινδύνου, τους 10 σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους και χώρες/δικαιοδοσίες μη συνεργάσιμες για σκοπούς ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών.

Σύμφωνα με την ως άνω ανάλυση, δεν εντοπίστηκαν ροές κεφαλαίων σε αναντιστοιχία προς τις αναμενόμενες βάσει εμπορικών σχέσεων κ.λπ. και συνεπώς, δεν προκύπτουν ενδείξεις εγγενούς κινδύνου, κυρίως ως προς τη χρήση του τραπεζικού τομέα, ο οποίος συγκεντρώνει τη συντριπτική πλειοψηφία των εν λόγω συναλλαγών.

Από τα στοιχεία των διωκτικών, δικαστικών και εισαγγελικών αρχών προκύπτει η συμμετοχή υψηλού αριθμού αλλοδαπών υπηκόων σε εγκληματικές δραστηριότητες, γεγονός που αυξάνει την απειλή μεταφοράς εγκληματικών κερδών στις χώρες καταγωγής τους. Ωστόσο η φυσική μεταφορά χρημάτων εκτός Ελλάδας δεν επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία κινήσεων δηλωθέντων ρευστών διαθεσίμων των Τελωνειακών Αρχών και από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι τα εισερχόμενα ποσά είναι σχετικά χαμηλά.

Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Εθνικού Γραφείου Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων, κατά τα έτη 2013 – 2016 το μεγαλύτερο ποσοστό εξερχόμενων αιτημάτων αφορά την Κύπρο με ποσοστό 22,3%, ενώ έπονται το Ηνωμένο Βασίλειο και η Βουλγαρία με ποσοστά 10,5% και 8% αντίστοιχα. Όσον αφορά τα εισερχόμενα αιτήματα, το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 15,2%, ενώ ακολουθούν η Γερμανία, η Βουλγαρία και το Βέλγιο με ποσοστά 10,4%, 8,3% και 7% αντίστοιχα.

2.4 Επίπεδο απειλής ανά τομέα

Από τα στοιχεία των διωκτικών, δικαστικών και εισαγγελικών αρχών και την αυτοαξιολόγηση των υπόχρεων προσώπων ως προς την απειλή νομιμοποίησης εσόδων προκύπτουν τα κάτωθι ανά τομέα:

2.4.1 Τραπεζικός τομέας

Ο τραπεζικός τομέας, αντιμετωπίζει παραδοσιακά σημαντικό επίπεδο απειλής ΕΧ προερχόμενο κυρίως από φοροδιαφυγή, απάτη και διαφθορά, λόγω και της σημασίας του για την εγχώρια οικονομική δραστηριότητα σε σχέση με την αποδοχή καταθέσεων, την χορήγηση δανείων, την διενέργεια ή αποδοχή συναλλαγών πληρωμής και την ποικιλία και εξειδίκευση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που παρέχει. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε η χρήση του τραπεζικού τομέα σε διάφορα σημαντικά οικονομικά εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο παρελθόν (έως το 2009) και είτε κρίθηκαν τελεσίδικα από τη δικαιοσύνη, είτε ξεκίνησε η δικαστική τους διερεύνηση κατά την πενταετία 2012-2016. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι σε επίπεδο χρηματοπιστωτικού τομέα, ο τραπεζικός τομέας συνιστά την πηγή των περισσότερων αναφορών ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή, η πλειοψηφία των οποίων αφορά πιθανώς στο αδίκημα της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, μέσω των συγκεκριμένων αναφορών που αφορούν σε αναντιστοιχία μεταξύ των χρηματικών ποσών που κατατίθενται στους λογαριασμούς των πελατών και στο οικονομικό τους προφίλ, δύνανται να εντοπισθούν και υποθέσεις ΕΧ που συνδέονται με άλλα βασικά αδικήματα.

Επισημαίνεται ότι η ελκυστικότητα του τραπεζικού τομέα για σκοπούς ΕΧ έχει περιοριστεί τα τελευταία έτη (π.χ. μείωση από το 2012 των αναφορών ύποπτων συναλλαγών κατά 41% και των συναλλαγών με μετρητά στα πιστωτικά ιδρύματα κατά 80%), γεγονός που αποδίδεται:

- στην επιβολή από το 2015 ελέγχων ανάληψης μετρητών και κίνησης κεφαλαίων προς το εξωτερικό,
- στην ανάπτυξη από το 2011 ισχυρών εργαλείων από τις φορολογικές αρχές, με σκοπό τον εντοπισμό φοροδιαφυγής μέσω του τραπεζικού συστήματος. Τα εργαλεία περιλαμβάνουν τόσο συστηματικές αναφορές για συναλλαγές πελατών που υποβάλλονται από τα ΠΙ προς τις αρχές, όσο και αντίστροφα, συστήματα

⁵⁹ Βλ. ανάλυση απειλής Τραπεζικού Τομέα

⁶⁰ Ποιοτική ανάλυση υποθέσεων από την Αρχή, ΑΑΔΕ, ΣΔΟΕ, Ελληνική Αστυνομία

⁶¹ Στοιχεία από Τράπεζα της Ελλάδος (Εμπιστευτικό Αρχείο)

2. ΑΠΕΙΛΗ

πρόσβασης των αρχών στους τραπεζικούς λογαριασμούς, ύστερα από σχετικά αιτήματα των ΔΟΥ και των ελεγκτικών κέντρων, που τηρούνται στα ΠΙ (μητρώο τραπεζικών λογαριασμών).

• στην αποτελεσματική χρήση των ανωτέρω εργαλείων, όπως υποδηλώνει η αυξητική τάση των βεβαιωμένων επιπρόσθετων φόρων από το 2012, αλλά και ο σημαντικός αριθμός των δεσμεύσεων που έχουν επιβληθεί.

Οι ανωτέρω παράγοντες, σε συνδυασμό με την ισχυροποίηση των γενικών μηχανισμών ελέγχου και πρόληψης ΞΧ/ΧΤ (πχ προσθήκη διατάξεων για θέματα φοροδιαφυγής από το 2012 στο κανονιστικό πλαίσιο, εποπτικές, οργανωτικές και μηχανογραφικές συνέργειες λόγω συγκέντρωσης του κλάδου κ.λπ.) έχουν αυξήσει το βαθμό δυσκολίας διενέργειας ή την πιθανότητα εντοπισμού τραπεζικών συναλλαγών που αποσκοπούν στη νομιμοποίηση ή απόκρυψη παράνομων κεφαλαίων (πχ μέσω μεταφοράς στο εξωτερικό, ή ανάληψής τους σε μετρητά).

Στο πλαίσιο αυτό το επίπεδο απειλής για τον Τραπεζικό τομέα, αν και μειούμενο, εκτιμάται «Υψηλό».

2.4.2 Τομέας εταιρειών ασφαλίσεων ζωής

Όπως επισημαίνεται και στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υπερεθνική εκτίμηση κινδύνων ΞΧ/ΧΤ σε επίπεδο χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω προϊόντων ασφάλισης ζωής απαιτεί πολύπλοκο σχεδιασμό και γνώσεις προκειμένου να καταστεί βιώσιμη επιλογή. Τα προϊόντα που παρέχονται από τις ασφαλιστικές εταιρείες ζωής στην Ελλάδα δεν προσφέρουν τέτοια ποικιλία και ευελιξία ώστε να θεωρούνται ελκυστικά για πρόσωπα που επιδιώκουν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το είδος των ασφαλιστικών προϊόντων που περιλαμβάνεται συχνότερα στις τυπολογίες ασυνηθών ή ύποπτων συναλλαγών για σκοπούς ΞΧ είναι τα επενδυτικά προϊόντα. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία του έτους 2016, το ετήσιο ποσό καταβληθέντων ασφαλίσεων από επενδυτικά προϊόντα στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει μόλις το 13% του συνολικού εσόδου ασφαλίσεων ζωής (€ 1,9 δις., ήτοι περί το 1% του Α.Ε.Π.). Περαιτέρω επισημαίνεται ότι οι εταιρείες παροχής ασφαλίσεων ζωής διατηρούν ως επί το πλείστον μακροπρόθεσμες σχέσεις με τους πελάτες τους, λόγω της φύσης των προϊόντων, ενώ περιστασιακοί πελάτες και συναλλαγές που συνεπάγονται υψηλότερο κίνδυνο ΞΧ, δεν υπάρχουν.

Το επίπεδο απειλής στον ασφαλιστικό κλάδο προέκυψε από την ανάλυση των αδικημάτων εντός των διαφόρων κλάδων, των μεθόδων πραγμάτωσης των απειλών ΞΧ και των μεθόδων επένδυσης και νομιμοποίησης των εσόδων, που προκύπτουν από την τέλεση των βασικών αδικημάτων. Από τις υποθέσεις που αναλύθηκαν δεν προέκυψε εμπλοκή του κλάδου ασφαλίσεων ζωής στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ως εκ των ανωτέρω, το επίπεδο απειλής ΞΧ του ασφαλιστικού κλάδου εκτιμήθηκε ως «Μέσο - Χαμηλό».

2.4.3 Τομέας Κεφαλαιαγοράς

Όσον αφορά στην απειλή ΞΧ, ο τομέας της κεφαλαιαγοράς δεν είναι ο πρωταρχικός τομέας που θα χρησιμοποιήσουν οι εγκληματικές ομάδες. Ο κύριος λόγος για αυτό είναι ο σχετικά χαμηλός σε σχέση με το παρελθόν, κύκλος εργασιών στο Χρηματιστήριο Αθηνών, η μικρή αξία των κεφαλαίων υπό διαχείριση, η αυξημένη πολυπλοκότητα και η επιβολή περιοριστικών μέτρων στην κίνηση κεφαλαίων από τον Ιούνιο του 2015. Παρόλα αυτά, η αγορά κινητών αξιών μπορεί ενδεχομένως να χρησιμοποιηθεί από εγκληματίες που αναζητούν περίπλοκα συστήματα για τη νομιμοποίηση εσόδων ενώ δεν έχουν παρατηρηθεί περιστατικά νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές πράξεις που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό.

Ο τομέας της κεφαλαιαγοράς αναλύεται στις τέσσερις ακόλουθες κατηγορίες:

α) Εταιρίες Παροχής Υπηρεσιών Επενδύσεων (ΕΠΕΥ): τα περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται οι ΕΠΕΥ ανέρχονται στο 6% του ΑΕΠ και τα προσφερόμενα προϊόντα έχουν μεσαία έως υψηλή πολυπλοκότητα. Τα κεφάλαια των πελατών κατευθύνονται στις ΕΠΕΥ κυρίως μέσω του τραπεζικού συστήματος και δεν υπάρχουν σημαντικές περιπτώσεις ΞΧ/ΧΤ τα τελευταία χρόνια. Η απειλή ΞΧ/ΧΤ βαθμολογείται σύμφωνα και με την έκθεση υπερεθνικής εκτίμησης κινδύνου ως μέτριας σημαντικότητας, ήτοι «Μέση-Χαμηλή».

β) Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας. Η έκθεση υπερεθνικής εκτίμησης κινδύνου θεωρεί ότι η απειλή ΞΧ είναι μέτριας σημαντικότητας. Στην Ελλάδα τα κεφάλαια υπό διαχείριση από αυτές τις εταιρείες είναι σχετικά χαμηλά αποτελούν κυρίως μακροπρόθεσμες επενδύσεις και γίνονται δεκτά μόνο μέσω του τραπεζικού συστήματος, επομένως η απειλή βαθμολογείται ως «Μέση-Χαμηλή».

γ) Εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών. Οι εταιρείες αυτές δεν δέχονται κεφάλαια, επομένως η πολυπλοκότητα είναι πολύ «Χαμηλή» και η απειλή βαθμολογείται ως «Χαμηλή».

δ) Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου. Οι εταιρείες αυτές είναι εταιρείες κεφαλαίων κλειστού τύπου και αντιμετωπίζουν παρόμοια απειλή με οποιαδήποτε άλλη εισηγμένη εταιρεία, επομένως η απειλή βαθμολογείται ως «Χαμηλή».

Στο παρελθόν, ο τομέας της κεφαλαιαγοράς είχε χρησιμοποιηθεί ως δίαυλος άντλησης κερδών μέσω της χειραγώγησης των τιμών, κυρίως κατά την περίοδο μεταξύ 1998 και 2002. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς την περίοδο 1998 έως 2005 επέβαλε διοικητικές κυρώσεις ύψους περίπου 39 εκατομμυρίων ευρώ σε 511 περιπτώσεις, ενώ για την περίοδο 2006 έως τα μέσα του 2017, επέβαλε κυρώσεις ύψους περίπου 6 εκατομμυρίων ευρώ σε 139 περιπτώσεις.

Στο πλαίσιο αυτό το επίπεδο απειλής για τον τομέα εκτιμάται ως «Μέσο - Χαμηλό».

2.4.4 Τομέας λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών

2.4.4.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Το γεωγραφικό εύρος παροχής των υπηρεσιών τους, η χρήση μετρητών και ο περιστασιακός χαρακτήρας των συναλλαγών καθιστούν ελκυστικό τον κλάδο για σκοπούς ΞΧ, ενώ το επίπεδο απειλής για τον κλάδο αυξάνεται περαιτέρω λόγω της εκτεταμένης χρήσης αντιπροσώπων, οι περισσότεροι εκ των οποίων δεν προέρχονται από τον χρηματοπιστωτικό τομέα (π.χ. ιδιοκτήτες μίνι μάρκετ). Επιπλέον, εντός του κλάδου έχει επιβεβαιωθεί η ύπαρξη μοτίβων συναλλαγών που εμπίπτουν στην τυπολογία ύποπτων συναλλαγών.

Σύμφωνα με την έκθεση της FATF: «Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers», σε παγκόσμιο επίπεδο οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων χρησιμοποιούνται συχνά ως όχημα ξηπλύματος χρήματος που αφορά στα εξής αδικήματα: εμπόριο ναρκωτικών, απάτες, οικονομικά εγκλήματα, εμπόριο ανθρώπων, κλοπές και λαθρεμπόριο. Σύμφωνα με την Υπερεθνική Εκτίμηση Κινδύνου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων χρησιμοποιούνται από τους εγκληματίες, κυρίως λόγω του ότι οι υπηρεσίες εμβασμάτων είναι εύκολα προσβάσιμες και δεν προϋποθέτουν ιδιαίτερες γνώσεις ή τεχνικές για τη νομιμοποίηση εσόδων.

2. ΑΠΕΙΛΗ

Βάσει της ανάλυσης των αδικημάτων, οι κύριες απειλές ΞΧ για τον κλάδο των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων αφορούν σε παράνομα έσοδα από:

- 1) Παράτυπη μετανάστευση και συνδεδεμένα αδικήματα, στα οποία περιλαμβάνεται η πλαστογραφία ταξιδιωτικών εγγράφων
- 2) Κλοπές, ληστείες και λοιπά αδικήματα κατά της περιουσίας

Επισημαίνεται ότι οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls) που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2015, και ειδικότερα οι επιβληθέντες περιορισμοί στην αποστολή εξερχόμενων εμβασμάτων σε επίπεδο πελάτη και παρόχου υπηρεσιών εμβασμάτων, μείωσαν την ελκυστικότητα του κλάδου για σκοπούς ΞΧ.

Ωστόσο, το επίπεδο απειλής για τον κλάδο των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων εκτιμάται ως «Υψηλό».

2.4.4.2 Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος

Σύμφωνα με την Υπερεθνική Εκτίμηση Κινδύνου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ηλεκτρονικό χρήμα είναι ελκυστικό για τις εγκληματικές οργανώσεις κυρίως λόγω της εκτέλεσης συναλλαγών εξ' αποστάσεως. Οι Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIUs) εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εντοπίσει πολλές υποθέσεις φορολογικής απάτης, διακίνησης ναρκωτικών και πορνείας μέσω της αγοράς πολλαπλών προπληρωμένων καρτών πληρωμής.

Παρόλα αυτά, το μέγεθος του εκδοθέντος ηλεκτρονικού χρήματος στην Ελλάδα είναι χαμηλό. Επιπλέον, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων κεφαλαίων (capital controls) που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2015 έχουν καταστήσει λιγότερο ελκυστικό τον κλάδο για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθότι αφενός το ποσό των διασυνοριακών μεταφορών κεφαλαίων έχει περιοριστεί και αφετέρου οι αναλήψεις μετρητών μέσω προπληρωμένων καρτών ή άλλων προπληρωμένων μέσων πληρωμής έχουν απαγορευτεί. Επιπρόσθετα, η απαγόρευση έκδοσης ανώνυμου ηλεκτρονικού χρήματος⁶² έχει αποτελέσει έναν περαιτέρω αποτρεπτικό παράγοντα.

Σύμφωνα με την ανάλυση των κύριων αδικημάτων, δεν έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον κλάδο του ηλεκτρονικού χρήματος, κάτι που υποδηλώνει ότι το επίπεδο απειλής είναι «Μέσο - Χαμηλό».

2.4.4.3 Ανταλλακτήρια συναλλάγματος

Σύμφωνα με την Υπερεθνική Εκτίμηση Κινδύνου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις εγκληματικών οργανώσεων οι οποίες έχουν χρησιμοποιήσει τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, ώστε να μετατρέπουν με σχετική ευκολία και χωρίς ιδιαίτερες γνώσεις ή τεχνικές μεγάλα χρηματικά ποσά συναλλάγματος σε τοπικό νόμισμα, ή αντίστροφα να αποκτούν γρήγορα μεγάλες ποσότητες συναλλάγματος για τη διευκόλυνση εγκληματικών δραστηριοτήτων με διεθνή χαρακτήρα.

Το μέγεθος των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος στην Ελλάδα είναι μικρό. Σημειώνεται ότι ένας σημαντικός αριθμός παράτυπων μεταναστών ή προσφύγων, κυρίως από τη Συρία, οι οποίοι εισήλθαν τη περίοδο 2015-2016 στην Ελλάδα και κατέληξαν σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρησιμοποίησαν τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος για να μετατρέψουν τραπεζογραμμάτια της χώρας καταγωγής τους.

Σύμφωνα με την ανάλυση των κύριων αδικημάτων, έχουν εντοπιστεί μεμονωμένες περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον κλάδο των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος και το επίπεδο απειλής εκτιμάται ως «Μέσο - Χαμηλό».

2.4.4.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι οποίες απευθύνονται σε επιχειρηματικούς πελάτες και περιλαμβάνουν κυρίως τη διαχείριση, είσπραξη και χρηματοδότηση βραχυχρόνιων εμπορικών εισπρακτέων απαιτήσεων. Η εξειδικευμένη φύση της υπηρεσίας πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων την καθιστά ευάλωτη αποκλειστικά σε τυπολογίες ΞΧ που σχετίζονται με εμπορική δραστηριότητα (Traded Based ML typologies), όπως συναλλαγές με εικονική ή πλασματική αξία, ή/και χρήση εικονικών εταιρειών, οι οποίες σχετίζονται με τα αδικήματα της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου (για διασυνοριακές συναλλαγές).

Ωστόσο, όπως υποδηλώνεται και από την έλλειψη συγκεκριμένων υποθέσεων, η συγκεκριμένη δραστηριότητα δεν θεωρείται ελκυστική για σκοπούς ΞΧ, λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμένο όγκο των διασυνοριακών συναλλαγών, όπως επίσης και το αυξημένο επίπεδο ελέγχων εμπορικότητας και συνάφειας των συναλλαγών (πχ λογιστικές συμφωνίες καρτελών πελατών / προμηθευτών κ.λπ.).

Βάσει των ανωτέρω, προκύπτει ότι το επίπεδο της απειλής είναι «Χαμηλό».

2.4.4.5 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης παρέχουν μεσο-μακροπρόθεσμες υπηρεσίες πίστωσης σε επιχειρηματικούς πελάτες, αγοράζοντας περιουσιακά στοιχεία και εκμισθώνοντάς τα σε αυτούς. Η εξειδικευμένη φύση των υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης περιορίζει το εύρος της τυπολογίας ΞΧ, που κυρίως αφορά πρόωρη εξόφληση οφειλών και οικονομικές απάτες π.χ. μέσω πλασματικής τιμολόγησης των παγίων που εκμισθώνονται, ιδίως ακινήτων.

Όπως προκύπτει και από την έλλειψη συγκεκριμένων υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων, η υπηρεσία χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν θεωρείται ιδιαίτερα ελκυστική για σκοπούς ΞΧ, λαμβάνοντας υπόψη και το αυξημένο επίπεδο ελέγχων επί των παγίων (εκτιμήσεις από ανεξάρτητους εκτιμητές, περιοδικές επισκέψεις στα σημεία που βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία κλπ.).

Βάσει των ανωτέρω, προκύπτει ότι το επίπεδο της απειλής είναι «Χαμηλό».

2.4.4.6 Εταιρείες παροχής πιστώσεων

Οι εταιρείες παροχής πιστώσεων χορηγούν πιστώσεις σε φυσικά πρόσωπα για την κάλυψη προσωπικών αναγκών, κυρίως μέσω πιστωτικών καρτών.

62 ν. 4446/2016, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάρτιο του 2017

2. ΑΠΕΙΛΗ

Λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη συγκεκριμένων περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων, τον ασήμαντο εγγενή κίνδυνο ως προς το μέγεθος του κλάδου (ραγδαία μείωση της δραστηριότητας) και την ύπαρξη περιορισμένου αριθμού τυπολογίων νομιμοποίησης εσόδων, το επίπεδο απειλήσγια τον κλάδο είναι «Χαμηλό».

2.4.5 Μη χρηματοπιστωτικός τομέας

Ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας και ειδικότερα ορισμένα από τα επαγγέλματα που εντάσσονται σε αυτόν, συμμετέχουν σε δραστηριότητες που σχετίζονται με υψηλή απειλή για ξέπλυμα χρήματος και ως εκ τούτου, είναι ευάλωτα στον κίνδυνο ξεπλύματος χρήματος. Για παράδειγμα:

- Οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι και οι μεσίτες ακινήτων που μεσολαβούν στις αγοραπωλησίες ακινήτων, δύναται να συμμετέχουν στη φοροδιαφυγή, η οποία αποτελεί βασικό αδίκημα του ξεπλύματος χρήματος και χρησιμοποιούνται συχνά ως διαμεσολαβητές για τη νομιμοποίηση εσόδων, προερχόμενων από διαφθορά και παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, πολλές φορές και εν αγνοία τους. Τα στοιχεία από τους φορολογικούς ελέγχους έδειξαν ότι οι πραγματικές τιμές πώλησης των ακινήτων ήταν συνήθως και για μεγάλο χρονικό διάστημα, ιδιαίτερα πριν από την οικονομική κρίση, κατά πολύ μεγαλύτερες σε σχέση με την αναγραφόμενη στο συμβόλαιο τιμή, που συνέπιπτε με την αντικειμενική αξία του ακινήτου. Κατά συνέπεια οι αγοραστές κατέβαλαν φόρο κατά πολύ μικρότερο του αναλογούντος.

- Όσον αφορά στους δικηγόρους, συμβολαιογράφους και λογιστές - φοροτεχνικούς, η απειλή για ξέπλυμα χρήματος σχετίζεται με τη συμμετοχή τους στη δημιουργία, τη λειτουργία ή τη διαχείριση εταιρειών, δεδομένου ότι ορισμένες φορές επιχειρείται νομιμοποίηση εσόδων από τα βασικά εγκλήματα (π.χ. διακίνηση ναρκωτικών) μέσω νέων ή υφιστάμενων επιχειρήσεων.

- Οι έμποροι αγαθών υψηλής αξίας χρησιμοποιούνται από εγκληματικές ομάδες για να νομιμοποιήσουν τα έσοδα από παράνομη δραστηριότητα, η οποία αφορά κυρίως σε λαθρεμπόριο ή αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας. Το επίπεδο απειλής για τον κλάδο χαρακτηρίζεται ως «Μέσο», τα δε προϊόντα του εγκλήματος, τα οποία προέρχονται κυρίως από εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας νομιμοποιούνται και μέσω των ενεχυροδανειστών. Το επίπεδο απειλής για τον κλάδο χαρακτηρίζεται ως «Μέσο».

- Αναφορικά με τα τυχερά παίγνια, γίνεται διάκριση μεταξύ των τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται α) επίγεια και β) μέσω διαδικτύου. Πιο συγκεκριμένα :

α) Τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια.

Τα τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια πλην των καζίνο, ευνοούν την ανωνυμία του παίκτη και κατά το παρελθόν συνδέθηκαν με αυξημένη απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Κατά τα έτη 2011-2014, η ανωνυμία του παίκτη κατά τη διεξαγωγή του παιγνίου, η απουσία κανονιστικού πλαισίου, η ύπαρξη εκτεταμένου δικτύου συνεργατών του παρόχου (Φυσικό Δίκτυο) καθώς και η απουσία κανονισμών, εγκυκλίων και εσωτερικού ελέγχου του τελευταίου, συνετέλεσαν στη σύνδεση του τομέα με υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με βασικότερη τη διακίνηση ναρκωτικών. Ωστόσο, στα τέλη του 2014 καταρτίστηκε από την εποπτική αρχή και εγκρίθηκε Κανονισμός που εισήγαγε συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τους Παρόχους (εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, λήψη οργανωτικών μέτρων, υποβολή αναφορών στην Αρχή, τήρηση αρχείων κ.α.). Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν να μειωθεί η απειλή για τον κλάδο.

Αναφορικά με τα καζίνο, η σύνδεσή τους με την απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δεν αφορά την δυνατότητα της τοποθέτησης ή ενσωμάτωσης χρηματικών ποσών στην πραγματική οικονομία, δεδομένου ότι ο τομέας αυτός αν και είναι αποκλειστικά εντάσεως μετρητών, τόσο κατά τη συμμετοχή στο παίγνιο όσο και κατά την είσπραξη κερδών, δεν προβλέπεται κανονιστικά η χορήγηση βεβαίωσης κέρδους και παράλληλα δεν ευνοεί την ανωνυμία καθώς η δέουσα επιμέλεια πραγματοποιείται κατά την είσοδο στον χώρο του καζίνο και πριν την διεξαγωγή του παιγνίου.

Βάσει των ανωτέρω, το επίπεδο απειλής για τα τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται επίγεια, καθορίζεται ως «Μέσο».

β. Τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται μέσω διαδικτύου.

Αναφορικά με τα τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται μέσω διαδικτύου η απειλή για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αφορά στη διασύνδεσή τους με τα εγκλήματα της απάτης, διαφθοράς, δωροδοκίας και του οργανωμένου εγκλήματος (π.χ. μέσω της χειραγώγησης αθλητικών γεγονότων και προσφοράς στοιχηματισμού επ' αυτών) σε συνδυασμό με τον εξ αποστάσεως έλεγχο της εποπτικής αρχής, λόγω εγκατάστασης των παρόχων στην αλλοδαπή. Αφετέρου, η διοργάνωση και διεξαγωγή τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου, συνδέεται και με την παράνομη διοργάνωση και διεξαγωγή τυχερών παιγνίων μέσω internet cafe ή άλλων χώρων εστίασης (παράνομο επίγειο δίκτυο), μέσω ειδικών κωδικών συμμετοχής στο όνομα μελών της οργάνωσης (όχι ατομικών ανά παίκτη) και χρήσης συγκεκριμένων μέσων πληρωμής που είτε ευνοούν την ανωνυμία του κατόχου τους, είτε αποτελούν μέρος του παράνομου δικτύου. Τα ως άνω φαινόμενα, εκφεύγουν του πεδίου αρμοδιότητας της εποπτικής αρχής (Ε.Ε.Ε.Π.) η οποία περιορίζεται στην παροχή συνδρομής στις αρμόδιες δικαστικές και εισαγγελικές αρχές (οικονομική αστυνομία, ηλεκτρονικό έγκλημα, Αρχή, εισαγγελοί, ανακριτές κλπ). Επιπρόσθετα, αναφορικά με το νόμιμο δίκτυο διεξαγωγής τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου, αυτό ρυθμίζεται με τη με αριθμό 129/2/7.11.14 (B 3162) απόφαση της Ε.Ε.Ε.Π η οποία εισήγαγε συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τους Παρόχους (εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, λήψη οργανωτικών μέτρων, υποβολή αναφορών στην Αρχή, τήρηση αρχείων κ.α.).

Σημειώνεται ότι η συμμετοχή στα ως άνω παίγνια πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο μέσω ιδρυμάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα και έως σήμερα, δεν έχουν καταγραφεί υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται μέσω διαδικτύου. Βάσει των ανωτέρω, το επίπεδο απειλής για τα τυχερά παίγνια που διοργανώνονται και διεξάγονται μέσω διαδικτύου χαρακτηρίζεται ως «Μέσο - Χαμηλό».

- Αναφορικά με τους ορκωτούς ελεγκτές οι απειλές για ΕΧ εντοπίζονται στα εξής σημεία:

1. Πλημμελής άσκηση των καθηκόντων του ορκωτού ελεγκτή λογιστή (ακούσια ή εκούσια), κατά την οποία εάν ο ελεγκτής δεν επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια και τον απαιτούμενο επαγγελματικό σκεπτικισμό για τη διερεύνηση ενδείξεων που τυχόν υποκρύπτουν έκνομες ενέργειες.

2. Ενδεχόμενη μη κάλυψη από την εσωτερική οργανωτική δομή των ελεγκτικών εταιρειών, των απαιτήσεων του Διεθνούς Προτύπου Δικλείδων Ποιότητας, σκοπός του οποίου είναι η θέσπιση και διατήρηση ενός συστήματος δικλείδων ποιότητας το οποίο θα παρέχει λελογισμένη διασφάλιση ότι η ελεγκτική εταιρεία και το προσωπικό της συμμορφώνονται με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις εφαρμοστέες νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις. Το επίπεδο απειλής για τον κλάδο χαρακτηρίζεται «Μέσο».

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3.1 Σύνοψη

Η εκτίμηση του κινδύνου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες βασίζεται στην ανάλυση των απειλών και της τρωτότητας των μηχανισμών της Ελλάδας. Η αξιολόγηση της εθνικής ικανότητας καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ) καθώς και τυχόν αδυναμίες ή τρωτότητες των διαφόρων σχετικών κλάδων της οικονομίας (National Sectorial Vulnerability) καθορίζουν την εκτίμηση της εθνικής τρωτότητας.

Στο κεφάλαιο αυτό, προσδιορίζονται οι αδυναμίες - ελλείψεις της Ελλάδας αναφορικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και προτείνονται εθνικές δράσεις σε νομοθετικό και επιχειρησιακό πλαίσιο προκειμένου να αναπτυχθεί μια εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση του φαινομένου ΞΧ. Η εκτίμηση της εθνικής τρωτότητας συμβάλει στην ιεράρχηση των απαιτούμενων δράσεων και ρυθμίσεων καθώς και στην εξασφάλιση μίας αποδοτικής κατανομής των εθνικών πόρων μέσω ενός ενιαίου στρατηγικού σχεδίου.

3.2 Εθνική ικανότητα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ).

Η αξιολόγηση των σχετικών με τους εθνικούς μηχανισμούς άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ μεταβλητών έλαβε υπόψη δεδομένα και πληροφορίες κατά την τελευταία πενταετία, στατιστικά στοιχεία (εθνικά και κυρίως διεθνή), δημοσκοπήσεις άρθρα και εκθέσεις από διεθνείς οργανισμούς, φορείς και ομάδες εργασίας και με κύριο εργαλείο την αξιοποίηση των κριτηρίων βάσει της μεθοδολογίας της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατέληξε στη βαθμολόγηση και την κατάταξη προτεραιοποίησης αυτών για δράσεις ως ακολούθως:

A. INPUT VARIABLES/NATIONAL ML COMBATING ABILITY FACTORS	ASSESSMENT RATING	
Quality of AML Policy and Strategy	(0.5) Medium	0,5
Effectiveness of ML Crime Definition	(0.7) High	0,7
Comprehensiveness of Asset Forfeiture Laws	(0.6) Medium High	0,6
Quality of FIU Intelligence Gathering and Processing	(0.6) Medium High	0,6
Capacity and Resources for Financial Crime Investigations (incl. AF)	(0.6) Medium High	0,6
Integrity & Independence of Financial Crime Investigators (incl. AF)	(0.6) Medium High	0,6
Capacity & Resources for Financial Crime Prosecutions (incl. AF)	(0.5) Medium	0,5
Integrity & Independence of Financial Crime Prosecutors (incl. AF)	(0.7) High	0,7
Capacity and Resources for Judicial Processes (incl. AF)	(0.4) Medium Low	0,4
Integrity & Independence of Judges (incl. AF)	(0.7) High	0,7
Quality of Border Controls	(0.5) Medium	0,5
Comprehensiveness of Customs Regime on Cash and Similar Instruments	(0.8) Very High	0,8
Effectiveness of Customs Controls on Cash and Similar Instruments	(0.5) Medium	0,5
Effectiveness of Domestic Cooperation	(0.6) Medium High	0,6
Effectiveness of International Cooperation	(0.7) High	0,7
Formalization Level of Economy	(0.5) Medium	0,5
Level of Financial Integrity	(0.6) Medium High	0,6
Effectiveness of Tax Enforcement	(0.6) Medium High	0,6
Availability of Independent Audit	(0.7) High	0,7
Availability of Reliable Identification Infrastructure	(0.5) Medium	0,5
Availability of Independent Information Sources	(0.6) Medium High	0,6
Availability and Access to Beneficial Ownership Information	(0.4) Medium Low	0,4

Πίνακας 8 - Πίνακας μεταβλητών εθνικής τρωτότητας ΞΧ

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΕΧ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
Ποιότητα της Πολιτικής και της Στρατηγικής κατά του ΕΧ	1
Αποτελεσματικότητα του ορισμού ΕΧ	
Νομοθετική Επάρκεια της Δέσμευσης, Κατάσχεσης και Δήμευσης περιουσιακών στοιχείων	9
Ποιότητα Συγκέντρωσης και Επεξεργασίας Πληροφοριών από την Αρχή	11
Δυναμικότητα και Πόροι των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών	3
Ακεραιότητα και Ανεξαρτησία των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών	4
Δυναμικότητα και Πόροι των Εισαγγελέων Οικονομικού Εγκλήματος	2
Ακεραιότητα και Ανεξαρτησία των Εισαγγελέων Οικονομικού Εγκλήματος	
Δυναμικότητα και Πόροι των Δικαστών Οικονομικού Εγκλήματος	5
Ακεραιότητα και Ανεξαρτησία των Δικαστών Οικονομικού Εγκλήματος	
Ποιότητα συνοριακών ελέγχων	14
Επάρκεια του τελωνειακού πλαισίου επί των ρευστών διαθεσίμων και παρόμοιων προϊόντων αξίας	
Αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων επί των ρευστών διαθεσίμων και προϊόντων αξίας	10
Αποτελεσματικότητα Εγχώριας Συνεργασίας	12
Αποτελεσματικότητα Διεθνούς Συνεργασίας	
Επίπεδο Παραοικονομίας	7
Επίπεδο Χρηματοοικονομικής Ακεραιότητας	15
Αποτελεσματικότητα της Επιβολής Φορολογίας	13
Ανεξαρτησία του ελέγχου	
Διαθεσιμότητα Αξιόπιστου Μηχανισμού Ταυτοποίησης	7
Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	16
Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου	6

Πίνακας 9 - Κατάταξη προτεραιότητας των μεταβλητών εθνικής ικανότητας καταπολέμησης ΕΧ

3.3 Εθνική κλαδική τρωτότητα

Βάσει της μεθοδολογίας της Παγκόσμιας Τράπεζας για τον προσδιορισμό του επιπέδου τρωτότητας ανά κλάδο (sector) και τη σταθμική προσέγγιση (weighted approach) αυτών, η συνολική εθνική κλαδική τρωτότητα προσδιορίζεται σε 0,55 «Μέσο», και καθορίζονται οι προτεραιότητες δράσεων οι οποίες απεικονίζονται στον κάτωθι πίνακα:

ΚΛΑΔΟΙ	ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΙΚΑ ΒΑΡΗ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	0,51	10	4
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ	0,36	6	14
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ	0,18	3	
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	0,21	4	
ΠΑΡΟΧΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΜΒΑΣΜΑΤΩΝ	0,68	4	5
ΕΚΔΟΤΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	0,47	3	13
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ	0,40	2	15
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	0,54	5	7
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0,27	4	
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	0,16	1	
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ ΕΝΤΟΛΩΝ	0,16	1	
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΕΠΙΓΕΙΑ	0,70	6	3
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	0,56	3	11
ΛΟΓΙΣΤΕΣ	0,83	5	2
ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ - ΛΟΓΙΣΤΕΣ	0,54	3	12
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ	0,80	3	6
ΜΕΣΙΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	0,77	2	9
ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	0,86	5	1
ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ	0,72	2	10
ΕΝΕΧΥΡΟΔΑΝΕΙΣΤΕΣ	0,78	2	8

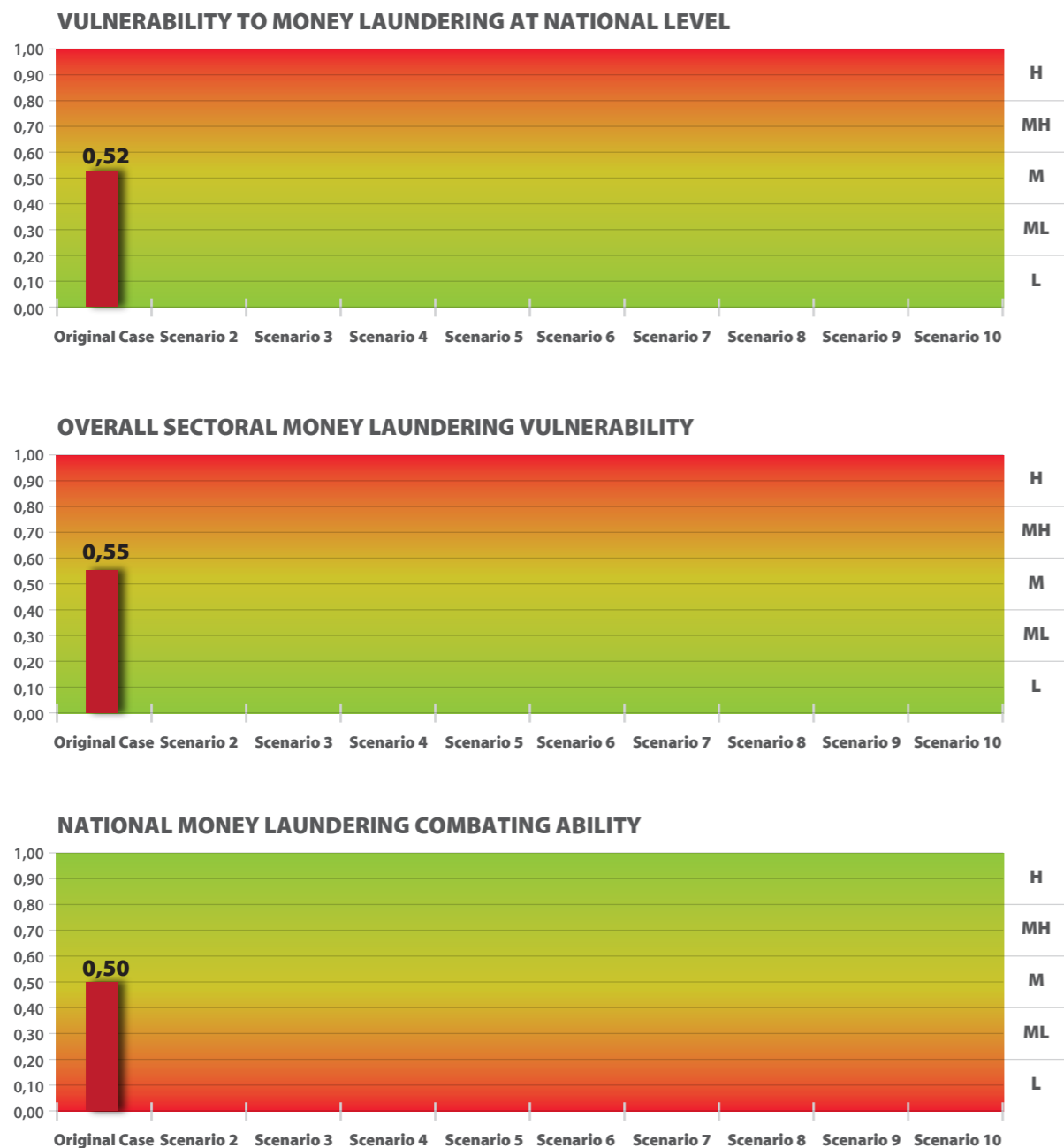
Πίνακας 10- Συνολική εθνική κλαδική τρωτότητα

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

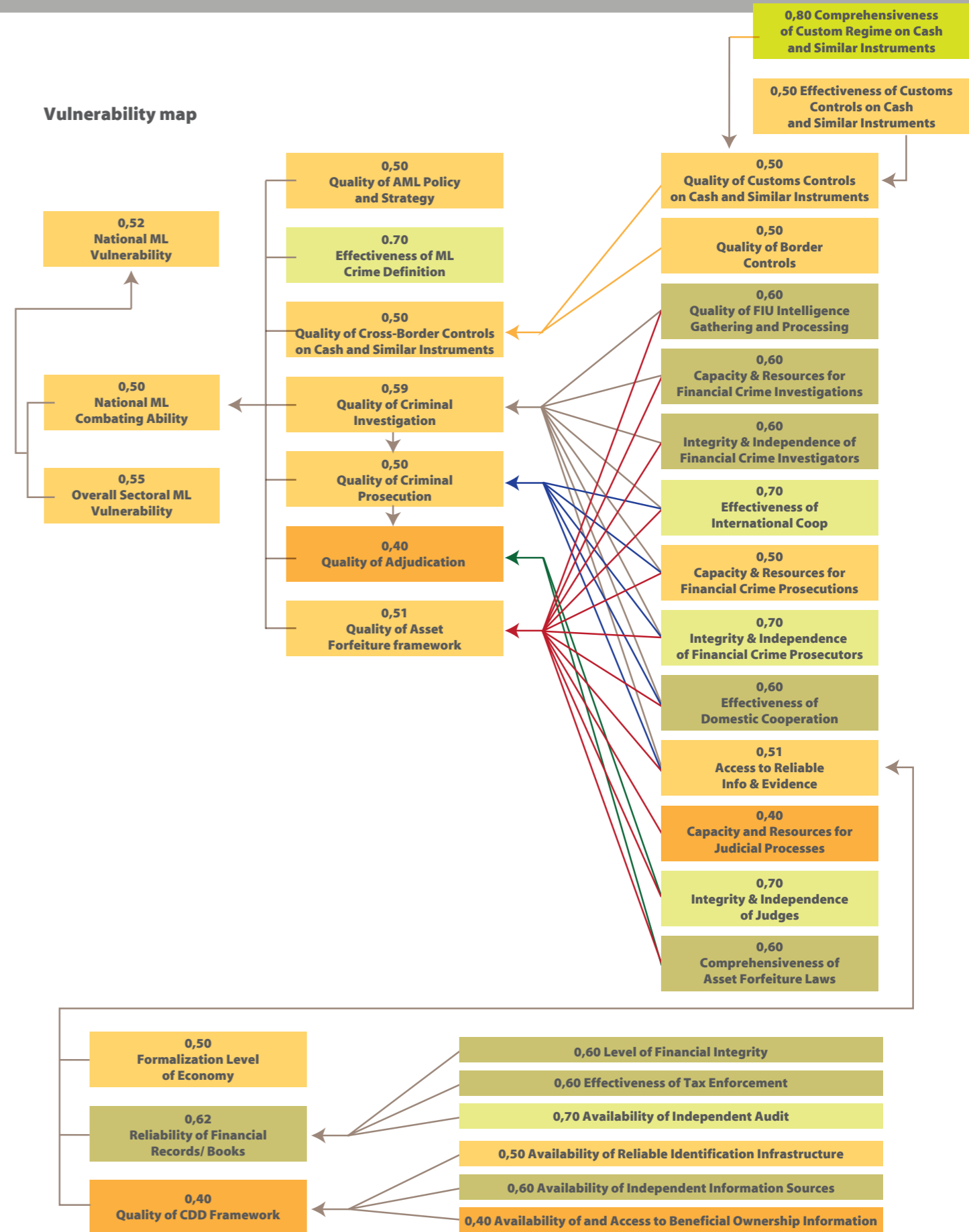
3.4 Εθνική Τρωτότητα

Συσχετίζοντας το αποτέλεσμα της συνολικής εθνικής κλαδικής τρωτότητας (Overall Sectoral Money Laundering Vulnerability) και της ικανότητας των εθνικών μηχανισμών άμυνας και αντίδρασης στο ΕΧ (National Money Laundering Combating Ability), το επίπεδο την εθνικής τρωτότητας στο ΕΧ προσδιορίζεται σε 0,52 και χαρακτηρίζεται «Μέσο».

Παρατίθενται σχετικά γραφήματα καθώς και ο σχετικός χάρτης της εθνικής τρωτότητας (National Vulnerability Map) τα οποία προκύπτουν από το μεθοδολογικό εργαλείο της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Πίνακας 11- Γραφήματα εθνικής τρωτότητας

Πίνακας 12 - Χάρτης τρωτότητας

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3.5 Εθνικοί μηχανισμοί άμυνας και αντίδρασης στο ΞΧ.

3.5.1 Ποιότητα της πολιτικής και της στρατηγικής κατά του ΞΧ

Στην Ελλάδα η εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ βρίσκεται σε στάδιο επεξεργασίας και υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών.

Στην ελληνική έννομη τάξη έχουν ενσωματωθεί οι τρεις πρώτες Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁶³, λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της FATF για την καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ ενώ η 4η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2015/849/ΕΚ αναμένεται να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο εντός του δευτέρου τριμήνου του 2018.⁶⁴

Το Υπουργείο Οικονομικών λειτουργεί ως κεντρικός συντονιστικός φορέας για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου σχετικά με την αντιμετώπιση του ΞΧ/ΧΤ, για την αξιολόγηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των σχετικών μηχανισμών και για τον συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών.

Στο Υπουργείο Οικονομικών έχει συσταθεί Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ΞΧ/ΧΤ⁶⁵, εφεξής Επιτροπή Στρατηγικής (ΕΣ) στην οποία προεδρεύει πολιτικό πρόσωπο, ήτοι ο εκάστοτε Γενικός Γραμματέας Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών και απαρτίζεται από ανώτατα στελέχη των εμπλεκόμενων φορέων⁶⁶. Ο κύριος στόχος της ΕΣ είναι η προετοιμασία και ο σχεδιασμός συγκεκριμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση εντοπισμένων αδυναμιών στο γενικό μηχανισμό της χώρας με σκοπό την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, μεταξύ άλλων, η ΕΣ παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις, λαμβάνει υπόψη συστάσεις διεθνών οργανισμών και φορέων (FATF, ΟΗΕ κ.τ.λ.), συνεργάζεται με εθνικούς φορείς και την Αρχή⁶⁷ και αναπτύσσει πρωτοβουλίες συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα. Το έργο της παρουσιάζεται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής μέσω της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων που υποβάλλει στις αρχές κάθε επομένου έτους.

Η Επιτροπή Στρατηγικής, μετά την τροποποίηση του άρθρου 9 του ν. 3691/2008 που επήλθε με το άρ. 57 του ν. 4370/2016 (ΦΕΚ Α' 37) και ειδικότερα κατά την τελευταία διετία (2016-17) έχει εντείνει τις δράσεις της για τη διατύπωση και συνεπή εφαρμογή στρατηγικής για την καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ. Ενόψει της εθνικής αξιολόγησης από τη FATF και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την 4η Οδηγία, η Επιτροπή Στρατηγικής προέβη στη συγκρότηση:

Α. Οχτώ (8) ειδικών ομάδων εργασίας απαρτιζόμενων από εξειδικευμένα στελέχη των εμπλεκόμενων φορέων με σκοπό την εκπόνηση της 1ης Εθνικής Έκθεσης Εκτίμησης Κινδύνου (National Risk Assessment),⁶⁸

Β. Συντακτικής ομάδας του NRA, με σκοπό την ομογενοποίηση των επιμέρους έργων των ανωτέρω ομάδων και την οριστική σύνταξη του NRA.⁶⁹

Γ. Ομάδας διαρκούς υποστήριξης του έργου της Επιτροπής Στρατηγικής και

Δ. Ομάδας παρακολούθησης και υποστήριξης της εθνικής αξιολόγησης από τη FATF

Η ολοκλήρωση του NRA με τις προτεινόμενες δράσεις θα συμβάλει στη διαμόρφωση ενός ενιαίου εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού κατά του ΞΧ/ΧΤ.

Παράλληλα, οι εμπλεκόμενοι φορείς, στελέχη των οποίων συμμετέχουν στην Επιτροπή Στρατηγικής, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υιοθετούν πολιτικές, στρατηγικές και σχέδια δράσης κατά του ΞΧ/ΧΤ με σχετικές οδηγίες, εγκυκλίους, εκθέσεις, ημερίδες και ενημερώσεις.⁷⁰

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό η Ελληνική Αστυνομία α) συντάσσει ετήσια έκθεση για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα, β) διαμορφώνει πρόγραμμα αντεγκληματικής πολιτικής (ανά τετραετία) και γ) το 2013 εκπόνησε πολιτική αντιμετώπισης του οικονομικού εγκλήματος ύστερα από αξιολόγηση και σύσταση της GENVAL με στόχο να αποτελέσει τον πυρήνα της εθνικής πολιτικής, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στην καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ.

3.5.2 Αποτελεσματικότητα του ορισμού ΞΧ

Ο βασικός νόμος της Ελλάδας για το ΞΧ/ΧΤ είναι ο ν.3691/2008 εναρμονισμένος με τις σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες, ενώ επίκειται η τροποποίησή του με την ενσωμάτωση της 4ης Οδηγίας 2015/849/ΕΚ.

Επιμέρους θέματα ρυθμίστηκαν με αλλαγές στο νομικό πλαίσιο και ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ο ν.3842/2010 όπου στο άρθρο 77 προστέθηκαν ως βασικά αδικήματα αυτά της φοροδιαφυγής και της λαθρεμπορίας,
- Ο ν.3875/2010 σχετικά με την ποινικοποίηση του αδικήματος της ΧΤ (τροποποίηση άρθρου 187ΑΠ.Κ.),
- Ο ν.3932/2011 σχετικά με τη νομική μορφή και διάρθρωση της Αρχής και την εισαγωγή διατάξεων που ορίζουν διαδικασίες δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων των υποκείμενων σε συγκεκριμένες οικονομικές κυρώσεις προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων,
- Ο ν. 4170/2013 όπου με το άρθρο 74 ορίζονται μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας στα ΠΕΠ που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα,

⁶³ Με το ν. 2331/1995 ενσωματώθηκε η οδηγία 91/308/ΕΟΚ, με το ν. 3424/2005 ενσωματώθηκε η οδηγία 2001/97/ΕΚ και με το Ν. 3691/2008, ο οποίος αντικατέστησε το ν. 2331/1995, ενσωματώθηκαν οι οδηγίες 2005/60/ΕΚ. Ο ν. 3691/2008 έχει τροποποιηθεί με το ν. 3932/2011, το ν. 4389/2016, το ν. 4478/2017 και το ν. 4506/2017.

⁶⁴ Το σχέδιο νόμου ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2015/849 έχει ήδη τεθεί σε δημόσια διαβούλευση.

⁶⁵ ν. 3691/2008, αρ. 9, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει

⁶⁶ α) Υπουργείο Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής, Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης, Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης και Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος), β) Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας), γ) Υπουργείο Εξωτερικών, δ) Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς), ε) Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, στ) Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (Αρχηγείο Λιμενικού Σώματος), ζ) Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, η) Τράπεζα της Ελλάδος, θ) Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ι) Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων και ια) Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων.

⁶⁷ Στο άρθρο 7 του ν.3691/2008, προβλέπεται η λειτουργία της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η οποία μετονομάστηκε με την τροποποίηση του ν.3932/2011 σε «Αρχή καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης».

⁶⁸ Αποφάσεις της Γενικής Γραμματείας της Γεν. Δνση Οικονομικής Πολιτικής /Δνση Χρηματοοικονομικής Πολιτικής, Ομάδα 1 «Εκτίμηση Απειλής Ξεπλύματος Χρήματος»: Α. Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0000588 ΕΞ 2017/ΧΠ 624/06-04-2017 (ΤΡΟΠ. Α.Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0001178 ΕΞ 2017/ ΧΠ1264/02-08-2017), Ομάδα 2 «Εκτίμηση Τρωτότητας

Ξεπλύματος Χρήματος»: Α. Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0001829 ΕΞ 2017/ΧΠ 2092/04-12-2017 (ΤΡΟΠ. Α.Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0001179 ΕΞ 2017/ΧΠ1265/02-08-2017 & Α. Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0001485 ΕΞ 2017/ΧΠ 1675/06-10-2017, Ομάδα 3: Α. Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000431 ΕΞ 2017/ΧΠ 429/16-03-2017, Ομάδα 4: Α.Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0000430 ΕΞ 2017/ΧΠ 430/16-03-2017 (ΤΡΟΠ. Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000780 ΕΞ 2017/ ΧΠ. 842/18-05-2017), Ομάδα 5:Α.Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0000429 ΕΞ 2017/ΧΠ 431/16-03-2017, Ομάδα 6: Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000428 ΕΞ 2017/ΧΠ 432/16-03-2017, Ομάδα 7: Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000427 ΕΞ 2017/ΧΠ 433/16-03-2017, Ομάδα 8:Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000589 ΕΞ 2017/ΧΠ 626/06-04-2017 (ΤΡΟΠ.Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0000589 ΕΞ 2017/ ΧΠ626/06-04-2017&Α.Π.Γ.Δ.Ο.Π. 0001181 ΕΞ 2017/ ΧΠ1266/02-08-2017).

⁶⁹ Α. Π. Γ.Δ.Ο.Π. 0000551 ΕΞ 2018/ΧΠ 476/06-03-2018 Απόφαση της Γενικής Γραμματείας της Γεν. Δνση Οικονομικής Πολιτικής /Δνση Χρηματοοικονομικής Πολιτικής.
⁷⁰ Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων επιβάλλουν στα εποπτευόμενα από αυτές πρόσωπα πολιτική για την καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ Συγκεκριμένα Ε.Γ. ΣΔΟΕ:Α.Π.12572/2834/10-12-2010, Α.Π.5205/23-07-2015, Λιμενικό Σώμα: Α.Π. 1000.0/63979/2017, Α.Α.Δ.Ε./33η Διεύθυνση Τελωνείων:Δ33Β5041293/05-10-2011, Δ33Β5012421 ΕΞ2014/ 23-05-2014), Αρχή: Α.Π 3734/2017, Α.Π 4690/2017, Α.Π 5551/2017, Τράπεζα της Ελλάδος: ΕΤΠΘ 281/17.03.2009, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς: Απόφαση 1/506/2009, Α.Α.Δ.Ε./Γ.Δ.Φ.Δ.: Φ.Ε.Κ. Β' 605 / 7 - 5 - 2010, ΠΟΛ1127/31-08-2010,ΠΟΛ1196/16-10-2012, ΠΟΛ1185/23-07-2013, ΠΟΛ1067/05-04-2017, ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20-12-2017. Η Ελληνική Αστυνομία την υπ' αριθ. 1507/171908154 Διαταγή.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

- Ο ν. 4174/2013 με τον οποίο προστέθηκε ως βασικό αδίκημα για ΞΧ αυτό της μη καταβολής χρεών προς το δημόσιο (άρθ. 68 παρ. 1) και εισάγεται η υποχρέωση επαλήθευσης των εισοδημάτων των πελατών από τα εποπτευόμενα ιδρύματα, βάσει του εκκαθαριστικού σημειώματος (αρ. 68 παρ. 7),
- Ο ν. 4370/2016, όπου με το άρθρο 57 τροποποιήθηκε το άρθρο 9 του ν. 3691/2008, αναφορικά με την Επιτροπή Στρατηγικής,
- Ο ν. 4389/2016 με τον οποίο ορίζονται τα σχετικά με την υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης στην Γ΄ Μονάδα της Αρχής καθώς και θέματα διαδικασιών στελέχωσης της Αρχής,
- Ο ν. 4478/2017 «Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» (Σύμβαση Βαρσοβίας) με τις τροποποιήσεις που επέφερε στο ν. 3691/2008⁷¹.
- Ο ν. 4506/2017(Α΄191) όπου με το άρθρο 6 αντικαταστάθηκε το άρθρο 51 «Ευθύννομικών προσώπων» του ν. 3691/2008

Στο άρθρο 2 του ν. 3691/2008 ορίζεται ότι για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες απαιτείται σύνδεση με συγκεκριμένο βασικό αδίκημα και απόκτηση παράνομου περιουσιακού οφέλους. Ο ορισμός του βασικού αδικήματος περιλαμβάνει τις κυριότερες μορφές σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος καθώς και τα φορολογικά αδικήματα.⁷² Στην έννοια του αδικήματος περιλαμβάνεται τόσο η συμμετοχή όσο και η παροχή συνδρομής, καθώς και το αυτοξέπλυμα (self-laundering).

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί αυτοτελές αδίκημα και είναι ανεξάρτητο από την άσκηση ποινικής δίωξης και την καταδίκη για το βασικό αδίκημα.⁷³ Στα φυσικά πρόσωπα επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις για το αδίκημα του ΞΧ, αναλογικές προς τη βαρύτητα της ποινής του βασικού αδικήματος και ανεξάρτητες από αυτήν.⁷⁴ Σε αυτές περιλαμβάνεται ένα ευρύ φάσμα ποινών τόσο στερεωτικών της ελευθερίας, όσο και χρηματικών⁷⁵. Στα νομικά πρόσωπα επιβάλλονται διοικητικές και αστικές κυρώσεις, οι οποίες είναι ανεξάρτητες από την αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη των εμπλεκόμενων φυσικών προσώπων.⁷⁶ Η ποινικοποίηση καλύπτει το σύνολο των στοιχείων της Σύμβασης της Βιέννης⁷⁷ και του Παλέρμο.⁷⁸

Με το άρθρο 6 του ν.4506/2017 καλύφθηκε το κενό της μη επιβολής κυρώσεων σε νομικά μορφώματα τα οποία έχουν ή δεν έχουν αποκτήσει νομική προσωπικότητα⁷⁹. Περαιτέρω προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής των κυρώσεων σε όλες της περιπτώσεις τέλεσης των βασικών αδικημάτων του ν 3691/2008. Πέραν τούτων, με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου αυξήθηκαν κατά πολύ τα επαπειλούμενα πρόστιμα. Η Ε.Γ. ΣΔΟΕ και ειδικότερα η αρμόδια επιχειρησιακή διεύθυνση αυτής ορίστηκε ως η αρμόδια Αρχή, για την επιβολή των διοικητικών κυρώσεων στα μη υπόχρεα νομικά πρόσωπα ή οντότητες που διαπράττουν αξιόποινες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή κάποιο από τα βασικά αδικήματα, όταν τελούνται προς όφελος ή για λογαριασμό νομικού προσώπου ή οντότητας.

3.5.3 Νομοθετική επάρκεια της δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων

Η Ελλάδα διαθέτει ένα πλήρες νομικό πλαίσιο⁸⁰ για τη δέσμευση, κατάσχεση και δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αλλά και των προϊόντων εγκλήματος, ειδικά και μετά την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας.

Όσον αφορά στην κατάσχεση, ο ανακριτής και οι ανακριτικοί υπάλληλοι προβαίνουν σε κατασχέσεις χρημάτων ή πραγμάτων που σχετίζονται με το υπό διερεύνηση έγκλημα ως μέσα τέλεσης ή προϊόντα αυτού.⁸¹

Ομοίως ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος⁸² και ο Πρόεδρος της Αρχής⁸³ προβαίνουν σε δεσμεύσεις λογαριασμών, τίτλων και χρηματοπιστωτικών προϊόντων, θυρίδων και λοιπών περιουσιακών στοιχείων. Ειδική περίπτωση αποτελεί η δυνατότητα δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών και περιουσιακών στοιχείων που επιβάλλεται προληπτικά από τον προϊστάμενο της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης της Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε.⁸⁴, για την οποία επίκειται νομοθετική ρύθμιση προς εναρμόνιση με τις επιταγές του Συντάγματος.⁸⁵

Αναφορικά με τη δήμευση, οι δικαστικές αρχές δημεύουν περιουσιακά στοιχεία που είναι προϊόντα κακούργηματος ή πλημμελήματος το οποίο πηγάζει από δόλο, το τίμημά τους, όσα αποκτήθηκαν με αυτά αμέσως ή εμμέσως και αντικείμενα που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση ή απόπειρα τέτοιας πράξης αν αυτά ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους⁸⁶. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ή μέσα ανήκουν σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του ΞΧ/ΧΤ κατά τον χρόνο κτήσεως αυτών.⁸⁷ Για τη δήμευση απαιτείται καταδικαστική απόφαση ή βούλευμα από αρμόδιο

71 Ν. 3691/08 αρ.45 παρ. 1 «Ποινικές Κυρώσεις», αρ. 46 παρ 1 «Δήμευση Περιουσιακών Στοιχείων», αρ. 47 «Άποζημίωση Υπέρ Δημοσίου», Άρθρο 48. Παρ. 2, 6 και 7 Δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων»

72 Ν. 3691/2008, άρθρο 3 και Ν. 3842/2010 άρθρο 77. 73 Ν. 3691/2008, άρθρο 45 παρ. 2 74 Ν. 3691/2008, άρθρο 45.

75 Βλ. Υπόθεση «Εταιρίες Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας». Αριθμός απόφασης 534/07-02-2017,599/10-02-2017, 1115/07-03-2017, 446/15, 675/15, 746/15, 825Α /15, 1860Α /15, 1969/15, 2846Α /15, 2959/15, 3031/15, 3186/15, 3554/15, 279Α/16, 689/16, 977/16, 1223Α/16, 1391/16, 2703/16 του Α΄ Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων (όπως καταχωρήθηκε στο Ειδικό Βιβλίο την 17-07-2017 και με αριθμό 2828). Οι ποινές που επιβλήθηκαν από το δικαστήριο στους 11 κατηγορούμενους είναι οι εξής: 1ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 21 ετών, κατά συγχώνευση, για τις πράξεις της υπεξαίρεσης, του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος και της λαθρεμπορίας και χρηματική ποινή ύψους 1,5 εκατομμυρίων ευρώ. 2ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 14 ετών κατά συγχώνευση και χρηματική ποινή ενός (1) εκατομμυρίων ευρώ για τα αδικήματα της υπεξαίρεσης, της λαθρεμπορίας και του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος. 3ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 10 ετών για το αδίκημα της απλής συνέργειας στην υπεξαίρεση. 4ος και 5ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 15 ετών και για τα τρία αδικήματα και χρηματική ποινή ύψους 500.000 ευρώ. 6ος Κατηγορούμενος ποινή κάθειρξης 7 ετών για το αδίκημα του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος. 7ος Κατηγορούμενος, ποινή φυλάκισης 4 ετών και χρηματική ποινή 500.000 ευρώ για την πράξη του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος, 8ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 7 ετών και χρηματική ποινή ύψους 300.000 ευρώ για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος 9ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 10 ετών και χρηματική ποινή 300.000 ευρώ για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, 10ος Κατηγορούμενος, ποινή κάθειρξης 10 ετών και χρηματική ποινή 300.000 ευρώ για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και 11ος Κατηγορούμενος, ποινή φυλάκισης 4 ετών και χρηματική ποινή 50.000 ευρώ για την πράξη του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος.

76 Ν. 3691/2008, άρθρο 51, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4506/2017

77 Διεθνής Σύμβαση Βιέννης κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και των ψυχοτρόπων ουσιών, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν.1990/1991 (ΦΕΚ Α΄193/1991)

78 Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος (Παλέρμο,2000), οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 3875/2010 (ΦΕΚ Α΄ 158/2010)

79 Σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 (4η οδηγία της ΕΕ)

80 Βλ. Παράρτημα Πίνακες 1-3 : Απεικόνιση Νομικού Πλαισίου για Κατασχέσεις – Δεσμεύσεις – Δήμευσεις

81 Κώδικας Ποινικής Δικονομίας άρθρο 260 και Ν. 3691/2008 άρθρο 48

82 ν. 2523/1997, άρθρο 17Α. Σημειωτέον ότι η παρ. 8 του άρ. 17 Α του ν. 2523/1997 έχει τροποποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προσαρμόζεται στην πρόσφατη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (υπ΄ αριθ. 3316/2014 και 1260/2015 αποφάσεις του Σ.τ.Ε), με την οποία προέκυψαν ορισμένα ζητήματα αναφορικά με τις δυνατότητες προληπτικών δεσμεύσεων από στελέχη της Ειδικής Γραμματείας ΣΔΟΕ, σύμφωνα με το άρ. 30 του ν. 3296/2004.

83 Ν. 3691/2008 άρθρο 48 παρ. 5

84 ν. 3296/2004 άρθρο 30 παρ. 5 περ. ε

85 Υπ΄ αριθ. 3316/2014 και 1260/2015 αποφάσεις του Σ.τ.Ε

86 Ποινικός Κώδικας άρθρο 76

87 Βλ. Υπόθεση «Εταιρίες Παροχής Ηλεκτρικής Ενέργειας». Αριθμός απόφασης 534/07-02-2017,599/10-02-2017, 1115/07-03-2017, 446/15, 675/15, 746/15, 825Α /15, 1860Α /15, 1969/15, 2846Α /15, 2959/15, 3031/15, 3186/15, 3554/15, 279Α/16, 689/16, 977/16, 1223Α/16, 1391/16, 2703/16 του Α΄ Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων. Έχουν δεσμευθεί άνω των 120 εκατομμυρίων €, ενώ αποφασίστηκε η απόδοση 59 εκατομμυρίων € στο Δημόσιο (που αφορούν στο μεγαλύτερο μέρος ΕΕΤΗΔΕ και τόκους) και 30 εκατομμυρίων € περίπου στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (που αφορούσαν οφειλές). Ομοίως, βλ. Υπόθεση διαφθοράς (παθητική

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

δικαστικό συμβούλιο, ακόμα και όταν δεν ασκήθηκε δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη έπαυσε οριστικώς ή κηρύχθηκε απαράδεκτη.

Τα στατιστικά των κατασχέσεων και δημεύσεων⁸⁸ παρατίθενται συνολικά για τα έτη 2016-2017 στον κατωτέρω πίνακα:

ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΓΓΕΛΘΕΙΣΩΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΝ(Α.Α.Δ.Ε. - Δ.Δ.Δ.Υ)		
ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ	2016	2017
ΑΠΑΤΗ - ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΙΑ	172	100
ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	375	279
ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΛΗΣΤΕΙΑ	1237	584
ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑ	106	112
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	481	185
ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	455	253
ΑΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ	60	20
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ	198	95
ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΠΑΙΓΝΙΩΝ	245	194
ΣΥΝΟΛΑ	3329	1822

Πίνακας 13 - Σύνολο αναγγελθεισών κατασχέσεων

δωροδοκία) και ξεπλύματος χρήματος με εμπλοκή μεταξύ άλλων πολιτικού προσώπου (πρώην Υπουργού): Υπ' αριθμ. 2384, 2471, 2474, 2531,2532, 2754, 2892, 2893, 2961, 3298, 3582, 3827, 3932, 3960, 3961, 3986, 4097, 4129, 4130, 4132, 4137 και 4554/2013 πρωτόδικη Απόφαση Γ' Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, όπου μεταξύ άλλων δημεύτηκε μεγάλος αριθμός περιουσιακών στοιχείων (κινητών και ακινήτων).

⁸⁸ Κατασχέσεις αναγγελθείσες στη Δ.Δ.Δ.Υ της Α.Α.Δ.Ε για τα έτη 2016-2017.

⁸⁹ Δ.Δ.Δ.Υ.: Διεύθυνση Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού (πρώην Ο.Δ.Δ.Υ).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ⁹⁰

ΦΟΡΕΑΣ /ΑΡΧΗΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ	2014		2015		2016	
	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	USD	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	USD	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	USD
Διατάξεις Δικαστικών Αρχών (άρθρο 48 Ν. 3691/2008) Δεσμεύσεις λογαριασμών από Εισαγγελέα Οικ. Εγκλήματος, Ανακριτές (Ν. 4022/2011) κ.λπ.	€	42.295.634	€	133.689.160	€	176.441.558
	USD	362.764	€	2.286.725	USD	991.857
Αποφάσεις Αρχής	€	212.147.246	€	203.030.119	€	210.223.820
USD	50.106	€	448.359	USD	50.111	450.187
Αποφάσεις φορολογικών ή τελωνειακών αρχών / Διασφάλιση συμφερόντων Δημοσίου	€	35.244.182	€	68.994.032	€	75.196.626
	USD	3.573	€	190.970	USD	4.576
ΣΥΝΟΛΑ	€	289.687.064	€	1.955.728	€	461.862.004
	USD	416.445	€	405.713.311	USD	1.046.550
						3.390.838

Πίνακας 14 - Πίνακας δεσμεύσεων τραπεζικών λογαριασμών

⁹⁰ Στοιχεία από Τράπεζα της Ελλάδος 2014-2016..

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ		Ευρώ
2014	Δικαστικές Αρχές	5.525.824,84
	Αρχή	3.950.527,24
	Φορολογικές Τελωνιακές Αρχές	4.571.457,22
2015	Δικαστικές Αρχές	16.712.929,52
	Αρχή	4.121.030,17
	Φορολογικές Τελωνιακές Αρχές	8.980.704,64
2016	Δικαστικές Αρχές	33.739.260,90
	Αρχή	4.338.887,64
	Φορολογικές Τελωνιακές Αρχές	9.993.153,94
ΣΥΝΟΛΟ		91.933.776,11

Πίνακας 15 - Πίνακας δεσμεύσεων κεφαλαιαγοράς

Με την υπ' αριθμ. 24296 οικ/29-03-2018 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών (ΦΕΚ Β'1302/13-04-2018), η οποία εκδόθηκε κατ'έξουσιοδότηση των άρθρων 5 και 32 του ν. 4478/2017, η Ε.Γ. ΣΔΟΕ καθορίζεται ως φορέας με αρμοδιότητα τη διαχείριση των δημευμένων και δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Η διαχείριση μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση αυτών για το δημόσιο συμφέρον, για κοινωνικούς σκοπούς ή για την ικανοποίηση του θύματος, καθώς και την αποτελεσματική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ενόψει πιθανής δήμευσης. Η αποτελεσματική διαχείριση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνει τη δυνατότητα πώλησης ή μεταβίβασης αυτών, όταν κρίνεται απαραίτητο για τη διασφάλιση της οικονομικής τους αξίας. Στην ίδια υπηρεσία (Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε), με την προαναφερόμενη ΚΥΑ, απονεμήθηκε η αρμοδιότητα να συλλέγει, να τηρεί και να επεξεργάζεται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα δεσμευμένα και δημευμένα περιουσιακά στοιχεία.

Για τον σκοπό αυτόν, τηρείται στην ΤτΕ λογαριασμός του Ελληνικού Δημοσίου, όπου κατατίθενται ποσά προερχόμενα από εγκληματικές ενέργειες κατά του Δημοσίου, τα οποία αποτελούν έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων ή δράσεων ιδίως, εκπαίδευσης, έρευνας, υγείας ή κοινωνικής αλληλεγγύης με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.⁹¹⁹²

3.5.4 Ποιότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας πληροφοριών από την Αρχή

Η Αρχή είναι μία από τις ανεξάρτητες αρχές της Ελλάδας και είναι επιφορτισμένη με την καταπολέμηση του ΕΧ/ΧΤ και τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.⁹³ Πρόεδρος της Αρχής ορίζεται εν ενεργεία Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου, μετά από απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και τα τακτικά μέλη της ορίζονται αφού προηγηθεί γνώμη της Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής⁹⁴. Η ανάθεση και διερεύνηση των υποθέσεων, καθώς και η δέσμευση των σχετικών περιουσιακών στοιχείων⁹⁵ γίνονται με απόφαση του Προέδρου και της Ολομέλειας.⁹⁶ Κατά τη διενέργεια ελέγχων και ερευνών από την Αρχή δεν ισχύει οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο. Για το λόγο αυτό διαθέτει άμεση πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής και οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, όπως το σύστημα Τειρεσίας και το Μητρώο Τραπεζικών Λογαριασμών.⁹⁷ Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ο Πρόεδρος, τα Μέλη και το προσωπικό της Αρχής έχουν υποχρέωση να τηρούν τις αρχές της αντικειμενικότητας, της αμεροληψίας και της εχεμύθειας. Η Αρχή έχει τρεις (3) αυτοτελείς Μονάδες, με διακριτές αρμοδιότητες, προσωπικό και υποδομές, οι οποίες συνεργάζονται σε κοινές υποθέσεις.⁹⁸ Συγκεκριμένα:

Α' Μονάδα: Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Πρόεδρος και οκτώ (8) μέλη της Αρχής) με αρμοδιότητα να διερευνά και να αξιολογεί τις αναφορές υπόπτων ή ασυνήθων συναλλαγών (ΑΥΣ) που υποβάλλονται στην Αρχή, καθώς και τις πληροφορίες που διαβιβάζονται στην Αρχή, είτε από το εσωτερικό είτε το εξωτερικό της χώρας, σχετικά με το ΕΧ/ΧΤ.⁹⁹

Β' Μονάδα: Οικονομικών Κυρώσεων κατά Υπόπτων Τρομοκρατίας (Πρόεδρος και δύο (2) μέλη της Αρχής) είναι αρμόδια για τον προσδιορισμό των φυσικών και νομικών προσώπων ή οντοτήτων που σχετίζονται με την τρομοκρατία, και τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων που επιβάλλεται με τισαποφάσεις του Συμβουλίου

93 ν. 3691/2008 άρθρο 7, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3932/2011 άρθρο 13 παρ.6.

94 Τα Μέλη της Αρχής και οι αναπληρωτές τους διορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Υπουργού Οικονομικών, ύστερα από πρόταση κατά λόγο αρμοδιότητας των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οικονομικών, Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη, του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι οποίοι προτείνουν πρόσωπα που διακρίνονται για την επιστημονική τους κατάρτιση, το ήθος τους και την επαγγελματική τους ικανότητα και εμπειρία στον τραπεζικό, οικονομικό, νομικό ή επιχειρησιακό τομέα, ανάλογα με τις απαιτήσεις των επί μέρους Μονάδων της Αρχής. Ο διορισμός των τακτικών Μελών γίνεται αφού προηγηθεί γνώμη της Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής για την καταλληλότητα των προτεινόμενων προσώπων. Για το σκοπό αυτόν εφαρμόζεται κατ' αναλογία η διαδικασία των παραγράφων 3 έως 5 του άρθρου 49Α του Κανονισμού της Βουλής, η οποία κινείται με πρωτοβουλία του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

95 Ο Πρόεδρος της Αρχής με απόφασή του δύναται, όταν διεξάγεται έρευνα από την Α' Μονάδα, να διατάζει την απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών, τίτλων, χρηματοοικονομικών προϊόντων ή το άνοιγμα θυρίδων ή την απαγόρευση μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 48 του ν. 3691/2008 όπως ισχύει.

96 Απόφαση 38865/Β1208 ΥΠ.ΟΙΚ.

97 Για το λόγο αυτό όλες οι Μονάδες της Αρχής έχουν απευθείας πρόσβαση στις εφαρμογές TAXIS, ELENXIS, ETAK και σε άλλες εφαρμογές του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε., όπως επίσης σε ηλεκτρονικές εφαρμογές της Αστυνομίας (POLICEONLINE). Οι Μονάδες μπορούν να ζητούν στο πλαίσιο των ελέγχων και των ερευνών τους τη συνεργασία και την παροχή στοιχείων κάθε είδους από φυσικά πρόσωπα, δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και οργανισμούς οποιασδήποτε μορφής. Οι Μονάδες μπορούν, επιπλέον, σε σοβαρές κατά την κρίση τους υποθέσεις, να διενεργούν ειδικούς επιτόπιους ελέγχους σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία ή σε οργανισμούς και επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα, συνεργαζόμενες, αν κριθεί αναγκαίο, με τις εκάστοτε αρμόδιες αρχές. Οι Μονάδες ζητούν από τα υπόχρεα πρόσωπα (Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρίες, κ.τ.λ.) όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, στις οποίες περιλαμβάνονται και ομαδοποιημένες πληροφορίες που αφορούν ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών ή δραστηριοτήτων φυσικών ή νομικών προσώπων ή οντοτήτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Επιπλέον, μπορούν να διενεργούν επιτόπιους ελέγχους και στις εγκαταστάσεις των υπόχρεων προσώπων, υπό την προϋπόθεση τήρησης - εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση - των άρθρων 9 παράγραφος 1, 9Α και 19 παράγραφος 1 του Συντάγματος, και ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές για περιπτώσεις ελλιπούς συνεργασίας ή μη συμμόρφωσης των εν λόγω προσώπων προς τις υποχρεώσεις τους, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.

98 ν. 3691/2008 άρθρο 7Γ παρ. 5.

99 ν. 3691/2008 άρθρο 7Α.

91 άρθρο 180 του ν. 4270/2014.

92 Αποφάσεις Υπουργού Οικονομικών α) 2/72673ΔΠΓΚ (ΦΕΚ Β, 2736/2014), β) 2/67683ΔΠΓΚ (ΦΕΚ Β, 2641/2015), γ) 2/67683ΔΠΓΚ (ΦΕΚ Β, 3340/2017)

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Ασφαλείας του ΟΗΕ και των οργάνων του και τους κανονισμούς και αποφάσεις της Ε.Ε.¹⁰⁰

Γ' Μονάδα: Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, (Πρόεδρος και τέσσερα (4) μέλη της Αρχής), με αρμοδιότητα την παραλαβή και τον έλεγχο δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων¹⁰¹.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 3.6.3 της έκθεσης αξιολόγησης της Ελλάδας στο πλαίσιο του πέμπτου γύρου αξιολόγησης του Συμβουλίου της Ε.Ε. (Brussels 24 May 2012, 7614/12/REV2, GENVAL 14)) για το «Χρηματοοικονομικό Έγκλημα και τις Χρηματοοικονομικές Έρευνες» μία από τις τρεις Μονάδες της Αρχής (Γ' Μονάδα) έχει την προοπτική να εξελιχθεί σε πρότυπο “βέλτιστης πρακτικής” για την Ε.Ε. Σύμφωνα επίσης με την ίδια έκθεση αξιολόγησης, η Ελλάδα είναι το μόνο κράτος μέλος της Ε.Ε. το οποίο έχει επιτυχημένα συνδυάσει ένα αποτελεσματικό σύστημα δήλωσης πόθεν έσχες για τα ΠΕΠ στο πλαίσιο της Αρχής (που ταυτόχρονα διερευνά και ΕΧ και ΧΤ).¹⁰²

Ο προϋπολογισμός της Αρχής αποτελεί τμήμα του προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομικών. Το προσωπικό της διακρίνεται σε επιστημονικό προσωπικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, το οποίο αποσπάται από τα υπουργεία και τους φορείς βάσει ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Το προσωπικό της Αρχής αξιολογείται ετησίως και συμμετέχει σε εκπαιδεύσεις στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή.¹⁰³ Το προσωπικό της Αρχής τα τελευταία έτη υπολείπεται των προβλεπόμενων θέσεων, ενώ παρατηρούνται και μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση της διαδικασίας στελέχωσης.

Η Αρχή διαθέτει σύγχρονο πληροφοριακό σύστημα με το οποίο επιτυγχάνεται η ψηφιοποίηση, η ηλεκτρονική διακίνηση και η ηλεκτρονική παραλαβή όλων των εγγράφων και των αναφορών υπόπτων συναλλαγών και λοιπών πληροφοριών από την πλειοψηφία των υπόχρεων προσώπων. Μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος επιτυγχάνεται η διαχείριση και συσχέτιση των πληροφοριών που λαμβάνει η Αρχή.

Αναφορές Υπόπτων Συναλλαγών και Πληροφοριών¹⁰⁴

Έτος	2014	2015	2016
Αριθμός	15.746	23.559	6.295
Προέλευση των ΑΥΣ			
Τράπεζες	5.513	2.536	1.492
Ασφαλιστικές Εταιρείες	254	540	713
Χρηματιστηριακές Εταιρείες	59	83	48
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	235	9	16
Ιδρύματα Πληρωμών	7.962	4.575	480
Δημόσιες Υπηρεσίες & Οργανισμοί	1.567	15.639 *	3.254
Καταγγελίες Ιδιωτών	143	162	71
Λοιπές Κατηγορίες	13	15	221

Πίνακας 16 - Αναφορές υπόπτων συναλλαγών και πληροφοριών

Υποθέσεις ΕΧ (προερχόμενες από τις ανωτέρω αναφορές και πληροφορίες)¹⁰⁵

Έτος	2014	2015	2016
Αριθμός	6.288	5.530	3.834
Προέλευση			
Τράπεζες	4.963	2.085	1.099
Ασφαλιστικές Εταιρείες	201	390	496
Χρηματιστηριακές Εταιρείες	37	43	45
Ξένοι Φορείς-F.I.U.	33	164	178
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος & Ιδρύματα Πληρωμών	57	12	11
Δημόσιες Υπηρεσίες & Οργανισμοί	929	2.786	1.958
Καταγγελίες Ιδιωτών και λοιπές κατηγορίες	-	50	47

Πίνακας 17 - Υποθέσεις ΕΧ προερχόμενες από τις ανωτέρω αναφορές και πληροφορίες

¹⁰⁴ Το μεγαλύτερο μέρος των αναφορών, οι οποίες κατά πλειοψηφία προέρχονται από τις Υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε. και τα Πιστωτικά Ιδρύματα, κατόπιν προτεραιοποίησης και αξιολόγησης ερευνώνται ως υποθέσεις. Βάσει της αποτελεσματικής ανάλυσης και επεξεργασίας των υποθέσεων έχει προκύψει πλήθος δεσμεύσεων με το αντίστοιχο εγκληματικό προϊόν ανά έτος, για τις οποίες έχει ενημερωθεί άμεσα ο αρμόδιος κατά τόπο εισαγγελέας πρωτοδικών. Ο μεγάλος αριθμός αναφορών υπόπτων συναλλαγών τα έτη 2014 και 2015 οφείλεται: α. στο μεγάλο πλήθος των αναφορών από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ) λόγω του άρθρου 68 παρ.1 του ν.4174/2013, με το οποίο προστέθηκε στα βασικά αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας του ν.3691/2008, το αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και στην από 23/12/2014 εγκύκλιο της πρώην Γ.Γ.Δ.Ε. (νυν Α.Α.Δ.Ε.) αναφορικά με την υποχρέωση των Δ.Ο.Υ για αποστολή αναφορών στην Αρχή και β. στο μεγάλο πλήθος αναφορών προερχόμενων από Πιστωτικά Ιδρύματα και Ιδρύματα Πληρωμών για υποψίες τέλεσης φοροδιαφυγής σε εφαρμογή της παρ. 7 του άρθρου 68 του ν. 4174/2013 με την οποία εισάγεται η υποχρέωση επαλήθευσης των εισοδημάτων των πελατών από τα εποπτευόμενα ιδρύματα, βάσει του εκκαθαριστικού σημειώματος.

¹⁰⁵ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων Α' Μονάδας Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, έτους 2016.

¹⁰⁰ Βλ. σχετ. «Έκθεση Εκτίμησης Κινδύνου και Τρωτότητα για τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας - Ομάδα 8 NRA».

¹⁰¹ Ν. 3213/2003 άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο α', πλην εκείνων του άρθρου 14 του ίδιου νόμου.

¹⁰² <https://www.eumonitor.nl/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vizt6xl5rfzz>

¹⁰³ Βλ. Επίσημες Εκθέσεις Πεπραγμένων της Α' Μονάδας της Αρχής: http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=72&Itemid=142&lang=el

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Υποθέσεις που στάλθηκαν στον Εισαγγελέα κατόπιν διατάξεων δέσμευσης & αντίστοιχο εγκληματικό προϊόν

Έτος	2014	2015	2016
Πλήθος Υποθέσεων που στάλθηκαν στην Εισαγγελία	117	402	444
Δεσμευθέν Εγκληματικό Προϊόν από Φοροδιαφυγή, Ναρκωτικά, Εγκληματική Οργάνωση κ.τ.λ.	€160.937.720	€255.368.389	€301.740.646

Πίνακας 18 - Υποθέσεις που στάλθηκαν στον εισαγγελέα κατόπιν διατάξεων δέσμευσης και αντίστοιχο εγκληματικό προϊόν

Η Αρχή ανταλλάσσει πληροφορίες εμπιστευτικής φύσης με τις αρμόδιες εισαγγελικές ή άλλες αρχές και υπηρεσίες με ερευνητικές, ελεγκτικές ή εποπτικές αρμοδιότητες προς ενημέρωση ή τυχόν ενέργειες. Ουσιαστικής σημασίας είναι και η ενημέρωση της Αρχής για τα αποτελέσματα ενεργειών/ερευνών, όπου σε ορισμένες περιπτώσεις αυτή παραλείπεται.

Υποθέσεις προς έλεγχο ενέργεια ενημέρωση

Υποθέσεις που διαβιβάστηκαν για έλεγχο – ενέργεια – ενημέρωση	2014	2015	2016
Α.Α.Δ.Ε. (πρώην ΓΓΔΕ)	651	324	526
ΕΕΕΠ	-	-	78
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	4	1	11
ΣΔΟΕ	28	-	159
Ελεγκτικές Υπηρεσίες Λοιπών Υπουργείων	4	-	14
ΣΥΝΟΛΟ	686	325	788

Πίνακας 19 - Υποθέσεις προς έλεγχο-ενέργεια - ενημέρωση

Η Αρχή είναι ενεργό μέλος του Egmont Group από το 1998, καθώς και του ευρωπαϊκού δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών FIU.net από ιδρύσεώς του, ανταλλάσσοντας αποτελεσματικά με ομόλογες Αρχές του Εξωτερικού κατόπιν αιτήματος ή/και αυθορμήτως χρηματοοικονομικές και λοιπές πληροφορίες.¹⁰⁶

Επισημαίνεται η σύναψη δεκαεπτά (17) μνημονίων συνεργασίας (Memorandums of Understanding-MoUs) με ομόλογες αρχές του εξωτερικού έως το 2016.¹⁰⁷ Επιπλέον, στο πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών, η Αρχή και ιδίως η Α΄ Μονάδα, συνεργάζεται στενά με τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές εντός και εκτός Ελλάδας (όπως και με τις Εθνικές Μονάδες Europol και Interpol), τις λιμενικές αρχές και ιδιαιτέρως με τις τελωνειακές αρχές, αντλώντας άμεσα στοιχεία και δεδομένα που σχετίζονται με τις διασυνοριακές δραστηριότητες.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Βλ. Μεταβλητή 1.3.15 «Effectiveness of International Cooperation».

¹⁰⁷ Παράρτημα: Memorandum of Understanding (MoUs) by the AML/TF Authority.

¹⁰⁸ Η Α΄ Μονάδα της Αρχής στο πλαίσιο αποτελεσματικής συνεργασίας, με τις τελωνειακές αρχές σε ηλεκτρονικό αρχείο ανά τρίμηνο το σύνολο των δηλώσεων ρευστών διαθεσίμων όπως αυτές κατατέθηκαν στα κατά τόπους αρμόδια τελωνεία και άμεσα τις περιπτώσεις που χρήζουν άμεσων ενεργειών. Η Α΄ Μονάδα της Αρχής διατηρεί ηλεκτρονική βάση καταχώρησης (τα στοιχεία της οποίας είναι άμεσα σχετιζόμενα με την βάση δεδομένων των STRs) και προβαίνει σε προτεραιοποίηση και σε στοχευμένο έλεγχο κατόπιν κριτηρίων που έχει θέσει (ύψος δηλωθέντων κεφαλαίων, συχνότητα, χώρα προέλευσης κ.τ.λ.).

3.5.5 Δυναμικότητα και πόροι των οικονομικών ερευνητών/ ελεγκτών

Οι έρευνες για ΕΧ/ΧΤ και τα σχετιζόμενα βασικά αδικήματα, εκτός από την Αρχή, διεξάγονται από την Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε., την Ελληνική Αστυνομία και τις υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε.¹⁰⁹ Πρόσφατα, συστάθηκε η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος¹¹⁰ (Δ.Ε.Ο.Ε), η οποία υπάγεται κατευθείαν στον Υπουργό Οικονομικών με την καθοδήγηση και συντονισμό από τον Οικονομικό Εισαγγελέα.

Οι Α.Α.Δ.Ε., Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε., Δ.Ο.Α.¹¹¹ και Δ.Ε.Ο.Ε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων προς διακρίβωση τέλεσης αδικημάτων και εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων έχουν πρόσβαση σε όλες τις χρηματοοικονομικές, φορολογικές και τραπεζικές πληροφορίες των ερευνόμενων φυσικών και νομικών προσώπων χωρίς υποχρέωση γνωστοποίησης σε αυτά. Ιδιαίτερης σημασίας εργαλείο στη διερεύνηση οικονομικών εγκλημάτων και τον αποτελεσματικό εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων αποτελεί το Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών (Σ.Μ.Τ.Λ. & Λ.Π.)¹¹², το οποίο παρά το ότι παρουσιάζει ορισμένες τεχνικές ελλείψεις, παρέχει πρόσβαση σε υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών και τραπεζικών κινήσεων εντός 24 και 48 ωρών αντίστοιχα.

Στο πλαίσιο των ερευνών και ελέγχων, οι ελεγκτικές και διωκτικές υπηρεσίες προβαίνουν στον εντοπισμό των περιουσιακών στοιχείων των ελεγχόμενων όταν κρίνεται απαραίτητη η ανάκτηση αυτών. Στην Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε. λειτουργεί το Εθνικό Γραφείο Ανάκτησης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων (Hellenic Asset Recovery Office) το οποίο συνεργάζεται με τις αντίστοιχες υπηρεσίες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ανίχνευση και τον εντοπισμό προϊόντων και άλλων περιουσιακών στοιχείων, που προέρχονται από διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες και ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικής συνδρομής για τη δέσμευση, κατάσχεση ή δήμευση σε ποινικές υποθέσεις.

Το μεγάλο φάσμα αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, η επικάλυψη των αρμοδιοτήτων αυτών ή/και η μη άμεση πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων δυσχεραίνουν τη διερεύνηση υποθέσεων ΕΧ/ΧΤ και προκαλούν δυσκολίες στη βέλτιστη αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων. Επιπρόσθετα, αν και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και κατάρτιση των ερευνητών που απασχολούνται σε χρηματοοικονομικές έρευνες, μέσω εκπαιδευτικών δράσεων και ημερίδων που πραγματοποιούνται στην ημεδαπή και αλλοδαπή, ο αριθμός τους δεν είναι επαρκής.

3.5.6 Δυναμικότητα και πόροι των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος

3.5.7 Δυναμικότητα και πόροι των δικαστών

Οι ανωτέρω δύο μεταβλητές αναλύονται από κοινού ως ακολούθως:

Η δικαστική εξουσία στην Ελλάδα βάσει του Συντάγματος αποτελείται από τους δικαστές και τους εισαγγελείς, χωρίς

¹⁰⁹ Βλ. Παράρτημα «Υπηρεσίες Διερεύνησης Οικονομικών Εγκλημάτων».

¹¹⁰ Ν. 4512/2018, υποκεφάλαιο Α΄ (άρθρο 381-390).

¹¹¹ Αυτοτελής Κεντρική Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας

¹¹² Ν.4170/2013 άρθρο 62.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

να υφίσταται σαφής διαχωρισμός δικαστών και εισαγγελέων που ασχολούνται αποκλειστικά με υποθέσεις ΞΧ.

Ο διορισμός των δικαστών και εισαγγελέων πραγματοποιείται μετά από δημόσιο διαγωνισμό και εκπαίδευση στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών (Ε.Σ.Δ.Λ.). Η εκπαίδευση περιέχει θεωρητικό και πρακτικό μέρος και διαρκεί 16-18 μήνες. Έπειτα η επιστημονική κατάρτισή τους κρίνεται από Ειδικό Συμβούλιο Επιθεώρησης¹²⁰ σε ετήσια βάση και συντάσσεται ειδικά αιτιολογημένη έκθεση¹²¹. Η εκπαίδευση των δικαστών και των εισαγγελέων κατά τη διάρκεια της εξέλιξής τους είναι συνεχής μέσω της Ε.Σ.Δ.Λ. Ειδικότερα θέματα οικονομικού εγκλήματος και ΞΧ/ΧΤ διδάσκονται στο πλαίσιο γενικότερου μαθήματος περί ειδικών ποινικών νόμων, ενώ διεξάγονται και σεμινάρια για την επικαιροποίηση των γνώσεών τους.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων¹¹⁹ δεν προβλέπεται εξειδίκευση των δικαστών και των δικαστηρίων αναφορικά με τα οικονομικά εγκλήματα ή το ΞΧ και οι σχετικές υποθέσεις εκδικάζονται από δικαστές ποινικών δικαστηρίων, χωρίς να υφίσταται διαχωρισμός ανά κατηγορία εγκλημάτων.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν εξειδικευμένες μορφές εγκληματικότητας θεσπίστηκαν οι θεσμοί του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος¹¹³ και του Εισαγγελέα Διαφθοράς¹¹⁴. Επιπλέον, στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών¹¹⁵ έχουν οριστεί α) αρμόδιος εισαγγελέας ο οποίος χειρίζεται τις δικογραφίες που υποβάλλονται από την Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε., β) ειδικός εισαγγελέας που είναι αρμόδιος για δικογραφίες που αφορούν σε φορολογικές παραβάσεις καθώς και γ) εξειδικευμένοι εισαγγελείς στο προανακριτικό γραφείο που χειρίζονται δικογραφίες σχετικές με οικονομικά εγκλήματα. Οι εισαγγελείς όταν διεξάγουν έρευνα έχουν πρόσβαση σε απόρρητα στοιχεία όπως αυτό προβλέπεται από γενικούς και ειδικούς νόμους¹¹⁶ και στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους, μπορούν να συμβουλευούνται ειδικούς επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες επί του αντικείμενου της έρευνας που διενεργούν^{117,118}.

Όσον αφορά στον προϋπολογισμό των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών δεν υφίσταται διαχωρισμός των κονδυλίων με κριτήριο τα διωκόμενα αδικήματα ούτε κάποια χρηματοδότηση ειδικών κλάδων της δικαιοσύνης. Ωστόσο, στη συνολική δαπάνη του κρατικού προϋπολογισμού παρατηρείται αύξηση των κονδυλίων κατά τα έτη 2014-2016 η οποία συγκριτικά με την περιστολή των κρατικών δαπανών που επιβάλει η οικονομική συγκυρία, δείχνει τη βούληση για ενίσχυση των μηχανισμών απονομής Δικαιοσύνης.

Έτος	Δικαστές	Εισαγγελείς
2014	1693	559
2015	1732	572
2016	1752	580

Πίνακας 20 - Πλήθος δικαστών και εισαγγελέων 2014-2016

113 Ν. 2523/1997 άρθρο 17Α.

114 Ν. 4139/2013 άρθρο 76.

115 Υπ' αριθ. 196526/2017 έγγραφο του Διευθύνοντος την Εισαγγελία πρωτοδικών Αθηνών.

116 Ν. 2523/2017 άρθρο 17Α παρ. 8 για τον Εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος, Ν. 4205/2013 για τον Εισαγγελέα διαφθοράς και Ν. 3691/2008 αρ 50 που ισχύει γενικά για περιπτώσεις προκαταρκτικής εξέτασης από όλους τους Εισαγγελείς.

117 Ν. 2523/1997 άρθρο 17Α παρ. 9 και 10 και Ν. 4022/2011 άρθρο 2 παρ. 3.

118 Με το ν. 4472/2017 ο οποίος τροποποιεί τις σχετικές διατάξεις του αρ. 17Α του ν. 2523/1997 δημιουργείται εξειδικευμένη υπηρεσία με ειδικό επιστημονικό προσωπικό για την διερεύνηση εγκλημάτων φοροδιαφυγής και λοιπών οικονομικών εγκλημάτων.

119 Ν. 1756/1988.

120 Σύνταγμα άρθρο 87 παρ. 3 και Ν. 1756/1988 άρθρα 80 κ.ε.

121 Ν. 1756/1988 άρθρο 85.

Κατά τα έτη 2014-2016 παρατηρείται αύξηση του αριθμού δικαστών και εισαγγελέων, αλλά και του αριθμού των υποθέσεων που εξετάστηκαν και αφορούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και σχετικά βασικά αδικήματα.

3.5.8 Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των οικονομικών ερευνητών / ελεγκτών

Η ακεραιότητα και η ανεξαρτησία των οικονομικών ερευνητών/ελεγκτών διασφαλίζεται όταν αυτοί ενεργούν εντός του νομικού πλαισίου των αρμοδιοτήτων τους. Για τους δημόσιους υπάλληλους ισχύει ο Κώδικας Δημοσίων Υπαλλήλων,¹²² ενώ για τους αστυνομικούς το πειθαρχικό δίκαιο και ο κανονισμός της αστυνομίας.¹²³

Επίσης, με σκοπό τη διασφάλιση ενιαίων αρχών και κανόνων δεοντολογίας στις δράσεις των υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε. ισχύει Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας. Οι ελεγκτές είναι υπόχρεα πρόσωπα υποβολής Δήλωσης Περιουσιακής Κατάστασης και Δήλωσης Οικονομικών Συμφερόντων¹²⁴ κατά περίπτωση, στην Γ' Μονάδα της Αρχής, στο Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας και στην Α.Α.Δ.Ε.. Τόσο οι υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε., όσο και οι Αξιωματικοί Ειδικών Καθηκόντων της Ελληνικής Αστυνομίας προσλαμβάνονται μέσω προκηρύξεων διαγωνισμών που διενεργούνται και επιβλέπονται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, γεγονός που διασφαλίζει τη διαφάνεια στον τρόπο πρόσληψής τους, ενώ οι αστυνομικοί εισάγονται στο Σώμα κυρίως μέσω εισαγωγικών εξετάσεων.

Οι έρευνες για ΞΧ διεξάγονται είτε στο πλαίσιο εισαγγελικής παραγγελίας κατόπιν διερεύνησης βασικού αδικήματος, όπου αρμόδιος για την αξιολόγηση των στοιχείων είναι εισαγγελέας, είτε κατόπιν καταγγελίας ή έρευνας, όπου αρμόδια είναι η εκάστοτε υπηρεσία στο πλαίσιο λειτουργίας της. Οι αρχές και οι φορείς επιβολής του νόμου λειτουργούν με παραμέτρους δράσης που στοχεύουν στη διαφάνεια και την αντικειμενικοποίηση των ελέγχων, χρησιμοποιώντας κριτήρια και μέσα προγραμματισμού, όπως μεθόδους ανάλυσης κινδύνου, διαθέσιμα στοιχεία από βάσεις δεδομένων, διασταυρώσεις, στατιστική ανάλυση και άλλες πηγές πληροφοριών¹²⁵. Οι υπάλληλοι των εν λόγω υπηρεσιών έχουν πρόσβαση και λαμβάνουν οποιαδήποτε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή σχετίζεται με την άσκηση του έργου και της αποστολής τους, ύστερα από υπηρεσιακή εντολή, μη υποκείμενοι σε περιορισμούς διατάξεων περί απορρήτου.

3.5.9 Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των εισαγγελέων οικονομικού εγκλήματος

122 ν.3528/2007 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.»

123 Π.Δ. 120/2008 «Πειθαρχικό Δίκαιο Αστυνομικού Προσωπικού» και Π.Δ. 254/2004 «Κώδικας Δεοντολογίας Αστυνομικού». Επίσης βλ. και Ετήσιες Εκθέσεις Δ/νσης Εσωτερικών Υποθέσεων Ελληνικής Αστυνομίας, ΥΠ.ΟΙΚ., Α.Α.Δ.Ε..

124 Ν. 3213 (ΦΕΚ Α'309/31.12.2003), όπως ισχύει «Δήλωση και έλεγχος περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων, ιδιοκτητών μέσων μαζικής ενημέρωσης και άλλων κατηγοριών προσώπων».

125 Ετήσια Έκθεση Συντονιστικού Οργάνου Επιθεώρησης και Ελέγχου (Σ.Ο.Ε.Ε.) για το έτος 2016.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3.5.10 Ακεραιότητα και ανεξαρτησία των δικαστών

Οι ανωτέρω μεταβλητές αναλύονται από κοινού ως ακολούθως :

Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος, η δικαστική εξουσία στην Ελλάδα διέπεται από την αρχή της ανεξαρτησίας.¹²⁶

Η ακεραιότητα των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών, ενισχύεται από τις διαδικασίες πρόσληψης, τοποθέτησης, μετάθεσης, προαγωγής και αξιολόγησής τους, οι οποίες αποτελούν δικλίδες ασφαλείας για τη διαφάνειά τους.¹²⁷ Τα θέματα πειθαρχικού ελέγχου της δικαστικής εξουσίας ρυθμίζονται αναλυτικά από τη σχετική νομοθεσία¹²⁸, η οποία προβλέπει συγκεκριμένα πειθαρχικά όργανα τα οποία συγκροτούνται από ανώτερους ή ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς χωρίς τη διαμεσολάβηση της εκτελεστικής εξουσίας. Ακόμη, στη νομοθεσία¹²⁹ αναφέρονται συγκεκριμένοι κανόνες αποκλεισμού ή/και εξαιρέσεων εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργών από την ανάθεση και τον χειρισμό υποθέσεων για τις οποίες προκαλούνται υπόνοιες μεροληψίας.

Επιπλέον, πραγματοποιούνται δράσεις ώστε οι δικονομικοί κανόνες να προσφέρουν περαιτέρω εγγυήσεις κατά των καθυστερήσεων στις δικαστικές διαδικασίες, μέσω της έκδοσης ενός κώδικα προτύπων επαγγελματικής συμπεριφοράς και ακεραιότητας για τους δικαστές και τους εισαγγελέις, καθώς και επίτευξης περαιτέρω ανάπτυξης και εφαρμογής της συνεχιζόμενης κατάρτισης δικαστών και εισαγγελέων σε θέματα ακεραιότητας. Εκκρεμεί η έκδοση πλήθους δικαστικών αποφάσεων, γεγονός που προκύπτει τόσο από τον μεγάλο αριθμό των υποθέσεων, όσο και από την πολυπλοκότητα της νομοθεσίας. Επίσης, η έλλειψη ενιαίου πληροφοριακού συστήματος και εν γένει μηχανογραφικής υποστήριξης των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών δημιουργεί αδυναμία παρακολούθησης, ενημέρωσης των εμπλεκόμενων φορέων και τήρησης αξιόπιστων στατιστικών.¹³⁰

Σε μεμονωμένες μόνο περιπτώσεις ο Υπουργός Δικαιοσύνης μπορεί να ζητήσει από τους ανώτατους εισαγγελικούς λειτουργούς τη διενέργεια προανάκρισης ή την εισαγωγή μιας υπόθεσης στο ακροατήριο κατ' απόλυτη προτεραιότητα¹³¹. Δεν έχει κριθεί μέχρι στιγμής σκόπιμη η εφαρμογή της δυνατότητας αυτής¹³². Όταν σε υποθέσεις εμπλέκονται πολιτικά πρόσωπα, αρμόδια για την άσκηση ποινικής δίωξης για τους μεν Υπουργούς είναι η Βουλή, για τους δε βουλευτές απαιτείται η άρση της ασυλίας τους από τη Βουλή και η ποινική δίωξη ασκείται από τη δικαστική εξουσία.¹³³

Μέχρι σήμερα, έχουν ασκηθεί δίωξεις, έχουν ερευνηθεί και εκδικασθεί σημαντικές υποθέσεις, διαφθοράς κυρίως που αφορούν πολιτικά πρόσωπα και γενικότερα πρόσωπα με μεγάλη οικονομική, κοινωνική και πολιτική επιρροή, με τις αντίστοιχες διαδικασίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προβλέπονταν κατά περίπτωση.¹³⁴

3.5.11 Ποιότητα των συνοριακών ελέγχων

Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα καθώς διαθέτει εκτεταμένη ακτογραμμή που αγγίζει τα 15.000 χιλιόμετρα, πολυάριθμα νησιά και βραχονησίδες, μεγάλο αριθμό αερολιμένων και λιμένων, αλλά και στρατηγική θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους. Τα στοιχεία αυτά την καθιστούν περιοχή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και δράσης για τα διεθνή δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος ιδιαίτερα ως χώρα κόμβο (transit) για περαιτέρω προώθηση προϊόντων εγκλήματος και παράτυπων μεταναστών στην υπόλοιπη Ε.Ε..

Παρόλο ότι δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις και επιβεβαιωμένες κατασχέσεις, τα πολυάριθμα περάσματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για λαθραία διακίνηση πολύτιμων λίθων, μετάλλων και μετρητών¹³⁵. Ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της Ελλάδας και της Ε.Ε. ρυθμίζεται από τον Κώδικα Συνόρων Σένγκεν και αρμόδιες υπηρεσίες είναι η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή και οι Τελωνειακές Αρχές. Συγκεκριμένα:

- Η Ελληνική Αστυνομία είναι υπεύθυνη για τον διαβατηριακό έλεγχο ατόμων, μέσω των νομοθετημένων σημείων εισόδου της χώρας (χερσαία, θαλάσσια, εναέρια), εφαρμόζοντας τις διατάξεις του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν (Κανονισμός ΕΕ 2016/399), την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, την υποδοχή και τον εντοπισμό υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παράνομα και κατοικούν στη χώρα, τον επαναπατρισμό τους και γενικότερα την καταπολέμηση οποιασδήποτε μορφής οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος.
- Το Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. είναι υπεύθυνο για την επιβολή του νόμου στα πλοία, στη θάλασσα και στα λιμάνια, την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, καθώς και την καταπολέμηση οποιασδήποτε μορφής οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος.
- Οι Τελωνειακές Αρχές είναι υπεύθυνες να φέρουν εις πέρας τους τελωνειακούς ελέγχους στα θεσπισμένα σημεία εισόδου-εξόδου της χώρας σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού τελωνειακού κώδικα.

Οι κεντρικές βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιούνται είναι: α) οι εθνικές βάσεις δεδομένων, β) το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS II), γ) το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS), δ) το ευρωπαϊκό σύστημα σύγκρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων (EURODAC), ε) η βάση δεδομένων της Interpol, στ) το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα των τελωνείων (Iciset), ζ) το πληροφοριακό σύστημα της ΑΑΔΕ (Elenxis) και η) το ευρωπαϊκό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τελωνειακών αρχών (AFIS).

Για την ολοκληρωμένη διαχείριση συνόρων η Ελλάδα έχει συστήσει το Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου, Συνόρων Μετανάστευσης και Ασύλου (Ε.Σ.Κ.Ε.Σ.Μ.Α.), στις αρμοδιότητες του οποίου συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων¹³⁶: α) ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων, σε εθνικό επίπεδο, φορέων και υπηρεσιών β) ο συντονισμός και η παρακολούθηση των δράσεων και μέτρων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής στους τομείς ελέγχου συνόρων, μετανάστευσης και ασύλου και γ) η συλλογή πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων από όλους τους συναρμόδιους φορείς, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η παράτυπη μετανάστευση.¹³⁷ Όσον αφορά στα θεσμοθετημένα σημεία ελέγχου εισόδου-εξόδου τα οποία δεν

¹²⁶ Σύνταγμα της Ελλάδας άρθρο 87.

¹²⁷ Ν. 1756/1988 «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών»

¹²⁸ Ν. 1756/1988 «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών»

¹²⁹ Κώδικας Ποινικής Δικονομίας άρθρα 14, 15 και 23 και Ν. 1756/1988 άρθρο 8

¹³⁰ GRECO: Έκθεση Αξιολόγησης - 4ος Κύκλος Αξιολόγησης: Πρόληψη διαφθοράς Βουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων

¹³¹ Κώδικας Ποινικής Δικονομίας άρθρο 30 παρ.3 του

¹³² GRECO: Έκθεση Αξιολόγησης - 4ος Κύκλος Αξιολόγησης: Πρόληψη διαφθοράς Βουλευτών, δικαστών και εισαγγελέων

¹³³ Σύνταγμα της Ελλάδας άρθρο 62

¹³⁴ Βλ. υπόθεση διαφθοράς (παθητική δωροδοκία) και ξεπλύματος χρήματος με εμπλοκή μεταξύ άλλων πολιτικού προσώπου (πρώην Υπουργού):Υπ' αριθμ. 2384, 2471, 2474, 2531,2532, 2754, 2892, 2893, 2961, 3298, 3582, 3827, 3932, 3960, 3961, 3986, 4097, 4129, 4130, 4132, 4137 και 4554/2013 πρωτόδικη Απόφαση Γ' Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, όπου μεταξύ άλλων δημεύτηκε μεγάλος αριθμός κινητών και ακίνητων περιουσιακών στοιχείων.

¹³⁵ Βλ. Κεφάλαιο «Απειλές» στο οποίο αναγνωρίζονται ως κυριότερες απειλές, μεταξύ άλλων, η παράτυπη μετανάστευση και η διακίνηση ναρκωτικών.

¹³⁶ Άρθρο 27 ν. 4058/2012, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

¹³⁷ Η Ελληνική Αστυνομία με την επιχείρηση «ΑΣΠΙΔΑ» στην περιοχή του Έβρου, έχει κατορθώσει να περιορίσει το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης μέσω των Ελληνοτουρκικών συνόρων και να οδηγήσει στην εξεύρεση άλλων οδών διέλευσης στην Ε.Ε. (χερσαία Β/Τ σύνορα και θαλάσσια Ε/Τ σύνορα).

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

ταυτίζονται ακριβώς με τη γενικότερη έννοια «σύνορα»¹³⁸, το τελωνειακό σώμα προβαίνει σε αυστηρούς ελέγχους (ταξιδιωτών, οχημάτων, αδήλων ρευστών διαθεσίμων, καυσίμων, ναρκωτικών ουσιών και παραποιημένων προϊόντων), ενισχυόμενο και από τις Κινητές Ομάδες Ελέγχου (Κ.Ο.Ε.)¹³⁹.

Ενδεικτικά, οι κυριότερες παραβάσεις που εντοπίστηκαν την τριετία 2014 έως και 2016 σε δεκαπέντε (15) επιλεγμένα συνοριακά τελωνεία αφορούν σε παραποιημένα προϊόντα, ρευστά διαθέσιμα, καπνικά, πετρέλαιο και ατέλειες επιβατών.

Παρατίθενται στοιχεία ελέγχων που διενεργήθηκαν από τις τελωνειακές αρχές κατά το έτος 2015 :

A/A	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΕΓΧΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ
1	Απαλλαγή Φ.Π.Α. εισαγόμενων εμπορευμάτων με προορισμό άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. (καθεστώς 42)	98	12
2	Έλεγχοι καταστημάτων αφορολογητών ειδών	265	4
3	Ταχυμεταφορές	401	23
4	Παραποιημένα εμπορεύματα	4,003	302
5	Έλεγχος ρευστών διαθεσίμων κατά την αναχώρηση	8,236	91
6	Έλεγχος ρευστών διαθεσίμων κατά την άφιξη	6,016	76
7	Έλεγχοι στη διακίνηση οιονοπνευματώδων	6,095	147
8	Έλεγχοι στη διακίνηση καπνικών	6,584	169
9	Έλεγχοι στη διακίνηση πετρελαιοειδών	3,274	40
10	Έλεγχοι νόμιμης κατοχής και κυκλοφορίας οχημάτων	5,575	777
11	Έλεγχοι εφοδιασμών πλοίων με καύσιμα και λοιπά εφόδια	2,959	52
12	Έλεγχοι νόμιμης χρήσης πετρελαίου	1,171	27
13	Ατέλειες επιβατών	10,343	1,016
14	Έλεγχος ποσότητας καυσίμων δεξαμενών ΙΧΦ εισερχόμενων από τρίτες χώρες	1,455	201
15	Έλεγχοι σε εφαρμογή της Τ.984/79/Α0019/2004	8,997	370
16	Έλεγχοι ναρκωτικών	8,207	36
ΣΥΝΟΛΟ		73,679	3,343

Πίνακας 21 - Διενεργούμενοι έλεγχοι κατά το έτος 2015

¹³⁸ Ως σημείο εισόδου-εξόδου θεωρούνται εκτός από τους ορισμένους κερσαίους σταθμούς, τα αεροδρόμια και οι λιμένες.

¹³⁹ Οι Κινητές Ομάδες Ελέγχου (Κ.Ο.Ε.) εδρεύουν σε διάφορα Τελωνεία και έχουν ως αντικείμενο τη διεξαγωγή προληπτικών και εκ των υστέρων τελωνειακών ελέγχων για την επιβολή της τελωνειακής και της συναφούς με αυτή φορολογικής νομοθεσίας, την δίωξη της δασμοφοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου, της παράνομης διακίνησης εμπορευμάτων και απαγορευμένων ειδών, καθώς και των παραβάσεων κάθε άλλης νομοθεσίας, για την εφαρμογή της οποίας έχει ανατεθεί αρμοδιότητα στις τελωνειακές αρχές.

3.5.12 Επάρκεια του τελωνειακού πλαισίου επί των ρευστών διαθεσίμων και παρόμοιων προϊόντων αξίας

Οι έλεγχοι για τα ρευστά διαθέσιμα στην Ελλάδα στηρίζονται κατά κύριο λόγο στον Κανονισμό 1889/2005 περί ελέγχου των ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα και σύμφωνα με τον οποίο πρόσωπο που εισέρχεται ή εξέρχεται από την Κοινότητα και μεταφέρει ρευστά διαθέσιμα αξίας ίσης ή μεγαλύτερης των 10.000 ευρώ δηλώνει το εν λόγω ποσό στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Αρμόδιες αρχές στη χώρα μας είναι οι τελωνειακές [βάσει του άρθρου 3§2α ν.2960/2001 (Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας και της ΥΑ Ε2320/976/Α0034/10.6.2008, ΦΕΚ Β 1177)], και οι δηλώσεις ρευστών διαθεσίμων γίνονται χειρόγραφα. Στην έννοια των ρευστών συμπεριλαμβάνονται εκτός από τα μετρητά και οι διαπραγματεύσιμοι τίτλοι στον κομιστή (επιταγές, γραμμάτια, εντολές πληρωμής κ.α.). Πολύτιμα μέταλλα και λίθοι δεν περιλαμβάνονται στην έννοια, αλλά η μη δήλωση χρυσού ή πολύτιμων λίθων κατά την εισαγωγή από και προς τρίτη χώρα μπορεί να επισύρει την εφαρμογή των διατάξεων περί λαθρεμπορίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 147§8 του ν.2960/2001 η μη δήλωση ρευστών επιφέρει πρόστιμο που ανέρχεται στο 25% των ευρεθέντων ρευστών¹⁴⁰, ενώ στην παραπάνω ΥΑ προβλέπεται ότι το Τελωνείο που εντοπίζει τα μη δηλωθέντα ρευστά διαθέσιμα δύναται να δεσμεύσει το συνολικό ευρεθέν ποσό και να αποστείλει την υπόθεση για περαιτέρω έρευνα στην Αρχή. Σε περίπτωση που προκύψει σύνδεση των ρευστών με παράνομες δραστηριότητες, η υπόθεση παραπέμπεται από την Αρχή στην αρμόδια εισαγγελική αρχή, αλλιώς αποδίδεται στον μεταφέροντα το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση του προστίμου.

Στην παρούσα φάση υπάρχει σε εξέλιξη διαδικασία αναθεώρησης του Κανονισμού. Στα υπό επεξεργασία κείμενα υπάρχει συμπεριληψη του χρυσού και παροχής δυνατότητας δέσμευσης ποσών κάτω του ορίου των 10.000€, αν υπάρχουν ενδείξεις σύνδεσής τους με παράνομες δραστηριότητες.¹⁴¹

Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 4 της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου 18/2015 (ΦΕΚ Α' 84/2015) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (ΦΕΚ Β' 687/28.02.2018) προβλέπεται ότι «επιτρέπεται ειδικώς η μεταφορά χαρτονομισμάτων σε ευρώ ή και σε ξένο νόμισμα έως του ποσού των ευρώ δύο χιλιάδων τριακοσίων (2.300) ή του ισοποσού σε ξένο νόμισμα ανά φυσικό πρόσωπο και ανά ταξίδι στο εξωτερικό, έως την έκδοση της προβλεπόμενης στην παράγραφο 17 του παρόντος άρθρου πράξη του Διοικητή της ΤτΕ».

3.5.13 Αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων επί των ρευστών διαθεσίμων και προϊόντων αξίας

¹⁴⁰ Ν.2960/2001 (Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας), άρθρο 147 παρ. 8.

¹⁴¹ COM(2016) 825 Final, Βρυξέλλες 21-12-2016, Πρόταση :Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Ένωση και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1889/2005.

¹⁴² Κατά τη διάρκεια των ετών 2014-2016 η Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και ΕΦΚ, πήρε διάφορα μέτρα και πρωτοβουλίες για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Χώρας, τα οποία όμως θα αξιολογηθούν στην επόμενη επικαιροποίηση του NRA, όπως: α) Η ΔΣΤΕΠ συμμετείχε σε όλα τα ευρωπαϊκά fora που επιβλέπουν την εφαρμογή του Κανονισμού 1889/2005, ενώ υποβάλλει ερωτήματα που άπτονται της ορθής εφαρμογής του Κανονισμού ή πρακτικών προβλημάτων που ανακύπτουν β) - Ο αριθμός των ακύλων για ρευστά διαθέσιμα ανέρχεται πλέον σε 5, ενώ υπάρχει πρόγραμμα απόκτησης και εκπαίδευσης νέων ακύλων εντός του 2019, γ) Αφίσες έχουν αναρτηθεί σε όλα τα τελωνεία σημείου-εξόδου.δ) Η Τελωνειακή Υπηρεσία συμμετείχε σε τουλάχιστον 5 επιχειρήσεις κατά την τριετία 2014-6 που αφορούσαν σε εντοπισμό ρευστών (2016 212 υποθέσεις και 2017 261 υποθέσεις), ε) Το κεφάλαιο περί ρευστών διαθεσίμων αποτελεί μέρος του υλικού που θα διδάσκειται εφεξής από την Φορολογική και Τελωνειακή Ακαδημία με εκπαιδευτές ειδικούς εμπειρογνώμονες της Κεντρικής Υπηρεσίας. Και στ) Σε περίπτωση που οι μέθοδοι απόκρυψης ρευστών παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ενημερώνονται σχετικά όλα τα εμπλεκόμενα τελωνεία.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Κατά την τελευταία τριετία (2014-2016), η εικόνα στους ελέγχους για ρευστά διαθέσιμα είναι η εξής:

ΕΤΟΣ	ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ	ΠΟΣΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΣΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΜΗ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΡΕΥΣΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	ΜΗ ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΠΟΣΑ ΡΕΥΣΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	ΕΠΙΒΛΗΘΕΝΤΑ ΠΡΟΣΤΙΜΑ
2014	4.168	145.073.780,70	149	7.058.992,98	1.811.766,21
2015	4.478	156.465.950,00	168	5.188.382,53	1.330.226,43
2016	4.413	132.396.059	212	7.551.230,17	1.933.008,79

Πίνακας 22 - Έλεγχοι ρευστών διαθεσίμων 2014-2016

Κατά τα ανωτέρω έτη (2014-2016) το 90% των διαπιστωμένων παραβάσεων καταγράφηκε σε τρία (3) τελωνεία (Αεροδρομίου Αθηνών, Κήπων και Ευζώνων). Η ανισορροπία αυτή πιθανόν να οφείλεται πέραν από την ένταση της επιβατικής κίνησης, στην υποστελέχωση των τελωνείων και στην ανορθολογική κατανομή του προσωπικού. Οι διαρκώς αυξανόμενες υπηρεσιακές απαιτήσεις, καθώς και το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των τελωνείων της χώρας (65 σε σύνολο 91) είναι σημεία εισόδου-εξόδου ελέγχοντας την επιβατική κίνηση σε χερσαία σύνορα, αεροδρόμια και λιμένες, συνεπάγονται την ανάγκη εντατικοποίησης των ελέγχων ενισχύοντάς τα με ανθρώπινους και υλικούς πόρους. Η πληροφόρηση δε των πολιτών σχετικά με τη νομοθεσία για τα ρευστά διαθέσιμα πραγματοποιείται κυρίως στα κατά τόπους τελωνεία, με αφίσες σε διάφορες γλώσσες.

Τα Τελωνεία, προσφάτως, εφοδιάστηκαν με τρεις (3) σκύλους ανιχνευτές ρευστών διαθεσίμων (Αεροδρόμιο Αθηνών, Εύζωνοι και Κήποι), έναν διπλής χρήσης ρευστών διαθεσίμων και καπνικών προϊόντων (που καλύπτει ελεγκτικές ανάγκες τόσο στο Α΄ Τελωνείο Θεσσαλονίκης όσο και στον Αερολιμένα Θεσσαλονίκης) και έναν διπλής χρήσης ρευστών διαθεσίμων και ναρκωτικών ουσιών (Τελωνείο Κήπων). Συγχρόνως είναι σε λειτουργία δεκατρία (13) σταθερά scanner (X-RAY) ελέγχου αποσκευών και δεμάτων, ένα (1) αυτοκινούμενο X-RAY ελέγχου αποσκευών και δεμάτων και πέντε (5) αυτοκινούμενα συστήματα ελέγχου φορτηγών και εμπορευματοκιβωτίων με ακτίνες Χ.¹⁴³

Σύστημα ανάλυσης κινδύνου δεν υφίσταται και η δημιουργία του θα ήταν σκόπιμο να συνδυαστεί με τη λήψη δεδομένων από τη Μονάδα Στοιχείων Επιβατών δυνάμει της ενσωμάτωσης της οδηγίας 2016/681/Ε.Ε για τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (passenger name record, PNR)¹⁴⁴.

3.5.14 Αποτελεσματικότητα εγχώριας συνεργασίας

Όλες οι αρχές και οι φορείς επιβολής του νόμου (δικαστικές, εισαγγελικές, ελεγκτικές, διωκτικές, εποπτικές αρχές) συνεργάζονται σε θέματα ΞΧ/ΧΤ μεταξύ τους αλλά κυρίως με την Αρχή¹⁴⁵. Για την ενίσχυση της διυπηρεσιακής συνεργασίας και τον καλύτερο συντονισμό έχουν δημιουργηθεί οι παρακάτω φορείς:

- το Συντονιστικό Όργανο Επιθεώρησης και Ελέγχου¹⁴⁶ (Σ.Ο.Ε.Ε.), με σκοπό την παρακολούθηση, τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και τη διενέργεια κοινών επιθεωρήσεων και ελέγχων, ιδίως σε περιπτώσεις διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.
- το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο¹⁴⁷, (Σ.Ε.Κ.) για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου σε προϊόντα που υπόκεινται σε Ε.Φ.Κ., το οποίο εποπτεύεται από την επιτροπή Επιχειρησιακού Σχεδιασμού που συστήνεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.¹⁴⁸
- το Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών¹⁴⁹ (Σ.Ο.Δ.Ν.), το οποίο λειτουργεί και ως Εθνική Μονάδα Πληροφοριών (ΕΜΠ) για τα ναρκωτικά.¹⁵⁰ Η ίδρυση του ΣΟΔΝ υπαγορεύτηκε από την προσπάθεια εναρμόνισης με τις οδηγίες της ΕΕ για ίδρυση τέτοιων μονάδων σε όλα τα Κ-Μ, με απώτερο σκοπό την ενιαία αντιμετώπιση του προβλήματος και τη διασφάλιση καλύτερου συστήματος ανταλλαγής και αξιοποίησης πληροφοριών.
- το Συντονιστικό Κέντρο Εποπτείας Αγοράς και Αντιμετώπισης Παραεμπορίου¹⁵¹ (ΣΥ.Κ.Ε.Α.Α.Π.), στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι από όλες τις εθνικές δικωκτικές αρχές με στόχο τον επιχειρησιακό συντονισμό στον τομέα του παραεμπορίου

Επιπλέον, σημαντικό ρόλο στην εθνική συνεργασία επιτελεί η Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς¹⁵² (Γ.Ε.Γ.ΚΑ.Δ.) η οποία αποτελεί ένα θεσμικό συντονιστικό όργανο, με αρμοδιότητες εποπτείας και λήψης πρωτοβουλιών σε πολιτικό και νομοθετικό επίπεδο για το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών, δομών και υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την καταπολέμηση της διαφθοράς. Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, όργανα και υπηρεσίες της ΕΕ ή άλλων κρατών και έχει οριστεί ως Συντονιστική Υπηρεσία για την Καταπολέμηση της Απάτης¹⁵³ (AFCOS). Μέσω της Γ.Ε.Γ.ΚΑ.Δ., έχει εκπονηθεί εθνικό στρατηγικό σχέδιο καταπολέμησης της διαφθοράς¹⁵⁴ για να αντιμετωπιστεί οργανωμένα και στοχευμένα το πολύπλευρο φαινόμενο της διαφθοράς. Μέσω της δράσης των εποπτικών φορέων (ΤΤΕ, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Α.Α.Δ.Ε.κ.λπ..) επιτυγχάνεται η αποτελεσματική συνεργασία σε θέματα ΞΧ/ΧΤ και με τον ιδιωτικό τομέα στοχεύοντας στην ανταλλαγή πληροφοριών, τεχνογνωσίας και τρόπων αναγνώρισης μεθόδων ΞΧ. Οι εποπτευόμενοι φορείς έχουν την υποχρέωση να διαβιβάζουν στοιχεία στις εισαγγελικές και προανακριτικές αρχές, κατά περίπτωση σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.¹⁵⁵

¹⁴⁶ ΣΟΕΕ:ν. 3074/2002

¹⁴⁷ ΣΕΚ: ν.4410/2016 άρθρο 6.

¹⁴⁸ Πρόεδρος του ΣΕΚ ορίζεται υπάλληλος της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ε.Φ.Κ. της Α.Α.Δ.Ε., ενώ ο αντιπρόεδρος θα προέρχεται από την Ελληνική Αστυνομία. Στο ΣΕΚ, συμμετέχουν υπάλληλοι από τη Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, τη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Α.Α.Δ.Ε., το Λιμενικό Σώμα, την Ειδική Γραμματεία του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και το ΣΥΚΑΠ.

¹⁴⁹ ΣΟΔΝ: Π.Δ.139/1989 και 126/1990.

¹⁵⁰ Τα μέλη και οι ανασπληρωτές τους προέρχονται από τις αρμόδιες Διωκτικές Αρχές (Ελληνική Αστυνομία, Τελωνειακή Υπηρεσία, Λιμενικό Σώμα και Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων) και ορίζονται από τους συναρμόδιους Υπουργούς με διετή θητεία. Πρόεδρος του είναι εκπρόσωπος της Ελληνικής Αστυνομίας.

¹⁵¹ ΣΥΚΕΑΑΠ: ν.4155/2013

¹⁵² Συστάθηκε με το νόμο 4320/2015 (ΦΕΚ Α΄29), ο οποίος ορίζει το θεσμικό πλαίσιο της λειτουργίας της και υπάγεται στον Αναπληρωτή Υπουργό Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

¹⁵³ Συστήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 3(4) του κανονισμού 883/2013 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Regulation 883/2013).

¹⁵⁴ Βλ. ιστοσελίδα Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (Γ.Ε.Γ.ΚΑ.Δ.) http://www.gsac.gov.gr/attachments/article/122/GR_National%20Anti-corruption%20Plan_31_12_2016.pdf

¹⁵⁵ Η Τράπεζα της Ελλάδος παρέχει πληροφορίες κατόπιν άρσης τραπεζικού απορρήτου σε Εισαγγελικές αρχές και εποπτευόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για 558 υποθέσεις κατά την τελευταία τριετία και στη Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας για 99 υποθέσεις

¹⁴³ Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων εντάχθηκε σε πρόγραμμα ΕΣΠΑ η προμήθεια ακόμη είκοσι τριών (23) scanner αποσκευών, οκτώ (8) αυτοκινούμενων X-RAY, δύο (2) τύπου GANTRY (συστήματα σταθερής τροχιάς) και δύο (2) X-RAY για συρμούς.

¹⁴⁴ Το σχέδιο νόμου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2016/681/Ε.Ε για τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών έχει ήδη δημοσιευθεί, ενώ έχει ολοκληρωθεί και η δημόσια διαβούλευση επί αυτού.

¹⁴⁵ Βλ. Μεταβλήτη 1.3.4 «Quality of FIU Intelligence Gathering and Processing».

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

3.5.15 Αποτελεσματικότητα διεθνούς συνεργασίας

Η Ελλάδα διαθέτει ένα πλήρες νομοθετικό πλαίσιο που εξασφαλίζει αποτελεσματική διεθνή και ευρωπαϊκή συνεργασία, τόσο σε δικαστικό / εισαγγελικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο έχοντας κυρώσει και εφαρμόσει την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών και διεθνών νομοθετικών κειμένων, με τελευταία την κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας¹⁵⁶, καθώς και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ για την Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας στις ποινικές υποθέσεις¹⁵⁷.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων λειτουργεί ως κεντρική αρχή στη διεθνή συνεργασία σε επίπεδο δικαστικών και εισαγγελικών αρχών. Η συνεργασία αφορά καταρχάς στην παροχή δικαστικής συνδρομής μεταξύ των εκατέρωθεν δικαστικών και εισαγγελικών αρχών, καθώς και στην έκδοση εκζητούμενων προσώπων. Η συστηματική συμμετοχή της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο¹⁵⁸ και στη Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας της Ε.Ε. (Eurojust)¹⁵⁹, ενισχύουν αποφασιστικά την αποτελεσματικότητά της στη διερεύνηση και στη δίωξη της σοβαρής εγκληματικότητας.

Εκδόσεις Ατόμων και Ευρωπαϊκά Εντάλματα Σύλληψης¹⁶⁰

ΑΠΟ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΑΡΧΕΣ		
ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ	ΕΚΤΕΛΕΣΗ
2014	66	52
2015	69	55
2016	81	50
ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ		
ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ	ΕΚΤΕΛΕΣΗ
2014	14	4
2015	16	3
2016	8	1
ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ		
ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ	ΕΚΤΕΛΕΣΗ
2014	269	165
2015	227	161
2016	312	149

Πίνακας 23 - Εκδόσεις ατόμων και ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης

¹⁵⁶ Νόμος υπ' αριθ. 4478/17 (ΦΕΚ Α 91/23.06.2017) ¹⁵⁷ Νόμος υπ' αριθμ. 4489/17 (ΦΕΚ Α', τευχ.140 21.9.2017)

¹⁵⁸ Βάσει του άρθρου Κ3 παρ. 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση θεσπίστηκε με την Κοινή Δράση της 29ης Ιουνίου 1998 από το Συμβούλιο της Ε.Ε. ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο δικαστικών συνδέσμων. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει ορίσει ως συνδέσμους δικαστές και εισαγγελέες των Εφετείων Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, δύο δικαστικούς υπαλλήλους της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών, καθώς και δύο υπαλλήλους της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

¹⁵⁹ Η Eurojust ιδρύθηκε με την Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από την Απόφαση 2009/426/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008. Εκπρόσωπος της χώρας μας στη Eurojust έχει οριστεί Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών.Βλ. επίσης και σχετική ιστοσελίδα <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>

¹⁶⁰ Στατιστικά στοιχεία από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Επίσης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετέχει ενεργά σε ομάδες εργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), καθώς και άλλων περιφερειακών οργανισμών¹⁶¹. Η διεθνής δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, ασκείται στη βάση διακρατικών διμερών ή πολυμερών συμβάσεων¹⁶².

Αιτήματα Δικαστικής Συνδρομής (Εισαγγελία Εφετών Αθηνών)¹⁶³

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΚ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ	ΕΙΣΕΡΧ.	ΕΞΕΡΧ.	ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ (ΕΧ/ΧΤ, Διαφθορά, Οικονομικά εγκλήματα)
2014	704	19	141	160
2015	651	18	69	87
2016	681	49	86	135
ΣΥΝΟΛΟ	2036	86	296	982

Πίνακας 24 - Αιτήματα δικαστικής συνδρομής (Εισαγγελία Εφετών Αθηνών)

Επιπλέον, στην ελληνική έννομη τάξη με το ν.3663/2008 (ΦΕΚ Α' 99/2008)¹⁶⁴ όπως τροποποιήθηκε και ισχύει¹⁶⁵ προβλέπεται η σύσταση κοινών ομάδων έρευνας για τη διακρίβωση της βαρύνουσας εγκληματικότητας. Επίσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ. 19 του ν. 3875/2010, τα Κράτη Μέρη στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος αποβλέπουν στη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή διακανονισμών, βάσει των οποίων οι ενδιαφερόμενες αρμόδιες αρχές μπορούν να συστήσουν κοινά όργανα έρευνας, για υποθέσεις που αποτελούν αντικείμενο ανάκρισης, δίωξης ή δικαστικών διαδικασιών σε μια ή περισσότερες χώρες. Εάν δεν υπάρχουν τέτοιες συμφωνίες ή διακανονισμοί, οι κοινές έρευνες μπορεί να αποφασισθούν κατά περίπτωση.

Στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και στις υποθέσεις έκδοσης εγκληματιών, χρησιμοποιείται, ιδιαίτερα σε κατεπείγουσες υποθέσεις, ο δίαυλος της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.¹⁶⁶

Σε επιχειρησιακό επίπεδο η διεθνής συνεργασία επιτυγχάνεται μέσω των αρχών και φορέων επιβολής του νόμου και η ασφάλεια των πληροφοριών εξασφαλίζεται με πρωτόκολλα ασφαλείας και κωδικούς διαβάθμισης και ειδικότερα :

Η διεθνής συνεργασία της Ελληνικής Αστυνομίας, και των λοιπών δικαστικών αρχών πραγματοποιείται διά των θεσμοθετημένων διαύλων επικοινωνίας της EUROPOL, της INTERPOL και του SIRENE¹⁶⁷, μέσω ειδικών πλατφορμών ανταλλαγής πληροφοριών και κρίνεται ταχεία και αποτελεσματική.

¹⁶¹ Βλ. Ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων <http://www.ministryofjustice.gr/site/el/>

¹⁶² Βλ. Ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων <http://www.ministryofjustice.gr/site/el/>

¹⁶³ Στατιστικά στοιχεία από την Εισαγγελία Εφετών Αθηνών. Η Εισαγγελία Εφετών Αθηνών δέχεται, αποστέλλει και διεκπεραιώνει περίπου το 80% του συνολικού αριθμού αιτημάτων δικαστικών συνδρομών.

¹⁶⁴ Ενσωματώθηκε η απόφαση πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ της Ε.Ε.

¹⁶⁵ Άρθρο 62 του ν. 4249/2014 (ΦΕΚ Α' 73/24-03-2014). Βλ. επίσης τις πολύ πρόσφατες τροποποιήσεις που επήλθαν με την παρ. 10 του αρ. 24 του ν. 4531/2018 (Α' 62).

¹⁶⁶ Άρθρο 445 παρ.2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άρθρο 16 παρ. 2 του ν. 4165/61 «Περί κυρώσεως της υπό της Ελλάδος υπογραφείσας εν Παρισίοις την 13η Δεκεμβρίου 1957 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως», ΦΕΚ 75/6-5-1961 , τευχ. Α' (Συμβούλιο της Ευρώπης) άρθρο 15 του Ν.Δ.4218/1961 «Περί κυρώσεως της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις», ΦΕΚ 171/19-9-1961, τευχ. Α' (Συμβούλιο της Ευρώπης).

¹⁶⁷ Επισημαίνεται ότι η Δ.Δ.Α.Σ. του Α.Ε.Α., αποτελεί δίαυλο και για τη διαβίβαση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής σε επείγουσες περιπτώσεις

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Στην Κεντρική Υπηρεσία της ΕΓ ΣΔΟΕ λειτουργεί το Εθνικό Γραφείο Ανάκτησης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων από εγκληματικές δραστηριότητες, το οποίο αποτελεί και τον ενεργό σύνδεσμο στο Δίκτυο Διασύνδεσης Υπηρεσιών Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων του Camden-CARIN¹⁶⁸. Επιπλέον, υπάρχει στενή συνεργασία της Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε. με την EUROPOL, την INTERPOL καθώς και με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία κατά της Απάτης (OLAF)¹⁶⁹ ενισχύοντας την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών για την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας.

Η ΕΓ ΣΔΟΕ, και ειδικά το Α.Ρ.Ο., έχει διασυνδεθεί με το σύστημα ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών SIENA (Secure Information Exchange Network Application) της EUROPOL, το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες επικοινωνίας των αρχών επιβολής του νόμου στην ΕΕ. Επίσης έχουν δρομολογηθεί ενέργειες για την απόκτηση πρόσβασης και στο κεντρικό πληροφοριακό σύστημα EIS της EUROPOL [(Europol Information System(EIS)).

Ε.Γ.Σ.Δ.Ο.Ε. Αιτήματα Ανταλλαγής Πληροφοριών μέσω ARO - CARIN

ΕΤΟΣ 2016	Εισερχόμενα Αιτήματα	Εξερχόμενα Αιτήματα	Έρευνες Φυσικών Προσώπων	Έρευνες Νομικών Προσώπων
	27	13	120	20

Πίνακας 25 - Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών μέσω ARO-CARIN

Ε.Γ.Σ.Δ.Ο.Ε.Εισερχόμενα Αιτήματα Πληροφοριών EUROPOL-INTERPOL

Έτος	Αριθμός Αιτημάτων	
	EUROPOL	INTERPOL
2016	342	89
2015	242	19

Πίνακας 26 - Ε.Γ. ΣΔΟΕ Εισερχόμενα αιτήματα πληροφοριών EUROPOL-INTERPOL

Η Αρχή από το 1998 είναι ενεργό μέλος του Egmont Group¹⁷⁰, καθώς και του ευρωπαϊκού δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών FIU.net¹⁷¹, ανταλλάσσοντας πληροφορίες με τις αντίστοιχες Αρχές άλλων χωρών. Η Αρχή έχει

¹⁶⁸ Το Δίκτυο Διασύνδεσης Υπηρεσιών Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων του Camden-CARIN είναι ένα ανεπίσημο δίκτυο σημείων επαφής και μια ομάδα συνεργασίας που ασχολείται με όλες τις πτυχές της διαδικασίας δήμευσης προϊόντων εγκλήματος. Πρόκειται για ένα δίκτυο επαγγελματιών που καλύπτουν 54 διαφορετικές δικαιοδοσίες και 9 διεθνείς οργανισμούς. Συνδέεται με παρόμοια δίκτυα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στη Νότια Αφρική, τη Λατινική Αμερική, τις χώρες Ασίας – Ειρηνικού, την Ανατολική Αφρική και τη Δυτική Αφρική

¹⁶⁹ Το Γραφείο Καταπολέμησης της Απάτης (AFCOS) της Γ.Ε.Γ.Κ.Α.Δ. αποτελεί την συντονιστική υπηρεσία συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών με την OLAF.

¹⁷⁰ Ο οργανισμός EgmontGroup είναι ένα ενιαίο σώμα 155 Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) από όλο τον κόσμο και έχει ως στόχο να ενισχύει και να βελτιώνει την κατανόηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ μεταξύ των ενδιαφερομένων και παράλληλα να υποστηρίζει και να προωθεί την συνεργασία και την ορθή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των Μ.Χ.Π. παγκοσμίως. Παρέχει το EgmontSecure Web, μια ηλεκτρονική πλατφόρμα για την ασφαλή ανταλλαγή τεχνολογίας και χρηματοοικονομικών πληροφοριών μεταξύ των FIUs διεθνώς για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΞΧ/ΧΤ). Βλ. <https://egmontgroup.org/content/about>

¹⁷¹ Κατόπιν της δημοσίευσης της απόφασης 2000/642/JHA της 17ης Οκτωβρίου 2000, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στη δημιουργία του ηλεκτρονικού δικτύου FIU.net για τη σύνδεση των Μ.Χ.Π. της Ε.Ε. σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους. Το FIU.NET είναι ένα αποκεντρωμένο και εξελιγμένο δίκτυο υπολογιστών που υποστηρίζει τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIUs) των Κρατών Μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το FIU.NET έχει σχεδιαστεί ως ένας εξαιρετικά ασφαλής δίαυλος επικοινωνίας για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των Μ.Χ.Π. της Ε.Ε. ενώ από το 2016 έχει ενταχθεί στην Europol. Βλ. <https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net>

υπογράψει από το έτος 2012 έως το έτος 2016 εννιά (9) μνημόνια συνεργασίας (MoU) με ομόλογες αρχές του εξωτερικού¹⁷², ενισχύοντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών στην καταπολέμηση του ΞΧ/ΧΤ. Επίσης, συνεργάζεται με την Εθνική Μονάδα της EUROPOL, την INTERPOL και τις αντίστοιχες υπηρεσίες Πρεσβειών άλλων χωρών.

Αιτήματα Ανταλλαγής Πληροφοριών μέσω FIU.net & Egmont Secure Web

	2014	2015	2016
Εισερχόμενα Αιτήματα	162	201	212
Εξερχόμενα Αιτήματα	89	27	15

Πίνακας 27 - Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών μέσω FIU.net & Egmont Secure Web

Οι φορολογικές και οι τελωνειακές αρχές¹⁷³ της χώρας συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες με αντίστοιχες υπηρεσίες του εξωτερικού δυνάμει σχετικών νομοθετικών κειμένων και συμβάσεων¹⁷⁴. Η ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των Κ. Μ. της ΕΕ γίνεται μέσω ειδικού διαύλου επικοινωνίας (CCN mail). Επισημαίνεται η πρόσφατη Πολυμερής Συμφωνία Αρμόδιων Αρχών (Π.Σ.Α.Α.) για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών (ν.4428/2016, ΦΕΚ Α' 190/2016), που προβλέπει ανταλλαγή πληροφοριών βάσει της Οδηγίας 2014/107/ΕΕ καθώς και η σύναψη πενήντα επτά (57) Διμερών Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας¹⁷⁵.

Αιτήματα Ανταλλαγής Πληροφοριών Διοικητικής Συνεργασίας Α.Α.Δ.Ε.

	2016
Εισερχόμενα Αιτήματα	39
Εξερχόμενα Αιτήματα	167

Πίνακας 28 - Αιτήματα ανταλλαγής πληροφοριών διοικητικής συνεργασίας Α.Α.Δ.Ε

Ως αμοιβαία διοικητική συνδρομή (Mutual Administrative Assistance) σε τελωνειακά θέματα ορίζεται γενικά η διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στις τελωνειακές διοικήσεις με σκοπό την πρόληψη, ανίχνευση και καταστολή των παραβάσεων των τελωνειακών νόμων.

Η ελληνική τελωνειακή υπηρεσία διεξάγει σε συστηματική βάση αμοιβαία συνδρομή με τις αρμόδιες υπηρεσίες τόσο των κρατών μελών της Ε.Ε. όσο και με τα τρίτα κράτη.

¹⁷² Βλ. Παράρτημα «Memorandum of Understanding (MoUs)»

¹⁷³ Α.Α.Δ.Ε. (Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης-Γενική Διεύθυνση Τελωνείων & Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης-Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων)

¹⁷⁴ Παράρτημα : Νομοθεσία και Συμβάσεις Διεθνούς Συνεργασίας

¹⁷⁵ Βλ. Ιστοσελίδα Α.Α.Δ.Ε. http://www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/ddos/b.html

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ε.Ε. η αμοιβαία συνδρομή σε τελωνειακά θέματα διεξάγεται βάσει:

- του Καν. 515/97 της 13ης Μαρτίου 1997 περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών και γεωργικών ρυθμίσεων όπως έχει τροποποιηθεί από τον Καν. 766/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Ιουλίου 2008 και τον Καν. 1525/2015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Σεπτεμβρίου του 2015 και
- της Σύμβασης Νάπολι II (NaplesII Convention) που καταρτίστηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1997 βάσει του Άρθρου Κ3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση περί αμοιβαίας συνδρομής και συνεργασίας μεταξύ των τελωνειακών υπηρεσιών και κυρώθηκε με το Ν. 2772/1999 (ΦΕΚ Α΄ 282/1999).

Ανάμεσα στην Ελλάδα και τρίτα κράτη (ή και ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε. που ήταν τρίτα κράτη κατά το χρόνο σύναψης των σχετικών συμφωνιών) η αμοιβαία συνδρομή σε τελωνειακά θέματα διεξάγεται βάσει:

- διεθνών διμερών συμφωνιών (international agreements) που η Ελλάδα έχει συνάψει σε διμερές επίπεδο και οι οποίες έχουν κυρωθεί από τη Βουλή των Ελλήνων κατ' άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος,
- διεθνών συμφωνιών που η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει με σειρά τρίτων κρατών και οι οποίες προσλαμβάνουνε το νομικό τύπο του Πρωτοκόλλου σε ευρύτερου περιεχομένου διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Ε.Ε. με αυτά τα τρίτα κράτη είτε το νομικό τύπο αυτοτελούς διεθνούς σύμβασης και
- πολυμερούς διεθνούς σύμβασης ίδρυσης του SELEC – Κέντρου Επιβολής του Νόμου Νοτιοανατολικής Ευρώπης η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 4054/2012 ΦΕΚ Α΄ 45. Συμβαλλόμενα κράτη στη διεθνή συμφωνία SELEC είναι τα ακόλουθα: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία, Ουγγαρία, Σερβία, Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Μολδαβία και Μαυροβούνιο.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται η στατιστική εικόνα εισερχόμενων και εξερχόμενων αιτημάτων συνδρομής από και προς την Ελληνική Τελωνειακή Υπηρεσία κατά τα τρία προηγούμενα έτη.

Αιτήματα Ανταλλαγής Αιτημάτων Συνδρομής με Κ.Μ. της Ε.Ε.

ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ		ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	
	ΕΙΣΕΡΧ.	ΕΞΕΡΧ.	ΕΙΣΕΡΧ.	ΕΞΕΡΧ.
2014	21	34	17	8
2015	14	58	24	13
2016	20	67	40 (32 ικανοποιητικές)	19
ΣΥΝΟΛΟ	55	159	81	40

Πίνακας 29- Αιτήματα ανταλλαγής αιτημάτων συνδρομής με κ-μ της Ε.Ε

Αιτήματα Ανταλλαγής Αιτημάτων Συνδρομής με τρίτα κράτη

ΕΤΟΣ	ΑΙΤΗΜΑΤΑ		ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	
	ΕΙΣΕΡΧ.	ΕΞΕΡΧ.	ΕΙΣΕΡΧ.	ΕΞΕΡΧ.
2014	75	77	47	45
2015	74	69	45	57
2016	111	89	83 (73 ικανοποιητικές)	113
ΣΥΝΟΛΟ	260	235	175	215

Πίνακας 30 - Αιτήματα ανταλλαγής αιτημάτων συνδρομής με τρίτα κράτη

Οι εποπτικές αρχές του αρ. 6 του ν. 3691/2008 (Τράπεζα της Ελλάδας, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Ε.Ε.Π., Ε.Λ.Τ.Ε.) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους βάσει ευρωπαϊκών και διεθνών συμφωνιών συμμετέχουν σε ομάδες εργασίας και ανταλλάσσουν διοικητικές φύσεως πληροφορίες με τις ομόλογες αρχές, μέσω ασφαλών δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών.

3.5.16 Ανεξαρτησία του ελέγχου

Με τη σύσταση της Ε.Λ.Τ.Ε.¹⁷⁶, η οποία αποτελεί το εποπτικό όργανο των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών και τις τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου¹⁷⁷ ρυθμίστηκαν θέματα αναφορικά με τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την άσκηση δημόσιας εποπτείας επί του ελεγκτικού έργου¹⁷⁸.

Η Ε.Λ.Τ.Ε. χορηγεί την επαγγελματική άδεια ορκωτού ελεγκτή ή απορρίπτει αίτηση του υποψηφίου και καθορίζει τις διαδικασίες, τα δικαιολογητικά και τις λοιπές λεπτομέρειες.¹⁷⁹ Με εσωτερικές ανακοινώσεις ρυθμίζονται ανά διετία οι υποχρεώσεις αναφοράς της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης των ελεγκτικών εταιριών. Επίσης, με την Κανονιστική Πράξη 004/2009 της Ε.Λ.Τ.Ε. ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών αναφορικά με την πρόληψη και καταστολή του ΕΧ/ΧΤ και με τις ανακοινώσεις 003/2012 και 002/2014 ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις αναφοράς της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης των ελεγκτικών εταιριών ανά διετία.

Οι κύριοι εταίροι ελέγχου που είναι υπεύθυνοι για τη διενέργεια του υποχρεωτικού ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κανονισμού Ε.Ε. 537/2014, παύουν τη συμμετοχή τους στον υποχρεωτικό έλεγχο της ελεγχόμενης οντότητας το αργότερο πέντε (5) έτη από την ημερομηνία διορισμού τους (άρθρο 48 του ν.4449/2017).

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν.3691/2008 και βάσει της κανονιστικής πράξης 4/2009 της Ε.Λ.Τ.Ε., προβλέπονται

¹⁷⁶ Ν.3148/2003

¹⁷⁷ Ο ν.4449/2017, ο οποίος αντικατέστησε τον ν. 3693/2008.

¹⁷⁸ Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 537/2014, προβλέπει ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά τον υποχρεωτικό έλεγχο οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος

¹⁷⁹ Βάσει του ν.4449/2017 για τη χορήγηση επαγγελματικής άδειας σε ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στα άρθρα 5 και 7 έως 11 ή/και 13.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας από τα υπόχρεα πρόσωπα. Οι ελεγκτικές εταιρείες δημοσιεύουν ετήσια έκθεση διαφάνειας¹⁸⁰ το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών από τη λήξη κάθε οικονομικού έτους.

Κάθε οντότητα δημοσίου συμφέροντος διαθέτει επιτροπή ελέγχου η οποία αποτελείται από τρία τουλάχιστον μέλη. Η επιτροπή ελέγχου αποτελεί είτε ανεξάρτητη επιτροπή είτε επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου της ελεγχόμενης οντότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού 537/2014, οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές ή οι ελεγκτικές εταιρείες που διενεργούν υποχρεωτικούς ελέγχους οντοτήτων δημόσιου συμφέροντος υποβάλλουν γραπτώς, συμπληρωματική έκθεση προς την επιτροπή ελέγχου της ελεγχόμενης οντότητας το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής της έκθεσης ελέγχου στην οποία εξηγούν τα αποτελέσματα του υποχρεωτικού ελέγχου και, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν και τη σχετική δήλωση ανεξαρτησίας τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3148/2003, όπως ισχύει, η Ε.Λ.Τ.Ε., η ΤτΕ, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Υπουργείο Οικονομικών συνεργάζονται για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Η καθεμία μπορεί να διαβιβάζει στις άλλες πληροφορίες ή στοιχεία που είναι χρήσιμα για το έργο τους.

Σύμφωνα με τον ν. 4449/2017 η Ε.Λ.Τ.Ε. διαβουλεύεται και συνεργάζεται με την επαγγελματική ένωση των ορκωτών ελεγκτών για την έκδοση κανονιστικών πράξεων καθώς επίσης και για ελεγκτικά και λογιστικά θέματα και εκδίδει οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της επικοινωνίας της με τις ελεγκτικές εταιρείες και τους ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές.

Κάθε ελεγκτική εταιρεία είναι υποχρεωμένη να διατηρεί ένα σύστημα δικλείδων ποιότητας¹⁸¹ το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πολιτικές και διαδικασίες για θέματα δεοντολογίας και ανεξαρτησίας καθώς και συμμόρφωση του προσωπικού της με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας της Διεθνούς Ένωσης Λογιστών (IFAC)¹⁸².

Τα θέματα ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών και ελεγκτικών εταιριών ρυθμίζονται στα άρθρα 20, 21, 25 και 26 του ν. 4449/2017, βάσει των οποίων ο ορκωτός ελεγκτής - λογιστής ή η ελεγκτική εταιρεία θεσπίζει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα οργάνωσης και διοίκησης ώστε να προλαμβάνει, να εντοπίζει, να εξαλείφει ή να διαχειρίζεται και να γνωστοποιεί οποιεσδήποτε απειλές για την ανεξαρτησία του.

Σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου-220, ο υπεύθυνος ελεγκτής φέρει την ευθύνη να εφαρμόσει όλες τις απαραίτητες διαδικασίες που εξασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση της ελεγκτικής ομάδας με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας και ανεξαρτησίας. Τέλος, τα υπόχρεα πρόσωπα του αρ. 5 ν. 3691/2008 και ειδικότερα τράπεζες, ασφαλιστικές, χρηματιστηριακές εταιρείες υπόκεινται σε ετήσιο υποχρεωτικό τακτικό έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές¹⁸³.

3.5.17 Επίπεδο χρηματοοικονομικής ακεραιότητας

Τα οικονομικά εγκλήματα, η απάτη και η διαφθορά λόγω της πολυπλοκότητάς τους καθίστανται ολοένα και πιο δύσκολα στον εντοπισμό και τη διερεύνησή τους με συνέπεια να έχουν αρνητική επίπτωση στην οικονομία. Έρευνες κατά την τελευταία πενταετία έδειξαν ότι σε οργανισμούς και επιχειρήσεις υπάρχει μία αύξηση σε φαινόμενα απάτης, διαφθοράς και δωροδοκίας που δυσχεραίνει την ελληνική επιχειρηματικότητα και υποσκάπτει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.^{184,185}

Ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Εισηγμένες Επιχειρήσεις και οι Ειδικές Πρακτικές Καλής Εταιρικής Διακυβέρνησης για τις Μη Εισηγμένες Εταιρείες αποτελούν τα βασικά κείμενα για την εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα, όπως αυτά έχουν αναπτυχθεί από τον ΣΕΒ και το Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης (Ε.Σ.Ε.Δ.). Πρόκειται για κείμενα προσαρμοσμένα στην ελληνική νομοθεσία και την επιχειρηματική πραγματικότητα και έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συμμόρφωσης ή εξήγησης, περιλαμβάνοντας με τον τρόπο αυτό θέματα που ξεπερνούν τους ισχύοντες νόμους και κανόνες.

Επιπρόσθετα σε πολλές κατηγορίες επαγγελματιών έχουν καταρτιστεί κώδικες δεοντολογίας όπως στους λογιστές-φοροτεχνικούς¹⁸⁶, δικηγόρους¹⁸⁷, μεσίτες, συμβολαιογράφους¹⁸⁸ κ.ο.κ.. Από το ισχύον νομικό πλαίσιο απορρέει η υποχρέωση παροχής στις φορολογικές αρχές πληροφοριών για εισοδήματα και την περιουσία των οντοτήτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε ως φυσικά είτε ως νομικά πρόσωπα.¹⁸⁹ Η εφαρμογή ενός μηχανισμού ως εργαλείο επίτευξης καλών πρακτικών διακυβέρνησης είναι καταλυτική για την ελληνική οικονομία και αυτό θα επιτευχθεί μόνο εάν ο Ελληνικός Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης καθώς και οι επιμέρους κώδικες δεοντολογίας των διαφόρων φορέων, ενσωματωθούν στη νομοθεσία και έχουν υποχρεωτική εφαρμογή. Το 2005 ιδρύθηκε στην Ελλάδα το Ελληνικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικής Ηθικής-EBEN GR, που εκπροσωπεί τον οργανισμό «European Business Ethics Network» με κύριο στόχο τη διάδοση γνώσης και ενημέρωσης σε θέματα επιχειρηματικής ηθικής, εταιρικής υπευθυνότητας και διακυβέρνησης.

Προς ενίσχυση της διαφάνειας με το ν. 3861/2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο», υποχρεούνται όλοι οι δημόσιοι φορείς να δημοσιεύουν τις αποφάσεις τους στο διαδίκτυο (πρόγραμμα «Διαύγεια»), ακόμη και εκείνες που αφορούν δημόσιες συμβάσεις.

Οι πληροφορίες και τα στοιχεία που παρέχονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Α.Α.Δ.Ε., όπως «ΟΠΣ ELENX-IS», «ICISNET», «TAXISNET», «ΣΜΤΛ&ΛΠ», καθώς και από την Εφαρμογή Αυτοματοποιημένου Ελέγχου Προσαύξησης Περιουσίας συνδράμουν στην αποτελεσματικότητα των ελέγχων τόσο μεμονωμένα όσο και συνολικά. Στα Ο.Π.Σ. ELENXIS, ICISNET, TAXISNET απεικονίζονται τα δεδομένα που παρέχουν τα εμπλεκόμενα πρόσωπα στις αρμόδιες

¹⁸⁰ Η εν λόγω έκθεση διαφάνειας δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της ελεγκτικής εταιρείας και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, i) έσοδα από τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων οντοτήτων δημόσιου συμφέροντος και οντοτήτων που ανήκουν σε όμιλο επιχειρήσεων, η μητρική εταιρεία του οποίου είναι οντότητα δημόσιου συμφέροντος, ii) έσοδα από τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων άλλων οντοτήτων, iii) έσοδα από επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε οντότητες που ελέγχονται από τον νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο και iv) έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε άλλες οντότητες. Επίσης κάθε έτος οι ελεγκτικές εταιρείες υποβάλλουν στην Ε.Λ.Τ.Ε. αναλυτική κατάσταση με τις αμοιβές ελεγκτικών και μη ελεγκτικών υπηρεσιών.

¹⁸¹ Σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προδιαγράφονται στο Διεθνές Πρότυπο Διασφάλισης Ποιότητας 1 (ΔΠΔΠ-1),

¹⁸² IFAC: International Federation of Accountants (Διεθνής Ένωση Λογιστών).

¹⁸³ Τα κριτήρια ελέγχου καθορίζονται στην παρ. 6 του άρθρου 42α του κ.ν. 2190/1920.

¹⁸⁴ World Economic Forum, Global Enabling Trade Report 2014 and Global Competitiveness Report 2016; US State Department, Investment Climate Statement 2015; Transparency International, National Integrity System Assessment Greece 2012.

¹⁸⁵ KrambiaKapardis, M.&Papastergiou, K. (2016). Fraud victimization in Greece: room for improvement in prevention and detection. Journal of Financial Crime, 23(2), 481-500.

¹⁸⁶ Απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας αρ. 57088/ΔΙΟΕ-1033/18.12.2013/ ΦΕΚ Β' 3314.

¹⁸⁷ Κώδικας Δικηγόρων Βάσει του ν. 4194/2013, Α' 208.

¹⁸⁸ Κώδικας Συμβολαιογράφων -ν.2830/2000, ΦΕΚ Α' 96.

¹⁸⁹ Με τον Ν. 4172/2013 (ΦΕΚ Α' 167 23.7.2013) με θέμα «Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) (άρθρα 45,67)», Ν.4223/2013 «Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.)», Ν. 3213 (ΦΕΚ Α' 309/31.12.2003)-Δηλώσεις πόθεν έσους και Δήλωσης οικονομικών συμφερόντων, βλ. και μεταβλητή 1.3.18 «Effectiveness of Tax Enforcement».

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

αρχές (φορολογικές δηλώσεις, δηλώσεις ακίνητης περιουσίας κ.τ.λ.), προκειμένου να δημιουργηθεί το οικονομικό τους προφίλ. Η λειτουργία του Σ.Μ.Τ.Α. και Λ.Π.¹⁹⁰, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τη διενέργεια ελέγχου, με το οποίο αποφεύγονται περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες και διευκολύνεται το έργο των ελεγκτών. Από το ισχύον νομικό πλαίσιο απορρέει η υποχρέωση παροχής στις φορολογικές αρχές¹⁹¹ πληροφοριών για τα εισοδήματα και την περιουσία των οντοτήτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε ως φυσικά είτε ως νομικά πρόσωπα.¹⁹²

3.5.18 Αποτελεσματικότητα της επιβολής φορολογίας

Κατά τα τελευταία έτη έχουν επέλθει μεγάλες μεταρρυθμίσεις στη φορολογική νομοθεσία με σκοπό την απλοποίηση των φορολογικών διαδικασιών και την αντιμετώπιση της πολυνομίας. Συγκεκριμένα το 2013 θεσπίστηκε ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (ΚΦΔ)¹⁹³, ο οποίος για πρώτη φορά συγκέντρωσε και κωδικοποίησε τις ακολουθούμενες από τις φορολογικές υπηρεσίες διαδικασίες, που μέχρι τότε αποτυπώνονταν σε διάσπαρτες διατάξεις. Μεταξύ των θεμάτων που ρυθμίζει είναι η άντληση πληροφοριών, η επιβολή κυρώσεων στις περιπτώσεις παραβίασης των φορολογικών διατάξεων και η διασφάλιση των δικαιωμάτων των φορολογουμένων. Η μεταρρυθμιστική αυτή προσπάθεια οφείλει να είναι διαρκής, προς αναμόρφωση της φορολογικής νομοθεσίας και εκσυγχρονισμό της φορολογικής διοίκησης.

Αρμόδια αρχή για την επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας είναι η Α.Α.Δ.Ε., η οποία συστάθηκε την 01/01/2017¹⁹⁴ και αντικατέστησε τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων με σκοπό να διασφαλιστεί η συνέχεια, η αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και η απαλλαγή της από κάθε είδους πολιτικές παρεμβάσεις. Η ΑΑΔΕ απολαμβάνει λειτουργική ανεξαρτησία, διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Έχει ως αποστολή τον προσδιορισμό, τη βεβαίωση και την είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών δημοσίων εσόδων, που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της, την προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου και την παράλληλη παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η Α.Α.Δ.Ε. στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της μπορεί να λαμβάνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες από φορολογούμενους και από τρίτους χρησιμοποιώντας μεθόδους που προβλέπονται στον ΚΦΔ¹⁹⁵ και ανταλλάσσει πληροφορίες με διεθνείς υπηρεσίες και φορείς.¹⁹⁶

Η φορολογική συμμόρφωση επιδιώκεται με δράσεις της Διεύθυνσης Φορολογικής Συμμόρφωσης, με διατάξεις περί οικειοθελούς αποκάλυψης φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών¹⁹⁷ και με κατά περίπτωση ελέγχους. Επίσης προβλέπεται πλέγμα διατάξεων που ορίζουν κυρώσεις ανάλογα με το είδος της παράβασης (διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για εγκλήματα φοροδιαφυγής). Σε κάθε περίπτωση από τη φορολογική διοίκηση επιβάλλονται

πρόστιμα για τις διοικητικές παραβάσεις.¹⁹⁸ Η επιβολή της ποινικής κύρωσης για εγκλήματα φοροδιαφυγής γίνεται βάσει απόφασης του ποινικού δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται της υπόθεσης.

Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξημένης βαρύτητας διενεργούνται από ειδικές υπηρεσίες¹⁹⁹ της Α.Α.Δ.Ε.. Οι υποθέσεις ελέγχονται κατά προτεραιότητα με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου, στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές πληροφόρησης και σε εξαιρετικές περιπτώσεις με βάση άλλα κριτήρια, τα οποία καθορίζονται με απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και δε δημοσιοποιούνται. Όλα τα ελεγκτικά βήματα καταχωρούνται στο μηχανογραφικό σύστημα Elenxis, από την έκδοση της εντολής ελέγχου έως την επίδοση της έκθεσης ελέγχου και την πράξη προσδιορισμού του φόρου, γεγονός που ενισχύει τη διαφάνεια της διαδικασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες απαιτήσεις για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την είσπραξη δημοσίων εσόδων, καθώς και τη σημαντική επιβάρυνση από εισαγγελικές παραγγελίες, ο αριθμός των ελεγκτών βεβαίωσης και αναγκαστικής είσπραξης δεν είναι επαρκής. Οι υπάλληλοι της Α.Α.Δ.Ε. παρακολουθούν εκπαιδευτικά σεμινάρια επί του αντικείμενου τους. Επιπλέον εντός του 2017 ξεκίνησε να λειτουργεί η Φορολογική και Τελωνειακή Ακαδημία.

Επιπρόσθετα, αρμοδιότητα φορολογικού ελέγχου έχει και η ΔΟΑ, η οποία εκπονεί ειδικό ετήσιο επιχειρησιακό σχέδιο δράσης, βάσει του οποίου διενεργεί στοχευμένους φορολογικούς ελέγχους, έπειτα από επεξεργασία πληροφοριών.

Τέλος, με το ν.4512/2017²⁰⁰ συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών η ΔΕΟΕ, υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών. Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος έχει επιφορτιστεί με την καθοδήγηση και το συντονισμό λειτουργίας της υπηρεσίας και αποστολή της είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης φορολογικών εγκλημάτων και οποιωνδήποτε συναφών οικονομικών εγκλημάτων που βλάπτουν τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της Ε.Ε.

3.5.19 Επίπεδο παραοικονομίας

Η παραοικονομία ή ανεπίσημη οικονομία περιλαμβάνει όλες τις αδήλωτες οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες, αν και παράγουν προστιθέμενη αξία, δεν καταγράφονται στις επίσημες εκτιμήσεις του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή δεν είναι ταυτόσημες έννοιες, όμως οι δραστηριότητες στην ανεπίσημη οικονομία στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγονται τη διαφυγή έμμεσων ή άμεσων φόρων, οδηγώντας σε απώλεια φορολογικών εσόδων. Μάλιστα, η δυνατότητα φοροδιαφυγής συνιστά βασικό κίνητρο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ανεπίσημη οικονομία.

Σύμφωνα με τα άρθρα 39 και 40 του ν. 4155/2013 ως παραεμπόριο θεωρείται η οποιαδήποτε και με οποιοδήποτε τρόπο διακίνηση, πώληση εμπορευμάτων που διατίθενται χωρίς την προβλεπόμενη άδεια ασκήσεως επιτηδεύματος ή των προβλεπόμενων από την ισχύουσα νομοθεσία παραστατικών. Το παραεμπόριο ανήκει σε έναν ευρύτερο κύκλο παραβατικότητας και συνυπάρχει ενίοτε με άλλες μορφές παρανομίας όπως: απόκρυψη φορολογητέας ύλης, λαθρεμπόριο, προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας και εμπορικού σήματος (απομιμητικά, παραποιημένα, πειρατικά προϊόντα).

¹⁹⁰ Βλ. Μεταβλητή 1.3.6 «Integrity and Independence of Financial Crime Investigators».

¹⁹¹ Βλ. Παράρτημα 21. Greek Agencies involved in Financial Crime Investigation.

¹⁹² Με τον Ν. 4172/2013 (ΦΕΚ Α' 167 23.7.2013) με θέμα « Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε) (άρθρα 45,67) », Ν.4223/2013 "Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.)", Ν. 3213 (ΦΕΚ Α'309/31.12.2003) - Δηλώσεις πόθεν έσχες και Δήλωσης οικονομικών συμφερόντων, Βλ. και Μεταβλητή 1.3.18 «Effectiveness-ofTaxEnforcement».

¹⁹³ Ν.4174/2013.

¹⁹⁴ Ν. 4389/2016.

¹⁹⁵ Ν. 4174/2013 άρθρα 14 και 15.

¹⁹⁶ Βλ. Μεταβλητή 1.3.15 «Effectiveness of International Cooperation».

¹⁹⁷ Ν. 4446/2016 άρθρα 57-60.

¹⁹⁸ Βλ. Ετήσια Απολογιστική Έκθεση Γ.Γ.Δ.Ε. του έτους 2016

¹⁹⁹ Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.Μ.Ε.Π.), Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.Φ.Ο.Μ.Ε.Π.), Υπηρεσίες Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.)

²⁰⁰ ΦΕΚ Α' 5-17.01.2018

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλό συγκριτικά με τις λοιπές αναπτυγμένες χώρες του ΟΟΣΑ. Η παραοικονομία στην Ελλάδα έχει μειωθεί στο 23,6% του ΑΕΠ το 2013, σε σύγκριση με το 24% το 2012, το 25,1% πριν από την κρίση του 2008 και το 28,2% το 2003. Το 2015 στην Ελλάδα, η παραοικονομία άγγιξε το 22,4% του ΑΕΠ, σχεδόν το ένα τέταρτο της οικονομικής δραστηριότητας, που είναι από τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ.²⁰¹ Σήμερα, η παράνομη οικονομική δραστηριότητα εκτιμάται σε λίγο περισσότερο από το 20% του εθνικού εισοδήματος²⁰², μείωση που προκλήθηκε από την παρατεταμένη οικονομική κρίση και τις σχετικές μεταρρυθμίσεις, γεγονός που τοποθετεί την Ελλάδα σε υψηλή θέση σε επίπεδο παραοικονομίας μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ, και πάντως σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ²⁰³. Το 2016, η αξία του ΑΕΠ της Ελλάδας αντιπροσώπευε το 0,31% της παγκόσμιας οικονομίας²⁰⁴.

Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και οι φορείς επιβολής του νόμου εντείνουν τις δράσεις τους για την καταπολέμηση των φαινομένων αυτών (παραεμπόριο, αδήλωτη εργασία, προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας, λαθρεμπόριο κ.ο.κ) προκειμένου να επιτευχθεί περιβάλλον υγιούς ανταγωνισμού και προστασίας του καταναλωτή.

Τα οικονομικά εγκλήματα προσβολής άυλων αγαθών συχνά συνδέονται με θέματα ποινικής απαξίας που ρυθμίζονται από το ειδικό μέρος του Ποινικού Κώδικα - «εγκλήματα σχετικά με τα υπομνήματα»²⁰⁵.

Ο ν. 4177/2013 και η Υπουργική Απόφαση 91354-(ΦΕΚ Β 2983/30-08-2017) ρυθμίζουν και κωδικοποιούν τους κανόνες διακίνησης και εμπορίας προϊόντων και παροχής υπηρεσιών, ενώ το ΣΥΚΕΑΑΠ²⁰⁶ συντονίζει και συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές και συγκεντρώνει και αναλύει πληροφορίες και στοιχεία που προέρχονται από ελέγχους που διενεργούν οι επιμέρους αρμόδιες αρχές. Η αποτελεσματική καταπολέμησης λαθρεμπορίας προϊόντων και ο συντονισμός των υπηρεσιών που εμπλέκονται στη δίωξη λαθρεμπορίου επιτυγχάνονται μέσω του Σ.Ε.Κ.²⁰⁷, ενώ σημαντική είναι και η συμβολή της Γ.Ε.Γ.ΚΑ.Δ. όσον αφορά την παροχή συντονιστικού έργου.²⁰⁸

Αναφορικά με την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας πραγματοποιούνται έλεγχοι, συμπεριλαμβανομένων

μικτών κλιμακίων, από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας²⁰⁹ (ΣΕΠΕ), το Περιφερειακό Ελεγκτικό Κέντρο Ασφάλισης²¹⁰ του ΕΦΚΑ(ΠΕΚΑ), την Ε.Γ. ΣΔΟΕ και τη ΔΟΑ.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω, πραγματοποιούνται κοινές επιχειρήσεις με δικαστικές αρχές ή αρμόδιους φορείς για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση σχετικών παραβάσεων-αδικημάτων στο πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων, καθώς και κοινές επιχειρήσεις με θεσμοθετημένα όργανα της ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς.

3.5.20 Διαθεσιμότητα αξιόπιστου μηχανισμού ταυτοποίησης

Οι Έλληνες πολίτες άνω των 12 ετών υποχρεούνται να εκδίδουν Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας²¹¹, να το φέρουν πάντοτε μαζί τους και να το επιδεικνύουν όταν ζητείται από τις Αστυνομικές Αρχές. Το Ελληνικό διαβατήριο θεωρείται έγγραφο ταυτοποίησης ισοδύναμο με την αστυνομική ταυτότητα.²¹²

Καθώς, η Ελλάδα είναι χώρα-μέλος της Συμφωνίας Σένγκεν, το δελτίο αστυνομικής ταυτότητας αποτελεί έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο μεταξύ των χωρών της Συμφωνίας.

Η Ελληνική Αστυνομία²¹³, έχει την ευθύνη για την έκδοση των βασικών πιστοποιητικών εγγράφων της ταυτότητας και ως εκ τούτου, εκδίδει τα δελτία αστυνομικής ταυτότητας των πολιτών και τα διαβατήρια.

Τα δελτία αστυνομικής ταυτότητας και τα άλλα πιστοποιητικά έγγραφα δεν πληρούν τις σύγχρονες προδιαγραφές ασφαλείας ενώ τα διαβατήρια, οι νέου τύπου άδειες ικανότητας οδήγησης²¹⁴, καθώς και τα δελτία ταυτότητας του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας πληρούν αυστηρές προϋποθέσεις ασφαλείας.

Η Ελλάδα αποτελεί σημείο εισόδου μεγάλου πλήθους μεταναστών και προσφύγων από τρίτες χώρες λόγω των άσχημων κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών που αντιμετωπίζουν στις χώρες προέλευσης. Οι πρόσφυγες και μετανάστες στην πλειοψηφία τους εισέρχονται στην χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα δηλωτικά της ταυτότητάς τους. Ωστόσο, οι αιτούντες διεθνή προστασία υποχρεούνται να παραδίδουν το ταξιδιωτικό έγγραφο ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο έχουν στην κατοχή τους και σχετίζεται με την εξέταση της αίτησης και των στοιχείων που πιστοποιούν την ταυτότητα των ιδίων και των μελών της οικογένειάς τους, τη χώρα προέλευσης και τον τόπο καταγωγής τους, καθώς και την οικογενειακή τους κατάσταση. Η αναγνώριση της ιδιότητας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας δεν προϋποθέτει απαραίτητα την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων²¹⁵.

201 On the methodology compare e.g. Feld and Schneider (2010), Schneider, Buehn and Montenegro (2010), Schneider and Enste (2000, 2006), Schneider (2005), and Dell'Anno and Schneider (2009).

202 Institute for Applied Economic Research (IAW), University of Tübingen, Germany (2017)

203 Schneider (2013), Size and development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD countries from 2003 to 2013: a further decline, Johannes Kepler University, Linz.

204 Retrievable in <https://tradingeconomics.com/National-Statistical-Service-of-Greece>

205 άρθρο 216-223 π.κ.

206 Άρθρο 100 του ν. 4497/17. Το ΣΥΚΕΑΑΠ αποτελείται από: α. Τον Γενικό Γραμματέα Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή ως Πρόεδρο. β. Τον εκτελεστικό υπεύθυνο. γ. Έναν εκπρόσωπο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. δ. Έναν εκπρόσωπο της Ελληνικής Αστυνομίας (Ε.Α.). ε. Έναν εκπρόσωπο του Λιμενικού Σώματος (Λ.Σ.). στ. Έναν εκπρόσωπο του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ). ζ. Έναν εκπρόσωπο της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.). η. Έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ). θ. Έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝΠΕ). ι. Έναν εκπρόσωπο της Γ.Γ. Βιομηχανίας. ια. Έναν εκπρόσωπο της Γ.Γ. Αγροτικής Ανάπτυξης. ιβ. Έναν εκπρόσωπο της Διεύθυνσης Συνδυασμένων Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών. ιγ. Έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος. ιδ. Έναν εκπρόσωπο της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ). ιε. Έναν εκπρόσωπο της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ελλάδος (ΓΣΕΒΕΕ).

207 Άρθρο 6 του ν. 4410/2016. Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων από αποσπασμένους για το σκοπό αυτό υπαλλήλους των ακόλουθων υπηρεσιών: α) Έναν υπάλληλο της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ε.Φ.Κ. της Α.Α.Δ.Ε., ως Πρόεδρο, β) Έναν υπάλληλο της Ελληνικής Αστυνομίας, ως Αντιπρόεδρο, γ) Έναν υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, ως Γραμματέα, δ) Έναν υπάλληλο της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, ως μέλος, ε) Έναν υπάλληλο του Λιμενικού Σώματος, ως μέλος, στ) Έναν υπάλληλο της Ειδικής Γραμματείας του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, ως μέλος, ζ) Έναν υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (ΣΥΚΑΠ), ως μέλος. Το Συντονιστικό Επιχειρησιακό Κέντρο στελεχώνεται με είκοσι (20) αποσπασμένους υπαλλήλους που προέρχονται από τις ανωτέρω υπηρεσίες.

208 Βλ. Μεταβλητή 1.3.1.5 «Effectiveness of Domestic Cooperation».

209 Το Σ.Ε.Π.Ε. ιδρύθηκε με το Ν. 2639/1998, Α' 205 «Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύσταση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες διατάξεις», ανασυγκροτήθηκε με το Ν. 3996/2011, Α' 170 «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις» και το Π.Δ. 113/2014, Α' 180 «Οργανισμός Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας» ενώ υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Το Σώμα αυτού προΐσταται μετακλιτικός Ειδικός Γραμματέας (άρθρο 53 του Π.Δ. 63/2005, Α' 98), η θέση του οποίου συστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 3996/2011.

210 Ν. 4387/2016 Άρθρο 67Α – Συστάθηκε στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης – Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦ.Κ.Α). Με ειδική εντολή του Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α.: α. Ελεγκτές από κάθε ΠΕΚΑ μπορούν να πραγματοποιούν ελέγχους σε οποιοδήποτε μέρος της Επικράτειας. β. Οργανώνονται κοινές επιχειρησιακές δράσεις στις οποίες συμμετέχουν περισσότερα από ένα ΠΕΚΑ. Τα ΠΕΚΑ λειτουργούν όλο το 24ωρο και όλες τις ημέρες της εβδομάδας με κατάλληλη εναλλαγή του προσωπικού τους, το οποίο υποχρεούται σε τακτική ή και υπερωριακή εργασία και κατά τις ημέρες αργιών και τις νυχτερινές ώρες ανάλογα με τις ανάγκες.

211 Βλ. Ιστοσελίδα http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=139&Itemid=132&lang

212 Επίσης ισοδύναμο με την ταυτότητα έγγραφο θεωρούνται πλέον και το δίπλωμα οδήγησης και το ασφαλιστικό βιβλιόριο κάθε ασφαλιστικού φορέα ΔΙΣΚΠΟ/Φ.18/οικ.1640/21-01-2009.

213 Βλ. Κοινή Υπουργική Απόφαση ΚΥΑ 3021/19/53 από 14-10-2005 «Τύπος, δικαιολογητικά, αρμόδιες υπηρεσίες και διαδικασία έκδοσης δελτίων ταυτότητας Ελλήνων πολιτών».

214 Εκδίδονται από το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

215 Άρθρο 9 παρ.1 εδαφ.β' του Π.Δ.114/2010, ως ισχύει.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

Για αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι αδυνατούν να προσκομίσουν ισχύον διαβατήριο, επικαλούμενοι ειδικώς και αιτιολογημένως ιδιαίτερες συνθήκες ή καταστάσεις της χώρας υπηκοότητάς τους (αντικειμενική αδυναμία προσκόμισης ισχύοντος διαβατηρίου), εκδίδονται κατά περίπτωση για την πιστοποίηση της ταυτότητάς τους πληθώρα διοικητικών τύπων εγγράφων²¹⁶ που δεν πληρούν υψηλά κριτήρια ασφαλείας. Επίσης δεν υφίσταται ενιαία βάση δεδομένων των ανωτέρω εγγράφων έτσι ώστε να υπάρχει πρόσβαση από τους εμπλεκόμενους φορείς στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Επισημαίνεται ότι με τον ν. 3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ “σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών” και λοιπές διατάξεις.» υποβάλλονται σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής²¹⁷ όλοι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις στη χώρα.

Επίσης, τα οριζόμενα στο ν.3691/2008 υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν ως μέτρα δέουσας επιμέλειας την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές²¹⁸.

3.5.21 Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης

Τα μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας, άρθρο 13 του ν.3691/2008, που εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα ως προς τον πελάτη, περιλαμβάνουν την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές²¹⁹.

Οι πηγές πληροφόρησης, μη συνδρομητικές και με άμεση πρόσβαση, είναι οι ακόλουθες ιστοσελίδες :

- των Δικηγορικών Συλλόγων, Δικαστηρίων και της Βουλής οι οποίες παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και στη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων.
- του Εθνικού Τυπογραφείου, η οποία παρέχει πληροφόρηση αναφορικά με ότι δημοσιεύεται σε Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ)
- του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Γ.Ε.ΜΗ)²²⁰ το οποίο παρέχει πληροφορίες όσον αφορά στη σύσταση, τυχόν τροποποιήσεις, λύση, θέση σε εκκαθάριση ή πτώχευση νομικών οντοτήτων.
- της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) η οποία παρέχει πληροφορίες για φορολογικά και οικονομικά δεδομένα.

²¹⁶ Βλ. Παράρτημα «Τύποι Νομιμοποιητικών Εγγράφων»

²¹⁷ Οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής για τους υπηκόους τρίτων χωρών περιλαμβάνουν: α. την εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειάς τους, β. την καταγραφή τους, γ. τον ιατρικό τους έλεγχο και την παροχή της τυχόν αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, δ. την ενημέρωσή τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ιδίως δε για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να υπαχθούν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας και ε. τη μέριμνα για όσους ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, ώστε να υποβληθούν στην κατά περίπτωση προβλεπόμενη διαδικασία. 2. Στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής μπορούν με απόφαση των αρμόδιων αστυνομικών αρχών να υπάγονται και οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι συλλαμβάνονται να διαμένουν στη Χώρα παράνομα και δεν αποδεικνύουν την ιθαγένεια και την ταυτότητά τους με έγγραφο δημόσιας αρχής

²¹⁸ Άρθρο 13 του ν. 3691/2008.

²¹⁹ Τα Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών «Τειρεσίας» Α.Ε, η Νόμος, η Νομοτέλεια, Ένωση Ελλήνων Νομικών (εΘέμις), Νομική Βιβλιοθήκη, LawNet (Legal-SearchEngines), LawSpot, «ΣΟΚΡΑΤΗΣ» (Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών), ιστοσελίδες Δικηγορικών Συλλόγων, δικαστηρίων και της Βουλής, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ), η διαδικτυακή εφαρμογή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), η ICAP, η Amadeus και η WorldCheckRiskIntelligenceData

²²⁰ Από 04-04-2011 λειτουργεί στην Υπηρεσία Γενικού Εμπορικού Μητρώου στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ)

Οι υπόλοιπες ανεξάρτητες πηγές είναι συνδρομητικές και η πρόσβαση σε αυτές κρίνεται από την ανάγκη και το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των υπόχρεων προσώπων.

Ενδεικτικά, στον χρηματοπιστωτικό τομέα, τα υπόχρεα πρόσωπα, στο πλαίσιο της εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας (CDD), συλλέγουν πληροφορίες από ανεξάρτητες και αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης, όπως από τα Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών «Τειρεσίας» Α.Ε, την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ) και το ICAP, προκειμένου να εκτιμηθεί η έκταση του κινδύνου ΕΧ/ΧΤ του πελάτη τους.

Επίσης, η Α.Α.Δ.Ε. χρησιμοποιεί την παγκόσμια συνδρομητική βάση δεδομένων «Amadeus» η οποία παρέχει πληροφορίες και οικονομικές αναλύσεις παρόντων και παρελθοντικών οικονομικών χρήσεων εταιριών, με έμφαση στα περιθώρια κέρδους ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η Αρχή χρησιμοποιεί τη βάση δεδομένων «World Check Risk Intelligence Data», μια συνδρομητική πλατφόρμα συλλογής πληροφοριών σε διεθνές επίπεδο, για οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

3.5.22 Διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου

Τα μέτρα της συνήθους δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν και την πιστοποίηση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων της εταιρείας-πελάτη, τη συνεχή επικαιροποίηση των στοιχείων και τη λήψη εύλογων μέτρων, αναλόγως του βαθμού κινδύνου, για επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητάς τους ώστε να διασφαλίζεται ότι το υπόχρεο πρόσωπο γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο ή τους πραγματικούς δικαιούχους ενώ στο άρθρο 30 της Οδηγίας ΕΕ 2015/849, η οποία αναμένεται να ενσωματωθεί άμεσα στο εθνικό δίκαιο, προβλέπεται η δημιουργία «Μητρώου Πραγματικών Δικαιούχων».

Οι δικηγόροι, οι λογιστές – φοροτεχνικοί και οι ορκωτοί λογιστές έχουν λόγω των επαγγελματικών δραστηριοτήτων τους πρόσβαση σε πληροφορίες που βοηθούν στον εντοπισμό του πραγματικού δικαιούχου σε σχέση με τα άλλα υπόχρεα πρόσωπα του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, όπου η ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου είναι ιδιαίτερα δύσκολη, ειδικά στις περιπτώσεις νομικών προσώπων με σύνθετη ή αδιαφανή δομή.

Στον τομέα των τυχερών παιγνίων, δεν προβλέπεται νομοθετικά η συμμετοχή νομικών προσώπων, καταπιστευμάτων ή παρόμοιων δομών παρά μόνο και αποκλειστικά η συμμετοχή φυσικών προσώπων που ενεργούν για λογαριασμό τους. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση αυτή, ο πραγματικός δικαιούχος ταυτίζεται με τον παίκτη..

Στον χρηματοπιστωτικό τομέα έχει θεσπιστεί ένα ισχυρό κανονιστικό πλαίσιο²²¹ που ορίζει λεπτομερή μέτρα δέουσας επιμέλειας για τον προσδιορισμό του πραγματικού δικαιούχου και την ισοδύναμη πελατειακή του αντιμετώπιση. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται η λήψη δήλωσης του νόμιμου εκπροσώπου για τον πραγματικό δικαιούχο της νομικής οντότητας που εκπροσωπεί και συναλλάσσεται, συνοδευόμενη από τα έγγραφα ταυτοποίησης του πραγματικού δικαιούχου.

²²¹ Η υπ' αριθμ. 281/2009 Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδας και η υπ' αριθμ. 1/506/ 2009 απόφαση ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4.1 Σύνοψη

Ο Τραπεζικός τομέας είναι σημαντικός για την Ελληνική Οικονομία, με δεδομένο ότι το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού (προ προβλέψεων) που κατέχονται από τα 39 ΠΙ ανερχόταν το 2016 σε 360,1 δις ευρώ, περίπου δυο φορές το ΑΕΠ της χώρας που είναι 176 δις ευρώ. Υπάρχουν τέσσερα (4) σημαντικά ΠΙ που συγκεντρώνουν τη μεγάλη πλειοψηφία της δραστηριότητας του τραπεζικού κλάδου (το 93,5% του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού).

Ο συνολικός κίνδυνος ΞΧ στον τραπεζικό κλάδο είναι «Μέσος Υψηλός», αξιολογούμενος ως συνδυασμός απειλής ΞΧ και τρωτότητας ΞΧ του κλάδου. Ο τραπεζικός κλάδος αντιμετωπίζει ένα «Υψηλό» επίπεδο Απειλής ΞΧ αποτελώντας παραδοσιακά στόχο εγκληματικών στοιχείων στην προσπάθειά τους να νομιμοποιήσουν τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες λόγω του μεγάλου μεγέθους του και του μεγάλου όγκου συναλλαγών. Η συνολική τρωτότητα ΞΧ του τραπεζικού κλάδου αξιολογείται ως «Μέση», με βάση την ποιότητα των Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου πρόληψης του ΞΧ που υπάρχουν και της εγγενούς τρωτότητας έντεκα τραπεζικών προϊόντων, που αναλύονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Υπάρχουν ορισμένοι γενικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τόσο την απειλή όσο και την τρωτότητα του τραπεζικού κλάδου, οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πριν από τη λεπτομερή αξιολόγηση των Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου για την πρόληψη ΞΧ και της τρωτότητας των προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα, η επιβολή περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων τον Ιούλιο του 2015, ανεξαρτήτως της δυσμενούς οικονομικής τους επίπτωσης, επιδρά μειωτικά στον κίνδυνο ΞΧ (ειδικά σε αυτόν που προέρχεται από φοροδιαφυγή) και ευνοεί τη χρήση καρτών και τη διενέργεια ηλεκτρονικών συναλλαγών. Επιπλέον, η ανάπτυξη και η χρήση ισχυρών εργαλείων από τις φορολογικές αρχές, με σκοπό την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής (όπως η ηλεκτρονική υποβολή αναφορών ενός ευρέος φάσματος συναλλαγών πελατών ΠΙ και η κατόπιν αιτήματος πρόσβαση στο μητρώο τραπεζικών λογαριασμών) μειώνει περαιτέρω την ελκυστικότητα του τραπεζικού κλάδου για σκοπούς ΞΧ.

Το πρώτο συστατικό στοιχείο αξιολόγησης της συνολικής τρωτότητας ΞΧ του τραπεζικού κλάδου αφορά στους Γενικούς Μηχανισμούς Ελέγχου για την πρόληψη του ΞΧ, οι οποίοι αξιολογούνται ως «Μέσου-Υψηλού» επιπέδου λαμβάνοντας υπόψη τα εξής:

- Ο τραπεζικός κλάδος υπόκειται σε ένα ισχυρό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ το οποίο περιλαμβάνει, επιπροσθέτως των διατάξεων περί μέτρων δέουσας επιμέλειας προς τον πελάτη που ισχύουν σε άλλες χώρες ΕΕ, συμπληρωματικές διατάξεις που αποβλέπουν στον εντοπισμό πελατών που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής και στην αναφορά των ύποπτων συναλλαγών τους στην Αρχή. Η Εκτελεστική Διευθύντρια του ΔΝΤ κα Κριστίν Λαγκάρντ αναφέρθηκε στα θετικά αποτελέσματα των ως άνω διατάξεων σε ομιλία της στην Ολομέλεια της FATF τον Ιούνιο 2016²²². Ωστόσο, το κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο προς την κατεύθυνση μιας πιο αποτελεσματικής εφαρμογής της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, στο πλαίσιο του νέου νόμου για την πρόληψη ΞΧ που μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία (ΕΕ) 2015/849, μόλις αυτός τεθεί σε ισχύ.
- Η εποπτεία για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ επωφελείται των συνεργειών και των ισχυρών απαιτήσεων του

πλαίσιου προληπτικής εποπτείας που περιγράφεται στον Τραπεζικό Νόμο 4261/5.5.2014, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2013/36/ΕΕ (Οδηγία Κεφαλαιακών Απαιτήσεων IV) και ενός ευρέος φάσματος κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής. Παρά το γεγονός ότι η εποπτεία για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ παραμένει εθνική αρμοδιότητα, η διεξαγωγή της προληπτικής εποπτείας σε στενή συνεργασία με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό από τον Νοέμβριο 2014, με βάση αυστηρά πανευρωπαϊκά πρότυπα και μεθοδολογίες, έχει αποδειχθεί ένας ακόμα ισχυρός συμπληρωματικός παράγοντας για την αποτελεσματική αναγνώριση, κατανόηση και αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ, καθώς και των κινδύνων κανονιστικής συμμόρφωσης και φήμης.

- Η εποπτεία για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ που ασκεί η ΤτΕ βασίζεται στην προσέγγιση βάσει κινδύνου και διεξάγεται με τη βοήθεια ενός εργαλείου ανάλυσης με βάση τον κίνδυνο (Risk Based Off-site Analytical Tool/ RBOAT), το οποίο αναπτύχθηκε υπό την τεχνική βοήθεια του ΔΝΤ το 2013. Ο αριθμός των επιτόπιων επιθεωρήσεων τα τελευταία 5 χρόνια θεωρείται επαρκής, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα διαμόρφωση του τραπεζικού κλάδου και τη συγκέντρωση του 93,5% των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων στα τέσσερα (4) σημαντικά ΠΙ. Μολονότι το προσωπικό του τμήματος για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ αποτελείται από έμπειρους επιθεωρητές με κατάλληλα προσόντα, θα χρειαζόταν επιπλέον προσωπικό, λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους εποπτευόμενους κλάδους και τον αριθμό των εποπτευόμενων εταιρειών. Επιπλέον, συνεχής προτεραιότητα πρέπει να αποδίδεται στην κατάλληλη κατάρτιση των επιθεωρητών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της εποπτείας με βάση τον υφιστάμενο κίνδυνο.
- Το είδος και το ύψος των διοικητικών κυρώσεων που επεβλήθησαν κατά το παρελθόν τόσο στα ΠΙ όσο και στην ανώτερη διοίκησή τους αντικατοπτρίζουν τον αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα τους. Το ίδιο ισχύει για τις ποινικές κυρώσεις, λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες ποινικές υποθέσεις εναντίον τραπεζικών στελεχών και, ειδικότερα, τις κακουργηματικές διώξεις εναντίον επιφανούς πρώην Τραπεζίτη.
- Η κατάρτιση σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του προσωπικού των ΠΙ πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για την αποτελεσματική εφαρμογή της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο. Μολονότι το προσωπικό των Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης λαμβάνει συνήθως εξειδικευμένη κατάρτιση σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, οι υπάλληλοι της πρώτης γραμμής, όπως και εκείνοι των ειδικών επιχειρησιακών μονάδων (όπως μονάδες χορηγήσεων μεγάλων εταιρειών, μονάδα private banking κ.λπ.) συνήθως δεν διαθέτουν εξειδικευμένη κατάρτιση σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, η οποία να εστιάζει στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και στις εγγενείς τρωτότητες των προϊόντων/υπηρεσιών που παρέχουν.
- Η αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και υποβολής Αναφορών Ύποπτων Δραστηριοτήτων υποστηρίζεται από τα ειδικά πληροφοριακά συστήματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ των ΠΙ, τα οποία πραγματοποιούν τις βασικές λειτουργίες της κατάρτισης προφίλ κινδύνου του πελάτη, της παρακολούθησης των συναλλαγών και του ελέγχου έναντι των καταλόγων προσώπων και οντοτήτων υποκειμένων σε οικονομικές κυρώσεις και περιοριστικά μέτρα, όπως επίσης και του εντοπισμού των Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων (ΠΕΠ). Οι Αναφορές Ύποπτων Συναλλαγών (εφεξής ΑΥΣ) που υπεβλήθησαν από τα ΠΙ, κατά τα τελευταία πέντε χρόνια, αντιπροσώπευαν, κατά μέσο όρο, περίπου το 41% των συνολικών ΑΥΣ του χρηματοπιστωτικού τομέα. Παρά το γεγονός ότι η ποιότητα των ΑΥΣ έχει επίσης βελτιωθεί τα τελευταία τρία χρόνια, παραμένουν ωστόσο ελλείψεις στην ανάλυση των υποθέσεων και στην τεκμηρίωσή τους με υποστηρικτικό υλικό. Η θέσπιση διαδικασίας παροχής ανατροφοδότησης από την Αρχή προς τα ΠΙ θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας των ΑΥΣ και στην ικανότητα των ΠΙ να ανιχνεύουν ύποπτες συναλλαγές ή δραστηριότητες. Η

²²² <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/speech-imf-md-22june2017.html>

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ανατροφοδότηση θα μπορούσε να περιλαμβάνει την επισκόπηση συγκεκριμένων υποθέσεων που έχουν αναφερθεί, όπως επίσης και τη στρατηγική ανάλυση των γενικών συμπερασμάτων με βάση τον κίνδυνο (για παράδειγμα τάσεις σχετικά με την τυπολογία ύποπτων συναλλαγών ή τομείς υψηλού κινδύνου, βέλτιστες πρακτικές κ.λπ.).

• Η διαθεσιμότητα και η πρόσβαση σε πληροφορίες για τον πραγματικό δικαιούχο αποτελεί μια από τις βασικές απαιτήσεις της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας για την πρόληψη του ΞΧ. Το σχέδιο νόμου προβλέπει τη σύσταση μητρώου πραγματικών δικαιούχων, για την αποθήκευση των πληροφοριών του πραγματικού δικαιούχου κάθε νομικής οντότητας που ιδρύεται στην Ελλάδα. Τα ΠΙ είχαν για μεγάλο χρονικό διάστημα την υποχρέωση να επαληθεύουν την ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου των νομικών προσώπων που τηρούν λογαριασμούς σε αυτά και να διατηρούν τις σχετικές πληροφορίες στα αρχεία τους. Παρά ταύτα, η σύσταση και η αποτελεσματική λειτουργία του Μητρώου Πραγματικών Δικαιούχων (UBO) πρέπει να αποτελέσει κορυφαία προτεραιότητα διότι αποτελεί εργαλείο που θα βοηθήσει τα ΠΙ στην αποδοτικότερη εφαρμογή των μέτρων Δέουσας Επιμέλειας ως προς τον Πελάτη (CDD).

Με όρους εγγενούς τρωτότητας προϊόντων, ο Ελληνικός τραπεζικός κλάδος αποτελείται κυρίως από ΠΙ που παρέχουν παραδοσιακές τραπεζικές υπηρεσίες (καταθέσεις, δάνεια, υπηρεσίες πληρωμών), ενώ οι υπηρεσίες Επενδυτικής Τραπεζικής είναι περιορισμένες. Οι τραπεζικές υπηρεσίες παρέχονται μέσω του εκτεταμένου δικτύου υποκαταστημάτων των ΠΙ, ενώ τα εναλλακτικά δίκτυα παροχής των υπηρεσιών αυτών (διαδίκτυο ή εφαρμογές μέσω κινητού τηλεφώνου) έχουν αναπτυχθεί πρόσφατα. Η ανάλυση των τραπεζικών προϊόντων δεν αποκάλυψε σημαντικές τρωτότητες έναντι του ΞΧ, καθώς η αξιολόγηση του κινδύνου τους κυμαίνεται από «Χαμηλή» έως «Μέση». Σε όλες τις περιπτώσεις ο Εγγενής Κίνδυνος ΞΧ αμβλύνεται αποτελεσματικά, είτε μέσω μηχανισμών ελέγχου για την πρόληψη του ΞΧ για το εκάστοτε συγκεκριμένο προϊόν, είτε μέσω άλλων παραγόντων όπως η έλλειψη ανωνυμίας, η έλλειψη αντιπροσώπων, η πολύ περιορισμένη χρήση λογαριασμών πλάγιας πρόσβασης ή τα προηγμένα πληροφοριακά συστήματα παρακολούθησης/ανίχνευσης. Τα δυο πιο ευαίσθητα προϊόντα είναι, λόγω, κυρίως, της φύσης τους: α) οι Υπηρεσίες Θυρίδων Ασφαλείας, παρά το ότι παρέχονται σε ένα πολύ μικρό ποσοστό φυσικών προσώπων, υπό τον όρο ότι τα πρόσωπα αυτά διατηρούν καταθετικό λογαριασμό στο ΠΙ, β) οι υπηρεσίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών (εφεξής υπηρεσίες Ιδιωτικής Τραπεζικής), μολονότι οι τελευταίες παρέχονται αποκλειστικά από τα τέσσερα σημαντικά ΠΙ σε ένα σχετικά μικρό ποσοστό πελατών και έχουν περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό λόγω των περιορισμών στις διασυνοριακές μεταφορές κεφαλαίων. Από τα υπόλοιπα προϊόντα, οι καταθέσεις, παρά τη μείωση των υπολοίπων και του όγκου των συναλλαγών, παραμένουν το πλέον σημαντικό προϊόν που παρέχεται από τα ΠΙ, για το οποίο υφίσταται απειλή που σχετίζεται με διάφορες τυπολογίες ΞΧ, ειδικότερα στο στάδιο της τοποθέτησης. Η τρωτότητα των επιταγών (προσωπικών, όχι τραπεζικών) έναντι του ΞΧ προέρχεται κυρίως από τη μεταχρονολογημένη τους χρήση ως μέσο πληρωμής για εμπορικές συναλλαγές, που διευκολύνει την ανωνυμία ή δυσχεραίνει τον εντοπισμό της ταυτότητας όλων των ενδιάμεσων συναλλασσόμενων (για παράδειγμα επιταγές πληρωτέες στον κομιστή ή με ενδιάμεσες οπισθογραφήσεις), γεγονός που τις καθιστά ευάλωτες σε εγκλήματα απάτης ή ΞΧ μέσω εμπορικών δραστηριοτήτων με χρήση εικονικών τιμολογίων. Οι τραπεζικές χορηγήσεις δέχθηκαν σημαντικό πλήγμα από την οικονομική κρίση και τις προκλήσεις που αντιμετώπιζον τα ΠΙ (ενδεικτικά σημειώνεται ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 44% των πιστωτικών ανοιγμάτων εντάσσεται στα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα), με αποτέλεσμα οι κίνδυνοι να έχουν μειωθεί και μετατοπιστεί από τις νέες χρηματοδοτήσεις στις αναδιαρθρώσεις των δανείων. Οι υπηρεσίες τραπεζικής ανταπόκρισης παρέχονται σε μικρή κλίμακα από τα ελληνικά σημαντικά ΠΙ, κυρίως στις θυγατρικές εξωτερικού, ενώ τα ίδια τα ΠΙ χρησιμοποιούν υπηρεσίες ανταπόκρισης που παρέχονται, σε μεγάλο ποσοστό (άνω του 90%) από μεγάλους ανταποκριτές που ανήκουν στην Ομάδα Wolfsberg και εφαρμόζουν αυστηρά πρότυπα για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ.

4.2 Επισκόπηση τραπεζικού κλάδου

Ο τραπεζικός κλάδος είναι πολύ σημαντικός για την Ελληνική οικονομία, με δεδομένο ότι το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού (προπροβλέψεων) που κατέχονταν από τα ΠΙ της χώρας το 2016 ανερχόταν στα 360,1 δις ευρώ, περίπου δυο φορές το ΑΕΠ της χώρας των 176 δις ευρώ. Επιπλέον, τα ΠΙ διεξάγουν τη συντριπτική πλειοψηφία των πληρωμών, οι οποίες, για το 2016, ανήλθαν σε ύψος 693 δις ευρώ.

Κατά την 31.12.2016, ο τραπεζικός κλάδος περιελάμβανε 39 ΠΙ. Πιο συγκεκριμένα, τέσσερα σημαντικά ΠΙ συγκεντρώνουν τη μεγάλη πλειοψηφία της δραστηριότητας του Τραπεζικού Κλάδου (93,5% του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού), δυο λιγότερο σημαντικά ιδρύματα (ΛΣΙ) παρέχουν ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, 23 ΛΣΙ έχουν περιορισμένη και εξειδικευμένη δραστηριότητα (για παράδειγμα δανεισμό για εξειδικευμένες δραστηριότητες, επενδυτικές υπηρεσίες) και 9 ΛΣΙ είναι συνεταιριστικές τράπεζες με περιορισμένο και τοπικό πεδίο δραστηριοτήτων. Το τραπεζικό τοπίο στην Ελλάδα είναι πολύ διαφορετικό από εκείνο που υπήρχε πέντε χρόνια πριν, όπως προκύπτει και από τον κατωτέρω πίνακα (ποσά σε δις ευρώ).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ	2012	2016	Var%
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	191 €	176 €	-7,8%
Πλήθος ΠΙ	52	39	-25,0%
Πλήθος καταστημάτων	3.629	2.332	-36,0%
Πλήθος υπαλλήλων	57.006	42.628	-30,4%
Στοιχεία ενεργητικού	441,4 €	360,1€	-18,41%
Συγκέντρωση των στοιχείων ενεργητικού στα 4 σημαντικά ΠΙ	79,9%	93,5%	+13,6 ποσ. μονάδες
Αξία των πληρωμών που διεκπεραιώθηκαν μέσω ΠΙ	1.078,3 €	692,9 €	-35,7%

Πίνακας 31- Στοιχεία τραπεζικού κλάδου για τα έτη 2012 και 2016

Κατά τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης, τα Ελληνικά ΠΙ είχαν αποκοπεί από τις διεθνείς αγορές και, μέχρι τον Ιούνιο του 2012, αντιμετώπισαν μια άνευ προηγουμένου εκροή καταθέσεων ισοδύναμη με το ένα τρίτο της καταθετικής τους βάσης. Για τον λόγο αυτό, προσέφυγαν όλο και περισσότερο σε βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις από το Ευρωσύστημα (οι οποίες ανήλθαν σε €140 δις περίπου τον Ιούνιο 2012). Επιπλέον, οι σημαντικές απώλειες που καταγράφηκαν από το 2010 και μετά και ειδικότερα οι επιπτώσεις της Συμμετοχής του Ιδιωτικού Τομέα –PSI (Private Sector Involvement) είχαν, τελικά, ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της κεφαλαιακής επάρκειας, σχεδόν για όλα τα ΠΙ, κατά το τέλος του 2011. Κατά συνέπεια, η ανακεφαλαίωσή τους κατέστη επιτακτική ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης προστασία των καταθετών. Υπό αυτές τις αντιξοές συνθήκες, η Κυβέρνηση και η ΤτΕ έλαβαν μια σειρά μέτρων για την προστασία της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το πιο σημαντικό από αυτά αφορούσε την εξυγίανση των αδύναμων ΠΙ κάτω από ένα νέο νομικό πλαίσιο και την ανακεφαλαίωση των ΠΙ. Μέχρι το τέλος του 2013, 12 ΠΙ και τα υποκαταστήματα των Κυπριακών ΠΙ είχαν εξυγιανθεί και τα μη επισφαλής στοιχεία ενεργητικού τους είχαν μεταφερθεί στα σημαντικά ΠΙ. Από τότε, για την αποκατάσταση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας των σημαντικών ΠΙ, χρειάστηκαν δυο διαδικασίες ανακεφαλαίωσης οι οποίες έλαβαν χώρα το 2013 και το 2015 αντίστοιχα. Στο μεταξύ, το πλεονάζον προσωπικό αποχώρησε και ο αριθμός των

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

υποκαταστημάτων μειώθηκε, με αποτέλεσμα να λειτουργούν πλέον λιγότερα αλλά ισχυρότερα ΠΙ (ειδικότερα 4 σημαντικά ΠΙ), τα οποία επωφελούνται, μέσω της διαδικασίας αυτής, από τις συνέργειες και τις οικονομίες κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων και των συνεργειών στα συστήματα και τους ελέγχους πρόληψης ΕΧ/ΧΤ.

4.3 Ειδικά χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού κλάδου

4.3.1 Περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων

Στο δεύτερο τρίμηνο του 2015, η Ελλάδα βρέθηκε στη λήξη του προγράμματος διάσωσης χωρίς να έχει καταλήξει σε συμφωνία με τους πιστωτές της για την περαιτέρω παράτασή του. Το γεγονός αυτό αύξησε την πολιτική αβεβαιότητα της χώρας, εξαιτίας της οποίας υπήρξε σημαντική εκροή καταθέσεων από το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015. Έτσι λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να μην προβεί σε περαιτέρω αύξηση του επιπέδου του Μηχανισμού Έκτακτης Ρευστότητας (ELA) που προβλεπόταν για τα Ελληνικά ΠΙ. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ότι η Ελληνική κυβέρνηση υποχρεώθηκε στην επιβολή μιας περιόδου τραπεζικής αργίας για τουλάχιστον 20 ημέρες (από 28/6 έως 20/7/2015) και στην επιβολή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, στους οποίους περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων οι εξής διατάξεις: α) οι μεταφορές πιστώσεων στο εξωτερικό επιτρέπονταν μέχρι ενός μηνιαίου ορίου ύψους €1.000 ανά άτομο και ανά ΠΙ, β) οι αναλήψεις μετρητών επιτρέπονταν μέχρι ενός ημερησίου ορίου €60 ανά άτομο και ανά ΠΙ (από 1/3/2018, μηνιαίο όριο €2.300), γ) εξέταση με δέουσα επιμέλεια των μεταφορών σημαντικών εμπορικών πιστώσεων στο εξωτερικό (λεπτομερής αιτιολόγηση και τεκμηρίωση).

Οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές προσαρμόστηκαν σε μεγάλο βαθμό στην πραγματοποίηση πληρωμών χωρίς μετρητά, μετά την εφαρμογή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, όπως προκύπτει από τα κατωτέρω δεδομένα (αφορούν το τέλος του 2017):

- Ο αριθμός τερματικών POS σε σημεία πώλησης αυξήθηκε σημαντικά κατά 312.459 (87%).
- Οι συναλλαγές με κάρτες πληρωμών αυξήθηκαν κατά 245,2 εκατομμύρια (79%) και οι ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων κατά 24%.
- Η αξία συναλλαγών με κάρτες πληρωμών αυξήθηκε κατά €7,1 δις (45%).
- Η αξία των τραπεζικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου (internetbanking) και κινητής τηλεφωνίας (mobile banking) αυξήθηκε κατά 29% (€11,2 δις) και 82% +€359 εκατομμύρια αντίστοιχα.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, εκτός από τις αρνητικές οικονομικές τους επιπτώσεις, προήγαγαν την χρήση καρτών και ηλεκτρονικών συναλλαγών για τη διενέργεια πληρωμών με αποτέλεσμα τον μετριασμό του κινδύνου ΕΧ και ειδικότερα εκείνου που προκύπτει από τον κίνδυνο φοροδιαφυγής.

4.3.2 Φοροδιαφυγή

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής τέθηκε ως απόλυτη εθνική προτεραιότητα κατά τη διάρκεια της κρίσης και, για το σκοπό αυτό, πολλά εργαλεία έχουν τεθεί στη διάθεση των φορολογικών αρχών. Πιο συγκεκριμένα:

- Τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν απευθείας στις φορολογικές αρχές, μέσω ασφαλών ηλεκτρονικών

μέσων, ετήσιες αναφορές σχετικά με ένα ευρύ φάσμα συναλλαγών των πελατών τους (πιστώσεις ή χρεώσεις που υπερβαίνουν το ποσό των 100.000 ανά έτος, διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων κ.λπ.) (Απόφαση Υπουργείου Οικονομικών ΠΟΛ 1033/2014).

- Οι φορολογικές αρχές (όπως και οι δικαστικές αρχές και η Αρχή) έχουν κατόπιν αιτήματός τους πρόσβαση στους λογαριασμούς και τις συναλλαγές των πελατών των ΠΙ, για τους οποίους διενεργούν φορολογικό έλεγχο, μέσω του Μητρώου Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών σύμφωνα με τον ν. 4170/2013. Η ίδια υποδομή έχει επίσης χρησιμοποιηθεί για συγκεντρωτικές έρευνες σχετικές με μεγάλους αριθμούς τραπεζικών πελατών που υπόκεινται σε φορολογικούς ελέγχους.
- Οι φορολογικές αρχές υπέβαλαν 4.930 εκθέσεις στην Αρχή για φορολογικά αδικήματα το 2015 και το 2016, και η τελευταία προχώρησε στο πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών και άλλων περιουσιακών στοιχείων των φοροφυγάδων με βάση τη σημαντικότητα των υποθέσεων.
- Οι φορολογικές αρχές και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί χρησιμοποίησαν, σε μεγάλο βαθμό, τις ηλεκτρονικές εντολές κατάσχεσης υπολοίπου τραπεζικών λογαριασμών για την είσπραξη ληξιπρόθεσμων φορολογικών και ασφαλιστικών οφειλών.
- Η Ελλάδα ανήκει στην ομάδα των 49 κρατών που ενέκριναν την πρώτη Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών, το 2017, σύμφωνα με το Κοινό Πρότυπο Αναφοράς (CRS) του ΟΟΣΑ. Ως προς αυτό, οι πληροφορίες που αφορούν περιουσιακά στοιχεία φορολογικών κατοίκων της αλλοδαπής στα ελληνικά ΠΙ θα παρέχονται στις αλλοδαπές φορολογικές αρχές, οι οποίες θα ενημερώνουν αμοιβαία τις Ελληνικές φορολογικές αρχές για αντίστοιχα περιουσιακά στοιχεία Ελλήνων φορολογικών κατοίκων στις χώρες τους.

Οι παραπάνω αυστηροί φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν την ελκυστικότητα του τραπεζικού κλάδου για σκοπούς ΕΧ.

4.3.3 Συναλλαγές με μετρητά

Τα μετρητά που κυκλοφορούν (τραπεζογραμμάτια και κέρματα) στην Ελλάδα αυξάνονται διαρκώς από το 2012, φθάνοντας στο ύψος των 30.728 εκατομμυρίων τον Δεκέμβριο 2016. (Δεκ. 2015: 29.571, Ιούνιος 2015: 28.450, Δεκ. 2014: 27.928, Δεκ. 2013: 25.391). Ταυτόχρονα, οι συναλλαγές με μετρητά που πραγματοποιούνται μέσω του Τραπεζικού Κλάδου (καταθέσεις, αναλήψεις) μειώθηκαν σε σημαντικό βαθμό (80% από το 2012, 50% από το 2014). Τα γεγονότα αυτά υποδεικνύουν την ύπαρξη μιας οικονομίας που αυξάνει τις συναλλαγές της σε μετρητά (cash-based economy) και αποτελούν μια περαιτέρω ένδειξη της μειωμένης ελκυστικότητας του τραπεζικού τομέα για σκοπούς ΕΧ.

Επιπλέον, έχουν ληφθεί συγκεκριμένα νομοθετικά μέτρα για τη μείωση της χρήσης μετρητών και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ειδικότερα, σύμφωνα με το ν.4446/2016, όλες οι συναλλαγές μεταξύ φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων (για τις πωλήσεις αγαθών ή για την παροχή υπηρεσιών) οι οποίες υπερβαίνουν σε αξία τα €500 (το προγενέστερο όριο ήταν €1.500) πρέπει να πραγματοποιούνται αποκλειστικά με κάρτες πληρωμής (χρεωστικές, πιστωτικές, προπληρωμένες) ή με άλλες ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληρωμών (μεταφορά πιστώσεων, άμεσες χρεώσεις). Το παραπάνω όριο είναι το χαμηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την Έκθεση Υπερεθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου ML/TF (SNRA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δημοσιεύθηκε στις 26.6.2017. Τέλος, ο ν. 4446/2016 προβλέπει συμπληρωματικές διατάξεις για την προαγωγή των ηλεκτρονικών πληρωμών.

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4.3.4 Τρωτότητα τραπεζικού τομέα

Η συνολική τρωτότητα έναντι του ΞΧ του τραπεζικού τομέα αξιολογείται ως «Μέση», με βάση την ποιότητα των προβλεπόμενων Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ και της εγγενούς τρωτότητας έντεκα τραπεζικών προϊόντων που αναλύονται σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ειδικότερα, η συνολική βαθμολόγηση της τρωτότητας προέρχεται από την αξιολόγηση των Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ «Μέση - Υψηλή» και από την τρωτότητα των προϊόντων/υπηρεσιών που εκτιμάται από «Χαμηλή» έως «Μέση».

4.3.5 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ

Η αξιολόγηση βασίζεται σε συνθετική ανάλυση δεκατριών (13) γενικών μεταβλητών, οι οποίες παρουσιάζονται στα κατωτέρω κεφάλαια. Σκοπός της ανάλυσης ήταν η εκτίμηση του κατά πόσο τα ΠΙ είναι επαρκώς πρόθυμα, ενημερωμένα, ικανά και αποτελεσματικά στις προσπάθειές τους για τη διαχείριση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ		ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Υψηλή
2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	Υψηλή
3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Υψηλή
4	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Σχεδόν άριστη
5	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών	Υψηλή
6	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Υψηλή
7	Επίπεδο πίεσης από τη αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΞΧ	Υψηλή
8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης	Υψηλή
9	Κατάρτιση του Προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Μέση Υψηλή
10	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας	Μέση Υψηλή
11	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου	Μέση
12	Διαθεσιμότητα αξιόπιστων υποδομών ταυτοποίησης	Μέση
13	Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	Μέση Υψηλή
ΓΕΝΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΞΧ/ΧΤ		ΜΕΣΟΙ / ΥΨΗΛΟΙ

Πίνακας 32- Τραπεζικός κλάδος: Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών έλεγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ

* Οι μεταβλητές 11-13 έχουν αξιολογηθεί ως μεταβλητές 1.3.20-1.3.222 στο κεφάλαιο εθνικής τρωτότητας.

4.3.6 Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ

Η Ελλάδα υπόκειται σε ένα ισχυρό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο το οποίο παρακολουθεί τις εξελίξεις σε επίπεδο FATF και ΕΕ. Ειδικότερα, το νομικό πλαίσιο για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ βασίζεται στον ν. 3691/5.8.2008, με τον οποίο μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ (3η Οδηγία πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της ΕΕ) και έχει έκτοτε ενισχυθεί με πολλές τροποποιήσεις. Η πιο σημαντική από τις τροποποιήσεις αυτές, η οποία έλαβε χώρα υπό την συνεχή επίβλεψη της FATF σήμανε τη λήξη της διαδικασίας παρακολούθησης της Ελλάδας τον Οκτώβριο 2011, καθώς το συμπέρασμα ήταν ότι η χώρα είχε εφαρμόσει όλες τις κύριες και βασικές Συστάσεις σε επίπεδο ουσιαστικά ισοδύναμο με C (Πλήρης Συμμόρφωση) ή με LC (Συμμόρφωση σε μεγάλο βαθμό).

Η ΤτΕ είναι η αρμόδια αρχή για τα ΠΙ και της έχουν χορηγηθεί με βάση τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 6 Νόμου για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ, τα κατάλληλα ρυθμιστικά και εποπτικά καθήκοντα και εξουσίες. Η ΤτΕ έχει εξειδικεύσει τις υποχρεώσεις για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ για τα πιστωτικά ιδρύματα με την έκδοση της Απόφασης 281/5/17.3.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων (εφεξής Απόφαση 281/2009), η οποία παραθέτει τις απαιτήσεις πιστοποίησης και επαλήθευσης ταυτότητας των πελατών και των τελικών πραγματικών δικαιούχων, τις υποχρεώσεις τήρησης αρχείων, συνεχούς παρακολούθησης λογαριασμών και υποβολής αναφορών ύποπτων συναλλαγών, αποφυγής γνωστοποίησης πληροφοριών και εμπιστευτικότητας, εσωτερικών ελέγχων, εφαρμογής διαδικασιών σε επίπεδο υποκαταστημάτων και θυγατρικών εξωτερικού, εφαρμογής δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη, κ.λπ.. Η ΤτΕ έχει επίσης εκδώσει την Απόφαση 285/6/9.7.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, η οποία αφορά σε μια ενδεικτική τυπολογία με στόχο την παροχή οδηγιών στα Πιστωτικά Ιδρύματα για τον εντοπισμό ύποπτων ή ασυνήθων συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένης μια ειδικής κατηγορίας συναλλαγών που ενδεχομένως σχετίζονται με φοροδιαφυγή.

Οι παραπάνω δυο Αποφάσεις συμπληρώθηκαν με την Πράξη 2652 του Διοικητή της ΤτΕ με ημερομηνία 29.2.2012, η οποία συντάχθηκε με την τεχνική βοήθεια του ΔΝΤ, και είχε συμπεριληφθεί ως Προσπαιτούμενο στο Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜοU) που υπογράφηκε μεταξύ της Ελλάδας και των Θεσμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΚΤ και ΔΝΤ), με σκοπό να εντοπίζονται οι πελάτες που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής και να αναφέρονται οι ασυνήθεις συναλλαγές τους στην Αρχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι, επιπροσθέτως των απαιτήσεων Δέουσας Επιμέλειας ως προς τον Πελάτη (CDD) που επιβάλλονται σε άλλες χώρες της ΕΕ/FATF, τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα υποχρεώνονται, με βάση την ως άνω Πράξη, να επιβεβαιώνουν το εισόδημα των πελατών, ως μέρος του οικονομικού/συναλλακτικού τους προφίλ, μέσω του πλέον πρόσφατου εκκαθαριστικού σημειώματος φόρου εισοδήματος (ή της υποβληθείσας δήλωσης φόρου, προκειμένου περί νομικών προσώπων).

Επισημαίνεται επίσης ότι η Απόφαση 281/2009 αποδίδει μεγάλη βαρύτητα στην έγκαιρη και κατάλληλη αναγνώριση και διαχείριση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ, θέτοντας αυστηρές υποχρεώσεις στα ΠΙ. Τα ΠΙ, στο πλαίσιο μιας αποτελεσματικής στρατηγικής διαχείρισης κινδύνου, πρέπει να υιοθετήσουν πολιτική πρόληψης έναντι του ΞΧ/ΧΤ, η οποία πρέπει να είναι καταγεγραμμένη, τεκμηριωμένη και εγκεκριμένη από το Διοικητικό Συμβούλιο. Ως μέρος της πολιτικής αυτής, τα ΠΙ υποχρεούνται να υιοθετούν πολιτικές και διαδικασίες για την έγκαιρη και κατάλληλη αναγνώριση και αξιολόγηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (κεφάλαιο 4 της Απόφασης 281/2009).

Τα ΠΙ εφαρμόζουν τα κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (CDD) και οφείλουν να

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

αποδεικνύουν στην ΤτΕ ότι η εμβέλεια των σχετικών μέτρων είναι ανάλογη προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ, όπως επίσης και το ότι εφαρμόζουν τα εν λόγω μέτρα με συνέπεια και αποτελεσματικότητα. Οι κατάλληλες διαδικασίες και τα μέτρα διαχείρισης του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ πρέπει να καθορίζονται με βάση το μέγεθος, τη δομή και την πολυπλοκότητα των εργασιών κάθε ΠΙ. Οι πελάτες ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες κινδύνου: χαμηλός, μέσος και υψηλός κίνδυνος, κάθε μία εκ των οποίων αντιστοιχεί στα κατάλληλα μέτρα δέουσας επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων. Η αξιολόγηση κινδύνου πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις εξής παραμέτρους: την επαγγελματική/επιχειρηματική δραστηριότητα του πελάτη, το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του, τη χώρα έδρας του πελάτη ή τη χώρα επιχειρηματικής δραστηριότητας, το νομικό καθεστώς και τη χώρα ίδρυσης του νομικού προσώπου, την περιπλοκότητα της εταιρικής δομής, τις χώρες προέλευσης και προορισμού των κεφαλαίων, την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, τον όγκο, το μέγεθος και το είδος επιχειρηματικών συναλλαγών και τη διενέργεια συναλλαγών με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Εκτός από την αξιολόγηση κινδύνου, τα ΠΙ οφείλουν να εφαρμόζουν μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας (enhanced CDD) για τις εξής 11 κατηγορίες πελατών και συναλλαγών υψηλού κινδύνου: μη κατοίκους, ΠΕΠ (συμπεριλαμβανομένων των ημεδαπών), εταιρείες με ανώνυμες (μη ονομαστικές) μετοχές, υπεράκτιες εταιρείες/εταιρείες ειδικού σκοπού, σχήματα εμπιστευματικής διαχείρισης (trusts), λογαριασμοί ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, υπηρεσίες private banking, συναλλαγές εξ' αποστάσεως, διασυννοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης, συναλλαγές με χώρες υψηλού κινδύνου, επιχειρηματικές σχέσεις και συναλλαγές που ενέχουν υψηλό κίνδυνο φοροδιαφυγής (ελεύθεροι επαγγελματίες με συνολικές πρωτογενείς καταθέσεις-πιστώσεις άνω των €200.000 και νομικά πρόσωπα με καταθέσεις σε μετρητά ή αναλήψεις μετρητών άνω των €300.000 ετησίως).

Σημειώνεται ότι η αρμόδια Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή έχει ολοκληρώσει το σχέδιο νόμου, με το οποίο ενσωματώνονται στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 και βελτιώνεται περαιτέρω το ισχύον πλαίσιο, το οποίο ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις αναθεωρημένες Συστάσεις της FATF του 2012 και τις νέες αυστηρές διατάξεις της ΕΕ (οι οποίες είναι πιο απαιτητικές από τις Συστάσεις της FATF σε ορισμένους τομείς). Το σχέδιο νόμου, που έχει κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή, προβλέπει τις εξής βασικές εξελίξεις:

- Επιβάλλει περαιτέρω ανάπτυξη της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο ως προς τα θέματα της πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, ως έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο για την αναγνώριση και τον μετριασμό των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ.
- Απαιτεί την τήρηση μητρώου πραγματικών δικαιούχων για οποιαδήποτε νομική μορφή εταιρείας με έδρα την Ελλάδα. Οι εταιρικές και άλλες οντότητες που έχουν έδρα στην Ελλάδα υποχρεούνται να συλλέγουν και να φυλάσσουν επαρκείς, ακριβείς και επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους τους.
- Επιβάλλει ισχυρότερους ελέγχους σε τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου με τη διαμόρφωση μιας «μαύρης λίστας» τρίτων χωρών που δημιουργούν κινδύνους για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ.
- Επιβάλλει αυστηρότερες κυρώσεις στα υπόχρεα πρόσωπα του χρηματοπιστωτικού τομέα, διαφοροποιώντας τα από τα υπόλοιπα.

Τα παραπάνω συμπληρώνονται με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/847 περί πληροφοριών που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, ο οποίος εφαρμόζεται από την 26η Ιουνίου 2017 και ενδυναμώνει ακόμα περισσότερο το θεσμικό πλαίσιο υπηρεσιών πληρωμών, καθώς: α) οι μεταφορές χρηματικών ποσών θα συνοδεύονται από πληροφορίες για τον δικαιούχο, και όχι μόνο για τον πληρωτή, και β) ο πάροχος της υπηρεσίας πληρωμής του δικαιούχου και ο ενδιάμεσος πάροχος θα θεσπίσουν ουσιαστικές διαδικασίες με βάση τον κίνδυνο ώστε να καθορίζεται κατά πόσον θα εκτελείται, θα απορρίπτεται ή θα αναστέλλεται μια συναλλαγή από την οποία λείπουν

οι απαιτούμενες πληροφορίες. Εκτός αυτού, το κανονιστικό πλαίσιο συμπληρώνεται από τα Τεχνικά Ρυθμιστικά Πρότυπα, τα οποία είναι άμεσα εφαρμόσιμα σε όλες τις χώρες ΕΟΧ.

Η ΤτΕ έχει προγραμματίσει τις απαραίτητες τροποποιήσεις του κανονιστικού πλαισίου ώστε αυτό να ευθυγραμμιστεί πλήρως με τον νέο νόμο για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ. Οι τροποποιήσεις θα θέσουν τις βάσεις για την πιο αποτελεσματική εφαρμογή της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, λαμβάνοντας υπόψη τις Οδηγίες των Παραγόντων Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ τις οποίες έχουν εκδώσει οι Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές.

4.3.7 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών

Πλαίσιο εποπτείας AML/CFT

Η εποπτεία εφαρμογής των διατάξεων για την πρόληψη του ΞΧ και της ΧΤ από τα πιστωτικά ιδρύματα έχει ανατεθεί στην ΤτΕ με βάση το άρθρο 6 παρ.2 του ν. 3691/2008 (Νόμος για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ). Διακρίνεται από την προληπτική εποπτεία η οποία, σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας και τον τραπεζικό νόμο 4261/2014 αποτελεί ένα από τα βασικά καθήκοντα της ΤτΕ. Η ΤτΕ διαθέτει πλήρη διοικητική, λειτουργική και οικονομική ανεξαρτησία που διασφαλίζουν την ικανότητά της να χρηματοδοτεί και να ασκεί επαρκώς όλα τα καθήκοντά της σύμφωνα με το Καταστατικό της και το Ελληνικό νομικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με την 10η έκθεση επανελέγχου της FATF για την Ελλάδα το 2011, βάσει της οποίας η χώρα εξήλθε της διαδικασίας παρακολούθησής της από τη FATF, η χώρα έχει λάβει επαρκή μέτρα για την εξάλειψη των ελλείψεων σχετικά με τη Σύσταση 23 (εποπτεία) και έχει φθάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο συμμόρφωσης.

Τον Απρίλιο 2014, η εποπτεία για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ μεταφέρθηκε στο Τμήμα Πρόληψης ΞΧ της νεοσυσταθείσας Διεύθυνσης Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών, η οποία ιδρύθηκε για να ανταποκριθεί στη δομή του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού και στην ανάγκη εστίασης στις επιτόπιες επιθεωρήσεις. Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ: α) παρακολουθεί τις Ευρωπαϊκές και τις διεθνείς εξελίξεις, όπως επίσης και τα θεσμικά θέματα και συντάσσει οδηγίες σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, που απευθύνονται στις εποπτευόμενες εταιρείες, β) αναπτύσσει εργαλεία ελέγχων και αξιολογεί την καταλληλότητα των διαδικασιών των εποπτευόμενων εταιρειών εξ' αποστάσεως, γ) διεξάγει επιτόπιους ελέγχους σύμφωνα με το παρακάτω αναφερόμενο πρόγραμμα εποπτείας με βάση τον κίνδυνο. Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ συνεργάζεται στενά με το Τμήμα Ελέγχου Πληροφοριακών Συστημάτων, μέρος των καθηκόντων του οποίου είναι η εξέταση των Πληροφοριακών συστημάτων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ που έχουν εγκαταστήσει τα ΠΙ.

Στο Τμήμα Πρόληψης ΞΧ εργάζονται 9 εξειδικευμένοι επιθεωρητές, με κατά μέσον όρο 10ετή εμπειρία ελέγχων, με μεταπτυχιακά στον οικονομικό/χρηματοπιστωτικό κλάδο, δεξιότητες ηλεκτρονικών υπολογιστών και άριστη γνώση της Αγγλικής γλώσσας. Οι ειδικευμένοι επιθεωρητές από το Τμήμα Επιτόπιων Ελέγχων και το Τμήμα Ελέγχων Πληροφοριακών Συστημάτων συμμετέχουν πολύ συχνά στους επιτόπιους ελέγχους σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, ώστε να ενισχύσουν τις ομάδες ελέγχου με συμπληρωματική εξειδίκευση. Οι επιθεωρητές της ΤτΕ οφείλουν να ακολουθούν υψηλά επαγγελματικά πρότυπα, καθώς, σύμφωνα με το Άρθρο 55Γ του Καταστατικού της ΤτΕ, απαγορεύεται να αποκαλύπτουν σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο και σε οποιαδήποτε δημόσια αρχή τις πληροφορίες ή τα δεδομένα των αναφορών τους. Η κατάρτιση σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του προσωπικού

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

αποτελεί υψηλή προτεραιότητα και για το σκοπό αυτό οι επιθεωρητές του Τμήματος παρακολουθούν, τακτικά, εξειδικευμένα σεμινάρια. Εκτός αυτού, σημαντική είναι η εμπειρία και οι γνώσεις που αποκομίζονται από τη συμμετοχή του Τμήματος σε συνεδριάσεις της FATF, της Επιτροπής Πρόληψης ΞΧ των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών και της Ομάδας Εμπειρογνομητών ΞΧ/ΧΤ της ΕΕ. Οι εξελίξεις και τα τεχνικά κείμενα που συζητούνται στις εν λόγω ομάδες και επιτροπές κοινοποιούνται στους επιθεωρητές του Τμήματος Πρόληψης ΞΧ και συνεισφέρουν στη διαρκή ενδυνάμωση της εξειδίκευσής τους.

Στην Έκθεση της Υπερεθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου ΞΧ/ΧΤ (SNRA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναφέρεται με έμφαση η ανάγκη της περαιτέρω αναβάθμισης του δυναμικού της εποπτείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση της ΤτΕ, λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς και τον αριθμό των εποπτευόμενων εταιρειών, όπως επίσης και το φάσμα των καθηκόντων της.

Διαδικασία εξ αποστάσεως εποπτείας

Η εποπτεία για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ βασίζεται στον κίνδυνο και έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με την Προσέγγιση της FATF με Βάση τον Κίνδυνο για τον Τραπεζικό Κλάδο που εκδόθηκε τον Οκτώβριο 2014. Η ΤτΕ ενημέρωσε την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, τον Νοέμβριο 2016, ότι θεωρεί ότι συμμορφώνεται με τις Οδηγίες Εποπτείας με Βάση τον Κίνδυνο.

Βασικό εργαλείο της εποπτείας για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ είναι το Εργαλείο Ανάλυσης με Βάση τον Κίνδυνο (RBOAT) το οποίο δημιουργήθηκε το 2013, σε συνεργασία με το ΔΝΤ, στο πλαίσιο ενός προγράμματος τεχνικής βοήθειας. Το RBOAT αποτελεί ένα σύνθετο εργαλείο ελέγχου κινδύνων το οποίο αποβλέπει στον εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ κάθε πιστωτικού ιδρύματος και στη διαμόρφωση του προφίλ κινδύνου του. Έχει καταρτιστεί ένα λεπτομερές εγχειρίδιο σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του RBOAT, και συνοπτικά, το RBOAT περιλαμβάνει τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία: α) αξιολόγηση των δομικών παραγόντων κινδύνου, β) επισήμανση των σημαντικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, γ) αξιολόγηση του εγγενούς κινδύνου ΞΧ/ΧΤ για τις ως άνω δραστηριότητες και δ) εκτίμηση των συστημάτων ελέγχου για τον μετριασμό του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Για την αξιολόγηση των δομικών παραγόντων κινδύνου το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ λαμβάνει τις σχετικές πληροφορίες από τη Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, η οποία κοινοποιεί την αξιολόγηση δομικών στοιχείων/αλλαγών σε σχέση με τον περασμένο χρόνο. Τα ΠΙ υποβάλλουν δυο φορές τον χρόνο, σε ηλεκτρονική μορφή, μια τυποποιημένη συγκεντρωτική φόρμα δεδομένων, στην οποία περιλαμβάνονται τα απαιτούμενα δεδομένα για την αξιολόγηση των εγγενών κινδύνων και μια Ετήσια Έκθεση του αρμόδιου διευθυντικού στελέχους κατ' άρθρο 44 του ν. 3691/2008, για την αξιολόγηση των διαδικασιών και συστημάτων ελέγχου που έχει αναπτύξει το ΠΙ για την αντιμετώπιση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ. Στο πλαίσιο της συνεχούς εποπτείας για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ αναλύονται επίσης εκθέσεις σχετικές με τη κανονιστική συμμόρφωση και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, που προετοιμάζονται είτε εσωτερικά, από το ίδιο το ΠΙ, είτε από εξωτερικούς ελεγκτές. Τα αποτελέσματα της εξ' αποστάσεως αξιολόγησης κινδύνου χρησιμοποιούνται για τη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων σχετικά με τις εποπτικές δράσεις και την κατανομή των πόρων εποπτείας για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων για την εστίαση, το βάθος, τη διάρκεια και τη συχνότητα των επιτόπιων και των εξ' αποστάσεως δραστηριοτήτων.

Επιτόπιοι έλεγχοι

Το πρόγραμμα επιτόπιων ελέγχων βασίζεται στην εξ' αποστάσεως αξιολόγηση που περιγράφεται παραπάνω

και σε συμπληρωματικές εποπτικές πληροφορίες (για παράδειγμα, ετήσιες εκθέσεις για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ, προγενέστερες επιτόπιες εκθέσεις, πληροφορίες έκτακτων περιστατικών, πληροφορίες από τη Διεύθυνση Εποπτείας Τραπεζικού Συστήματος, ανατροφοδότηση από την Αρχή). Η διάρκεια των επιθεωρήσεων κυμαίνεται από δύο έως οκτώ εβδομάδες, ανάλογα με το μέγεθος, τον πολύπλοκο χαρακτήρα των εργασιών, το εύρος του ελέγχου και τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ των ΠΙ. Οι επιτόπιοι έλεγχοι διεξάγονται σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Ελέγχων του Τμήματος Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, στο οποίο προσδιορίζονται αναλυτικά οι ελεγκτικές διαδικασίες για τις διάφορες περιοχές ελέγχου.

Από το 2012 έως τα μέσα του 2017 έχουν διεξαχθεί 44 επιτόπιοι έλεγχοι, σύμφωνα με τις διαδικασίες επιτόπιου ελέγχου με βάση τον κίνδυνο, οι οποίοι επιτρέπουν στους επιθεωρητές την επικύρωση των αποτελεσμάτων του εργαλείου RBOAT και του προφίλ κινδύνου που έχει προσδιοριστεί. Ο αριθμός αυτός πρέπει να αξιολογηθεί σε συνδυασμό με τη σημαντική συγχώνευση των ΠΙ που έχει λάβει χώρα στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης (τέσσερις σημαντικές τράπεζες αντιπροσωπεύουν το 93,5% των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού τομέα). Αξίζει να αναφερθεί ότι 9 από αυτούς τους επιτόπιους ελέγχους έχουν διεξαχθεί στις μεγαλύτερες τράπεζες ως μέρος προαπαιτούμενης δράσης που είχε συμπεριληφθεί στο Μνημόνιο Συνεννόησης (MoU) μεταξύ της Ελλάδας και των Θεσμών, όπου προβλεπόταν η αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις της Πράξης 2652/2012 του Διοικητή της ΤτΕ, η οποία αφορούσε τον εντοπισμό πελατών που ενέχουν υψηλό κίνδυνο φοροδιαφυγής και την αναφορά των ασυνήθων συναλλαγών τους στην Αρχή. Σε αυτούς τους επιτόπιους ελέγχους τα κλιμάκια ελέγχου εξέτασαν ένα στοχευμένο δείγμα 300 πελατών ανά τράπεζα (2700 συνολικά), υπό τη στενή παρακολούθηση του ΔΝΤ, το οποίο αξιολόγησε το συνολικό αυτό θεματικό έργο ως πολύ επιτυχές.

Η εξ' αποστάσεως εποπτεία και οι επιτόπιες επιθεωρήσεις υποδεικνύουν ένα κατάλληλο επίπεδο ευαισθητοποίησης, αναγνώρισης και διαχείρισης των κινδύνων ΞΧ/ΧΤ από τα ΠΙ. Επιπλέον, η μεγάλη συγκέντρωση του Τραπεζικού Κλάδου στα 4 σημαντικά ΠΙ δημιουργεί οικονομίες κλίμακας για τις λειτουργίες και τους ελέγχους πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, ενώ η άμεση εποπτεία από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM) έχει ενδυναμώσει την εταιρική τους διακυβέρνηση και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

4.3.8 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη του ΞΧ προβλέπει την επιβολή αυστηρών διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις σχετικές υποχρεώσεις. Το φάσμα των κυρώσεων είναι επαρκώς ευρύ ώστε να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικότητας, αποτρεπτικού χαρακτήρα και αναλογικότητας, περιλαμβάνοντας διορθωτικά μέτρα, πρόστιμα, απομάκρυνση προσωπικού ή αναστολή ορισμένων δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, οι διοικητικές κυρώσεις όπως παρατίθενται στο άρθρο 52 του Νόμου για την πρόληψη του ΞΧ περιλαμβάνουν:

- Πρόστιμο επιβαλλόμενο στο νομικό πρόσωπο από €10.000 έως €1.000.000 και, σε περίπτωση υποτροπής, από €50.000 έως €2.000.000;
- Πρόστιμο από €5.000 έως €50.000 στον διευθύνοντα σύμβουλο, στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, σε διευθυντικά στελέχη ή άλλους υπαλλήλους του νομικού προσώπου που είναι υπαίτιοι για τις παραβάσεις ή για άσκηση ανεπαρκούς ελέγχου και εποπτείας των υπηρεσιών, των υπαλλήλων και των δραστηριοτήτων του νομικού προσώπου. Σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται πρόστιμο από €10.000 έως €100.000.

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

- Απομάκρυνση από τη θέση τους των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, των διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και απαγόρευση ανάληψης άλλων σημαντικών καθηκόντων.
- Απαγόρευση άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων εκ μέρους του νομικού προσώπου, της ίδρυσης νέων υποκαταστημάτων στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου.
- Σε περίπτωση σοβαρών και/ή επανειλημμένων παραβάσεων οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας της εταιρείας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας.

Οι διοικητικές κυρώσεις αιτιολογούνται και δημοσιοποιούνται υπό τον όρο ότι η δημοσιοποίησή τους δεν είναι πιθανόν να προκαλέσει δυσανάλογη ζημία στο νομικό πρόσωπο στο οποίο επιβάλλεται η κύρωση. Οι κατά το άρθρο 52 διοικητικές κυρώσεις είναι ανεξάρτητες από τις πολύ αυστηρότερες κυρώσεις του άρθρου 51 σχετικά με την ευθύνη νομικών προσώπων, σύμφωνα με το οποίο τα αδικήματα ΕΧ διαπράττονται προς όφελος του υπόχρεου νομικού προσώπου από φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί είτε μεμονωμένα, είτε ως μέλος ενός οργάνου του νομικού προσώπου (συμπεριλαμβανομένων προστίμων από €50.000 έως €5.000.000 ευρώ).

Η ΤτΕ έχει επίσης εκδώσει, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του άρθρου 52 του νόμου για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ, την Απόφαση 290/12/11.11.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε ιδρύματα που εποπτεύονται από την ΤτΕ, στην οποία εξειδικεύονται: α) ο βαθμός σπουδαιότητας των επιμέρους υποχρεώσεων των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, των διευθυντικών τους στελεχών και του προσωπικού, ανά είδος υποχρέωσης και β) τα κριτήρια εξειδίκευσης των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται στα ως άνω πρόσωπα, σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις τους, όπως προκύπτουν από την κείμενη νομοθεσία. Η Απόφαση αυτή αποτελεί, μαζί με την Απόφαση 281/2009, ένα σημαντικό εργαλείο στο πλαίσιο των εποπτικών εξουσιών της ΤτΕ για την πρόληψη του ΕΧ/ΧΤ, με την έννοια ότι εξειδικεύει πλήρως και ταξινομεί βάσει της σπουδαιότητάς τους όλες τις απαιτήσεις για την πρόληψη του ΕΧ/ΧΤ, είτε αυτές αφορούν το νομικό πρόσωπο είτε τους εργαζομένους σε αυτό.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ΤτΕ έχει εκδώσει την Απόφαση 300/30/28.7.2010 στην οποία προβλέπονται κυρώσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε περίπτωση μη άμεσης εφαρμογής του μέτρου της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων ή καθυστέρησης απάντησης σε εντολές αναζήτησης και εντοπισμού περιουσιακών στοιχείων προσώπων που είναι ύποπτα για τρομοκρατικές πράξεις.

Οι διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 52 έχουν επιβληθεί σε διάφορες περιπτώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια της Απόφασης 290/12/11.11.2009, σε πιστωτικά ιδρύματα ή στο προσωπικό τους. Πιο συγκεκριμένα, κατά τα τελευταία 5 χρόνια, έχουν επιβληθεί οι κατωτέρω κυρώσεις με Αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων: α) 34 διορθωτικά μέτρα σε 9 πιστωτικά ιδρύματα, β) συνολικά πρόστιμα ύψους €2.909.000 σε 17 πιστωτικά ιδρύματα, γ) συνολικά πρόστιμα ύψους €1.195.000 σε 9 ανώτερα διοικητικά στελέχη, δ) δυο απομακρύνσεις ανώτερων διοικητικών στελεχών. Οι επανέλεγχοι και οι άλλες εποπτικές διαδικασίες ελέγχων επιτρέπουν την παρακολούθηση της δέουσας και έγκαιρης εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων, εκ μέρους των ΠΙ. Το είδος και το ύψος των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται τόσο στα ΠΙ όσο και στα ανώτερα στελέχη διοίκησης καταδεικνύουν τον αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό τους χαρακτήρα.

4.3.9 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης

Τα κριτήρια αδειοδότησης στον τραπεζικό κλάδο εξασφαλίζονται από το ισχυρό πλαίσιο της ΕΕ, το οποίο ενδυναμώθηκε σημαντικά από τον Ιούνιο 2013 με την έκδοση της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ (4η Οδηγία Κεφαλαιακών Απαιτήσεων) και με τον Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 (Κανονισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων). Ο σχετικός Νόμος ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο, ο ν.4261/2014 περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, διατάξεις σχετικές με: την ίδρυση και λειτουργία πιστωτικών ιδρυμάτων, την ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών των πιστωτικών ιδρυμάτων, τους κανόνες προληπτικής εποπτείας, εξουσίες των εποπτικών αρχών και διοικητικές κυρώσεις τις οποίες οι αρχές αυτές μπορούν να επιβάλλουν στα πιστωτικά ιδρύματα, θέματα εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, πολιτική αμοιβών που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, εισαγωγή κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας τα οποία θα πρέπει να τηρούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Για τη διεκπεραίωση του εποπτικού της αντικείμενου, η ΤτΕ εξέδωσε την Πράξη 22/12.7.2013 της Εκτελεστικής της Επιτροπής, ορίζοντας τις διαδικασίες για την παροχή άδειας ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα και για την απόκτηση συμμετοχής σε υπάρχον πιστωτικό ίδρυμα, συμπεριλαμβανομένης της εποπτικής αξιολόγησης των υπόχρεων προσώπων. Η Πράξη αυτή λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων: α) την Πράξη 2577/9.3.2006 του Διοικητή της ΤτΕ σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας, τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των ΠΙ και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών καθώς και τις σχετικές εξουσίες των οργάνων διοίκησής τους, β) τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΒΑ/ GL/2012/06) και επίσης τις οδηγίες για την προληπτική αξιολόγηση της απόκτησης και της αύξησης συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η Διεύθυνση Εποπτείας Τραπεζικού Συστήματος διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για την αποτελεσματική εκτέλεση καθηκόντων/ άσκηση των αρμοδιοτήτων της ως προς την αδειοδότηση και την εποπτεία των ΠΙ, λειτουργεί σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ και ενεργεί στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού ο οποίος, από την έναρξη λειτουργίας του τον Νοέμβριο 2014, έχει ενισχύσει σε σημαντικό βαθμό την προληπτική εποπτεία. Τα τελευταία 5 χρόνια λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και των εξελίξεων στην ελληνική οικονομία και τον τραπεζικό τομέα, έχουν υποβληθεί και αξιολογηθεί μόνο 5 αιτήσεις για την εγκατάσταση ξένων ΠΙ. Οι τέσσερις αφορούσαν την εγκατάσταση υποκαταστημάτων ΠΙ της ΕΕ (κυρίως μετατροπή τους από γραφεία αντιπροσωπείας σε υποκαταστήματα) και μια αίτηση αφορούσε την ίδρυση νέου ΠΙ στην Ελλάδα (η οποία απορρίφθηκε λόγω ανεπαρκούς τεκμηρίωσης).

Στην Ελλάδα, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), λειτουργώντας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν.3864/2010 (Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), αποτελεί έναν συμπληρωματικό παράγοντα ελέγχου της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης των τεσσάρων σημαντικών ΠΙ που έχουν λάβει κεφαλαιακή στήριξη από το κράτος κατά το παρελθόν. Η διμερής Συμφωνία-Πλαίσιο που έχει υπογραφεί παρέχει, μεταξύ άλλων, σημαντικές ελεγκτικές εξουσίες στο ΤΧΣ ως προς την εταιρική διακυβέρνηση (ήτοι σύνθεση της Εκτελεστικής Επιτροπής, ποιότητα των μελών του προσωπικού που κατέχουν καίρια θέση και άλλα θέματα ουσιαστικών οργανωτικών μετασχηματισμών, συγχωνεύσεις, αναδιарθρώσεις, κεφαλαιακές μεταβολές, κ.λπ.).

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

4.3.10 Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των τραπεζών

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω στο κεφάλαιο των κριτηρίων αδειοδότησης, ο Ελληνικός Τραπεζικός Νόμος (4261/2014), οι σχετικές Αποφάσεις της ΤτΕ και οι Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής προβλέπουν αυστηρά κριτήρια καταλληλότητας για τους μετόχους (συμπεριλαμβανομένου του πραγματικού δικαιούχου), τα μέλη του οργάνου διοίκησης και τα διευθυντικά στελέχη που κατέχουν καίριες θέσεις. Η ΤτΕ, από κοινού με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, συνεισέφερε σημαντικά τα τελευταία χρόνια στην ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης τόσο των σημαντικών όσο και των λιγότερο σημαντικών ΠΙ, στην καλλιέργεια ή ενίσχυση/ανάπτυξη των απαιτούμενων δεξιοτήτων και της ικανότητας αντιμετώπισης του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος, όπως επίσης και στην αποτελεσματικότητα των οργανωτικών δομών τους.

Υπάρχουν πολλοί μηχανισμοί ελέγχου ή πρακτικές του τραπεζικού κλάδου σχετικά με τη διασφάλιση της Ακεραιότητας του Προσωπικού, όπως πρακτικές πρόσληψης με υποχρεωτικούς ελέγχους ποινικού μητρώου στο πλαίσιο αξιολόγησης της επάρκειας και της καταλληλότητας, όροι καταγγελίας της σύμβασης που συσχετίζονται με την τήρηση των αρχών της δεοντολογίας (πολιτικές έναντι σύγκρουσης συμφερόντων, κώδικας δεοντολογίας, AML κ.λπ.), συνεχή προγράμματα αξιολόγησης που εστιάζουν τόσο σε θεωρητικά όσο και σε πραγματικά περιστατικά διαφθοράς καθώς και σε ασφαλείς διαδικασίες ανώνυμων καταγγελιών σχετικά με ύποπτες, αντιδεοντολογικές ή παράνομες συμπεριφορές που θα απευθύνονται είτε στον Εσωτερικό Έλεγχο είτε στη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Κατά την πενταετία 2012-2016, τα ΠΙ εντόπισαν περίπου 600 περιστατικά λειτουργικού κινδύνου, τα οποία κατέληξαν σε λήψη πειθαρχικών μέτρων, που εκτείνονται από απλή επίπληξη έως απόλυση. Ειδικότερα, σε 192 περιπτώσεις λύθηκε η σχέση εργασίας με τον υπάλληλο, και σε 43 περιπτώσεις υπήρξε προσφυγή στη δικαιοσύνη εναντίον υπαλλήλων. Με βάση τις αναλυτικές κανονιστικές εκθέσεις κατά την παραπάνω περίοδο, τα εν λόγω περιστατικά εντοπίστηκαν κυρίως σε υποκαταστήματα λιανικής των ΠΙ. Λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό αριθμό υπαλλήλων στον τραπεζικό κλάδο (περισσότεροι από 48.000 κατά μέσον όρο μεταξύ 2012-2016), όπως επίσης και τον φθίνοντα ρυθμό των περιστατικών το 2016 (-54% σε σύγκριση με το 2012 και -21% σε σύγκριση με το 2015) τα ανωτέρω αριθμητικά στοιχεία είναι ενδεικτικά των ενδυναμωμένων μηχανισμών ελέγχου έναντι του αδικήματος της απάτης.

4.3.11 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Το νομικό πλαίσιο των ποινικών κυρώσεων έναντι των υπαλλήλων ή των στελεχών ΠΙ που εμπλέκονται σε αδικήματα ΕΧ/ΧΤ εξειδικεύεται στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008, ενώ οι ποινικές κυρώσεις ισχύουν επίσης για παρεπόμενα ως προς το ΕΧ αδικήματα. Το συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο προβλέπει περιοριστική της ελευθερίας ποινή έως 20 έτη, πρόστιμα από 20.000 έως 1.500.000 ευρώ για άτομα τα οποία έχουν διαπράξει νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς επίσης αυστηρότερες κυρώσεις σε περιπτώσεις υποτροπής.

Οι πολιτικές πρόληψης ΕΧ/ΧΤ του τραπεζικού κλάδου περιγράφουν, σε γενικές γραμμές, τις νομικές επιπτώσεις για τους υπαλλήλους ή τα στελέχη σε περίπτωση εμπλοκής σε αδικήματα σχετικά με ΕΧ/ΧΤ.

Η ύπαρξη άσκησης ποινικής δίωξης κατά τραπεζικών στελεχών σε συνδυασμό με στοχευμένες ειδικές έρευνες της ΤτΕ, αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα, και συμβάλλουν στην ανάδειξη της σπουδαιότητας που έχει η ορθή εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την πρόληψη του ΕΧ. Πιο συγκεκριμένα:

α) από το 2010 και μετά έχει κινηθεί ποινική διαδικασία κατά τραπεζικών στελεχών ή υπαλλήλων για αδικήματα του άρθρου 3 του ν. 3691/2008, όπως:

- Ποινική δίωξη εναντίον πρώην επικεφαλής ΠΙ, όπως και πολλών στελεχών του ΠΙ για απάτη, υπεξαίρεση, απιστία αναφορικά με εταιρικά δάνεια και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Παρά το γεγονός ότι η υπόθεση δεν έχει εκδικαστεί το πρώην τραπεζικό στέλεχος φυλακίστηκε.

- Ποινική δίωξη εναντίον του πρώην διευθύνοντος συμβούλου και πολλών τραπεζικών στελεχών ενός ΠΙ για απάτη, απιστία σχετικά με εταιρικά δάνεια και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η υπόθεση εκκρεμεί.

- Ποινική δίωξη εναντίον του πρώην ιδιοκτήτη ΠΙ για απάτη, απιστία σχετικά με χορηγήσεις δανείων σε ναυτιλιακές εταιρείες και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το συγκεκριμένο πρόσωπο αθώωθηκε.

β) Οι δικαστικές αρχές έχουν λάβει επίσης μέτρα (περίπου 40 περιπτώσεις δέσμευσης λογαριασμών ή αιτημάτων άρσης του τραπεζικού απορρήτου), στο πλαίσιο της διεξαγωγής των ερευνών τους.

γ) Πολλές ειδικές έρευνες σχετικά με εταιρικά δάνεια έχουν πραγματοποιηθεί από την ΤτΕ κατά τα προηγούμενα χρόνια μετά από σχετικό αίτημα των δικαστικών αρχών. Σε μια περίπτωση, ασκήθηκε ποινική δίωξη εναντίον στελεχών ενός ΠΙ για απιστία σχετικά με χορήγηση εταιρικών δανείων. Η υπόθεση εκκρεμεί.

δ) Επίσης, τα τελευταία 5 χρόνια, σε 43 περιπτώσεις έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εναντίον υπαλλήλων που κατηγορούνται κυρίως για υπεξαίρεση. Σε περιορισμένο αριθμό από αυτές τις περιπτώσεις, οι οποίες εντοπίστηκαν μέσω αναζήτησης σε νομικές βάσεις δεδομένων, η ποινική δίωξη ως προς τα παρεπόμενα αδικήματα συμπεριλαμβάνει κατηγορίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

4.3.12 Επίπεδο πίεσης από τη αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ

Τα πρότυπα για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ τα οποία διαμορφώθηκαν σε διεθνές επίπεδο από την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (εφεξής FATF) αποτελούν, κατόπιν κοινής συμφωνίας, διεθνείς μη δεσμευτικούς κανόνες (ήπιου δικαίου) ιδιαίτερης σημασίας, με την έννοια ότι συνιστούν έναν «κανονιστικό δείκτη αναφοράς» με τον οποίο όλες οι χώρες τείνουν να συμμορφωθούν μέσω προληπτικής προσαρμογής, περιοδικών αξιολογήσεων της FATF, Προγραμμάτων Αξιολόγησης Χρηματοπιστωτικού Τομέα του ΔΝΤ και πίεσης της αγοράς από διασυνοριακές επιχειρηματικές σχέσεις των ΠΙ. Σε επίπεδο χώρας, η μη υιοθέτηση και ανεπιτυχής εφαρμογή των προτύπων της FATF μπορεί να οδηγήσει σε κατάταξη της χώρας σε κατηγορία υψηλού κινδύνου, με εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες για το εσωτερικό τραπεζικό σύστημα.

Σε επίπεδο ΠΙ, η πίεση της αγοράς για την υιοθέτηση των προτύπων πρόληψης του ΕΧ/ΧΤ της FATF εφαρμόζεται κυρίως μέσω υπηρεσιών «τραπεζικής ανταπόκρισης», μέσω αυστηρότερων διαδικασιών ή μηχανισμών ελέγχου

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

KYC (Know Your Customer- να γνωρίζεις τον πελάτη σου). Τα ΠΙ που λειτουργούν στην Ελλάδα διατηρούν κατά κύριο λόγο σχέσεις με μεγάλους ανταποκριτές, μέλη του Ομίλου Wolfsberg (90%), ή με ΠΙ που βρίσκονται στην ΕΕ, στις ΗΠΑ, στον Καναδά και στην Αυστραλία. Για τον παραπάνω λόγο, έχει ασκηθεί σημαντική πίεση από την αγορά σε αυτά ως προς τη συμμόρφωση με τις αυστηρές διεθνείς απαιτήσεις. Σύμφωνα με την 10η έρευνα της ΕΚΤ για την τραπεζική ανταπόκριση, που δημοσιεύτηκε τον Φεβρουάριο 2017, οι κανονιστικές απαιτήσεις σχετικά με τη διαδικασία ταυτοποίησης γνώση του πελάτη (KYC) και την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ οδήγησαν σε στρατηγικές απομείωσης του κινδύνου από τους βασικούς ανταποκριτές (de-risking), οι οποίοι δεν είναι πλέον πρόθυμοι να αποδεχτούν κινδύνους που μπορεί να θίξουν τη φήμη τους και την κερδοφορία τους. Κατά συνέπεια, η δραστηριότητα τραπεζικής ανταπόκρισης τείνει να συγκεντρωθεί σε μεγάλους ανταποκριτές που:

- α) Απαιτούν πιο αναλυτικές και τακτικά επικαιροποιημένες πληροφορίες ως προς τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα πρόληψης ΕΧ/ΧΤ. Οι πληροφορίες που απαιτούνται δεν περιορίζονται στο τυπικό ερωτηματολόγιο Wolfsberg, αλλά περιλαμβάνουν συχνά και θεματικά ερωτηματολόγια (ήτοι σχετικά με Διεθνείς Οικονομικές Κυρώσεις) ή εκτεταμένες και αναλυτικές περιγραφές των εσωτερικών διαδικασιών για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ. Ορισμένα θέματα διευκρινίζονται συχνά μέσω τηλεδιασκέψεων.
- β) Θέτουν περιορισμούς στη χρήση λογαριασμών ανταπόκρισης σχετικά με ειδικές κατηγορίες συναλλαγών ή πελατών όπως συναλλαγές ή πελάτες από χώρες υψηλού κινδύνου, πρεσβείες, κρυπτονομίσματα, τυχερά παιχνίδια, υποτροφίες, ιδρύματα πληρωμών, πρακτορεία ταξιδίων/τουρισμού, κ.λπ..
- γ) Αυστηροποιούν τους μηχανισμούς ελέγχου συναλλαγών για την πρόληψη του ΕΧ/ΧΤ. Ο ανταποκριτής επιφυλάσσει του δικαιώματός του να αρνηθεί συναλλαγές ή να τις καθυστερεί μέχρι τη λήψη των κατάλληλων δικαιολογητικών (έγγραφα, πιστοποιητικά, τιμολόγια, συμβάσεις κ.λπ.).

4.3.13 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης

Η Απόφαση 281/2009 προβλέπει λεπτομερείς απαιτήσεις για το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος και τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (στην οποία εντάσσεται η Ειδική Υπηρεσία Πρόληψης του ΕΧ/ΧΤ, της οποίας προϊστάται το ΑΔΣ), συμπεριλαμβανομένης μιας λεπτομερούς καταγραφής των καθηκόντων του. Καθορίζονται επίσης θέματα που αφορούν στην ανεξαρτησία, τους ανθρώπινους πόρους, τα πληροφοριακά συστήματα, τις πολιτικές και τις διαδικασίες πρόληψης ΕΧ/ΧΤ, τους μηχανισμούς ελέγχων, την υποβολή εκθέσεων κ.λπ.). Εκτός αυτού, τα ΠΙ πρέπει να έχουν ισχυρή και αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση και Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου με βάση την Οδηγία Κεφαλαιακών Απαιτήσεων IV (CRDIV), η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον ν. 4261/2014, και την Απόφαση 2577/9.3.2006 του Διοικητή της ΤτΕ. Με τις συγκεκριμένες διατάξεις ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στον διαχωρισμό καθηκόντων, στην αρχή του ελέγχου από δεύτερο πρόσωπο, στην ανεξαρτησία μεταξύ των μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης και εσωτερικού ελέγχου κ.λπ..

Με βάση μια αξιολόγηση σταθμισμένη ως προς τον κίνδυνο στην οποία συμπεριελήφθησαν εννέα (9) ΠΙ που εκπροσωπούν περίπου ποσοστό 99% της δραστηριότητας του τραπεζικού κλάδου, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης θεωρείται αρκετά αποτελεσματική ως προς την οργάνωσή της και την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Πιο συγκεκριμένα:

- α) Τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη (και οι αναπληρωτές τους) έχουν οριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, πληρούν αυστηρά κριτήρια καταλληλότητας και διαθέτουν γενικά επαρκή επαγγελματικά προσόντα. Επίσης, διαθέτουν την απαραίτητη ανεξαρτησία και σαφώς καθορισμένα καθήκοντα σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο.
- β) Ως προς το προσωπικό, ο μέσος όρος του αριθμού εργαζομένων στην Υπηρεσία πρόληψης ΕΧ/ΧΤ θεωρείται επαρκής, με εξαίρεση την έλλειψη προσωπικού η οποία καταγράφηκε σε ορισμένα λιγότερο σημαντικά ΠΙ. Το μέγεθος των σχετικών μονάδων πρέπει να συνεκτιμάται σε συνδυασμό με την καλύτερη διάχυση εμπειρίας, τους βελτιωμένους τρόπους επεξεργασίας των πληροφοριών, όπως επίσης και με τις οικονομίες κλίμακας, οι οποίες έχουν επιτευχθεί λόγω της σημαντικής συγκέντρωσης του τραπεζικού κλάδου κατά τα τελευταία πέντε χρόνια.
- γ) Όλα τα ΠΙ υποβάλλουν ανά εξαμηνίο και ανά έτος συγκεκριμένες εκθέσεις και δεδομένα για τους σκοπούς της εποπτικής αξιολόγησης που διεξάγεται από την ΤτΕ, όπου συμπεριλαμβάνονται οι πολιτικές και οι διαδικασίες πρόληψης ΕΧ, τα σημαντικά μέτρα που έχουν λάβει κατά το περασμένο έτος, περιγραφή των πληροφοριακών συστημάτων για την πρόληψη του ΕΧ, οι δράσεις κατάρτισης που έχουν πραγματοποιηθεί, συνοπτική περιγραφή των εκθέσεων επιθεώρησης που πραγματοποιήθηκαν από τη Μονάδα Εσωτερικών Ελέγχων και το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος. Επίσης, αναφέρονται τα αδύναμα σημεία των συστημάτων πρόληψης ΕΧ/ΧΤ που έχουν εντοπισθεί, ο αριθμός Αναφορών Υποπτών Συναλλαγών που έχουν υποβληθεί στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος και στην Αρχή καθώς και τα διορθωτικά μέτρα/πρωτοβουλίες που έχουν προγραμματισθεί για το επόμενο έτος. Επιπλέον, σύμφωνα με την Πράξη 2652/2012 του Διοικητή της ΤτΕ, τα ΠΙ αναφέρουν σε εξαμηνιαία βάση και με τυποποιημένη μορφή, τα ποσοτικά στοιχεία σχετικά με πελάτες και συναλλαγές υψηλού κινδύνου (π.χ. καταθέσεις και δάνεια υπεράκτιων εταιρειών, ΠΕΠ κ.λπ.), στοιχεία τα οποία αποτελούν τη βάση της εποπτικής αξιολόγησης του προφίλ κινδύνου για το ΠΙ (λεπτομέρειες στη μεταβλητή που αφορά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και πρακτικών εποπτείας).
- δ) Η υποδομή των πληροφοριακών συστημάτων (IT) διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης. Τα πληροφοριακά συστήματα πραγματοποιούν την αξιολόγηση του κινδύνου ΕΧ των πελατών και την παρακολούθηση των συναλλαγών τους (συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου έναντι των καταλόγων προσώπων υποκείμενων σε κυρώσεις) ακολουθώντας την προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, βοηθώντας έτσι την Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης να εστιάσει στην ανίχνευση και στη διαχείριση των συναλλαγών και των πελατών υψηλού κινδύνου (ασυνήθεις/ύποπτες συναλλαγές). Τα πληροφοριακά συστήματα επιτρέπουν επίσης τη διεξαγωγή των εξ' αποστάσεως ελέγχων, για λογαριασμό της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 9.2 της Απόφασης 281/2009, που αφορά την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών και των πολιτικών για την πρόληψη του ΕΧ.
- ε) Οι Μονάδες Κανονιστικής Συμμόρφωσης των τεσσάρων σημαντικών ΠΙ διεξήγαγαν ετησίως, κατά τα έτη 2014 - 2016, 150-200 επιτόπιους και εξ' αποστάσεως ελέγχους κατά μέσο όρο. Το ίδιο χρονικό διάστημα, κάθε Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης πρότεινε τη λύση της επιχειρηματικής σχέσης, κατά μέσον όρο ανά έτος, με 30-50 πελάτες. Εντούτοις, σε ορισμένα λιγότερο σημαντικά ΠΙ, τα πληροφοριακά συστήματα παρουσίασαν ελλείψεις στην παραμετροποίηση με αποτέλεσμα τη λιγότερο αποτελεσματική παρακολούθηση

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

των συναλλαγών. Στις περιπτώσεις αυτές, τα ΠΙ προγραμματίσαν διορθωτικές δράσεις ώστε να διαχειριστούν τις ελλείψεις και να βελτιώσουν τη λειτουργική ικανότητα της Μονάδας Συμμόρφωσης στο σύνολό της.

4.3.14 Κατάρτιση του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ

Η συστηματική κατάρτιση σε θέματα Πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ αποτελεί σημαντική απαίτηση, σύμφωνα με το υπάρχον νομικό πλαίσιο (Άρθρο 42 του ν. 3691/2008, κεφάλαιο 10 της Απόφασης 281/2009).

Ανά τακτά χρονικά διαστήματα, το προσωπικό παρακολουθεί προγράμματα κατάρτισης σε θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, τα οποία πραγματοποιούνται με φυσική παρουσία ή μέσω διαδικτυακών εφαρμογών. Συνήθως, τα προγράμματα κατάρτισης οργανώνονται από τα τμήματα κατάρτισης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, συχνά σε συνεργασία με το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (εφεξής ΕΤΙ)²²³ της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (εφεξής ΕΕΤ). Επιπλέον, τα ΠΙ έχουν συγκεκριμένες διαδικασίες για την αξιολόγηση του προσωπικού τους (π.χ. τεστ αυτοαξιολόγησης των συμμετεχόντων, ερωτηματολόγια σχετικά με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων κατάρτισης κ.λπ.).

Κατά την περίοδο 2012-2016, περισσότερα από 60.000 άτομα συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης σε θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ (συμπεριλαμβανομένων όσων εργάζονται στις μονάδες κανονιστικής συμμόρφωσης). Αξίζει να αναφερθεί ότι, από τις 31.12.2016, ο τραπεζικός κλάδος απασχολεί περίπου 43.000 υπαλλήλους. Επιπλέον, το ΕΤΙ έχει αναπτύξει ένα διατραπεζικό σύστημα κατάρτισης που καλύπτει, μεταξύ άλλων θεμάτων, την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ.

Κατά την περίοδο 2014-2016, περισσότερα από 10.000 άτομα (συμπεριλαμβανομένων όσων εργάζονται στις μονάδες κανονιστικής συμμόρφωσης) έχουν εκπαιδευτεί από το ΕΤΙ σε θέματα σχετικά με την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ. Παρότι τα σεμινάρια που απευθύνονται στο προσωπικό των μονάδων κανονιστικής συμμόρφωσης στοχεύουν συνήθως στις αρμοδιότητες αναφορικά με την πρόληψη του ΞΧ/ΧΤ, που αφορούν ειδικά τις εν λόγω μονάδες, δεν ισχύει πάντα το ίδιο στην κατάρτιση που λαμβάνει το υπόλοιπο προσωπικό, που είναι αρμόδιο για τις επιχειρησιακές δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, τα σεμινάρια κατάρτισης σε θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ που παρέχονται στους υπαλλήλους πρώτης γραμμής ή σε στελέχη ειδικών μονάδων (όπως μονάδες χορηγήσεων μεγάλων εταιρειών, μονάδα private banking κ.λπ.), συχνά δεν είναι αρκετά εξειδικευμένα όσον αφορά στις ειδικές εργασίες και αρμοδιότητές τους ή εστιάζουν έντονα σε θέματα διαδικαστικής φύσεως που δεν σχετίζονται επαρκώς με τους κινδύνους ΞΧ/ΧΤ.

Κατά συνέπεια, η ευαισθητοποίηση για τα θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, που επιτυγχάνεται μέσα από τα σεμινάρια αυτά είναι βραχυπρόθεσμη και θεωρητική. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη του κανονιστικού πλαισίου με βάση την προσέγγιση που βασίζεται στον κίνδυνο, είναι επιτακτική ανάγκη να γίνει προσαρμογή των προγραμμάτων κατάρτισης των ΠΙ, καθώς και να προαχθεί η ευαισθητοποίηση και να διαδοθεί η κουλτούρα της πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ από τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης προς τον υπόλοιπο οργανισμό.

4.3.15 Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριότητας

Η Απόφαση 281/2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων απαιτεί την εγκατάσταση ενός ειδικού πληροφοριακού συστήματος για θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ, το οποίο θα υποστηρίζει, κατ'ελάχιστον τις εξής λειτουργίες: α) την αξιολόγηση και ταξινόμηση των πελατών σε κατηγορίες κινδύνου ΞΧ σύμφωνα με το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ τους και άλλα κριτήρια που ορίζει το ΠΙ²²⁴, β) την παρακολούθηση των συναλλαγών με βάση το οικονομικό προφίλ του εκάστοτε πελάτη, την αναμενόμενη κίνηση του λογαριασμού και την τυπολογία ασυνήθων/ύποπτων συναλλαγών²²⁵ και γ) τον έλεγχο πελατών και συναλλαγών έναντι του καταλόγου κυρώσεων της ΕΕ και του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, καθώς και των εγχώριων καταλόγων κυρώσεων (δημοσιευμένων από την Αρχή). Ο έλεγχος διενεργείται σε πραγματικό χρόνο, κατά την έναρξη της επιχειρηματικής σχέσης ή την εκτέλεση μιας συναλλαγής καθώς και περιοδικά, για ολόκληρη την πελατειακή βάση, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τυχόν ενημερώσεις των καταλόγων. Επιπλέον, απαιτείται η χρήση πληροφοριακών συστημάτων για τον εντοπισμό πληροφοριών που λείπουν από τις βάσεις δεδομένων των πελατών και την υποστήριξη των αυστηρών κανονιστικών απαιτήσεων όσον αφορά την τήρηση αρχείων (για τουλάχιστον πέντε έτη από τη λήξη της επιχειρηματικής σχέσης ή την εκτέλεση της συναλλαγής).

Πέραν της ανίχνευσης ατόμων και οντοτήτων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα, τα πληροφοριακά συστήματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν και για την ανίχνευση πελατών που έχουν χαρακτηριστεί ως Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα (ΠΕΠ). Σύμφωνα με την παρ. 5.15.2 της Απόφασης 281/2009 και το άρθρο 2 του ν. 3691/2008, τα ΠΙ υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα Αυξημένης Δέουσας Επιμέλειας (ΑΔΕ) για τα ΠΕΠ (ημεδαπά και αλλοδαπά), συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη για την έναρξη της επιχειρηματικής σχέσης, της επαλήθευσης της προέλευσης του πλούτου και των χρηματικών ποσών που σχετίζονται με την επιχειρηματική σχέση ή τη συναλλαγή κ.λπ. Δεδομένου του μεγέθους, της δομής και της πολυπλοκότητας των εργασιών τους, τα μεγάλα ΠΙ βασίζονται στην υποδομή των πληροφοριακών συστημάτων τους για τον περιοδικό έλεγχο των πελατών τους σε αντιπαραβολή με αυτόματα ενημερωμένους καταλόγους ΠΕΠ και για το φιλτράρισμα των συναλλαγών τους, κυρίως των ηλεκτρονικών μεταφορών πιστώσεων. Από την άλλη πλευρά, τα λιγότερο σημαντικά ΠΙ δεν έχουν εγκαταστήσει τα κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα για την αυτόματη ανίχνευση ΠΕΠ και βασίζονται κατά κύριο λόγο στις δηλώσεις των πελατών τους.

Η σημαντική συγκέντρωση του τραπεζικού κλάδου έχει οδηγήσει σε οικονομίες κλίμακας όσον αφορά την υποδομή πληροφοριακών συστημάτων των συγχωνευμένων ΠΙ. Επιπλέον, είχε ως αποτέλεσμα τη διάχυση της εμπειρίας, την καλύτερη κατανόηση των αναγκών συλλογής πληροφοριών και την εφαρμογή βελτιωμένων τρόπων επεξεργασίας και αξιοποίησής τους, οι οποίοι οδήγησαν στη βελτίωση της παραμετροποίησης των πληροφοριακών συστημάτων, όσον αφορά την παρακολούθηση ύποπτων συναλλαγών.

Τα ΠΙ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν δέχονται καταθέσεις (συνεπώς αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κίνδυνο ΞΧ), έχουν εγκαταστήσει πληροφοριακά συστήματα για θέματα πρόληψης του ΞΧ/ΧΤ με στόχο τη συνεχή

²²⁴ Τα ΠΙ υποχρεούνται να ταξινομούν τους πελάτες σε τουλάχιστον τρεις διαφορετικές κατηγορίες κινδύνου (χαμηλού, μέσου, υψηλού κινδύνου), λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο που απορρέει από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες κάθε πελάτη, τη συναλλακτική συμπεριφορά του, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχονται στον πελάτη, τη χώρα προέλευσης ή προορισμού των χρηματικών ποσών κ.λπ.

²²⁵ Η Απόφαση 285/2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων παραθέτει μια ενδεικτική (μη εξαντλητική) τυπολογία ασυνήθων/ύποπτων συναλλαγών που τα ΠΙ πρέπει να λάβουν υπόψη κατά την παραμετροποίηση του πληροφοριακού συστήματος τους.

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

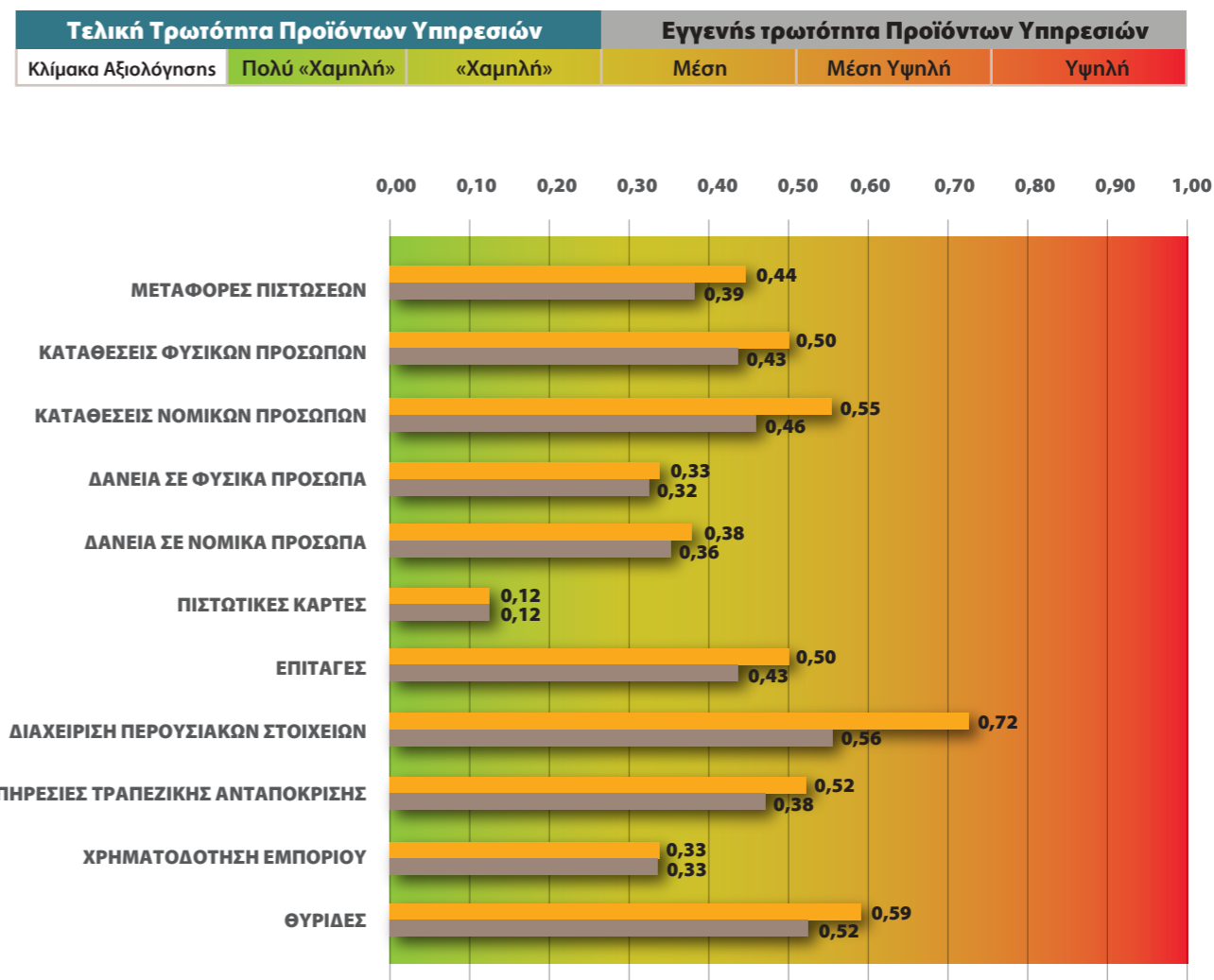
παρακολούθηση πελατών και συναλλαγών. Εντούτοις, σε ορισμένα λιγότερο σημαντικά ΠΙ, τα πληροφοριακά συστήματα παρουσιάζουν ελλείψεις στην παραμετροποίηση, με αποτέλεσμα τη λιγότερο αποτελεσματική παρακολούθηση των συναλλαγών. Στις περιπτώσεις αυτές, τα ΠΙ προγραμμάτισαν διορθωτικές δράσεις ώστε να διαχειριστούν τις ελλείψεις και να βελτιώσουν τη λειτουργική ικανότητα της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του 2016, τρία από τα τέσσερα σημαντικά ΠΙ έλαβαν συνολικά περισσότερα από 22.000 αιτήματα παροχής πληροφοριών από φορολογικές ή δικαστικές αρχές. Για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, οι τράπεζες ενίσχυσαν ακόμα περισσότερο τα πληροφοριακά τους συστήματα και τα συστήματα τήρησης αρχείων, ώστε να μπορέσουν να διαχειριστούν τα εισερχόμενα αιτήματα με αποτελεσματικό και ταχύτερο τρόπο.

Κατά μέσο όρο, τα τμήματα πρόληψης του ΕΧ/ΧΤ των σημαντικών ΠΙ διαχειρίζονται και αξιολογούν τις μισές ειδοποιήσεις που προκύπτουν από το σύστημα εντός 7 ημερών και το 80% των ειδοποιήσεων εντός 30 ημερών. Σύμφωνα με τα δεδομένα που παρασχέθηκαν από την Αρχή, τα τελευταία πέντε έτη, οι Αναφορές Υποπτων Συναλλαγών (ΑΥΣ) που υποβλήθηκαν από ΠΙ αντιπροσωπεύουν, κατά μέσο όρο, το 41% περίπου των συνολικών ΑΥΣ του χρηματοπιστωτικού τομέα, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των ΑΥΣ που υποβλήθηκαν στην Αρχή σχετίζονται με φοροδιαφυγή. Τα τελευταία δύο έτη, η υποβολή των ΑΥΣ και της υποστηρικτικής τεκμηρίωσης γίνεται ηλεκτρονικά, μέσω της αναβαθμισμένης ασφαλούς πλατφόρμας της Αρχής.

Η ποιότητα των ΑΥΣ έχει βελτιωθεί τα τελευταία τρία έτη, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις στην ανάλυση και στην υποστηρικτική τεκμηρίωση των περιπτώσεων. Η ΤτΕ και η Αρχή συνδιοργανώνουν ειδικές συναντήσεις με τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη, αποβλέποντας σε μια καλύτερη και πιο αποτελεσματική συνεργασία, καθώς και στην ευαισθητοποίηση και στη βελτίωση της ποιότητας των ΑΥΣ. Η ανάπτυξη μιας διαδικασίας παροχής ανατροφοδότησης από την Αρχή στα ΠΙ θα μπορούσε να εισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας των ΑΥΣ και στην ικανότητά τους να ανιχνεύουν ύποπτες συναλλαγές ή δραστηριότητες. Η διαδικασία ανατροφοδότησης θα μπορούσε να περιλαμβάνει επισκοπήσεις συγκεκριμένων υποθέσεων που έχουν αναφερθεί, όπως επίσης και στρατηγική ανάλυση των γενικών συμπερασμάτων με βάση τον κίνδυνο (για παράδειγμα τάσεις τυπολογιών ύποπτων δραστηριοτήτων ή τομείς υψηλού κινδύνου, βέλτιστες πρακτικές, κ.λπ.).

4.4 Τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών

Επιλέχθηκαν έντεκα προϊόντα προς αξιολόγηση, για τη διεξαγωγή της Εθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου. Τα προϊόντα που συμπεριελήφθησαν στην αξιολόγηση χαρακτηρίζονται από μεγάλο μέγεθος αποθέματος ή συναλλαγών, με αποτέλεσμα να επηρεάζουν σε αξιοσημείωτο βαθμό την οικονομική δραστηριότητα (δάνεια/καταθέσεις φυσικών και νομικών προσώπων, πιστωτικές κάρτες, μεταφορές πιστώσεων, επιταγές) ή ανήκουν σε μια συγκεκριμένη κατηγορία (Ιδιωτική Τραπεζική, Χρηματοδότηση Εμπορίου, Τραπεζική Ανταπόκριση, Υπηρεσίες Θυρίδων Ασφαλείας) που ενέχει αυξημένο εγγενή κίνδυνο ΕΧ, σύμφωνα με τα έγγραφα FATF, καθώς και την έκθεση SNRA της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι μεταβλητές εγγενούς τρωτότητας προϊόντων σχετίζονται με ειδικά χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων υπό ανάλυση προϊόντων, όπως το μέγεθος, το προφίλ κινδύνου της πελατειακής βάσης, η χρήση αντιπροσώπων, η χρήση μετρητών, η διασυνοριακή χρήση, οι δυνατότητες επενδύσεων/αποταμιεύσεων κ.λπ. Η τελική τρωτότητα προϊόντων εξαρτάται επίσης από τη διαθεσιμότητα πρόσθετων ελέγχων πρόληψης ΕΧ/ΧΤ που αφορούν ένα συγκεκριμένο προϊόν. Η αξιολόγηση τρωτότητας των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Πίνακας 33 - Τραπεζικός Κλάδος : Τελική τρωτότητα προϊόντων και υπηρεσιών

Στις ακόλουθες παραγράφους, παρουσιάζεται λεπτομερώς το σκεπτικό των βαθμολογήσεων που αποδόθηκαν στα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες που υποβλήθηκαν σε αξιολόγηση.

4.4.1 Καταθέσεις φυσικών προσώπων

Στις 31 Δεκεμβρίου 2016, η συνολική αξία των καταθέσεων φυσικών προσώπων (νοικοκυριών, αυτοαπασχολούμενων και ατομικών επιχειρήσεων) ανερχόταν σε 99.257 δις ευρώ ή σε 36% των συνολικών υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, πέραν του σημαντικού μεγέθους, οι υπόλοιπες μεταβλητές αξιολόγησης (διασυνοριακές συναλλαγές, συναλλαγές με μετρητά, μέσος όρος συναλλαγών, προφίλ κινδύνου πελατών) δεν εμφάνισαν σημαντικό επίπεδο εγγενούς τρωτότητας ΕΧ, και ήταν εντός των αναμενόμενων παραμέτρων για συναλλαγές λιανικής τραπεζικής. Πιο συγκεκριμένα: α) η συνολική αξία των πρωτογενών πιστώσεων («νέα χρήματα») ανέρχεται σε 125% των συνολικών καταθέσεων φυσικών προσώπων, σχετικά χαμηλός δείκτης συγκριτικά με

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

τα νομικά πρόσωπα (7 φορές υψηλότερος), β) το μέσο μέγεθος συναλλαγής πρωτογενών καταθέσεων για την προαναφερθείσα χρονική περίοδο ανήλθε σε 644 ευρώ, γ) σε ετήσια βάση, το μέσο ενεργό φυσικό πρόσωπο λαμβάνει πρωτογενείς πιστώσεις που, αναμενόμενα βάσει της μεθοδολογίας αξιολόγησης, πλησιάζουν το μέσο εισόδημα της χώρας (δηλ. 7.520 ευρώ το 2015), δ) μόλις το 2% των ενεργών πελατών ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου (ΠΕΠ, φοροδιαφυγή και μη κάτοικοι) και κατέχουν το 6% των υπολοίπων των καταθέσεων φυσικών προσώπων, ε) όπως αναμενόταν για τους λογαριασμούς λιανικών καταθέσεων, η συχνότητα διεθνών συναλλαγών έχει περιοριστεί, λόγω των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο 2015, στ) το επίπεδο των συναλλαγών με μετρητά στους λογαριασμούς καταθέσεων φυσικών προσώπων είναι χαμηλό, καθώς έχει επηρεαστεί από την καθοδική τάση των καταθέσεων και αναλήψεων μετρητών της οικονομίας (περίπου -50% από το 2014 και -80% από το 2012). Η τάση οφείλεται κυρίως στη σταδιακή εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου που προωθεί τη χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών (π.χ. μεταφορές πιστώσεων, άμεσες χρεώσεις, πληρωμές με κάρτα) από καταναλωτές και εταιρείες, καθώς και στην επιβολή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

Η τελική τρωτότητα ΞΧ αξιολογείται ως «Μέση» λαμβανομένων υπόψη και των εξής:

- Των λειτουργικών χαρακτηριστικών του προϊόντος, το άνοιγμα ενός λογαριασμού πραγματοποιείται πάντα με φυσική παρουσία του πελάτη, χωρίς χρήση αντιπροσώπων και δεν διατίθενται σε φυσικά πρόσωπα καταθετικά προϊόντα «omnibus».
- Της επάρκειας των υφιστάμενων μηχανισμών ελέγχου για την πρόληψη του ΞΧ. Οι πελάτες υπόκεινται σε αυστηρές διαδικασίες KYC, που περιλαμβάνουν μια ενδελεχή επισκόπηση των προσκομιζόμενων εγγράφων, σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο. Αυτή η διαδικασία επαναλαμβάνεται μετά τη λήξη των σχετικών εγγράφων. Οι πρόσθετες διαδικασίες ελέγχου του ΞΧ/ΧΤ υφίστανται για τις κατηγορίες υψηλού κινδύνου, δηλαδή τα ΠΕΠ, τους κατοίκους αλλοδαπής και τους αυτοαπασχολούμενους, για τους οποίους εφαρμόζεται αυξημένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο. Η υποχρεωτική παροχή του εκκαθαριστικού σημειώματος φόρου εισοδήματος του εκάστοτε πελάτη θέτει τη βάση για τον εντοπισμό ασυνήθων / ύποπτων συναλλαγών που ενδεχομένως σχετίζονται κυρίως με τη φοροδιαφυγή. Η ΤτΕ έχει παράσχει επίσης οδηγίες για τον σωστό υπολογισμό των πρωτογενών πιστώσεων στους λογαριασμούς των πελατών, και τον εντοπισμό τυχόν αποκλίσεων στις συναλλαγές τους. Επιπλέον, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων και στις αναλήψεις μετρητών προσέθεσαν άλλη μία διαδικασία δέουσας επιμέλειας για ορισμένες κατηγορίες εξερχόμενων διασυνοριακών πληρωμών (διδάκτρων, τιμολογίων νοσηλείας για λιανικές συναλλαγές που υπερβαίνουν το όριο των 1.000 ευρώ μηνιαίως).
- Του γεγονότος ότι τα ΠΙ διαθέτουν, σε γενική βάση, κατάλληλα κεντρικά συστήματα πληροφοριών που καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση και καταγραφή των συναλλαγών. Η συγκέντρωση της δραστηριότητας στα τέσσερα σημαντικά ΠΙ είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας για τα πληροφοριακά συστήματα και τους εφαρμοζόμενους μηχανισμούς ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Επιπλέον, σε κάθε σημαντική συγχώνευση τραπεζών που πραγματοποιήθηκε εντός των τελευταίων 5 ετών, δόθηκε προτεραιότητα στην εκκαθάριση των βάσεων δεδομένων πελατών. Τέλος, λόγω των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, τα πιστωτικά ιδρύματα βελτίωσαν την κωδικοποίηση των συναλλαγών, με αποτέλεσμα την αποτελεσματικότερη παρακολούθησή τους.

4.4.2 Καταθέσεις νομικών προσώπων

Παρά το γεγονός ότι οι καταθέσεις νομικών προσώπων δεν είναι ιδιαίτερα υψηλές από πλευράς αξίας υπολοίπων (25.359 δις ευρώ στις 31/12/2016), χαρακτηρίζονται από μεγάλο όγκο και μέσο μέγεθος συναλλαγών, καθώς και σημαντική διασυνοριακή δραστηριότητα και δραστηριότητα με μετρητά. Πιο συγκεκριμένα: α) το μέσο μέγεθος συναλλαγής πρωτογενών καταθέσεων ανήλθε σε 8.498 ευρώ, 13 φορές υψηλότερο από την αντίστοιχη μέση συναλλαγή κατάθεσης των φυσικών προσώπων (που χρησιμοποιήθηκε ως δείκτης αναφοράς), β) το 25% των συνολικών καταθέσεων ανήκει σε νομικά πρόσωπα που υπάγονται σε ειδικές κατηγορίες υψηλού κινδύνου ΞΧ (π.χ. υπεράκτιες εταιρείες, ΜΚΟ, πελάτες με υψηλό κίνδυνο φοροδιαφυγής) για τις οποίες απαιτείται αυξημένη δέουσα επιμέλεια, γ) οι διασυνοριακές συναλλαγές (εισερχόμενες και εξερχόμενες) νομικών προσώπων είναι σημαντικές (περίπου 130 δισεκατομμύρια), αν και έχουν μειωθεί από το 2014 κατά 50% τουλάχιστον, λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών και των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, δ) οι καταθέσεις σε μετρητά ανέρχονται σε 7% των πρωτογενών χρεώσεων των λογαριασμών νομικών προσώπων, και έχουν επηρεαστεί από την γενική καθοδική τάση των τραπεζικών συναλλαγών με μετρητά (όπως περιγράφεται στην ενότητα των καταθέσεων για φυσικά πρόσωπα).

Η τελική τρωτότητα ΞΧ αξιολογείται ως «Μέση». Οι εταιρικοί καταθετικοί λογαριασμοί σχετίζονται με πολλές τυπολογίες ΞΧ, ιδιαίτερα ελλείπει κεντρικού μητρώου πραγματικών δικαιούχων. Ο κίνδυνος ΞΧ μετριάζεται από τους παράγοντες που περιγράφονται στην ενότητα για το προϊόν «καταθέσεις φυσικών προσώπων» (έλλειψη ανωνυμίας, έλλειψη αντιπροσώπων και προηγμένα και προσφάτως ενημερωμένα πληροφοριακά συστήματα για παρακολούθηση/ανίχνευση), καθώς και από τα παρακάτω στοιχεία:

- Το γεγονός ότι οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων έχουν ενισχύσει τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για ορισμένες κατηγορίες εξερχόμενων διασυνοριακών πληρωμών, αφού επιτρέπονται μόνο οι πληρωμές που προορίζονται αποδεδειγμένα για επιχειρηματικούς σκοπούς (π.χ. μέσω πρόσφατα εκδοθέντων τιμολογίων προς εξόφληση, ελέγχων προμηθευτών, λογιστικών καταστάσεων, ορίων βάσει του ιστορικού διασυνοριακών συναλλαγών κ.λπ.).
- Η χρήση συλλογικών λογαριασμών καταθέσεων (omnibus accounts) είναι ελάχιστη (0,74% των συνολικών πρωτογενών πιστώσεων στα τέσσερα (4) σημαντικά ΠΙ) και αφορά μόνο ορισμένες κατηγορίες νομικών προσώπων ή χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος/παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων και επενδυτικές εταιρείες, που υπόκεινται στον νόμο για την πρόληψη του ΞΧ.

4.4.3 Μεταφορές πιστώσεων

Η μεταφορά πιστώσεων είναι η πιο εμφανώς χρησιμοποιούμενη υπηρεσία πληρωμών και το 2016, ανήλθε στο 79% των συνολικών πληρωμών των μη νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (εφεξής μη NXI) παρουσιάζοντας αυξητική τάση (2015: 75%, 2011: 73%). Η συνολική αξία των εξερχόμενων μεταφορών πιστώσεων των μη-NXI (non-MFI) ανήλθε σε 507 δις ευρώ το 2016 (περίπου τριπλάσια του ελληνικού ΑΕΠ).

Οι μεταφορές πιστώσεων παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά εγγενούς τρωτότητας με τους καταθετικούς

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

λογαριασμούς, ως προς το μέσο ύψος συναλλαγών, το προφίλ κινδύνου των πελατών και το μέγεθος διασυννοριακής δραστηριότητας. Επιπλέον, επηρεάζονται θετικά από τους παράγοντες μετριασμού της τρωτότητας των καταθετικών προϊόντων (έλλειψη ανωνυμίας, έλλειψη αντιπροσώπων, πρόσθετοι μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης του ΕΧ για τους πελάτες που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής και την επιβολή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, βελτιωμένα πληροφοριακά συστήματα κ.λπ.).

Κατά συνέπεια, η τελική τρωτότητα ΕΧ των μεταφορών πιστώσεων αξιολογείται ως «Μέση», λαμβανομένων υπόψη και των ακόλουθων:

- Η πλειοψηφία των μεταφορών πιστώσεων (68%) εκτελούνται με αυτοματοποιημένο τρόπο, όπου ο πελάτης παρέχει τις οδηγίες πληρωμής σε τυποποιημένη μορφή (SEPA Credit Transfers).
- Ο αριθμός και η αξία των τραπεζικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου έχουν αυξηθεί ετησίως κατά 40% και 29% αντίστοιχα, ενώ ο αριθμός και η αξία των τραπεζικών συναλλαγών μέσω κινητών τηλεφώνων έχει αυξηθεί κατά 142% και 82% αντίστοιχα.
- Τα τελευταία χρόνια, τα ΠΙ έχουν προβεί σε εκτεταμένες δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, με στόχο την προστασία των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών από κακόβουλες ενέργειες. Κατά συνέπεια, η συχνότητα διενέργειας παράνομων συναλλαγών είναι πολύ περιορισμένη (1 ανά 1,7 εκατομμύρια συναλλαγών και 1 ευρώ ανά 530 χιλιάδες ευρώ).

4.4.4 Δάνεια σε φυσικά και νομικά πρόσωπα

Τα δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα (τα δάνεια προς το κράτος και τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα δεν συμπεριλήφθηκαν) είναι σημαντικά από πλευράς μεγέθους, καθώς στις 31/12/2016, παρουσίαζαν υπόλοιπο αξίας 192 δις ευρώ περίπου, που κατανέμεται σχεδόν ισόποσα σε νομικά και φυσικά πρόσωπα. Ωστόσο, η σημασία τους ως πηγή χρηματοδότησης της οικονομίας μειώνεται λόγω του περιορισμένου μεγέθους νέων χρηματοδοτήσεων (περίπου 21 δις), που αφορούν κυρίως βραχυπρόθεσμα δάνεια προς νομικά πρόσωπα. Επιπλέον, μόλις το 1,7% και το 8,5% των συνολικών ανεξόφλητων υπολοίπων δανείων έχει χορηγηθεί, αντιστοίχως, σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που ανήκουν σε κατηγορίες υψηλού κινδύνου.

Οι πιστωτικές διευκολύνσεις χαρακτηρίζονται από εγγενή τρωτότητα στον λειτουργικό κίνδυνο, λαμβανομένων υπόψη παρελθοντικών συμβάντων που οδήγησαν σε σοβαρές νομικές ή διοικητικές κυρώσεις για ορισμένα ΠΙ (παρέχεται αναλυτική περιγραφή στην ενότητα 3.6 παραπάνω). Από οργανωτική, τεχνολογική άποψη, καθώς και σε επίπεδο διαδικασιών, απαιτείται η χρήση ενισχυμένων Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου ως προς τον Πιστωτικό και Λειτουργικό κίνδυνο που συνεπάγεται η χορήγηση δανείων, καθώς και ως προς την εξειδικευμένη τυπολογία ΕΧ (πχ. εξασφαλίσεις σε μετρητά, πρόωρες εξοφλήσεις/εξοφλήσεις μεγάλων ποσών κ.λπ.). Λαμβάνοντας υπόψη ότι ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 44%²²⁶ των πιστωτικών διευκολύνσεων εντάσσεται στα «Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα»²²⁷, οι κίνδυνοι έχουν μειωθεί και μετακινηθεί από τις νέες χρηματοδοτήσεις στις αναδιαρθρώσεις των

δανείων. Τα πρόσφατα μέτρα που ενίσχυσαν την οργανωτική δομή των ΠΙ και αποσαφήνισαν το νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ) (π.χ. ο ν. 4469/2017 για την εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών) θεωρούνται ως παράγοντες μείωσης της τρωτότητας, λαμβανομένων υπόψη των εντατικών στόχων διαχείρισης του αποθέματος ΜΕΑ για τα επόμενα δύο έτη (2018-2019).

Επιπλέον, ορισμένοι μηχανισμοί ελέγχου που εφαρμόζονται ως προς την πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών και των πραγματικών δικαιούχων και την πρόληψη του ΕΧ μέσω εμπορίου (Trade Based ML), ενισχύονται από τους μηχανισμούς πιστωτικού ελέγχου που εφαρμόζονται πριν και μετά τη χορήγηση δανείων σε νομικά πρόσωπα, λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό επίπεδο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων και τη μειωμένη διάθεση, εκ μέρους των ΠΙ, για ανάληψη κινδύνων.

Βάσει της ανωτέρω ανάλυσης, η τελική τρωτότητα ΕΧ των Δανείων αξιολογείται ως «Μέση-Χαμηλή»

4.4.5 Επιταγές

Οι επιταγές αποτελούν μέσο πληρωμής, με το οποίο δίνεται εντολή μεταφοράς χρημάτων από τον καταθετικό λογαριασμό του εκδότη στον καταθετικό λογαριασμό του δικαιούχου. Οι επιταγές έχουν χαρακτηριστικά κινδύνου, τα οποία σχετίζονται με τα φυσικά χαρακτηριστικά τους, που επιτρέπουν την χρήση τους με ανώνυμο ή/και δύσκολο ανιχνεύσιμο τρόπο (π.χ. επιταγές πληρωτέες στον κομιστή, μεταχρονολογημένες και με ενδιάμεσες οπισθογραφές με χειρόγραφες υπογραφές). Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τραπεζικές επιταγές εκδίδονται μετά την ανάληψη του αντίστοιχου ποσού, ο κίνδυνος ΕΧ αφορά κυρίως τις προσωπικές επιταγές, που χρησιμοποιούνται ως μέσο πίστωσης για συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και αντί συναλλαγματικών, διασφαλίζοντας μια πληρωμή σε μελλοντική ημερομηνία (μεταχρονολογημένες επιταγές). Ο συνδυασμός των ανωτέρω χαρακτηριστικών καθιστά το προϊόν ελκυστικό για ΕΧ μέσω μεταφοράς χρημάτων σε αντισυμβαλλομένους χωρίς να υφίσταται νόμιμη επιχειρηματική συναλλαγή ή μέσω χρήσης ενεχυρισμένων μεταχρονολογημένων επιταγών με εικονικά ή ανύπαρκτα τιμολόγια.

Λόγω της τρωτότητας του προϊόντος, η Απόφαση 285/2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ περιλαμβάνει πολλές τυπολογίες ΕΧ (15 σενάρια) που αφορούν τις επιταγές. Στο παρελθόν, έχουν εντοπιστεί περιστατικά απάτης, που σχετίζονται ενδεικτικά με την πλαστογράφηση του πληρωτέου ποσού (Απόφαση Αρείου Πάγου 567/2010) ή των πληροφοριών στα «κενά» πεδία επιταγής (Απόφαση Αρείου Πάγου 1578/2010) ή των ενδιάμεσων οπισθογράφων για την κατασκευή στοιχείων που υποδεικνύουν «επιχειρηματική σχέση» μεταξύ του εκδότη και του τελικού κομιστή (Απόφαση Αρείου Πάγου 225/2010).

Το μέγεθος των συναλλαγών, όσον αφορά τη συνολική δραστηριότητα ανέρχεται σε 107,9 δις ευρώ ή στο 61% του ΑΕΠ και η μέση πληρωμή ανέρχεται σε 19.700 και 12.500 ευρώ για τραπεζικές και προσωπικές επιταγές αντιστοίχως, ποσά που υπερβαίνουν τη μέση πράξη πληρωμής (1000 ευρώ). Η πλειοψηφία των πληρωμών με επιταγή διενεργούνται μέσω προσωπικών επιταγών (60%), με ενδείξεις υπερπροσφοράς στην οικονομία. Σε κάθε τρίμηνο του 2016, ο αριθμός μη χρησιμοποιημένων προσωπικών επιταγών σε κυκλοφορία ανερχόταν περίπου σε 13 εκατομμύρια, ενώ για την ίδια περίοδο, ο αριθμός των πληρωμών μέσω προσωπικών επιταγών ανερχόταν σε 5,3 εκατομμύρια. Από την άλλη μεριά: α) οι πληρωμές με επιταγή αντιστοιχούν στο 17% των συνολικών πληρωμών (μη ΝΧΙ), με καθοδική ετήσια τάση (-14,4%) και 5ετή τάση (26% των συνολικών πληρωμών το 2011) και σταδιακά αντικαθίστανται από τις μεταφορές πιστώσεων, β) οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες οδηγούν σε σταδιακή,

²²⁶ Συμπεριλαμβάνονται στοιχεία εκτός ισολογισμού. Εξαιρουμένων των στοιχείων εκτός ισολογισμού καθώς και ενός τρέχοντος δανείου προς το Ελληνικό Κράτος, το οποίο έχει τεθεί εκτός του πεδίου εφαρμογής των καθοριζόμενων στόχων, το απόθεμα των ΝΡΕ μειώθηκε κατά 2,6% στο δεύτερο τρίμηνο του 2017 σε €99,1 ή 50,1% των συνολικών ανοιγμάτων.

²²⁷ Ο ορισμός της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (ΕΒΑ) για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα περιλαμβάνει δάνεια με καθυστέρηση άνω των 90 ημερών ή δάνεια που δεν προβλέπεται να εξοφληθούν εν όλω από τον οφειλέτη χωρίς εκποίηση της ασφάλειας, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ληξιπρόθεσμου ποσού ή από τον αριθμό ημερών καθυστέρησης.

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

αλλά σταθερή μείωση της ζήτησης του προϊόντος, καθώς και στη μείωση της πελατειακής βάσης που θεωρείται κατάλληλη για την κατοχή βιβλιαρίων επιταγών, γ) το ποσό των απλήρωτων επιταγών έχει μειωθεί σε περίπου 650 εκατομμύρια ευρώ (1% των πληρωμών προσωπικών επιταγών), ποσό σημαντικά χαμηλότερο συγκριτικά με το 2012 (1,3 δις ευρώ) και το 2009 (3 δις ευρώ), δ) ένας περιορισμένος αριθμός συναλλαγών με επιταγές διενεργείται από ΠΕΠ, μη κατοίκους και υπεράκτιες εταιρείες (0,7%), ενώ το 14% των πληρωμών εκτελούνται από πελάτες με υψηλό κίνδυνο φοροδιαφυγής, ε) ο αριθμός διασυννοριακών πληρωμών με επιταγή είναι αμελητέος (συνολικά 0,2%).

Η τελική τρωτότητα του προϊόντος αξιολογείται ως «Μέση», λαμβανομένων υπόψη και των εξής:

- Περίπου το 67% των πληρωμών με επιταγές αφορούν διατραπεζικές συναλλαγές που εκτελούνται μέσω του συστήματος πληρωμών «ΔΙΑΣ» και του Γραφείου Συμπληρωσμού Αθηνών. Ως αποτέλεσμα, οι χρησιμοποιούμενοι έλεγχοι ενισχύονται, αφού τα απαιτούμενα μέτρα δέουσας επιμέλειας εφαρμόζονται παράλληλα από τα ΠΙ των αντισυμβαλλομένων που εμπλέκονται στις συναλλαγές.
- Τα ΠΙ εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας, σύμφωνα με τις Αποφάσεις 281/2009 και 285/2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ, σε σχέση με το μέγεθος και τη συχνότητα των συναλλαγών με επιταγές, το χρονικό διάστημα από την έκδοση έως την ημερομηνία πληρωμής τους, τη συνοχή των συναλλαγών με το προφίλ των πελατών και την ύπαρξη προσωπικής ή επαγγελματικής σχέσης μεταξύ του δικαιούχου και του εκδότη (ή του τελευταίου κομιστή). Επιπλέον, οι πελάτες υψηλού κινδύνου που διενεργούν συναλλαγές με επιταγές (περίπου 15% συνολικά) υποβάλλονται σε μέτρα Ενισχυμένης Δέουσας Επιμέλειας (ετήσια επαναξιολόγηση του κινδύνου ΕΧ του πελάτη, ανίχνευση της πηγής των χρηματικών ποσών κ.λπ.).
- Οι πελάτες που έχουν ενταχθεί στο « Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ) της Τειρεσίας» για απλήρωτες προσωπικές επιταγές ή άλλες διοικητικές κυρώσεις δεν κρίνονται επιλέξιμοι για τη λήψη νέων βιβλιαρίων προσωπικών επιταγών. Επιπλέον, δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το υφιστάμενο απόθεμα μη χρησιμοποιημένων προσωπικών επιταγών ως εξασφάλιση για βραχυπρόθεσμα δάνεια, λόγω των εφαρμοζόμενων πιστωτικών ελέγχων.
- Οι πληρωμές μέσω επιταγών επηρεάζονται από τους περιορισμούς ανάληψης μετρητών, που επιβλήθηκαν τον Ιούνιο 2015 και συμπεριλαμβάνουν την απαγόρευση εκτέλεσης συναλλαγών εξαργύρωσης επιταγών με μετρητά.

4.4.6 Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών

Η Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών (εφεξής Private Banking) αναφέρεται σε εξατομικευμένες χρηματοπιστωτικές και τραπεζικές υπηρεσίες που παρέχονται από την εκάστοτε τράπεζα προς σημαντικούς πελάτες (High Net Worth Individuals - HNWI). Η υπηρεσία ενέχει αυξημένο κίνδυνο ΕΧ, διότι προσελκύει δραστές ΕΧ ιδίως σε σενάρια που αφορούν επενδύσεις.

Το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο (παρ. 5.15.7 της Απόφασης 281/2009) επιβάλλει μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη για όλους τους πελάτες που λαμβάνουν υπηρεσίες Private Banking.

Στις 31/12/2016, η δραστηριότητα Private Banking του Τραπεζικού Κλάδου ήταν συγκεντρωμένη στα τέσσερα σημαντικά ΠΙ, σε περίπου 27.600 πελάτες που τηρούν χαρτοφυλάκιο επενδύσεων αξίας 7,1 δις ευρώ. Η υπηρεσία Private Banking ενέχει σημαντικό κίνδυνο σε επίπεδο μεμονωμένων πελατών, λόγω του μεγάλου μέσου μεγέθους συναλλαγών και χαρτοφυλακίων (33 και 60 φορές μεγαλύτερο από τον μέσο δείκτη, αντιστοίχως), που σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με τα αποθέματα και τις ροές διασυννοριακών επενδύσεων και (43% και 90% αντιστοίχως).

Υπάρχουν επίσης, ορισμένοι παράγοντες μετριασμού του επιπέδου τρωτότητας που πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως το περιορισμένο συνολικό μέγεθος των υπηρεσιών, οι ελάχιστες συναλλαγές με μετρητά, η συγκέντρωση της δραστηριότητας σε σημαντικές τράπεζες με καλύτερους από τον μέσο όρο μηχανισμούς ελέγχου για την πρόληψη ΕΧ, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων που ουσιαστικά απαγορεύουν τις εξερχόμενες μεταφορές πιστώσεων για «παλιά χρήματα» (κεφάλαια που υπήρχαν όταν επιβλήθηκαν οι έλεγχοι κεφαλαίων) και οι αυστηρές απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Βάσει των ανωτέρω, η τελική τρωτότητα ΕΧ της Υπηρεσίας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων Σημαντικών Πελατών αξιολογείται ως «Μέση».

4.4.7 Χρηματοδότηση εμπορίου

Η χρηματοδότηση εμπορίου αποτελεί το χρηματοπιστωτικό στοιχείο μιας διεθνούς εμπορικής συναλλαγής. Σύμφωνα με τα σχετικά έγγραφα της FATF που αφορούν το ΕΧ μέσω εμπορίου (TBML), η τρωτότητα ΕΧ συγκεντρώνεται σε προϊόντα, όπως οι ενέγγυες πιστώσεις (L/C) και οι εγγυητικές επιστολές (L/G), που λειτουργούν ως μια διασφάλιση εκ μέρους του εκάστοτε ΠΙ για την τήρηση των υποκείμενων εμπορικών συμβάσεων. Το ΕΧ μέσω εμπορίου γίνεται όλο και πιο ελκυστικό ως εναλλακτική μέθοδος τοποθέτησης (placement) παράνομων εσόδων, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο εικονικών εμπορικών δραστηριοτήτων ή/και μέσω εταιρειών που λειτουργούν ως βιτρίνα, για παράδειγμα μέσω της παραποίησης της τιμής, της ποσότητας ή της ποιότητας των εισαγωγών ή εξαγωγών κ.λπ.

Ωστόσο, η αξία των Ε/Ε (L/G) που κατέπεσαν (περίπου 0,03 δις ευρώ) και των Ε/Π (L/C) που εκδόθηκαν το 2016 (0,77 δις ευρώ) είναι αμελητέα και το προφίλ κινδύνου των αντισυμβαλλομένων των πελατών που συμμετείχαν σε συναλλαγές χρηματοδότησης εμπορίου είναι χαμηλό (μόνο το 2,6% σχετίζεται με χώρες υψηλού κινδύνου).

Η τελική τρωτότητα ΕΧ αξιολογείται ως «Μέση Χαμηλή», λαμβανομένων υπόψη των μηχανισμών ελέγχου ΕΧ που εφαρμόζονται στους πελάτες και στους αντισυμβαλλομένους τους (καταγράφονται στα πληροφοριακά συστήματα των ΠΙ), και της έλλειψης δυνατότητας ανώνυμης χρήσης των προϊόντων καθώς είναι διαθέσιμα μόνο σε καταθετικούς πελάτες. Επίσης, σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο επιβολής περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, η απαιτούμενη λεπτομερής τεκμηρίωση και αιτιολόγηση για τις διασυννοριακές εξερχόμενες μεταφορές πιστώσεων αφορά και στις διασυννοριακές συναλλαγές που καθίστανται δυνατές μέσω των προϊόντων L/C και L/G. Τέλος, οι διασυννοριακές πληρωμές δυνάμει συμφωνιών L/C υπόκεινται σε ελέγχους που αφορούν στα έγγραφα χρηματοδότησης εμπορίου.

4.4.8 Τραπεζική ανταπόκριση

Η Τραπεζική Ανταπόκριση είναι μια σχέση «μεταξύ τραπεζών», όπου ο ανταποκριτής εκτελεί συναλλαγές εξ ονόματος

4. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

των πελατών του ιδρύματος-πελάτη, χωρίς να υφίσταται επαγγελματική σχέση και χωρίς να γνωστοποιείται η ταυτότητα των πελατών ή η φύση ή ο σκοπός της υποκείμενης συναλλαγής (εκτός εάν τα εν λόγω στοιχεία περιλαμβάνονται στις οδηγίες πληρωμής).

Η αξία των συναλλαγών Τραπεζικής Ανταπόκρισης, που αφορούν μόνο τους πελάτες των συμμετεχόντων ΠΙ εκτιμάται σε περίπου 50 δις ευρώ για το 2016, που είναι μεν υψηλή αλλά παρουσιάζει καθοδική τάση λόγω της καθιέρωσης συστημάτων πληρωμών για τις εγχώριες πληρωμές και της ανάπτυξης ενοποιημένων συστημάτων πληρωμών σε ευρώ.

Η Τραπεζική Ανταπόκριση ενέχει αυξημένο κίνδυνο ΕΧ, κυρίως σε περιπτώσεις εμφώλευσης (nesting) όπου ο λογαριασμός χρησιμοποιείται εξ ονόματος πελατών άλλων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (που σχετίζονται με το ίδρυμα-πελάτη ή ανήκουν στον Όμιλό του), χωρίς ο ανταποκριτής να το γνωρίζει (και χωρίς άσκηση δέουσας επιμέλειας) ή όπου η υπηρεσία περιλαμβάνει το άνοιγμα ενός λογαριασμού πλάγιας πρόσβασης, μέσω του οποίου οι πελάτες του ιδρύματος-πελάτη μπορούν να εκτελέσουν τις συναλλαγές τους απευθείας στον λογαριασμό του ιδρύματος-πελάτη.

Οι παραπάνω παράγοντες κινδύνου μετριάζονται σε μεγάλο βαθμό, εάν λάβουμε υπόψη τη μεγάλη συγκέντρωση της δραστηριότητας στα σημαντικά ΠΙ (95% των συναλλαγών Vostro και 85% των συναλλαγών Nostro) και το προφίλ χαμηλού κινδύνου των ανταποκριτών ΠΙ και των ΠΙ-πελατών. Ειδικότερα, το 89% των συναλλαγών Nostro των σημαντικών ΠΙ εκτελούνται μέσω ανταποκριτών που ανήκουν στον Όμιλο Wolfsberg, απαιτούν την ικανοποίηση ιδιαίτερα υψηλών ποιοτικών προτύπων από τα ιδρύματα-πελάτες τους και θεωρούνται ως ένας παράγοντας «πίεσης αγοράς» (παρέχεται αναλυτική περιγραφή στη σχετική Γενική Μεταβλητή). Οι υπόλοιποι ανταποκριτές είναι κυρίως ΠΙ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ΗΠΑ, του Καναδά και της Αυστραλίας. Επιπλέον, το 88% των συναλλαγών Vostro των σημαντικών ΠΙ εκτελούνται από τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματά τους στο εξωτερικό.

Η βασική αδυναμία που εντοπίστηκε είναι η δύσκολη και χρονοβόρα ανίχνευση της δραστηριότητας Τραπεζικής Ανταπόκρισης. Η διεξαγωγή της έρευνας για την έκθεση κινδύνου (NRA) κατέστησε σαφές ότι τα ΠΙ αντιμετωπίζουν δυσκολίες α) στην απομόνωση των συναλλαγών που αφορούν αποκλειστικά και μόνο τους πελάτες τους και, β) ακόμα και στην περίπτωση που επιτύχουν την απομόνωση, έρχονται αντιμέτωποι με το πρόβλημα του πολλαπλού υπολογισμού της ίδιας συναλλαγής.

Βάσει των ανωτέρω, η τρωτότητα ΕΧ της τραπεζικής ανταπόκρισης αξιολογείται ως «Μέση - Χαμηλή».

4.4.9 Υπηρεσίες Θυρίδων ασφαλείας

Οι υπηρεσίες θυρίδων ασφαλείας παρέχονται στο 45% περίπου του δικτύου υποκαταστημάτων των σημαντικών ΠΙ για τη φύλαξη πολύτιμων αντικειμένων των πελατών τους. Το περιεχόμενο της θυρίδας ασφαλείας δεν δηλώνεται στο ΠΙ και η πρόσβαση σε αυτήν μπορεί να εκχωρηθεί νόμιμα σε τρίτα φυσικά πρόσωπα. Η υπηρεσία ενέχει σημαντικό κίνδυνο ΕΧ, καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο αποφυγής φορολογικών ελέγχων ή ελέγχων για την πρόληψη του ΕΧ, με την απόκρυψη εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερη εμπειρία.

Στις 31/12/2016, τα συμβόλαια μίσθωσης θυρίδας ασφαλείας ανέρχονταν σε περίπου 190 χιλιάδες (1% των

φυσικών προσώπων με ενεργούς καταθετικούς λογαριασμούς), με καθοδική τάση (-4% από το 2015). Περίπου το 9% των πελατών με θυρίδα ασφαλείας ανήκαν σε κατηγορίες πελατών υψηλού κινδύνου, που αφορούσαν κυρίως πελάτες Private Banking (37%), πελάτες που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο φοροδιαφυγής (24%), πελάτες που συναλλάσσονται με χώρες υψηλού κινδύνου (17%) και ΠΕΠ (2%). Επιπλέον, στο 2% των συμβολαίων μίσθωσης θυρίδων ασφαλείας επιβλήθηκε κατάσχεση/δέσμευση του περιεχομένου τους, λόγω των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν από τις φορολογικές και δικαστικές αρχές. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του 2016, το 14% των θυρίδων ασφαλείας ανοίχθηκαν τουλάχιστον μία φορά από τρίτους εκδοχείς.

Η συγκεκριμένη υπηρεσία γίνεται όλο και λιγότερο ελκυστική από άποψη ΕΧ, δεδομένης της δυνατότητας έκδοσης εντολής κατάσχεσης. Σύμφωνα με το άρθρο 46 του ν. 4174/2013, στο πλαίσιο της λήψης προληπτικών μέτρων για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, οι φορολογικές αρχές δύνανται να δεσμεύσουν τουλάχιστον το 50% των μετρητών και το 100% των αντικειμένων πλην μετρητών από τις θυρίδες ασφαλείας προσώπων που κατηγορούνται για εγκλήματα φοροδιαφυγής (άνω των 150.000 ευρώ).

Επιπλέον, οι υπηρεσίες θυρίδων ασφαλείας παρέχονται μόνο σε πελάτες με ενεργούς καταθετικούς λογαριασμούς, και όλα τα ΠΙ διαθέτουν τυπολογίες για την πρόληψη ΕΧ που σχετίζονται με τους πελάτες καθώς και με την πρόσβαση (συχνότητα πρόσβασης, πρόσβαση τρίτων κ.λπ.), σύμφωνα με το λεπτομερές πλαίσιο για την πρόληψη ΕΧ.

Βάσει των ανωτέρω, η τρωτότητα ΕΧ των υπηρεσιών θυρίδων ασφαλείας αξιολογείται ως «Μέση».

4.4.10 Πιστωτικές κάρτες

Η πιστωτική κάρτα είναι ένα μέσο πληρωμής που ρυθμίζεται από την Οδηγία για τις Υπηρεσίες Πληρωμών (2015/2366/ΕΕ). Οι πιστωτικές κάρτες επιτρέπουν στους κατόχους τους να πραγματοποιούν αγορές ή/και αναλήψεις μετρητών έως ένα προκαθορισμένο πιστωτικό όριο. Η πληρωμή γίνεται με εξόφληση ολόκληρου του ποσού στο τέλος της καθορισμένης περιόδου, ή σε δόσεις, και το υπολειπόμενο ποσό λειτουργεί ως μια μορφή πίστωσης, στην οποία συνήθως χρεώνεται τόκος (κάρτα ανανεούμενης πίστωσης). Ο τόκος συνήθως ξεκινά να χρεώνεται ένα μήνα μετά την πραγματοποίηση μιας αγοράς και τα όρια δανεισμού είναι προκαθορισμένα βάσει των δυνατοτήτων του κάθε ατόμου.

Οι πληρωμές μέσω πιστωτικών καρτών που έχουν εκδοθεί στην Ελλάδα, ανέρχονται σε 4,9 δις ευρώ, το μέσο ύψος συναλλαγής είναι 60 ευρώ, η διασυννοριακή δραστηριότητα αντιστοιχεί σε 11% και οι εξοφλήσεις σε μετρητά αντιστοιχούν στο 13% των συνολικών εξοφλήσεων. Επιπλέον, οι αναλήψεις μετρητών μέσω πιστωτικών καρτών που έχουν εκδοθεί από τοπικά ΠΙ ήταν μηδενικές το 2016, λόγω των περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και στη μεταφορά κεφαλαίων.

Η τελική τρωτότητα ΕΧ του προϊόντος αξιολογείται ως «Χαμηλή», λαμβανομένων υπόψη των εξής: α) στην Ελλάδα δεν επιτρέπεται η έκδοση ανώνυμων καρτών β) η χωρίς φυσική παρουσία χρήση του προϊόντος/της υπηρεσίας είναι περιορισμένη, καθώς το 86% των συναλλαγών με πιστωτικές κάρτες πραγματοποιούνται στο σημείο πώλησης και το 14% πραγματοποιούνται εξ' αποστάσεως, γ) τα περιστατικά απάτης είναι ελάχιστα (0,01%) και τα ΠΙ έχουν αναπτύξει μεθόδους/δυνατότητες πρόληψης απάτης (άμεσες ειδοποιήσεις για κάθε συναλλαγή, επιβεβαίωση ασύνηθων συναλλαγών μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας κ.λπ.)

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

5.1 Σύνοψη

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ) ιδρύθηκε ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με το ν. 1969/91 και οργανώθηκε με το Ν. 2324/1995, με σκοπό την προστασία και την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς.

Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και λειτουργεί στο πλαίσιο και υπό την αιγίδα της. Είναι επίσης μέλος του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO) και συνάπτει διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες με άλλες εποπτικές αρχές για την ανταλλαγή εμπιστευτικών πληροφοριών και τη συνεργασία σε θέματα της αρμοδιότητάς της.

Επίσης, είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας για την ελληνική κεφαλαιαγορά και συμμετέχει καθοριστικά στη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της κεφαλαιαγοράς, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας ενεργά στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της ESMA και του IOSCO.

Η ΕΚ εποπτεύει ημεδαπές και αλλοδαπές εταιρείες που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες, εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων και τα προϊόντα τους (UCITS, AIF), εταιρείες επένδυσης σε ακίνητη περιουσία (REITs), εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών ως προς τις υποχρεώσεις διαφάνειας, εταιρικά γεγονότα, ενημερωτικά δελτία αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου, οικονομικές καταστάσεις και τους μετόχους εισηγμένων εταιριών ως προς την υποχρέωσή τους για δήλωση σημαντικών συμμετοχών. Εποπτεύει, επίσης, τις ρυθμιζόμενες αγορές, τους φορείς εκκαθάρισης αλλά και τα συστήματα αποζημίωσης επενδυτών, όπως το Συνεγγυητικό Κεφάλαιο. Επίσης, παρακολουθεί τις εγχώριες και διεθνείς εξελίξεις, εκπονεί μελέτες όπου κρίνεται σκόπιμο και πιστοποιεί στελέχη της κεφαλαιαγοράς ως προς την επαγγελματική τους επάρκεια. Παραλαμβάνει και διερευνά καταγγελίες επενδυτών.

Επίσης, η ΕΚ παρακολουθεί και ελέγχει τις συναλλαγές ως προς τη χειραγώγηση της αγοράς καθώς και τις πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και έχει την αρμοδιότητα να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις και μέτρα σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά καθώς και να υποβάλλει μηνυτήριες αναφορές σε περίπτωση σοβαρών ενδείξεων διάπραξης ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με την κεφαλαιαγορά. Παράλληλα, ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων προσώπων που δραστηριοποιούνται στον τομέα κεφαλαιαγοράς στην Ελλάδα, ως προς το πλαίσιο της Αντιμετώπισης του ΕΧ/ΧΤ και τέλος, είναι αρμόδια για την διαμόρφωση και εφαρμογή των διατάξεων ως προς τη συμμόρφωση της Κεφαλαιαγοράς με την νομοθεσία ΕΧ/ΧΤ και για την επιβολή κυρώσεων, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Οι οντότητες που τελούν υπό την εποπτεία της ΕΚ, σε σχέση με την νομοθεσία ΕΧ/ΧΤ, είναι 57 Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, 15 Διαχειριστές Συλλογικών Επενδύσεων και Περιουσίας, 2 Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και 40 Εταιρείες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών. Αναλυτικότερα:

- Οι Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών λειτουργούν βάσει της Οδηγίας MIFID και επιτρέπεται να συναλλάσσονται σε μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, για λογαριασμό πελατών και για ίδιο λογαριασμό να ενεργούν ως σύμβουλοι επενδύσεων για εταιρικούς φορείς και ιδιώτες.

- Οι Διαχειριστές Συλλογικών Επενδύσεων και Περιουσίας λειτουργούν βάσει των Οδηγιών UCITS (Undertakings for Collective Investments in Transferrable Securities) και AIFM (Alternative Investment Fund Managers) και επιτρέπεται να διαχειρίζονται κεφάλαια UCITS και AI και να παρέχουν διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και επενδυτικές συμβουλές ως επικουρική υπηρεσία.

- Οι Εταιρείες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας και επιτρέπεται να λαμβάνουν και να διαβιβάζουν εντολές επενδυτών για μετοχές και ομόλογα.

- Οι Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου λειτουργούν βάσει της εθνικής νομοθεσίας, καλύπτονται από την Οδηγία AIFM και αποτελούν εισηγμένα αμοιβαία κεφάλαια κλειστού τύπου.

Ο Όμιλος Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΧΑ) δραστηριοποιείται στην οργανωμένη αγορά αξιών και παραγώγων, την εναλλακτική αγορά και εκτελεί εκκαθαρίσεις και διακανονισμούς συναλλαγών. Ο ΧΑ προσφέρει χρηματοδοτικά μέσα και λύσεις σε εταιρείες και διευρύνει τα περιθώρια επιλογής των επενδυτών, προσφέροντάς τους ένα ασφαλές, σταθερό και εύκολο περιβάλλον, πλήρως ευθυγραμμισμένο με τις διεθνείς πρακτικές και το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο. Όλες οι συναλλαγές που διενεργούνται από τις εποπτευόμενες οντότητες είναι, κατά κύριο λόγο, διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα, ομόλογα και παράγωγα, κυρίως στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Συμμετοχή επενδυτών στη συνολική κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, 31.12.2016

	Λογαριασμοί Επενδυτών με υπόλοιπα		Κεφαλαιοποίηση	
	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Αξία (εκατ. €)	Ποσοστό (%)
I. Εγχώριοι Επενδυτές	708,683	97.89	15,149.20	38.56
Ιδιώτες	702,533	97.04	5,831.38	14.84
Ιδιωτικές χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	366	0.05	3,891.85	9.91
Ιδιωτικά μη-κερδοσκοπικά ιδρύματα	638	0.09	270.78	0.69
Μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	2,403	0.33	2,857.11	7.27
Δημόσιος Τομέας	152	0.02	539.84	1.38
Άλλοι Επενδυτές	2,575	0.36	4.64	0.01
Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	1	0.00	1,753.58	4.46
II. Ξένοι Επενδυτές	14,982	2.07	24,120.32	61.40
Ιδιώτες	11,339	1.57	716.73	1.82
Ιδιωτικές χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	2,724	0.38	17,039.89	43.37
Μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις	799	0.11	5,233.69	13.32
Οργανισμοί Δημοσίου Τομέα	66	0.00	1,075.52	2.74
Άλλοι Επενδυτές	22	0.00	0.16	0.00
III. Άλλοι Επενδυτές	329	0.05	16.44	0.04
Σύνολο I + II + III	723,994	100.00	39,285.96	100.00

Πίνακας 34 - Τομέας Κεφαλαιαγοράς : Συμμετοχή επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση του ΧΑ Αθηνών 2016

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Η εποπτεία ΞΧ/ΧΤ που διενεργείται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς γίνεται βάσει του κινδύνου και είναι σύμφωνη με την Προσέγγιση της FATF με βάση τον κίνδυνο για τον Τομέα Κεφαλαιαγοράς και με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Εποπτείας με βάση τον κίνδυνο που εκδόθηκαν από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές.

Η Εποπτική Μονάδα ΞΧ/ΧΤ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αριθμεί 4 ειδικευμένους εξεταστές, με ελεγκτική πείρα τουλάχιστον 15 ετών στον τομέα των χρηματοοικονομικών, με μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών, δεξιότητες χρήσης υπολογιστή και άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας. Λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς και τον αριθμό των φορέων που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και το φάσμα των καθηκόντων της και των επικείμενων αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο, θα ήταν σκόπιμη η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού (η Εκτίμηση Υπερεθνικών Κινδύνων ΞΧ/ΧΤ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνει επίσης έμφαση στην ανάγκη να αναπτυχθεί περαιτέρω η ισχύς των εποπτικών αρχών στην ΕΕ).

Τέλος το είδος και το ύψος των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται τόσο στις εποπτευόμενες οντότητες όσο και στα ανώτερα διευθυντικά στελέχη, υποδεικνύουν τον ουσιαστικό, αναλογικό και αποθαρρυντικό τους χαρακτήρα.

5.2 Επισκόπηση τομέα κεφαλαιαγοράς

Η ΕΚ έχει την ευθύνη για τη θέσπιση κανόνων ΞΧ/ΧΤ και την εποπτεία εφαρμογής αυτών των κανόνων από τα υπόχρεα πρόσωπα της κεφαλαιαγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει αποφάσεις και εγκυκλίους, καταρτίζει καταλόγους με τυπολογίες ύποπτων συμπεριφορών, διοργανώνει επιμορφωτικές ημερίδες για την πρόληψη και καταστολή του ΞΧ/ΧΤ και διενεργεί ελέγχους στα υπόχρεα πρόσωπα με σκοπό την αξιολόγηση των διαδικασιών που εφαρμόζουν. Για τις τυχόν ελλείψεις ή παραβάσεις που διαπιστώνονται από τους ελέγχους αυτούς επιβάλλονται στα υπόχρεα πρόσωπα διορθωτικά μέτρα ή και κυρώσεις.

Ο τομέας κεφαλαιαγοράς υπόκειται σε ένα ισχυρό νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο ΞΧ/ΧΤ²²⁸, το οποίο ορίζει λεπτομερείς απαιτήσεις όσον αφορά στην πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών, την τήρηση αρχείων, τη συνεχή παρακολούθηση και αναφορά ύποπτων συναλλαγών, εσωτερικών ελέγχων, κ.λπ. Οι εποπτευόμενες οντότητες οφείλουν να εκτελούν τα απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας (ΜΔΕ) ως προς τον πελάτη και να αιτιολογούν στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ότι το πλαίσιο των σχετικών μέτρων είναι ανάλογο προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ. Η αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας υποστηρίζεται από ειδικά μηχανογραφικά συστήματα ΞΧ/ΧΤ, που είναι εγκατεστημένα σε ορισμένες εποπτευόμενες οντότητες (κυρίως στις μεγαλύτερες) και απαιτούνται για την εκτέλεση των βασικών λειτουργιών για τον προσδιορισμό προφίλ κινδύνου, την παρακολούθηση συναλλαγών και κυρώσεων σε επικίνδυνα πρόσωπα για ΞΧ/ΧΤ καθώς και τον εντοπισμό πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων (ΠΕΠ).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο κύριος τρόπος αποδοχής κεφαλαίων για την τοποθέτηση επενδυτικών εντολών σε παρόχους επενδυτικών υπηρεσιών είναι μέσω τραπεζικών καταθέσεων και τραπεζικών εμβασμάτων και ότι, ως εκ τούτου, οι συναλλαγές σε μετρητά στον τομέα της κεφαλαιαγοράς δεν υφίστανται στην πράξη.

Οι κύριες εξελίξεις στην ελληνική κεφαλαιαγορά, τα τελευταία 5 έτη, περιλαμβάνουν: α) τις ειδικές δυσμενείς συνθήκες της αγοράς οι οποίες σχετίζονται με την βαθιά οικονομική κρίση, β) την επιβολή σοβαρών περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων το 2015 που περιλαμβάνουν αυξημένο έλεγχο για τη γνωριμία του πελάτη και περιορισμούς σε νέους τραπεζικούς λογαριασμούς και γ) την εθνική νομοθεσία σχετικά με τον εντοπισμό συναλλαγών και την υποβολή αναφορών. Τα ανωτέρω, δημιουργούν ένα πλαίσιο που δεν είναι καθόλου ελκυστικό όσον αφορά ενέργειες που σχετίζονται με την ΞΧ/ΧΤ.

Συγκεντρωτικά στοιχεία του ΧΑ, 2012-2016

Έτος (31.12)	ΑΕΠ σε εκατ. €	Κεφαλαιοποίηση της Αγοράς χρεογράφων του ΧΑ(εκατ. €)	Αριθμός εισηγμένων εταιριών στο ΧΑ	Κεφαλαιοποίηση ΧΑ (σε% του ΑΕΠ)
2016	184,557	45,101.80*	207	25.6 %
2015	185,038	46,717.67	229	26.6 %
2014	185,685	52,916.45	233	29.7 %
2013	184,261	66,514.89	251	36.8 %
2012	190,289	33,766,01	265	17.7%

Πίνακας 35- Τομέας Κεφαλαιαγοράς: Συγκεντρωτικά στοιχεία του ΧΑ για τα έτη 2012-2016

* Η κεφαλαιοποίηση του πίνακα 34 διαφέρει από αυτή του πίνακα 33 κατά 5.815,84€ εκατ., δεδομένου ότι ο πίνακας 34 περιλαμβάνει εταιρείες εισηγμένες σε δύο χρηματιστήρια.

Θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία στην ενίσχυση του κανονισμού κεφαλαιαγοράς, τόσο μέσω της ευρωπαϊκής όσο και μέσω της εθνικής νομοθεσίας. Τυπικές περιπτώσεις είναι η εφαρμογή του Κανονισμού ΕΕ Αριθ. 596/2014 σχετικά με την κατάχρηση της αγοράς (MAR), συνοδευόμενου από το ν. 4443/2016, η υιοθέτηση της (εθνικής) νομοθεσίας σχετικά με την χρηματοδότηση από το πλήθος (crowd funding) ιδίων κεφαλαίων και διάφορες νομοθεσίες σχετικές με ζητήματα που αφορούν ομολογιακά δάνεια (την υποβολή εκθέσεων από τις εταιρείες που τα εκδίδουν) και τις συλλογικές επενδύσεις.

Η συνολική αξία των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων από τις εποπτευόμενες οντότητες ανήλθε στο 10% του ΑΕΠ, στα τέλη Δεκεμβρίου 2016.

Υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία 2016

Έτος (31.12)	ΑΕΠ σε εκατ. €	Κεφάλαια υπό διαχείριση (ΟΣΕΚΑ) σε εκατ. €	Εταιρίες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου σε εκατ. €	Κεφάλαια υπό διαχείριση (ΕΠΕΥ) εκατ. €
2016	184,557	6,421	18	10,445

Πίνακας 36 - Τομέας Κεφαλαιαγοράς - Υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία έτους 2016

5.3 Αξιολόγηση της τρωτότητας της κεφαλαιαγοράς

Ο συνδυασμός της τρωτότητας και της απειλής του κλάδου της κεφαλαιαγοράς ως προς το ΞΧ προσδιορίζει τον συνολικό κίνδυνο ΞΧ του κλάδου. Η συνολική τρωτότητα του κλάδου της κεφαλαιαγοράς αξιολογήθηκε ως «Μέση» βάσει ανάλυσης της ποιότητας των γενικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ όσο και της εγγενούς τρωτότητας των επιμέρους τομέων της κεφαλαιαγοράς.

Η προσέγγιση που ακολουθείται για την αξιολόγηση κινδύνου είναι η προσέγγιση των «ανοικτών θυρών».

228 Βλ. Παράρτημα Κεφαλαιαγοράς – Νομικό Πλαίσιο

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Τα τρωτά σημεία του τομέα κεφαλαιαγοράς, όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, προκύπτουν κυρίως από τη φύση των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει ο τομέας και από άλλους γενικούς παράγοντες, όπως είναι η συμμόρφωση και η εποπτεία των εποπτευόμενων φορέων, η επιβολή ποινικών κυρώσεων, οι έλεγχοι εισόδου και ο αριθμός του καταρτισμένου προσωπικού.

Για την ανωτέρω αξιολόγηση χρησιμοποιήσαμε ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων της αξίας των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, της αξίας των συναλλαγών ανά προϊόν/χρεόγραφο, την αξιολόγηση της κατάρτισης και των γνώσεων του προσωπικού σχετικά με την ΞΧ και του μεγέθους του τομέα κεφαλαιαγοράς ως προς το ΑΕΠ.

5.4 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου

ΓΕΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ		ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1	Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Πολύ υψηλή
2	Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	Υψηλή
3	Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Πολύ υψηλή
4	Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Μέση
5	Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Μέση - Υψηλή
6	Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των εταιριών κεφαλαιαγοράς	Μέση - Υψηλή
7	Κατάρτιση του προσωπικού των εταιριών κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Υψηλή
8	Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης	Υψηλή
9	Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας	Πολύ υψηλή
10	Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΞΧ	Σχεδόν Άριστη
11	Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου	Μέση
12	Διαθεσιμότητα υποδομών αξιόπιστης ταυτοποίησης	Μέση
13	Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης	Μέση - Υψηλή
ΓΕΝΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΞΧ/ΧΤ		Μέση - Υψηλή

Πίνακας 37 - Τομέας Κεφαλαιαγοράς: Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχου (οι τρεις τελευταίες μεταβλητές αναλύονται στο κεφάλαιο της εθνικής τρωτότητας)

Από την ανάλυση των ανωτέρω μεταβλητών, οι γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του κλάδου της κεφαλαιαγοράς αξιολογήθηκαν με τη βαθμολογία «Μέση - Υψηλή»

5.4.1 Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2006/60/EK ενσωματώθηκε πλήρως στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 3691/2008 συμπεριλαμβάνοντας και τις συστάσεις της FATF, ενώ η διαδικασία ενσωμάτωσης της 4ης Οδηγίας ΞΧ (ΕΕ) 2015/849, στο δίκαιο της χώρας βρίσκεται σε διαδικασία ολοκλήρωσης. Οι εποπτευόμενες οντότητες ασκούν την ενδεδειγμένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, σύμφωνα με την προσέγγιση βάσει κινδύνου (συνήθης, απλουστευμένη ή ενισχυμένη), καθώς και την εξακρίβωση του πραγματικού δικαιούχου των πελατών (ανεξάρτητα από το κατά πόσον είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικά μορφώματα). Επιπλέον, η τήρηση αρχείων, η αυξημένη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά ΠΕΠ και χώρες υψηλού κινδύνου, η εκτέλεση από τρίτα μέρη της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη (συμπεριλαμβανομένης της συστημένης πελατείας), οι αναφορές ύποπτων συναλλαγών (ΑΥΣ - STR), η αποφυγή πληροφόρησης στον πελάτη και η εμπιστευτικότητα, οι εσωτερικοί έλεγχοι, τα ξένα υποκαταστήματα και οι θυγατρικές, ο κανονισμός και η εποπτεία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και οι εξουσίες εποπτείας, αποτελούν αντικείμενα του προαναφερθέντος νόμου. Όσον αφορά τις μεταφορές χρηματικών ποσών μέσω ηλεκτρονικών εμβασμάτων για λογαριασμό του πελάτη, δεν υπάρχει ειδική διάταξη. Όσον αφορά την έκδοση αδειών, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι νόμοι, ανάλογα με το είδος του φορέα: Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών ν. 3606/2007 (άρθρα 9-19), Εταιρείες Διαχείρισης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων ν. 4099/2012 (άρθρα 12-19), Οργανισμοί Εναλλακτικών Επενδύσεων ν. 4209/2013 (άρθρα 6-11), Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης ν. 3606/2007 (άρθρα 36-40).

5.4.2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών

Σύμφωνα με το ν. 3691/2008, η ΕΚ είναι αρμόδια εποπτική αρχή για τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων φορέων με το ΞΧ και εκδίδει κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις τυπολογίες ΞΧ/ΧΤ. Επιπλέον η ΕΚ διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις σύμφωνα με την προσέγγιση βάσει κινδύνου. Τέτοιες επιθεωρήσεις έχουν πραγματοποιηθεί σχεδόν σε κάθε εποπτευόμενο φορέα, ενώ επιθεωρήσεις εξ αποστάσεως διενεργούνται βάσει εκθέσεων που υποβάλλονται ετησίως από όλους τους εποπτευόμενους φορείς.

Έτος	Ετήσιος αριθμός εργαζομένων σε ΞΧ της ΕΚ	Αριθμός επιτόπιων επιθεωρήσεων	Επιτόπιοι έλεγχοι			Σύνολο εποπτευόμενων εταιριών (4)=(1+2+3)	% του συνόλου των εποπτευόμενων εταιριών που ελέγχθηκαν σε επιτόπιο έλεγχο
			(1) Σύνολο διαχειριστών συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας	(2) Σύνολο ΕΠΕΥ	(3) Σύνολο ΑΕΕΔ		
2016	4	19	15	57	40	112	17
2015	3.17	21	17	61	41	119	18
2014	2.67	27	16	63	51	130	21
2013	3.92	31	21	63	58	142	22
2012	3.08	22	19	64	65	148	15

Πίνακας 38 - Τομέας κεφαλαιαγοράς : Επιτόπιοι έλεγχοι

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής της γενικής μεταβλητής περιορίζεται στο «Υψηλή», καθότι ο αριθμός του καταρτισμένου προσωπικού είναι ανεπαρκής και περιγράφεται στο σχέδιο δράσης. Λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους τομείς και τον αριθμό των φορέων που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και το φάσμα των καθηκόντων της και των επικείμενων αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο, θα ήταν σκόπιμη η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού (η Εκτίμηση Υπερεθνικών Κινδύνων ΕΧ/ΧΤ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνει επίσης έμφαση στην ανάγκη να αναπτυχθεί περαιτέρω η ισχύς των εποπτικών αρχών στην ΕΕ).

5.4.3. Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Οι διοικητικές κυρώσεις για μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις ΕΧ, αναφέρονται στο ν. 3691/2008. Στον ακόλουθο πίνακα, αποτυπώνονται τα διοικητικά μέτρα που έχουν επιβληθεί κατά το παρελθόν και σχετίζονται με τη συμμόρφωση των αξιολογούμενων ιδρυμάτων με τις απαιτήσεις του ΕΧ.

Έτος	Διορθωτικά μέτρα που επιβάλλονται σε αριθμό φορέων	Επιβληθέντα πρόστιμα
2016	1	20,000
2015	7	-
2014	5	-
2013	22	30,000
2012	3	25,000

Πίνακας 39 - Τομέας κεφαλαιαγοράς: Πρόστιμα ετών 2012-2016

5.4.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Παρότι ο νόμος συμμορφώνεται πλήρως με την 3η Οδηγία της ΕΕ και με τις συστάσεις της FATF και υπάρχει αρχείο με καταδίκες και εκτέλεση ποινικών κυρώσεων που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια από την ΕΚ για τη μη συμμόρφωση με τον κανονισμό για την κατάχρηση της αγοράς από εποπτευόμενους φορείς, δεν υπάρχει καμία καταδίκη για το ΕΧ. Από το 2002 έως το 2016, έχουν καταγραφεί εννέα (9) περιπτώσεις κατάχρησης της αγοράς, εκ των οποίων: σε δύο (2) υπήρξε καταδίκη, τρεις (3) έληξαν χωρίς να εκδοθεί καταδικαστική απόφαση και οι υπόλοιπες τέσσερις (4) εξακολουθούν να εκκρεμούν. Με βάση τις τελικές δικαστικές αποφάσεις, οι εν λόγω υποθέσεις κατάχρησης αγοράς δεν συνδέονται με την επιβολή ποινικών κυρώσεων για ΕΧ, παρόλο που αποτελεί βασικό αδίκημα σύμφωνα με τη νομοθεσία. Διορθωτικά μέτρα σχετικά με αυτήν την αδυναμία έχουν προβλεφθεί στο Σχέδιο Δράσης.

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής της γενικής μεταβλητής υπολογίζεται ως «Μέση», λόγω της έλλειψης επιβολής ποινικών κυρώσεων για ΕΧ.

5.4.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης

Οι έλεγχοι κατά την αδειοδότηση είναι αποτελεσματικοί και σαφώς προσδιορισμένοι στο πλαίσιο των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων. Για παράδειγμα: οι Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών αδειοδοτούνται βάσει του νόμου 3606/2007, οι Εταιρείες Διαχείρισης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων αδειοδοτούνται βάσει του νόμου 4099/2012 και οι Οργανισμοί Εναλλακτικών Επενδύσεων αδειοδοτούνται βάσει του νόμου 4209/2013.

Η ΕΚ τηρεί τις διατάξεις περί αδειοδότησης εταιρειών στον κλάδο. Ως εκ τούτου, από το 2012 έως τις 10/2/2017, υπάρχουν 5 περιπτώσεις μη έγκρισης λόγω ανεπαρκούς συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της ΕΚ. Παρόλο που οι γραπτές εσωτερικές διαδικασίες των εταιρειών για την πρόληψη του ΕΧ/ΧΤ υποβάλλονται στην ΕΚ, η απαίτηση αυτή δεν προβλέπεται ρητά από το νόμο. Στην πράξη όμως η επάρκεια των γραπτών αυτών διαδικασιών εξετάζεται από την ειδική μονάδα ΕΧ/ΧΤ της ΕΚ κατά την αδειοδότηση.

Η βαθμολογία αξιολόγησης αυτής τη γενικής μεταβλητής υπολογίζεται ως «Μέση-Υψηλή», η βασική λύση θα ήταν μια απόφαση της ΕΚ σχετικά με την κατάθεση των γραπτών εσωτερικών διαδικασιών πρόληψης ΕΧ.

5.4.6 Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς

Σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα, ο αριθμός των Αναφορών Υποπτων Συναλλαγών (ΑΥΣ) που υποβλήθηκαν από τη διοίκηση και το προσωπικό των εποπτευόμενων φορέων στη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφορικών της Αρχής, συνάδει με τον όγκο των πραγματοποιούμενων συναλλαγών.

ΕΤΗ	2012	2013	2014	2015	2016
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	36	41	47	51	41
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	31	18	9	26	9
ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ	0	0	0	0	0
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	67	59	56	77	50

Πίνακας 40 - Τομέας κεφαλαιαγοράς : Υποβληθείσες ΑΥΣ στην ΜΧΠ για τα έτη 2012-2016

Ωστόσο, δεν υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί για την προστασία του προσωπικού των εταιρειών κεφαλαιαγοράς έναντι τυχόν αρνητικών συνεπειών (πίεση σε μετόχους της εταιρείας ή άλλων υπαλλήλων), που προκύπτουν από την υποβολή ΑΥΣ ή από άλλες ενέργειες που σχετίζονται με την αντιμετώπιση του ΕΧ. Σχετικές με την προστασία των αναφερόντων προσώπων, αποφάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 30 του ν. 3691/2008, δεν έχουν έως σήμερα εκδοθεί. Μέτρα για το ζήτημα αυτό έχουν προβλεφθεί στο Σχέδιο Δράσης.

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

5.4.7 Κατάρτιση του προσωπικού των εταιριών κεφαλαιαγοράς σε θέματα πρόληψης ΞΧ

Η νομοθεσία απαιτεί το προσωπικό να εκπαιδεύεται πάνω σε θέματα αντιμετώπισης του ΞΧ. Η γνώση του προσωπικού σχετικά με συμμόρφωση/διαδικασίες/υποχρεώσεις που σχετίζονται με την αντιμετώπιση του ΞΧ, επιβεβαιώνεται μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων. Οι Ετήσιες Εκθέσεις του 2016 αναφέρουν ότι εκπαιδεύτηκε το 50% των υπεύθυνων συμμόρφωσης και παράλληλα 50 % των εποπτευόμενων ιδρυμάτων εκπαίδευσαν το προσωπικό τους.

α) ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Μέσος όρος προσωπικού	Σύνολο προσωπικού	Πτυχιούχοι	Μέσος όρος ΞΧ σεμιναρίων για υπευθύνους συμμόρφωσης	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης	Μέσος όρος σεμιναρίων ΞΧ για το υπόλοιπο προσωπικό	Μέσος όρος αριθμός συμμετεχόντων	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης
21,72	1151	903	2,47	47,6	5,13	18,17	29,15

Πίνακας 41 - Τομέας κεφαλαιαγοράς: Εκπαίδευση προσωπικού κατά τα έτη 2012-2016

β) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Μέσος όρος προσωπικού	Σύνολο προσωπικού	Πτυχιούχοι	Μέσος όρος ΞΧ σεμιναρίων για υπευθύνους συμμόρφωσης	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης	Μέσος όρος σεμιναρίων ΞΧ για το υπόλοιπο προσωπικό	Μέσος όρος αριθμός συμμετεχόντων	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης
20,25	324	267	2,38	18,59	1,79	18,97	6,52

Πίνακας 42- Τομέας κεφαλαιαγοράς- Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας κατά τα έτη 2012-2016

γ) ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ ΕΝΤΟΛΩΝ

Μέσος όρος προσωπικού	Σύνολο προσωπικού	Πτυχιούχοι	Μέσος όρος ΞΧ σεμιναρίων για υπευθύνους συμμόρφωσης	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης	Μέσος όρος σεμιναρίων ΞΧ για το υπόλοιπο προσωπικό	Μέσος όρος αριθμός συμμετεχόντων	Μέσος όρος ωρών εκπαίδευσης
3	89	70	2,79	7,21	2,17	4,9	4,38

Πίνακας 43- Τομέας κεφαλαιαγοράς - Εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών κατά τα έτη 2012-2016

5.4.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008, οι εταιρείες οφείλουν να διαθέτουν επαρκή προγράμματα συμμόρφωσης. Η καταλληλότητα των διαδικασιών της συμμόρφωσης για την αντιμετώπιση ΞΧ επαληθεύεται μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων.

Σε κάθε εταιρεία διορίζεται ένας ανεξάρτητος υπεύθυνος συμμόρφωσης, εκτός από τις πολύ μικρές εταιρείες με πολύ χαμηλό κίνδυνο (Εταιρείες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης), όπου ο υπεύθυνος συμμόρφωσης δεν είναι πάντα ανεξάρτητος.

Ένα μειονέκτημα που καλείται να αντιμετωπίσει η κανονιστική συμμόρφωση είναι ότι από τα αντίγραφα κίνησης τραπεζικών λογαριασμών για τις καταθέσεις των πελατών, που τηρούνται από τις Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών και τις Εταιρείες Διαχείρισης Κεφαλαίων και Περιουσιακών Στοιχείων, δεν προκύπτει πάντα το πραγματικό όνομα του καταθέτη. Διορθωτικά μέτρα για το ζήτημα αυτό έχουν προβλεφθεί στο Σχέδιο Δράσης.

Οι εποπτευόμενοι φορείς λαμβάνουν πειθαρχικά μέτρα έναντι του προσωπικού τους, για τυχόν παραβίαση της πολιτικής συμμόρφωσης, αλλά δεν διαθέτουν τυποποιημένη διαδικασία για την καταγραφή τους καθώς δεν είναι απαραίτητη η διαδικασία επίσημης καταγραφής, εξαιτίας του μικρού μεγέθους και του χαρακτήρα των εν λόγω εταιρειών (εταιρείες σε μεγάλο βαθμό οικογενειακού χαρακτήρα). Σύμφωνα με τη με αριθμό 1/506/2009 (άρθρο 9) απόφαση της ΕΚ, κάθε 3 έτη όλες οι εποπτευόμενες εταιρείες πρέπει να ελέγχονται από εξωτερικό ελεγκτή, για τις διαδικασίες ΞΧ.

5.4.9 Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας

Τα αρχεία συναλλαγών είναι διαθέσιμα σε μορφή που να διευκολύνει την παρακολούθηση και τον έλεγχο ΞΧ. Οι εταιρείες κεφαλαιαγοράς διαθέτουν πληροφορικά συστήματα που επιτρέπουν και διευκολύνουν τον έλεγχο των συναλλαγών των πελατών έναντι του προφίλ τους, όπως διαπιστώνεται από επιτόπιους ελέγχους και από τις απαντήσεις που λαμβάνονται μέσω ερωτηματολογίων. Επιπλέον, οι μεγάλες εταιρείες της κεφαλαιαγοράς υποστηρίζονται από συστήματα που διενεργούν αποτελεσματικούς ελέγχους εντοπισμού των ΠΕΠ. Οι υπόλοιπες, μεσαίου και μικρού μεγέθους εταιρείες κεφαλαιαγοράς που δεν διαθέτουν τέτοια συστήματα, διενεργούν τους ελέγχους των ΠΕΠ βασισμένες στις προσωπικές σχέσεις με τους πελάτες τους.

Μέσω της επιτόπιας επιθεώρησης, έχει ελεγχθεί ότι οι εταιρείες της κεφαλαιαγοράς υποστηρίζονται από συστήματα που επικουρούν το προσωπικό τους αποτελεσματικά: α) για την ταυτοποίηση και καταγραφή όλων των πολύπλοκων, ασυνήθιστα μεγάλων συναλλαγών, και β) για τον εντοπισμό και υποβολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών. Τέλος, το προσωπικό κατανοεί το λόγο για τον οποίο πρέπει να συντάσσουν αναφορές σχετικά με ύποπτες συναλλαγές και δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων που καλύπτονται ή δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, στην παράγραφο 7, το προσωπικό διαθέτει κατάλληλες γνώσεις για το ΞΧ.

Ο αριθμός ΑΥΣ (βλέπε πίνακα 39) που υποβλήθηκαν εντέλει στη ΜΧΠ το 2016, θεωρείται λογικός, δεδομένου

5. ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

ότι πάνω από το 90 % (Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών 93 %, Διαχειριστές Συλλογικών Επενδύσεων και Περιουσίας 97,4 %, Εταιρείες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών 86 %) των χρηματιστηριακών λογαριασμών δεν είναι ενεργό, δεν ανοίγονται νέοι λογαριασμοί, οι ενεργοί πελάτες είναι γνωστοί καθώς έχουν μακροχρόνια επιχειρηματική σχέση, τα λίγα νέα κεφάλαια που επενδύονται φτάνουν στις επενδυτικές εταιρείες με τραπεζικό έμβασμα ή με τραπεζική κατάθεση και ο όγκος και η αξία των συναλλαγών έχουν μειωθεί δραματικά.

5.4.10 Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για την πρόληψη ΞΧ

Βάσει των επιτόπιων ελέγχων και των απαντήσεων στα ετήσια ερωτηματολόγια: α) οι εταιρείες κεφαλαιαγοράς έχουν σχέσεις διασυννοριακής επεξεργασίας και διεκπεραίωσης, που απαιτούν τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα αντιμετώπισης του ΞΧ, προκειμένου να διατηρηθούν οι σχέσεις αυτές και β) οι διοικήσεις των εταιρειών κεφαλαιαγοράς είναι ευαίσθητες απέναντι στους διεθνείς και εθνικούς κινδύνους ΞΧ για τη φήμη τους.

5.5 Εγγενής τρωτότητα

	Εγγενής τρωτότητα	Συνολική τρωτότητα
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	0,68	0,54
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0,27	0,27
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΒΑΣΗΣ	0,16	0,16
ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	0,16	0,16

Πίνακας 44 - Τομέας κεφαλαιαγοράς - Εγγενής τρωτότητα

5.5.1 Εταιρίες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τα κεφάλαια πελατών διατραπεζικά και πολύ σπάνια σε μετρητά, β) η πολυπλοκότητα και ποικιλία των προσφερόμενων μέσων είναι μεσαία-υψηλή, γ) η αξία των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων ως προς το ΑΕΠ είναι 6% (το ποσοστό αυτό, με βάση την αντιστοιχία του Βάρους με τους άλλους τομείς, εκτιμάται ως μέσος κίνδυνος), δ) μεταξύ άλλων πελατών, οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν 135 ΠΕΠ και 1.054 υπεράκτιες εταιρείες το 2016, ε) τα προϊόντα είναι ρευστοποιήσιμα, στ) συναλλάσσονται σε μετοχές και ομόλογα και είναι εκτεθειμένες σε διεθνείς συναλλαγές, ζ) μπορεί να εμπλακούν σε χειραγώγηση της αγοράς και η) η εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών και απάτη.

Αδυναμίες, οι οποίες έχουν επισημανθεί στο Σχέδιο Δράσης, είναι οι ακόλουθες: α) Οι καταθέσεις σε μετρητά εξακολουθούν να είναι εφικτές στο ταμείο Εταιρειών Επενδυτικών Υπηρεσιών, παρόλο που η πλειοψηφία των εταιρειών επενδυτικών υπηρεσιών την έχουν καταργήσει ως μέσο πληρωμής, β) η μεταφορά κεφαλαίων από λογαριασμούς αξιών του πελάτη σε τρίτους είναι ακόμα εφικτή, παρόλο που η πλειοψηφία των Εταιρειών Επενδυτικών Υπηρεσιών την έχουν καταργήσει, γ) με τη χρήση των παραγώγων, υπάρχει η δυνατότητα μεταφοράς

κερδών από έναν λογαριασμό σε άλλον. Αυτό είναι δυνατό στο Χρηματιστήριο Αθηνών μεταξύ άλλων.

5.5.2 Διαχειριστές συλλογικών επενδύσεων και περιουσίας

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) τα υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία ως προς το ΑΕΠ είναι 4% (το ποσοστό αυτό, με βάση την αντιστοιχία της βαρύτητας με τους άλλους τομείς, εκτιμάται ως «Μέσος - Χαμηλός» κίνδυνος), β) δέχονται κεφάλαια πελατών μόνο σε τραπεζικούς λογαριασμούς, γ) η πολυπλοκότητα και η ποικιλία των προϊόντων είναι «Χαμηλή», δ) η συχνότητα των διεθνών συναλλαγών είναι «Χαμηλή», ε) μεταξύ άλλων πελατών, οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν 253 ΠΕΠ, 36 υπεράκτιες εταιρείες το 2016 και στ) τα προϊόντα είναι ρευστοποιήσιμα.

5.5.3 Εταιρίες λήψης και διαβίβασης

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) δεν δέχονται κεφάλαια πελατών, β) η πολυπλοκότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών είναι πολύ χαμηλή, δεδομένου ότι αυτές διαβιβάζουν εντολές για συναλλαγές μόνο σε μετοχές και ομόλογα, γ) η συχνότητα των διεθνών συναλλαγών είναι χαμηλή και δ) μεταξύ άλλων πελατών, οι εταιρείες αυτές διαθέτουν τρία ΠΕΠ το 2016.

5.5.4 Εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου

Αιτιολόγηση αυτής της βαθμολογίας: α) εταιρείες διαχείρισης κλειστού τύπου, εισηγμένες στο χρηματιστήριο, β) η πολυπλοκότητα των εργασιών τους είναι πολύ χαμηλή και η δυνατότητα ξεπλύματος χρήματος πολύ περιορισμένη γ) δεν υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά τον παράγοντα κινδύνου σε σύγκριση με οποιεσδήποτε άλλες εισηγμένες εταιρείες.

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

6.1 Σύνοψη

Το συνολικό επίπεδο κινδύνου ξεπλύματος χρήματος στον ελληνικό κλάδο ασφαλίσεων ζωής εκτιμήθηκε ως «Μέσο» προς «Χαμηλό», αφού λήφθηκε υπόψη το επίπεδο απειλής ΞΧ και το επίπεδο τρωτότητας του κλάδου.

Όπως αναλύεται στο κεφ. 3.4.2. της παρούσας, που αφορά στην αξιολόγηση της απειλής, τα παρεχόμενα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής στην Ελλάδα, δεν προσφέρουν επαρκή ευελιξία και ποικιλία ώστε να θεωρούνται ελκυστικά για κάποιον που επιδιώκει ΞΧ απαιτώντας πολύπλοκο σχεδιασμό και γνώσεις για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Εξαιτίας των ανωτέρω και σε συνδυασμό με την μειωμένη εμπλοκή του κλάδου σε υποθέσεις ΞΧ, το επίπεδο απειλής εκτιμήθηκε ως «Μέσο - Χαμηλό».

Η αξιολόγηση της τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου ως προς το ΞΧ βασίστηκε σε μια διεξοδική ανάλυση τόσο της ποιότητας των γενικών Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ όσο και της εγγενούς τρωτότητας των επιμέρους προϊόντων. Η ποιότητα των γενικών Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ αξιολογήθηκε ως οριακά «Μέση» προς «Υψηλή», ενώ το επίπεδο τρωτότητας των προϊόντων ασφάλισης ζωής αξιολογήθηκε ως «Μέσο - Χαμηλό» για το σύνολο των προϊόντων, με εξαίρεση τα επενδυτικά προϊόντα, για τα οποία αξιολογήθηκε ως «Μέσο».

6.2 Επισκόπηση του κλάδου ασφαλίσεων ζωής

Οι ασφάλισεις ζωής αποτελούν σημαντικό κλάδο των δραστηριοτήτων ιδιωτικής ασφάλισης, παράγοντας ασφάλιστρα ύψους € 1,9 δις το 2016, ποσό που αντιστοιχεί στο 50% της συνολικής παραγωγής ασφαλίσεων στην Ελλάδα (€ 3,8 δις) και εκτιμάται περίπου στο 1% του ΑΕΠ.

Τον Οκτώβριο του 2017 δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα 22 ασφαλιστικές εταιρείες ζωής (3 αποκλειστικά στον συγκεκριμένο κλάδο, 17 μικτές και 2 υποκαταστήματα επιχειρήσεων ασφάλισης ζωής του ΕΟΧ). Η αγορά των ασφαλίσεων ζωής παρουσιάζει υψηλό δείκτη συγκέντρωσης, με τις 5 μεγαλύτερες εταιρείες κατά το 2016, να κατέχουν το 77% της αγοράς ως προς τα έσοδα από ασφάλιστρα, και τις 10 μεγαλύτερες να κατέχουν το 94%.

Οι ασφαλιστικές εταιρείες ζωής διατηρούν πολύ χαμηλά ποσοστά διασυννοριακής δραστηριότητας, παρέχοντας τον κύριο όγκο των υπηρεσιών τους στην εγχώρια αγορά. Μολονότι κάποιες από αυτές έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν ασφαλιστικά προϊόντα σε άλλα κράτη μέλη του ΕΟΧ στο πλαίσιο του καθεστώτος «διαβατηρίου» της «Ελεύθερης Παροχής Υπηρεσιών», το μερίδιο που παράγεται στο εξωτερικό αντιστοιχεί μόλις στο 1,59% των συνολικών εσόδων από ασφάλιστρα ζωής.

6.3 Αξιολόγηση της τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου

Ο συνδυασμός της τρωτότητας και της απειλής του ασφαλιστικού κλάδου ως προς το ΞΧ προσδιορίζει τον συνολικό κίνδυνο ΞΧ του κλάδου. Η συνολική τρωτότητα του ελληνικού κλάδου ασφαλίσεων ζωής αξιολογήθηκε ως «Μέση - Χαμηλή», βάσει διεξοδικής ανάλυσης τόσο επί της ποιότητας των γενικών Μηχανισμών Ελέγχου πρόληψης ΞΧ όσο και της εγγενούς τρωτότητας των επιμέρους παρεχόμενων προϊόντων.

Τρωτότητα Ασφαλιστικού Κλάδου	Μέση - Χαμηλή (0.37/1.00)
-------------------------------	---------------------------

Αναλυτικότερα, η συνολική τρωτότητα προέκυψε, αφενός, από την αξιολόγηση της ποιότητας των Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ, η οποία εκτιμήθηκε ως οριακά «Μέση» προς «Υψηλή» και αφετέρου, από την τρωτότητα

των παρεχόμενων ασφαλιστικών προϊόντων, για τα περισσότερα από τα οποία αξιολογήθηκε ως «Μέση» προς «Χαμηλή», με εξαίρεση τα επενδυτικά προϊόντα (ιδίως τα εφάπαξ καταβολής), το επίπεδο τρωτότητας των οποίων αξιολογήθηκε ως μέσο.

Η ανάλυση για την εκτίμηση της τρωτότητας των επιμέρους ασφαλιστικών προϊόντων βασίστηκε στα πλέον πρόσφατα, ελεγμένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία των τελευταίων 2-3 ετών, με στόχο την καλύτερη δυνατή αποτύπωση των υφιστάμενων κινδύνων της ασφαλιστικής αγοράς. Από την άλλη, για την ανάλυση των γενικών Μηχανισμών Ελέγχων πρόληψης ΞΧ και των συναφών τρωτοτήτων, η περίοδος συλλογής στοιχείων ήταν ευρύτερη, φτάνοντας σε κάποιες περιπτώσεις τα 10 έτη, ανάλογα με το είδος της αξιολογούμενης μεταβλητής και τη διαθεσιμότητα των στατιστικών στοιχείων.

Επισημαίνεται ότι στην παρούσα αξιολόγηση εξετάστηκαν μόνο ασφαλιστικές εταιρείες που ασκούν δραστηριότητες ασφάλισης ζωής (περιλαμβανομένων επενδυτικών προϊόντων), καθώς οι εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες ασφάλισης κατά ζημιών και υπηρεσίες αντασφάλισης δεν ορίζονται ως υπόχρεα πρόσωπα σύμφωνα με τον ελληνικό ν. 3691/2008 πρόληψης ΞΧ, αλλά και την 3η Κοινοτική Οδηγία για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ και τα διεθνή πρότυπα πρόληψης ΞΧ. Μάλιστα, σύμφωνα με την Έκθεση Εκτίμησης Υπερεθνικών Κινδύνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ιούνιος 2017), το επίπεδο της απειλής ΞΧ που συνδέεται με τις ασφάλισεις κατά ζημιών κρίνεται ως Χαμηλής σημασίας / αμελητέο.

6.4 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου

Οι μεταβλητές γενικών μηχανισμών ελέγχου που αξιολογήθηκαν, αφορούν στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών για την πρόληψη ΞΧ και ως εκ τούτου, επηρεάζουν το σύνολο του ασφαλιστικού κλάδου και επιδρούν στην τρωτότητα όλων των ασφαλιστικών προϊόντων ζωής. Όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο αξιολόγησης της εκάστοτε μεταβλητής γενικών μηχανισμών ελέγχου τόσο μεγαλύτερη είναι η τρωτότητα του ασφαλιστικού κλάδου.

Μεταβλητές Γενικών Μηχανισμών Ελέγχου	Αξιολόγηση Επιπέδου
1 Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ	Υψηλό
2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών	Μέσο - Υψηλό
3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Υψηλό
4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Υψηλό
5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Σχεδόν Άριστο
6 Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών	Υψηλό
7 Κατάρτιση του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΞΧ	Υψηλό
8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης	Μέσο - Υψηλό
9 Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας	Μέσο - Υψηλό
10 Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για τη πρόληψη ΞΧ	Υψηλό
11 Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Μέσο
12 Διαθεσιμότητα υποδομών αξιόπιστης ταυτοποίησης (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Μέσο
13 Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης (ανάλυση σε εθνικό επίπεδο)	Μέσο - Υψηλό
Συνολική αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχου	Μέσο - Υψηλό

Πίνακας 45 - Ασφαλιστικός κλάδος - Αξιολόγηση γενικών μηχανισμών ελέγχων ΞΧ

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

Βάσει της παραπάνω ανάλυσης, το επίπεδο ποιότητας των γενικών Μηχανισμών Ελέγχου για την πρόληψη ΞΧ αξιολογήθηκε ως οριακά «Μέσο - Υψηλό».

Ακολουθεί μια σύντομη ανάλυση της αξιολόγησης των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα:

6.4.1 Επάρκεια θεσμικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ

Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για την πρόληψη του ΞΧ καθορίζεται από τον Νόμο 3691/5.8.2008 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, ο οποίος ενσωματώνει την Οδηγία 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εξειδικεύεται για τις ασφαλιστικές εταιρείες με την Απόφαση 154/2009, η οποία εκδόθηκε από την τότε αρμόδια εποπτική αρχή, Ελληνική Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΠΕΙΑ). Το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο εναρμονίζεται με τα διεθνή πρότυπα αναφορικά με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας (ΔΕ) ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο, περιλαμβανομένων διαδικασιών πιστοποίησης του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου, διαδικασιών ελέγχου συναλλαγών και πληροφοριακών συστημάτων, τα προβλεπόμενα μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας για συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών, προϊόντων και διαύλων διανομής τους, όπως για παράδειγμα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, πελάτες προερχόμενους από χώρες υψηλού κινδύνου, συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη, χρήση νέων τεχνολογιών κ.α. Επίσης, υφίστανται σχετικές διατάξεις για τις απαιτήσεις αναφορικά με τις υποχρεώσεις υποβολής Αναφορών Υποπτων Συναλλαγών από τα υπόχρεα πρόσωπα προς την Αρχή, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και την τήρηση αρχείου.

Η παρούσα έκθεση εθνικής εκτίμησης κινδύνου βασίστηκε στο ν. 3691/2008, ο οποίος ήταν σε ισχύ κατά την περίοδο εκπόνησής της. Η 4η Κοινοτική Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, δεν είχε ακόμη ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο και ως εκ τούτου ο βαθμός συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της δεν συνεκτιμήθηκε στην ανάλυση της τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου. Εντούτοις, οι αλλαγές στο πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ που επέφερε η 4η Κοινοτική Οδηγία ελήφθησαν υπόψη για τον προσδιορισμό του σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των αδυναμιών και των κινδύνων που εντοπίστηκαν από την αξιολόγηση.

Στο πλαίσιο διαβούλευσης μεταξύ των ασφαλιστικών εταιρειών και των Εποπτικών Αρχών, επισημάνθηκε η ανάγκη περαιτέρω εξειδίκευσης και παροχής κατευθυντήριων οδηγιών αναφορικά με συγκεκριμένες διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να διασφαλιστεί η ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή τους από τις ασφαλιστικές εταιρείες. Στις εν λόγω διατάξεις περιλαμβάνονται: α) η υποχρέωση των εταιρειών να διαθέτουν εξειδικευμένα πληροφορικά συστήματα προκειμένου να εφαρμόζουν τα προβλεπόμενα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης κινδύνου ΞΧ/ΧΤ των πελατών και της παρακολούθησης των συναλλαγών τους βάσει της τυπολογίας ασυνηθών, ύποπτων συναλλαγών όπως ορίζεται στο άρθρο 16 παρ. 3 της απόφασης ΕΠΕΙΑ 154/2009, και β) η υποχρέωση αναφορικά με την επαλήθευση της προέλευσης των κεφαλαίων του πελάτη για καταβολές που υπερβαίνουν τις €15.000, η εφαρμογή της οποίας προκαλεί μερική σύγχυση ως προς τον χρονικό ορίζοντα ελέγχου για την πλήρωση του ποσοτικού αυτού κριτηρίου όταν πρόκειται για περισσότερες της μιας συναλλαγές.

6.4.2 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την αδειοδότηση

Η ΤτΕ είναι η αρμόδια εποπτική αρχή για τις ασφαλιστικές εταιρείες και τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές από το 2010, δυνάμει του ν. 3867/03.08.2010 ο οποίος κατήργησε την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΠΕΙΑ) μεταφέροντας το σύνολο των αρμοδιοτήτων της, περιλαμβανομένης και της εποπτείας των συστημάτων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, στην ΤτΕ.

Η προληπτική εποπτεία ασκείται από τη Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΔΕΙΑ) της ΤτΕ, σύμφωνα με τον ν. 4364/2016, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2009/138/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα ΙΙ). Η ΤτΕ διαθέτει ένα σαφές και ολοκληρωμένο πλαίσιο για τις απαιτήσεις αδειοδότησης και εγγραφής στα οικεία μητρώα του ασφαλιστικού κλάδου. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Κεφάλαιο Β του ν. 4364/2016, η ΤτΕ, εκτός των κεφαλαιακών απαιτήσεων και του καταστατικού σκοπού της αιτούσας εταιρείας, αξιολογεί αν η εταιρεία α) διαθέτει αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης για τη χρηστή διαχείριση της ασφαλιστικής επιχείρησης και για το σύστημα εποπτείας, β) διαθέτει καταγεγραμμένες και εγκεκριμένες από το Δ.Σ. πολιτικές σε σχέση με τη διαχείριση των κινδύνων και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και γ) διαθέτει κατάλληλη και αξιόπιστη διοίκηση και πρόσωπα αρμόδια για τις βασικές λειτουργίες της εταιρείας, τα οποία πληρούν τις απαιτήσεις πιστοποιημένων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων. Σε σχέση με πρόσωπα που έχουν αποφασίσει να αποκτήσουν, άμεσα ή έμμεσα, ειδική συμμετοχή σε ασφαλιστική ή αντασφαλιστική επιχείρηση με έδρα την Ελλάδα, το άρθρο 43 παράγραφος 11 προβλέπει ότι η Εποπτική Αρχή, προκειμένου να διασφαλίσει τη χρηστή και συνετή διαχείριση της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης την οποία αφορά η προτεινόμενη εξαγορά, συνεκτιμώντας την ενδεχόμενη επιρροή του υποψήφιου αγοραστή στην εν λόγω επιχείρηση, αξιολογεί την καταλληλότητα του υποψήφιου αγοραστή και τα οικονομικά εκέγγυα της προτεινόμενης εξαγοράς από χρηματοοικονομική άποψη, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων τον βαθμό στον οποίο υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι διαπράττεται ή επιχειρείται να διαπραχθεί ΞΧ σε σχέση με την προτεινόμενη εξαγορά, κατά την έννοια του ν. 3691/2008 (Α' 166) ή ότι η προτεινόμενη εξαγορά είναι δυνατόν να αυξήσει αυτόν τον κίνδυνο.

Οι αιτούσες εταιρείες, οι οποίες προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στον κλάδο ασφάλισης ζωής και ως εκ τούτου εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3691/2008 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, αξιολογούνται ως προς την επάρκεια των συστημάτων και μηχανισμών πρόληψης ΞΧ/ΧΤ από εξειδικευμένο σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ τμήμα της ΤτΕ.

6.4.3 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών

Οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές εποπτεύονται ως προς την συμμόρφωσή τους με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ/ΧΤ από το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της Διεύθυνσης Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών (ΔΕΕΕ) της ΤτΕ, οι εποπτικές αρμοδιότητες της οποίας προσδιορίζονται σαφώς από το άρθρο 6.3 του ν. 3691/2008, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων της.

Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ είναι αρμόδιο για την εποπτεία πλήθους χρηματοπιστωτικών οργανισμών από

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

διαφορετικούς τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων τραπεζών, εταιρειών ασφάλισης ζωής, ιδρυμάτων πληρωμών, ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, εταιρειών χρηματοδοτικών μισθώσεων και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, πιστωτικών ιδρυμάτων, ανταλλακτηρίων συναλλάγματος και εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων από πιστώσεις. Τον Οκτώβριο του 2017, ο συνολικός αριθμός των εποπτευόμενων εταιρειών ανερχόταν σε 105. Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ασκεί επιτόπια και εξ αποστάσεως εποπτεία, εφαρμόζοντας προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, ενώ είναι επίσης αρμόδιο για τη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που υπόκεινται στην εποπτεία του.

Όπως αναλύθηκε ήδη διεξοδικά στην αντίστοιχη παράμετρο για την εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού κλάδου²²⁹, το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ διαθέτει 9 εξειδικευμένους ελεγκτές, με πολυετή εμπειρία στο αντικείμενο. Ωστόσο, δεδομένου του πλήθους των αναλαμβανόμενων αρμοδιοτήτων και της ευρύτητας του αντικειμένου εργασιών του Τμήματος Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ σε συνδυασμό με τις επερχόμενες προκλήσεις λόγω της αναθεώρησης του νομικού και κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ εν όψει ενσωμάτωσης της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας, η ανάγκη για περαιτέρω στελέχωση του Τμήματος Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ είναι ουσιώδης.

Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της ΤτΕ καθορίζει την Εποπτική του Στρατηγική, εξειδικεύοντας τις εποπτικές ενέργειες που πρόκειται να πραγματοποιηθούν για κάθε χρηματοπιστωτικό οργανισμό, περιλαμβανομένου ενός προγράμματος επιτόπιων και εξ' αποστάσεως ελέγχων, καθώς και της κατανομής των διαθέσιμων πόρων στις διάφορες κατηγορίες εταιρειών που εποπτεύονται από την ΤτΕ, εφαρμόζοντας προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο. Η εποπτική στρατηγική επικαιροποιείται τουλάχιστον σε ετήσια βάση και στηρίζεται, καταρχάς, στην αξιολόγηση των κινδύνων που ενέχει καθένας από τους εποπτευόμενους κλάδους και, εν συνεχεία, στην αξιολόγηση των επιμέρους χρηματοπιστωτικών οργανισμών εντός των εν λόγω κλάδων. Για την αξιολόγηση του κινδύνου κάθε κλάδου εξετάζεται πλήθος παραγόντων, όπως το μέγεθος του κλάδου, ο αριθμός των οντοτήτων και ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς του κλάδου σε περιορισμένο αριθμό οντοτήτων, το επίπεδο πολυπλοκότητας των παρεχόμενων προϊόντων, η κατηγορία και το προφίλ κινδύνου των πελατών με τους οποίους πραγματοποιούνται συναλλαγές, το επίπεδο συμμόρφωσης με το ισχύον νομικό πλαίσιο και το επίπεδο ευαισθητοποίησης του κλάδου στον κίνδυνο ΞΧ κτλ. Βάσει αυτής της αξιολόγησης, η ΤτΕ δίνει μεγαλύτερη έμφαση και κατανέμει περισσότερους πόρους στους κλάδους υψηλότερου κινδύνου.

Η εποπτική αρχή πραγματοποιεί εξ' αποστάσεως αξιολόγηση κινδύνου (off site risk assessment) σε ατομική βάση για κάθε ασφαλιστική εταιρεία ζωής, όπως και για καθένα από τα εποπτευόμενα ιδρύματα, εντοπίζοντας τους κινδύνους ΞΧ που αφορούν τόσο τις επιμέρους οντότητες όσο και τον ασφαλιστικό κλάδο γενικότερα, βάσει στοιχείων και πληροφοριών που συλλέγονται σε τακτή βάση. Μέχρι πρόσφατα, η εξ' αποστάσεως αξιολόγηση κινδύνου των ασφαλιστικών εταιρειών, αν και αρκετά ενδελεχής, εστιαζόταν περισσότερο στους μηχανισμούς ελέγχου και στο επίπεδο συμμόρφωσης των ασφαλιστικών εταιρειών, και λιγότερο στην εκτίμηση του εγγενούς κινδύνου, που προκύπτει από τις δραστηριότητες, τα προϊόντα, το είδος των πελατών τους κλπ., για τον οποίο διεξαγόταν μια λιγότερο λεπτομερής ανάλυση. Προς αυτή την κατεύθυνση, και στο πλαίσιο συμμόρφωσης με τις διατάξεις της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ και του νέου ελληνικού νόμου που την ενσωματώνει, το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ ολοκληρώνει, στην παρούσα φάση, την ανάπτυξη ενός νέου εποπτικού εργαλείου, περισσότερο βασισμένο στον κίνδυνο, σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Εποπτεία με Βάση τον Κίνδυνο (Risk Based Supervision Guidelines), που εκδόθηκαν από τις Ευρωπαϊκές

Εποπτικές Αρχές (ESAs), κατ' εξουσιοδότηση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849. Το νέο εποπτικό εργαλείο συμβάλλει στην καλύτερη εκτίμηση του κινδύνου ΞΧ/ΧΤ στο πλαίσιο της αξιολόγησης των ασφαλιστικών εταιρειών και στοχεύει στην αποτελεσματικότερη κατανομή των εποπτικών πόρων, προσδιορίζοντας συγκεκριμένες περιοχές ελέγχου που ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο προκειμένου να προσδιορίζεται το βάθος, η διάρκεια και η συχνότητα των επιτόπιων και εξ' αποστάσεως εποπτικών δραστηριοτήτων, οι ανάγκες και η τεχνική κατάρτιση του εποπτικού προσωπικού ανάλογα με τη φύση και το επίπεδο των εντοπισθέντων κινδύνων.

Οι επιτόπιοι έλεγχοι στις ασφαλιστικές εταιρείες διεξάγονται σύμφωνα με το Εγχειρίδιο Ελέγχων του Τμήματος Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, στο οποίο προσδιορίζονται αναλυτικά οι ελεγκτικές διαδικασίες για τις διάφορες περιοχές ελέγχου. Από το 2010, η ΤτΕ έχει πραγματοποιήσει δεκαεννέα (19) επιτόπιους ελέγχους σε 14 εταιρείες ασφάλισης ζωής. Στις εταιρείες που υποβλήθηκαν μέχρι σήμερα σε έλεγχο περιλαμβάνονται οι 5 μεγαλύτερες (ως προς το μερίδιο αγοράς επί του συνολικού εσόδου από ασφάλιστρα συμβολαίων ζωής), που επιλέχθηκαν λόγω του αυξημένου κινδύνου τους σε σχέση με τις υπόλοιπες εταιρείες του κλάδου και του μεγέθους του χαρτοφυλακίου τους, ενώ οι υπόλοιπες, οι οποίες ήταν μεσαίου και μικρότερου μεγέθους ασφαλιστικές εταιρείες, επιλέχθηκαν λόγω άλλων επιμέρους παραγόντων κινδύνου, που αφορούσαν κυρίως θέματα συμμόρφωσης της λειτουργίας πρόληψης ΞΧ και ελλείψεων στους μηχανισμούς ελέγχου. Παρότι το επίπεδο συμμόρφωσης των εταιρειών είναι σε γενικές γραμμές ικανοποιητικό, από τους επιτόπιους ελέγχους έχουν εντοπιστεί ορισμένες αδυναμίες, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα πεδία: α) στην διαδικασία αξιολόγησης του κινδύνου ΞΧ των πελατών, β) στην επάρκεια και καταλληλότητα των πληροφοριακών συστημάτων πρόληψης ΞΧ για την παρακολούθηση των συναλλαγών των πελατών και τον εντοπισμό ύποπτων ασυνθητών συναλλαγών και γ) στην επάρκεια στελέχωσης των μονάδων πρόληψης ΞΧ των εταιρειών.

6.4.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 52 του ν. 3691/2008 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, με αποφάσεις των αρμόδιων εποπτικών αρχών, εν προκειμένω της ΤτΕ, επιβάλλονται στις εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα, σωρευτικά ή διαζευκτικά, είτε η λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός τακτού χρονικού διαστήματος είτε μία ή περισσότερες κυρώσεις κατά της εταιρείας και των μελών του διοικητικού συμβουλίου εφόσον παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους που προβλέπονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού και των κανονιστικών αποφάσεων. Το φάσμα των προβλεπόμενων κυρώσεων και διοικητικών μέτρων που δύναται να επιβληθούν από την εκάστοτε αρμόδια εποπτική αρχή για τις περιπτώσεις παραβίασης των εθνικών διατάξεων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ είναι αρκετά ευρύ ώστε να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα, την αναλογικότητα και τον αποτρεπτικό χαρακτήρα των μέτρων αυτών. Ειδικότερα, περιλαμβάνει την επιβολή χρηματικών προστίμων και διορθωτικών μέτρων καθώς και, την απομάκρυνση ανώτερων στελεχών, την προσωρινή ή οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας ή την αναστολή ορισμένων δραστηριοτήτων. Τα κριτήρια που εφαρμόζονται από την ΤτΕ προκειμένου να γίνει επιμέτρηση των διοικητικών κυρώσεων σε ασφαλιστικές εταιρείες προβλέπονται στο άρθρο 19 της απόφασης ΕΠΕΙΑ 154/2009 και περιλαμβάνουν τον κίνδυνο που ενέχει η εξεταζόμενη παράβαση των διατάξεων για την αποφυγή ΞΧ/ΧΤ, την αξία των παράνομων συναλλαγών που διενεργήθηκαν και τον βαθμό συμμετοχής της Εταιρείας σε αυτές, το τυχόν επιτευχθέν οικονομικό όφελος, τον βαθμό συνεργασίας της Εταιρείας με τις αρμόδιες αρχές και ιδιαίτερα με την ΤτΕ.

Η ΤτΕ, στο πλαίσιο δεκαεννέα (19) επιτόπιων ελέγχων πρόληψης ΞΧ που διενεργήθηκαν από το 2010, ανάλογα με

²²⁹ Βλ. παρ. 4.4 της ενότητας του Τραπεζικού τομέα

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

τη σοβαρότητα των ευρημάτων και του ενεχόμενου κινδύνου, επέβαλε, με αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων, μια σειρά διοικητικών κυρώσεων, μεταξύ των οποίων χρηματικά πρόστιμα σε πέντε (5) ασφαλιστικές εταιρείες, συνολικού ύψους 164.000 € και διορθωτικά μέτρα σε έξι (6) ασφαλιστικές εταιρείες. Σε πολλές περιπτώσεις όπου τα ευρήματα κρίθηκαν ως μειωμένου κινδύνου, δεν επιβλήθηκαν διοικητικές κυρώσεις, αλλά οι εταιρείες κλήθηκαν να υλοποιήσουν κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες προς αντιμετώπιση των εντοπισθέντων αδυναμιών.

Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, στο πλαίσιο άσκησης εξ' αποστάσεως εποπτείας, ελέγχει την ορθή και έγκαιρη υλοποίηση των διορθωτικών μέτρων που επιβάλλονται με τις Αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων, διεξάγοντας και επιτόπιους ελέγχους προς διαπίστωση της επάρκειάς τους, όπου κρίνεται αναγκαίο.

6.4.5 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Το άρθρο 45 του ν. 3691/2008 για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, προβλέπει αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις για στελέχη και υπαλλήλους ασφαλιστικών εταιρειών λόγω μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις του νόμου, επιβάλλοντας κάθειρξη μέχρι 10 έτη και χρηματική ποινή από 30.000 € έως 2 εκατ. €, κατά περίπτωση. Κατά την τελευταία πενταετία δεν έχουν καταγραφεί καταδικαστικές αποφάσεις ή ενέργειες επιβολής ποινικών κυρώσεων σε βάρος ασφαλιστικών εταιρειών και στελεχών ή υπαλλήλων τους λόγω μη συμμόρφωσης με τα προβλεπόμενα για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, οι περιπτώσεις παραβατικής συμπεριφοράς και επίδειξης ελλιπούς ακεραιότητας στελεχών και υπαλλήλων των εταιρειών ασφαλίσεων ζωής κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, ήταν επίσης περιορισμένες. Οι περισσότερες από τις περιπτώσεις που εντοπίστηκαν αφορούσαν απάτες (κατάχρηση, πλαστογραφία) στις οποίες εμπλέκονταν κυρίως ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές και όχι υπάλληλοι των εταιρειών. Σε όσες περιπτώσεις υπήρξε εμπλοκή υπαλλήλου ασφαλιστικής εταιρείας, η τελευταία προέβη σε λήξη της εργασιακής σχέσης όπως και στις περιπτώσεις των ασφαλιστικών διαμεσολαβητών όπου στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι εταιρείες κινήθηκαν νομικά εναντίον τους. Επισημαίνεται ωστόσο ότι υπάρχουν δυσκολίες στη συγκέντρωση στοιχείων από τις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, καθώς στα ποινικά μητρώα που τηρούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες δεν κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το αδίκημα και δεν υφίστανται σχετικά αναλυτικά στατιστικά στοιχεία για τα έτη 2014-2016.

Παλαιότερα και ιδίως στο διάστημα 2007 έως 2010, υπήρξαν ορισμένες περιπτώσεις εταιρειών για τις οποίες είχαν κινήσει ποινικές διαδικασίες εναντίον είτε των ίδιων των ασφαλιστικών εταιρειών είτε διευθυντικών στελεχών και υπαλλήλων τους και αφορούσαν κυρίως υποθέσεις απάτης σε βάρος των ασφαλισμένων. Οι συγκεκριμένες περιπτώσεις αφορούν ασφαλιστικές εταιρείες των οποίων η άδεια λειτουργίας έχει πλέον ανακληθεί. Με την ανάληψη της εποπτείας των ασφαλιστικών εταιρειών από την ΤτΕ και την ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου με την ενσωμάτωση της Οδηγίας Φερεγγυότητα II (ν. 4364/2016) το 2016, τα περιστατικά αυτά έχουν ελαχιστοποιηθεί.

6.4.6 Ακεραιότητα της διοίκησης και του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών

Οι ασφαλιστικές εταιρείες υπόκεινται σύμφωνα με τον νόμο 4364/2016, που ενσωματώνει στην ελληνική νομοθεσία

την Οδηγία 2009/138/ΕΚ, σε διαδικασία ελέγχου καταλληλότητας (fit and proper). Ειδικότερα, η Τράπεζα της Ελλάδος προβαίνει σε ελέγχους καταλληλότητας για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τους πραγματικούς δικαιούχους και τα πρόσωπα που ασκούν έλεγχο στην εταιρεία, καθώς και τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τις βασικές λειτουργίες, συμπεριλαμβανομένου του υπεύθυνου για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ. Η αξιολόγηση βασίζεται σε αναλυτικά ερωτηματολόγια συνοδευόμενα από σχετική τεκμηρίωση. Η Τράπεζα της Ελλάδος επαληθεύει την καταλληλότητα και την αξιοπιστία των προσώπων που υπόκεινται στις απαιτήσεις κοινοποίησης και ενημερώνει την ασφαλιστική εταιρεία σε περίπτωση που έχει αντιρρήσεις. Περαιτέρω, οι ίδιες οι ασφαλιστικές εταιρείες έχουν αναπτύξει Συστήματα Διαχείρισης Κινδύνων για την αντιμετώπιση της εσωτερικής απάτης, τα οποία ισχύουν για όλα τα μέλη του προσωπικού και περιλαμβάνουν: α) κατάλληλες Οργανωτικές δομές, καθορίζοντας τους ρόλους και τις ευθύνες όλων των μελών του προσωπικού (αρχή διπτού ελέγχου, γραπτές διαδικασίες), β) Πολιτικές και διαδικασίες σχετικά με τον έλεγχο προσωπικού και την παρακολούθηση και αναφορά της εσωτερικής απάτης (Κώδικες δεοντολογίας, Πολιτικές σύγκρουσης συμφερόντων, Πολιτικές πρόσληψης, Πολιτικές διαχείρισης κινδύνων απάτης, Πολιτικές αναφοράς παράτυπων συμπεριφορών, Διαδικασίες καταγγελίας, Πολιτικές κατά της δωροδοκίας κλπ), γ) Προγράμματα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού δ) Μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου και κυρώσεις. Σύμφωνα με στοιχεία που ελήφθησαν από τις ασφαλιστικές εταιρείες για την περίοδο των τελευταίων 5 ετών, δεν έχουν διαπιστωθεί περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με το πλαίσιο και την πολιτική πρόληψης ΞΧ/ΧΤ της εταιρείας από στελέχη των ασφαλιστικών εταιρειών. Όσον αφορά περιπτώσεις απάτης σε ασφάλισης ζωής, μόνο 3 εταιρείες ανέφεραν μεμονωμένα περιστατικά, τα περισσότερα από τα οποία αφορούσαν ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές και όχι υπαλλήλους των εταιρειών. Σε όλες τις περιπτώσεις απάτης (υπεξαίρεση, πλαστογραφία) που αναφέρθηκαν, οι εταιρείες προέβησαν σε διακοπή της συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους διαμεσολαβητές.

6.4.7 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας κανονιστικής συμμόρφωσης

Οι ασφαλιστικές εταιρείες θεσπίζουν και εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες πρόληψης ΞΧ, οι οποίες επικαιροποιούνται τακτικά, όπως επιτάσσει το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο πρόληψης ΞΧ, συνεκτιμώντας πιθανούς νέους κινδύνους που μπορεί να ανακύπτουν με την πάροδο του χρόνου. Η λειτουργία και το πρόγραμμα κανονιστικής συμμόρφωσης κάθε εταιρείας προσαρμόζεται λαμβάνοντας υπόψη πλήθος παραγόντων που προσδιορίζουν τους κινδύνους ΞΧ, όπως το μέγεθος και η φύση των παρεχόμενων προϊόντων και των συναλλαγών, το προφίλ των πελατών κ.α. Υπό το πρίσμα των νέων απαιτήσεων της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, οι ασφαλιστικές εταιρείες θα πρέπει να αναθεωρήσουν τα προγράμματα συμμόρφωσής τους, λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές των ΕΕΑ για τους Παράγοντες Κινδύνου (Risk Factors Guidelines), προκειμένου να είναι σε θέση να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις όσον αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των επιμέρους επιχειρηματικών σχέσεων και των περιστασιακών συναλλαγών, βάσει μιας αναλυτικής και εμπειρισταωμένης αξιολόγησης κινδύνου.

Περαιτέρω, οι εταιρείες καλούνται να ορίσουν ένα κατάλληλο και αξιόπιστο στέλεχος ως υπεύθυνο συμμόρφωσης για την πρόληψη ΞΧ, αρμόδιο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των πολιτικών και διαδικασιών πρόληψης ΞΧ, καθώς και του εσωτερικού προγράμματος ελέγχου συμμόρφωσης της εταιρείας σε ανώτερο επίπεδο. Οι μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΞΧ που εφαρμόζονται από τις εταιρείες περιλαμβάνουν τη διενέργεια ελέγχων

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

από α) τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της εταιρείας βάσει του προγράμματος ελέγχων που καταρτίζει σε τακτή βάση, β) τους εξωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι υποβάλλουν κάθε δύο χρόνια έκθεση αξιολόγησης της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του συστήματος πρόληψης ΞΧ/ΧΤ γ) τον υπεύθυνο συμμόρφωσης, ο οποίος πραγματοποιεί ελέγχους σε τακτική και ad hoc βάση. Συνήθως, τα καθήκοντα του υπευθύνου συμμόρφωσης αναλαμβάνει ο Επικεφαλής του Τμήματος Κανονιστικής Συμμόρφωσης, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις τα αναλαμβάνει ο Επικεφαλής του Τμήματος Διαχείρισης Κινδύνου ή του Νομικού Τμήματος, διασφαλίζοντας σε μεγάλο βαθμό την έλλειψη σύγκρουσης συμφερόντων. Ο υπεύθυνος συμμόρφωσης, ανάλογα με το μέγεθος της εκάστοτε εταιρείας υποστηρίζεται από επιπλέον, κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό, προκειμένου να είναι σε θέση να εκτελεί αποτελεσματικά τα καθήκοντά του. Συγκεκριμένα ο αριθμός των υπαλλήλων που στελεχώνουν τις μονάδες πρόληψης ΞΧ/ ΧΤ των ελληνικών ασφαλιστικών εταιρειών κυμαίνεται από ένα έως τρία άτομα, εντούτοις, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα ίδια άτομα είναι επιφορτισμένα και με άλλα εξίσου απαιτητικά καθήκοντα σχετικά με θέματα κανονιστικής συμμόρφωσης, όπως η προστασία δεδομένων, η υποβολή αναφορών προς εποπτικές και άλλες αρμόδιες αρχές κτλ. Αφού συνεξετάστηκαν παράγοντες όπως το μέγεθος των επιμέρους εταιρειών, η φύση και ο όγκος των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και το επίπεδο αυτοματισμού των πληροφοριακών συστημάτων πρόληψης ΞΧ, εκτιμήθηκε πως οι εταιρείες θα πρέπει να ενισχύσουν τους διαθέσιμους πόρους του υπεύθυνου συμμόρφωσης, προκειμένου ο τελευταίος να είναι σε θέση να εκτελεί αποτελεσματικά τα καθήκοντά του. Η ενίσχυση των πόρων αφορά τόσο στην στελέχωση όσο και στην υποστήριξη των εργασιών του με κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα.

6.4.8 Κατάρτιση του προσωπικού των ασφαλιστικών εταιρειών σε θέματα πρόληψης ΞΧ

Οι ασφαλιστικές εταιρείες οφείλουν να παρέχουν στο προσωπικό τους συνεχή εκπαίδευση, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι γνώσεις τους αναφορικά με τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ είναι επαρκείς και κατάλληλες. Οι υπεύθυνοι συμμόρφωσης παρακολουθούν τακτικά προγράμματα κατάρτισης και σχεδόν στο σύνολό τους διαθέτουν σχετικές πιστοποιήσεις σε θέματα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ. Το επίπεδο γνώσεων του προσωπικού των εταιρειών κρίνεται ικανοποιητικό. Τα προγράμματα κατάρτισης του προσωπικού πραγματοποιούνται τόσο εντός όσο και εκτός της ασφαλιστικής επιχείρησης, περιλαμβανομένων σεμιναρίων αιθούσης, προγραμμάτων ηλεκτρονικής εξ' αποστάσεως εκμάθησης και τακτικών ενημερωτικών εγκυκλίων, που διανέμονται στο προσωπικό συμπληρωματικά της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης ΞΧ της εταιρείας. Επιπλέον, η καθημερινή επικοινωνία ανάμεσα στον ΥΣ και το προσωπικό που ασχολείται με θέματα πρόληψης ΞΧ, στο πλαίσιο διερεύνησης ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών, συμβάλλει ουσιαστικά στην εκπαίδευση του προσωπικού (εκπαίδευση κατά την εργασία) και αυξάνει την ευαισθητοποίησή του. Μέσω της ως άνω διαδικασίας εκπαίδευσης και ενημέρωσης, το προσωπικό αποκτά επίσης επίγνωση των νομικών συνεπειών σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τα καθήκοντά του αναφορικά με την πρόληψη ΞΧ.

6.4.9 Επίπεδο πίεσης από την αγορά για την επίτευξη προτύπων για τη πρόληψη ΞΧ

Οι περισσότερες ασφαλιστικές εταιρείες ωθούνται με τον έναν ή τον άλλο τρόπο από την ίδια την αγορά στο να

συμμορφωθούν με τα διεθνή πρότυπα πρόληψης ΞΧ. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι δέκα εταιρείες ασφάλισης ζωής οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 89% της αγοράς, ανέφεραν ότι δέχονται πίεση από τη διεθνή και εγχώρια αγορά προκειμένου να διαθέτουν αποτελεσματική λειτουργία κανονιστικής συμμόρφωσης ως προς την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ και αξιολογούνται για τον σκοπό αυτό. Ειδικότερα, μεγάλο μέρος των εταιρειών ασφάλισης ζωής που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα εντάσσονται σε πολυεθνικούς ασφαλιστικούς ομίλους και στο πλαίσιο αυτό, οι μητρικές εταιρείες απαιτούν από τις θυγατρικές τους στην Ελλάδα να συμμορφώνονται με την πολιτική πρόληψης ΞΧ/ΧΤ του Ομίλου, και να εφαρμόζουν το αυστηρότερο μεταξύ αυτής και της εθνικής νομοθεσίας,πλάισιο. Οι μητρικές εταιρείες αξιολογούν και ελέγχουν συστηματικά το επίπεδο συμμόρφωσης των θυγατρικών τους με την πολιτική πρόληψης ΞΧ του Ομίλου και απαιτούν διορθωτικά μέτρα όταν κρίνεται αναγκαίο.

Περαιτέρω, η επάρκεια και καταλληλότητα της εφαρμοζόμενης πολιτικής πρόληψης ΞΧ/ΧΤ των ελληνικών εταιρειών ασφάλισης ζωής αξιολογείται από τα εγχώρια και αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα στα οποία διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς, καθώς και από τις συνεργαζόμενες εταιρείες αντασφάλισης, στο πλαίσιο των εφαρμοζόμενων από αυτά μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες τους, εν προκειμένω τις ασφαλιστικές εταιρείες.

6.4.10 Αποτελεσματικότητα παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων συναλλαγών

Οι ασφαλιστικές εταιρείες απαιτείται να διατηρούν κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα, τα οποία να επιτρέπουν και να διευκολύνουν την παρακολούθηση συναλλαγών πελατών έναντι του οικονομικού τους προφίλ και να βοηθούν στον εντοπισμό και στην αποτελεσματική καταγραφή όλων των πολύπλοκων, ασυνήθιστα μεγάλων συναλλαγών. Οι περισσότερες εταιρείες χρησιμοποιούν εξειδικευμένα πληροφορικά συστήματα για την πρόληψη ΞΧ, προκειμένου να εντοπίζουν ασυνήθεις/ύποπτες συναλλαγές βάσει μιας διεθνούς τυπολογίας, ενώ άλλες, μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, χρησιμοποιούν ειδικά σχεδιασμένες τακτικές και ad hoc αναφορές, στοχευμένες σε υψηλού κινδύνου πελάτες και συναλλαγές. Ο έλεγχος των πελατών και των συναλλαγών τους έναντι καταλόγων κυρώσεων και ο έλεγχος ΠΕΠ διεξάγεται κατά βάση με τη χρήση εξειδικευμένων πληροφοριακών συστημάτων για την πρόληψη ΞΧ ή εφαρμογών που έχει αναπτύξει η ίδια η εταιρεία (in-house). Οι ελλείψεις που διαπιστώνονται από την ΤτΕ κατά τις εποπτικές ενέργειές της (τόσο εξ αποστάσεως όσο και επιτόπιες), αναφορικά με την επάρκεια των πληροφοριακών συστημάτων μέσω των οποίων διενεργούνται η παρακολούθηση και η αναφορά ύποπτων συναλλαγών, σχετίζονται με: α) αδυναμία εξαγωγής αυτόματων ειδοποιήσεων για ασυνήθεις/ύποπτες συναλλαγές, πράγμα που δυσχεραίνει το έργο του ελεγκτή ως προς την τεκμηρίωση της διαδικασίας αξιολόγησής τους, β) ανεπαρκή κριτήρια διαβάθμισης των πελατών ως προς τον κίνδυνο ΞΧ/ΧΤ, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις βασίζονται πρωτίστως σε κανόνες, χωρίς να ενσωματώνουν μια δυναμική και συνεχή αξιολόγηση της συναλλακτικής δραστηριότητας και του οικονομικού προφίλ του πελάτη.

Από το 2014 έως το 2016, υποβλήθηκαν στην Αρχή 1.507 ΑΥΣ από τις ασφαλιστικές εταιρείες. Σύμφωνα με στοιχεία που ελήφθησαν από τις εταιρείες, το 53% των ΑΥΣ που υποβλήθηκαν σχετίζονταν με επενδυτικά προϊόντα, το 30% με προγράμματα ασφάλισης ζωής (θανάτου, επιβίωσης κτλ.) και το 17% με προϊόντα προσόδων, υποδεικνύοντας λίγο-πολύ τον βαθμό κινδύνου σε καθεμία από τις κατηγορίες προϊόντων. Καμία από τις παραπάνω υποθέσεις δεν παραπέμφθηκαν από την Αρχή στις εισαγγελικές αρχές, ενώ, σύμφωνα με την Αρχή, μόνο δύο περιπτώσεις ΑΥΣ που είχαν αναφερθεί το 2010 κρίθηκαν αρκετά σημαντικές ώστε να παραπεμφθούν στη Δικαιοσύνη. Τα

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

προαναφερθέντα αποτελέσματα της διερεύνησης από την Αρχή των ΑΥΣ που υποβλήθηκαν και ο αριθμός των υποθέσεων που τελικά παραπέμφθηκαν στη Δικαιοσύνη αποτελούν ένδειξη ότι ο κίνδυνος ΕΧ του ασφαλιστικού κλάδου είναι σχετικά χαμηλός.

Ωστόσο, η Αρχή έχει εντοπίσει κάποιες αδυναμίες αναφορικά με το επίπεδο της ανάλυσης και τεκμηρίωσης των ΑΥΣ που υποβλήθηκαν από τις εταιρείες ασφάλισης ζωής. Άλλο ζήτημα που επισημάνθηκε από την Αρχή ήταν η ύπαρξη «αμυντικών αναφορών» σε σημαντική κλίμακα, καθώς πολλές από τις υποβληθείσες ΑΥΣ σχετίζονται με ελλιπή έγγραφα πιστοποίησης και επαλήθευσης ταυτότητας (Know Your Customer), ανεξάρτητα από την αξία των συναλλαγών. Οι «αμυντικές αναφορές» απορρέουν κυρίως από τον προβληματισμό των εταιρειών σε σχέση με την ερμηνεία της απαίτησης για την αναφορά ύποπτων συναλλαγών, όπως αυτή ορίζεται στο νομικό πλαίσιο, ιδίως για όσες ενδεχομένως σχετίζονται με φοροδιαφυγή.

6.4.11 Διαθεσιμότητα και πρόσβαση στις πληροφορίες πραγματικού δικαιούχου - Διαθεσιμότητα υποδομών αξιόπιστης ταυτοποίησης - Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης

Οι τελευταίες τρεις μεταβλητές τρωτότητας που από κοινού καθορίζουν την ποιότητα του πλαισίου δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, αξιολογούνται σε εθνικό επίπεδο τόσο από την Ομάδα αξιολόγησης Εθνικής Τρωτότητας όσο και από την Ομάδα Αξιολόγησης της Τρωτότητας του τραπεζικού κλάδου. Στο πλαίσιο της τελευταίας, εξετάζονται επιπλέον παράγοντες, όπως το θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, καθώς και άλλοι πρόσθετοι μηχανισμοί ελέγχου που χρησιμοποιούνται από εποπτευόμενους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, περιλαμβανομένων των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Η ποιότητα του πλαισίου δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη των ασφαλιστικών εταιρειών ζωής, εκτιμήθηκε συνολικά ως «Μέση», κυρίως λόγω της έλλειψης μητρώου πραγματικών δικαιούχων σε εθνικό επίπεδο. Εντούτοις, η έλλειψη μητρώου πραγματικού δικαιούχου δεν εμφανίζει σημαντικό αντίκτυπο στις εταιρείες ασφάλισης ζωής, διότι οι δικαιούχοι προϊόντων ασφάλισης ζωής είναι κατά κύριο λόγο ιδιώτες, και όχι εταιρείες.

6.5 Εγγενής τρωτότητα προϊόντων ασφαλίσεων ζωής

Οι μεταβλητές εγγενούς τρωτότητας σχετίζονται με τα ειδικά χαρακτηριστικά των επιμέρους προϊόντων που αναλύθηκαν, όπως το μέγεθος της αγοράς του προϊόντος, το προφίλ των πελατών, τα κανάλια διανομής του, την τυχόν διασυστοριακή χρήση του προϊόντος, τα ιδιαίτερα επενδυτικά/αποταμιευτικά χαρακτηριστικά του κ.α.

Υψηλά επίπεδα εγγενούς τρωτότητας των ασφαλιστικών προϊόντων αυξάνουν αναλογικά και το επίπεδο τρωτότητας του ασφαλιστικού κλάδου, ενώ αντίθετα χαμηλά επίπεδα εγγενούς τρωτότητας μειώνουν την τρωτότητα του κλάδου.

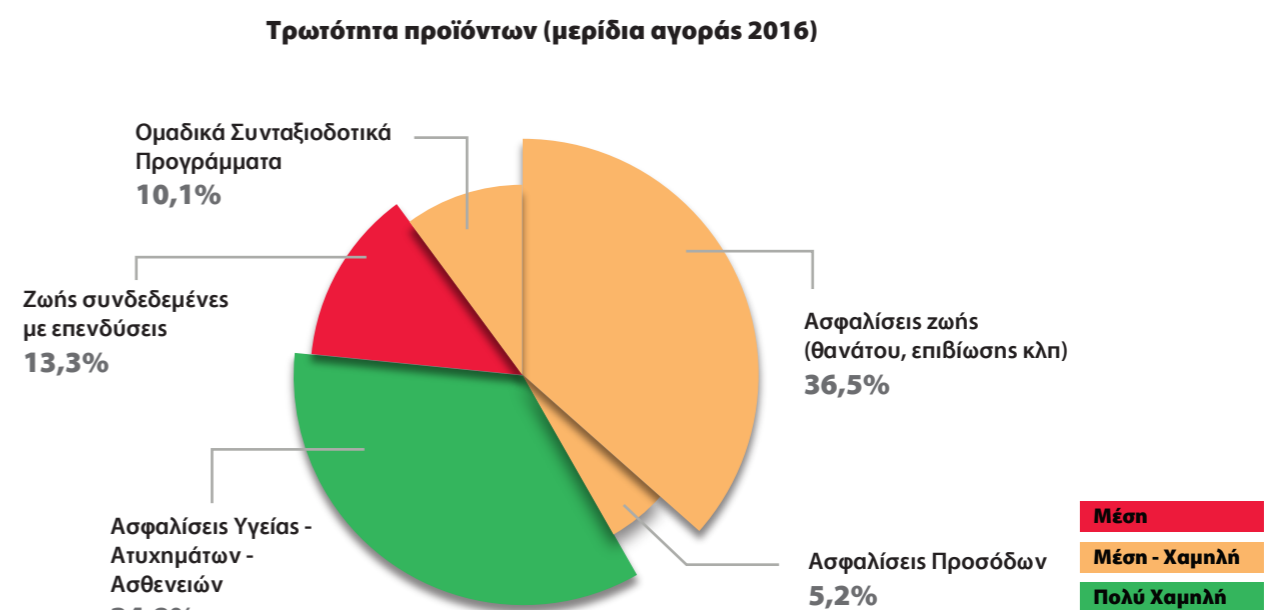
Το επίπεδο τρωτότητας ενός επιμέρους προϊόντος εξαρτάται επίσης από την ύπαρξη, πέραν των γενικών και ειδικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΕΧ, εξειδικευμένων για το συγκεκριμένο προϊόν. Η αξιολόγηση του επιπέδου των ειδικών μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΕΧ (εστιασμένων στα προϊόντα) έχουν παραπλήσιο αντίκτυπο στην

τρωτότητα του κλάδου με αυτό των γενικών μεταβλητών των μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΕΧ, ήτοι υψηλά επίπεδα ειδικών μηχανισμών ελέγχου μειώνουν την τρωτότητα του ασφαλιστικού προϊόντος, ενώ τα χαμηλότερα την αυξάνουν.

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει την τελική αξιολόγηση του επιπέδου εγγενούς τρωτότητας ΕΧ για κάθε κατηγορία προϊόντος, εμφανίζοντας παράλληλα το μερίδιο αγοράς τους, ως ποσοστό επί του συνολικού εσόδου από ασφάλιστρα για το 2016 στην ελληνική αγορά:

Τύπος ασφαλιστικού προϊόντος ζωής	Μερίδιο αγοράς (στοιχεία 2016)	Αξιολόγηση επιπέδου εγγενούς τρωτότητας ΕΧ
Ασφαλίσεις ζωής (θανάτου, επιβίωσης κ.λπ.)	36,5%	Μέσο - Χαμηλό
Ασφαλίσεις προσόδων	5,2%	Μέσο - Χαμηλό
Ασφαλίσεις ζωής καθαρής προστασίας (Υγείας - Ατυχημάτων - Ασθενειών)	34,8%	Πολύ Χαμηλό
Ζωής συνδεδεμένες με επενδύσεις	13,3%	Μέσο
Ομαδικά συνταξιοδοτικά προγράμματα	10,1%	Μέσο - Χαμηλό

Πίνακας 46 - Ασφαλιστικός κλάδος - Εγγενής τρωτότητα ανά τύπο ασφαλιστικών προϊόντων ζωής

Πίνακας 47 - Ασφαλιστικός κλάδος - Τρωτότητα προϊόντων (μερίδια αγοράς 2016)

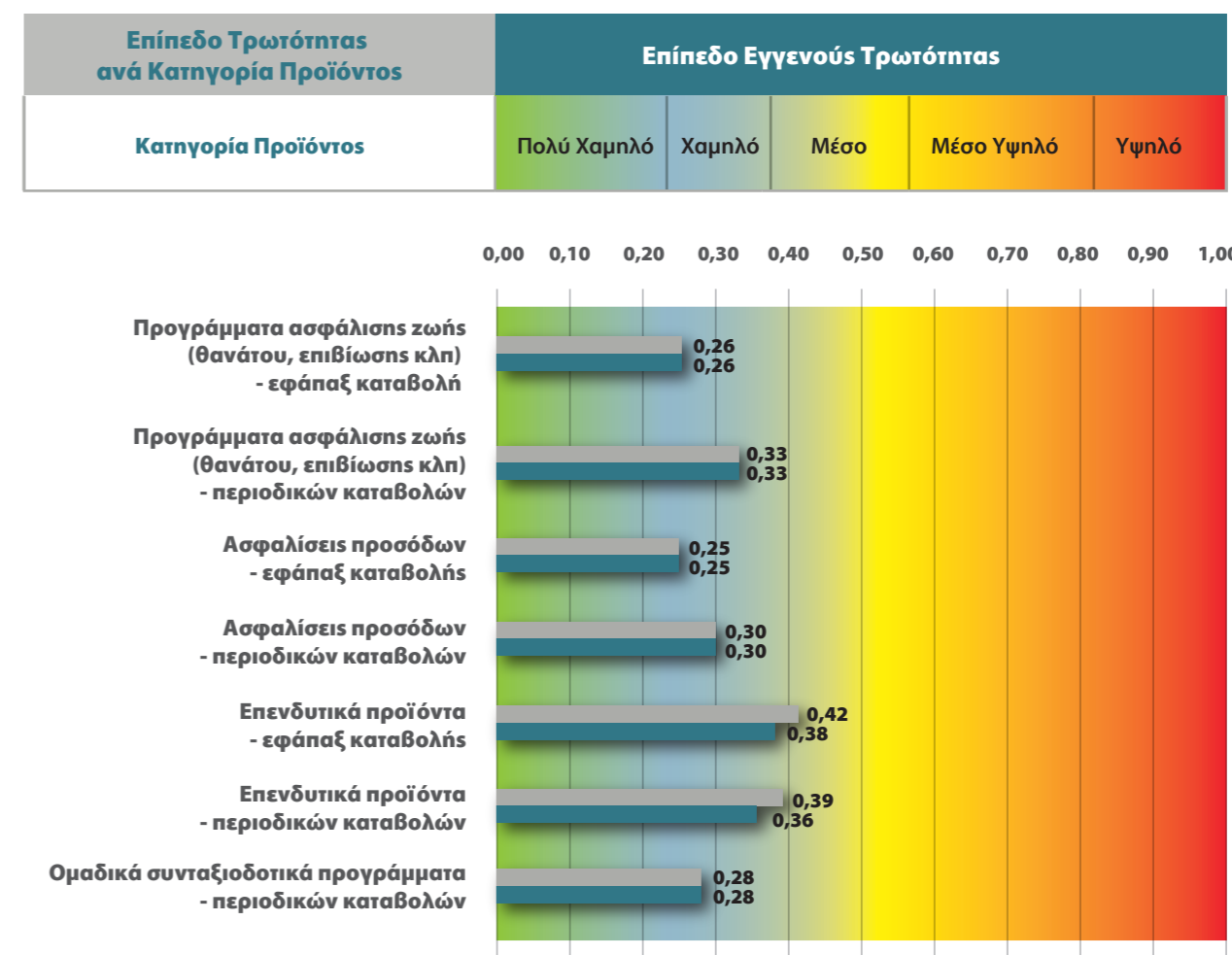
6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

• Στις ασφαλίσσεις ζωής χαρακτηριζόμενες ως καθαρής προστασίας, όπως ιδίως στις συμπληρωματικές ασφαλίσσεις σωματικών βλαβών, περιλαμβανομένης και της ανικανότητας για επαγγελματική εργασία, θανάτου συνεπεία ατυχήματος, αναπηρίας συνεπεία ατυχήματος ή ασθένειας, οι παροχές καταβάλλονται σε περίπτωση θανάτου ή ανικανότητας λόγω τραυματισμού, ασθένειας κτλ. του ασφαλισμένου, ενώ στις ασφαλίσσεις ιατρικής περίθαλψης/υγείας, οι παροχές καταβάλλονται για την κάλυψη των ιατρικών δαπανών του ασφαλισμένου και εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του ελληνικού νομικού πλαισίου πρόληψης ΕΧ. Επιπροσθέτως, αυτές οι δύο κατηγορίες προϊόντων δεν προσφέρουν αξία εξαγοράς και τα μέσα ετήσια ασφάλιστρά τους είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Λόγω της φύσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, τα προϊόντα ασφάλισης ζωής καθαρής προστασίας και ασφάλισης ιατρικής περίθαλψης/υγείας θεωρείται ότι ενέχουν πολύ χαμηλό κίνδυνο ΕΧ και για τον λόγο αυτό δεν αναλύθηκαν διεξοδικότερα κατά την παρούσα αξιολόγηση. Οι ασφαλίσσεις ζωής (επιβίωσης ή θανάτου, μεικτές ασφαλίσσεις κ.λ.π.) με πρόβλεψη για καταβολή ασφαλισμάτων στην περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή νωρίτερα σε προκαθορισμένο χρόνο, αξιολογήθηκαν ως «Μέσου» προς «Χαμηλού» κινδύνου ΕΧ. Τα συγκεκριμένα προγράμματα ασφάλισεων ζωής συνδυάζουν την καταβολή σε περίπτωση θανάτου ή επιβίωσης με ένα σκέλος αποταμίευσης, το οποίο δημιουργεί αξία εξαγοράς, χωρίς να προσφέρουν κατά κανόνα τη δυνατότητα έκτακτων καταβολών (συμπληρωματικών καταβολών εκ μέρους του ασφαλισμένου διαρκούς της ασφαλιστικής σύμβασης). Αναφορικά με την αξία εξαγοράς επισημαίνεται ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την έναρξη ισχύος του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, που συνήθως διαρκεί τα 6 με 7 έτη, η αξία εξαγοράς²³⁰ του συμβολαίου υπολείπεται σημαντικά των ήδη καταβληθεισών ασφαλίσεων, εξαιτίας των υψηλών χρεώσεων σε περίπτωση εξαγοράς²³¹ που ισχύουν κατά την πρώιμη αυτή περίοδο. Από αυτή την άποψη, το προϊόν θεωρείται μακράς διάρκειας, αφού ο πελάτης υφίσταται οικονομική ζημιά στην περίπτωση πρόωρης εξαγοράς, η οποία ούτως ή άλλως εμπίπτει στην τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών και οδηγεί στην εφαρμογή κατάλληλων μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας.

• Τα προϊόντα προσόδων και τα ομαδικά συνταξιοδοτικά προγράμματα, τα οποία παρέχουν προσόδους έπειτα από μια ορισμένη ημερομηνία, είτε συναρτώμενη με την ημερομηνία συνταξιοδότησης είτε με μεταγενέστερη, αξιολογήθηκαν ως «Μέσου» προς «Χαμηλού» κινδύνου ΕΧ. Το μέσο καταβαλλόμενο ασφάλιστρο για τα προϊόντα αυτά είναι χαμηλό, ενώ στην πλειονότητά τους τα προϊόντα αυτά δεν προσφέρουν τη δυνατότητα έκτακτων καταβολών, συμπληρωματικών δηλαδή καταβολών εκ μέρους του ασφαλισμένου. Από τη φύση τους, τα ατομικά και ομαδικά συνταξιοδοτικά προϊόντα θεωρούνται μακράς διάρκειας, ενώ παράλληλα η «Χαμηλή» αξία των καταβαλλόμενων εισφορών (ασφαλίσεων), σε συνδυασμό με τις υψηλές χρεώσεις σε περίπτωση εξαγοράς τους, που ισχύουν ιδίως κατά τα πρώτα έτη (συνήθως κατά τα πρώτα 3 έως και πάνω από 5 έτη) του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, αποτρέπουν τους δικαιούχους από την πρόωρη άσκηση των δικαιωμάτων εξαγοράς τους. Επιπλέον, προκειμένου κάποιος να συμμετάσχει σε ένα ομαδικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη ενεργής σύμβασης εργασίας με εταιρεία με έδρα την Ελλάδα. Το δε ύψος των καταβαλλόμενων ασφαλίσεων συνδέεται πάντα με τον μισθό του ασφαλισμένου, ενώ σε περίπτωση πρόωρης εξαγοράς, οι φορολογικοί συντελεστές αυξάνονται κατά 50%, ως ποινή.

• Τα προϊόντα που συνδέονται με επενδύσεις, με τα οποία παράγεται οικονομικό όφελος (μεταβλητού κεφαλαίου, υποκείμενα σε τιμαριθμική αναπροσαρμογή κτλ.) για τον δικαιούχο σε μελλοντικό χρονικό σημείο και τα οποία διαθέτουν υψηλή τρέχουσα αξία εξαγοράς, αξιολογήθηκαν ως «Μέσου» κινδύνου ΕΧ. Τα μέσα ετήσια ασφάλιστρα είναι σε γενικές γραμμές υψηλότερα από ότι σε άλλα ασφαλιστικά προϊόντα και, με δεδομένα

τα επενδυτικά χαρακτηριστικά τους καθώς και τους πολύπλοκους όρους και γνωρίσματά τους, μπορεί να είναι περισσότερο ελκυστικά σε όσους επιδιώκονται σε ΕΧ σε σύγκριση με τα ασφαλιστικά προγράμματα προστασίας ή συνταξιοδότησης. Τα επενδυτικά προϊόντα περιοδικών καταβολών ενέχουν υψηλές χρεώσεις εξαγοράς και κόστη διαχείρισης (τα οποία αφαιρούνται από τα καταβαλλόμενα και επενδύμενα ασφάλιστρα), ιδίως κατά τα πρώτα έτη της επένδυσης. Ειδικότερα, κατά τα πρώτα 3 έτη της επένδυσης είτε δεν υφίσταται αξία εξαγοράς, είτε οι συναφείς ποινές μπορούν να κυμαίνονται μεταξύ 30%-50% επί των ασφαλίσεων που έχουν καταβληθεί μέχρι τη στιγμή της εξαγοράς. Επομένως, όσο μεγαλύτερη είναι η επενδυτική περίοδος, τόσο χαμηλότερες είναι οι χρεώσεις εξαγοράς και τα κόστη διαχείρισης και, από αυτή την άποψη, τα επενδυτικά προϊόντα περιοδικών καταβολών θεωρούνται μακράς διάρκειας, καθότι ο χρονικός ορίζοντας από τον οποίο αποφέρουν αποδόσεις για τις αποταμιεύσεις του ασφαλισμένου προσδιορίζεται στα 7 με 10 έτη. Από την άλλη πλευρά, τα επενδυτικά προϊόντα με εφάπαξ καταβολή, καθώς και εκείνα τα προϊόντα περιοδικών καταβολών που παρέχουν επιπλέον τη δυνατότητα έκτακτων καταβολών (συμπληρωματικών δηλαδή καταβολών εκ μέρους του ασφαλισμένου), είναι τα μοναδικά προϊόντα που έχουν σημαντικά χαμηλότερες χρεώσεις εξαγοράς, ακόμη και βραχυπρόθεσμα (συνήθως 5%, 4% και 3% αντιστοίχως τα πρώτα τρία έτη), ενώ παράλληλα αποδίδουν υψηλότερα επενδυμένα ποσά (95%-97% των καταβαλλόμενων ασφαλίσεων), και ως εκ τούτου θεωρείται ότι ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο ΕΧ από τα τυπικά προϊόντα περιοδικών καταβολών. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά δικαιολογούν τη συνολική αναβάθμιση της εν λόγω κατηγορίας προϊόντων σε μέσου κινδύνου.

Πίνακας 48- Ασφαλιστικός κλάδος - Επίπεδο τρωτότητας ανά κατηγορία προϊόντος

²³⁰ Η τρέχουσα αξία εξαγοράς είναι το χρηματικό ποσό που μια ασφαλιστική εταιρεία καταβάλλει στον δικαιούχο στην περίπτωση εκούσιου τερματισμού της ασφαλιστικής σύμβασης πριν από τη λήξη της ή την επέλευση του ασφαλιστικού γεγονότος.

²³¹ Οι χρεώσεις εξαγοράς είναι ποσά με τα οποία επιβαρύνεται ο δικαιούχος ασφάλισης ζωής όταν ακυρώνει τη σχετική σύμβαση, και τα οποία χρησιμοποιούνται για την κάλυψη του κόστους λογιστικής διαχείρισης του ασφαλιστικού προγράμματος από τον ασφαλιστικό πάροχο.

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

Πέραν της προεκτεθείσας ανάλυσης εγγενούς τρωτότητας των επιμέρους προϊόντων, παρακάτω ακολουθεί μια οριζόντια ανάλυση ορισμένων σημαντικών μεταβλητών εγγενούς τρωτότητας:

6.5.1 Χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών

Τα κανάλια διανομής που χρησιμοποιούν οι ασφαλιστικές εταιρείες για τη διάθεση των προϊόντων τους, πέρα από τις απευθείας πωλήσεις, περιλαμβάνουν τράπεζες (τραπεζοασφαλίσεις) και άλλους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι, για τους σκοπούς της παρούσας αξιολόγησης σε σχέση με τα ζητήματα τρωτότητας αναφορικά με το ΕΧ, διακρίνονται σε δύο γενικές κατηγορίες: **α)** τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι συνάπτουν συμβάσεις αποκλειστικής συνεργασίας με συγκεκριμένη εταιρεία ασφαλίσεων ζωής (στη συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνονται και οι συνδεδεμένοι διαμεσολαβητές) και **β)** ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές που δεν συνάπτουν συμβάσεις αποκλειστικής συνεργασίας με καμία εταιρεία, αλλά διαθέτουν ασφαλιστικά προϊόντα από διαφορετικές ασφαλιστικές εταιρείες. Στις περιπτώσεις όπου η ασφαλιστική εταιρεία χρησιμοποιεί τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές για τη πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών και τη συλλογή πληροφοριών στο πλαίσιο εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας, η δεύτερη κατηγορία ασφαλιστικών διαμεσολαβητών (μη αποκλειστικής συνεργασίας), εκτιμάται ότι ενέχει υψηλότερο κίνδυνο συγκριτικά με τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές αποκλειστικής συνεργασίας, οι οποίοι βρίσκονται σε στενότερη επαφή με τις εταιρείες, συμμετέχουν συχνότερα σε προγράμματα κατάρτισης της εταιρείας και ελέγχονται καλύτερα από αυτήν ως προς τις λειτουργίες τους. Από την άλλη πλευρά, προσπατούμενο για τη νόμιμη άσκηση της δραστηριότητας του ασφαλιστικού διαμεσολαβητή είναι η εγγραφή του στο μητρώο του Εμπορικού Επιμελητηρίου σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4 του προεδρικού διατάγματος 190/2006 βάσει του οποίου απαιτείται η πλήρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, πιστοποιήσεις επαγγελματικών προσόντων και εμπειρίας, πιστοποιητικό ποινικού μητρώου, πιστοποιητικό περί μη πτώχευσης, αποδεικτικό ασφάλισης επαγγελματικής αστικής ευθύνης κτλ. Επιπροσθέτως, απαιτείται πιστοποιητικό επιτυχίας σε εξετάσεις που διεξάγονται από την ΤτΕ, στο πλαίσιο των οποίων ελέγχονται, μεταξύ άλλων, και οι γνώσεις των υποψήφιων ασφαλιστικών διαμεσολαβητών σε σχέση με την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ. Το θεσμικό πλαίσιο απαιτεί επίσης την παρακολούθηση από τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές σεμιναρίων τουλάχιστον ανά πενταετία, προκειμένου να ανανεώνουν την εν λόγω πιστοποίηση.

Το 2016, τα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής διατέθηκαν κυρίως μέσω τραπεζών (μερίδιο αγοράς 36%) και ασφαλιστικών διαμεσολαβητών αποκλειστικής συνεργασίας (μερίδιο αγοράς 39%). Τα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής που διατέθηκαν μέσω ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μη αποκλειστικής συνεργασίας ανήλθαν στο 15% επί του συνόλου της αγοράς και, αν αφαιρεθούν από το ποσοστό αυτό οι ασφαλίσεις υγείας/ιατρικής περίθαλψης, απομένει μόνο το 7% της αγοράς. Από αυτή την άποψη, ο κίνδυνος ΕΧ που σχετίζεται με τη χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μη αποκλειστικής συνεργασίας μετριάζεται σημαντικά. Ο κίνδυνος ΕΧ που απορρέει από την εν γένει χρήση ασφαλιστικών διαμεσολαβητών μετριάζεται επίσης από το γεγονός ότι οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές προϊόντων ασφαλίσεων ζωής είναι και οι ίδιοι υπόχρεα πρόσωπα σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο για την πρόληψη ΕΧ. Επιπλέον, οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές δεσμεύονται από τις συμβάσεις που συνάπτουν με τις εταιρείες ασφαλίσεων ζωής για την προώθηση των προϊόντων τους, στις οποίες περιλαμβάνονται ρήτρες σχετικά με την υποχρέωση τήρησης από πλευράς ασφαλιστικών διαμεσολαβητών των Πολιτικών και Διαδικασιών

για την πρόληψη ΕΧ, και ιδίως των μέτρων δέουσας επιμέλειας. Πέραν των ανωτέρω, οι ασφαλιστικές εταιρείες ζωής βασίζονται στους διαμεσολαβητές τους μόνο για τη συγκέντρωση των εγγράφων πιστοποίησης (KYC), τα οποία ούτως ή άλλως, και πάντα πριν από την έναρξη της σχέσης με τον πελάτη, λαμβάνονται και ελέγχονται από τους υπαλλήλους των τμημάτων υποστήριξης των εταιρειών, οι οποίοι λειτουργούν σε κάθε περίπτωση ως πρώτη γραμμή άμυνας.

6.5.2 Συναλλαγές με μετρητά και φοροδιαφυγή

Ο κλάδος ασφαλίσεων ζωής δεν είναι κλάδος εντάσεως μετρητών. Οι περισσότερες εταιρείες δεν δέχονται πληρωμές σε μετρητά, ενώ όσες διαθέτουν ταμείο εφαρμόζουν το ανώτατο όριο των 500€ για συναλλαγές σε μετρητά, κατά τα οριζόμενα στον ν. 3842/2010, άρθρο 20, παρ.3. Στην πλειονότητα τους οι εταιρείες απαγορεύουν ρητά στους συνεργαζόμενους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές τους να εισπράττουν ασφάλιστρα σε μετρητά, με εξαίρεση ορισμένες εταιρείες, οι οποίες επιτρέπουν την είσπραξη του πρώτου ασφάλιστρου σε νέα συμβόλαιο περιοδικών καταβολών. Οι καταβολές ασφάλιστρων γίνονται κατά κύριο λόγο μέσω ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων ή μέσω κατάθεσης μετρητών, για συναλλαγές χαμηλής αξίας, σε τραπεζικό λογαριασμό που τηρεί η ασφαλιστική εταιρεία σε πιστωτικό ίδρυμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω αναφερθέντα σχετικά με την χρήση μετρητών στον κλάδο ασφαλίσεων ζωής, σε συνδυασμό με μια σειρά πρόσθετων παραμέτρων, δύναται να εξαχθεί το συμπέρασμα πως τα ασφαλιστικά προϊόντα δεν θεωρούνται ελκυστικά για τους φοροδιαφεύγοντες και όσους επιδιώκουν την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, στις παραμέτρους αυτές περιλαμβάνονται: **α)** ο χαμηλός όγκος και αξία των συναλλαγών σε μετρητά σε συνδυασμό με το χαμηλό μέσο ετήσιο ασφάλιστρο, ανερχόμενο περίπου στο ποσό των 700€, **β)** η διαφάνεια και ευχερής ικνηλασιμότητα των συναλλαγών, δεδομένου ότι αυτές πραγματοποιούνται μέσω του τραπεζικού συστήματος, **γ)** οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των φορολογικών αρχών, οι οποίες λαμβάνουν ετήσιες αναφορές από τις ασφαλιστικές εταιρείες, με αναλυτικά στοιχεία αναφορικά με τα προγράμματα ασφαλίσεων ζωής περιλαμβανομένων των συνολικών ποσών ασφάλιστρων που καταβλήθηκαν ανά φορολογούμενο ετησίως, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 της Απόφασης Π.Ο.Λ. 1033/2014 του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, και **δ)** η υποχρέωση, εκ μέρους των εταιρειών, συλλογής του εκκαθαριστικού σημειώματος φορολογίας εισοδήματος των πελατών τους στο πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, και ειδικότερα για την τεκμηρίωση της προέλευσης των καταβαλλόμενων κεφαλαίων του. Επισημαίνεται πάντως ότι η Αρχή έχει λάβει αναφορές υπόπτων συναλλαγών από ασφαλιστικές εταιρείες που ενδεχομένως σχετίζονται με φοροδιαφυγή και έχει ενημερώσει τις αρμόδιες φορολογικές αρχές, οι οποίες διενεργούν ελέγχους βάσει των πληροφοριών που θέτει υπόψη τους η Αρχή και εν συνεχεία την ενημερώνουν αναφορικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων τους, για ενδεχόμενες δικές της ενέργειες.

6.5.3 Ανώνυμη και χωρίς φυσική παρουσία χρήση προϊόντων

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών εταιρειών, δεν επιτρέπεται να τηρούν μυστικούς, ανώνυμους ή μόνο αριθμημένους λογαριασμούς ή λογαριασμούς με εικονικά ονόματα ή

6. ΤΟΜΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΖΩΗΣ

λογαριασμούς χωρίς το πλήρες όνομα του δικαιούχου τους, όπως αυτό αναγράφεται στα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητάς του, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του νόμου πρόληψης ΕΧ. Επιπλέον, οι ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες δεν παρέχουν ασφαλιστήρια συμβόλαια «για λογαριασμό όποιου ανήκει», τα οποία εμπεριέχουν στοιχεία ανωνυμίας, καθώς ο δικαιούχος του προϊόντος δεν ορίζεται κατά τη σύναψη της σύμβασης. Εντούτοις, υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός συμβάσεων (5% της συνολικής αγοράς), στις οποίες οι δικαιούχοι του ασφαλίματος δεν κατονομάζονται ρητά, αλλά προσδιορίζονται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους, συνήθως ως «νόμιμοι κληρονόμοι». Σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού γεγονότος, οι δικαιούχοι προσδιορίζονται με συμβολαιογραφική πράξη και η εταιρεία επαληθεύει την ταυτότητά τους κατά τον χρόνο της καταβολής της ασφαλιστικής αποζημίωσης, στο πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον δικαιούχο.

Η έναρξη, η λήξη ή η διακοπή ασφαλιστικών συμβάσεων χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη δεν είναι δυνατή. Όπως προαναφέρθηκε, τα κανάλια διανομής μέσω των οποίων οι ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες διαθέτουν τα προϊόντα ασφαλίσεων ζωής περιλαμβάνουν τις απευθείας πωλήσεις, τις τράπεζες και τους συνεργαζόμενους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, και σε κάθε περίπτωση η διάθεση των προϊόντων ασφαλίσεων ζωής προϋποθέτει τη διά ζώσης επαφή με τον πελάτη.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω αναφερθέντα, ο κίνδυνος ΕΧ που απορρέει από την ανώνυμη και χωρίς φυσική παρουσία χρήση των ασφαλιστικών προϊόντων στον ελληνικό ασφαλιστικό κλάδο, θεωρείται πολύ χαμηλός.

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

7.1 Σύνοψη

Οι λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (λοιποί ΧΟ) κατέχουν σχετικά μικρό μερίδιο στην Ελληνική οικονομία με βάση τα οικονομικά μεγέθη των σχετικών κλάδων και συγκεκριμένα των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων, των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος, των ανταλλακτριών συναλλάγματος, των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης (Financial Leasing) και των εταιρειών παροχής πιστώσεων.

Οι κλάδοι υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος κατέγραψαν σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη λόγω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών (Fintech) που αφορούν στη χρήση του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας, δημιουργώντας προκλήσεις σε σχέση με την πρόληψη του ΞΧ, ενώ οι υπόλοιποι κλάδοι παρέμειναν αρκετά παραδοσιακοί στον τρόπο λειτουργίας τους. Ωστόσο, λόγω ορισμένων συγκυριακών παραγόντων που συνδέονται με την Ελληνική οικονομική κρίση, οι αντίστοιχοι κλάδοι δεν γνώρισαν την ίδια ανάπτυξη στην εγχώρια αγορά. Ιδιαίτερα, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls) που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2015 στην Ελλάδα, είχαν σημαντικό αντίκτυπο σε αυτές τις αγορές καθώς επέβαλαν αυστηρούς περιορισμούς στα εξερχόμενα διασυννοριακά εμβάσματα σε επίπεδο πελάτη και εταιρείας, καθώς και στις αναλήψεις μετρητών με προπληρωμένα μέσα πληρωμών. Επιπλέον, η θέση σε ισχύ τον Μάρτιο του 2017 του ν. 4446/2016 με τον οποίο απαγορεύτηκε η έκδοση ανώνυμων προπληρωμένων μέσων πληρωμής, έχει σημαντικό αντίκτυπο στη λειτουργία του κλάδου, μετριάζοντας παράλληλα την εγγενή τρωτότητα ΞΧ.

Γενικά, ο συνολικός κίνδυνος ΞΧ κάθε κλάδου προκύπτει ως συνδυασμός της απειλής ΞΧ και της τρωτότητας ΞΧ και είναι «Υψηλός» για τους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων, «Μέσος» για τους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος και τα ανταλλακτρήρια συναλλάγματος, «Μέσος» προς «Χαμηλός» για τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring) και «Χαμηλός» για τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (Financial Leasing) και τις εταιρείες παροχής πιστώσεων.

Οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων αντιμετωπίζουν το υψηλότερο επίπεδο απειλής και τρωτότητας ΞΧ («Μέσο» προς «Υψηλό») μεταξύ των λοιπών ΧΟ. Παρότι οι 20 πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα πραγματοποίησαν εμβάσματα ύψους 1,44 δις ευρώ το 2016, ποσό σχετικά χαμηλό συγκριτικά με τις συνολικές πληρωμές σε επίπεδο χώρας, εμφάνισαν επιμέρους στοιχεία τρωτότητας που συνδέονται με το εύρος των γεωγραφικών περιοχών που καλύπτουν οι υπηρεσίες τους, τη φύση των συναλλαγών τους (μετρητά και διασυννοριακές συναλλαγές), τον κίνδυνο επισφαλούς ταυτοποίησης πελατών (κυρίως πρόσφυγες με χαμηλής αξιοπιστίας έγγραφα ταυτοποίησης) και την εκτεταμένη χρήση αντιπροσώπων. Επιπλέον, εντοπίστηκαν ελλείψεις στους γενικούς μηχανισμούς Ελέγχου πρόληψης ΞΧ, που αφορούσαν κυρίως στην ποιότητα των Λειτουργιών Συμμόρφωσης, στο επίπεδο κατάρτισης των αντιπροσώπων σε θέματα πρόληψης ΞΧ και στην ποιότητα των Πληροφοριακών Συστημάτων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους πέντε κλάδους, δεν προέκυψε ότι αντιμετωπίζουν ιδιαίτερη απειλή ΞΧ. Ειδικότερα, η τρωτότητα ΞΧ των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος και των ανταλλακτριών συναλλάγματος εκτιμήθηκε

ως Μέση, των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων «Μέση» προς «Χαμηλή», ενώ των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης και των εταιρειών παροχής πιστώσεων «Χαμηλή».

Συγκεκριμένα, παρότι μόλις 4 εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος λειτουργούσαν στην Ελλάδα το 2016, οι οποίοι εξέδωσαν ηλεκτρονικό χρήμα ύψους 725 εκατομμυρίων ευρώ, κατά την εκτίμηση ελήφθησαν υπόψη επιμέρους παράγοντες τρωτότητας που αφορούσαν στη χρήση μετρητών για την φόρτιση των προπληρωμένων μέσων πληρωμής που διανέμονται μέσω διευρυμένων δικτύων αντιπροσώπων, καθώς και στην εξ'αποστάσεως πραγματοποίηση των συναλλαγών, εκ των οποίων ένα σημαντικό μέρος αφορά σε διαδικτυακά τυχερά παίγνια. Η εγγενής τρωτότητα του κλάδου μετριάζεται ωστόσο από τους ελέγχους πρόληψης ΞΧ και σε σημαντικό βαθμό από την απαγόρευση της ανωνυμίας των προπληρωμένων μέσων πληρωμής που τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάρτιο του 2017, μέσω του ν. 4446/2016. Η ενσωμάτωση της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας για την πρόληψη ΞΧ αναμένεται να μετριάσει περαιτέρω τους κινδύνους ΞΧ, καθώς η εν λόγω οδηγία επιβάλλει αυστηρότερες διατάξεις αναφορικά με την απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια.

Τα 10 ανταλλακτρήρια συναλλάγματος που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα το 2016 αντάλλαξαν τραπεζογραμμάτια ύψους μόλις 302,5 εκατομμυρίων ευρώ. Ωστόσο, η φύση της δραστηριότητάς τους λόγω χρήσης μετρητών μπορεί να διευκολύνει τη διαδικασία ΞΧ (στο στάδιο της τοποθέτησης), δεδομένων των εγγενών δυσκολιών ως προς την παρακολούθηση των περιστασιακών συναλλαγών που συνήθως είναι χαμηλότερες του ποσοτικού ορίου ταυτοποίησης του πελάτη. Ο κίνδυνος ΞΧ δεν μετριάζεται επαρκώς από τους υφιστάμενους γενικούς μηχανισμούς ελέγχου, καθώς εντοπίστηκαν αδυναμίες ως προς το πλαίσιο αδειοδότησης (παρωχημένο για μια συγκεκριμένη κατηγορία εταιρειών), τη διενέργεια εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την πρόληψη ΞΧ, την ποιότητα των Λειτουργιών Συμμόρφωσης και την παραμετροποίηση των Πληροφοριακών Συστημάτων πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, σε σχέση με τις (περιορισμένες) τυπολογίες ύποπτων συναλλαγών.

Στην Ελλάδα υφίστανται 5 εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με κύκλο εργασιών ύψους 12,8 δις ευρώ το 2016, καθώς και 8 εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης με ενεργητικό ύψους 5,6 δις ευρώ. Οι εταιρείες των δύο κλάδων είναι σχεδόν στο σύνολό τους θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων με κοινό εταιρικό πελατολόγιο και επωφελούνται από συνέργειες σε επιχειρησιακό και οργανωτικό επίπεδο (π.χ. κοινά δίκτυα πωλήσεων, πολιτικές κανονιστικής συμμόρφωσης σε επίπεδο ομίλου, δίαυλοι επικοινωνίας σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου ΞΧ, κοινά συστήματα παρακολούθησης συναλλαγών, κοινά προγράμματα επιμόρφωσης στον τομέα πρόληψης ΞΧ, κλπ.). Επιπλέον, ο πιστοδοτικός χαρακτήρας των υπηρεσιών τους και η εφαρμογή εξειδικευμένων ελέγχων σύμφωνα με τη φύση των υπηρεσιών, αυξάνει την ποιότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Τέλος, η πιστοδοτική δραστηριότητα των 3 εταιρειών παροχής πιστώσεων με ανεξόφλητη αξία ύψους 372,2 εκατομμυρίων ευρώ το 2016, έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενώ οι μηχανισμοί ελέγχου για την πρόληψη ΞΧ είναι γενικά ανάλογοι των περιορισμένων κινδύνων και τυπολογιών ΞΧ του Κλάδου.

7.2 Τρωτότητα ΞΧ λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών

Οι λοιποί ΧΟ περιλαμβάνουν τους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων που παρέχουν υπηρεσίες μεταφοράς μικρών χρηματικών ποσών (λιανικής), τους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος που παρέχουν υπηρεσίες έκδοσης

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ηλεκτρονικού χρήματος, αποθήκευσης και πληρωμών μέσω ψηφιακών πορτοφολιών, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος που ανταλλάσσουν ξένα τραπεζογραμμάτια, τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης που καλύπτουν ανάγκες χρηματοδότησης επιχειρήσεων, καθώς και τις εταιρείες παροχής πιστώσεων που παρέχουν μικρά καταναλωτικά δάνεια ή πιστωτικές κάρτες.

Όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, η εκτίμηση της τρωτότητας ΕΧ του κάθε κλάδου γίνεται με βάση την εγγενή τρωτότητα και την ποιότητα των γενικών μηχανισμών ελέγχου για την πρόληψη ΕΧ, οι οποίες αναλύονται συνδυαστικά σύμφωνα με τη μεθοδολογία που παρέχεται από την Παγκόσμια Τράπεζα.

	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος	Ανταλλακτήρια συναλλάγματος	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	Εταιρείες παροχής πιστώσεων
Εγγενής τρωτότητα ΕΧ	Μέση προς Υψηλή (0,74)	Μέση (0,50)	Μέση (0,38)	Μέση προς – Χαμηλή (0,21)	Χαμηλή (0,18)	Χαμηλή (0,19)
Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου	Μέσοι προς Χαμηλοί	Μέσοι	Μέσοι προς Χαμηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι
Τρωτότητα ΕΧ	Μέση προς Υψηλή (0,68)	Μέση (0,47)	Μέση (0,40)	Μέση προς Χαμηλή (0,21)	Χαμηλή (0,18)	Χαμηλή (0,19)

Πίνακας 49 - Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Τρωτότητα ΕΧ

7.3 Εγγενής τρωτότητα ΕΧ

Η εγγενής τρωτότητα κάθε κλάδου εκτιμήθηκε με βάση τη συνδυαστική ανάλυση διάφορων μεταβλητών όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Εγγενείς Μεταβλητές	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος	Ανταλλακτήρια συναλλάγματος	Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων	Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης	Εταιρείες παροχής πιστώσεων
Συνολικό μέγεθος / όγκος	Μέσο προς Χαμηλό	Χαμηλό	Χαμηλό	Μέσο προς Υψηλό	Μέσο	Χαμηλό
Προφίλ πελατών	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Μέσου Κινδύνου	Χαμηλού κινδύνου	Χαμηλού κινδύνου	Χαμηλού κινδύνου
Χρήση αντιπροσώπων	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται
Επίπεδο χρήσης μετρητών	Υψηλό	Μέσο προς Υψηλό	Υψηλό	Δεν υφίσταται	Δεν υφίσταται	Μέσο προς Χαμηλό

Συχνότητα πραγματοποίησης διασυννοριακών συναλλαγών	Υψηλή	«Χαμηλή»	Δεν υφίσταται	«Χαμηλή»	«Χαμηλή»	«Χαμηλή»
Ανώνυμη χρήση του προϊόντος / υπηρεσίας	Μη διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη
Δυσκολία στον εντοπισμό των συναλλαγών	Εύκολο να εντοπιστούν	Εύκολο να εντοπιστούν	Δύσκολο / Χρονοβόρο	Εύκολο να εντοπιστούν	Εύκολο να εντοπιστούν	Εύκολο να εντοπιστούν
Υπαρξη τυπολογίων ΕΧ	Υφίσταται και είναι σημαντική	Υφίσταται	Exist but Limited	Exist but Limited	Exist but Limited	Exist but Limited
Χρησιμοποίηση του κλάδου σε σχήματα απάτης ή φοροδιαφυγής	Υφίσταται	Υφίσταται	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη	Υφίσταται αλλά είναι περιορισμένη
Εξ αποστάσεως χρήση του προϊόντος ή της υπηρεσίας	Διαθέσιμη αλλά περιορισμένη	Διαθέσιμη και σημαντική	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Μη διαθέσιμη	Διαθέσιμη
Εγγενής τρωτότητα ΕΧ	Μέση προς Υψηλή (0,74)	Μέση (0,50)	Μέση(0,38)	Μέση προς Χαμηλή (0,21)	Χαμηλή (0,18)	Χαμηλή (0,19)

Πίνακας 50 - Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Εγγενής τρωτότητα

7.3.1 Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων

Οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών χωρίς να χρειάζεται άνοιγμα λογαριασμού πληρωμών στο όνομα του πληρωτή ή του δικαιούχου. Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν αποκλειστικά τη μεταφορά του αντίστοιχου ποσού σε έναν δικαιούχο ή σε άλλο πάροχο υπηρεσιών πληρωμών που ενεργεί εκ μέρους του δικαιούχου. Τα εμβάσματα διενεργούνται μέσω συναλλαγών cash-to-bank και cash-to-cash. Στις συναλλαγές cash-to-bank ο δικαιούχος λαμβάνει το μεταφερόμενο ποσό στον τραπεζικό του/της λογαριασμό, ενώ στις συναλλαγές cash-to-cash τα χρήματα λαμβάνονται σε μετρητά.

Ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων περιλαμβάνει 20 εταιρείες και παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης (το 85% και το 97% των συναλλαγών διενεργούνται από τις τρεις και τις επτά μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου αντιστοίχως). Εννέα πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται απευθείας από την ΤτΕ, ενώ οι υπόλοιποι έχουν αδειοδοτηθεί και εποπτεύονται από την αρμόδια αρχή της χώρας καταγωγής τους και λειτουργούν στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος ή (κυρίως) μέσω αντιπροσώπων υπό το καθεστώς διαβατηρίου της Ε.Ε.. Ωστόσο, οι τελευταίοι απαιτείται να ορίσουν ένα κεντρικό σημείο επαφής, υπεύθυνο για τη συμμόρφωση των αντιπροσώπων με το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ και την τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων για υποβολή αναφορών προς την ΤτΕ.

Η αξία των εμβασμάτων δεν είναι πολύ υψηλή (1,44 δις ευρώ το 2016), ενώ έχει μειωθεί περαιτέρω από τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων, οι οποίοι επέβαλαν όρια στις εξερχόμενες διασυννοριακές δραστηριότητες σε επίπεδο πελάτη (μηνιαίο όριο 1.000 ευρώ) και εταιρείας (40% περίπου των προηγούμενων συναλλαγών τους). Ωστόσο, ο κλάδος των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων θεωρείται ο πιο ευάλωτος κλάδος έναντι του κινδύνου

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΞΧ μεταξύ των λοιπών ΧΟ, καθώς επηρεάζεται από την παροχή υπηρεσιών σε ευρεία γεωγραφική κλίμακα, τη φύση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται σε μετρητά και διασυνοριακά, το προφίλ επικινδυνότητας των πελατών και την εκτεταμένη χρήση αντιπροσώπων. Συγκεκριμένα:

- Τα διασυνοριακά εμβάσματα αντιπροσωπεύουν περίπου το 56% των συνολικών εμβασμάτων και συνήθως αφορούν συναλλαγές μεταναστών που είναι είτε εξερχόμενες πληρωμές στις χώρες καταγωγής ή εισερχόμενες πληρωμές από συγγενείς που διαμένουν σε χώρες της Δύσης. Οι βασικές χώρες προορισμού των κεφαλαίων το 2016 ήταν η Γεωργία (18,9%), οι Φιλιππίνες (8,8%) και η Κίνα (8,8%). Αντιστοίχως, οι βασικές χώρες καταγωγής των κεφαλαίων ήταν η Γερμανία (19,1%), οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (10,9%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (5,9%). Το 8% του συνολικού αριθμού των διασυνοριακών εμβασμάτων αφορούσε χώρες υψηλού κινδύνου (όπως έχουν χαρακτηριστεί από την FATF - Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης - καθώς και χώρες που δεν θεωρούνται συνεργάσιμες για φορολογικούς σκοπούς, βάσει απόφασης του Υπουργού Οικονομικών) και εστάλησαν κυρίως στις Φιλιππίνες, την ΠΓΔΜ και το Λίβανο ή προήλθαν κυρίως από το Ιράκ, το Λίβανο και το Αφγανιστάν.
- Η χρήση αντιπροσώπων συνιστά κυρίαρχο χαρακτηριστικό του επιχειρηματικού μοντέλου των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων, καθώς μέσω αυτών διενεργήθηκε το 45,3% των συναλλαγών του 2016 με βάση την αξία τους. Ο αριθμός των αντιπροσώπων και των υποκαταστημάτων τους το 2016 ανήλθε σε 1.430 και 3.160 αντιστοίχως, μεταξύ των οποίων τέσσερα πιστωτικά ιδρύματα με 760 και πλέον υποκαταστήματα, 1 ίδρυμα πληρωμών με 3 υποκαταστήματα και 8 ανταλλακτήρια συναλλάγματος με 24 υποκαταστήματα, ενώ οι υπόλοιποι αντιπρόσωποι ασκούσαν άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα (π.χ. μίνι μάρκετ).
- Οι πελάτες των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων είναι κυρίως οικονομικοί μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα. Παρόλο που η μεγάλη πλειοψηφία ενός σημαντικού αριθμού προσφύγων ή παράτυπων μεταναστών, κυρίως από τη Συρία, διήλθαν από την Ελλάδα κατά την περίοδο 2015-2016 και κατέληξαν σε άλλες χώρες της ΕΕ, όσοι παρέμειναν στην Ελλάδα αποτέλεσαν μια επιπλέον πηγή κινδύνου ΞΧ/ΧΤ για τους παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων λόγω των προκλήσεων που θέτουν όσον αφορά στην ταυτοποίηση τους.
- Οι πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων είναι ευάλωτοι σε τυπολογίες ΞΧ/ΧΤ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση της FATF σχετικά με το “Ξέπλυμα χρήματος μέσω παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων και ανταλλαγής συναλλάγματος”, μια σειρά αστυνομικών ερευνών κατέδειξε ότι τα εμβάσματα χρησιμοποιούνται συχνά ως μέσο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η νομιμοποίηση εσόδων αφορούσε κυρίως δραστηριότητες που σχετίζονται με το εμπόριο ναρκωτικών, φορολογικές απάτες, οικονομικά εγκλήματα, εμπορία ανθρώπων, παράνομη διακίνηση ανθρώπων, κλοπές και λαθρεμπόριο.
- Το επίπεδο ανωνυμίας είναι πολύ χαμηλό, καθώς όλα τα απαραίτητα στοιχεία, τα οποία σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνουν το όνομα το πληρωτή και του δικαιούχου, εισάγονται στο πληροφοριακό σύστημα των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων και συνοδεύουν κάθε μεταφορά κεφαλαίων, καθιστώντας εύκολη την ανίχνευση των συναλλαγών. Οι πελάτες πρέπει να επιδεικνύουν το δελτίο ταυτότητας τους (ή το διαβατήριό τους) για κάθε συναλλαγή, ενώ ο πάροχος υπηρεσιών τηρεί αντίγραφα των εγγράφων πιστοποίησης της ταυτότητας τους.

Σύμφωνα με σχετική έκθεση της FATF²³², οι συναλλαγές Hawala: “χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιοχές από

νόμιμους πελάτες, για γεωγραφικούς και πολιτιστικούς λόγους, καθώς και λόγω έλλειψης τραπεζικής πρόσβασης. Το συγκεκριμένο είδος συναλλαγών χρησιμοποιείται επίσης από άτομα και οργανώσεις που επιδιώκουν να αποφύγουν ελέγχους συναλλάγματος, φορολογικές υποχρεώσεις και κυρώσεις. Απαντάται συνήθως σε περιοχές με έντονη παρουσία οικονομικών μεταναστών, ενώ είναι εύκολα προσβάσιμο από τα μέλη αυτής της κοινότητας”. Ωστόσο, η Ελλάδα διαθέτει μια άρτια αναπτυγμένη υποδομή όσον αφορά τις τραπεζικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες πληρωμών, στις οποίες έχουν πρόσβαση οι μετανάστες που διαμένουν και εργάζονται στην Ελλάδα.

7.3.2 Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος

Οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών και αποθήκευσης χρημάτων που σχετίζονται με την έκδοση και τη χρήση ηλεκτρονικού χρήματος, όπως ορίζεται βάσει της δεύτερης Οδηγίας για το ηλεκτρονικό χρήμα (2009/110/ΕΚ). Το επιχειρηματικό μοντέλο και οι συνεπαγόμενοι κίνδυνοι διαφέρουν μεταξύ των διάφορων εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος. Η βασική διαφορά συνίσταται στην παρεχόμενη ή μη λειτουργία επαναφόρτισης των μέσων ηλεκτρονικού χρήματος. Μια άλλη διαφορά είναι ο τρόπος έκδοσης του ηλεκτρονικού χρήματος, ο οποίος μπορεί να γίνεται με την παραλαβή μετρητών, τη μεταφορά κεφαλαίων ή μέσω προπληρωμένων καρτών πληρωμής. Υπάρχει επίσης και διάκριση ανάλογα με το αν οι συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα πραγματοποιούνται εντός ενός κλειστού (closed loop) συστήματος που περιλαμβάνει τόσο καταναλωτές όσο και εμπόρους (“τριμερές σχήμα”) ή αν ο εκδότης ηλεκτρονικού χρήματος συνάπτει σχέσεις μόνο με πελάτες στους οποίους παρέχει πρόσβαση σε συστήματα πληρωμών τρίτων μερών (για παράδειγμα Visa/Mastercard).

Ο κλάδος του ηλεκτρονικού χρήματος περιελάμβανε 4 εταιρείες (στις 31.12.2016): 1 ελληνικό ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος αδειοδοτημένο και απευθείας εποπτευόμενο από την Τράπεζα της Ελλάδας και 3 αδειοδοτημένες εταιρείες από την αρμόδια αρχή της χώρας καταγωγής τους που λειτουργούσαν στην Ελλάδα μέσω αντιπροσώπων/διανομέων υπό το καθεστώς διαβατηρίου της ΕΕ.

Το μέγεθος του κλάδου θεωρείται μικρό, καθώς η συνολική αξία του ηλεκτρονικού χρήματος που εκδόθηκε στην Ελλάδα το 2016 ανήλθε σε 725 εκατομμύρια ευρώ και ο κλάδος δεν γνωρίζει την αντίστοιχη ανάπτυξη που καταγράφεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες λόγω Fintech (κυρίως ηλεκτρονικά πορτοφόλια που εκδίδονται συνήθως με τη χρήση καινοτόμων λύσεων για σκοπούς εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη). Ο κλάδος έχει επίσης επηρεαστεί από τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων οι οποίοι εκτός των περιορισμών στις εξερχόμενες διασυνοριακές δραστηριότητες, επέβαλαν απαγόρευση των αναλήψεων μετρητών μέσω προπληρωμένων καρτών ή άλλων μέσων ηλεκτρονικού χρήματος. Ο κλάδος παρουσιάζει υψηλή συγκέντρωση, καθώς οι δύο μεγαλύτερες εταιρείες βάσει της αξίας των συναλλαγών του 2016, αντιπροσώπευαν περίπου το 94% της αγοράς. Η τρωτότητα ΞΧ των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος αξιολογήθηκε ως «Μέση», λαμβάνοντας επίσης υπόψη τους παρακάτω παράγοντες:

- Παρόλο που ορισμένα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να περιλαμβάνουν συναλλαγές όπου η ταυτότητα του πελάτη δεν έχει επαληθευτεί (το 41,2% των συναλλαγών με ηλεκτρονικό χρήμα το 2016), οι εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος είναι σε θέση να εντοπίσουν όλα τα είδη συναλλαγών, ακόμη και εκείνες που γίνονται με προπληρωμένα κουπόνια (κάθε κουπόνι φέρει έναν μοναδικό κωδικό που επιτρέπει στους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος να ανιχνεύουν το ιστορικό της συναλλαγής, όπως

232 <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

την τοποθεσία διανομής και τον έμπορο με τον οποίο έγινε η συναλλαγή). Η απαγόρευση της ανωνυμίας κατά τη χρήση των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος που τέθηκε σε ισχύ στην Ελλάδα τον Μάρτιο του 2017 (διάταξη πολύ αυστηρότερη από την 4η Κοινοτική Οδηγία για την πρόληψη ΞΧ) αποκαθιστά αυτό το τρωτό σημείο, καθώς μετριάσει τον κίνδυνο που ενέχει η ανώνυμη χρήση.

- Ένα σημαντικό ποσοστό ηλεκτρονικού χρήματος που εκδόθηκε το 2016 (περίπου το 60%) εξαργυρώθηκε σε εταιρείες τυχερών παιγνίων, είτε άμεσα (μέσω των ηλεκτρονικών πορτοφολιών), είτε έμμεσα (μέσω χρέωσης προπληρωμένων κουπονιών άλλων πελατών), εταιρείες που υπόκεινται επίσης στις διατάξεις της 4ης Κοινοτικής Οδηγίας για την πρόληψη ΞΧ.
- Τα μετρητά αντιπροσώπευαν το 2016 περίπου το 50,7% του εκδοθέντος ηλεκτρονικού χρήματος. Ωστόσο, το αντίστοιχο ποσοστό εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος ήταν πολύ χαμηλό (περίπου 2,9 %).
- Το 52,3% της αξίας των συναλλαγών των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος το 2016 πραγματοποιήθηκε μέσω 31 αντιπροσώπων/διανομέων με 20.760 και πλέον σημεία πώλησης, συνήθως εμπορικές επιχειρήσεις λιανικής πώλησης. Ωστόσο, σε αντίθεση με τον κλάδο των εμβασμάτων, ο ρόλος του αντιπροσώπου περιορίζεται στη διανομή των προπληρωμένων μέσων.

7.3.3 Ανταλλακτήρια συναλλάγματος

Δέκα (10) ανταλλακτήρια συναλλάγματος προσφέρουν υπηρεσίες ανταλλαγής συναλλάγματος στην Ελλάδα, 3 εκ των οποίων διενήργησαν το 76% των συνολικών συναλλαγών το 2016. Εκτός των αδειοδοτημένων ανταλλακτηρίων συναλλάγματος, υπάρχουν πολλές εταιρείες (περίπου 900) σε απομακρυσμένες τουριστικές περιοχές, όπως ξενοδοχεία, ταξιδιωτικά πρακτορεία και εστιατόρια που έχουν λάβει ειδική άδεια από την ΤτΕ προκειμένου να αγοράζουν ξένο συνάλλαγμα (μικρά ποσά), αποκλειστικά στο πλαίσιο εξυπηρέτησης των πελατών τους. Βασική προϋπόθεση είναι να βρίσκονται σε μέρη όπου δεν υπάρχει κανένα υποκατάστημα τράπεζας ή ανταλλακτηρίου συναλλάγματος.

Το μέγεθος του κλάδου θεωρείται μικρό. Οι συναλλαγές ξένου συναλλάγματος που πραγματοποιήθηκαν το 2016 από τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ανήλθαν σε 302,5 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν από τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις εκτιμώνται μεταξύ 130 και 160 εκατομμυρίων ευρώ. Επιπλέον, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος δεν επιτρέπεται να έχουν αντιπροσώπους και δεν πραγματοποιούν συναλλαγές εξ αποστάσεως.

Ωστόσο, η τρωτότητα ΞΧ του κλάδου αξιολογήθηκε ως «Μέση», λαμβάνοντας υπόψη:

- την ανωνυμία της υπηρεσίας, καθώς σε ένα σημαντικό ποσοστό των συναλλαγών (47,64%) το ύψος των οποίων είναι κάτω των 1.000 ευρώ, το όνομα του πελάτη δεν επαληθεύεται ούτε καταγράφεται από τα πληροφοριακά συστήματα.
- την επακόλουθη δυσκολία ανίχνευσης των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν από τον ίδιο πελάτη.
- τους κινδύνους που σχετίζονται με τους πελάτες δεδομένου του μεγάλου αριθμού είτε παράτυπων μεταναστών είτε προσφύγων, κυρίως από τη Συρία, οι οποίοι διήλθαν από την Ελλάδα κατά την περίοδο 2015-2016 καταλήγοντας σε άλλες χώρες της Ε.Ε., και οι οποίοι χρησιμοποίησαν τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος για να προμηθευτούν συνάλλαγμα κατά την είσοδό τους στην Ελλάδα τη συγκεκριμένη περίοδο.

7.3.4 Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων

Η υπηρεσία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων απευθύνεται σε επιχειρήσεις και περιλαμβάνει κυρίως τη διαχείριση, την είσπραξη και τη χρηματοδότηση βραχυπρόθεσμων εμπορικών απαιτήσεων.

Το 2016 δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα πέντε εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων με κύκλο εργασιών 12,8 δις ευρώ (7,3% του ΑΕΠ, κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο 10%). Ο κλάδος πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι στενά συνδεδεμένος με τον τραπεζικό κλάδο, καθώς όλες οι εταιρείες είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων (λειτουργούν βάσει του ν. 1905/1990) με κοινό εν γένει πελατολόγιο. Επιστημαίνεται ότι οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που ανήκουν σε τέσσερα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα κατέχουν το 96,5% της αγοράς.

Ο κλάδος της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων έχει σημαντικό μέγεθος κύκλου εργασιών σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους της κατηγορίας των λοιπών ΧΟ. Οι δραστηριότητες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δύνανται να συνδεθούν κυρίως με τυπολογίες ΞΧ μέσω εμπορικής δραστηριότητας (Trade Based ML typologies /TBML), όπως συναλλαγές με εικονική ή πλασματική αξία. Η τρωτότητα ΞΧ του κλάδου αξιολογήθηκε ως «Μέση - Χαμηλή», λαμβάνοντας υπόψη τους παρακάτω παράγοντες:

- Το κοινό πελατολόγιο των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων ενισχύει την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Επιπλέον, οι εταιρείες δεν χρησιμοποιούν αντιπροσώπους, επωφελούμενες από το εκτεταμένο δίκτυο των μητρικών τραπεζών που τους επιτρέπει να έρθουν σε επαφή και να συνάψουν επιχειρηματικές σχέσεις, με υφιστάμενους πελάτες των ΠΙ. Σημειώνεται ότι υπάρχει γραμμή επικοινωνίας μεταξύ των Μονάδων Πρόληψης ΞΧ των εταιριών και των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με τον κίνδυνο ΞΧ του κοινού πελατολογίου.
- Επιπλέον, ο κίνδυνος ΞΧ μέσω εμπορικής δραστηριότητας μετριάζεται από το εύρος των πιστωτικών ελέγχων που εφαρμόζονται ταυτόχρονα σε πελάτες και αγοραστές. Συγκεκριμένα:

- Λόγω των εφαρμοζόμενων πολιτικών διαφοροποίησης (διασποράς) του πιστωτικού κινδύνου, η εταιρεία είναι σε θέση να παρακολουθεί ξεχωριστά το συναλλακτικό προφίλ κάθε πελάτη και αγοραστή με διαφορετικούς αντισυμβαλλόμενους. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση αθέμιτης σύμπραξης μεταξύ πελάτη / αγοραστή με σκοπό το ΞΧ μέσω παραποίησης λογιστικών βιβλίων ή υπερτιμολόγησης, είναι πιθανότερο να εντοπιστούν οι μεταξύ τους ασυνήθεις/ύποπτες συναλλαγές.
- Το 82% του κύκλου εργασιών των εταιρειών αφορά σε «Αναγγελλόμενο Factoring» όπου η εκχώρηση των απαιτήσεων αναγγέλλεται στον αγοραστή και επομένως οι απαιτήσεις επιβεβαιώνονται. Συγκεκριμένα, ο πελάτης αποστέλλει στους αγοραστές “ειδοποίηση ανάθεσης”, με την οποία τους ενημερώνει ότι ο πράκτορας γίνεται ο εκδοχέας των εισπρακτέων λογαριασμών και αναλαμβάνει τη διαχείριση και είσπραξή τους. Σε περίπτωση διεθνούς factoring, η ταυτόχρονη συμμετοχή δύο εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ενισχύει περαιτέρω το επίπεδο δέουσας επιμέλειας.
- Η εταιρεία Factoring επιβεβαιώνει σε τακτική βάση μέσω των αγοραστών το ποσό των εκχωρημένων

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

απαιτήσεων, καθώς και των αναμενόμενων εισπράξεων και παρακολουθεί στενά την εφαρμογή των όρων πληρωμής μεταξύ προμηθευτών και αγοραστών.

- Για το 60% των εκχωρούμενων απαιτήσεων που χρηματοδοτούνται οι εταιρίες διατηρούν δικαίωμα αναγωγής στον πελάτη σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του αγοραστή. Ως εκ τούτου, η παράλληλη και συνεχής εκτίμηση της φερεγγυότητας του πελάτη και του αγοραστή ενισχύει περαιτέρω την ποιότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

III. Οι συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω καταθετικών λογαριασμών που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα και υπόκεινται σε παράλληλους ελέγχους από το ΠΙ για σκοπούς πρόληψης ΕΧ/ΧΤ. Επιπρόσθετα, οι συναλλαγές είσπραξης οφειλών που πραγματοποιούνται σε μετρητά είναι αμελητέες (0,1% των συνολικών απαιτήσεων) και έμμεσες, αφού πραγματοποιούνται πάντα μέσω καταθετικού λογαριασμού που τηρείται στο μητρικό πιστωτικό ίδρυμα. Επιπλέον, δεν διαπιστώνεται δυσκολία ως προς τον εντοπισμό του ιστορικού και της φύσης των συναλλαγών που έχουν πραγματοποιηθεί καθώς οι υφιστάμενες διαδικασίες τήρησης αρχείου κρίνονται επαρκείς. Ακόμα, οι εταιρίες διατηρούν έλεγχο στις συναλλαγές των υπηρεσιών που παρέχουν, σε ότι αφορά στις εκταμιεύσεις, στην κυριότητα των εκχωρηθέντων απαιτήσεων και (για το «Αναγγελλόμενο Factoring») στις συναλλαγές είσπραξης, που καταβάλλονται σε λογαριασμό τους και στη συνέχεια αποδεδειγμένα στον πελάτη. Τέλος, για το 13% της δραστηριότητας που αφορά διασυνοριακές συναλλαγές, κυρίως εξαγωγές (97%), αυτές διενεργούνται για λογαριασμό μεγάλων εταιρικών πελατών που διατηρούν παράλληλα πιστωτικά όρια στο μητρικό πιστωτικό ίδρυμα.

IV. Το 27,7% της αξίας των εκχωρημένων απαιτήσεων στις 31/12/2016 αφορούσε πελάτες υψηλού κινδύνου. Αυτό οφείλεται κυρίως σε υποχρεωτική κανονιστική υποχρέωση κατηγοριοποίησης κινδύνου για εταιρίες που έχουν εκδώσει ανώνυμες μετοχές, παρότι πρόκειται κυρίως για εταιρίες σημαντικού μεγέθους με διαφανείς εταιρικές δομές.

7.3.5 Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Στην υπηρεσία χρηματοδοτικής μίσθωσης, η πάροχος εταιρεία διατηρεί την κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου που εκμισθώνεται και ο μισθωτής τη χρήση του. Το 2016 λειτουργούσαν στην Ελλάδα οκτώ εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, με συνολικό ενεργητικό ύψους 5,6 δις ευρώ (3% του ΑΕΠ). Επτά εξ αυτών, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 95% του κλάδου και σχεδόν το 100% του νέου όγκου εργασιών, είναι θυγατρικές μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων με κοινό, ως επί το πλείστον, πελατολόγιο με επιχειρηματική δραστηριότητα.

Παρά το μεσαίο μέγεθος του κλάδου, η τρωτότητα ΕΧ αξιολογείται ως «Χαμηλή», λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω στοιχεία:

- Ο πιστωτικός χαρακτήρας της υπηρεσίας και ως εκ τούτου η ανάγκη εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου αυξάνει την ποιότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας προς τον πελάτη (π.χ. έλεγχοι πραγματικού δικαιούχου, οικονομικής κατάστασης και εμπορικής δραστηριότητας έρευνες προμηθευτών, κ.λπ.) και το αποκτηθέν πάγιο περιουσιακό στοιχείο (π.χ. ανεξάρτητη εκτίμηση της εμπορικής αξίας και επιβεβαίωση αγοράς κινητών παγίων μέσω τιμολογίου / δελτίου αποστολής, περιοδικοί έλεγχοι των κινητών παγίων,

κλπ.). Επιπλέον, οι εταιρείες ελέγχουν τη ροή κεφαλαίων (οι πληρωμές πραγματοποιούνται απευθείας στους καταθετικούς λογαριασμούς των προμηθευτών) καθώς και τους τίτλους κυριότητας των μη κινητών παγίων ή των μεταφορικών μέσων.

- Η συγκέντρωση της δραστηριότητας της χρηματοδοτικής μίσθωσης σε θυγατρικές των συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων και η ύπαρξη κοινού πελατολογίου ενισχύει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη. Οι εταιρείες δεν χρησιμοποιούν αντιπροσώπους, επωφελούμενες από το εκτεταμένο δίκτυο των μητρικών τραπεζών που τους επιτρέπει να έρθουν σε επαφή και να συνάψουν επιχειρηματικές σχέσεις με ήδη εδραιωμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας προς τον πελάτη.

- Οι συναλλαγές που αφορούν αγορές παγίων ή εξόφληση μισθωμάτων πραγματοποιούνται μέσω καταθετικών λογαριασμών που τηρούνται σε πιστωτικά ιδρύματα και υπόκεινται σε επιπρόσθετους ελέγχους για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ. Επιπλέον, δεν διαπιστώνεται δυσκολία ως προς τον εντοπισμό των συναλλαγών καθώς υπάρχουν επαρκείς κανόνες, συστήματα και διαδικασίες αναφορικά με την τήρηση αρχείων. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η ανώνυμη ή η εξ αποστάσεως χρήση της υπηρεσίας. Επιπροσθέτως, οι συναλλαγές εξόφλησης μισθωμάτων σε μετρητά είναι αμελητέες (0,1% των συνολικών απαιτήσεων) και πραγματοποιούνται με έμμεσο τρόπο, αφού τα μετρητά καταβάλλονται σε καταθετικό λογαριασμό που διατηρεί ο μισθωτής σε πιστωτικό ίδρυμα και στη συνέχεια μεταφέρονται στις εταιρείες.

- Όλοι οι πελάτες των εταιρειών του κλάδου είναι κάτοικοι Ελλάδος με ελάχιστες διασυνοριακές συναλλαγές (1-2%) που αφορούν κυρίως αγορά εξοπλισμού από προμηθευτές εξωτερικού ή πωλήσεις μεταχειρισμένων περιουσιακών στοιχείων σε αγοραστές εξωτερικού. Στην τελευταία περίπτωση, εφαρμόζονται μέτρα δέουσας επιμέλειας και προς τον αγοραστή. Η δραστηριότητα χρηματοδοτικής μίσθωσης συνήθως δεν αφορά σε ακίνητα ή πάγια εξωτερικού, για λόγους ευκολίας στον εντοπισμό και τον έλεγχο του περιουσιακού στοιχείου, καθώς και του τίτλου κυριότητας.

- Το 28% της αξίας των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης αφορούσε στις 31/12/2016 πελάτες υψηλού κινδύνου. Αυτό οφείλεται κυρίως σε υποχρεωτική κανονιστική υποχρέωση κατηγοριοποίησης κινδύνου για εταιρείες που έχουν εκδώσει ανώνυμες μετοχές παρότι πρόκειται κυρίως για εταιρείες σημαντικού μεγέθους με διαφανείς εταιρικές δομές.

7.3.6 Εταιρείες παροχής πιστώσεων

Οι εταιρείες παροχής πιστώσεων παρέχουν περιορισμένου ύψους καταναλωτικά δάνεια ή πιστωτικές κάρτες σε φυσικά πρόσωπα, για κάλυψη καταναλωτικών και προσωπικών αναγκών. Στην Ελλάδα λειτουργούν τρεις εταιρείες παροχής πιστώσεων, μια εκ των οποίων συγκεντρώνει το 80% των πιστωτικών ανοιγμάτων και ανήκει σε εγχώριο τραπεζικό όμιλο.

Η πιστωτική δραστηριότητα των εταιριών έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης και η Εγγενής τρωτότητα του κλάδου από άποψη μεγέθους πιστωτικών ανοιγμάτων θεωρείται «Χαμηλή» (372,2 εκατομμύρια ευρώ στις 31/12/2016), ενώ τα τελευταία 4 χρόνια ο αριθμός των νέων πιστώσεων ήταν σχεδόν μηδενικός (ενδεικτικά, το 2016 εκδόθηκαν συνολικά 24 πιστωτικές κάρτες). Οι περιορισμοί ανάληψης μετρητών και μεταφοράς κεφαλαίων μείωσαν περαιτέρω την εγγενή τρωτότητα των συναλλαγών του κλάδου.

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Η τρωτότητα του κλάδου αξιολογείται ως «Χαμηλή», λαμβάνοντας επίσης υπόψη τον πιστωτικό χαρακτήρα των παρεχόμενων υπηρεσιών που αυξάνει την ποιότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες.

7.4 Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΕΧ

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η βαθμολογική κατάταξη της κάθε γενικής μεταβλητής που χρησιμοποιείται στην αξιολόγηση. Προκειμένου να αποφευχθούν οι επαναλήψεις, η ανάλυση που τεκμηριώνει την κάθε μεταβλητή ελέγχου καλύπτει όλους τους κλάδους, ενώ παρέχονται τα ειδικά χαρακτηριστικά του κάθε κλάδου, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Γενικοί Μηχανισμοί Ελέγχου Πρόληψης ΕΧ	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Εκδότες Ηλεκτρονικού Χρήματος	Ανταλ/ρια Συναλ/τος	Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρ/κών Απαιτήσεων	Εταιρείες Χρηματ/κής Μίσθωσης	Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων
1. Πληρότητα του νομικού/ κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΕΧ	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή	Υψηλή
2. Αποτελεσματικότητα των Εποπτικών Διαδικασιών και Πρακτικών	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
3. Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
4. Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
5. Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης	Πολύ Υψηλή	Πολύ Υψηλή	Μέση	Πολύ Υψηλή	Πολύ Υψηλή	Πολύ Υψηλή
6. Ακεραιότητα του προσωπικού	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Πολύ Υψηλή	Πολύ Υψηλή	Υψηλή
7. Κατάρτιση του Προσωπικού σε θέματα πρόληψης ΕΧ	Μέση προς Χαμηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Χαμηλή	Υψηλή	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή

Γενικοί Μηχανισμοί Ελέγχου Πρόληψης ΕΧ	Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων	Εκδότες Ηλεκτρονικού Χρήματος	Ανταλ/ρια Συναλ/τος	Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρ/κών Απαιτήσεων	Εταιρείες Χρηματ/κής Μίσθωσης	Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων
8. Αποτελεσματικότητα της Λειτουργίας Κανονιστικής Συμμόρφωσης	Μέση	Μέση προς Υψηλή	Μέση	Υψηλή	Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
9. Αποτελεσματικότητα Παρακολούθησης και Αναφοράς Υποπτων Δραστηριοτήτων	Μέση	Μέση	Μέση προς «Χαμηλή»	Μέση	Μέση	Μέση
10. Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση στις Πληροφορίες Πραγματικού Δικαιούχου	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση	Μέση
11. Διαθεσιμότητα Υποδομών Αξιοπίστης Ταυτοποίησης	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
12. Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή	Μέση προς Υψηλή
Συνολικοί Μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΕΧ	Μέσοι προς Χαμηλοί	Μέσοι	Μέσοι προς Χαμηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι προς Υψηλοί	Μέσοι

* Οι μεταβλητές 10-12 έχουν αξιολογηθεί στο αντίστοιχο κεφάλαιο εθνικής τρωτότητας.

Πίνακας 51 - Λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί: Γενικοί μηχανισμοί ελέγχου πρόληψης ΕΧ

7.4.1 Πληρότητα του νομικού πλαισίου πρόληψης ΕΧ

Οι λοιποί ΧΟ υπόκεινται σε ένα ισχυρό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΕΧ βάσει του ν. 3691/5.8.2008 και της Απόφασης 281/5/17.3.2009, το οποίο αναλύεται λεπτομερώς στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα. Το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο συμπληρώνεται από την Απόφαση 285/6/9.7.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ η οποία περιλαμβάνει εκτός από τη γενική τυπολογία, ειδικότερες ενότητες όπου εξειδικεύονται τυπολογίες λοιπών ΧΟ. Αξίζει να σημειωθεί ότι εκτός από τις απαιτήσεις εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που επιβάλλονται σε άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε. και της FATF, οι λοιποί ΧΟ υποχρεούνται να επαληθεύουν το εισόδημα των πελατών τους μέσω του τελευταίου εκκαθαριστικού σημειώματος ή της φορολογικής δήλωσης, στο πλαίσιο εφαρμογής μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας κατά τη σύναψη επιχειρηματικής σχέσης ή τη διενέργεια περιστασιακών συναλλαγών ύψους 15.000 ευρώ (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που θεωρούνται ότι συνδέονται μεταξύ τους). Επιπλέον, το ισχύον πλαίσιο

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

έγινε αυστηρότερο από το Μάρτιο του 2017 όταν τέθηκε σε εφαρμογή μια ειδική διάταξη του ν. 4446/2016 που απαγορεύει την ανωνυμία των προπληρωμένων μέσων πληρωμής (διάταξη πολύ αυστηρότερη από την 4η Κοινοτική Οδηγία για την πρόληψη ΞΧ).

Η θέση σε ισχύ από την 26η Ιουνίου 2017 του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/847 περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί, ως επιπρόσθετος παράγοντας ενός ενισχυμένου νομοκανονιστικού πλαισίου, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις υπηρεσίες πληρωμών. Τέλος, το νομοσχέδιο για την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 που υποβλήθηκε στο Κοινοβούλιο και αναλύεται στην εκτίμηση τρωτότητας του τραπεζικού τομέα, επιβάλλει αυστηρότερες διατάξεις αναφορικά με την εφαρμογή μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας εκ μέρους των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος.

Ωστόσο, μεγάλος αριθμός διατάξεων του σημερινού κανονιστικού πλαισίου για την πρόληψη ΞΧ είναι σε μεγάλο βαθμό προσαρμοσμένες στον τραπεζικό κλάδο και εφαρμόζεται κατά αναλογία στους λοιπούς ΧΟ. Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας δημιουργεί κάποια ασάφεια, κυρίως αναφορικά με τα παρακάτω:

- Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Για τις συναλλαγές κάτω των 1.000 ευρώ, υπάρχει ασάφεια στο κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, ως προς το αν οι εν λόγω οντότητες είναι υποχρεωμένες να τηρούν αρχεία με το ονοματεπώνυμο και τον αριθμό ταυτότητας των πελατών. Επί του παρόντος, ο κλάδος δεν τηρεί κανένα αρχείο σχετικά με συναλλαγές κάτω από αυτό το όριο, κάτι που υπονομεύει την ικανότητα του να εντοπίσει και να ταυτοποιήσει “συνδεδεμένες συναλλαγές”.
- Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων, εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος και ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Ασάφεια σχετικά με τα κριτήρια εντοπισμού των “συνδεδεμένων συναλλαγών” που συνολικά ανέρχονται σε ποσό ισότιμο του κατώτατου ορίου των 15.000 ευρώ και ενεργοποιούν την εφαρμογή όλων των μέτρων δέουσας επιμέλειας προς τον πελάτη. Τα κριτήρια που εφαρμόζονται (συνήθως χρονικά) εμφανίζουν μεγάλη διαφοροποίηση (από μια εβδομάδα έως ένα έτος).

7.4.2 Αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών

Η εποπτεία για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ των λοιπών ΧΟ έχει ανατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδας δυνάμει του άρθρου 6.2 του Νόμου 3691/2008 (Νόμος για την πρόληψη του ΞΧ). Βάσει της 10ης έκθεσης προόδου της FATF του 2011, η Ελλάδα έχει αναλάβει επαρκή δράση για την αντιμετώπιση αδυναμιών που σχετίζονται με την πρώην σύσταση R23 (εποπτεία), έχοντας επιτύχει ικανοποιητικό επίπεδο συμμόρφωσης. Η αποτελεσματικότητα των εποπτικών διαδικασιών και πρακτικών αναλύεται στην Εκτίμηση Τρωτότητας του Τραπεζικού Κλάδου.

Το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ απαρτίζεται από 9 εξειδικευμένους επιθεωρητές οι οποίοι παρακολουθούν τακτικά ειδικά σεμινάρια. Επίσης αποκτάται σημαντική εξειδίκευση και ενισχύεται η ευαισθητοποίηση μέσω της συμμετοχής του Τμήματος στην FATF και την αρμόδια Επιτροπή για θέματα πρόληψης ΞΧ των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών, ειδικότερα όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις στους τομείς του Fintech και του Regtech (καινοτόμες λύσεις αναφορικά με μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα, κλπ.). Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς κλάδους και τον αριθμό των εποπτευόμενων οντοτήτων, καθώς και τα

ποικίλα καθήκοντά του, το Τμήμα Πρόληψης ΞΧ της Τράπεζας της Ελλάδας χρήζει επιπλέον στελέχωσης.

Η εποπτεία των λοιπών ΧΟ ως προς την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ βασίζεται στην προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, καθώς το ενδιαφέρον και οι πόροι εστιάζονται σε κλάδους πιο ευάλωτους σε κινδύνους ΞΧ/ΧΤ. Σε αυτό το πλαίσιο, το Τμήμα πρόληψης ΞΧ επικεντρώνεται κυρίως στη δραστηριότητα των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων (που είναι εγκατεστημένοι τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες της ΕΕ), λαμβάνοντας εξοχικά στοιχεία, σχετικά με τις διασυνοριακές μεταφορές κεφαλαίων ανά χώρα καταγωγής και προορισμού, προκειμένου να αναλύσει τον Εγγενή Κίνδυνο ΞΧ. Επιπλέον, προτεραιότητα δίδεται στην αξιολόγηση των μηχανισμών ελέγχου πρόληψης ΞΧ που εφαρμόζει ο κλάδος. Ειδικότερα, το Τμήμα πρόληψης ΞΧ της Τράπεζας της Ελλάδας, αξιολογεί επίσης την ποιότητα των Λειτουργιών Συμμόρφωσης και την καταλληλότητα των διαδικασιών και των ελέγχων των Πληροφοριακών Συστημάτων για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, με βάση την ανάλυση των ετήσιων εκθέσεων των Αρμόδιων Διευθυντικών Στελεχών για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ, των εκθέσεων εσωτερικού ελέγχου και των εκθέσεων (εφόσον υπάρχουν) σχετικά με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου που καταρτίζονται από εξωτερικούς ελεγκτές. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, αξιολογείται ο συνολικός κίνδυνος για κάθε χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Οι αξιολογήσεις αυτές χρησιμοποιούνται για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις εποπτικές ενέργειες που θα αναληφθούν και τους πόρους που θα διατεθούν για την εποπτεία στο πεδίο της πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων σχετικά με την εστίαση, το βάθος, τη διάρκεια και τη συχνότητα των επιτοπίων ελέγχων και της εξ' αποστάσεως αξιολόγησης. Ωστόσο, η ΤτΕ σκοπεύει να εμπλουτίσει την εξ' αποστάσεως αξιολόγηση των λοιπών ΧΟ, με την εισαγωγή επιπρόσθετων παραμέτρων κινδύνου για την ανάλυση των εγγενών αδυναμιών του κάθε κλάδου.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων οκτώ ετών (2009-2016), διενεργήθηκαν 20 επιτόπιοι έλεγχοι σε παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων (14 επιτόπιοι έλεγχοι, συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων ειδικότερων ελέγχων σε αντιπροσώπους αυτών), ανταλλακτήρια συναλλάγματος (πέντε επιτόπιοι έλεγχοι), καθώς και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (έναν επιτόπιο έλεγχος), καλύπτοντας περίπου το 83%, το 50% και το 20% του κάθε κλάδου αντιστοίχως. Οι επιτόπιοι έλεγχοι στόχευαν κυρίως εταιρείες με χαμηλότερη ποιότητα ελέγχων στον τομέα πρόληψης ΞΧ/ΧΤ, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το μέγεθός τους.

7.4.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Οι λοιποί ΧΟ υπόκεινται σε διοικητικές κυρώσεις που ορίζονται στο άρθρο 52 του νόμου 3691/2008 (που αναλύονται στην Εκτίμηση Τρωτότητας του Τραπεζικού Κλάδου). Το φάσμα των κυρώσεων είναι επαρκώς ευρύ προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικότητας, αποτρεπτικότητας και αναλογικότητας, καθώς περιλαμβάνει διορθωτικά μέτρα, χρηματικές ποινές (τόσο για την εταιρεία όσο και για το προσωπικό), απόλυση προσωπικού ή διακοπή ορισμένων δραστηριοτήτων.

Τα τελευταία οκτώ χρόνια (2009-2016), οι χρηματικές ποινές που επιβλήθηκαν για παραβίαση του κανονιστικού πλαισίου για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ ανήλθαν σε 160.000 ευρώ (120.000 ευρώ σε παρόχους υπηρεσιών εμβασμάτων και 40.000 ευρώ σε εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης). Επιπλέον, επιβλήθηκαν διορθωτικά μέτρα σε 4 ανταλλακτήρια συναλλάγματος και σε έναν πάροχο υπηρεσιών εμβασμάτων. Τα μέτρα ήταν ανάλογα των ευρημάτων των σχετικών ερευνών, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους όπως το μέγεθος των εταιρειών και τις περιπτώσεις υποτροπής.

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

7.4.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Το νομικό πλαίσιο των ποινικών κυρώσεων κατά υπαλλήλων ή διευθυντικών στελεχών των λοιπών ΧΟ που εμπλέκονται σε αδικήματα σχετικά με ΞΧ/ΧΤ καθορίζεται στο άρθρο 45 του υπ' αριθ. 3691/2008 Νόμου για την πρόληψη ΞΧ, ενώ ισχύουν ποινικές κυρώσεις και για δευτερεύοντα αδικήματα που σχετίζονται με ΞΧ. Οι κυρώσεις περιλαμβάνουν χρηματικές ποινές (έως 1.500.000 ευρώ) ή/και ποινή φυλάκισης (έως 20 έτη). Δεν έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις επιβολής ποινικών κυρώσεων κατά των Λοιπών ΧΟ ή του προσωπικού τους.

7.4.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αδειοδότησης

Οι δραστηριότητες που ασκούνται από τους λοιπούς ΧΟ υπόκεινται στην αδειοδότηση και τελούν υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδας, βάσει του συγκεκριμένου νομικού και κανονιστικού πλαισίου²³³.

Με τους Νόμους 3862/2010 και 4021/2011 ενσωματώθηκαν αντιστοίχως στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2007/64/ΕΚ για τα ιδρύματα πληρωμών (συμπεριλαμβανομένων των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων), και η Οδηγία 2009/110/ΕΚ για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Και οι δύο Οδηγίες είναι μέγιστης εναρμόνισης κατά την έννοια ότι ισχύουν οι ίδιοι όροι και προϋποθέσεις για τα ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος που λειτουργούν μέσω υποκαταστημάτων/αντιπροσώπων σε όλη την Ευρώπη.

Η ΤτΕ διενεργεί αξιολόγηση καταλληλότητας και εντιμότητας για κάθε μελλοντικό αντιπρόσωπο ιδρυμάτων πληρωμών και ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος. Τα απαιτούμενα έγγραφα/στοιχεία που πρέπει να υποβάλλουν οι αντιπρόσωποι καθορίζονται από την υπ' αριθ. 2628/30.9.2010 Πράξη του Διοικητή της ΤτΕ και την υπ' αριθ. 33/19.12.2013 Πράξη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ αντιστοίχως.

Στις περιπτώσεις ιδρυμάτων πληρωμών και ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε., τα οποία σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν αντιπρόσωπους στην Ελλάδα, η ΤτΕ (κατόπιν λήψης της σχετικής κοινοποίησης από την Εποπτική Αρχή της χώρας τους, σύμφωνα με το άρθρο 25 της Οδηγίας 2007/64/ΕΚ), απαιτεί από τα παραπάνω να παρέχουν τα ίδια έγγραφα/στοιχεία που απαιτούνται για τους αντιπρόσωπους των ελληνικών ιδρυμάτων πληρωμών και ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος αντιστοίχως. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αντιπρόσωποι υπόκεινται σε αξιολόγηση καταλληλότητας και εντιμότητας (τόσο από την εποπτική αρχή της χώρας τους όσο και από την ΤτΕ) και εγγράφονται σε δημόσιο μητρώο. Επιπλέον, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 33/19.12.2013 Πράξη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ, απαιτείται από τα εν λόγω ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος να ορίσουν ένα κεντρικό σημείο επαφής το οποίο πρέπει να διαμένει στην Ελλάδα και να είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή του ισχύοντος νομικού και κανονιστικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ.

Οι λοιποί ΧΟ, κατά το στάδιο υποβολής αίτησης αδειοδότησης, οφείλουν να υποβάλλουν μεταξύ άλλων, στοιχεία σχετικά με το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος για την πρόληψη ΞΧ που σκοπεύουν να ορίσουν, την πολιτική και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ/ΧΤ που θα εφαρμόσουν, όπως, μεταξύ άλλων, τήρηση της αρχής "Γνώρισε τον

πελάτη σου", τήρηση αρχείων, υποβολή αναφορών, διενέργεια εσωτερικών ελέγχων, πληροφορίες σχετικά με τα Πληροφοριακά Συστήματα για την πρόληψη ΞΧ που σκοπεύουν να εγκαταστήσουν, κλπ.. Πρέπει επίσης να υποβάλλουν ειδικά ερωτηματολόγια για τους πραγματικούς δικαιούχους και μετόχους, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τον Εσωτερικό Ελεγκτή και τα βασικά διευθυντικά στελέχη, συμπεριλαμβανομένου του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους για την πρόληψη ΞΧ. Η ΤτΕ υποστηρίζεται επαρκώς από πολιτικές και διαδικασίες σχετικά με τη διαχείριση, την αξιολόγηση και την παρακολούθηση των αιτήσεων αδειοδότησης.

Η δραστηριότητα αδειοδότησης των τελευταίων 6 ετών έχει ως εξής:

- Απορρίφθηκε μια αίτηση αδειοδότησης ενός ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος καθότι δεν ήταν δυνατόν να δικαιολογηθεί η πηγή εσόδων των μετόχων του. Επιπλέον, η ΤτΕ δεν ενέκρινε ή ζήτησε την απομάκρυνση περισσότερων από 164 αντιπροσώπων παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων (είτε Ελληνικών ιδρυμάτων πληρωμών είτε ιδρυμάτων πληρωμών εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε.) από 3.019 αιτήσεις/γνωστοποιήσεις (ήτοι το 5,43%), επειδή οι εν λόγω αντιπρόσωποι δεν κρίθηκαν "κατάλληλοι και έντιμοι".
- Η ΤτΕ εξέτασε δύο αιτήσεις αδειοδότησης που αφορούσαν ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος οι οποίες εγκρίθηκαν αμφότερες (η δεύτερη εγκρίθηκε πολύ πρόσφατα, ήτοι στο τέλος του 2017). Επιπλέον, η ΤτΕ απέρριψε 5 από τους 42 προς πρόσληψη αντιπρόσωπους/διανομείς ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος επειδή έκρινε ότι δεν ήταν "κατάλληλοι και έντιμοι".
- Το 2017 υποβλήθηκε μια αίτηση αδειοδότησης από ένα ανταλλακτήριο συναλλάγματος, η οποία έλαβε έγκριση τον ίδιο χρόνο.
- Δεν υποβλήθηκε καμία αίτηση αδειοδότησης από εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και εταιρείες παροχής πιστώσεων.

Όσον αφορά το καθεστώς αδειοδότησης, εντοπίστηκε η παρακάτω ανεπάρκεια:

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Παρωχημένο πλαίσιο (υπ' αριθ. 176/20.9.1977 Απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής) αναφορικά με την αδειοδότηση ορισμένων επιχειρήσεων με σκοπό την αγορά μικρών ποσών ξένου συναλλάγματος αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση των πελατών τους. Η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των εν λόγω επιχειρήσεων παρά τον σημαντικό όγκο των συναλλαγών, δεν είναι επαρκής.

Όσον αφορά τις συναλλαγές μέσω Hawala, προκειμένου αυτές να θεωρηθούν νόμιμη δραστηριότητα, πρέπει να παρέχονται από εταιρείες που έχουν αδειοδοτηθεί βάσει του νόμου 3862/2010 (Οδηγία 2007/64/ΕΚ) ως ιδρύματα πληρωμών και υπόκεινται ως εκ τούτου στις διατάξεις του Νόμου για την πρόληψη ΞΧ.

7.4.6 Ακεραιότητα επιχείρησης/προσωπικού του ιδρύματος

Σύμφωνα με το πλαίσιο αδειοδότησης²³⁴, οι λοιποί ΧΟ πρέπει να υποβάλουν, μεταξύ άλλων, ερωτηματολόγια για τους πραγματικούς τους δικαιούχους και μετόχους, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τα πρόσωπα που κατέχουν καίριες θέσεις, συμπεριλαμβανομένου του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους για την πρόληψη ΞΧ. Οι

²³³ Νόμος 3862/2010 και υπ' αριθ. 2628/30.9.2010 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα Ιδρύματα Πληρωμών, Νόμος 4021/2011 και υπ' αριθ. 33/19.12.2013 Πράξη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος για τα Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος, Νόμος 2515/1997 και υπ' αριθ. 2541/27.2.2004 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος, Νόμοι 1905/1990 και 1665/1986 και υπ' αριθ. 2622/21.12.2009 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τις Εταιρείες πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων και τις Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Νόμος 4261/2014 και υπ' αριθ. 2622/21.12.2009 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τις Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων.

²³⁴ Υπ' αριθ. 2628/30.9.2010 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα ιδρύματα πληρωμών, υπ' αριθ. 33/19.12.2013 Πράξη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, υπ' αριθ. 2541/27.2.2004 Πράξη του Διοικητή της Ελλάδος για τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος και υπ' αριθ. 2622/21.12.2009 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρειών παροχής πιστώσεων.

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ίδιες απαιτήσεις ισχύουν κατά την αντικατάσταση οποιουδήποτε από τα προαναφερόμενα πρόσωπα.

Το κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΕΧ ορίζει ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του Αρμοδίου Διευθυντικού Στελέχους για την πρόληψη ΕΧ που υποβάλλει αναφορά για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές στην Αρχή, καθώς και των υπαλλήλων τους που υποβάλλουν εσωτερικές αναφορές σχετικά με υποψίες που έχουν για συναλλαγές τέτοιου είδους.

Επιπλέον, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 281/5/17.3.2009 Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, (παράγραφος 12.3.3), το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος για την πρόληψη ΕΧ αξιολογεί την καταλληλότητα κάθε αδειοδοτημένου αντιπροσώπου όσον αφορά την επάρκεια της εκπαίδευσης και των γνώσεων του στον τομέα της πρόληψης ΕΧ/ΧΤ, πριν την έναρξη της συνεργασίας. Όπως ήδη αναφέρθηκε κατά την περιγραφή της μεταβλητής "Διαθεσιμότητα και Αποτελεσματικότητα των Ελέγχων Εισόδου", τα ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος πρέπει να υποβάλλουν στην ΤτΕ συγκεκριμένα έγγραφα/στοιχεία σχετικά με την καταλληλότητα και εντιμότητα του κάθε αντιπροσώπου. Ωστόσο, το επίπεδο ακεραιότητας του προσωπικού και των αντιπροσώπων των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων και των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος δε θεωρείται ισάξιο με αυτό άλλων κλάδων, των οποίων τα επιχειρηματικά μοντέλα δεν βασίζονται σε αντιπροσώπους. Αυτό συμβαίνει λόγω της ανομοιογένειας μεταξύ των αντιπροσώπων, ενώ η εσωτερική παρακολούθηση του επιπέδου ακεραιότητας τους σε τακτική βάση (όχι μόνο στην αρχή της επιχειρηματικής σχέσης) δεν αποτελεί εύκολο έργο, σε σύγκριση με την αντίστοιχη παρακολούθηση της ακεραιότητας του προσωπικού των εταιρειών.

Ακολουθούν ειδικές πληροφορίες σχετικά με κάθε κλάδο:

Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων: Σύμφωνα με τα στοιχεία που ελήφθησαν από τον κλάδο, η πλειονότητα των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα (πάνω από το 93% με βάση την αξία των συναλλαγών) υιοθετεί πρακτικές πρόληψης που περιλαμβάνουν ελέγχους της παρελθούσας δραστηριότητας του προσωπικού. Έχουν επίσης θεσπίσει κώδικα δεοντολογίας σχετικά με τον οποίο ενημερώνεται όλο το προσωπικό. Οι προϋποθέσεις πρόληψης ορισμένων εταιρειών περιλαμβάνουν για παράδειγμα τη μη καταδίκη για οποιοδήποτε αδίκημα. Κατά τα τελευταία πέντε χρόνια δεν έχουν αναφερθεί ποινικές υποθέσεις κατά μελών του προσωπικού ή άλλα συναφή συμβάντα. Ωστόσο, εντοπίστηκαν δύο υπάλληλοι οι οποίοι είχαν εμπλακεί σε ύποπτη δραστηριότητα. Ο ένας εξ αυτών απολύθηκε και στον άλλο επιβλήθηκε χρηματική ποινή από τον πάροχο υπηρεσιών εμβασμάτων. Επιπλέον, υπήρξε μια υπόθεση ενός αντιπροσώπου για τον οποίο διενεργήθηκε αστυνομική έρευνα και λήφθηκαν μέτρα από τις αρχές επιβολής του νόμου. Η επαγγελματική σχέση με τον εν λόγω αντιπρόσωπο τερματίστηκε αμέσως.

Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος: Για το μοναδικό ελληνικό ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος που διέθετε άδεια λειτουργίας στα τέλη του 2016, έχουν θεσπιστεί ειδικές πολιτικές και διαδικασίες που αφορούν όχι μόνο την πρόληψη αλλά και τη συνεχιζόμενη συνεργασία με τους υπαλλήλους του, όπως μεταξύ άλλων, κώδικας δεοντολογίας, πολιτική καταγγελίας παρατυπιών κ.λπ. Δεν έχουν αναφερθεί ποινικές υποθέσεις κατά μελών του προσωπικού ή άλλα συναφή συμβάντα. Ωστόσο, υπήρξε υπόθεση ενός υπαλλήλου, ο οποίος απολύθηκε λόγω παράτυπης συμπεριφοράς.

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Σύμφωνα με τα στοιχεία που ελήφθησαν από τον κλάδο, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος υιοθετούν πρακτικές πρόληψης που περιλαμβάνουν ελέγχους της παρελθούσας δραστηριότητας των υπαλλήλων τους. Ωστόσο, δεν έχουν όλα κοινοποιήσει κατάλληλες διαδικασίες για τη διασφάλιση της

ακεραιότητας του προσωπικού τους, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι είναι μικρές εταιρείες που μπορούν εύκολα να ελέγξουν συμπεριφορές τέτοιου είδους, χωρίς εξειδικευμένες διαδικασίες. Κατά τα τελευταία πέντε χρόνια δεν έχουν αναφερθεί ποινικές υποθέσεις κατά μελών του προσωπικού ή άλλα συναφή συμβάντα.

Εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης: Έχουν θεσπιστεί κατάλληλοι μηχανισμοί για την προστασία των διευθυντικών στελεχών και του προσωπικού από αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από την αναφορά ύποπτων συναλλαγών ή έχουν ληφθεί άλλα μέτρα κανονιστικής συμμόρφωσης με υποχρεώσεις που αφορούν την πρόληψη ΕΧ. Οι εταιρείες των παραπάνω κλάδων έχουν θεσπίσει κατάλληλες διαδικασίες που προωθούν την ακεραιότητα (π.χ. Κώδικας Δεοντολογίας σε επίπεδο ομίλου ή εταιρείας, έλεγχοι ποινικού μητρώου κατά την πρόσληψη υπαλλήλων, πολιτικές σύγκρουσης συμφερόντων κ.λπ.). Δεν υπάρχει ιστορικό περιστατικών έλλειψης ακεραιότητας (π.χ. επίδειξη αμέλειας ή "σκόπιμη εθελουφλία" απέναντι σε ύποπτες συναλλαγές). Επισημαίνεται ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους συγκεκριμένους κλάδους είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων με κοινές πολιτικές (πχ προσλήψεων, αξιολόγησης προσωπικού, κώδικα δεοντολογίας κ.λπ.), γεγονός που συμβάλει θετικά ως προς τη συμμόρφωσή τους με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Εταιρείες παροχής πιστώσεων: Σύμφωνα με τα στοιχεία που ελήφθησαν από τις εταιρίες του κλάδου, έχουν υιοθετηθεί πρακτικές πρόληψης που περιλαμβάνουν ελέγχους της παρελθούσας δραστηριότητας των υπαλλήλων και έχουν θεσπιστεί κώδικες δεοντολογίας. Τα τελευταία πέντε χρόνια δεν έχουν εντοπισθεί υποθέσεις παράνομης ή παράτυπης συμπεριφοράς που αφορούν στο προσωπικό των εταιριών αυτών.

7.4.7 Κατάρτιση του προσωπικού όσον αφορά την πρόληψη ΕΧ

Το υπάρχον κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ και συγκεκριμένα το άρθρο 42 του Νόμου 3691/2008 και η παράγραφος 1.3 (vii) της υπ' αριθ. 281/5/17.3.2009 Απόφασης της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, ορίζει ότι οι υπόχρεες οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των λοιπών ΧΟ, θα πρέπει να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου τα διευθυντικά στελέχη και το προσωπικό τους να ενημερώνονται σχετικά με τις διατάξεις του νόμου για την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ και να μεριμνούν για τη συμμετοχή τους σε εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης με αντικείμενο την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ. Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 12.3.3 της παραπάνω Απόφασης, τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη για την πρόληψη ΕΧ των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων και των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια εκπαίδευσης και γνώσεων των αντιπροσώπων τους όσον αφορά την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ πριν τη έναρξη της συνεργασίας.

Εντοπίστηκαν οι παρακάτω ελλείψεις στους παρακάτω κλάδους:

Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων και εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος: Παρά το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των συναλλαγών πραγματοποιείται από αντιπρόσωπους, δεν προβλέπεται η συμμετοχή των τελευταίων στα τακτικά προγράμματα κατάρτισης ως προς την πρόληψη ΕΧ/ΧΤ που παρέχουν οι λοιποί ΧΟ στο προσωπικό τους. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το είδος των συναλλαγών που διενεργούν οι αντιπρόσωποι/διανομείς των εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος στην Ελλάδα (διανομή προπληρωμένων κουπονιών και φόρτιση ήδη υπαρχόντων ηλεκτρονικών πορτοφολιών) ενέχει γενικώς μικρότερο κίνδυνο ΕΧ/ΧΤ σε σχέση με το είδος των συναλλαγών που διενεργούν οι αντιπρόσωποι των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων. Επιπλέον, οι αντιπρόσωποι των εκδοτών

7. ΤΟΜΕΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ηλεκτρονικού χρήματος δεν συλλέγουν τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών (αυτό συνήθως γίνεται απευθείας από τον αντιπροσωπευόμενο εκδότη ηλεκτρονικού χρήματος).

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Περίπου το 40% του κλάδου (με βάση την αξία των συναλλαγών) δεν πραγματοποίησε επαρκή προγράμματα κατάρτισης ως προς την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ.

7.4.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης (οργάνωση)

Οι λοιποί ΧΟ λειτουργούν υπό ένα αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την Εταιρική Διακυβέρνηση και τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, το οποίο εφαρμόζεται σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και τελεί υπό την εποπτεία της ΤτΕ.

Με βάση τα ληφθέντα στοιχεία, όλοι οι λοιποί ΧΟ διαθέτουν λειτουργία κανονιστικής συμμόρφωσης, η οποία εφαρμόζεται σύμφωνα με γραπτώς τεκμηριωμένες πολιτικές και διαδικασίες πρόληψης ΞΧ. Ωστόσο, σε οργανωτικό επίπεδο, η ποιότητα των λειτουργιών συμμόρφωσης ποικίλει μεταξύ των διάφορων κλάδων.

Εντοπίστηκαν οι παρακάτω ελλείψεις στους παρακάτω κλάδους:

Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων: Γενικώς, ο αριθμός των μελών του προσωπικού στα οποία έχουν ανατεθεί καθήκοντα στον τομέα της πρόληψης ΞΧ/ΧΤ (ένα με τρία άτομα) δεν λαμβάνει υπόψη τον συνολικό κίνδυνο του κλάδου, τον όγκο και τη συχνότητα των συναλλαγών, και σε ορισμένες περιπτώσεις, τον αριθμό των “ειδοποιήσεων (alerts) ύποπτων συναλλαγών” που απαιτούν αξιολόγηση σε πραγματικό χρόνο. Επιπροσθέτως, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα Αρμόδια Διευθυντικά Στελέχη για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ είναι επιφορτισμένα με επιπλέον επιχειρησιακές αρμοδιότητες εντός της εταιρείας. Επιπλέον, οι επιτόπιοι και εξ αποστάσεως έλεγχοι έδειξαν ότι πολλοί πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων διέθεταν εγχειρίδια σχετικά με την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ στα οποία δεν υπήρχε σαφής περιγραφή όλου του φάσματος των ακολουθούμενων διαδικασιών και τα οποία δεν κρίθηκαν αρκετά περιεκτικά. Τέλος, παρόλο που υπάρχουν λειτουργίες Εσωτερικού Ελέγχου, η πλειονότητα των ελέγχων που διενεργούνται έχουν περιορισμένο πεδίο όσον αφορά την πρόληψη ΞΧ (συλλογή στοιχείων πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών από τους ταμίες και τους αντιπροσώπους) και δεν αξιολογούν τις βασικές δραστηριότητες των λειτουργιών συμμόρφωσης (ποιότητα της διαχείρισης και αξιολόγησης των ειδοποιήσεων, καταλληλότητα της πολιτικής πρόληψης ΞΧ, κλπ.).

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Τα περισσότερα εγχειρίδια για την πρόληψη ΞΧ/ΧΤ δεν είναι ενημερωμένα και/ή περιγράφουν ελλιπώς ή μερικώς το φάσμα των ακολουθούμενων διαδικασιών. Επιπλέον, οι περισσότερες ετήσιες εκθέσεις που διαβιβάζονται στην ΤτΕ παρουσιάζουν ελλείψεις (π.χ. ως προς την περιγραφή των λειτουργιών των πληροφοριακών συστημάτων, το πεδίο εφαρμογής των διενεργηθέντων εσωτερικών ελέγχων, κλπ.).

7.4.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριοτήτων

Η υπ’ αριθ. 281/5/17.3.2009 Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων απαιτεί από τους λοιπούς ΧΟ να εγκαταστήσουν πληροφοριακά συστήματα για την πρόληψη ΞΧ για τη διαρκή παρακολούθηση και τον εντοπισμό ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 12.3.5 της υπ’ αριθ.

281/2009 Απόφασης καθορίζει τις ελάχιστες επιχειρησιακές λειτουργίες ενός κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος για την πρόληψη ΞΧ. Αυτές οι λειτουργίες είναι οι εξής: 1) παρακολούθηση συναλλαγών με βάση τη διεθνή τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών και εξαγωγή ειδοποιήσεων για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές και 2) έλεγχος του πελατολογίου και των συναλλαγών με βάση καταλόγους προσώπων στα οποία έχουν επιβληθεί οικονομικές κυρώσεις. Ο έλεγχος πρέπει να πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο κατά την έναρξη της εκτέλεσης μιας μεμονωμένης συναλλαγής και σε τακτική βάση για το σύνολο του πελατολογίου, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι επικαιροποιήσεις των καταλόγων. Η υπ’ αριθ. 285/6/9.7.2009 Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ περιλαμβάνει εκτός από τη γενική τυπολογία, ειδική ενότητα σχετικά με την ειδική τυπολογία του κλάδου. Περιλαμβάνει επίσης τυπολογία για τις συναλλαγές Hawala, όπως: “Υπάρχουν ενδείξεις λειτουργίας παράνομου μηχανισμού μεταφοράς κεφαλαίων, για παράδειγμα αποστολή από ιδιοκτήτες καταστημάτων εμβασμάτων σημαντικού ύψους που δεν δικαιολογούνται από την εμπορική τους δραστηριότητα, ιδίως σε περιοχές με έντονη παρουσία μεταναστών”.

Εντοπίστηκαν οι παρακάτω ελλείψεις στους παρακάτω κλάδους:

Πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων: Τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα για την πρόληψη ΞΧ δεν διαθέτουν επαρκή παραμετροποίηση για τον εντοπισμό σύνθετων και εξειδικευμένων σεναρίων ασυνήθων/ ύποπτων συναλλαγών. Επιπλέον, ορισμένες ελλείψεις εντοπίστηκαν μέσω επιτόπιων ελέγχων αναφορικά με την παρακολούθηση πολλαπλών συναλλαγών. Σε πολλές περιπτώσεις, η διαδικασία παρακολούθησης δεν είναι οργανωμένη με ασφαλή και αποτελεσματικό τρόπο (έλλειψη ικνηλασιμότητας, μη αυτοματοποιημένες διαδικασίες αξιολόγησης κλπ.) και στηρίζεται κατά πολύ σε Μονάδες για την πρόληψη ΞΧ μη επαρκώς στελεχωμένες οι οποίες καλούνται να αξιολογήσουν άμεσα (πριν τη συναλλαγή) μεγάλο αριθμό ειδοποιήσεων ασυνήθων / ύποπτων συναλλαγών.

Εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος: Υπάρχει δυσκολία στον εντοπισμό συνδυασμένων συναλλαγών πελατών που χρησιμοποιούν πολλαπλά προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος και των οποίων οι συναλλαγές υπόκεινται σε μέτρα απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας, δηλαδή δεν γίνεται επαλήθευση της ταυτότητάς τους. Ωστόσο, εν όψει του νέου νομοθετικού πλαισίου πρόληψης ΞΧ, τα περιθώρια της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας θα περιοριστούν σε μεγάλο βαθμό.

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος: Τα πληροφοριακά συστήματα για την πρόληψη ΞΧ δεν εντοπίζουν επαρκώς τις συναλλαγές κάτω των 1.000 ευρώ, καθώς το όνομα του πελάτη δεν καταγράφεται. Επιπλέον, όσον αφορά τον όγκο των συναλλαγών, στην πλειονότητά τους, τα Πληροφοριακά Συστήματα για την πρόληψη ΞΧ δεν έχουν επαρκή παραμετροποίηση για τον εντοπισμό σύνθετων και εξειδικευμένων σεναρίων (για παράδειγμα τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας που ανταλλάσσονται με τραπεζογραμμάτια υψηλότερης χρηματικής αξίας και αντιστρόφως). Επιπλέον, εντοπίστηκαν ελλείψεις στη λειτουργία των συστημάτων για την πρόληψη ΞΧ αναφορικά με την κατάταξη κινδύνου των πελατών, την πληρότητα των στοιχείων ταυτοποίησής τους και τον έλεγχο σε σχέση με τους καταλόγους προσώπων στα οποία έχουν επιβληθεί κυρώσεις.

Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και εταιρείες παροχής πιστώσεων: Βάσει των στοιχείων που ελήφθησαν, οι εταιρείες έχουν εγκαταστήσει κατάλληλα Πληροφοριακά Συστήματα για την τήρηση αρχείων, την παρακολούθηση συναλλαγών και τις Αναφορές Ύποπτων Συναλλαγών προκειμένου να υποστηρίξουν τις πολιτικές και τις διαδικασίες πρόληψης ΞΧ, αξιοποιώντας τη στενή τους σχέση με τον τραπεζικό κλάδο. Ωστόσο, τα τελευταία 3 χρόνια δεν έχει υποβληθεί καμία αναφορά για ύποπτη συναλλαγή στην Αρχή.

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.1 Επισκόπηση του μη χρηματοπιστωτικού τομέα

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 5 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα του Μη χρηματοπιστωτικού τομέα είναι:

- Οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, οι εταιρείες ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, οι λογιστές που δεν συνδέονται με σχέση εξηρημένης εργασίας και οι ιδιώτες ελεγκτές.
- Οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών (στην έκθεση εξετάζονται μαζί με τους λογιστές).
- Οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες (μεσίτες ακινήτων).
- Οι επιχειρήσεις καζίνο, τα καζίνο επί πλοίων με ελληνική σημαία, οι επιχειρήσεις, οργανισμοί και άλλοι φορείς του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα που διοργανώνουν ή/και διεξάγουν τυχερά παιχνίδια καθώς και τα πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές (στην έκθεση εξετάζονται ως δυο δραστηριότητες: επίγεια και διαδικτυακά τυχερά παίγνια).
- Οι οίκοι δημοπρασίας.
- Οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας²³⁵, όταν η σχετική συναλλαγή γίνεται σε μετρητά και η αξία της ανέρχεται τουλάχιστον σε δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ, ανεξάρτητα αν αυτή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση.
- Οι εκπλειστηριαστές (στην έκθεση εξετάζονται μαζί με τους οίκοι δημοπρασιών).
- Οι ενεχυροδανειστές.
- Οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι, όταν συμμετέχουν, είτε ενεργώντας εξ ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοπιστωτικών συναλλαγών ή συναλλαγών επί ακινήτων, είτε βοηθώντας στο σχεδιασμό ή στην υλοποίηση ορισμένων συναλλαγών για τους πελάτες τους, όπως ορίζονται στην περ. ιγ', παρ.1 του άρθρου 5 του ν. 3691/2008 (στην έκθεση εξετάζονται ως δυο διαφορετικές δραστηριότητες).
- Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες σε εταιρείες και εμπιστεύματα (trusts), εξαιρουμένων των φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβούλων, των δικηγόρων και των συμβολαιογράφων, τα οποία παρέχουν κατά επιχειρηματική δραστηριότητα συγκεκριμένες υπηρεσίες σε τρίτα μέρη (δεν εξετάζονται στην έκθεση, διότι δεν δραστηριοποιούνται τέτοιου είδους φυσικά και νομικά πρόσωπα στην Ελλάδα).

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 3691/2008 όπως ισχύει, οι αρμόδιες αρχές που εποπτεύουν τα ανωτέρω υπόχρεα πρόσωπα είναι οι εξής:

- Η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) για τους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές.
- Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης) για τους:

- λογιστές - φοροτεχνικούς,
- μεσίτες ακινήτων,
- οίκους δημοπρασιών,
- εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας,
- ενεχυροδανειστές.
- Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Τυχερών Παιγνίων (ΕΕΕΠ) για τα τυχερά παίγνια (επίγεια και διαδικτυακά).
- Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τους συμβολαιογράφους και τους δικηγόρους.

Στον πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνεται ο αριθμός των υπόχρεων προσώπων του Μη χρηματοπιστωτικού τομέα βάσει στοιχείων που διαθέτουν είτε οι Αρμόδιες Αρχές, είτε τα συλλογικά τους όργανα, καθώς και εκτίμηση του ποσοστού συμμετοχής των ακαθάριστων εσόδων τους στο ΑΕΠ για το 2015.

	ΚΛΑΔΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ ΓΙΑ ΤΟ 2015*
1	Δικηγόροι	42.001	0,01%
2	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	2.246 νομικά πρόσωπα & 18.000 φυσικά πρόσωπα	0,25%
3	Συμβολαιογράφοι	3.072	0,07%
4	Ενεχυροδανειστές	437	0,00%
5	Μεσίτες Ακινήτων	4.000	0,03%
6	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια	12	0,92%
7	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου	24	0,07%
8	Ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές	46 νομικά πρόσωπα & 1.210 φυσικά πρόσωπα	0,12%
9	Οίκοι δημοπρασιών	15	0,00%

*Ενδεικτικά στοιχεία του μεγέθους των επιμέρους κλάδων βάσει εκτίμησης των συνολικών ακαθάριστων εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Πίνακας 52 - Κλάδοι μη χρηματοπιστωτικού τομέα

Σύμφωνα και με τον ανωτέρω Πίνακα ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό υπόχρεων προσώπων. Ορισμένα από αυτά δεν εκπροσωπούνται από συλλογικά όργανα (ενεχυροδανειστές και οίκοι δημοπρασιών) και ορισμένα άλλα εκπροσωπούνται από συλλογικά όργανα, όπου σε μεν κάποια η συμμετοχή τους είναι προαιρετική (μεσίτες αυτοκινήτων, έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας) και σε δε κάποια άλλα η συμμετοχή τους είναι υποχρεωτική (Δικηγορικός Σύλλογος και Συμβολαιογραφικός Σύλλογος).

235 Όπως ορίζονται με την Κ.Υ.Α. 1077797/20542/ΔΕ-Ε/08.06.2010 (Β' 918)

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Επιπλέον είναι φανερό ότι ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας αποτελεί μικρό ποσοστό του ΑΕΠ.

Αναφορικά με τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, επισημαίνεται ότι ενώ ο αριθμός των προσώπων που περιλαμβάνονται στον κλάδο θεωρείται μεγάλος, ο όγκος συναλλαγών τους που ξεπερνούν τα 15.000 Ευρώ σε μετρητά, θεωρείται ιδιαίτερος μικρός, δεδομένων και των περιορισμών στη χρήση μετρητών που θέτει η φορολογική νομοθεσία²³⁶. Συνεπώς, ο αριθμός των συναλλαγών αυτών εκτιμάται ότι είναι μηδαμινός, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια. Για τον λόγο αυτό δεν περιλαμβάνεται στον ανωτέρω πίνακα ούτε το πλήθος, ούτε τα ακαθάριστα έσοδα των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας ως ποσοστό του ΑΕΠ.

8.2 Εκτίμηση τρωτότηταςμη χρηματοπιστωτικού τομέα

Με τη χρήση του εργαλείου της Παγκόσμιας Τράπεζας πραγματοποιήθηκε εκτίμηση της τρωτότητας για όλους τους κλάδους του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα, αξιολογώντας όλες τις επιμέρους μεταβλητές. Η βαθμολογία συνολικής τρωτότηταςγια κάθε κλάδο αποτυπώνεται στον κάτωθι Πίνακα.

	ΚΛΑΔΟΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ	
1	Δικηγόροι	0,86	ΥΨΗΛΗ
2	Λογιστές - Φοροτεχνικοί	0,83	ΥΨΗΛΗ
3	Συμβολαιογράφοι	0,80	ΥΨΗΛΗ
4	Ενεχυροδανειστές	0,78	ΜΕΣΗ - ΥΨΗΛΗ
5	Μεσίτες Ακινήτων	0,77	ΜΕΣΗ - ΥΨΗΛΗ
6	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια	0,72	ΜΕΣΗ - ΥΨΗΛΗ
7	Τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου	0,70	ΜΕΣΗ - ΥΨΗΛΗ
8	Διαδικτυακά παίγνια	0,56	ΜΕΣΗ
9	Ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές	0,54	ΜΕΣΗ
10	Οίκοι δημοπρασιών	0,50	ΜΕΣΗ

Πίνακας 53 - Εκτίμηση τρωτότητας των κλάδων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα

Διαπιστώνεται, συνεπώς, ότι η συνολική τρωτότητα των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα κυμαίνεται από «Μέση έως Υψηλή».

Το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στο σύνολο του μη χρηματοπιστωτικού τομέα και ορίζει τις υποχρεώσεις και εν γένει τα θέματα που σχετίζονται με το ΕΧ για τα υπόχρεα πρόσωπα χαρακτηρίζεται ικανοποιητικό. Διαφοροποιήσεις

υφίστανται μεταξύ των κλάδων αναφορικά με την έκδοση κανονιστικών πράξεων από τις αρμόδιες αρχές. Ωστόσο η μη έκδοση ορισμένων αποφάσεων επηρεάζει κυρίως ορισμένες από τις λοιπές μεταβλητές που καθορίζουν την τρωτότητα, όπως την εποπτεία ή την επιβολή διοικητικών κυρώσεων και λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγησή τους.

Κύρια διαπίστωση της αξιολόγησης τρωτότητας των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα είναι ότι υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στο επίπεδο εποπτείας που ασκείται από τις αρμόδιες αρχές τους.

Μια πρόσθετη διαπίστωση είναι ότι σε κανένα από τα υπόχρεα πρόσωπα του μη χρηματοπιστωτικού τομέα δεν έχουν επιβληθεί οι διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο ν.3691/2008. Η αδυναμία αυτή συνδέεται άμεσα με τις ελλείψεις στην άσκηση εποπτείας, για τους κλάδους στους οποίους παρατηρούνται αυτές, καθώς προϋπόθεση για την επιβολή κυρώσεων είναι η διενέργεια ελέγχων.

Πρόσθετος λόγος για αυτό είναι ότι στο άρθρο 52 του ν. 3691/2008 δεν γίνεται διάκριση των κυρώσεων μεταξύ χρηματοπιστωτικού και μη τομέα, με αποτέλεσμα οι κυρώσεις να είναι ιδιαίτερα αυστηρές και δυσανάλογες σε σχέση με το μέγεθος της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα. Η αδυναμία αυτή αναμένεται να αντιμετωπισθεί με την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849.

Οι αδυναμίες τόσο στην εποπτεία, όσο και στην επιβολή των κυρώσεων επηρεάζουν το επίπεδο συμμόρφωσης των υπόχρεων προσώπων. Συνεπώς, οι κλάδοι με περιορισμένη εποπτεία παρουσιάζουν και μικρότερο επίπεδο συμμόρφωσης.

Παράλληλα η συμμόρφωση επηρεάζεται από την ενημέρωση και τις γνώσεις που διαθέτουν τα υπόχρεα πρόσωπα επί θεμάτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ενεχυροδανειστές, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας και οι οίκοι δημοπρασιών αξιολογήθηκαν ιδιαίτερα χαμηλά τόσο αναφορικά με το επίπεδο γνώσεών τους, όσο και σε σχέση με το επίπεδο συμμόρφωσής τους.

Οι ανωτέρω αδυναμίες έχουν ως απόρροια την αποστολή μικρού έως μηδενικού αριθμού αναφορών από την πλειοψηφία των υπόχρεων προσώπων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα προς την Αρχή κατά την τελευταία πενταετία. Το ποσοτικό αυτό κριτήριο επιβεβαιώνει τις αδυναμίες που αναλύθηκαν ήδη αναφορικά με την εποπτεία, τις γνώσεις και τη συμμόρφωση.

Επίσης, βασικό χαρακτηριστικό του μη χρηματοπιστωτικού τομέα είναι ότι, αποτελείται, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, από μικρού μεγέθους επιχειρήσεις ή ελεύθερους επαγγελματίες που δε διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους (οικονομικούς, ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνική υποδομή) ή την τεχνογνωσία που απαιτούνται για τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που θέτουν οι διατάξεις του ν.3691/2008 (ορισμός υπεύθυνου συμμόρφωσης, διενέργεια εσωτερικών ελέγχων, πληροφοριακό σύστημα για τη δημιουργία συναλλακτικού προφίλ των πελατών κτλ.).

Επιπρόσθετα, η έλλειψη πόρων δημιουργεί δυσκολίες στην πρόσβαση των υπόχρεων προσώπων σε βάσεις δεδομένων και στοιχεία σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο, τα πολιτικώς εκθειμμένα πρόσωπα, καθώς και σε ανεξάρτητες πηγές πληροφόρησης που διευκολύνουν στη δημιουργία και επικαιροποίηση του συναλλακτικού προφίλ των πελατών. Οι αδυναμίες αυτές είναι ιδιαίτερα εμφανείς, συγκριτικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Εκτός των ανωτέρω, η συνολική τρωτότητα του κάθε κλάδου καθορίζεται και από εγγενείς παράγοντες, όπως

²³⁶ Άρθρο 20 του ν.3842/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.2 του άρθρου 69 του ν. 4446/2016 και άρθρο 23 του ν. 4172/2013

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

το μέγεθος του κλάδου, η χρήση μετρητών κατά τις συναλλαγές και η ανώνυμη χρήση των προϊόντων που προσφέρουν τα υπόχρεα πρόσωπα. Στην έκθεση παρουσιάζονται εκείνες οι μεταβλητές, ανά υπόχρεο πρόσωπο, που επηρεάζουν το σύνολο του τομέα.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι βασική δυσκολία της αξιολόγησης ήταν η έλλειψη στατιστικών στοιχείων. Για το λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία η συλλογή πληροφοριών μέσω της σύνταξης και αποστολής στα υπόχρεα πρόσωπα ερωτηματολογίου, το οποίο απαντήθηκε ανώνυμα, καθώς και της επεξεργασίας των δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Σε ορισμένους κλάδους (εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, οίκους δημοπρασιών και ενεχυροδανειστές) επιλέχθηκε η μέθοδος της συνέντευξης ως το πιο πρόσφορο μέσο για τη συλλογή πληροφοριών. Για την αξιολόγηση των επιμέρους μεταβλητών ελήφθησαν, επίσης, υπόψη και δημοσιεύματα στον τύπο.

Τέλος, σύμφωνα με τις οδηγίες του εργαλείου της Παγκόσμιας Τράπεζας οι τρεις κάτωθι μεταβλητές αξιολογήθηκαν σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων τις ιδιαιτερότητες του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα και τα αποτελέσματα της βαθμολογίας τους είναι κοινά για όλα τα υπόχρεα πρόσωπα που ανήκουν σε αυτόν:

- Διαθεσιμότητα και πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά με τον πραγματικό δικαιούχο
- Διαθεσιμότητα αξιόπιστης υποδομής ταυτοποίησης
- Διαθεσιμότητα ανεξάρτητων πηγών πληροφόρησης

Αναλυτικότερα, στον κάτωθι πίνακα παρουσιάζονται οι βαθμολογίες των γενικών μεταβλητών για τα υπόχρεα πρόσωπα του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ	ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΦΟΡΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΙ	ΣΥΜΒΟΛΑΙ-ΟΓΡΑΦΟΙ	ΕΝΕΧΥΡΟ-ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ	ΜΕΣΙΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ	ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΓΑΘΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ	ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΕΠΙΓΕΙΑ	ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ	ΟΙΚΟΙ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΩΝ
1 Πληρότητα Νομικού Πλαισίου για την Αντιμετώπιση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ
2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επιβλεψης	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ
3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΧΑΜΗΛΗ
4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	N/A	N/A	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΑΡΙΣΤΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ
6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ
7 Γνώσεις του Προσωπικού της Επιχείρησης / του Επαγγέλματος σχετικά με το Αντικείμενο του Ξεπλύματος Χρήματος	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ
8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ
9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριοτήτων	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗ	ΣΧΕΔΟΝ ΜΗΔΕΝΙΚΗ
10 Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά με τον Πραγματικό Δικαιούχο	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	N/A	N/A	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΧΑΜΗΛΗ
11 Διαθεσιμότητα Αξιοπιστίας Υποδομής Ταυτοποίησης	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ	ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ	ΜΕΣΗ
12 Διαθεσιμότητα Ανεξάρτητων Πηγών Πληροφόρησης	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΗ ΥΨΗΛΗ

Πίνακας 54 - Κλάδοι μη χρηματοπιστωτικού τομέα: Αξιολόγηση γενικών μεταβλητών

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.3 Δικηγόροι

8.3.1 Γενικές μεταβλητές

8.3.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Το πλαίσιο που θέτει ο ν. 3691/2008²³⁷ είναι αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες και ενισχύεται κανονιστικά και από την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης στην οποία καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες εφαρμογής των επιμέρους υποχρεώσεων των δικηγόρων και των συμβολαιογράφων (μέτρα δέουσας επιμέλειας, φύλαξη αρχείων και στοιχείων και πειθαρχικές κυρώσεις).

8.3.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με τον ν. 3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία των δικηγόρων, όσον αφορά στην εφαρμογή των διατάξεων αυτού, είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο της εποπτείας του το Υπουργείο εξέδωσε την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 Απόφαση του Υπουργού, ως ανωτέρω.

Στις ανεπάρκειες σχετικά με την εποπτεία των δικηγόρων περιλαμβάνεται η μη καταγραφή των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας, η μη έκδοση σχετικών εγχειριδίων, η μη διάθεση επαρκούς και εκπαιδευμένου προσωπικού σε θέματα ΞΧ, η μη διάθεση ελεγκτικού μηχανισμού, καθώς και άλλου είδους υποστηρικτικής υποδομής για τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας των υπόχρεων προσώπων.

Λόγω των ανωτέρω δεν έχουν πραγματοποιηθεί οι προβλεπόμενοι στο πλαίσιο της εποπτείας έλεγχοι εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας από τους δικηγόρους κατά την τελευταία πενταετία και δεν υπάρχει προγραμματισμός για τέτοιου είδους ελέγχους βάσει τεχνικών ανάλυσης κινδύνου.

Διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των δικηγόρων και για τον λόγο αυτό βαθμολογήθηκε ως σχεδόν μηδενική.

8.3.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Το άρθρο 52 του ν. 3691/2008 ορίζει ότι οι Αρμόδιες Αρχές δύνανται να επιβάλλουν στα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς τους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις των διατάξεων του εν λόγω νόμου, είτε σωρευτικά είτε διαζευκτικά ή/και τη λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος, ή/και κυρώσεις, οι οποίες μάλιστα είναι ιδιαίτερως αυστηρές. Στο ίδιο άρθρο προβλέπεται η

παραπομπή του υπόχρεου προσώπου στο αρμόδιο για τον πειθαρχικό του έλεγχο όργανο.

Επιπλέον με την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίστηκε η διαδικασία παραπομπής των δικηγόρων στον Δικηγορικό σύλλογο, σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν.3691/2008.

Ωστόσο, αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων. Κύριοι λόγοι για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι τόσο η μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όσο και η μη έκδοση σχετικής απόφασης από το εν λόγω Υπουργείο που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, τα κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων. Η έλλειψη έκδοσης απόφασης οφείλεται στο ότι η παρ.3 του άρθρου 52 του ν. 3691/2008 αναφέρεται μόνο στα νομικά και όχι και στα φυσικά πρόσωπα. Επιπλέον, οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερως επιβαρυντικές κι αυτό λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας για την επιβολή τους, δεδομένου ότι μεγάλο μέρος δικηγόρων ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, άρα είναι φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα.

8.3.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης, ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των Δικαστικών Υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους δικηγόρους, είτε για ξέπλυμα χρήματος, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή δικηγόρων στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτουν μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

8.3.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Για την άσκηση του επαγγέλματος του δικηγόρου απαιτείται η έκδοση απόφασης διορισμού²³⁸ των επιτυχόντων, κατόπιν εξετάσεων²³⁹, από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως

²³⁸ Άρθρο 23 του Κώδικα Δικηγόρων

²³⁹ Άρθρα 18-22 του Κώδικα Δικηγόρων

²³⁷ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

περιγράφεται από τον Κώδικα Δικηγόρων (ν.4194/2013, Α΄ 208).

8.3.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Οι δικηγορικές εταιρείες απασχολούν τόσο δικηγόρους, όσο και βοηθητικό προσωπικό που δεν ασχολείται με τον χειρισμό υποθέσεων. Ωστόσο ο δικηγόρος, ακόμα και αν εργάζεται σε δικηγορική εταιρεία, δεν εμπίπτει στην κατηγορία του «προσωπικού» γιατί διατηρεί την επιστημονική του ανεξαρτησία²⁴⁰ και αποτελεί από μόνος του υπόχρεο πρόσωπο βάσει των διατάξεων του ν. 3691/2008.

Επιπλέον, ο Κώδικας Δικηγόρων ορίζει ότι απαγορεύονται οι διεπαγγελματικές ενώσεις²⁴¹.

Συνεπώς, η μεταβλητή αυτή δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως προς το προσωπικό και αξιολογήθηκε μόνο ως προς την ακεραιότητα του δικηγορικού επαγγέλματος.

8.3.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Παρόλο που δεν έχουν διοργανωθεί εκπαιδευτικά προγράμματα για την επιμόρφωση των δικηγόρων σε θέματα ΕΧ είτε από την αρμόδια αρχή τους, είτε από τους Δικηγορικούς Συλλόγους της χώρας, η φύση του συγκεκριμένου λειτουργήματος είναι τέτοια που παρέχει στον δικηγόρο πρόσβαση σε νομικές βάσεις δεδομένων και συνεχή ενημέρωση επί τυχόν μεταβολών του νομοθετικού πλαισίου. Για το λόγο αυτό η συγκεκριμένη μεταβλητή αξιολογήθηκε ως Μέση Υψηλή.

8.3.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες με στόχο τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο εν λόγω νόμος. Ωστόσο, δεν υπάρχουν στοιχεία που να επιβεβαιώνουν ότι οι δικηγόροι διαθέτουν και εφαρμόζουν πρόγραμμα συμμόρφωσης.

Οι αδυναμίες που εντοπίζονται στην αποτελεσματικότητα της συμμόρφωσης οφείλονται εν μέρει στην ελλιπή ενημέρωση των δικηγόρων αναφορικά με τις υποχρεώσεις τους και εν μέρει στο ότι οι δικηγόροι είναι στην πλειοψηφία τους ελεύθεροι επαγγελματίες, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει περίπτωση ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

Σημειώνεται, τέλος, ότι διατάξεις του ν. 3691/2008, καθώς και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις, δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους δικηγόρους τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων.

8.3.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ΄ του ν.3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων. Ειδικά, η εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής από τους δικηγόρους προβλέπεται και με την υπ΄ αριθ. 59467/15.07.2009 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Οι δικηγόροι τηρούν τα στοιχεία των πελατών τους που είναι απαραίτητα στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Ωστόσο, δεν επιβεβαιώνεται ότι τηρούνται τα οριζόμενα από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 αρχεία και στοιχεία στο σύνολό τους (για τη διαμόρφωση του προφίλ του πελάτη), ενώ δεν υπάρχει υποχρεωτική τήρησή τους σε ηλεκτρονική μορφή²⁴², έτσι ώστε να διευκολύνεται ο εντοπισμός ύποπτων συναλλαγών.

Αναφορικά με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών από τους δικηγόρους προβλέπεται, η σύσταση Επιτροπής δικηγόρων²⁴³, η οποία λαμβάνει τις αναφορές τους για ύποπτες ή ασυνήθεις δραστηριότητες ή συναλλαγές, ελέγχει αν υποβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ως άνω νόμου και δύναται να τις διαβιβάσει στην Αρχή. Με την υπ΄ αριθ.67473/23.04.2009 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίστηκε ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής δικηγόρων, καθώς και η διαδικασία υποβολής των αναφορών.

Ωστόσο, η προβλεπόμενη από τις προαναφερθείσες διατάξεις Επιτροπή δεν έχει συνεδριάσει και συνεπώς δεν έχουν αποσταλεί αναφορές προς την Αρχή.

8.3.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.3.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Για την εκτίμηση του συνολικού μεγέθους του συγκεκριμένου κλάδου χρησιμοποιήθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά κριτήρια. Ειδικότερα στα ποσοτικά κριτήρια περιλαμβάνονται το ποσοστό συμμετοχής ακαθαρίστων εσόδων στο ΑΕΠ για το 2015 και ο αριθμός υπόχρεων προσώπων.

Αναλυτικότερα, σημειώνεται ότι στην Ελλάδα είναι εγγεγραμμένοι ως ενεργοί στα μητρώα των Δικηγορικών Συλλόγων της Επικράτειας 42.001 δικηγόροι. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι δικηγόροι ασχολούνται με ζητήματα αστικού δικαίου. Εκτιμάται ότι περίπου το 10% των δικηγόρων παρέχει υπηρεσίες με σημαντικό οικονομικό αντίκρισμα, σχετικά με επιχειρήσεις εντός ή εκτός Ελλάδος, και οι οποίες αφορούν στην ίδρυση, λειτουργία και εν γένει διαχείριση επιχειρήσεων, καθώς και συνεργασίες μεταξύ τους.

Αναφορικά με τα ακαθάριστα έσοδα των δικηγόρων επισημαίνεται ότι σύμφωνα με σχετική μελέτη²⁴⁴ οι παροχές

²⁴² Άρθρο 37 του ν.3691/2008

²⁴³ Άρθρο 34 του ν.3691/2008

²⁴⁴ Artavanis Nikolaos et al. "Measuring Income Tax Evasion using Bank Credit: Evidence from Greece." Chicago Booth Research Paper, 25 Sept. 2015

²⁴⁰ Παρ.1 του άρθρου 48 του Κώδικα Δικηγόρων

²⁴¹ Παρ. 1 του άρθρου 49 του Κώδικα Δικηγόρων

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

νομικών υπηρεσιών περιλαμβάνονται στους κλάδους με την υψηλότερη φοροδιαφυγή και συνεπώς τα ακαθάριστα έσοδά τους έχουν ενδεχομένως υποεκτιμηθεί.

Στα ποιοτικά κριτήρια περιλαμβάνεται η συμβολή των δικηγόρων σε δραστηριότητες, μέσω των οποίων ενδέχεται να διαπραχθεί ΞΧ. Στο πλαίσιο αυτό σημειώνεται ότι οι δικηγόροι συμμετέχουν συμβουλευτικά στις διαπραγματεύσεις που αφορούν στη σύσταση του νομικού προσώπου, παρέχουν υπηρεσίες όχι μόνο σε νομικά πρόσωπα με έδρα την Ελλάδα, αλλά και σε νομικά πρόσωπα με έδρα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων εξωχώριων εταιρειών και εμπιστευμάτων. Επιπροσθέτως, οι δικηγόροι δύνανται να ασκούν και το επάγγελμα του διαχειριστή αφερεγγυότητας²⁴⁵.

Αναφορικά με τη συμμετοχή των δικηγόρων στις αγοραπωλησίες ακινήτων επισημαίνεται ότι από 01.01.2014²⁴⁶ η παράσταση δικηγόρου είναι προαιρετική για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Ωστόσο, πολλοί από τους αγοραστές ακινήτων επιθυμούν την πραγματοποίηση της διενέργειας ελέγχου τίτλων στο οικείο υποθηκοφυλακείο από τον δικηγόρο. Στις περισσότερες περιπτώσεις τόσο οι αγοραστές όσο και οι πωλητές ακινήτων επιθυμούν την παράστασή των δικηγόρων τους κατά τη σύνταξη του σχετικού συμβολαίου.

Σε κάθε περίπτωση, οι νομικές γνώσεις που διαθέτουν οι δικηγόροι και η εύκολη πρόσβασή τους στις διάφορες υπηρεσίες και αρχές προσελκύουν όσους επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες ή να φοροδιαφύγουν. Ιδιαίτερα ευάλωτες είναι οι υπηρεσίες που αφορούν σε πολύπλοκες οικονομικές συναλλαγές, συναλλαγές με νομικά πρόσωπα που ήταν σε αδράνεια, εκκαθάριση ή πτώχευση, σύσταση ή συνεργασία με εξωχώριες εταιρείες, εμπιστεύματα ή εταιρείες που λειτουργούν με τον τύπο του «φοίνικα».

Για όλους τους ανωτέρω λόγους το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα, κρίνεται ως Υψηλό.

8.3.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν, στο πλαίσιο των εσωτερικών διαδικασιών, να προβαίνουν σε αξιολόγηση του κινδύνου σε σχέση με τους πελάτες τους, ώστε να καθορίζουν την έκταση²⁴⁷ των μέτρων δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, ο οποίος εξαρτάται από το είδος και το οικονομικό μέγεθος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσης, του προϊόντος ή της συναλλαγής.

Επιπλέον σε σχέση με τα Πολιτικώς Εκτεθειμένα Πρόσωπα, εφαρμόζονται, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας. Ωστόσο δεν υπάρχει Μητρώο Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων και ορισμένα μόνο από τα υπόχρεα πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων έναντι αμοιβής.

Στους πελάτες των δικηγόρων περιλαμβάνονται φυσικά και νομικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων²⁴⁸, αλλά και νομικών

προσώπων με σύνθετη ή αδιαφανή δομή. Η συχνότητα με την οποία ένας δικηγόρος ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία. Ωστόσο, είναι προφανές ότι οι δικηγόροι κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους έχουν συχνά πελάτες που δεν έχουν λευκό ποινικό μητρώο ή έχουν υποστεί άλλες κυρώσεις.

Κατόπιν των ανωτέρω, το προφίλ των πελατών των δικηγόρων εκτιμάται ότι ενέχει πολύ υψηλό κίνδυνο.

8.3.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά

Σύμφωνα με διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας²⁴⁹ συναλλαγές άνω των 500 ευρώ εξοφλούνται αποκλειστικά με την χρήση μέσων πληρωμής με κάρτα ή άλλου ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής. Δεν επιτρέπεται εξόφληση των στοιχείων αυτών με μετρητά.

Ωστόσο, η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος αποφάνθηκε ότι, μετά και τη γνωμοδότηση 3/2017 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η εγκατάσταση και τοποθέτηση POS (πληρωμές μέσω κάρτας) έχει προαιρετικό χαρακτήρα για τους δικηγόρους.

Σημειώνεται επίσης ότι οι συναλλαγές των δικηγόρων αφορούν συχνά σε ποσά μικρότερα των πεντακοσίων ευρώ, για τα οποία η χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής δεν είναι υποχρεωτική. Για τον λόγο αυτό το ύψος των δραστηριοτήτων, η εξόφληση των οποίων γίνεται με μετρητά, κρίνεται «Υψηλό».

8.4 Λογιστές - Φοροτεχνικοί

8.4.1 Γενικές μεταβλητές

8.4.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁵⁰.

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, ως αρμόδια αρχή για τους λογιστές – φοροτεχνικούς, έχει εκδώσει στο πλαίσιο ενημέρωσης των υπόχρεων προσώπων αρμοδιότητάς της, αποφάσεις και εγκυκλίους²⁵¹ με τις οποίες συμπληρώνεται και ισχυροποιείται το νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης του ΞΧ/ΧΤ.

²⁴⁵ Βάσει του Π.Δ. 133/2016

²⁴⁶ Περ.8α, υποπαρ.1, παρ. ΙΓ' του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 και παρ.5 του άρθρου 165 του ν.4194/2013

²⁴⁷ Παρ.10 του άρθρου 13 του ν.3691/2008

²⁴⁸ Άρθρα 19 και 22 του ν.3691/2008

²⁴⁹ Άρθρο 20 του ν.3842/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.2 του άρθρου 69 του ν. 4446/2016 και άρθρο 23 του ν. 4172/2013

²⁵⁰ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁵¹ ΠΟΛ.1185/2013, ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012, ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017, ΑΥΟ 1051027/20340/ΔΕ-Ε/20.04.2010 (ΦΕΚ Β' 605), ΠΟΛ.1127/2010

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.4.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το ν.3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν.3691/2008 από τους λογιστές - φοροτεχνικούς είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης ενημερώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της²⁵², καθώς και τους ελεγκτές της ΑΑΔΕ²⁵³ με την έκδοση εγγράφων, οδηγιών και εγχειριδίων, είτε εγγράφως είτε αναρτώντας τα στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ.

Αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης των ελεγκτών και άλλων στελεχών της ΑΑΔΕ, σημειώνεται ότι την περίοδο 2012- 2013 πραγματοποιήθηκαν 14 σεμινάρια στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας προς την Ελλάδα στον τομέα της αντιμετώπισης του ΞΧ και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, ενώ στο πλαίσιο προγραμμάτων εκπαίδευσης που διοργανώθηκαν για τους ελεγκτές βεβαίωσης της ΑΑΔΕ την περίοδο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, ενημέρωση για θέματα αντιμετώπισης του ΞΧ/ΧΤ. Επίσης, στελέχη της ΑΑΔΕ συμμετείχαν σε σεμινάριο που διοργανώνεται ετησίως, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, από τη Διεθνή Ακαδημία Διερεύνησης Φορολογικών Εγκλημάτων.

Παρά τα ανωτέρω υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των λογιστών – φοροτεχνικών με βασικότερες τη μη επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας στα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητας της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, τη μη έκδοση πρόσφατων σχετικών εγχειριδίων και οδηγιών προς τους ελεγκτές και τη μη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων σε λογιστές – φοροτεχνικούς κατά την τελευταία πενταετία.

Κατόπιν των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των λογιστών - φοροτεχνικών και για το λόγο αυτό βαθμολογήθηκε ως Πολύ «Χαμηλή».

8.4.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Το άρθρο 52 του ν.3691/2008 προβλέπει την επιβολή διορθωτικών μέτρων ή διοικητικών κυρώσεων από τις αρμόδιες αρχές, στα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητά τους, σε περίπτωση μη εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας και λοιπών οριζόμενων στον ίδιο νόμο άλλων υποχρεώσεων.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων, με κύριο λόγο τη μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ. Σημαντικός, επίσης, λόγος είναι η μη έκδοση σχετικής Απόφασης από την αρμόδια αρχή που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω υποχρεώσεις και λοιπά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων. Η καθυστέρηση στην έκδοση της Απόφασης οφείλεται στο ότι η σχετική

εξουσιοδοτική διάταξη²⁵⁴ αναφέρεται μόνο στα νομικά και όχι και στα φυσικά πρόσωπα.

Ανασταλτικό παράγοντα στην επιβολή των κυρώσεων αποτελεί το γεγονός ότι οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερος επιβαρυντικός για τους λογιστές - φοροτεχνικούς, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεγάλο μέρος αυτών ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, δηλαδή είναι φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα.

Με βάση, τέλος, τις απαντήσεις που έδωσαν οι λογιστές – φοροτεχνικοί που ανταποκρίθηκαν στο ανώνυμο ερωτηματολόγιο και ειδικότερα σε ερώτηση αναφορικά με το αν γνωρίζουν τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις, απάντησε θετικά το 55%, ενώ ποσοστό 83% εξ αυτών πιστεύει ότι θα του επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 και τις λοιπές κανονιστικές πράξεις.

8.4.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν.3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν.3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των δικαστικών υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους λογιστές - φοροτεχνικούς, είτε για ξέπλυμα χρήματος, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή των λογιστών - φοροτεχνικών στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Σε ερώτηση, τέλος, αναφορικά με τη γνώση των προβλεπόμενων από το νομοθετικό πλαίσιο ποινικών κυρώσεων οι λογιστές – φοροτεχνικοί απάντησαν ότι τις γνωρίζουν σε ποσοστό 51%, ενώ ποσοστό 81% των λογιστών – φοροτεχνικών πιστεύει ότι οι εν λόγω ποινικές κυρώσεις θα του επιβληθούν σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων του νομοθετικού πλαισίου.

8.4.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Με το άρθρο 1 του ν.2515/1997 (Α'154) και το ΠΔ 340/1998 ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στο επάγγελμα

²⁵² Ομοίως με υποσημείωση αριθ.230, καθώς και Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)
²⁵³ ΔΕΛ Δ 1117287 ΕΞ 2013/23.07.2013 ΑΑΔΕ, εγχειρίδια ΟΟΣΑ στην ελληνική γλώσσα (υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1012476 ΕΞ 2013/22.01.2013 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Ε 1050451 ΕΞ 2015/17.04.2015 έγγραφα της Δ/νσης Ελέγχων), Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁵⁴ Παρ.3 του άρθρου 52 του ν.3691/2008

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

του λογιστή – φοροτεχνικού και στην επαγγελματική του ταυτότητα.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ 340/1998, όπως τροποποιήθηκαν με την υποπαράγραφο Η.5. του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, (Α΄ 222) και το άρθρο 20 του ν.4111/2013 (Α΄ 18), για την άσκηση του επαγγέλματος του λογιστή - φοροτεχνικού χορηγείται επαγγελματική ταυτότητα μετά από κατάθεση σχετικής αναγγελίας, έναρξη άσκησης επαγγέλματος και έγκριση της Κεντρικής Διοίκησης ή των Τοπικών Διοικήσεων των Περιφερειακών Τμημάτων του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΟΕΕ).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4093/2012 (Παράγραφος Η) ο λογιστής - φοροτεχνικός υποχρεούται να υποβάλει στο ΟΕΕ εντός του πρώτου διμήνου κάθε έτους υπεύθυνη δήλωση, στην οποία θα δηλώνει ότι ασκεί το επάγγελμα του λογιστή - φοροτεχνικού, ότι δεν έχει καταδικασθεί αμετακλήτως για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 14 του ΠΔ 340/1998, ότι δεν έχει υποπέσει σε πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας λογιστών - φοροτεχνικών και ότι έχει παρακολουθήσει όλη την αναγκαία εκπαίδευση που αντιστοιχεί στο επίπεδο της επαγγελματικής του κατάταξης, η οποία παρέχεται από το ΟΕΕ.

Σημειώνεται ότι από τον Δεκέμβριο 2010 το ΟΕΕ έχει προβεί στη διασύνδεση του μητρώου λογιστών - φοροτεχνικών με το πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Οικονομικών (taxisnet). Χωρίς την ταυτοποίηση του λογιστή - φοροτεχνικού από το ΟΕΕ δεν του χορηγείται σχετική πρόσβαση στην εφαρμογή για την ηλεκτρονική υποβολή των φορολογικών δηλώσεων των πελατών του. Τα στοιχεία του λογιστή - φοροτεχνικού ελέγχονται και από τους δυο φορείς και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η προστασία των επιχειρήσεων και των φορολογουμένων από παράνομες δραστηριότητες.

Ωστόσο, βασική αδυναμία είναι ότι για υπηρεσίες εκτός της ηλεκτρονικής υποβολής, όπως η παροχή φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών, η ταυτοποίηση του λογιστή – φοροτεχνικού και η επαλήθευση της επαγγελματικής του ταυτότητας δεν είναι δυνατή, με αποτέλεσμα ένα μέρος των λογιστών – φοροτεχνικών να μην είναι ταυτοποιημένο.

8.4.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Από το 2014 εφαρμόζεται ο Κώδικας Δεοντολογίας των Λογιστών (Απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας Αριθμ. 57088/ΔΙΟΕ-1033/18.12.2013, ΦΕΚ Β΄ 3314) σε όλους ανεξαιρέτως τους λογιστές – φοροτεχνικούς, οι οποίοι υποχρεούνται στην τήρηση των προβλεπόμενων κανόνων και αρχών.

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου σχετικά με τη διαθεσιμότητα μηχανισμού ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού, τόσο κατά την πρόσληψη όσο και κατά την παραμονή στην εταιρεία, οι λογιστές – φοροτεχνικοί δήλωσαν ότι διαθέτουν τέτοιο μηχανισμό σε ποσοστό 52%. Παρά το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των λογιστών – φοροτεχνικών δε διαθέτει τον ανωτέρω μηχανισμό, οι λογιστές – φοροτεχνικοί δήλωσαν σίγουροι για την ακεραιότητα του προσωπικού που απασχολούν σε ποσοστό 98%. Επίσης, μόνο το 3% των λογιστών – φοροτεχνικών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσε ότι έχουν παρατηρηθεί περιστατικά μη τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008, λόγω παραλείψεων ή αμέλειας του προσωπικού που απασχολούν και τα οποία δεν ξεπερνούν τα δύο ανά έτος.

Τέλος, μόνο το 18% των λογιστών – φοροτεχνικών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι διαθέτουν μηχανισμό

προστασίας του προσωπικού στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτης συναλλαγής προς την Αρχή.

8.4.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Παρόλο που το ΟΕΕ παρέχει σε όλους τους λογιστές– φοροτεχνικούς που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό Μητρώο την αναγκαία εκπαίδευση αναφορικά με λογιστικά και φορολογικά θέματα, δεν έχουν διοργανωθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια με αντικείμενο το ΕΧ. Επίσης, ούτε η Αρμόδια αρχή των λογιστών – φοροτεχνικών έχει διοργανώσει εκπαιδευτικά προγράμματα.

Οι αδυναμίες στην εκπαίδευση του εν λόγω κλάδου συνάδουν με τις απαντήσεις των λογιστών – φοροτεχνικών στο ερωτηματολόγιο. Ειδικότερα, στην ερώτηση σχετικά με το αν γνωρίζουν τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 το 58% των λογιστών – φοροτεχνικών απάντησε θετικά παρά το γεγονός ότι μόνο το 18% των λογιστών – φοροτεχνικών έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ώστε να ενημερωθεί για τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αντιμετώπιση του ΕΧ/ΧΤ.

Επίσης, παρά την υποχρέωση που απορρέει από τη διάταξη του άρθρου 42 του ν.3691/2008 μόνο το 13% του προσωπικού των λογιστών – φοροτεχνικών έχει παρακολουθήσει σχετικό ενημερωτικό πρόγραμμα, ενώ το 42% των λογιστών – φοροτεχνικών θεωρεί ότι το προσωπικό που απασχολούν γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν.3691/2008.

Παράλληλα το 76% των λογιστών – φοροτεχνικών δήλωσαν ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το σχετικό υλικό στην επιχείρησή τους είναι ανεπαρκές.

Από τα ανωτέρω είναι σαφές ότι, παρά το ότι οι λογιστές – φοροτεχνικοί δήλωσαν σε ικανοποιητικό ποσοστό ότι, τόσο οι ίδιοι, όσο και το προσωπικό τους διαθέτουν γνώσεις επί θεμάτων ΕΧ, η εκπαίδευσή τους είναι ανεπαρκής και για το λόγο αυτό η μεταβλητή αξιολογείται ως «Μέτρια».

8.4.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Παρά την υποχρέωση εφαρμογής επαρκών και κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών²⁵⁵, μόνο το 25% των λογιστών – φοροτεχνικών που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο δήλωσε ότι διαθέτει πρόγραμμα συμμόρφωσης.

Παράλληλα, μόνο το 20% των λογιστών – φοροτεχνικών δήλωσε σε σχετική ερώτηση ότι έχει ορίσει υπεύθυνο συμμόρφωσης.

Σημειώνεται επίσης ότι οι διατάξεις του ν. 3691/2008, καθώς και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους λογιστές - φοροτεχνικούς τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι μεγάλο μέρος των λογιστών - φοροτεχνικών εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει περίπτωση ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

²⁵⁵ Άρθρο 41 του ν.3691/2008

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.4.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' του ν. 3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων.

Για τους λογιστές – φοροτεχνικούς δεν προβλέπεται υποχρεωτική χρήση πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες τους. Στη σχετική άλλωστε ερώτηση μόνο το 8% των λογιστών – φοροτεχνικών που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησε ότι διαθέτει τέτοιο σύστημα.

Αναφορικά με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών επισημαίνεται ότι παρά τις οδηγίες²⁵⁶ που έχει εκδώσει η Γενική Δ/ση Φορολογικής Διοίκησης προς τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της σχετικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών στην Αρχή, οι λογιστές – φοροτεχνικοί δήλωσαν σε σχετική ερώτηση ότι γνωρίζουν την εν λόγω υποχρέωση σε ποσοστό 64%, ενώ πιστεύουν σε ποσοστό 58% ότι το προσωπικό τους γνωρίζει την υποχρέωση αποστολής αναφορών.

Ωστόσο, οι σημαντικές αδυναμίες στη μεταβλητή αυτή είναι φανερές και από το γεγονός ότι κατά την τελευταία πενταετία, μόνο δύο αναφορές έχουν σταλεί από λογιστές – φοροτεχνικούς, προς την Αρχή.

Κατόπιν των ανωτέρω η μεταβλητή αυτή αξιολογείται ως Σχεδόν Μηδενική.

8.4.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.4.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Για την εκτίμηση του συνολικού μεγέθους του συγκεκριμένου κλάδου χρησιμοποιήθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά κριτήρια. Ειδικότερα στα ποσοτικά κριτήρια περιλαμβάνονται ο αριθμός υπόχρεων προσώπων και το ποσοστό συμμετοχής ακαθάριστων εσόδων στο ΑΕΠ για το 2015.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται στο επάγγελμα του λογιστή – φοροτεχνικού 2.246 νομικά πρόσωπα παροχής λογιστικών – φοροτεχνικών υπηρεσιών και 30.000 φυσικά πρόσωπα, από τα οποία τα 18.000 δεν συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας με κάποιο άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Επιπλέον αναφορικά με τα ακαθάριστα έσοδα των λογιστών - φοροτεχνικών επισημαίνεται ότι σύμφωνα με επιστημονικό άρθρο²⁵⁷, οι λογιστικές και οικονομικές υπηρεσίες περιλαμβάνονται στους κλάδους με την υψηλότερη φοροδιαφυγή, με αποτέλεσμα να υποεκτιμώνται ενδεχομένως τα ακαθάριστα έσοδά τους.

Στα ποιοτικά κριτήρια περιλαμβάνεται η συμβολή των λογιστών - φοροτεχνικών σε δραστηριότητες, μέσω των οποίων ενδέχεται να διαπραχθεί νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό

σημειώνεται ότι το έργο του λογιστή – φοροτεχνικού περιλαμβάνει αφενός υπηρεσίες που αφορούν τη φορολογική συμμόρφωση, όπως η σύνταξη και υπογραφή οικονομικών καταστάσεων και φορολογικών δηλώσεων και αφετέρου υπηρεσίες που σχετίζονται με τη σύσταση, τη λειτουργία και την παύση εργασιών μιας επιχείρησης (π.χ. ως διαχειριστής αφερεγγυότητας βάσει του ΠΔ 133/2016). Σημειώνεται ότι η σύσταση εμπιστευμάτων δεν προβλέπεται στο ελληνικό δίκαιο.

Παράλληλα, ο λογιστής - φοροτεχνικός παρέχει οικονομικές και φορολογικές συμβουλές σε φυσικά και νομικά πρόσωπα και δύναται να διαχειρίζεται περιουσιακά στοιχεία των πελατών του, ενώ μπορεί να οριστεί και ως διαχειριστής ενός νομικού προσώπου.

Λόγω της εμπλοκής των λογιστών – φοροτεχνικών σε ευρύ φάσμα οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και του αριθμού τους, το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα, κρίνεται ως «Μέτρια - Υψηλό».

8.4.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Οι πελάτες των λογιστών - φοροτεχνικών προέρχονται από όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων και πελατών υψηλού κινδύνου όπως Πολιτικός Εκτεθειμένα Πρόσωπα²⁵⁸, πελάτες μεγάλου πλούτου και νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή δομή, στα οποία ταυτοποιείται με δυσκολία ο πραγματικός δικαιούχος. Η συχνότητα με την οποία κάθε υπόχρεο πρόσωπο ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν σχετικά στατιστικά στοιχεία.

Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των λογιστών - φοροτεχνικών εκτιμάται ότι ενέχει Πολύ Υψηλό Κίνδυνο.

8.4.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/ επαγγέλματος σε μετρητά

Παρά τους περιορισμούς που έχουν τεθεί στη χρήση μετρητών, μέσω της φορολογικής νομοθεσίας²⁵⁹, και την υποχρέωση αποδοχής μέσων πληρωμής με κάρτα για μεγάλο μέρος επαγγελματιών, μεταξύ των οποίων και οι λογιστές - φοροτεχνικοί²⁶⁰, ποσοστό 68% των λογιστών – φοροτεχνικών δήλωσε σε σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου ότι χρησιμοποιεί μετρητά στις συναλλαγές του με τους πελάτες. Για το λόγο αυτό το ύψος των δραστηριοτήτων σε μετρητά κρίνεται Υψηλό.

²⁵⁸ άρθρα 19 και 22 του ν.3691/2008

²⁵⁹ Άρθρο 20 του ν.3842/2010, όπως τροποποιήθηκε με τηνπαρ.2 του άρθρου 69 του ν. 4446/2016 και άρθρο 23 του ν. 4172/2013

²⁶⁰ Άρθρο 65 του ν. 4446/2016και ΚΥΑ 45231/2017 (Β'1445) των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης και Οικονομικών

²⁵⁶ ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχων

²⁵⁷ Artavanis Nikolaos et al. "Measuring Income Tax Evasion using Bank Credit: Evidence from Greece." Chicago Booth Research Paper, 25 Sept. 2015

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.5 Συμβολαιογράφοι

8.5.1 Γενικές μεταβλητές

8.5.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν.3691/2008²⁶¹. Επιπλέον με την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες εφαρμογής των επιμέρους υποχρεώσεων των δικηγόρων και των συμβολαιογράφων (μέτρα δέουσας επιμέλειας, φύλαξη αρχείων και στοιχείων και πειθαρχικές κυρώσεις).

8.5.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το ν. 3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3691/2008 από τους συμβολαιογράφους είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο της εποπτείας του, το Υπουργείο Δικαιοσύνης εξέδωσε την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 Απόφαση του Υπουργού με την οποία καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες εφαρμογής των επιμέρους υποχρεώσεων των συμβολαιογράφων. Για την Απόφαση αυτή έχουν ενημερωθεί όλοι οι Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι της χώρας.

Δεδομένου ότι η αρμόδια αρχή δεν διαθέτει εκπαιδευμένο προσωπικό, ελεγκτικό μηχανισμό, τεχνογνωσία και υποστηρικτική υποδομή για τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων, δεν έχουν πραγματοποιηθεί έλεγχοι στους συμβολαιογράφους.

Η έλλειψη αντισταθμίζεται έως ένα βαθμό από τους ελέγχους που διεξάγουν σε ετήσια βάση οι αρμόδιοι εισαγγελέες και οι οποίοι περιλαμβάνουν εν μέρει θέματα που άπτονται των υποχρεώσεων που ορίζει ο ν.3691/2008.

Κατόπιν των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των συμβολαιογράφων και για το λόγο αυτό βαθμολογήθηκε ως «Πολύ Χαμηλή».

8.5.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Και για τους συμβολαιογράφους ισχύουν τα οριζόμενα στο άρθρο 52 του ν. 3691/2008. Με την υπ' αριθ. 59467/13.07.2009 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίστηκε η διαδικασία παραπομπής των συμβολαιογράφων στον οικείο Συμβολαιογραφικό Σύλλογο, σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων που

προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 προκειμένου να διενεργηθεί πειθαρχικός έλεγχος.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων με κύρια αιτία τη μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ανασταλτικός παράγοντας στην επιβολή των κυρώσεων αποτελεί το γεγονός ότι οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερος επιβαρυντικός για τους συμβολαιογράφους, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεγάλο μέρος αυτών ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, δηλαδή είναι φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα.

Παρά τις δυσκολίες στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων, οι συμβολαιογράφοι που συμμετείχαν στην έρευνα, συμπληρώνοντας το σχετικό ερωτηματολόγιο απάντησαν σε ποσοστό 65% ότι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τη σχετική νομοθεσία διοικητικές κυρώσεις και πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις σε ποσοστό 88%.

8.5.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Αναφορικά με τη συγκεκριμένη μεταβλητή, ισχύει και για τους συμβολαιογράφους η ανάλυση που έχει προηγηθεί στην αντίστοιχη μεταβλητή για τους δικηγόρους²⁶².

Επιπρόσθετα, οι συμβολαιογράφοι, βάσει των απαντήσεών τους στο ερωτηματολόγιο, γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 ποινικές κυρώσεις σε ποσοστό 70%, ενώ στην ερώτηση που αφορά στο αν πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι ως άνω διατάξεις, απάντησαν θετικά σε ποσοστό 92%.

8.5.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα οποία ισχύει και εφαρμόζεται ο θεσμός του συμβολαιογράφου «λατινικού τύπου».

Σύμφωνα με τον θεσμό αυτό, ο συμβολαιογράφος, ο οποίος είναι πάντοτε νομικός, επιλέγεται με αυστηρές διαδικασίες και κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντα του δημοσίου λειτουργού.

Ο συμβολαιογράφος διορίζεται από το κράτος και υπόκειται στις ρυθμίσεις του. Υπεύθυνος φορέας για τον διορισμό του είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το οποίο είναι αρμόδιο και για την όλη διαδικασία επιλογής σύμφωνα με τις αρχές του Συμβολαιογραφικού Κώδικα (ν.2830/2000, ΦΕΚ Α' 96)²⁶³.

²⁶² Μεταβλητή 2.1.1.4

²⁶³ Άρθρα 19-27 του Κώδικα Συμβολαιογράφων

²⁶¹ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.5.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Το επάγγελμα του συμβολαιογράφου χαρακτηρίζεται από αυτοτέλεια και συνεπώς ο συμβολαιογράφος δεν μπορεί να εργάζεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ως μισθωτός) σε άλλο συμβολαιογράφο ή συμβολαιογραφική εταιρεία.

Ωστόσο, το άρθρο 153 του Κώδικα Συμβολαιογράφων προβλέπει ότι δύο ή περισσότεροι συμβολαιογράφοι της ίδιας ειρηνοδικειακής περιφέρειας μπορούν κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους να συστήνουν εταιρεία αστικού δικαίου, απαγορεύοντας συγχρόνως τις διεπαγγελματικές ενώσεις.

Συνεπώς, η μεταβλητή αυτή δεν μπορεί να αξιολογηθεί ως προς το προσωπικό και αξιολογήθηκε μόνο ως προς την ακεραιότητα του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος.

8.5.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Παρόλο που δεν έχουν διοργανωθεί εκπαιδευτικά προγράμματα για την επιμόρφωση των συμβολαιογράφων σε θέματα ΕΧ είτε από την αρμόδια αρχή τους, είτε από τους Συμβολαιογραφικούς Συλλόγους της χώρας, η φύση του συγκεκριμένου λειτουργήματος είναι τέτοια που παρέχει στον συμβολαιογράφο πρόσβαση σε νομικές βάσεις δεδομένων και συνεχή ενημέρωση επί τυχόν μεταβολών του νομοθετικού πλαισίου.

Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των συμβολαιογράφων στη σχετική έρευνα. Ειδικότερα, παρόλο που μόλις το 6% των συμβολαιογράφων που απάντησε στη σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου δήλωσε ότι έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα με αντικείμενο τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αντιμετώπιση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το 74% των συμβολαιογράφων που ανταποκρίθηκαν στην έρευνα, απάντησε ότι γνωρίζει τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008.

Για το λόγο αυτό η συγκεκριμένη μεταβλητή αξιολογήθηκε ως «Μέση – Υψηλή».

8.5.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Παρά την προβλεπόμενη στο άρθρο 41 του ν.3691/2008 εφαρμογή από τα υπόχρεα πρόσωπα επαρκών και κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών μόνο το 9% των συμβολαιογράφων που απάντησαν στη σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου δήλωσε ότι διαθέτει πρόγραμμα συμμόρφωσης.

Η αδυναμία αυτή οφείλεται τόσο στην ανεπαρκή εποπτεία, όσο και στην ελλιπή ενημέρωση των συμβολαιογράφων αναφορικά με τις υποχρεώσεις τους. Επιπλέον, οι διατάξεις του ν.3691/2008 και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους συμβολαιογράφους τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων.

Σημειώνεται τέλος, ότι οι συμβολαιογράφοι εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει περίπτωση ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

8.5.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριοτήτων

Το Κεφάλαιο ΣΤ' του ν.3691/2008 σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. 59467/15.07.2009 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης προβλέπει τη φύλαξη αρχείων και στοιχείων από τους συμβολαιογράφους σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Οι συμβολαιογράφοι τηρούν αρχεία σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Συμβολαιογράφων²⁶⁴. Ωστόσο, η μορφή και ο τρόπος τήρησης των αρχείων δεν έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολύνουν τον εντοπισμό ύποπτων δραστηριοτήτων, μέσω της δημιουργίας προφίλ του πελάτη και της ανάλυσης κινδύνου.

Σε σχέση με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών από τους συμβολαιογράφους επισημαίνεται ότι παρόλο που το 77% των συμβολαιογράφων γνωρίζει την υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων στην Αρχή (βάσει απαντήσεων σε σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου), την τελευταία πενταετία έχουν αποσταλεί μόνο 87 αναφορές.

8.5.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.5.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Για την εκτίμηση του συνολικού μεγέθους του συγκεκριμένου κλάδου χρησιμοποιήθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά κριτήρια. Ειδικότερα στα ποσοτικά κριτήρια περιλαμβάνονται ο αριθμός υπόχρεων προσώπων και το ποσοστό συμμετοχής ακαθάριστων εσόδων στο ΑΕΠ για το 2015

Ο αριθμός των συμβολαιογράφων στη χώρα είναι καθορισμένος. Ειδικότερα προβλέπονται 3.569 οργανικές θέσεις, ενώ ο εν ενεργεία αριθμός των συμβολαιογράφων εκτιμάται στους 3.072.

Επιπλέον αναφορικά με τα ακαθάριστα έσοδα των συμβολαιογράφων επισημαίνεται ότι σύμφωνα με σχετική μελέτη²⁶⁵, οι νομικές υπηρεσίες περιλαμβάνονται στους κλάδους με την υψηλότερη φοροδιαφυγή, με αποτέλεσμα να υποεκτιμώνται τα ακαθάριστα έσοδά τους.

Αναφορικά με τα ποιοτικά κριτήρια σημειώνεται ότι οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι συμβολαιογράφοι και αφορούν τόσο στις αγοροπωλησίες ακινήτων, όσο και στη σύσταση εταιρειών ενδέχεται να προσελκύσουν όσους

²⁶⁴ Άρθρο 12 του Κώδικα Συμβολαιογράφων

²⁶⁵ ArtavanisNikolaosetal. "Measuring Income Tax Evasion using Bank Credit: Evidence from Greece." Chicago Booth Research Paper, 25 Sept. 2015

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

επιδιώκουν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Δεδομένου ότι η συμμετοχή των μεσιτών ακινήτων στις αγοραπωλησίες ακινήτων είναι προαιρετική, η υποχρέωση τήρησης των μέτρων δέουσας επιμέλειας στις περιπτώσεις αυτές εμπίπτει αποκλειστικά στους συμβολαιογράφους.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, αξιολογείται ως «Μέσο Υψηλό».

8.5.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Βασική δραστηριότητα υψηλού κινδύνου στην οποία εμπλέκονται οι συμβολαιογράφοι είναι οι αγοραπωλησίες ακινήτων.

Στους πελάτες των συμβολαιογράφων περιλαμβάνονται φυσικά και νομικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων, αλλά και πελατών χωρίς λευκό ποινικό μητρώο ή με συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού. Επίσης, οι πελάτες των συμβολαιογράφων ενδέχεται να είναι νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή μορφή και εξωχώριες εταιρείες, στις οποίες δεν είναι εύκολος ο εντοπισμός του πραγματικού δικαιούχου. Η συχνότητα με την οποία ένας συμβολαιογράφος ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία.

Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των συμβολαιογράφων εκτιμάται ότι ενέχει Πολύ Υψηλό Κίνδυνο.

8.5.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά

Η τρωτότητα του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος αυξάνεται από τη μη απαγόρευση της χρήσης μετρητών στις αγοραπωλησίες ακινήτων. Αποτέλεσμα της χρήσης μετρητών είναι η ύπαρξη αυξημένου κινδύνου φοροδιαφυγής και κατ' επέκταση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι για τις περιπτώσεις αγοραπωλησίας ακινήτου ή μίσθωσης ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή τουριστικών κατοικιών άνω των 250.000 ευρώ για τις οποίες χορηγείται σε πολίτη τρίτης χώρας άδεια διαμονής²⁶⁶ το τίμημα καταβάλλεται με δίγραμμη τραπεζική επιταγή ή με άλλη τραπεζική συναλλαγή, τα ειδικότερα στοιχεία της οποίας πρέπει να δηλώνονται υπευθύνως από τους συμβαλλόμενους ενώπιον του συμβολαιογράφου που συντάσσει το συμβόλαιο και τα αναγράφει σε αυτό. Επίσης, η χρήση μετρητών έχει περιοριστεί από το 2015 και μετά λόγω των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

Παρά τα ανωτέρω, οι συμβολαιογράφοι σε σχετική ερώτηση στο ερωτηματολόγιο δήλωσαν σε ποσοστό 88% ότι στις συναλλαγές στις οποίες εμπλέκονται γίνεται χρήση μετρητών και συνεπώς το ύψος των δραστηριοτήτων του κλάδου σε μετρητά κρίνεται υψηλό.

8.6 Ενεχυροδανειστές

8.6.1 Γενικές μεταβλητές

8.6.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁶⁷.

Επίσης, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, ως αρμόδια αρχή για τους ενεχυροδανειστές έχει εκδώσει στο πλαίσιο ενημέρωσης των υπόχρεων προσώπων αρμοδιότητάς της Αποφάσεις και εγκυκλίους²⁶⁸ με τις οποίες συμπληρώνεται και ισχυροποιείται το νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης του ΕΧ/ΧΤ.

8.6.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το ν.3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν.3691/2008 από τους ενεχυροδανειστές είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης ενημερώνει σε τακτά διαστήματα τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της²⁶⁹, καθώς και τους ελεγκτές της ΑΑΔΕ²⁷⁰ με την έκδοση και αποστολή εγγράφων, οδηγιών και εγχειριδίων, ή με την ανάρτησή τους στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ.

Οι αδυναμίες στην εποπτεία των ενεχυροδανειστών εστιάζονται στη μη επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας στα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητας της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, τη μη έκδοση πρόσφατων σχετικών εγχειριδίων και οδηγιών προς τους ελεγκτές και τη μη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων σε ενεχυροδανειστές κατά την τελευταία πενταετία.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι ειδικά για τους ενεχυροδανειστές ορισμένες υποχρεώσεις του ν. 3691/2008 ταυτίζονται με υποχρεώσεις που έχει ο συγκεκριμένος κλάδος και οι οποίες προκύπτουν από την 5Α/2011 Αστυνομική Διάταξη: Υπ' αριθ.1010/10/5/2011 (Β'1948) Απόφαση Αρχηγού Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία εκδόθηκε βάσει των διατάξεων του ν. 3919/2011 όπου ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που οφείλουν να τηρούν οι ενεχυροδανειστές.

Ειδικότερα, προβλέπεται η τήρηση ενιαίου βιβλίου, στο οποίο καταχωρίζονται τα στοιχεία που αφορούν στις γινόμενες αγοραπωλησίες ή ενεχυριάσεις. Με την τήρηση του βιβλίου αυτού ικανοποιείται ουσιαστικά και η

²⁶⁷ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁶⁸ ΠΟΛ.1185/2013, ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012, ΔΕΛΔ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017, ΑΥΟ 1051027/20340/ ΔΕ-Ε/20.04.2010 (ΦΕΚΒ' 605), ΠΟΛ.1127/2010

²⁶⁹ Ομοίως με υποσημείωση αριθ.247, καθώς και Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁷⁰ ΔΕΛ Δ 1117287 ΕΞ 2013/23.07.2013 ΑΑΔΕ, εγχειρίδια ΟΟΣΑ στην ελληνική γλώσσα (υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1012476 ΕΞ 2013/22.01.2013 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Ε 1050451 ΕΞ 2015/17.04.2015 έγγραφα της Δ/νσης Ελέγχων), Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας αναφορικά με την ταυτοποίηση του πελάτη.

Στο ανωτέρω πλαίσιο η Αστυνομία διεξάγει ελέγχους σε ενεχυροδανειστήρια και τηρεί στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία την περίοδο 2013-2017 (έως και τον Μάρτιο του 2017) ο αριθμός των ελέγχων και των παραβάσεων ήταν ως εξής:

ΕΤΗ	ΕΛΕΓΧΟΙ	ΕΤΗ ΕΛΕΓΧΟΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ
2013	590	178
2014	852	112
2015	6.143	126
2016	7.173	125
2017	560	6

Πίνακας 55 - Μη χρηματοπιστωτικός τομέας: Έλεγχοι και παραβάσεις σε ενεχυροδανειστήρια

Κατόπιν των ανωτέρω συμπεραίνεται ότι η τρωτότητα των ενεχυροδανειστών σε σχέση με την εποπτεία μετριάζεται από τους ελέγχους που έχει πραγματοποιήσει η Αστυνομία και οι οποίοι αφορούν σε ορισμένες υποχρεώσεις των ενεχυροδανειστών που προσιδίζουν με αυτές που προβλέπει ο ν. 3691/2008. Για τον λόγο αυτό η συγκεκριμένη μεταβλητή βαθμολογήθηκε ως «Μέτρια Χαμηλή».

8.6.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Το άρθρο 52 του ν.3691/2008 ορίζει ότι οι αρμόδιες αρχές δύνανται να επιβάλλουν με αποφάσεις τους στα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς τους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις των διατάξεων του εν λόγω νόμου, είτε σωρευτικά είτε διαζευκτικά, ή/και τη λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός τακτού χρονικού διαστήματος, ή/και διοικητικές κυρώσεις οι οποίες μάλιστα είναι ιδιαίτερας αυστηρές.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων. Κύριος λόγος για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Ωστόσο, βάσει των ελέγχων που πραγματοποίησε η Αστυνομία σε ενεχυροδανειστές έχουν εντοπιστεί, σύμφωνα με στοιχεία της, το διάστημα 2013-2017 (έως και τον Μάρτιο του 2017) οι ακόλουθες παραβάσεις και έχουν επιβληθεί οι προβλεπόμενες κυρώσεις.

ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ	2013	2014	2015	2016	2017	Γενικό άθροισμα
394ΠΚ	4	1	6	7	1	19
Αστυνομική Διάταξη 5 ^Α	174	110	107	118	5	514
Ν.2472/97 Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα			2			2
Ν.3910/2011 Φορολογική Νομοθεσία		1	2			3
Ν.Δ.515/70 αρ.4 όπως τρ. με αρ.3 Ν.Δ. 1037/71 Περί χρονικών ορίων εργασίας,αρ.31 Ν. 3904/2010 Εξορθολογισμός στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης.			9			9
ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ	178	112	126	125	6	547

Πίνακας 56 - Μη χρηματοπιστωτικός τομέας : Αποτελέσματα ελέγχων ενεχυροδανειστών έτη 2013-2017

Ειδικότερα, οι 514 παραβάσεις που αντιστοιχούν στην «Αστυνομική Διάταξη 5Α» αφορούν κατά πλειοψηφία στην μη ορθή τήρηση του βιβλίου στο οποίο υποχρεούνται οι ενεχυροδανειστές να καταγράφουν τις συναλλαγές τους και να καταχωρούν τα έγγραφα ταυτοποίησης του πελάτη.

Τέλος, οι ενεχυροδανειστές φαίνεται να μην είναι ενημερωμένοι για τις διοικητικές κυρώσεις του ν. 3691/2008, όπως προκύπτει από τις τηλεφωνικές συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν.

Κατόπιν των ανωτέρω η επιβολή διοικητικών κυρώσεων κρίνεται «Μέση -Χαμηλή».

8.6.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος του ΕΧ. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των Δικαστικών Υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους ενεχυροδανειστές, είτε για ξέπλυμα χρήματος, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή των ενεχυροδανειστών στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Τέλος, οι ενεχυροδανειστές, φαίνεται να μην είναι ενημερωμένοι για τις ποινικές κυρώσεις που προβλέπονται, όπως

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

προκύπτει από τις τηλεφωνικές συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν.

8.6.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Λόγω της φύσης του επαγγέλματος του ενεχυροδανειστή και του υψηλού κινδύνου που ενέχει η ενεχυρίαση και η αγοραπωλησία μεταχειρισμένων κοσμημάτων, τιμαλφών και λοιπής κινητής περιουσίας, προβλέπεται η υποχρέωση αναγγελίας της έναρξης άσκησης του επαγγέλματος στο οικείο Τμήμα Ασφαλείας. Η αναγγελία έχει ισχύ για πέντε έτη, ενώ για τη συνέχιση της άσκησης του επαγγέλματος απαιτείται νέα αναγγελία, ακολουθώντας την αρχική διαδικασία.

Επίσης, με την 5Α/2011 Αστυνομική Διάταξη ορίζονται οι προϋποθέσεις για την άσκηση του επαγγέλματος του ενεχυροδανειστή, μεταξύ των οποίων είναι και να μην έχει καταδικαστεί αμετάκλητα ο ενδιαφερόμενος σε οποιαδήποτε ποινή για μια σειρά από καθορισμένα αδικήματα, με στόχο τη διασφάλιση της ακεραιότητάς του.

Σε συνέχεια των ανωτέρω η εν λόγω μεταβλητή αξιολογείται ως Μέση - Υψηλή.

8.6.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Αναφορικά με τους ενεχυροδανειστές επισημαίνεται ότι παρόλο που δηλώνουν σίγουροι για την ακεραιότητα του προσωπικού που απασχολούν, δημοσιεύματα συνδέουν το επάγγελμα του ενεχυροδανειστή με τη διάπραξη διαφόρων αδικημάτων που σχετίζονται με ΕΧ, παρά το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους σχετικούς ελέγχους. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει ως αδυναμία την ακεραιότητα του επαγγέλματος και αυτός είναι άλλωστε ένας από τους λόγους που συμπεριλήφθηκε το εν λόγω επάγγελμα στα υπόχρεα πρόσωπα του ν. 3691/2008.

8.6.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Εκπαιδευτικά σεμινάρια με αντικείμενο το ΕΧ που να απευθύνονται στους ενεχυροδανειστές δεν έχουν διοργανωθεί από την αρμόδια αρχή για την εποπτεία τους, δηλαδή τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Οι αδυναμίες στην εκπαίδευση του εν λόγω κλάδου οφείλονται εν μέρει στην απουσία συλλογικού οργάνου των ενεχυροδανειστών, γεγονός που δυσχεραίνει σημαντικά την επικοινωνία της Αρμόδιας Αρχής με τα συγκεκριμένα υπόχρεα πρόσωπα.

Το προσωπικό των ενεχυροδανειστηρίων δεν έχει παρακολουθήσει σχετικό ενημερωτικό πρόγραμμα και δεν φαίνεται να γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008.

Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται ότι το επίπεδο των γνώσεων επί θεμάτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διαθέτουν οι ενεχυροδανειστές είναι Σχεδόν Μηδενικό.

8.6.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τις λοιπές υποχρεώσεις που ορίζει ο εν λόγω νόμος.

Οι ενεχυροδανειστές, λόγω των σοβαρών αδυναμιών που υπάρχουν στο επίπεδο γνώσεων που διαθέτουν σε θέματα ΕΧ αλλά και των ελλείψεων στην εποπτεία τους, δεν εφαρμόζουν πρόγραμμα συμμόρφωσης, δεν πραγματοποιούν εσωτερικούς ελέγχους για το θέμα αυτό και δεν έχουν ορίσει υπεύθυνο συμμόρφωσης.

8.6.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' του ν. 3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων.

Για τους ενεχυροδανειστές δεν προβλέπεται υποχρεωτική χρήση πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες τους. Προβλέπεται ωστόσο η τήρηση βιβλίου καταχώρησης όλων των συναλλαγών, σύμφωνα με την 5Α/2011 Αστυνομική Διάταξη.

Αναφορικά με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών, βάσει των υποχρεώσεων που ορίζει το άρθρο 26 του ν.3691/2008, επισημαίνεται ότι παρά τις οδηγίες ²⁷¹ που έχει εκδώσει η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης προς τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της σχετικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών στην Αρχή, οι ενεχυροδανειστές δεν φαίνεται να γνωρίζουν την εν λόγω υποχρέωση. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και από τη μη αποστολή αναφορών προς την Αρχή κατά την τελευταία πενταετία.

8.6.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.6.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Η συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα έχει πολλαπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης. Η υποβολή των σχετικών αναγγελιών ξεκίνησε μετά τη δημοσίευση της 5Α/2011 Αστυνομικής Διάταξης με το μεγαλύτερο πλήθος αυτών, συγκεκριμένα 649 αναγγελίες, να υποβάλλεται το 2012. Ο αριθμός των ενεργών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο εκτιμάται σε 437, ενώ πολλές από αυτές διαθέτουν υποκαταστήματα σε όλη τη χώρα.

²⁷¹ ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχων

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Βασική ενασχόληση των ενεχυροδανειστών είναι η ενεχυρίαση και η αγοραπωλησία μεταχειρισμένων κοσμημάτων, τιμαλφών και λοιπής κινητής περιουσίας. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω και το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα, η τρωτότητα του κλάδου κρίνεται ως «Μέτρια - Χαμηλή».

8.6.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Στους πελάτες των ενεχυροδανειστών περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων με ποινικό μητρώο ή με συμφέροντα σε χώρες του εξωτερικού. Η συχνότητα με την οποία ένας ενεχυροδανειστής ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία.

Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των ενεχυροδανειστών εκτιμάται ότι ενέχει Πολύ Υψηλό Κίνδυνο.

8.6.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά

Παρά την ύπαρξη σχετικής φορολογικής νομοθεσίας²⁷² που περιορίζει τη χρήση μετρητών σε συναλλαγές με φυσικά πρόσωπα κάτω των πεντακοσίων ευρώ (500 €), η ενεχυρίαση αντικειμένων συνδέεται άμεσα με τη χρήση μετρητών και για τον λόγο αυτό ο συγκεκριμένος κλάδος χρησιμοποιεί ευρέως στις συναλλαγές του μετρητά.

8.6.2.4. Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/επαγγέλματος: Εμπλοκή του κλάδου/επαγγέλματος σε φοροδιαφυγή ή άλλη απάτη

Το επάγγελμα του ενεχυροδανειστή συνδέεται, σύμφωνα με αρκετά δημοσιεύματα και έρευνες, με τη διάπραξη διαφόρων οικονομικών και άλλων αδικημάτων. Παρά το ότι δεν υπάρχουν σχετικά στατιστικά στοιχεία, η εμπλοκή του εν λόγω κλάδου σε φοροδιαφυγή ή άλλη απάτη κρίνεται υπαρκτή και σημαντική.

8.7 Μεσίτες Ακινήτων

8.7.1 Γενικές μεταβλητές

8.7.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁷³.

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, ως αρμόδια αρχή για τους μεσίτες ακινήτων έχει εκδώσει στο πλαίσιο ενημέρωσης των υπόχρεων προσώπων αρμοδιότητάς της αποφάσεις και εγκυκλίους²⁷⁴ με τις οποίες συμπληρώνεται και ισχυροποιείται το νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης του ΞΧ/ΧΤ.

8.7.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το ν. 3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3691/2008 από τους μεσίτες ακινήτων είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης ενημερώνει σε τακτά διαστήματα τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της²⁷⁵, καθώς και τους ελεγκτές της ΑΑΔΕ²⁷⁶ με την έκδοση εγγράφων, οδηγιών και χειριδίων, είτε εγγράφως είτε αναρτώντας τα στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ.

Παρά τα ανωτέρω υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των μεσιτών ακινήτων με βασικότερες τη μη επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας, τη μη έκδοση πρόσφατων σχετικών χειριδίων και οδηγιών προς τους ελεγκτές και τη μη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων σε μεσίτες ακινήτων κατά την τελευταία πενταετία (με εξαίρεση τη διενέργεια ενός ελέγχου το 2012, όπου εντοπίστηκε η μη αποστολή αναφοράς προς την Αρχή).

Κατόπιν των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των μεσιτών ακινήτων και για το λόγο αυτό βαθμολογήθηκε ως «Πολύ Χαμηλή».

8.7.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με άρθρο 52 του ν. 3691/2008 οι Αρμόδιες Αρχές δύναται να επιβάλουν διοικητικές κυρώσεις στα

²⁷³ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁷⁴ ΠΟΛ.1185/2013, ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012, ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017, ΑΥΟ 1051027/20340/ ΔΕ-Ε/20.04.2010 (ΦΕΚ Β' 605), ΠΟΛ.1127/2010

²⁷⁵ Ομοίως με υποσημείωση αριθ.253, καθώς και Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁷⁶ ΔΕΛ Δ 1117287 ΕΞ 2013/23.07.2013 ΑΑΔΕ, χειρίδια ΟΟΣΑ στην ελληνική γλώσσα (υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1012476 ΕΞ 2013/22.01.2013 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Ε 1050451 ΕΞ 2015/17.04.2015 έγγραφα της Δ/νσης Ελέγχων), Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁷² Άρθρο 20 του ν.3842/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.2 του άρθρου 69 του ν. 4446/2016 και άρθρο 23 του ν. 4172/2013,

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων. Βασικοί λόγοι για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, καθώς και η μη έκδοση σχετικής απόφασης που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω υποχρεώσεις και λοιπά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων.

Ανασταλτικός, επίσης, παράγοντας στην επιβολή των κυρώσεων αποτελεί το γεγονός ότι οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερος επιβαρυντικός για τους μεσίτες ακινήτων, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεγάλο μέρος αυτών ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, δηλαδή είναι φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα.

Με βάση τις απαντήσεις που έδωσαν οι μεσίτες ακινήτων που ανταποκρίθηκαν στο ανώνυμο ερωτηματολόγιο και ειδικότερα σε ερώτηση αναφορικά με το αν γνωρίζουν τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις, απάντησε θετικά το 40%, ενώ ποσοστό 90% εξ αυτών πιστεύει ότι θα του επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 και τις λοιπές κανονιστικές πράξεις.

8.7.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν.3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος του ΕΧ. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια Δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των δικαστικών υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους μεσίτες ακινήτων, είτε για ξέπλυμα χρήματος, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή μεσιτών ακινήτων στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Σε ερώτηση, τέλος, αναφορικά με τη γνώση των προβλεπόμενων από το νομοθετικό πλαίσιο ποινικών κυρώσεων οι μεσίτες ακινήτων απάντησαν ότι τις γνωρίζουν σε ποσοστό 40%. Επιπλέον ποσοστό 90% των μεσιτών ακινήτων πιστεύει ότι οι εν λόγω ποινικές κυρώσεις θα του επιβληθούν σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων του νομοθετικού πλαισίου.

8.7.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 198 του τέταρτου μέρους του ν. 4072/2012, για την άσκηση του επαγγέλματος του μεσίτη ακινήτων είναι απαραίτητη η εγγραφή του ενδιαφερόμενου στο μητρώο του αρμόδιου επαγγελματικού επιμελητηρίου και στο Γ.Ε.ΜΗ.. Στο ως άνω άρθρο και νόμο αναφέρονται οι προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του μεσίτη ακινήτων, μεταξύ των οποίων είναι και η μη καταδίκη του ενδιαφερόμενου για ορισμένα στις εν λόγω διατάξεις αδικήματα. Παράλληλα, στο άρθρο 202 του τέταρτου μέρους του ν. 4072/2012 προβλέπονται ποινικές κυρώσεις για όποιον ενεργεί μεσιτικές πράξεις ή εμφανίζει τον εαυτό του ως μεσίτη αστικών συμβάσεων χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις και χωρίς να έχει εγγραφεί στο Γ.Ε.ΜΗ.

Οι προϋποθέσεις για την άσκηση του επαγγέλματος του μεσίτη ακινήτων είναι ελάχιστες. Δεν απαιτείται σχετική πιστοποίηση μέσω εξετάσεων και δεν υπάρχει υποχρεωτική περίοδος πρακτικής άσκησης. Επίσης, δεν είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους ήδη αδειοδοτημένους μεσίτες. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι η Ομοσπονδία Μεσιτών Αστικών Συμβάσεων Ελλάδας (ΟΜΑΣΕ) σε συνεργασία με τη Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ) πρόκειται να διοργανώσει την πρώτη εκπαίδευση πιστοποίησης επί θεμάτων του επαγγέλματος εντός του 2018.

Τέλος, υπάρχουν στοιχεία που καταδεικνύουν ότι στον συγκεκριμένο κλάδο δραστηριοποιούνται φυσικά πρόσωπα χωρίς να έχουν εγγραφεί στο επαγγελματικό επιμελητήριο. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία της ΟΜΑΣΕ ο αριθμός των παράνομων μεσιτών ή παραμεσιτών είναι μεγαλύτερος από τους νόμιμους μεσίτες. Συγκεκριμένα, ενώ το επάγγελμα του μεσίτη ασκείται σήμερα από περίπου 4.000 νόμιμους επαγγελματίες πανελλαδικά, υπολογίζεται πως τουλάχιστον 5.000 επιπλέον άνθρωποι εμφανίζονται στην αγορά ως μεσίτες και διαπραγματεύονται αγοραπωλησίες κι ενοικιάσεις ακινήτων. Σημειώνεται, τέλος, ότι στην Ελλάδα δεν είναι υποχρεωτική η μεσολάβηση μεσίτη για την μεταβίβαση ή ενοικίαση ακινήτου.

8.7.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Αναφορικά με τους μεσίτες ακινήτων σημειώνεται ότι, μετά την ψήφιση του ν.4072/2012 που ρυθμίζει τα θέματα του εν λόγω επαγγέλματος, η ΟΜΑΣΕ προχώρησε στην έκδοση Κώδικα Δεοντολογίας, ο οποίος περιγράφει αναλυτικά τις ειδικότερες υποχρεώσεις των μεσιτών και θεσπίζει πρόσθετες δεσμεύσεις έναντι των εντολέων τους, των συναδέλφων τους και των καταναλωτών, με στόχο την ισχυροποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου. Ο εν λόγω Κώδικας δεν έχει εγκριθεί ακόμα από όλους τους κατά τόπους Συλλόγους.

Επιπλέον, στην ερώτηση του ερωτηματολογίου σχετικά με τη διαθεσιμότητα μηχανισμού ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού, τόσο κατά την πρόσληψη όσο και κατά την παραμονή στην εταιρεία, οι μεσίτες ακινήτων δήλωσαν ότι διαθέτουν τέτοιο μηχανισμό σε ποσοστό 29%. Παρά το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των μεσιτών ακινήτων δε διαθέτει τον ανωτέρω μηχανισμό, οι μεσίτες ακινήτων δήλωσαν σίγουροι για την ακεραιότητα του προσωπικού που απασχολούν σε ποσοστό 86%.

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τέλος, μόνο το 17% των μεσιτών ακινήτων που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι διαθέτουν μηχανισμό προστασίας του προσωπικού στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτου συναλλαγής προς την Αρχή.

8.7.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Εκπαιδευτικά σεμινάρια με αντικείμενο το ΕΧ που να απευθύνονται στους μεσίτες ακινήτων δεν έχουν διοργανωθεί, ούτε από τα συλλογικά τους όργανα ούτε από την αρμόδια αρχή για την εποπτεία τους, δηλαδή τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Οδηγίες στους μεσίτες ακινήτων έχουν δοθεί από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, όπως αναλυτικά περιγράφονται στη μεταβλητή που αναφέρεται στην εποπτεία, οι οποίες ωστόσο χρήζουν επικαιροποίησης.

Οι αδυναμίες στην εκπαίδευση του εν λόγω κλάδου προκύπτουν από τις απαντήσεις των μεσιτών ακινήτων στο ερωτηματολόγιο. Ειδικότερα, στην ερώτηση σχετικά με το αν γνωρίζουν τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν.3691/2008 το 50% των μεσιτών ακινήτων απάντησε θετικά παρά το γεγονός ότι μόνο το 20% των μεσιτών ακινήτων έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ώστε να ενημερωθεί για τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αντιμετώπιση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Παρά τις διατάξεις του άρθρου 42 του ν. 3691/2008, που ορίζει ότι τα υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι υπάλληλοί τους να λάβουν γνώση των διατάξεων του ν. 3691/2008 και των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων, μόνο το 14% του προσωπικού των μεσιτών ακινήτων έχει παρακολουθήσει σχετικό ενημερωτικό πρόγραμμα, ενώ το 43% των μεσιτών ακινήτων δήλωσε ότι το προσωπικό του γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008.

Παράλληλα το 83% των μεσιτών ακινήτων δήλωσαν ότι το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το σχετικό υλικό στην επιχείρησή τους είναι ανεπαρκές.

Από τα ανωτέρω είναι σαφές ότι, η εκπαίδευση, τόσο των μεσιτών ακινήτων, όσο και των υπαλλήλων που απασχολούν, είναι ανεπαρκής και για το λόγο αυτό η μεταβλητή αξιολογείται ως «Χαμηλή».

8.7.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο και την εφαρμογή των λοιπών υποχρεώσεών τους, που ορίζει ο εν λόγω νόμος.

Ωστόσο, μόνο το 30% των μεσιτών ακινήτων που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο δήλωσε ότι διαθέτει πρόγραμμα συμμόρφωσης.

Οι διατάξεις του ν. 3691/2008, καθώς και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους μεσίτες ακινήτων τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μεγάλο μέρος των μεσιτών ακινήτων εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει περίπτωση ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

8.7.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' του ν. 3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων.

Για τους μεσίτες ακινήτων δεν προβλέπεται υποχρεωτική χρήση πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες τους. Στη σχετική άλλωστε ερώτηση οι μεσίτες ακινήτων που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι δεν διαθέτουν τέτοιο σύστημα.

Αναφορικά με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών επισημαίνεται ότι παρά τα οριζόμενα στο άρθρο 26 του ν. 3691/2008 και τις οδηγίες που έχει εκδώσει η Γενική Δ/ση Φορολογικής Διοίκησης²⁷⁷ προς τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της σχετικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών στην Αρχή, οι μεσίτες ακινήτων δήλωσαν σε σχετική ερώτηση ότι γνωρίζουν την εν λόγω υποχρέωση σε ποσοστό 60%, ενώ πιστεύουν σε ποσοστό 43% ότι το προσωπικό τους γνωρίζει την εν λόγω υποχρέωση.

Ωστόσο, οι σημαντικές αδυναμίες στη μεταβλητή αυτή είναι φανερές και από το γεγονός ότι δεν έχουν σταλεί από μεσίτες ακινήτων, αναφορές προς την Αρχή κατά την τελευταία πενταετία.

Κατόπιν των ανωτέρω η μεταβλητή αυτή αξιολογείται ως «Σχεδόν Μηδενική».

8.7.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.7.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος

Το επάγγελμα του μεσίτη ασκείται σήμερα από περίπου 4.000 νόμιμους επαγγελματίες πανελλαδικά, ενώ ο αριθμός αυτών που στην πραγματικότητα ασκούν το εν λόγω επάγγελμα ενδέχεται να είναι ο διπλάσιος, σύμφωνα με στοιχεία της ΟΜΑΣΕ.

Στις υπηρεσίες του μεσίτη ακινήτων περιλαμβάνεται η υπόδειξη ή η μεσολάβηση για τη σύναψη συμβάσεων σχετικών με ακίνητα και ιδίως συμβάσεων πώλησης, ανταλλαγής, μίσθωσης, χρηματοδοτικής μίσθωσης, σύστασης δουλείας ή αντιπαροχής ακινήτων.

²⁷⁷ ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχων

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Οι αγοραπωλησίες ακινήτων είναι διεθνώς αναγνωρισμένες ως συναλλαγές υψηλού κινδύνου, δεδομένου ότι πολλοί από όσους επιδιώκουν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες επιλέγουν να το πράξουν μέσω της αγοράς ακινήτων, όπως χαρακτηριστικά δείχνουν και οι τυπολογίες που έχουν δημοσιευθεί για το θέμα αυτό. Επίσης έχει διαπιστωθεί φοροδιαφυγή σε πλήθος περιπτώσεων αγοραπωλησίας ακινήτων, κατά συνέπεια προκύπτουν ενδείξεις συμμετοχής των μεσιτών ακινήτων ως διευκολυντών στα ως άνω εγκλήματα.

Ωστόσο, στην Ελλάδα δεν είναι υποχρεωτική η μεσολάβηση του μεσίτη ακινήτων για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ένα μέρος μόνο των αγοροπωλησιών ακινήτων ή άλλων συμβάσεων επί ακινήτων να πραγματοποιείται με τη συμμετοχή μεσίτη.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω, το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη χρηματοπιστωτικού τομέα, κρίνεται ως «Μέσο – Χαμηλό».

8.7.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Βασική δραστηριότητα υψηλού κινδύνου στην οποία εμπλέκονται οι μεσίτες ακινήτων είναι οι αγοραπωλησίες ακινήτων. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι σύμφωνα με δημοσιεύματα (έρευνα του Fortune 04.09.2015) οι αλλοδαποί αγοραστές ακινήτων στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από την Ευρώπη (Γερμανοί, Γάλλοι, Ιταλοί), από τις αραβικές χώρες (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Σαουδική Αραβία, Αίγυπτος και Ιορδανία) και από την Κίνα.

Στους πελάτες των μεσιτών ακινήτων περιλαμβάνονται φυσικά και νομικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, ΠΕΠ²⁷⁸, αλλά και πελατών χωρίς λευκό ποινικό μητρώο ή με συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού. Επίσης, οι πελάτες των μεσιτών ακινήτων ενδέχεται να είναι νομικά πρόσωπα με σύνθετη ή αδιαφανή μορφή και εξωχώριες εταιρείες, στις οποίες δε είναι εύκολος ο εντοπισμός του πραγματικού δικαιούχου. Η συχνότητα με την οποία ένας μεσίτης ακινήτων ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία.

Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των μεσιτών ακινήτων εκτιμάται ότι ενέχει «Πολύ Υψηλό Κίνδυνο».

8.7.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/επαγγέλματος σε μετρητά

Η τρωτότητα του επαγγέλματος του μεσίτη ακινήτων αυξάνεται από τη μη απαγόρευση της χρήσης μετρητών στις αγοραπωλησίες ακινήτων. Αποτέλεσμα της χρήσης μετρητών είναι η ύπαρξη αυξημένου κινδύνου φοροδιαφυγής και κατ' επέκταση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι για τις περιπτώσεις αγοροπωλησίας ακινήτου ή μίσθωσης ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή τουριστικών κατοικιών άνω των 250.000 ευρώ για τις οποίες χορηγείται σε πολίτη τρίτης χώρας άδεια διαμονής²⁷⁹, το τίμημα καταβάλλεται με δίγραμμη τραπεζική επιταγή ή με άλλη τραπεζική συναλλαγή. Επιπλέον, πρόσφατα τα «Μεσιτικά γραφεία ακινήτων» προστέθηκαν στις κατηγορίες επαγγελματιών²⁸⁰ με υποχρέωση αποδοχής

ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής, με στόχο τον περιορισμό της χρήσης μετρητών.

Παρά τα ανωτέρω, λαμβάνοντας υπόψη ότι εξακολουθούν να πραγματοποιούνται αγοραπωλησίες ακινήτων με χρήση μετρητών, το ύψος των εν λόγω συναλλαγών κρίνεται Υψηλό.

8.8 Έμποροι Αγαθών Μεγάλης Αξίας

8.8.1 Γενικές μεταβλητές

8.8.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁸¹.

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, ως αρμόδια αρχή για τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας έχει εκδώσει στο πλαίσιο ενημέρωσης των υπόχρεων προσώπων αρμοδιότητάς της, αποφάσεις και εγκυκλίους²⁸² με τις οποίες συμπληρώνεται και ισχυροποιείται το νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης του ΞΧ/ΧΤ.

8.8.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το ν. 3691/2008, αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3691/2008 από τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης ενημερώνει σε τακτά διαστήματα τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της²⁸³, καθώς και τους ελεγκτές της ΑΑΔΕ²⁸⁴ με την έκδοση εγγράφων, οδηγιών και χειριδίων, είτε εγγράφως είτε αναρτώντας τα στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ.

Επίσης, αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης των ελεγκτών και άλλων στελεχών της ΑΑΔΕ, πραγματοποιήθηκαν, από τον Ιούνιο του 2012 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013, 14 σεμινάρια στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας προς την Ελλάδα στον τομέα της αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, στο πλαίσιο προγραμμάτων εκπαίδευσης που διοργανώθηκαν για τους ελεγκτές βεβαίωσης της ΑΑΔΕ την περίοδο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, ενημέρωση για θέματα αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Παρά τα ανωτέρω υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας με

²⁸¹ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁸² ΠΟΛ.1185/2013, ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012, ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017, ΑΥΟ 1051027/20340/ ΔΕ-Ε/20.04.2010 (ΦΕΚ Β' 605), ΠΟΛ.1127/2010

²⁸³ Ομοίως με υποσημείωση αριθ.261, καθώς και Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁸⁴ ΔΕΛ Δ 1117287 ΕΞ 2013/23.07.2013 ΑΑΔΕ, εγχειρίδια ΟΟΣΑ στην ελληνική γλώσσα (υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1012476 ΕΞ 2013/22.01.2013 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Ε 1050451 ΕΞ 2015/17.04.2015 έγγραφα της Δ/σης Ελέγχων), Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁷⁸ Άρθρα 19 και 22 του ν.3691/2008

²⁷⁹ Άρθρο 20 του ν.4251/2014

²⁸⁰ Άρθρο 65 του ν. 4446/2016 και ΚΥΑ 133473/05.12.2017 (Β'4309)

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Βασικότερες τη μη επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας, τη μη έκδοση πρόσφατων σχετικών εγχειριδίων και οδηγιών προς τους ελεγκτές και τη μη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων σε εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας κατά την τελευταία πενταετία (με εξαίρεση την πραγματοποίηση τριών ελέγχων το 2012 σε κοσμηματοπωλεία, κατά τους οποίους δεν εντοπίστηκαν συναλλαγές άνω των 15.000 ευρώ σε μετρητά).

Κατόπιν των ανωτέρω, η εποπτεία των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας βαθμολογήθηκε ως «Πολύ Χαμηλή».

8.8.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008 οι αρμόδιες αρχές δύναται να επιβάλουν διορθωτικά μέτρα ή/και διοικητικές κυρώσεις στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους με τις υποχρεώσεις του ίδιου νόμου.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων. Κύριος λόγος για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ. Σημαντικός, επίσης, λόγος είναι η μη έκδοση σχετικής Απόφασης που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω υποχρεώσεις και λοιπά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας δε φαίνεται να γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του ως άνω νόμου διοικητικές κυρώσεις.

8.8.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν.3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος του ΕΧ. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια Δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των Δικαστικών Υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, είτε για ΕΧ, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδικήμα. Ενδείξεις για την εμπλοκή των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Σημειώνεται, τέλος, ότι οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας δε φαίνεται να γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο ποινικές κυρώσεις.

8.8.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Εκτός από την εγγραφή του ενδιαφερόμενου στο μητρώο του αρμόδιου εμπορικού επιμελητηρίου και στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.), δεν υπάρχουν προς καθορισμένες προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος του εμπόρου.

8.8.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού προς επιχείρησης / του επαγγέλματος

Οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας, παρόλο που δεν διαθέτουν μηχανισμό ελέγχου προς ακεραιότητας του προσωπικού προς, τόσο κατά την πρόσληψη όσο και κατά την παραμονή του στην εταιρεία, δηλώνουν σίγουροι για την ακεραιότητά του. Επίσης, δεν διαθέτουν μηχανισμό προστασίας του προσωπικού σε περιπτώσεις αναφοράς ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή.

8.8.1.7 Γνώσεις του προσωπικού προς επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Εκπαιδευτικά σεμινάρια με αντικείμενο το ΕΧ που να απευθύνονται προς εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας ή στο προσωπικό που απασχολούν δεν έχουν διοργανωθεί, ούτε από τα συλλογικά όργανα ούτε από την αρμόδια αρχή για την εποπτεία τους.

Οδηγίες προς εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας έχουν δοθεί από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, όπως αναλυτικά περιγράφονται στη μεταβλητή που αναφέρεται στην εποπτεία, οι οποίες ωστόσο χρήζουν επικαιροποίησης.

Οι αδυναμίες στην εκπαίδευση του εν λόγω κλάδου συνάδουν με το χαμηλό επίπεδο γνώσεων που δήλωσαν ότι έχουν, αναφορικά με προς διαδικασίες και προς υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008.

Επισημαίνεται ότι, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας τονίζουν ότι η χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής για συναλλαγές άνω των 15.000 ευρώ τους απαλλάσσει από οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση ορίζει ο ν. 3691/2008, καθώς μόνο κατά τη διενέργεια των εν λόγω συναλλαγών σε μετρητά θεωρούνται υπόχρεα πρόσωπα.

8.8.1.8 Αποτελεσματικότητα προς λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο και προς λοιπές υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008.

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Παρά την ως άνω υποχρέωση οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας δε διαθέτουν πρόγραμμα συμμόρφωσης, καθώς δε θεωρούν τους εαυτούς τους υπόχρεα πρόσωπα γιατί, κατά δήλωσή τους, δε χρησιμοποιούν μετρητά σε συναλλαγές άνω των 15.000 ευρώ.

Οι διατάξεις του ν. 3691/2008, καθώς και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων και ως εκ τούτου, οι τελευταίοι δεν έχουν προβεί σε σχετικές ενέργειες.

8.8.1.9 Αποτελεσματικότητα προς παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτης δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' του ν. 3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων.

Ωστόσο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του ν. 3691/2008, δεν προβλέπεται για τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας υποχρεωτική χρήση πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες τους.

Αναφορικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών ύποπτων συναλλαγών σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 3691/2008, επισημαίνεται ότι παρά τις οδηγίες²⁸⁵ που έχει εκδώσει η Γενική Δ/ση Φορολογικής Διοίκησης προς τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς προς σχετικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών στην Αρχή, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν την εν λόγω υποχρέωση ούτε οι ίδιοι, ούτε το προσωπικό τους, ενώ επανέλαβαν ότι δεν αποτελούν υπόχρεα πρόσωπα, καθώς δεν πραγματοποιούν συναλλαγές σε μετρητά άνω των 15.000 ευρώ.

Οι σημαντικές αδυναμίες στη μεταβλητή αυτή είναι φανερές και από το γεγονός ότι δεν έχουν σταλεί από εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, αναφορές προς την Αρχή κατά την τελευταία πενταετία.

Κατόπιν των ανωτέρω η μεταβλητή αυτή αξιολογείται ως «Σχεδόν Μηδενική».

8.8.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.8.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη Χρηματοπιστωτικού Τομέα, κρίνεται ως «Μέτριο» γιατί ενώ το πλήθος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν είναι πολύ μεγάλο, ο αριθμός των συναλλαγών άνω των 15.000 ευρώ που πραγματοποιούνται σε μετρητά θεωρείται ιδιαίτερα μικρός, εξαιτίας

των περιορισμών που επιβάλλει η φορολογική νομοθεσία²⁸⁶ επιτρέποντας ουσιαστικά τις συναλλαγές αξίας άνω των 500 ευρώ μόνο με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής.

8.8.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Στους πελάτες των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, ΠΕΠ, αλλά και πελατών χωρίς λευκό ποινικό μητρώο ή με συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού. Η συχνότητα με την οποία ένας έμπορος αγαθών μεγάλης αξίας ενδέχεται να συναντήσει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία. Όπως είναι αναμενόμενο, οι έμποροι, των οποίων οι επιχειρήσεις εδρεύουν σε τουριστικά μέρη έχουν περισσότερους αλλοδαπούς πελάτες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυξάνεται ο κίνδυνος, καθώς σπάνια προέρχονται από χώρες υψηλού κινδύνου.

Ωστόσο καμία από τις παραπάνω κατηγορίες πελατών δε μπορεί να αποκλειστεί και για το λόγο αυτό το προφίλ των πελατών των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας εκτιμάται ότι ενέχει «Υψηλό Κίνδυνο».

8.8.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/ επαγγέλματος σε μετρητά

Η χρήση μετρητών από τους εμπόρους περιορίζεται, σύμφωνα και με τις πληροφορίες που παρείχαν σε συνέντευξή τους, στο ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ, όπως ορίζει η φορολογική νομοθεσία.

Παράλληλα, με στόχο τον περαιτέρω περιορισμό της χρήσης των μετρητών ορίστηκε υποχρέωση αποδοχής μέσων πληρωμής με κάρτα για μεγάλο μέρος επαγγελματιών, μεταξύ των οποίων είναι και οι έμποροι²⁸⁷, καθώς και μείωση φόρου αν ο φορολογούμενος πραγματοποιήσει δαπάνες για απόκτηση αγαθών και λήψη υπηρεσιών, οι οποίες έχουν εξοφληθεί με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής²⁸⁸. Με τον περιορισμό της χρήσης μετρητών επιτυγχάνεται συγχρόνως περιορισμός των ανώνυμων συναλλαγών και βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης.

Ωστόσο, παρόλο που ο αριθμός των συναλλαγών σε μετρητά αξίας άνω των 500 ευρώ εκτιμάται ότι είναι πολύ μικρός, συναλλαγές σε μετρητά για την απόκτηση αγαθών αξίας μικρότερης από 500 ευρώ πραγματοποιούνται ακόμα σε σημαντικό βαθμό.

²⁸⁶ Άρθρο 20 του ν.3842/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.2 του άρθρου 69 του ν. 4446/2016 και άρθρο 23 του ν. 4172/2013

²⁸⁷ Άρθρο 65 του ν. 4446/2016

²⁸⁸ Άρθρο 68 του ν. 4446/2016

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.8.2.4 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης

Οι έμποροι πραγματοποιούν πολλές φορές συναλλαγές μέσω διαδικτύου, καθώς παράλληλα με τα φυσικά καταστήματα στον συγκεκριμένο κλάδο λειτουργούν και ηλεκτρονικά καταστήματα. Ωστόσο, οι συναλλαγές μέσω ηλεκτρονικών καταστημάτων πραγματοποιούνται με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής.

8.9 Τυχικά παίγνια που διεξάγονται επίγεια**8.9.1 Γενικές μεταβλητές****8.9.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ**

Πέραν των οριζόμενων στις διατάξεις του ν.3691/2008, εκπονήθηκε, εγκρίθηκε και τέθηκε σε ισχύ η με αριθμό 129/2/07.11.2014 απόφαση της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ), εφεξής Κανονισμός. Ο Κανονισμός εξειδικεύει την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3691/2008 στον τομέα των τυχερών παιγνίων και προσδιορίζει: 1) τα υπόχρεα πρόσωπα²⁸⁹, 2) τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με α) τη λήψη οργανωτικών μέτρων (κατάρτιση σχετικών πολιτικών, ορισμός Υπευθύνου Συμμόρφωσης, εκπαίδευση και κατάρτιση προσωπικού, παρακολούθηση κανονιστικής συμμόρφωσης), β) την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας, γ) την υποβολή αναφορών στην Αρχή και δ) την τήρηση αρχείων καθώς και 3) τη διαδικασία διεξαγωγής ελέγχου συμμόρφωσης και λήψης διορθωτικών μέτρων.

Σημειώνεται ότι οι επιχειρήσεις καζίνο και τα καζίνο επί πλοίων, ρυθμίζονται ως προς την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, από τις γενικότερες διατάξεις του ν. 3691/2008. Η έκδοση σχετικής κανονιστικής απόφασης που να εξειδικεύει την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων στις επιχειρήσεις καζίνο είναι σε στάδιο τελικής επεξεργασίας, ενώ για τα καζίνο επί πλοίων δεν έχει ακόμα τεθεί χρονοδιάγραμμα υλοποίησης σχετικού κανονιστικού πλαισίου.

8.9.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Η επίβλεψη και η εποπτεία των δραστηριοτήτων των ανωτέρω υπόχρεων προσώπων από την ΕΕΕΠ, για το ΕΧ/ΧΤ, ασκείται επαρκώς, ικανοποιητικά και αμερόληπτα, δεδομένου ότι η ΕΕΕΠ:

- Έχει εκ του νόμου, την πλήρη αρμοδιότητα εποπτείας της συμμόρφωσης των υπόχρεων προσώπων για θέματα που άπτονται της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

- Ασκεί την ως άνω εποπτεία, βάσει του κανονιστικού πλαισίου που εκδίδει.
 - Κατέχει την απαραίτητη εξειδίκευση για την εκτίμηση του ενεχόμενου κινδύνου.
 - Έχει ικανοποιητικό αριθμό προσωπικού το οποίο εκπαιδεύεται και εφοδιάζεται με τα απαραίτητα προσόντα και γνώσεις για την διενέργεια ελέγχου για θέματα που άπτονται της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
 - Παρακολουθεί διοικητικά την τήρηση της συμμόρφωσης των υπόχρεων προσώπων προς όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το κανονιστικό πλαίσιο.
 - Παρακολουθεί και μελετά συστηματικά τις εξαμηνιαίες εκθέσεις στοιχείων που προσκομίζονται από τα υπόχρεα πρόσωπα,
 - Παρέχει, όταν απαιτείται, την απαραίτητη διοικητική συνδρομή για τη συμπλήρωση ή διόρθωση δράσεων και πρακτικών των υπόχρεων προσώπων.
 - Καταγράφει τα κενά συμμόρφωσης ως προς το κανονιστικό πλαίσιο.
 - Συλλέγει πληροφορίες για, τους αποκλειστικούς λογαριασμούς παικτών που τηρούν τα υπόχρεα πρόσωπα σε ιδρύματα του χρηματοπιστωτικού τομέα, για τα μέσα πληρωμής που χρησιμοποιούν για την πληρωμή των ποσών συμμετοχής και απόδοσης κέρδους στους παίκτες και για τον τρόπο εκκαθάρισής τους. Τα ανωτέρω στοιχεία, διαβιβάζονται αρμοδίως σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ΑΑΔΕ, ΤτΕ, Αρχή του ξεπλύματος).
 - Συλλέγει πληροφορίες για τον τύπο βεβαιώσεων κέρδους που χορηγούν τα υπόχρεα πρόσωπα στους δικαιούχους (παίκτες).
 - Συνεργάζεται με φορείς του δημοσίου τομέα (Αρχή Ξεπλύματος, Οικονομική Αστυνομία, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, κ.α.) παρέχοντας την αναγκαία διοικητική συνδρομή και τεχνογνωσία στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.
- Σκοπός της ΕΕΕΠ είναι η επίτευξη της μέγιστης ελεγκτικής κάλυψης του πεδίου αρμοδιότητάς της, μέσω της βέλτιστης αξιοποίησης των ανθρώπινων και υλικών πόρων που διαθέτει.

8.9.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008, υφίστανται διατάξεις που προβλέπουν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των κείμενων διατάξεων από τα υπόχρεα πρόσωπα, οι οποίες αξιολογούνται ως ιδιαίτερας αυστηρές. Σημειώνεται ωστόσο, ότι μέχρι την έκδοση σχετικού Κανονισμού για την εξειδίκευση των ποινών ανά παράβαση και ένταση βαρύτητας, η ΕΕΕΠ δεν επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις για θέματα ΕΧ.

Τέλος, σημειώνεται ότι σε συνέχεια επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια, στην Ελληνική Επικράτεια, επίγεια, σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη, στο οποίο ανταποκρίθηκαν πέντε από τους δώδεκα παρόχους, διαπιστώθηκε ότι σε ποσοστό 100% (όσων ανταποκρίθηκαν) γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το νόμο διοικητικές κυρώσεις και πιστεύουν ότι αυτές θα τους επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι διατάξεις του ν. 3691/2008.

²⁸⁹ Άρθρο 2 παραγ.2 της με αρ. 129/2/7-11-2014 απόφασης της ΕΕΕΠ

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.9.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Ωστόσο, σημειώνεται ότι η ΕΕΕΠ, εκ του νόμου συστάσεώς της, δεν έχει αρμοδιότητα για την επιβολή ποινικών κυρώσεων.

Τέλος, οι πάροχοι που ανταποκρίθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο, απάντησαν σε ποσοστό 100% ότι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το νόμο ποινικές κυρώσεις για ΞΧ/ΧΤ, ενώ σε ποσοστό 80% πιστεύουν πως θα τους επιβληθούν ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσή τους με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008.

8.9.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Όσον αφορά στα κριτήρια αξιολόγησης της συγκεκριμένης μεταβλητής, διαπιστώνονται τα εξής:

- Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις αδειοδότησης διατυπώνονται με σαφήνεια στο σχετικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.
- Υπάρχει εις βάθος γνώση, κατανόηση και εκτίμηση της αξιολόγησης του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος στις συναφείς με τα τυχερά παίγνια επιχειρηματικές/επαγγελματικές δραστηριότητες.
- Κατά τη διαδικασία αδειοδότησης, υπάρχουν σαφή και αποτελεσματικά μέτρα ελέγχου του/των πραγματικού/ων δικαιούχου/ων.
- Το νομοθετικό πλαίσιο αδειοδότησης παρόχων τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια, είναι πλήρες και σαφές.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι τη χρονική περίοδο που χορηγήθηκαν οι άδειες στις επιχειρήσεις καζίνο, αλλά και δόθηκε το σχετικό δικαίωμα διοργάνωσης και διεξαγωγής λοιπών τυχερών παιγνίων σε λοιπούς παρόχους, δεν υπήρχαν σχετικές απαιτήσεις εφαρμογής μέτρων πρόληψης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

8.9.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Όσον αφορά την ακεραιότητα του προσωπικού των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια στην Ελληνική Επικράτεια επίγεια, σημειώνεται ότι σε συνέχεια επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων αυτών, σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη, το 80% (όσων ανταποκρίθηκαν) απάντησε ότι διαθέτουν μηχανισμούς ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού τους κατά την πρόσληψη, καθώς και ότι το προσωπικό τους διαθέτει ακεραιότητα και δε συνεργεί σε εγκληματικές δραστηριότητες ή πράξεις διαφθοράς. Επιπλέον, το 80% των ανωτέρω απάντησε ότι την τελευταία πενταετία δεν έχει παρατηρήσει, από πλευράς του προσωπικού του, περιστατικά μη τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το νομοθετικό πλαίσιο, παραλείψεις ή αμέλεια. Τέλος, σε σχετικό ερώτημα για το κατά πόσο εκτιμούν ότι υπάρχει μηχανισμός προστασίας για αυτούς και για το προσωπικό τους στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών ή άλλης εγκληματικής δραστηριότητας προς την Αρχή, 20% απάντησε θετικά, 60% απάντησε αρνητικά και 20% επέλεξε να μην δώσει καμία απάντηση.

Η ΕΕΕΠ βρίσκεται ήδη σε στάδιο τελικής επεξεργασίας σχετικού κανονιστικού πλαισίου και κατάρτισης προγράμματος ελέγχων σε θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, γεγονός που θα της δώσει τη δυνατότητα να συλλέξει στοιχεία και να επαληθεύσει την ακεραιότητα του προσωπικού των παρόχων.

8.9.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΞΧ

Σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕΕΠ τα υπόχρεα πρόσωπα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε το προσωπικό και το φυσικό δίκτυο (είναι το σύνολο, αλλά και κάθε ένα χωριστά, των επίγειων σημείων διάθεσης νόμιμων υπηρεσιών τυχερών παιγνίων)²⁹⁰ να ενημερώνονται σχετικά με τις διατάξεις του Νόμου, του Κανονισμού και την πολιτική αξιολόγησης του κινδύνου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, μεριμνώντας για την συμμετοχή τους σε εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης.

Όσον αφορά τις γνώσεις του προσωπικού των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια στην Ελληνική Επικράτεια, με επίγειο δίκτυο, σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο του ΞΧ, σημειώνεται ότι σε συνέχεια επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων αυτών, σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη, διαπιστώθηκε ότι το 100% του συνόλου που απάντησαν, γνωρίζουν τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις, παρά το γεγονός ότι το ίδιο ποσοστό απάντησε αρνητικά στο εάν έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συναφή θέματα.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι, βάσει των απαντήσεων που δόθηκαν, αναφορικά με το απασχολούμενο προσωπικό, 80% εξ' αυτών απάντησαν ότι το προσωπικό τους γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς ύποπτων περιστατικών (συμπεριλαμβανομένων αυτών που υπόκεινται στο επαγγελματικό απόρρητο) που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008, παρά το γεγονός ότι σε αντίστοιχη ερώτηση για την εκπαίδευση του προσωπικού σε συναφή θέματα το ίδιο ποσοστό έδωσε αρνητική απάντηση.

²⁹⁰ Άρθρο 2 παρ. 2 της με αρ. 129/2/7-11-2014 απόφασης της ΕΕΕΠ

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.9.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Η ΕΕΕΠ με τη με αριθμό 129/2/7-11-2014 απόφασή της, εξειδίκευσε την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3691/2008 στον τομέα των τυχερών παιγνίων και προσδιόρισε τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων (εξαιρουμένων των επιχειρήσεων καζίνων, για τις οποίες είναι σε επεξεργασία χωριστός Κανονισμός).

Η ΕΕΕΠ διοικητικά, παρακολουθεί και αξιολογεί τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων σε τακτική βάση με σκοπό την άμεση παρέμβασή της για τη λήψη περαιτέρω μέτρων.

Χαρακτηριστικά, αναφέρεται ότι το 25% των παρόχων τυχερών παιγνίων που διεξάγοντα επίγεια, οι οποίοι όμως καλύπτουν σχεδόν το 70% του συνολικού τζίρου των επίγειων τυχερών παιγνίων στην Ελλάδα (στοιχεία πενταετίας), διαθέτουν καταγεγραμμένη και αρμοδίως εγκεκριμένη πολιτική από το διοικητικό τους συμβούλιο και σε κάθε περίπτωση από το πρόσωπο που ασκεί την διοίκηση της εταιρείας.

Σε συνέχεια επεξεργασίας και μελέτης των απαντήσεων σε σχετικό ερωτηματολόγιο, παρατηρείται ότι 20% των συμμετεχόντων που ανταποκρίθηκαν, απάντησε καταφατικά αναφορικά με τον ορισμό στελέχους ως υπεύθυνο συμμόρφωση, 60% απάντησε αρνητικά, ενώ 20% αρνήθηκε να απαντήσει. Σε σχετική ερώτηση για το κατά πόσο διαθέτουν πρόγραμμα συμμόρφωσης στο οποίο λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως η χώρα προέλευσης του πελάτη, ο όγκος και η φύση των παρεχόμενων προϊόντων και το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, το 80% απάντησε αρνητικά, ενώ το 20% απάντησε καταφατικά.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι 40% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι έχουν απορρίψει παίκτες οι οποίοι δεν πληρούσαν τις εκ του νόμου και του κανονισμού τασσόμενες προϋποθέσεις.

Όσον αφορά στην πραγματοποίηση εσωτερικών ή/και εξωτερικών ελέγχων για θέματα ξεπλύματος χρήματος ή την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης της πολιτικής συμμόρφωσης της επιχείρησης, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφοροποιούνται σημαντικά με 40% των παρόχων να απαντούν καταφατικά ότι πραγματοποιούνται εσωτερικοί έλεγχοι σε συναφή θέματα, 40% αρνητικά και 20% να μην απαντά καθόλου. Ποσοστό 20% των παρόχων απάντησε καταφατικά ότι επιβάλλονται πειθαρχικές κυρώσεις, 60% απάντησαν αρνητικά και 20% δεν απάντησε καθόλου.

8.9.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας.

Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής του άρθρου 7 του ν. 3691/2008 κατά την περίοδο 2011- 2016, έχουν υποβληθεί 59 αναφορές για ύποπτες συναλλαγές, από παρόχους τυχερών παιγνίων που διοργανώνονται και διεξάγονται στην ελληνική επικράτεια, επίγεια.

Οι τρεις (3) εκ των δώδεκα (12) ανωτέρω παρόχων, οι οποίοι όμως καλύπτουν σχεδόν το 70% του συνολικού τζίρου των επίγειων τυχερών παιγνίων στην Ελλάδα (στοιχεία πενταετίας), διαθέτουν στο κείμενο της πολιτικής τους, για θέματα αντιμετώπισης ΕΧ/ΧΤ, καταγεγραμμένες διαδικασίες σχετικά με την τήρηση και φύλαξη των εγγράφων και των στοιχείων που σχετίζονται με τη συμμόρφωση των απαιτήσεων του νομοθετικού πλαισίου σε συναφή θέματα,

ενώ επίσης παρακολουθούν τις συναλλακτικές σχέσεις και τις δικαιιοπραξίες με τους πελάτες τους, προκειμένου να εντοπίσουν τυχόν ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές που θα μπορούσαν ενδεχομένως να συνδέονται με ΕΧ/ΧΤ.

Τέλος, διαπιστώνεται ότι ποσοστό 20% των παρόχων που ανταποκρίθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο, απάντησε ότι διαθέτει πληροφοριακό σύστημα που διευκολύνει την παρακολούθηση των συναλλαγών των πελατών του και τις συγκρίνει με το προφίλ τους, εξυπηρετώντας τον αποτελεσματικό εντοπισμό και την καταγραφή όλων των σύνθετων, ασυνήθιστα μεγάλων ή/και ύποπτων συναλλαγών, καθώς και ότι τα αρχεία καταγραφής των συναλλαγών είναι διαθέσιμα σε μορφή που διευκολύνει τον εντοπισμό και την παρακολούθηση περιπτώσεων ξεπλύματος χρήματος.

8.9.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.9.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/επαγγέλματος

Το σύνολο των παρόχων τυχερών παιγνίων που παρέχονται επίγεια ανέρχεται σε δώδεκα (12), και συγκεκριμένα, εννέα (9) επιχειρήσεις καζίνο, η «ΟΠΑΠ ΑΕ», η «Ελληνικά Λαχεία ΑΕ» και η «Ιπποδρομίες ΑΕ».

Οι επιχειρήσεις καζίνο διεξάγουν δύο (2) κατηγορίες τυχερών παιγνίων: Επιτραπέζια και μέσω παιγνιομηχανημάτων, η «ΟΠΑΠ ΑΕ» διεξάγει τρεις (3) κατηγορίες παιγνίων: Αριθμολαχεία, Παίγνια Πρόγνωσης και παίγνια που διεξάγονται μέσω παιγνιομηχανημάτων, η «Ελληνικά Λαχεία ΑΕ» διεξάγει μία (1) κατηγορία παιγνίων: Κρατικά Λαχεία και τέλος, η «Ιπποδρομίες ΑΕ» διεξάγει μία (1) κατηγορία παιγνίων: Παίγνια Πρόγνωσης.

Τα ακαθάριστα έσοδα (Gross Gain revenue) των ανωτέρω παρόχων για το έτος 2016 ανήλθαν σε ποσό ύψους €1.594.450.639,13, ενώ για την τελευταία 5ετία (2012-2016) ανήλθαν σε ποσό ύψους €8.116.800.103,08. Σημειώνεται ότι οι εταιρείες του Ομίλου ΟΠΑΠ (ΟΠΑΠ ΑΕ, Ελληνικά Λαχεία ΑΕ και Ιπποδρομίες ΑΕ) αντιπροσωπεύουν το 82% του ανωτέρω συνολικού ποσού ακαθαρίστων εσόδων, της τελευταίας 5ετίας.

Ο κύκλος εργασιών (Turnover) των ανωτέρω παρόχων για το έτος 2016 ανήλθε σε ποσό ύψους €5.576.836.225,53, ενώ για την τελευταία 5ετία (2012-2016) ανήλθε σε ποσό ύψους €28.649.845.158,57. Σημειώνεται ότι οι εταιρείες του Ομίλου ΟΠΑΠ (ΟΠΑΠ ΑΕ, Ελληνικά Λαχεία ΑΕ και Ιπποδρομίες ΑΕ) καλύπτουν σχεδόν το 70% του συνολικού τζίρου, των ανωτέρω παρόχων.

Τέλος, σημειώνεται ότι επί του συνολικού Κύκλου Εργασιών τυχερών παιγνίων της Ελλάδας (έτους 2016), ποσό ύψους €10.602.079.160,26, οι πάροχοι τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια, καλύπτουν περίπου το 54% του ποσού αυτού.

8.9.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Στην ελληνική επικράτεια, η συμμετοχή σε τυχερά παίγνια, επιτρέπεται μόνο σε φυσικά πρόσωπα, αυτοπροσώπως και όχι μέσω τρίτων. Όμως η έλλειψη λίστας ΠΕΠ, η αδυναμία εξακρίβωσης της χώρας κατοικίας του παίκτη (χώρες υψηλού κινδύνου), η έλλειψη γνώσης για την προέλευση των εισοδημάτων του παίκτη, καθώς επίσης και η χρήση

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

μετρητών, καθιστούν τον υφιστάμενο εγγενή κίνδυνο «Υψηλό».

8.9.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/ επαγγέλματος σε μετρητά

Στη συντριπτική πλειοψηφία, η συμμετοχή στα παίγνια που διεξάγονται επίγεια, πραγματοποιείται με τη χρήση μετρητών.

Αντίστοιχα, η απόδοση κερδών, για τα μεν καζίνο πραγματοποιείται σχεδόν αποκλειστικά με τη χρήση μετρητών, για τα δε λοιπά παίγνια που διεξάγονται επίγεια, η χρήση των μετρητών επιτρέπεται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και έως συγκεκριμένα όρια κερδών.

8.9.2.4 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Χρήση πρακτόρων/διαμεσολαβητών

Οι τρεις (3) εκ των δώδεκα (12) παρόχων τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια, οι οποίοι όμως καλύπτουν σχεδόν το 70% του συνολικού τζίρου των επίγειων τυχερών παιγνίων στην Ελλάδα (στοιχεία πενταετίας), χρησιμοποιούν εκτεταμένο δίκτυο πρακτόρων (φυσικό δίκτυο).

Σε κάθε περίπτωση οι αυστηρές κανονιστικές απαιτήσεις που απορρέουν από τον Κανονισμό της ΕΕΕΠ ισχύουν απαρέγκλιτα και για το φυσικό δίκτυο των παρόχων, ενώ ευθύνη για τη συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση των πρακτόρων του δικτύου σε θέματα ΞΧ/ΧΤ φέρει το Υπόχρεο Πρόσωπο.

8.9.2.5 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Πιθανότητα ανώνυμης χρήσης του προϊόντος του κλάδου/επαγγέλματος

Στην πλειοψηφία των τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια, πλην των καζίνων και των παιγνιομηχανημάτων, η συμμετοχή του παίκτη, πραγματοποιείται ανώνυμα. Ωστόσο, διεξάγεται δέουσα επιμέλεια και ονομαστικοποίηση του παίκτη, κατά την είσπραξη των κερδών, σύμφωνα με τις διατάξεις του ρυθμιστικού πλαισίου.

Στα καζίνο και στα τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω παιγνιομηχανημάτων (VLTs) η δέουσα επιμέλεια διεξάγεται κατά την είσοδο του Παίκτη στις εγκαταστάσεις του Παρόχου.

8.9.2.6 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Δυσκολία στην ανίχνευση των συναλλαγών

Στα τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια με τη χρήση ατομικής κάρτας παίκτη/ηλεκτρονικού λογαριασμού, η ανίχνευση των συναλλαγών καθίσταται εφικτή ανεξαρτήτως ποσού.

Στα τυχερά παίγνια που διεξάγονται επίγεια, χωρίς τη χρήση ατομικής κάρτας παίκτη/ηλεκτρονικού λογαριασμού ο εντοπισμός των συναλλαγών/παίκτη δεν είναι εφικτός, εκτός εάν οι συναλλαγές έχουν πραγματοποιηθεί με τη χρήση ιδρύματος του χρηματοπιστωτικού τομέα (χωρίς τη χρήση μετρητών). Ειδικότερα, για τις επιχειρήσεις Καζίνο, οι οποίες, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αντιπροσωπεύουν, αναλογικά, μικρό ποσοστό επί του κύκλου εργασιών (Turnover) των τυχερών παιγνίων που διεξάγονται επίγεια, η ανίχνευση των επιμέρους συναλλαγών/παίγνιο, είναι δυσχερής, εκτός εάν αυτές έχουν διεξαχθεί με τη χρήση ατομικής κάρτας παίκτη/ηλεκτρονικού λογαριασμού της προηγούμενης παραγράφου.

8.10 Τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου.

8.10.1 Γενικές μεταβλητές

8.10.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης της συγκεκριμένης μεταβλητής, η αγορά των τυχερών παιγνίων που διεξάγονται μέσω διαδικτύου, βαθμολογείται με υψηλό βαθμό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο της αγοράς τυχερών παιγνίων, βάσει του ν. 3691/2008 και της με αριθμό 129/2/07.11.2014 απόφασης της ΕΕΕΠ, εφεξής Κανονισμός, είναι ιδιαίτερα αυστηρό.

8.10.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Η εποπτεία των υπόχρεων προσώπων που δραστηριοποιούνται στην αγορά τυχερών παιγνίων που διεξάγονται μέσω διαδικτύου αναφορικά με θέματα ΞΧ/ΧΤ, δύναται να βαθμολογηθεί με σχεδόν άριστο βαθμό, δεδομένου ότι η ΕΕΕΠ ασκεί, κατέχει, παρακολουθεί και παρέχει όλα όσα έχουν αναφερθεί στην αντίστοιχη μεταβλητή για το επίγειο δίκτυο.

8.10.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008, υφίστανται διατάξεις που προβλέπουν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των κείμενων διατάξεων από τα υπόχρεα πρόσωπα, οι οποίες και αξιολογούνται ως ιδιαίτερως αυστηρές. Ωστόσο, μέχρι την έκδοση σχετικού Κανονισμού για την εξειδίκευση των ποινών ανά παράβαση και ένταση βαρύτητας, η ΕΕΕΠ δεν δύναται να επιβάλει διοικητικές κυρώσεις για θέματα ΞΧ.

Σε συνέχεια επεξεργασίας των απαντήσεων των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια στην Ελληνική Επικράτεια μέσω διαδικτύου, σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη, διαπιστώνεται ότι σε σύνολο

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

είκοσι δύο (22) παρόχων που ερωτήθηκαν, ανταποκρίθηκε το 54,54%, δηλαδή οι δώδεκα (12) πάροχοι, οι οποίοι απάντησαν ότι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το νόμο διοικητικές κυρώσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε σχετικό ερώτημα για το εάν πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι διατάξεις του ν. 3691/2008, το 83% των παρόχων που ανταποκρίθηκαν, απάντησε καταφατικά, ενώ 17% απάντησε αρνητικά.

8.10.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Το άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπει ποινικές κυρώσεις για κάθε υπαίτιο πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ωστόσο, σημειώνεται ότι η ΕΕΕΠ, εκ του νόμου συστάσεώς της, δεν έχει αρμοδιότητα για την επιβολή ποινικών κυρώσεων. Η αρμοδιότητά της περιορίζεται στη διαβίβαση πληροφοριών και στοιχείων που περιέχονται σε γνώση της και αφορούν ποινικά αδικήματα, προς τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

Τέλος, αναφέρεται ότι, ποσοστό 92% των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια στην Ελληνική Επικράτεια μέσω διαδικτύου και ανταποκρίθηκε σε σχετικό ερωτηματολόγιο, απάντησε ότι γνωρίζει τις προβλεπόμενες από το νόμο ποινικές κυρώσεις για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και ότι πιστεύει πως θα του επιβληθούν ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι διατάξεις του ν. 3691/2008.

8.10.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Όσον αφορά τα κριτήρια αξιολόγησης της συγκεκριμένης μεταβλητής διαπιστώνονται τα εξής:

- Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις αδειοδότησης διατυπώνονται με σαφήνεια στο ν.4002/2011.
- Υπάρχει καλή κατανόηση και εκτίμηση της αξιολόγησης του κινδύνου ξεπλύματος χρήματος σε επιχειρηματική/ επαγγελματική δραστηριότητα.
- Κατά την διαδικασία αδειοδότησης, υπάρχουν σαφή και αποτελεσματικά μέτρα ελέγχου του/των πραγματικού/ων δικαιούχου/ων.

Επισημαίνεται ωστόσο ότι, έως ότου εγκριθεί η χορήγηση των ανωτέρω αδειών, είκοσι τέσσερις (24) εταιρείες παροχής υπηρεσιών τυχερών παιγνίων μέσω του διαδικτύου, εντάχθηκαν στο φορολογικό καθεστώς της παραγράφου 12 του άρθρου 50 του ν. 4002/2011 για να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην ελληνική επικράτεια, δυνάμει της ΠΟΛ 1248/2011. Οι προϋποθέσεις ένταξης των ανωτέρω εταιρειών στο ως άνω καθεστώς, ήταν η εγκατάσταση και η κατοχή νόμιμης άδειας παροχής τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου από χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και η υποβολή οικειοθελούς αίτησης ένταξης στο ως άνω καθεστώς έως 31.12.2011. Από τις εταιρείες αυτές, δύο (2) έχουν εγγραφεί στον Κατάλογο Μη Αδειοδοτημένων Παρόχων Τυχερών Παιγνίων της Ε.Ε.Ε.Π. (Blacklist).

8.10.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Όσον αφορά την ακεραιότητα του προσωπικού των παρόχων που διοργανώνουν ή διεξάγουν τυχερά παίγνια μέσω διαδικτύου, σε συνέχεια επεξεργασίας των απαντήσεών τους, στο ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη, διαπιστώθηκε ότι οι δώδεκα (12) πάροχοι που ανταποκρίθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο απάντησαν καταφατικά σε ποσοστό 100% ότι διαθέτουν μηχανισμούς ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού τους κατά την πρόσληψη, καθώς και ότι το προσωπικό τους διαθέτει ακεραιότητα και δε συνεργεί σε εγκληματικές δραστηριότητες ή πράξεις διαφθοράς. Επιπλέον, οι ανωτέρω συμμετέχοντες δήλωσαν ότι την τελευταία πενταετία δεν έχουν παρατηρήσει, από πλευράς του προσωπικού τους, περιστατικά μη τήρησης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το νόμο για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες/χρηματοδότηση τρομοκρατίας (ν. 3691/2008) από παραλείψεις ή αμέλεια.

Επίσης, σε σχετικό ερώτημα για το κατά πόσο εκτιμούν ότι υπάρχει μηχανισμός προστασίας για αυτούς και για το προσωπικό τους στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτης συναλλαγής ή άλλης εγκληματικής δραστηριότητας προς την Αρχή, το 60% των ανωτέρω παρόχων που ανταποκρίθηκαν, απάντησε καταφατικά ενώ το 40% δεν απάντησε.

Τέλος, η μη ανταπόκριση στο ερωτηματολόγιο των λοιπών δέκα (10) ερωτηθέντων εκτιμάται ότι δεν αλλοιώνει το ανωτέρω στατιστικό αποτέλεσμα, καθώς η απουσία συμμετοχής, στην πλειοψηφία της, συνδέεται, κατά πάσα πιθανότητα, με το γεγονός ότι έξι (6) πάροχοι βρίσκονται σε αδράνεια και ένας δεν παρέχει υπηρεσίες, καθώς δεν διαθέτει άδεια σε ισχύ.

8.10.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Όσον αφορά τις γνώσεις του προσωπικού, σε θέματα σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ, το 100% των παρόχων που ανταποκρίθηκαν, απάντησε ότι γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης, ενώ το 75% των παρόχων έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συναφή θέματα.

8.10.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Η ΕΕΕΠ με την με αριθμό 129/2/07.11.2014 απόφασή της, εξειδίκευσε την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3691/2008 στον τομέα των τυχερών παιγνίων και προσδιόρισε: 1) τα υπόχρεα πρόσωπα, 2) τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με α) τη λήψη οργανωτικών μέτρων (κατάρτιση σχετικών πολιτικών, ορισμός Υπευθύνου Συμμόρφωσης, εκπαίδευση και κατάρτιση προσωπικού, παρακολούθηση κανονιστικής συμμόρφωσης), β) την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας, γ) την υποβολή αναφορών στην Αρχή και δ) την τήρηση αρχείων καθώς και 3) η διαδικασία διεξαγωγής ελέγχου συμμόρφωσης και λήψης διορθωτικών μέτρων.

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Επιπλέον, το 92% των παρόχων που ανταποκρίθηκαν στο ανώνυμο ερωτηματολόγιο που εστάλη απάντησε ότι διαθέτει πρόγραμμα συμμόρφωσης, στο οποίο λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως η χώρα προέλευσης του πελάτη, ο όγκος και η φύση των παρεχόμενων υπηρεσιών, το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη και η διασυννοριακή φύση των συναλλαγών. Επιπλέον, το 91% των ανωτέρω παρόχων, απάντησε ότι έχει απορρίψει παίκτες οι οποίοι δεν πληρούσαν τις εκ του νόμου και του κανονισμού τασσόμενες προϋποθέσεις.

Όσον αφορά στην πραγματοποίηση εσωτερικών ή/και εξωτερικών ελέγχων για θέματα ξεπλύματος χρήματος ή την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης της πολιτικής συμμόρφωσης της επιχείρησης, όλοι οι πάροχοι (100%), που ανταποκρίθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο, απάντησαν καταφατικά σχετικά με τη διενέργεια των ελέγχων, ενώ το 85% εξ αυτών απάντησε καταφατικά και στο ότι επιβάλλονται πειθαρχικές κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβίασης της πολιτικής συμμόρφωσης της επιχείρησης.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, βάσει στοιχείων της ΕΕΕΠ, όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου έχουν ανταποκριθεί πλήρως στην σχετική κανονιστική απαίτηση για ορισμό υπευθύνου συμμόρφωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

8.10.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτων δραστηριοτήτων

Βάσει των στοιχείων που τηρεί η ΕΕΕΠ και του περιεχομένου των εξαμηνιαίων εκθέσεων, οι πάροχοι τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου διαθέτουν μέτρα και ακολουθούν διαδικασίες και πολιτικές για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Περαιτέρω, στις εν λόγω εκθέσεις δίνονται πληροφορίες για την παρακολούθηση και αναφορά ύποπτων και ασυνήθων συναλλαγών. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι, μέσω εφαρμογής συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών, προσεγγίζουν, ταξινομούν και αξιολογούν τους κινδύνους, και ακολουθώντας συγκεκριμένη διαδικασία, παρακολουθούν τυχόν ύποπτες δραστηριότητες σε όλα τα στάδια του παιγνίου, μέχρι να εκτιμηθεί το σύνολο των συλλεγόμενων πληροφοριών.

Το 50% των παρόχων που ανταποκρίθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο απάντησε ότι διαθέτει πληροφοριακό σύστημα που διευκολύνει την παρακολούθηση των συναλλαγών των πελατών του, τη σύγκριση των συναλλαγών με το προφίλ τους, ενώ παράλληλα βοηθάει στον αποτελεσματικό εντοπισμό και στην καταγραφή όλων των σύνθετων, ασυνήθιστα μεγάλων ή/και ύποπτων συναλλαγών. Επιπλέον, οι ανωτέρω απάντησαν ότι τα αρχεία καταγραφής των συναλλαγών είναι διαθέσιμα σε μορφή που διευκολύνει τον εντοπισμό και την παρακολούθηση περιπτώσεων ξεπλύματος χρήματος.

8.10.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.10.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Το σύνολο των παρόχων τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 12 του άρθρου 50 του ν.4002/2011, κατά την εξεταζόμενη περίοδο ανέρχονταν, καταρχήν, σε είκοσι τέσσερις (24). Σημειώνεται ωστόσο ότι οι δύο (2) εξ αυτών, σε συνέχεια της ελεγκτικής δράσης της ΕΕΕΠ, περιλήφθηκαν στον κατάλογο μη αδειοδοτημένων παρόχων τυχερών παιγνίων (Blacklist) που η τελευταία συντάσσει. Επίσης, σημειώνεται ότι τρεις (3) εταιρείες/πάροχοι έχουν δηλώσει αδράνεια στην αρμόδια ΔΟΥ, ενώ επιπλέον λοιπές τρεις (3), κατά δήλωσή τους, δεν ασκούν σχετική επιχειρηματική δραστηριότητα και παραμένουν αδρανείς. Τέλος, μία (1) επιχείρηση/πάροχος δεν ασκεί σχετική δραστηριότητα καθώς δεν διαθέτει άδεια σε ισχύ.

Τα Ακαθάριστα Έσοδα (Gross Gain revenue) των ανωτέρω παρόχων για το έτος 2016 ανήλθαν σε ποσό ύψους €215.095.457.85, ενώ ο κύκλος εργασιών (Turnover) αυτών για το έτος 2016 ανήλθε σε ποσό ύψους € 5.025.242.934.73.

Τέλος, σημειώνεται ότι επί του συνολικού κύκλου εργασιών τυχερών παιγνίων της Ελλάδας (έτους 2016), ποσού ύψους 10.602.079.160.26 € οι πάροχοι τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου καλύπτουν περίπου το 46% αυτού.

Δεδομένου ότι οι πάροχοι υπηρεσιών τυχερών παιγνίων μέσω διαδικτύου παρέχουν τις υπηρεσίες του κατά τη μεταβατική περίοδο της παραγράφου 12 του άρθρου 50 του ν.4002/2011, τα οικονομικά στοιχεία τους προκύπτουν βάσει σχετικών δηλώσεων στην ΕΕΕΠ η οποία συνεργάζεται με τις αρμόδιες φορολογικές αρχές προς την κατεύθυνση της επιβεβαίωσης της ορθότητας αυτών.

8.10.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Στην ελληνική επικράτεια, η συμμετοχή σε τυχερά παίγνια, επιτρέπεται μόνο σε φυσικά πρόσωπα και όχι μέσω τρίτων. Όμως η έλλειψη λίστας ΠΕΠ, η έλλειψη γνώσης για την προέλευση των εισοδημάτων του παίκτη, καθώς και το γεγονός της μη φυσικής παρουσίας του παίκτη κατά την διεξαγωγή του παιγνίου καθιστούν τον υφιστάμενο εγγενή κίνδυνο υψηλό.

8.10.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/ επαγγέλματος σε μετρητά

Σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο, δεν επιτρέπεται η χρήση μετρητών για τη συμμετοχή σε τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου.

8.10.2.4 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Πιθανότητα ανώνυμης χρήσης του προϊόντος του κλάδου/επαγγέλματος

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕΕΠ, δεν υπάρχει η δυνατότητα ανώνυμης συμμετοχής του παίκτη σε διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια. Η συμμετοχή του παίκτη γίνεται μόνον κατόπιν ταυτοποίησης και επαλήθευσης των στοιχείων του παίκτη κατά τη σύναψη της πελατειακής σχέσης.

8.10.2.5 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Δυσκολία στην ανίχνευση των συναλλαγών

Δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, έως σήμερα, οι πάροχοι υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών μέσω διαδικτύου είναι εγκατεστημένοι σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή/και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, η οποία επικοινωνία, συνεργασία και παραλαβή στοιχείων/πληροφοριών καθίσταται χρονοβόρα ή/και δυσχερής.

8.10.2.6 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: Πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης

Οι συναλλαγές για τη συμμετοχή των παικτών σε τυχερά παίγνια που διεξάγονται μέσω διαδικτύου, πραγματοποιούνται αποκλειστικά εξ' αποστάσεως.

Ωστόσο, οι νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις περί αυστηρής τήρησης των μέτρων δέουσας επιμέλειας περιορίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τους παράγοντες τρωτότητας που συνδέονται με το ΕΧ/ΧΤ, δυνάμει του τρόπου συμμετοχής των παικτών.

Λόγω της φύσης της διεξαγωγής του παιχνιδιού από απόσταση, τα τυχερά παίγνια που διεξάγονται διαδικτυακά ενέχουν κινδύνους τρωτότητας, σε περίπτωση που δεν τηρούνται τα διαλαμβανόμενα στον Κανονισμό της ΕΕΕΠ για την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες.

8.11 Ορκωτοί Ελεγκτές – Λογιστές

8.11.1 Γενικές μεταβλητές

8.11.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΕΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁹¹.

Με τον ν.3148/2003 συστάθηκε η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) που αποτελεί το εποπτικό

όργανο των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών καθορίστηκαν οι αρμοδιότητές της και ρυθμίστηκε ο τρόπος λειτουργίας της. Ο ν.4449/2017, ο οποίος αντικατέστησε τον ν. 3691/2008, ρύθμισε θέματα που αφορούν στον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την άσκηση δημόσιας εποπτείας επί του ελεγκτικού έργου. Επίσης, ο Κανονισμός (ΕΕ) 537/2014, προβλέπει ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά τον υποχρεωτικό έλεγχο οντοτήτων δημοσίου ενδιαφέροντος.

8.11.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν.3691/2008, Αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3691/2008 από τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές και τις ελεγκτικές εταιρείες είναι η ΕΛΤΕ.

Η εποπτική δραστηριότητα ασκείται βασισμένη σε ένα σαφώς προσδιορισμένο και πλήρες πλαίσιο. Υπάρχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες ελέγχου των υπόχρεων προσώπων στο πλαίσιο του ποιοτικού ελέγχου που περιγράφεται στον ν.3148/2003, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα και στο άρθρο 33 του ν.4449/2017. Η ΕΛΤΕ, με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει ο ν. 3691/2008, εκδίδει κανονιστικές πράξεις, διενεργεί ποιοτικούς ελέγχους μέσω εντεταλμένων ελεγκτών, διατυπώνει υποδείξεις ως αποτέλεσμα των ποιοτικών ελέγχων, διεξάγει έρευνες για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων της νομοθεσίας και επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις.

Οι εντεταλμένοι ελεγκτές της ΕΛΤΕ αντιλαμβάνονται τους κινδύνους σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που ενέχει το επάγγελμα των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών και λαμβάνουν σχετική εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο του έτους 2012 συμμετείχαν σε σεμινάριο που διεξάχθηκε από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) σχετικά με τις πολιτικές και διαδικασίες για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ΕΛΤΕ διαθέτει 6 εντεταλμένους ελεγκτές για 46 ελεγκτικές εταιρίες, ώστε να ασκεί αποτελεσματικά τον έλεγχο της συμμόρφωσης των προσώπων που εποπτεύει με τις απαιτήσεις του ν. 3691/2008. Εντούτοις, το προσωπικό της δεν επαρκεί για τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσιακής μονάδας στελεχωμένης με τουλάχιστον τρία πρόσωπα πλήρους απασχόλησης, όπως απαιτείται από το ν. 3691/2008. Οι ποιοτικοί έλεγχοι της ΕΛΤΕ διενεργούνται κατόπιν στόχευσης²⁹², βάσει ειδικών κριτηρίων που προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο της προσέγγισης εκτίμησης κινδύνου. Οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές και οι ελεγκτικές εταιρίες αποστέλλουν ετησίως, κατόπιν αιτήματος της ΕΛΤΕ, στοιχεία για τους υποχρεωτικούς ελέγχους που διενήργησαν και δημοσιεύουν ετήσια έκθεση διαφάνειας στον δικτυακό τόπο τους. Με την Κανονιστική Πράξη 004/2009 της ΕΛΤΕ ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών αναφορικά με την πρόληψη και καταστολή του ΕΧ/ΧΤ, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3691/2008. Επίσης, με τις ανακοινώσεις 003/2012 και 002/2014 ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις αναφοράς της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης των ελεγκτικών εταιριών ανά διετία.

²⁹¹ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁹² Ανακοίνωση 001/2015 «ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΕΤΟΥΣ 2015» ΕΛΤΕ

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Όσον αφορά, τέλος, στους ελέγχους για την τήρηση των μέτρων δέουσας επιμέλειας, η ΕΛΤΕ τηρεί στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία την τελευταία πενταετία διενεργήθηκαν ποιοτικοί έλεγχοι στους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές, ως εξής:

ΕΤΟΣ	ΑΡ. ΠΟΙΟΤ. ΕΛΕΓΧΩΝ
2012	9
2013	32
2014	17
2015	25
2016	29

Πίνακας 57 - ΕΛΤΕ - ποιοτικοί έλεγχοι για τα έτη 2012-2016

Η ΕΛΤΕ καταγράφει τα αποτελέσματα των ποιοτικών ελέγχων, τα οποία τηρούνται σε αρχεία και γίνεται παρουσίαση των ευρημάτων μια φορά το έτος. Τα εν λόγω αρχεία χρησιμοποιούνται για άντληση στοιχείων και διαμόρφωση πολιτικών.

Κατόπιν των ανωτέρω η αποτελεσματικότητα της εποπτείας των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών κρίνεται Πολύ Υψηλή.

8.11.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008, υφίστανται εν ισχύ διατάξεις που προβλέπουν διορθωτικά μέτρα ή/και διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των υπόχρεων προσώπων στις υποχρεώσεις του ν. 3691/2008, οι οποίες και αξιολογούνται ως ιδιαίτερος αυστηρές. Επιπλέον, στην κανονιστική πράξη 4/2009 της ΕΛΤΕ γίνεται αναφορά στις κυρώσεις του άρθρου 52 του ν. 3691/2008.

Ωστόσο, δεν έχουν επιβληθεί μέχρι σήμερα οι διοικητικές κυρώσεις που προβλέπει το άρθρο 52 του ν. 3691/2008. Η ΕΛΤΕ κατά το έτος 2015 διαπίστωσε μία παράβαση στην τήρηση των μέτρων δέουσας επιμέλειας από έναν ορκωτό ελεγκτή – λογιστή, την οποία και γνωστοποίησε στην Αρχή.

Βασικός λόγος για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η μη έκδοση σχετικής Απόφασης από την ΕΛΤΕ που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω υποχρεώσεις και λοιπά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων.

Πρόσθετη δυσκολία στην επιβολή των κυρώσεων αποτελεί το γεγονός ότι οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερος επιβαρυντικές για τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα, δηλαδή είναι φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα.

Επίσης, με βάση τις απαντήσεις που έδωσαν οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο που τους εστάλη και, ειδικότερα, σε σχετική ερώτηση αυτού, δήλωσαν ότι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις σε ποσοστό 83%, ενώ το 87% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 και τις λοιπές κανονιστικές πράξεις. Η ΕΛΤΕ μετά από τη διενέργεια ποιοτικών ελέγχων που διενήργησε βάσει των διατάξεων του ν.3691/2008 επέβαλε διοικητικές κυρώσεις, όπως προβλεπόταν από τον ν.3148/2003. Συγκεκριμένα, κατά τα έτη 2013-2017, επιβλήθηκαν διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμο ή/και προσωρινή αναστολή άσκησης του επαγγέλματος) συνολικά έντεκα, σε ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές και ελεγκτικές εταιρείες. Επίσης, το έτος 2016 ανακλήθηκε μία άδεια ελεγκτικής εταιρίας για τυπικούς λόγους. Για το σύνολο των λοιπών ευρημάτων που εντοπίστηκαν στους ποιοτικούς ελέγχους έγιναν συστάσεις στις ελεγκτικές εταιρίες και τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές.

8.11.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν.4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια Δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των Δικαστικών Υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές, είτε για ΞΧ, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή ορκωτών ελεγκτών λογιστών στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Στο ερωτηματολόγιο, τέλος, οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές που ανταποκρίθηκαν δήλωσαν ότι γνωρίζουν τις προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις και πιστεύουν ότι θα τους επιβληθούν σε ποσοστό 87%.

8.11.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν.4449/2017, όπως ισχύει και του άρθρου 3 του ν.3691/2008 που ίσχυε κατά την περίοδο 2012-2016, η ΕΛΤΕ είναι η αρμόδια δημόσια αρχή για τη χορήγηση της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος (επαγγελματικής άδειας) στους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές. Στον ν.4449/2017²⁹³ και στην

²⁹³ Άρθρα 5 και 7 έως 11 ή/και 13 του ν.4449/2017

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Κανονιστική Πράξη της ΕΛΤΕ 003/2017 ορίζονται και οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης άδειας.

Σύμφωνα με στοιχεία που τηρεί η ΕΛΤΕ, για την πενταετία 2012-2016 υπήρχαν αιτήσεις για άδεια ορκωτού ελεγκτή λογιστή, εγκρίσεις και απορρίψεις από το ΔΣ της ΕΛΤΕ, ως εξής:

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΡΡΙΨΕΩΝ
2012	39	0	39
2013	52	25	27
2014	99	99	0
2015	159	142	17
2016	65	62	3

Πίνακας 58 - ΕΛΤΕ- αιτήσεις αδειών ορκωτών ελεγκτών για τα έτη 2012-2016

8.11.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Το επάγγελμα του ορκωτού ελεγκτή – λογιστή διέπεται από τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants - IFAC).

Το άρθρο 5 του ν.4449/2017 αναφέρει ως προϋπόθεση για τη χορήγηση επαγγελματικής άδειας την εντιμότητα των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών και τη μη καταδίκη τους με τελεσίδικη απόφαση ποινικού δικαστηρίου για ορισμένα στις εν λόγω διατάξεις αδικήματα. Επίσης, με το άρθρο 26 του ν.4449/2017 ρυθμίζονται όλα τα θέματα επιλογής, αξιολόγησης και θέσπισης κατάλληλων και αποτελεσματικών μέτρων οργάνωσης και διοίκησης ώστε να προλαμβάνει, να εντοπίζει, να εξαλείφει ή να διαχειρίζεται και να γνωστοποιεί οποιοσδήποτε απειλές για την ανεξαρτησία του.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις που προδιαγράφονται στο Διεθνές Πρότυπο Διασφάλισης Ποιότητας (ΔΠΔΠ-1), κάθε ελεγκτική εταιρεία είναι υποχρεωμένη να διατηρεί ένα σύστημα δικλίδων ποιότητας υπηρεσιών και συμμόρφωσης του προσωπικού της με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας της IFAC.

Τέλος, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ελέγχου -220, ο υπεύθυνος ελεγκτής φέρει την ευθύνη να εφαρμόσει όλες τις απαραίτητες διαδικασίες που εξασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση της ελεγκτικής ομάδας με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας και ανεξαρτησίας.

Σε σχετικό ερωτηματολόγιο, οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές απάντησαν θετικά σε ποσοστό 100% σχετικά με τη διαθεσιμότητα μηχανισμού ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού, ενώ απάντησαν με βεβαιότητα (100%) ότι το προσωπικό τους είναι ακέραιο. Τέλος, σχετικά με την ύπαρξη μηχανισμού προστασίας του προσωπικού στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτης συναλλαγής προς την Αρχή, οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές απάντησαν θετικά σε ποσοστό 46%.

8.11.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Η μεταβλητή αξιολογήθηκε καταρχάς σε σχέση με τις γνώσεις που διαθέτουν τα ίδια τα υπόχρεα πρόσωπα, δηλαδή οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές και στη συνέχεια σε σχέση με τις γνώσεις που διαθέτει το προσωπικό που απασχολούν. Και στις δύο παραμέτρους χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος τους ερωτηματολογίου.

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου σχετικά με το αν γνωρίζουν τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008, οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές που ανταποκρίθηκαν είχαν από τα υψηλότερα ποσοστά θετικών απαντήσεων, δηλαδή 91%. Στην ερώτηση σχετικά με το αν έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ώστε να ενημερωθούν για τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αντιμετώπιση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές απάντησαν θετικά σε σχετικά υψηλό ποσοστό 65%.

Σε συνέχεια του ν. 3691/2008, η ΕΛΤΕ με την με αρ. 004/2009 Κανονιστική Πράξη της, γνωστοποίησε στους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές την υποχρέωσή τους να ενημερώνουν το προσωπικό τους για θέματα ΕΧ/ΧΤ. Σε αυτό το πλαίσιο το ΣΟΕΛ, διοργάνωσε σεμινάριο για την καταπολέμηση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με τις αναφορές για τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης που υπέβαλαν στην ΕΛΤΕ οι ελεγκτικές εταιρίες κατά την υπό αξιολόγηση χρονική περίοδο, ποσοστό 20-25% αυτών ανέφεραν ότι το προσωπικό τους παρακολούθησε σχετικά εσωτερικά σεμινάρια.

Στην ερώτηση σχετικά με το αν το προσωπικό που απασχολούν γνωρίζει τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008 οι ορκωτοί ελεγκτές– λογιστές εξέφρασαν βεβαιότητα (100%).

Στην ερώτηση σχετικά με το αν το προσωπικό των ορκωτών ελεγκτών - λογιστών έχει παρακολουθήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα ώστε να ενημερωθεί για τη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αντιμετώπιση του ξηπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές απάντησαν θετικά σε σχετικά υψηλό ποσοστό 69%.

Τέλος, οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές δήλωσαν σε σχετική ερώτηση ότι στην επιχείρηση είναι επαρκές το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και το σχετικό υλικό σε θέματα ξηπλύματος χρήματος (ποσοστό 82%).

8.11.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τις λοιπές υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008.

Ειδικότερα, για τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές, η ΕΛΤΕ με την ανακοίνωση υπ' αρ. 002/2014 «Υποβολή αναφορών και στοιχείων στην ΕΛΤΕ» ανακοίνωσε την υποχρέωση των υπευθύνων κανονιστικής συμμόρφωσης

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

των ελεγκτικών εταιριών που απορρέει από το αρ.6 της 004/09 Κανονιστικής Πράξης, να υποβάλλουν στην Ε.Λ.Τ.Ε. λεπτομερή αναφορά της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης της ελεγκτικής εταιρίας ανά διετία.

Επιπλέον, με την ως άνω Κανονιστική Πράξη επιβλήθηκε η υποχρέωση ορισμού υπεύθυνου κανονιστικής συμμόρφωσης στους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές, καθώς και η υποχρέωση ελέγχου και αναθεώρησης σε τακτική βάση της πολιτική αποδοχής πελατών που ακολουθούν τα ελεγκτικά γραφεία, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τον βαθμό κινδύνου για το ΕΧ/ΧΤ.

Στην ερώτηση του ερωτηματολογίου αναφορικά με τη διαθεσιμότητα προγράμματος συμμόρφωσης, απάντησαν θετικά οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές σε ποσοστό 78%. Παράλληλα, το 61% των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών απάντησε ότι έχει απορρίψει πελάτες λόγω του ότι δεν πληρούν τους ισχύοντες κανόνες συμμόρφωσης.

Σε ερώτηση του ερωτηματολογίου προς τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές που είναι νομικά πρόσωπα για το αν πραγματοποιούνται στην εταιρεία εσωτερικοί έλεγχοι για θέματα ξεπλύματος χρήματος, απάντησαν θετικά, από όσους συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, το 67% των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών. Η ερώτηση σχετικά με την εφαρμογή εξωτερικών ελέγχων απευθύνεται σε νομικά πρόσωπα – μέλη δικτύου. Σε αυτή την ερώτηση απάντησαν θετικά, από αυτούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, το 60% των ορκωτών λογιστών – ελεγκτών. Αναφορικά με την επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων κατά του προσωπικού σε περιπτώσεις παραβίασης της πολιτικής συμμόρφωσης της επιχείρησης οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές απάντησαν θετικά σε ποσοστό 92%.

8.11.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 3691/2008 και την με αριθμό 004/2009 Κανονιστική Πράξη της ΕΛΤΕ, οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν, αμελλητί, την Αρχή σε περίπτωση που υποπέσει στην αντίληψή τους ύποπτη ή ασυνήθης συναλλαγή.

Αναφορικά με τη διαθεσιμότητα πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες, απάντησαν θετικά (από τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές που ανταποκρίθηκαν στο ερωτηματολόγιο) το 17% των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών. Αυτοί που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση δήλωσαν με βεβαιότητα ότι τα αρχεία καταγραφής των συναλλαγών είναι διαθέσιμα σε μορφή που διευκολύνει τον εντοπισμό και την παρακολούθηση περιπτώσεων ξεπλύματος χρήματος, ενώ παράλληλα το σύστημα βοηθάει στον αποτελεσματικό εντοπισμό και στην καταγραφή όλων των σύνθετων και ασυνήθιστα μεγάλων συναλλαγών αλλά και ύποπτων συναλλαγών. Τέλος, το 75% των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών που διαθέτουν σύστημα δήλωσαν ότι αυτό βοηθάει στον αποτελεσματικό εντοπισμό πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων.

Σε ερώτηση σχετικά με τη γνώση της υποχρέωσης αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων στην Αρχή του ν. 3691/2008 διαπιστώθηκε ότι οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές φαίνεται να είναι ενημερωμένοι για τη συγκεκριμένη υποχρέωση σε ποσοστό 91%. Παράλληλα, οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές δήλωσαν με βεβαιότητα (100%) ότι το προσωπικό τους γνωρίζει την εν λόγω υποχρέωση.

Σύμφωνα με στοιχεία της Αρχής του άρθρου 7 του ν. 3691/2008 κατά την περίοδο 2011- 2017 έχουν υποβληθεί σε αυτή από ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές 123 αναφορές ύποπτων ή ασυνήθιστων συναλλαγών.

8.11.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

8.11.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Σύμφωνα με το Δημόσιο Μητρώο Ελεγκτικών Γραφείων και Ορκωτών Ελεγκτών – Λογιστών που τηρείται στην ΕΛΤΕ δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα 46 ελεγκτικές εταιρίες και 1.210 ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές, εκ των οποίων είναι ενεργοί (σε ελεγκτικές εταιρίες ή ανεξάρτητοι) οι 845.

Συνολικά έσοδα από ελεγκτικές υπηρεσίες και λοιπές μη ελεγκτικές υπηρεσίες για την τριετία 2014-2016, όπως προκύπτουν από τις εκθέσεις διαφάνειας των ελεγκτικών εταιριών:

ΕΤΟΣ	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΜΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2014	185.755.292	22.499.465	208.254.758
2015	193.615.076	8.788.726	202.403.801
2016	193.584.888	10.654.932	204.239.820

Πίνακας 59 - Στοιχεία εσόδων από εκθέσεις διαφάνειας των ελεγκτικών εταιριών για τα έτη 2014-2016

Οι ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές περιλαμβάνονται στους σαράντα (40) κορυφαίους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, σύμφωνα με τις μελέτες της ICAP την τελευταία πενταετία.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, το μέγεθος του κλάδου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του Μη χρηματοπιστωτικού τομέα, κρίνεται ως «Μέσο - Υψηλό» .

8.11.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Οι πελάτες των ορκωτών ελεγκτών λογιστών είναι νομικά πρόσωπα, γεγονός που περιορίζει την τρωτότητα του εν λόγω επαγγέλματος αναφορικά με πελάτες υψηλού κινδύνου, όπως είναι τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα. Εντούτοις, οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές μπορεί να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε νομικές οντότητες με σύνθετη ή αδιαφανή ιδιοκτησία, γεγονός που δυσχεραίνει τον εντοπισμό των πραγματικών δικαιούχων.

Κατόπιν των ανωτέρω, το προφίλ των πελατών των ορκωτών ελεγκτών λογιστών εκτιμάται ότι ενέχει Υψηλό Κίνδυνο.

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.12 Οίκοι Δημοπρασιών

8.12.1 Γενικές μεταβλητές

8.12.1.1 Πληρότητα νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ΞΧ

Με βάση τα κριτήρια της μεταβλητής διαπιστώθηκε ότι το νομοθετικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος αξιολογείται ιδιαίτερα αξιόπιστο και σχεδόν πλήρες σύμφωνα με το ν. 3691/2008²⁹⁴.

Η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, ως αρμόδια αρχή για τους οίκους δημοπρασιών έχει εκδώσει στο πλαίσιο ενημέρωσης των υπόχρεων προσώπων αρμοδιότητάς της, αποφάσεις και εγκυκλίους²⁹⁵ με τις οποίες συμπληρώνεται και ισχυροποιείται το νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης του ΞΧ/ΧΤ.

8.12.1.2 Αποτελεσματικότητα εποπτείας / δράσεις επίβλεψης

Σύμφωνα με του ν. 3691/2008, Αρμόδια αρχή για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3691/2008 από τους οίκους δημοπρασιών είναι η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Στο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης ενημερώνει σε τακτά διαστήματα τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της²⁹⁶, καθώς και τους ελεγκτές της ΑΑΔΕ²⁹⁷ με την έκδοση εγγράφων, οδηγιών και εγχειριδίων, είτε εγγράφως είτε αναρτώντας τα στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ.

Επίσης, αναφορικά με το θέμα της εκπαίδευσης των ελεγκτών και των λοιπών στελεχών της ΑΑΔΕ, πραγματοποιήθηκαν, από τον Ιούνιο του 2012 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013, 14 σεμινάρια στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας προς την Ελλάδα στον τομέα της αντιμετώπισης του ξέπλυματος χρήματος και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, στο πλαίσιο προγραμμάτων εκπαίδευσης που διοργανώθηκαν για τους ελεγκτές βεβαίωσης της ΑΑΔΕ την περίοδο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, ενημέρωση για θέματα αντιμετώπισης του ξέπλυματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Παρά τα ανωτέρω υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των οίκων δημοπρασιών με βασικότερες τη μη επικαιροποίηση των πολιτικών και διαδικασιών σχετικά με την άσκηση εποπτείας στα υπόχρεα πρόσωπα, τη μη έκδοση πρόσφατων σχετικών εγχειριδίων και οδηγιών προς τους ελεγκτές και τη μη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων σε οίκους δημοπρασιών κατά την τελευταία πενταετία.

Κατόπιν των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν σοβαρές αδυναμίες στην εποπτεία των οίκων δημοπρασιών και για το λόγο αυτό βαθμολογήθηκε ως Πολύ «Χαμηλή».

8.12.1.3 Διαθεσιμότητα και επιβολή διοικητικών κυρώσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008 οι αρμόδιες αρχές δύναται να επιβάλουν διορθωτικά μέτρα ή/και διοικητικές κυρώσεις στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008.

Βασική αδυναμία εντοπίζεται στην επιβολή των διοικητικών κυρώσεων. Κύριος λόγος για την μη επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η μη διενέργεια των σχετικών ελέγχων από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ. Σημαντικός, επίσης, λόγος είναι η μη έκδοση σχετικής Απόφασης από την Αρμόδια αρχή που να ορίζει τον βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω υποχρεώσεις και λοιπά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων.

Ανασταλτικός παράγοντας στην επιβολή των κυρώσεων αποτελεί το γεγονός ότι οι κυρώσεις που προβλέπονται είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικές για τους οίκους δημοπρασιών, λαμβάνοντας υπόψη ότι στην πλειοψηφία τους πρόκειται για επιχειρήσεις μικρού μεγέθους.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι οι οίκοι δημοπρασιών δε φαίνεται να γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του ως άνω νόμου διοικητικές κυρώσεις.

8.12.1.4 Διαθεσιμότητα και επιβολή ποινικών κυρώσεων

Στο άρθρο 45 του ν. 3691/2008 προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων στα υπόχρεα πρόσωπα σε περίπτωση εκούσιας παράλειψης αποστολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών (STR) ή αποστολής ψευδών στοιχείων, ενώ παράλληλα ορίζονται οι ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση τέλεσης του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης ποινικές κυρώσεις προβλέπονται για όλα τα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν. 3691/2008, είτε βάσει του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, δωροδοκία, εμπορία ανθρώπων, απάτη με υπολογιστή κτλ.), είτε βάσει άλλων διατάξεων (π.χ. άρθρο 66 του ν. 4174/2013 για τα εγκλήματα φοροδιαφυγής).

Οι ποινικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια. Ωστόσο, στα στατιστικά στοιχεία των Δικαστικών Υπηρεσιών δεν καταγράφεται η επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου στο οποίο έχουν επιβληθεί οι ποινικές κυρώσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις ποινικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί για κάθε κατηγορία υπόχρεου προσώπου, συνεπώς και για τους οίκους δημοπρασιών, είτε για ξέπλυμα χρήματος, είτε για άλλο βασικό ή παρεπόμενο αδίκημα. Ενδείξεις για την εμπλοκή των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας στα ανωτέρω ποινικά αδικήματα προκύπτει μόνο από δημοσιεύματα στον τύπο.

Σημειώνεται, τέλος, ότι οι οίκοι δημοπρασιών δε φαίνεται να γνωρίζουν τις προβλεπόμενες από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο ποινικές κυρώσεις.

²⁹⁴ Άρθρα 12-26, 29, 31, 33, 35, 41, 43 του ν. 3691/2008

²⁹⁵ ΠΟΛ.1185/2013, ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012, ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017, ΑΥΟ 1051027/20340/ΔΕ-Ε/20.04.2010 (ΦΕΚ Β' 605), ΠΟΛ.1127/2010

²⁹⁶ Ομοίως με υποσημείωση αριθ.274, καθώς και Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

²⁹⁷ ΔΕΛ Δ 1117287 ΕΞ 2013/23.07.2013 ΑΑΔΕ, εγχειρίδια ΟΟΣΑ στην ελληνική γλώσσα (υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1012476 ΕΞ 2013/22.01.2013 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Ε 1050451 ΕΞ 2015/17.04.2015 έγγραφα της Δ/νσης Ελέγχων), Δημόσια Ανακοίνωση της FATF και αποτελέσματα των συνεδριάσεων της Ολομέλειάς της (τρεις φορές το χρόνο)

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.12.1.5 Διαθεσιμότητα και αποτελεσματικότητα των ελέγχων κατά την αδειοδότηση

Εκτός από την εγγραφή του ενδιαφερόμενου στο μητρώο του αρμόδιου επιμελητηρίου και στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.), δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία που να ρυθμίζει εξειδικευμένα θέματα των οίκων δημοπρασιών, με εξαίρεση τη διεξαγωγή δημοπρασιών κινητών μνημείων²⁹⁸ προκειμένου να διασφαλιστεί η νόμιμη απόκτηση των μνημείων από τους κυρίους ή κατόχους αυτών. Ειδικότερα, η ως άνω Απόφαση προβλέπει ως προϋπόθεση για τη διεξαγωγή δημοπρασιών κινητών μνημείων τη χορήγηση σχετικής άδειας από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, η οποία χορηγείται για συγκεκριμένο κάθε φορά κατάλογο αντικειμένων.

8.12.1.6 Ακεραιότητα του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος

Οι οίκοι δημοπρασιών, παρόλο που δεν διαθέτουν μηχανισμό ελέγχου της ακεραιότητας του προσωπικού τους, τόσο κατά την πρόσληψη όσο και κατά την παραμονή του στην εταιρεία, δηλώνουν σίγουροι για την ακεραιότητά του.

Τέλος, οι οίκοι δημοπρασιών δεν διαθέτουν μηχανισμό προστασίας του προσωπικού στις περιπτώσεις αποστολής αναφοράς ύποπτου συναλλαγής προς την Αρχή.

8.12.1.7 Γνώσεις του προσωπικού της επιχείρησης / του επαγγέλματος σχετικά με το αντικείμενο του ΕΧ

Εκπαιδευτικά σεμινάρια με αντικείμενο το ΕΧ που να απευθύνονται στους οίκους δημοπρασιών και στο προσωπικό τους δεν έχουν διοργανωθεί από την αρμόδια αρχή για την εποπτεία τους, δηλαδή τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ.

Οδηγίες στους οίκους δημοπρασιών έχουν δοθεί από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης της ΑΑΔΕ, όπως αναλυτικά περιγράφονται στη μεταβλητή που αναφέρεται στην εποπτεία, οι οποίες ωστόσο χρήζουν επικαιροποίησης. Επίσης, η ενημέρωση των οίκων δημοπρασιών δυσχεραίνεται και από τη μη ύπαρξη συλλογικού οργάνου, το οποίο είτε να ενημερώνει αυτοβούλως τα μέλη του, είτε να προωθεί τις οδηγίες που εκδίδει η αρμόδια αρχή σε αυτά.

Οι αδυναμίες στην εκπαίδευση του εν λόγω κλάδου συνάδουν με το χαμηλό επίπεδο γνώσεων που οι εκπρόσωποι των οίκων δημοπρασιών δήλωσαν ότι έχουν, αναφορικά με τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης και αναφοράς που προβλέπονται από τις διατάξεις του ν. 3691/2008. Ειδικότερα σε επικοινωνία μαζί τους, οι εκπρόσωποι των οίκων δημοπρασιών δεν αξιολογούν τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω του κλάδου τους ως υψηλό, λόγω του ότι η πλειοψηφία των συναλλαγών αφορά μικρά ποσά, καθώς και λόγω της εξόφλησης των συναλλαγών κυρίως με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους η εν λόγω μεταβλητή αξιολογείται ως «Σχεδόν Μηδενική».

8.12.1.8 Αποτελεσματικότητα της λειτουργίας συμμόρφωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3691/2008 τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο και τις λοιπές υποχρεώσεις που ορίζει ο ν. 3691/2008

Παρά την ως άνω υποχρέωση οι οίκοι δημοπρασιών δε διαθέτουν πρόγραμμα συμμόρφωσης, γεγονός που συνάδει με το σχεδόν μηδενικό επίπεδο γνώσεων που έχουν αναφορικά με θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης από εγκληματικές δραστηριότητες και τις αδυναμίες στην εποπτεία τους.

Σημειώνεται, επίσης, ότι οι διατάξεις του ν. 3691/2008, καθώς και οι λοιπές κανονιστικές πράξεις δεν προβλέπουν ως υποχρέωση για τους οίκους δημοπρασιών τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης ή τη διενέργεια εσωτερικών ελέγχων. Στο πλαίσιο αυτό οι οίκοι δημοπρασιών δεν έχουν προβεί στις αντίστοιχες ενέργειες ορισμού υπευθύνου συμμόρφωσης ή διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.

8.12.1.9 Αποτελεσματικότητα της παρακολούθησης και αναφοράς ύποπτου δραστηριότητας

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' του ν. 3691/2008 προβλέπονται οι υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων αναφορικά με τη φύλαξη αρχείων και την τήρηση στατιστικών δεδομένων και στοιχείων.

Για τους οίκους δημοπρασιών δεν προβλέπεται υποχρεωτική χρήση πληροφοριακού συστήματος για την παρακολούθηση των συναλλαγών με τους πελάτες τους.

Αναφορικά με την αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών επισημαίνεται ότι παρά τη σχετική υποχρέωση που ορίζει το άρθρο 26 του ν. 3691/2008 και τις οδηγίες²⁹⁹ που έχει εκδώσει η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης προς τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητάς της σχετικά με την υποχρέωση αποστολής αναφορών στην Αρχή, οι οίκοι δημοπρασιών δήλωσαν σε επικοινωνία μαζί τους ότι δεν γνωρίζουν την εν λόγω υποχρέωση ούτε οι ίδιοι, ούτε το προσωπικό τους.

Παράλληλα, οι σημαντικές αδυναμίες στη μεταβλητή αυτή είναι φανερές και από το γεγονός ότι δεν έχουν σταλεί από οίκους δημοπρασιών, αναφορές προς την Αρχή κατά την τελευταία πενταετία.

Κατόπιν των ανωτέρω η μεταβλητή αυτή αξιολογείται ως «Σχεδόν Μηδενική».

8.12.2 Εγγενής τρωτότητα

Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την εγγενή τρωτότητα του κλάδου αναλύονται ως ακολούθως:

²⁹⁸ Υπ' αριθ.ΥΠΠΟ/ΔΟΕΠΥ/ΤΟΠΥΝΣ/34674/11.04.2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού

²⁹⁹ ΠΟΛ.1067/2011, ΠΟΛ.1196/2012 και υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1191051 ΕΞ 2017/20.12.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχων

8. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.12.2.1 Συνολικό μέγεθος/όγκος του κλάδου/ επαγγέλματος

Το μέγεθος του κλάδου των οίκων δημοπρασιών, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους του μη χρηματοπιστωτικού τομέα, κρίνεται ως «Χαμηλό», καθώς ο εν λόγω κλάδος δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Ελλάδα και τα τελευταία χρόνια έχει συρρικνωθεί ακόμα περισσότερο λόγω της οικονομικής κρίσης.

Ειδικότερα σε αυτόν δραστηριοποιούνται περίπου 15 επιχειρήσεις, οι οποίες στην πλειοψηφία τους δημοπρατούν αντικείμενα μικρής αξίας. Στον τομέα της δημοπράτησης έργων τέχνης μεγαλύτερης αξίας δραστηριοποιούνται κατ' εκτίμηση τρεις επιχειρήσεις, οι οποίες διοργανώνουν δύο με τέσσερις δημοπρασίες ετησίως. Επίσης ορισμένοι κάτοχοι έργων τέχνης μεγάλης αξίας που θέλουν να τα εκποιήσουν προτιμούν να απευθύνονται σε οίκους δημοπρασιών του εξωτερικού για το σκοπό αυτό.

8.12.2.2 Προφίλ πελατών του κλάδου/επαγγέλματος

Στους πελάτες των οίκων δημοπρασιών περιλαμβάνονται φυσικά πρόσωπα από όλο το φάσμα της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων υψηλού πλούτου, ΠΕΠ, αλλά και πελατών με ποινικό μητρώο ή με συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού. Η συχνότητα με την οποία ένας οίκος δημοπρασιών έχει πελάτες υψηλού κινδύνου μπορεί μόνο κατ' εκτίμηση να προσδιοριστεί, καθώς δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία.

Κατόπιν των ανωτέρω το προφίλ των πελατών των οίκων δημοπρασιών εκτιμάται ότι ενέχει Μέσο Κίνδυνο.

8.12.2.3 Ύψος δραστηριοτήτων του κλάδου/ επαγγέλματος σε μετρητά

Αναφορικά με τη χρήση μετρητών, εφαρμόζονται και από τους οίκους δημοπρασιών τα οριζόμενα στη φορολογική νομοθεσία, δηλαδή η χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής για συναλλαγές άνω των 500 ευρώ.

Παράλληλα τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται οι ηλεκτρονικές δημοπρασίες, οι οποίες αφορούν κυρίως αντικείμενα «Χαμηλής» αξίας. Στις ηλεκτρονικές δημοπρασίες δεν χρησιμοποιούνται μετρητά.

8.12.2.4 Λοιποί παράγοντες τρωτότητας του κλάδου/ επαγγέλματος: πραγματοποίηση συναλλαγών με τον πελάτη από απόσταση και όχι δια ζώσης

Οι οίκοι δημοπρασιών πραγματοποιούν πολλές φορές συναλλαγές με τους πελάτες τους μέσω διαδικτύου, καθώς διεξάγονται και ηλεκτρονικές δημοπρασίες, κυρίως για προϊόντα μικρής αξίας.

9. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ*

9.1 Εισαγωγή

Για τη συντονισμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση της απειλής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας σε εθνικό επίπεδο, συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών³⁰⁰ η «Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας». Το έργο της Επιτροπής Στρατηγικής συνίσταται στην προετοιμασία και τον σχεδιασμό συγκεκριμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση εντοπισμένων αδυναμιών στο γενικό μηχανισμό της χώρας, με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και στη μελέτη και σχεδιασμό των απαραίτητων μέτρων νομοθετικής, κανονιστικής και οργανωτικής φύσης για τη βελτίωση του εποπτικού πλαισίου και τη συμμόρφωση της χώρας μας με τα διεθνή πρότυπα και απαιτήσεις.

Στο πλαίσιο αυτό³⁰¹, η «Επιτροπή Στρατηγικής» ανέθεσε σε οκτώ (8) Ομάδες εργασίας την υλοποίηση της Εθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου (NRA) Ξεπλύματος Χρήματος και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας. Η αρμόδια ομάδα εργασίας χρησιμοποίησε για το έργο της σχετικό εργαλείο της Παγκόσμιας Τράπεζας. Σκοπός αυτού του εργαλείου είναι πρώτον, η αποτύπωση της απειλής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (αναλογικότητα), δεύτερον, η αποτύπωση των κύριων απειλών χρηματοδότησης τρομοκρατίας μέσα από την αποτύπωση της κατεύθυνσης των χρηματοοικονομικών ροών, των πηγών και των δικτύων τους και τέλος, η επεξεργασία της τρωτότητας της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, βασισμένη στους υπάρχοντες ελεγκτικούς μηχανισμούς και στους εθνικούς παράγοντες που την επηρεάζουν.

Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε παρέχει μία προτεινόμενη ακολουθητέα διαδικασία για μία αξιόπιστη και ακέραιη εκτίμηση. Ως χρονική περίοδος έρευνας και συλλογής πληροφοριών ορίστηκε το διάστημα από το έτος 2011 έως και το έτος 2016. Ως πηγές των στοιχείων και των πληροφοριών που συλλέχθηκαν χρησιμοποιήθηκαν τόσο ποιοτικοί (ανοιχτές πηγές, έρευνες κ.λπ.) όσο και ποσοτικοί (βάσεις δεδομένων και στατιστικά στοιχεία) δείκτες.

9.2 Εκτιμήσεις για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Για ποιοτικούς λόγους, η συνολική εκτίμηση για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας διασπάστηκε σε δύο (2) ενότητες, ήτοι «Εκτίμηση για τη χρηματοδότηση της εσωτερικής τρομοκρατίας» και «Εκτίμηση για τη χρηματοδότηση της διεθνούς τρομοκρατίας». Η συνολική εκτίμηση για τη χρηματοδότηση τόσο της εσωτερικής όσο και της διεθνούς τρομοκρατίας, τοποθετείται στο επίπεδο «Μέσο χαμηλό».

* Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί εξυγιασμένη, συνοπτική εκδοχή της πλήρους έκθεσης για τα οικεία ζητήματα.

³⁰⁰ σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 3691/2008

³⁰¹ σύμφωνα με την Οδηγία ΕΕ 2015/849 καθώς και με τις συστάσεις της FATF και τη μεθοδολογία της Παγκόσμιας Τράπεζας

9.3 Εκτίμηση τρομοκρατικής απειλής

9.3.1 Εσωτερική τρομοκρατία

Κατά τα έτη 2011-2017, αρκετές τρομοκρατικές ενέργειες έλαβαν χώρα, ωστόσο οι περισσότερες από αυτές ήταν μικρής ισχύος. Έχει παρατηρηθεί ότι οι προσπάτως ενεργές τρομοκρατικές οργανώσεις, διατηρούν διασυνδέσεις με άτομα του κοινού ποινικού δικαίου ή του οργανωμένου εγκλήματος. Η κατασταλτική δράση της Δ.Α.Ε.Ε.Β. (Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία) είχε ως αποτέλεσμα οι εγχώριες τρομοκρατικές οργανώσεις να δεχτούν καίρια πλήγματα. Επιπροσθέτως, από τις Διοικητικές Αρχές καταβάλλονται συνεχείς και αδιάκοπες προσπάθειες και έρευνες για την ανακάλυψη στοιχείων ταυτότητας και σύλληψη λοιπών εμπλεκόμενων ατόμων-μελών τρομοκρατικών οργανώσεων, διότι εκτιμάται ότι συλληφθέντα μέλη των τρομοκρατικών οργανώσεων έχουν αναρτήσει κατά καιρούς κείμενα σε διαδικτυακές ιστοσελίδες, στα οποία παρατηρείται έντονα προσπάθεια αυτών για αναδιοργάνωση – ανασύνταξη του αντάρτικου πόλεως και αναβίωση του ένοπλου αγώνα.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην Ευρώπη, σε συνδυασμό με την μεταναστευτική/προσφυγική κρίση και την άνοδο της τζιχαντιστικής τρομοκρατίας έχουν δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για άνοδο της ακροδεξιότητας και εξτρεμιστικής δραστηριότητας, τόσο στην Ευρώπη όσο και στη χώρα μας.

9.3.2 Διεθνής τρομοκρατία

9.3.2.1 Θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία

Τα τελευταία χρόνια η Ε.Ε. και γενικότερα η παγκόσμια κοινότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με σειρά τρομοκρατικών χτυπημάτων τα περισσότερα των οποίων αφορούν στη θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία. Η υλοποίηση αυτών των χτυπημάτων αναλαμβάνεται τόσο από οργανωμένους πυρήνες και τζιχαντιστικά δίκτυα όσο και από μεμονωμένους τρομοκράτες. Οι πρόσφατες επιθέσεις αποδεικνύουν ότι οι τρομοκράτες στοχεύουν στην πρόκληση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού θυμάτων, κυρίως ανυπεράσπιστων και ανυποψίαστων πολιτών σε χώρους μαζικής συγκέντρωσης.

Προβληματισμό επίσης προκαλεί η επιλογή από τους τρομοκράτες «μαλακών» στόχων και απλών πολιτών, καθώς και υποδομών ζωτικής σημασίας, η χρήση εξελεγμένων μέσων για τις επικοινωνίες τους, η χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για στρατολόγηση και άλλους σκοπούς, η συμμετοχή στα τρομοκρατικά δίκτυα ατόμων με διαφορετικά κοινωνικό-πολιτισμικά χαρακτηριστικά (υπηκοότητα, μορφωτικό επίπεδο, συμμετοχή σε εγκληματικές/τρομοκρατικές δραστηριότητες), καθώς και η παρουσία ατόμων εντός ευρωπαϊκού εδάφους τα οποία είτε έχουν επιστρέψει από τις εμπόλεμες ζώνες είτε είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον να μεταβούν στις ζώνες αυτές αλλά για κάποιο λόγο το ταξίδι τους αναβλήθηκε ή εμποδίστηκε. Παράλληλα, η επικινδυνότητα αυξάνεται ακόμα περισσότερο αφού προκύπτει ότι η οργάνωση και η προετοιμασία στις περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις γίνεται εντός ευρωπαϊκού εδάφους, έχοντας διασυνδέσεις και με δίκτυα λογιστικής υποστήριξης σε άλλες χώρες.

Ωστόσο, οι αρμόδιες ελληνικές Αρχές βρίσκονται σε επαγρύπνηση, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχιζόμενες τρομοκρατικές επιθέσεις και τη διασπορά τους σε διαφορετικές χώρες εντός και εκτός Ε.Ε.. Εμφανής παραμένει ο κίνδυνος της πιθανής εκμετάλλευσης των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών από μέλη εξτρεμιστικών/

9. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

τρομοκρατικών ομάδων. Ο εντοπισμός ατόμων που επιστρέφουν από ζώνες συγκρούσεων είτε είναι πολίτες της Ε.Ε. είτε τρίτων χωρών αποτελεί μεγάλη πρόκληση για όλες τις ευρωπαϊκές αρχές.

Η διεθνής τρομοκρατία, με κυριότερη έκφρασή της την τζιχαντιστική, δεν φαίνεται να συνιστά επί του παρόντος σοβαρή απειλή για τη χώρα μας. Η απουσία συγκεκριμένων πληροφοριών ή ενδείξεων για δράση τρομοκρατικού δικτύου ή μεμονωμένου τρομοκράτη, η μη ευθεία στοχοποίηση της χώρας, ο μεμονωμένος χαρακτήρας των συλλήψεων ατόμων που συνδέονται με ύποπτη δραστηριότητα σχετιζόμενη με τζιχαντιστική τρομοκρατία καθιστά το επίπεδο απειλής «Μέσο χαμηλό».

9.3.2.2 Μη θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία

Η απουσία διαφαινόμενου κινήτρου για πραγματοποίηση επιθέσεων στη χώρα μας, ο αριθμός συλλήψεων βασικών στελεχών οργάνωσης που δραστηριοποιήθηκε εντός αυτής τα προηγούμενα έτη και η απουσία ενδείξεων για συνέχιση παράνομης δράσης εντός της ελληνικής επικράτειας ελαχιστοποιούν την απειλή. Ως εκ τούτου, το επίπεδο απειλής από τη μη θρησκευτικά υποκινούμενη τρομοκρατία είναι «χαμηλό».

9.3.3 Εκτίμηση απειλής χρηματοδότησης τρομοκρατίας

Η δραστηριότητα των τρομοκρατικών οργάνωσεων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δυνατότητα χρηματοδότησής τους και τους τρόπους που χρησιμοποιούν για την απόκτηση οικονομικών κεφαλαίων. Η άντληση κεφαλαίων αποτελεί αυτοσκοπό για τις οργάνώσεις αυτές, προκειμένου να εξασφαλίσουν τους απαραίτητους πόρους για την επίτευξη τόσο των στρατηγικών όσο και των επιχειρησιακών στόχων τους.

9.3.3.1 Χρηματοδότηση εσωτερικής τρομοκρατίας

Η δράση των τρομοκρατικών οργάνωσεων στηρίζεται σε οργανωμένο σχεδιασμό με βάση κυρίως τις προπαρασκευαστικές πράξεις της τρομοκρατίας, δηλαδή τις ληστείες, τη διακεκριμένη κλοπή αυτοκινήτων και την πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων. Τα χρήματα που έχουν συγκεντρωθεί από τις ληστείες χρησιμοποιούνται τόσο για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσης των μελών των τρομοκρατικών οργάνωσεων, όσο και την αναβάθμιση των επιχειρησιακών τους δυνατοτήτων με την απόκτηση οπλισμού και εκρηκτικών υλών. Για την εκπλήρωση των αναγκών αυτών τα χρηματικά ποσά που διακινούνται είναι μετρητά και συνήθως δια ζώσης από το ένα μέλος στο άλλο μέλος της οργάνωσης, ενώ αποφεύγεται η χρήση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη διενέργεια των συναλλαγών τους. Από έρευνα για τη χρήση πλαστών εγγράφων για ταυτοποίηση συναλλαγών μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δεν προέκυψαν σχετικά ευρήματα.

Επιπροσθέτως, δεν έχουν παρατηρηθεί διασυνδέσεις των μελών εγχώριων τρομοκρατικών οργάνωσεων με άτομα ή οργάνώσεις που δρουν στο εξωτερικό, αναφορικά με ζητήματα χρηματοδότησης τρομοκρατίας, καθώς και τρομοκρατικών ενεργειών.

Στο υπό μελέτη χρονικό διάστημα, δεν έχει υπάρξει σύλληψη - καταδίκη ατόμων σχετικά με τις διατάξεις περί χρηματοδότησης τρομοκρατίας ωστόσο, άτομα σχετιζόμενα με τρομοκρατική δραστηριότητα έχουν καταδικαστεί για υποθέσεις ένοπλων ληστειών. Άξιο μνείας κρίνεται το γεγονός ότι ορισμένες εκ των παραπάνω υποθέσεων έχουν παραπεμφθεί για δικαστική διερεύνηση για τα αδικήματα της χρηματοδότησης τρομοκρατίας καθώς και της

νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Τέλος, οι πολυάριθμες συλλήψεις μελών τρομοκρατικών οργάνωσεων και η κατάσχεση μεγάλου μέρους χρημάτων έχουν ως αποτέλεσμα οι εγχώριες τρομοκρατικές οργάνώσεις να δεχτούν καίρια πλήγματα ως προς τη χρηματοδότησή τους.

Το επίπεδο της απειλής ως προς τη χρηματοδότηση της εσωτερικής τρομοκρατίας θεωρείται επί του παρόντος «Μέσο χαμηλό».

9.3.3.2 Χρηματοδότηση διεθνούς τρομοκρατίας

Η χρηματοδότηση της διεθνούς τρομοκρατίας ποικίλει ανάλογα με τον τρόπο δράσης της κάθε τρομοκρατικής οργάνωσης (modus operandi). Σύμφωνα με γενικότερες διαπιστώσεις από τις αρμόδιες αρχές, η συνήθης πρακτική είναι η μεταφορά μικρών χρηματικών ποσών σε μετρητά (cashcouriers) μέσω προσώπων χωρίς γνωστό ποινικό παρελθόν, λόγω των περιορισμών και της λογιστικής παρακολούθησης της διακίνησης χρηματικών ποσών μέσω του τραπεζικού συστήματος. Σημειώνεται ότι ο ρόλος των προσώπων αυτών περιορίζεται τις περισσότερες φορές μόνο στις μεταφορές, χωρίς να έχουν άλλο ενεργό ρόλο στην οργάνωση. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας (πάροχοι υπηρεσιών εμβασμάτων) φαίνεται να χρησιμοποιείται ως μέσο για τη διακίνηση χρηματικών ποσών πολύ περιορισμένα. Ωστόσο, έχουν παρατηρηθεί τμηματικές μεταφορές χαμηλού ύψους, μέσω παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων.

Από έρευνες που έχουν διεξαγάγει οι αρμόδιες υπηρεσίες και κατόπιν αξιολόγησης σχετικών πληροφοριών, δεν έχουν προκύψει ενδείξεις για χρηματοδότηση τζιχαντιστικής τρομοκρατίας στην Ελλάδα.

Οι αρχές έχουν επίσης επίγνωση της δυναμικής χρήσης άτυπων συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων, μέσω της μεθόδου «hawala», που έχει παρατηρηθεί σε διεθνές επίπεδο, χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να υποδεικνύουν σύνδεσή τους με τη χρηματοδότηση τρομοκρατίας στη χώρα μας.

Στο θέμα της χρηματοδότησης των τρομοκρατικών οργάνωσεων οι αρχές εξετάζουν την πιθανή εμπλοκή οντοτήτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που δραστηριοποιούνται εντός της επικράτειας και κυρίως σε μέρη όπου διαμένει μεγάλος αριθμός μεταναστών και προσφύγων, χωρίς ωστόσο να έχουν προκύψει στοιχεία.

Το επίπεδο της απειλής ως προς τη χρηματοδότηση της διεθνούς τρομοκρατίας κρίνεται επί του παρόντος «Χαμηλό».

9.3.4 Εκτίμηση τρωτότητας χρηματοδότησης τρομοκρατίας

Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης αυτής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο αποτελεί θεμελιώδη προτεραιότητα για την Ελλάδα. Αυτό διαφαίνεται τόσο από τη συνεχή πρωτοβουλία για ανάληψη δράσεων στο πεδίο αυτό όσο και από τον στοχευμένο προσανατολισμό των αρμόδιων Αρχών σε θέματα χρηματοδότησης τρομοκρατίας.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής των διεθνών και ευρωπαϊκών συνθηκών, η ελληνική έννομη τάξη ποινικοποιεί ως αδίκημα την πράξη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και συνάμα παρέχει ένα ισχυρό «νομικό οπλοστάσιο» στη διάθεση των συναρμόδιων αρχών για την αντιμετώπιση του παραπάνω εγκλήματος. Επίσης, η μακροχρόνια εμπειρία των στελεχών των καθ' ύλην αρμόδιων Υπηρεσιών και η υψηλή εξειδίκευσή τους, συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην καταπολέμηση του φαινομένου αυτού. Προς αυτή την κατεύθυνση, ο ορισμός Εισαγγελέα για

9. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Θέματα Τρομοκρατίας και η στενή συνεργασία του με τον Πρόεδρο της «Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης», Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου, συμβάλλει δραστικά στην αποτελεσματικότητα των ερευνών που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Επίσης, η συνεργασία μεταξύ των συναρμόδιων Υπηρεσιών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο σε θέματα αντιμετώπισης χρηματοδότησης τρομοκρατίας, χαρακτηρίζεται αποτελεσματική και δυναμικά εξελισσόμενη.

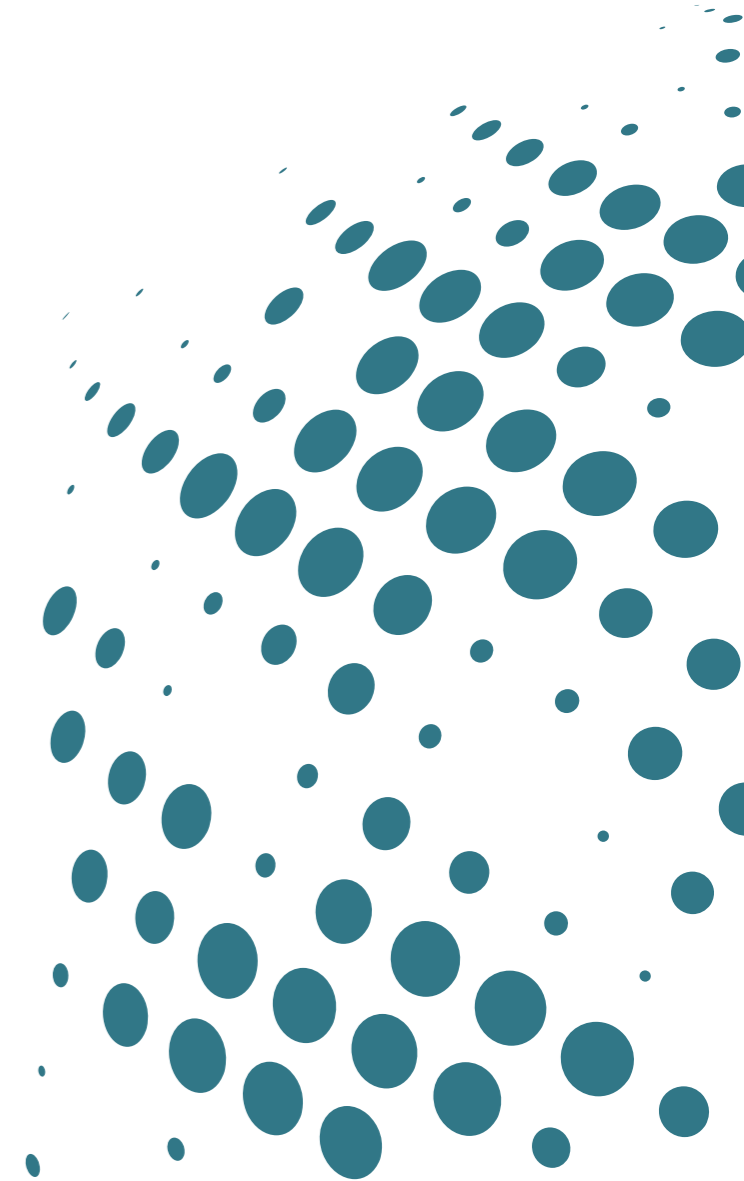
Τέλος, αναγνωρίζοντας την τρωτότητα που προκύπτει από τη γεωγραφική της θέση, η Ελλάδα διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό εθνικών πόρων σε συνεργασία με διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς, τόσο για την επιτήρηση των συνόρων της όσο και για τη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών.

Ωστόσο, από την εκτενή μελέτη των μεταβλητών προκύπτουν τρωτά σημεία που επηρεάζουν τη συνολική ευαλωτότητα της χώρας στο θέμα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι εκκρεμότητες αναφορικά με την νομοθετική εναρμόνιση της χώρας με διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα όσο και καθυστερήσεις στην υλοποίηση νομοθετικών προβλέψεων (έκδοση Κ.Υ.Α.) για θέματα που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τη χρηματοδότηση αυτής, επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και τον περιορισμό του φαινομένου.

Ακόμη, η προβληματική που εμφανίζεται σχετικά με τη στελέχωση των Διοικητικών Αρχών & της Αρχής του άρθρου 7 του Ν. 3691/2008 από εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και η περαιτέρω εξοικείωση των εκπροσώπων του συστήματος απονομής δικαιοσύνης με το χειρισμό τέτοιων υποθέσεων, αυξάνουν το επίπεδο τρωτότητας της χώρας στο θέμα αυτό.

Επίσης, οι ελλείψεις σε θέματα διοικητικής οργάνωσης και ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης που παρατηρείται σε ορισμένους εμπλεκόμενους Φορείς και Υπηρεσίες αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα στην ανάκτηση στοιχείων και πληροφοριών προς εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω, το επίπεδο τρωτότητας της χώρας στο ζήτημα της χρηματοδότησης τρομοκρατίας κρίνεται ως «Μέσο-Χαμηλό».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

I. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΠΕΙΛΕΣ

Ετήσια Έκθεση 2015-2016 Απεικόνιση συλλογής δεδομένων διαφθοράς (Εισαγγελίες) ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ. Η ΓΕΓΚΑΔ κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια, ώστε να συγκεντρωθούν και να αξιοποιηθούν στοιχεία για υποθέσεις διαφθοράς μέσα από το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης. Ειδικότερα, η ΓΕΓΚΑΔ πραγματοποίησε έρευνα με στοιχεία που συλλέχθηκαν από δείγμα 80% των κατά τόπους Εισαγγελιών Πρωτοδικών καθώς και της Εισαγγελίας Αθηνών κατά της Διαφθοράς. Η συλλογή των στοιχείων και η επεξεργασία αυτών έλαβε χώρα το διάστημα Απρίλιος-Μάιος 2016.

ΑΔΙΚΗΜΑ	ΦΥΣΗ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ/ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ 2014	ΠΛΗΘΟΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ/ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ 2015
Δωροληψία πολιτικών αξιωματούχων	Κακούργημα	0	0
Δωροδοκία πολιτικών αξιωματούχων	Κακούργημα	0	0
Εξ αμελείας μη αποτροπή δωροδοκίας αξιωματούχων	Πλημμέλημα	0	
Δωροληψία υπαλλήλου (πλημμεληματική)	Πλημμέλημα	13/19	8/13
Δωροληψία υπαλλήλου (κακούργηματική)	Κακούργημα	25/230	17/222
Δωροδοκία υπαλλήλου (πλημμεληματική)	Πλημμέλημα	17/179	9/43
Δωροδοκία υπαλλήλου (κακούργηματική)	Κακούργημα	17/68	7/183
Δωροδοκία/δωροληψία αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών και διεθνών οργανισμών κ.λπ..	Κακούργημα/ Πλημμέλημα (κατά περίπτωση)	2/43	1/2
Ζήτηση ή λήψη αθέμιτης παροχής από υπάλληλο	Πλημμέλημα	0	1/1
Εξ αμελείας μη αποτροπή δωροδοκίας υπαλλήλου	Πλημμέλημα	0	0
Εξ αμελείας μη αποτροπή δωροληψίας	Πλημμέλημα	0	0
Δωροληψία δικαστή	Κακούργημα	0	0
Δωροδοκία δικαστή	Κακούργημα	0	0

ΑΔΙΚΗΜΑ	ΦΥΣΗ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ/ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ 2014	ΠΛΗΘΟΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ/ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΩΝ 2015
Εξ αμελείας μη αποτροπή δωροδοκίας δικαστή	Πλημμέλημα	0	0
Εμπορία επιρροής / μεσάζοντες	Πλημμέλημα	0	1/1
Δωροδοκία/δωροληψία στον ιδιωτικό τομέα	Πλημμέλημα	0	1/1
Απιστία σχετική με την υπηρεσία (πλημμεληματική)	Πλημμέλημα	16/92	17/56
Απιστία σχετική με την υπηρεσία (κακούργηματική)	Κακούργημα	70/320	52/395
Υπεξαίρεση σχετική με την υπηρεσία (πλημμεληματική)	Πλημμέλημα	51/67	37/44
Υπεξαίρεση σχετική με την υπηρεσία (κακούργηματική)	Κακούργημα	40/57	25/34
ΣΥΝΟΛΟ		251/1.075	176/995

ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΔΙΑΚΙΝΗΤΩΝ		
ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	2015	2016
ΕΛΛΑΔΑ	257	207
ΣΥΡΙΑ	319	161
ΑΛΒΑΝΙΑ	179	111
ΤΟΥΡΚΙΑ	189	96
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	44	86
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	100	68
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	63	41
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	74	26
ΙΡΑΚ	48	17
ΓΕΩΡΓΙΑ	18	13
ΛΟΙΠΟΙ	210	124
ΣΥΝΟΛΟ	1.501	950

II. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ 1-3 : ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ- ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ- ΔΗΜΕΥΣΕΙΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ			
A/A	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ	ΠΟΤΕ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ
1.	Άρθρο 243,παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ)	Αυτόφωρα κακουργήματα ή πλημμελήματα	Το άρθρο 243 παρ. 2 υποχρεώνει τους ανακριτικούς υπαλλήλους να διενεργούν ανακριτικές πράξεις, όπως κατασχέσεις, στην περίπτωση που έχει τελεστεί κάποια αξιόποινη πράξη ή ο δράστης συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω κατά την τέλεση της πράξης αυτής. Μετά τη διενέργεια της κατάσχεσης, ο ανακριτικός υπάλληλος πρέπει να ειδοποιήσει άμεσα τον εισαγγελέα, ο οποίος θα ορίσει τις κατάλληλες επόμενες ενέργειες.
2.	Άρθρα 260 και επ.Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ)	Κακουργήματα ή πλημμελήματα	Όσοι αναφέρονται στο άρθρο 251 (δηλ. οι ανακριτές και οι γενικοί και ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι των άρθρων 33 και 34) μπορούν αυτοπροσώπως να κατάσχουν τίτλους αξιών, στις τράπεζες ή σε άλλα ιδρύματα δημόσια ή ιδιωτικά, σε ποσότητες που είναι κατατεθειμένες σε τρεχούμενο λογαριασμό και κάθε άλλο κατατεθειμένο πράγμα ή έγγραφο και όταν αυτά περιέχονται σε κιβωτίδια ασφαλείας, έστω και αν δεν ανήκουν στον κατηγορούμενο ή δεν είναι γραμμένα στο όνομά του, αρκεί να σχετίζονται με το έγκλημα.
3.	Άρθρο 147, παρ. 8 του Νομου 2690/2001 (Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας)		Το άρθρο 147 παράγραφος 8 του Ν. 2690/2001 ορίζει ότι η αρμόδια Τελωνειακή Αρχή δύναται, με απόφασή της, να δεσμεύσει τα ρευστά διαθέσιμα ύψους άνω των 10.000 ευρώ, τα οποία εισέρχονται ή εξέρχονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και δεν έχουν δηλωθεί, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού 1889/2005.Η δέσμευση αυτή δεν μπορεί να διαρκέσει πέραν των τριών μηνών κατά τους οποίους διενεργείται έρευνα.
4.	Άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 4312/2014	Άρση της Δέσμευσης	Το άρθρο 2 παρ. 2 ορίζει ότι εάν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος συναινεί σε εθελοντική βάση να καταβάλει το χρηματικό ποσό, το οποίο αρχικά ήταν το αντικείμενο της δέσμευσης ή κατάσχεσης, στο Ελληνικό Δημόσιο, γίνεται άρση της δέσμευσης ή κατάσχεσης.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ						
A/A	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΑΡΜΟΔΙΑ ΑΡΧΗ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ/ ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	ΠΟΤΕ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ	ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΟ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ- ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΡΣΗΣ
1.	Αρ. 30 παρ. 5 περ. ε Ν. 3296/2004 (η εν λόγω διάταξη έχει κριθεί αντίθετη με το Σύνταγμα με τις αποφάσεις 3316/2014 και 1260/2015 του Σ.τ.Ε.)	Φορ/κή Διοίκηση	Πρόκειται για ένα διοικητικό μέτρο, προληπτικό και διασφαλιστικό του δημοσίου συμφέροντος με άμεσο και επειγόντα χαρακτήρα.	Βάσει Ειδικής Έκθεσης Ελέγχου, εφόσον η φορολογική Διοίκηση διαπιστώνει μη απόδοση, ανακριδή απόδοση, συμψηφισμό, έκπτωση ή διακράτηση Φ.Π.Α., Φ.Κ.Ε., φόρου ασφαλιστών, παρακρατούμενων, επιρριπτόμενων φόρων, τελών και εισφορών με σκοπό τη μη πληρωμή συνολικά στο Δημόσιο ποσού πάνω από 150.000 €, καθώς και εισπράξη επιστροφής των παραπάνω φόρων κατόπιν παραλάνης της φορολογικής Διοίκησης με τη παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την σθέμη παρασίωπιση ή αποκρυψη αληθινών γεγονότων.	Η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να μην παραλαμβάνει και να μην χορηγεί έγγραφο που απαιτούνται για τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή δεσμεύεται το πενήντα τοις εκατό (50%) των καταθέσεων, των πάσης φύσεως λογαριασμών και παρακαταθηκών και του περιεχομένου των θυρίδων του υποχρεού παραβάτη. Το μη χρηματικό περιεχόμενο θυρίδων και οι μη χρηματικές παρακαταθήκες δεσμεύονται στο σύνολό τους.	Στο αρ. 5 ΠΟΛ 1282/2013 προβλέπεται ενδικοφανής προσφυγή και αίτημα αναστολής εφαρμογής των μέτρων ενόψει της Υπηρεσίας Εσωτερικής Επανεξέτασης στο πλαίσιο ειδικής διοικητικής διαδικασίας. Στο αρ. 6 ΠΟΛ 1282/2013 προβλέπονται περιπτώσεις ολικής ή μερικής άρσης των μέτρων.
2.	Αρ. 153 Ν. 2960/2001- Τελωνειακού Κώδικα	Τελωνειακή Αρχή	Πρόκειται για ένα διοικητικό μέτρο, προληπτικό και διασφαλιστικό του δημοσίου συμφέροντος με άμεσο και επειγόντα χαρακτήρα.	Όταν Τελωνειακή Αρχή διαπιστώνει λαθρεμπορίες ή απάτες από τις οποίες, βάσει Ειδικής Έκθεσης Ελέγχου, προκύπτει ότι διέφυγε και δεν παραδόθηκε στο Δημόσιο ή την ΕΕ ποσό πάνω από 150.000 € από δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις.	Απαγορεύεται στις αρμόδιες Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες να παραλαμβάνουν δηλώσεις ή να χορηγούν βεβαιώσεις ή πιστοποιητικά που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις και, ζητούνται από τον παραβάτη για την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή αναστέλλεται εναντι του Δημοσίου και το απόρρητο των καταθέσεων, των λογαριασμών, των κοινών λογαριασμών, των συμβάσεων και πράξεων επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων και του περιεχομένου θυρίδων του παραβάτη σε Τράπεζες ή άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα και δεσμεύεται το 50% αυτών.	Αρ. 153 παρ. 4 Ν. 2960/2001: Δυνατότητα να γίνει αίτηση προς τον Υπουργό Οικονομικών με την οποία ζητείται η ολική ή μερική άρση των μέτρων. Κατά της απόφασης του Υπουργού επιτρέπεται η κατά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας προσφυγή. Αρ. 153 παρ. 5 Ν. 2960/2001 πρόβλεψη περιπτώσεως υποχρεωτικής άρσης των μέτρων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ						
3.	Αρ. 30 παρ. 5 πέρ. ε Ν. 3296/2004 (η εν λόγω διάταξη έχει κριθεί αντίθετη με το Σύνταγμα με τις αποφάσεις 3316/2014 και 1260/2015 του Σ.τ.Ε.)	ΕΓ ΣΔΟΕ	Πρόκειται για ένα διοικητικό μέτρο , το οποίο αποσκοπεί στην διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου.	Σε ειδικές περιπτώσεις διασφάλισης συμφερόντων του Δημοσίου ή περιπτώσεις οικονομικού εγκλήματος και λαθρεμπορίου.	Δεσμεύονται τραπεζικοί λογαριασμοί και περιουσιακά στοιχεία με έγγραφο του Προσταμένου της αρμόδιας Περιφερειακής Διεύθυνσης, ενημερώνοντας για την ενέργεια αυτή, ενός 24 ωρών, τον αρμόδιο Εισαγγελέα.	Ελλείψει ειδικής διάταξης, μπορεί να ασκηθεί η προβλεπόμενη από τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας προσφυγή. Δεν προβλέπονται προϋποθέσεις και διαδικασίες άρσης των μέτρων .
4.	Αρ. 17Α Ν. 2523/1997- Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος	Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος και εισαγγελικοί λειτουργοί που τον συντονίζουν	Πρόκειται για μέτρο που λαμβάνεται στο πλαίσιο διενεργούμενης ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης .	Σε περίπτωση διενεργούμενης ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης για την εξακρίβωση τέλεσης κάθε είδους φορολογικών και οικονομικών εγκλημάτων και οποιουδήποτε άλλων συναφών, εφόσον αυτά διαπράττονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, ΟΤΑ, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, νομικών προσώπων του ευρύτερου δημοσίου τομέα και της ΕΕ ή βλάπτουν σοβαρά την εθνική οικονομία.	Με αιτιολογημένη διάταξη οι εισαγγελικοί λειτουργοί προβαίνουν σε δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων, ακινήτων και κινήτων για χρονικό διάστημα μέχρι ένα έτος (το χρονικό διάστημα μπορεί να παρατείνεται με απόφαση Συμβουλίου Εφετών Αθηνών ή Συμβουλίου Πλημμελοδικών Αθηνών)	Δυνατότητα προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών ή Πλημμελοδικών Αθηνών
5.	Αρ. 2 παρ. 6 Ν. 4022/2011- Εκδίκαση Υποθέσεων Διαφορών πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων, υποθέσεων μεγάλου κοινωνικού ενδιαφέροντος και μείζονος δημοσίου συμφέροντος και άλλες διατάξεις	Ανακριτής Εγκλημάτων Διαφορών	Πρόκειται για μέτρο που λαμβάνεται στο πλαίσιο διενεργούμενης ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης .	Όταν υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από την τέλεση ερευνώμενου εγκλήματος.	Ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, απαγορεύει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακείου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών με οποιουδήποτε άλλου είδους πρόσωπο.	Δικαίωμα αίτησης άρσης της διάταξης του ανακριτή απευθυνόμενος προς το δικαστικό συμβούλιο.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ						
6.	Αρ. 48 Ν. 3691/2008 - Πρόληψης και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις	Ανακριτής ή δικαστικό συμβούλιο	Πρόκειται για μέτρο που λαμβάνεται στο πλαίσιο διενεργούμενης τακτικής ανάκρισης, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης .	1. Όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση για τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 του νόμου και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από την τέλεση ερευνώμενου εγκλήματος. 2. Όταν διεξάγεται ανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση για βασικό αδίκημα, όπως ορίζεται στο αρ. 3 του νόμου και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από την τέλεση του ανωτέρω αδικήματος και υπόκεινται σε δήμευση.	Ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, απαγορεύει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακείου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών με οποιουδήποτε άλλου είδους πρόσωπο. Ο ανακριτής μπορεί επίσης να διατάξει την απαγόρευση εκποιήσεως ορισμένου ακινήτου του κατηγορουμένου. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης, η απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή του ανοίγματος των θυρίδων μπορεί να διαταχθεί ασλι το δικαστικό συμβούλιο.	Δικαίωμα αίτησης άρσης της διάταξης του ανακριτή απευθυνόμενος προς το δικαστικό συμβούλιο.
7.	Αρ. 48 παρ. 5 Ν. 3691/2008 - Πρόληψης και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις	Πρόεδρος της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης	Όταν διεξάγεται έρευνα από την Α Μονάδα της Αρχής.	Απαγόρευση κίνησης λογαριασμών, τίτλων και χρηματοπιστωτικών προϊόντων, του ανοίγματος θυρίδων και της μεταβίβασης, εκποίησης οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου.	Απαγόρευση κίνησης λογαριασμών, τίτλων και χρηματοπιστωτικών προϊόντων, του ανοίγματος θυρίδων και της μεταβίβασης, εκποίησης οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου.	Δικαίωμα αίτησης άρσης της διάταξης του ανακριτή απευθυνόμενος προς το δικαστικό συμβούλιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ					
8.	Αρ. 3 Ν. 2655/1998-Κύρωση της ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες	Δικαστική αρχή	Πρόκειται για μέτρο που λαμβάνεται στο πλαίσιο ποινικής προδικασίας .	Κατόπιν διαδικασίας σχετικής με ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα	Το κράτος- μέλος υιοθετεί εκείνα τα νομοθετικά και άλλα μέτρα, τα οποία θεωρεί αναγκαία, ώστε να αναγνωρίζει και να αναστείλει τα αντικείμενα σε δήμευση περιουσιακά στοιχεία και να προλαμβάνει κάθε συναλλαγή, μεταφορά ή διάθεση σχετική με τα στοιχεία αυτά.
9.	Αρ. 11 Ν. 2655/1998-Κύρωση της ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες (Κεφάλαιο III διεθνής συνεργασία)	Δικαστική αρχή	Πρόκειται για μέτρο που λαμβάνεται στο πλαίσιο ποινικής προδικασίας .	Κατόπιν αιτήσεως άλλου Μέρους, που έχει κινήσει ποινικές διαδικασίες ή διαδικασίες δήμευσης	Το άλλο Μέρος (η Ελλάδα) λαμβάνει τα απαραίτητα προσωρινά μέτρα, όπως απαγόρευση κινήσεως λογαριασμών ή κατάσχεση, ώστε να προλαμβάνει κάθε ενέργεια, μεταφορά ή διάθεση σχετική με κάθε περιουσιακό στοιχείο που στη συνέχεια θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο αίτησης δήμευσης ή που θα μπορούσε να επιτρέψει την ικανοποίηση τέτοιων αιτήσεων.
10.	Αρ. 1 Ν. 4478/2017 Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 1ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης, ΚΕΦ II αρ. 2 και ΚΕΦ III αρ. 3, 5, 6	Δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή			Κάθε Συμβαλλόμενο μέρος θα εξασφαλίζει ότι είναι σε θέση να ερευνά, εντοπίζει, προσδιορίζει, δεσμεύει, κατάσχει περιουσιακά στοιχεία, νόμιμης ή μη προέλευσης, που έχουν χρησιμοποιηθεί ή που έχουν διατεθεί για να χρησιμοποιηθούν με οποιοδήποτε μέσο, εν όλω ή εν μέρει για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή προϊόντα αυτού του αδικήματος

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ					
11.	Αρ. 7 Οδνηγίας 2014/42/ΕΕ σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση				Το κράτι- μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή η δέσμευση περιουσιακού στοιχείου ενόψει πιθανής επακόλουθης δήμευσης.
12.	Άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 4312/2014		Άρση της Δέσμευσης		Το άρθρο 2 παρ. 2 ορίζει ότι εάν ο ύπαιτος ή ο καπιγορούμενος συναινεί σε εθελοντική βάση να καταβάλει το χρηματικό ποσό, το οποίο αρχικά ήταν το αντικείμενο της δέσμευσης ή κατάσχεσης, στο Ελληνικό Δημόσιο, γίνεται άρση της δέσμευσης ή κατάσχεσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΕΥΣΗΣ			
A/A	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ	ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ
1.	Αρ. 160 Ν. 2960/2001- Τελωνειακού Κώδικα	Λαθρεμπορία	1. Εμπορεύματα, τα οποία αφορά η λαθρεμπορία 2. ζώα, άμαξες, οχήματα, πλοία αμεξαρτήτως χωρητικότητας, εφοδιαστικά πλοία που προβαίνουν σε εικονικούς εφοδιασμούς και κάθε άλλο μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά του αποτελούντος το αντικείμενο της λαθρεμπορίας εμπορεύματος
2.	Αρ. 46 Ν. 3691/2008- Πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις	1. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας 2. Βασικά αδικήματα, όπως αυτά προβλέπονται στο αρ. 3 του Ν. 3691/2008	Τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν προϊόντα των εν λόγω αδικημάτων ή που αποκτήθηκαν αμέσως ή εμμέσως από προϊόν τέτοιων αδικημάτων ή τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν προς εκτέλεση των αδικημάτων. Σε περίπτωση που τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία ή προϊόντα δεν υπάρχουν πλέον, δεν έχουν βρεθεί ή δεν είναι δυνατόν να κατασχεθούν, κατάσχονται και δημεύονται περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας.
3.	Αρ. 76 Ποινικού Κώδικα	Κακούργημα ή πλημμέλημα το οποίο πηγάζει από δόλο	Αντικείμενο ή περιουσιακά στοιχεία που είναι προϊόντα των εν λόγω αδικημάτων καθώς και το τίμημά τους και όσα αποκτήθηκαν από αυτά αμέσως ή εμμέσως, επίσης και αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης
4.	Αρ. 238 Ποινικού Κώδικα	Δωροληψία υπαλλήλου, δωροδοκία υπαλλήλου, δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών, εμπορία επιρροής, δωροληψία και δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα	Τα δώρα και όποια άλλα περιουσιακά στοιχεία δόθηκαν, καθώς και εκείνα που αποκτήθηκαν αμέσως ή εμμέσως από αυτά.
5.	Αρ. 1 Ν. 4478/2017 Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κατηγορίες αδικημάτων του παραρτήματος της Σύμβασης, χρηματοδότηση τρομοκρατίας	1. Περιουσιακά στοιχεία, νόμιμα ή μη προέλευσης, που έχουν χρησιμοποιηθεί ή που έχουν διατεθεί για να χρησιμοποιηθούν με οποιοδήποτε μέσο, εν όλω ή εν μέρει για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή προϊόντα αυτού του αδικήματος, 2. Περιουσιακά στοιχεία στα οποία έχουν μετασχηματιστεί ή μετατραπεί τα προϊόντα εγκλήματος 3. περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν από νόμιμες πηγές, εφόσον τα προϊόντα εγκλήματος έχουν αναμειχθεί με αυτά 4. Εισόδημα ή άλλα οφέλη που απορρέουν από τα προϊόντα, από τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία αυτά τα προϊόντα έχουν μετασχηματιστεί ή μετατραπεί ή από τα περιουσιακά στοιχεία με τα οποία τα προϊόντα εγκλήματος έχουν αναμειχθεί.
6.	Αρ. 4-6 Οδηγίας 2014/42/ΕΕ σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	1. ενεργητική και παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα 2. αδικήματα που σχετίζονται με συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, 3. πρόκληση συμμετοχής παιδιού σε πορνογραφικές παραστάσεις κ.τ.λ. 4. παράνομη παρεμβολή σε σύστημα και παράνομη παρεμβολή σε δεδομένα, 5. ποινικό αδίκημα το οποίο τιμωρείται, σύμφωνα με το σχετικό εθνικό δίκαιο, με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον 4 ετών.	Προϊόντα εγκλήματος ή περιουσιακά στοιχεία η αξία των οποίων είναι ισοδύναμη με αυτά τα όργανα ή προϊόντα.

Memorandum of Understanding (MoUs) by the AML/TF Authority

Memorandum of Understanding (MoUs)	
Countries	Year
ΠΑΝΑΜΑΣ	2015
ΙΣΡΑΗΛ	2015
ΛΙΒΑΝΟΣ	2014
ΓΕΩΡΓΙΑ	2014
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	2013
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	2012
ΑΛΒΑΝΙΑ	2012
ΡΩΣΙΑ	2012
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	2012
ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	2010
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	2010
ΣΕΡΒΙΑ	2009
ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ	2005
ΙΤΑΛΙΑ	2002
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	2002
ΓΑΛΛΙΑ	2000
ΒΕΛΓΙΟ	1999

III. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Διοικητικές/Ελεγκτικές Αρχές	Αρμοδιότητες
Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε. Ειδική Γραμματεία Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος	Υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών και διεξάγει έρευνες και ελέγχους για τον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και την καταστολή οικονομικών εγκλημάτων ³⁰² με σκοπό την προστασία των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ε.Ε. χωρίς φορολογικές και τελωνειακές αρμοδιότητες ³⁰³ .
Α.Α.Δ.Ε. Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων	Συστάθηκε από 01/01/2017 ³⁰⁴ (αντικατέστησε τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων). Απολαύει λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας και υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Στο νέο πλαίσιο της οργανωτικής δομής και λειτουργίας της, περιλαμβάνεται ο εντοπισμός και η καταπολέμηση φαινομένων φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίου, φορολογικής απάτης, διαφθοράς.
Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος	Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος, έχει την καθοδήγηση και το συντονισμό λειτουργίας της Υπηρεσίας. Αποστολή της είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας φορολογικών εγκλημάτων ³⁰⁵ και οποιωνδήποτε άλλων απολύτως συναφών οικονομικών εγκλημάτων, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της ευρωπαϊκής ένωσης, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν, υπό την εποπτεία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.

302 Π.Δ. 142/2017 «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομικών», Π.Δ. 85/2005 «Οργάνωση της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών», Ν. 3296/2004, Ν. 4336/2015.

303 Ν. 4336/2015 άρθρο 2 παρ. Δ' υποπαράγραφος Δ7

304 Ν. 4389/2016

305 Άρθρα 66 επ. του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ., ν. 4174/93, Α'170).

Ελληνική Αστυνομία	Έχει ως κύρια αποστολή την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος. Ο εντοπισμός και η διερεύνηση βασικών αδικημάτων και κατ' επέκταση ξηπλύματος χρήματος διενεργούνται από όλες ανά την επικράτεια Υπηρεσίες Ασφαλείας, αλλά και από εξειδικευμένες Αστυνομικές Υπηρεσίες ³⁰⁶ , ως ακολούθως: Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, η οποία έχει ωσαποστολή ³⁰⁷ την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που τελέστηκαν σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας και εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος. Αποτελεί την καθ' ύλην αρμόδια αστυνομική υπηρεσία διερεύνησης υποθέσεων ΕΧ και για το λόγο αυτό στελεκώνεται και από εξειδικευμένο προσωπικό ³⁰⁸ . Όσον αφορά στις υποθέσεις ξηπλύματος χρήματος, defacto αρμόδιο είναι το Τμήμα Προστασίας Οικονομίας. Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΔΙ.Δ.Η.Ε.), η οποία είναι αρμόδια για την πρόληψη, έρευνα και καταστολή εγκλημάτων που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου. Συγκεκριμένα το Τμήμα Ειδικών Υποθέσεων και Δίωξης Διαδικτυακών Οικονομικών Εγκλημάτων έχει αρμοδιότητα την καταπολέμηση οικονομικών εγκλημάτων που τελέστηκαν σε διαδικτυακό περιβάλλον. Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων (Δ.Ε.Υ.), που έχει ως αποστολή ³⁰⁹ την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς, με τη διερεύνηση και δίωξη εγκλημάτων που προβλέπονται στο ν.2713/1999 και τα οποία διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά αστυνομικοί, υπάλληλοι ή λειτουργοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα, υπάλληλοι και αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διεθνών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια. Υποδιεύθυνση Αντιμετώπισης Οργανωμένου Εγκλήματος και Εμπορίας Ανθρώπων (Υ.Α.Ο.Ε.Ε.Α) στη Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης (μία ανά Διεύθυνση) με αποστολή την πρόληψη και καταστολή εξαιρετικά σοβαρών ποινικών αδικημάτων που αφορούν στη δημόσια και κρατική ασφάλεια και ιδίως αδικημάτων τα οποία έχουν τα χαρακτηριστικά οργανωμένου εγκλήματος, διεξάγει έρευνες για τον εντοπισμό των παράνομων εσόδων ³¹⁰ . Τμήμα Προστασίας Περιουσιακών Δικαιωμάτων (Τ.Π.Π.Δ.) στη Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης (ένα ανά Διεύθυνση), τα οποία ασχολούνται κυρίως με υποθέσεις απάτης και πλαστογραφίας, εξετάζοντας φορολογικά και τραπεζικά στοιχεία κατ' εντολή εισαγγελέα ³¹¹ .
---------------------------	--

306 Εδρεύουν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη με εδαφική αρμοδιότητα όπως ορίζεται στο Ν. 4249/2014.

307 Ν. 4249/2014 άρθρο 24 και Ετήσια Έκθεση Απολογισμού Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας 2016

308 Αξίωματικοί ειδικών καθηκόντων, με ειδικότητες Χρηματοοικονομικής, Τραπεζικών Εφαρμογών, Φοροτεχνικών Εφαρμογών και Λογιστικής, κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων συναφούς αντικείμενου και εργασιακή εμπειρία από τον ιδιωτικό τομέα (τράπεζες, ελεγκτικές εταιρείες κ.λπ.).

309 Ν. 2713/1999

310 Π.Δ. 7/2017 άρθρο 2

311 Ν. 3691/2008, άρθρο 50

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΤΥΠΟΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

A/A	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
MINISTRY OF CITIZEN PROTECTION					
1	ΔΕΛΤΙΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ-ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ, ΗΜ.ΓΕΝ.	ΟΙ ΕΧΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΗΣΗ-ΠΛΑΣΤΙΚΟ-ΠΟΙΗΜΕΝΗ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ- ΕΘΝΟΣΗΜΟ
2	ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ	ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ., ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΟΙ ΕΧΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
3	ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΑΘΜΟΣ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ.,	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΛ.ΑΣ	ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ. ΦΕΡΕΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘΜΟ ΣΤΗ ΠΙΣΩ ΟΨΗ.
4	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ	ΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΩΤΕΡΩ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΟ ΜΕ Α.Γ.Μ ΕΚΚΡΕΜΕΙ ΕΚΔΟΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΛΟΓΩ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ-Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	Α4-ΕΘΝΟΣΗΜΟ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ, ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΔΙΟΙΚΗΤΗ

A/A	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
5	ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜ.ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΑΝΕΥ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ	α) ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ: ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ) Β) ΟΜΟΓΕΝΗΣ	α) ΕΝΔΕΙΞΗ GRC- ΑΡΙΘΜΗΣΗ- ΠΛΑΣΤΙΚΟ- ΠΟΙΗΜΕΝΗ- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ- ΕΘΝΟΣΗΜΟ- ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
6	ΑΔΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗΔ/ΝΣΗ ΑΛΛΟΔ ΑΤΤΙΚΗΣ ή ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ή ΤΜ.ΠΟΛ.ΑΣΥΛΟΥ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ-ΗΜ. ΓΕΝ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ: α) ΜΕ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ - Β) ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ (ΚΟΥΡΔΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ) γ) ΤΜ.ΠΟΛ.ΑΣΥΛΟΥ- ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ ΑΤΕΛΩΣ (ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ)	ΔΙΠΤΥΧΟ- ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
7	ΔΕΛΤΙΟ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜ.ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΗΜΕΡ. ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΜ., ΗΜΕΡ.ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ & ΗΜ.ΛΗΞΗΣ	ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
8	ΔΕΛΤΙΟ ΑΙΤΗΣΑΝΤΟΣ ΑΣΥΛΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ-ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ		ΤΡΙΠΤΥΧΟ - ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

A/A	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
9	ΕΙΔΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΠΟΥ ΖΗΤΗΣΕ ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΕΙ ΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ- ΥΠΟΔ/ΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΝΟΜΟΥ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ-ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ		ΤΡΙΠΤΥΧΟ-ΥΠΟΔ. ΚΑ-144
10	ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ.	ΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ/ΗΣ, ΜΕ ΤΑ ΚΑΤΩΘΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (...) ΕΚΔΟΘΗΚΕ Η ΥΠ'ΑΡΙΘΜ.... ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ	Α4 -ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΣΕ ΑΛΛΟΔΑΠΟ ΠΟΥ ΑΦΗΝΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
11	ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	Δ/ΝΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ / ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ.	...Ο... αστυφύλακας της Υ.Α.Α./Τμήμα Πολιτικού Ασύλου επέδωσα προς τον... αλλοδαπό υπήκοο...την υπ'αρ...Απόφαση της Α' Επιτροπής Προσφύγων με την οποία ΔΕΝ έγινε δεκτή ή προσφυγή του/της και ΔΕΝ αναγνωρίστηκε στο πρόσωπό του η ιδιότητα του πρόσφυγα...Το παρόν χορηγείται ατελώς...και πρέπει να παραδοθεί κατά την έξοδο του από την Χώρα, στην Υπηρεσία Ελέγχου Διαβατηρίων.	Α4, ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ

A/A	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
12	ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΠΙΔΟΣΗΣ-ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ	Δ' ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ& ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΌΧΙ (ΑΝ ΚΑΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΛΗΡΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)	ΕΠΙΔΟΘΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ (ΜΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΔΟΣΗΣ)	ΩΣ ΕΠΙΔΟΘΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟ -ΧΩΡΙΣ ΦΩΤΟ
13	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΦΩΤΟ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΘΕΣΗ ΓΙΑ ΑΡ.ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ (ΌΧΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΠΑΝΤΑ)- ΑΝΕΥ ΗΜ. ΓΕΝ.	ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΔΕΚΑΕΤΟΥΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν3731/08 αρθρ.39, παρ.1)- (ΑΝΑΝΕΩΣΗ) (Για ανανέωση αναγράφεται επίσης "Η σχετική αίτηση κατατέθηκε εμπρόθεσμα και με πλήρη δικαιολογητικά και η παρούσα βεβαίωση έχει προσωρινή ισχύ μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης"	Α4-ΕΓΧΡΩΜΟ-ΕΘΝΟΣΗΜΟ-ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
				ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ 1010 (ΑΡΧΙΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ)	
				ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ (ΑΝΑΝΕΩΣΗ)	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Α/Α	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
				<p>ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Η ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (ΑΡΧΙΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ)</p> <p>ΜΕΛΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΥΠΗΚΟΟΥ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Π.Δ.131/06) (ΑΝΑΝΕΩΣΗ)</p> <p>ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑΝ.3083/05, αρ.15, παρ.1 (ΑΝΑΝΕΩΣΗ)</p>	
14	ΕΙΔΙΚΗ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΝΟΜΙΜΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΘΕΣΗ ΓΙΑ ΑΡ.ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ (ΟΤΑΝ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ)	“Βεβαιώνεται ότι ο κάτοχος της παρούσης έχει προσωρινό δικαίωμα νόμιμης διαμονής και εργασίας στην Ελλάδα, βάσει του άρθρου 1 της υπ’αριθ. 4000/3/84 από 15/01/2014 Υπουργικής Απόφασης”. -	ΧΑΡΤΙ Α4 ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
15	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΟΜΟΓΕΝΟΥΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ-ΗΜ.ΓΕΝ.-ΑΡ.ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ	ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΝΟΜΙΜΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ, Η ΚΑΤΟΧΗ ΤΗΣ ΔΕΝ ΠΡΟΔΙΚΑΖΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ Η΄ ΜΗ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ	ΧΑΡΤΙ Α4 ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Α/Α	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
16	ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΥΜΒΑΣΗ 28ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 1951	ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΑΝΕΥ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ	ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΙΣΧΥΕΙ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΠΛΗΝ...	ΜΠΛΕ ΧΡΩΜΑΤΟΣ - ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΡ. ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ
17	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΠΟΛΙΤΗ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ) ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ, ΑΝΕΥ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΗΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ	ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ, ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.106/2007, ΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ Ο ΑΝΩΤΕΡΩ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ (π.χ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ) ΕΝΕΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ...ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΕ	ΔΙΠΤΥΧΟ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
18	ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΟΛΙΤΗ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ) ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ, ΑΝΕΥ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΗΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ	ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Π.Δ.106/2007 Ο ΑΝΩΤΕΡΩ ΠΟΛΙΤΗΣ (π.χ. ΙΣΠΑΝΙΑΣ) ΔΙΑΜΕΝΕΙ ΜΟΝΙΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΙΠΤΥΧΟ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ					
19	ΔΕΛΤΙΟ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΗΜΕΡ. ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗΣ ΗΗΜΕΡ.ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ & ΗΜ.ΛΗΞΗΣ	ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Α/Α	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
20	ΔΕΛΤΙΟ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ)		ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΗΜΕΡ. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΗΗΜΕΡ.ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ & ΗΜ.ΛΗΞΗΣ	ΔΙΠΤΥΧΟ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
21	ΔΕΛΤΙΟ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕΣΩ SKYPE)		ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΗΜΕΡ. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ, ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΣΥΛΟΥ & ΗΜ.ΛΗΞΗΣ	ΔΙΠΤΥΧΟ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
22	ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ., ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ	ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
23	ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ		ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ., ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΥΜΒΑΣΗ 28ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 1951	ΜΠΛΕ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
24	ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ		ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ., ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ	ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ. ΦΕΡΕΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘΜΟ ΣΤΗ ΠΙΣΩ ΟΨΗ.
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ					
25	ΔΕΛΤΙΟ ΜΟΝΙΜΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΕΛΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΑΝΕΥ ΠΑΤΡΩΝΥΜΟΥ-ΜΗΤΡΩΝΥΜΟΥ	ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΠΛΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ

Α/Α	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
26	ΑΠΟΦΑΣΗ	Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΓΕΝ.Δ/ΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Δ/ΝΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ)	ΦΩΤΟ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ.	ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ: ΑΝΑΝΕΩΝΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΥΠΗΚΟΟ (πχ Τουρκίας)..., ΣΤΕΡΟΥΜΕΝΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ, ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΔΕΚΑΕΤΟΥΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ	A4 - ΕΘΝΟΣΗΜΟ-ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
27	ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ-ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΑΡ.ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ, ΑΝΕΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ	"Ο ... κάτοχος του υπ' αριθμ. ... διαβατηρίου κατέθεσε στην υπηρεσία μας ΧΟΡΗΓΗΣΗ/ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ (N4251/14) με αρ.πρωτ.... Την... Η ανωτέρω απόδειξη παραλαβής δεν αποτελεί αποδεικτικό νόμιμης διαμονής στη χώρα." -	A4 - ΕΘΝΟΣΗΜΟ-ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
28	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΥΠ.ΕΣ-Δ/ΝΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	ΦΩΤΟ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΘΕΣΗ ΓΙΑ ΑΡ.ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟΥ (ΟΧΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΠΑΝΤΑ)-ΑΝΕΥ ΗΜ. ΓΕΝ.	ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΔΕΚΑΕΤΟΥΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (N3731/08 αρθρ.39, παρ.1)- (ΑΝΑΝΕΩΣΗ) (Για ανανέωση αναγράφεται επίσης "Η σχετική αίτηση κατατέθηκε εμπρόθεσμα και με πλήρη δικαιολογητικά και η παρούσα βεβαίωση έχει προσωρινή ισχύ μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης"	A4-ΕΓΧΡΩΜΟ-ΕΘΝΟΣΗΜΟ-ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Α/Α	ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ	ΕΚΔΟΥΣΑ ΑΡΧΗ	ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΕΜΦΑΝΙΣΗ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΤΥΠΟΥ
29				ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ-ΕΝΗΛΙΚΟΙ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Ν3386/05, αρ.44, παρ.1n) (ΑΡΧΙΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ)	
30	ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ	ΥΠ.ΕΣ.-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ Η ΔΗΜΟΣ	ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ.	ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ 1000-ΑΝΑΝΕΩΣΗ Η' ΑΔΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΔΕΚΑΕΤΟΥΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ (Ν3731/2008,ΑΡ.39, ΠΑΡ.1-ΑΝΑΝΕΩΣΗ) Η' ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ-ΕΝΗΛΙΚΟΙ ΠΟΥ ΦΟΙΤΗΣΑΝ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (Ν.3386/05, ΑΡ.44, ΠΑΡ.1Η-ΑΝΑΝΕΩΣΗ)	Α4-ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ					
31	ΔΕΛΤΙΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	ΓΕΣ-ΓΕΝ-ΓΕΑ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ.	ΜΟΝΙΜΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΦΕΔΡΟΙ	ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΠΛΑΣΤΙΚΟ-ΠΟΙΗΜΕΝΗ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ					
32	ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΑΘΜΟΣ, ΕΠΩΝΥΜΟ, ΟΝΟΜΑ, ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ, ΜΗΤΡΩΝΥΜΟ, ΗΜ.ΓΕΝ., ΤΟΠΟΣ ΓΕΝ.,	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ	ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ. ΦΕΡΕΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘΜΟ ΣΤΗ ΠΙΣΩ ΟΨΗ.

Ο παρόν πίνακας δύναται να τροποποιείται χωρίς πρότερη ειδοποίηση από τους Αρχές έκδοσης των εγγράφων

V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΤΟΜΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

I. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Νομοθεσία

- Νόμος. 3691/2008 (ΦΕΚ, Σειρά Ι, Αριθ. 166/5-8-2008) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις».

Αποφάσεις Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

- 1/506/8.4.2009 «για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».
- 34/586/26.5.2011 (ΦΕΚ Β' 1428/16.6.2011) «Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας σε περιπτώσεις εξωτερικής ανάθεσης ή οργανισμού».
- 35/586/26.5.2011 (ΦΕΚ Β' 1428/16.6.2011) Τροποποιητική Απόφαση 1/506/8.4.2009 (ΦΕΚ Β' Β/834/6.5.2009) του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς «για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

Εγκύκλιοι Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

- Αριθ. 52 «Διευκρινήσεις σχετικά με τις πληροφορίες της Ετήσιας Έκθεσης της παρ. 10. 2 της Απόφασης 1/506/2009 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας».
- Αριθ. 49 «Εντοπισμός και αναφορά προς την αρμόδια αρχή σύμφωνα με το άρθρο. 7 του Νόμου 3691/2008, συναλλαγών που δημιουργούν υπόνοιες για διάπραξη φοροδιαφυγής και/ή νομιμοποίησης του εξ αυτής περιουσιακού οφέλους, και τυπολογία ύποπτων και ασυνήθων συναλλαγών που σχετίζονται με το βασικό αδίκημα της φοροδιαφυγής (Άρθρο 1 παρ. 77. 1 του νόμου 3842/2010)».
- Αριθ. 41 «Ενδεικτική τυπολογία των ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

